DE GEDICHTEN

VAN CONSTANTIJN HUYGENS.

IV.

DE GEDICHTEN

VAN

CONSTANTIJN HUYGENS,

NAAR ZIJN HANDSCHRIFT UITGEGEVEN

DOOR

Dr. J. A. WORP.

VIERDE DEEL. 1644—1652.

TE GRONINGEN BIJ J. B. WOLTERS, 1894.

Stoomdrukkerij van J. B. Wolters.

IN SASSAM GANDAVENSEM, EODEM EX SOLO INSTAURARI ET MUNIRI COEPTAM QUO EXPUGNATA FUIT [1]).

Pro superi, quibus Hispano sunt perdita glebis
Seruari Batauis moenia posse meis!
Si, quâ sunt lacerae, coeunt virtute ruinae,
Si modo quae fecit vulnera sanat humus,
5 Si valet ante alias, et in aeuum saxea durat
Heroo multum sanguine terra tepens,
Amissi spem ponat Iber, quocumque Batauos
Victores victrix possit arena sequi.
Tu vero quae, sulphureo nigra fulmine, tota
10 Vulnus es et lacerâ virginitate sedes,
Sassa, Philippinae tandem soror, exere vultum;
Nec pudeat primi criminis esse ream,
Auriaco compressa, etiam non virgo, pudica es:
Effugit inuictum nulla puella procum.
15 Nec queritur strictam duris amplexibus esse:
Si quid in his culpae est, in retinente fuit.
Nec pellex, neglecta, time, nec adultera dici:
Uxor es et fido nupta marita viro.
His operis docet, hoc tanto munimine conjux
20 Quam te perpetuo peruelit esse suam.
Mox ubi tot lauros paries quot Flandra quotannis
Oppida, conjugij pignora pulchra noui,
(Ecce puerperij decus et miracula) tandem
Gandavi, pridem filia, mater eris.

Assen(ede) 29. Sept.

IN PRAESIDIUM AGRI AUSTRIACI PROPE SASSAM [2]).

Diuinate. subimplexa est aenigmate Sassa:
Quae sua sunt, Batauis hostica terra tegit.

---

1) M. D., 329.
Na de inneming van Sas van Gent (6 Sept.) bleef het leger nog tot den 12den Oct. bij de stad „pour reparer les fortifications et autres choses qui avoient esté ruinées durant le Siege" (*Mém. de Fred. Henri*, 344).
vs. 15 en 16 niet in M. D.
2) M. D., 330. In 2 HSS.
In den Austrischen Polder stonden twee batterijen en 3 mortieren, waaruit het fort van Sas van Gent was beschoten (Aitzema, V, 773).

Parta sibi seruant inimico vindice: praedam
Auriaco custos asserit Austriacus.
Assen. 29. 7b. (Sept.)

SUR LES GRENADES JETTÉES DANS LE SASS [1]).

C'est un beau passetemps de veoir comme on s'estrille,
Où la Grenade faict la guerre à la Castille.
Assen. 1. Octob.

AD PHYLLIDEM [2]).

Pulchra places: sed, Phijlli, mala es. sic nolo maritam.
Virtus est placitis abstinuisse malis.
Assen. 1. Octob.

IN CONTROVERSIAM DE COMA, IN BATAVIS AGITATAM [3]).

Occupat illustres calamos, suggesta, scholasque
Res hodie, quid res? recula, nempe Pilus.
Parcite materiâ dignae meliore papijro:
Decidi verbo lis male mota potest.
5 Est ubi longa viros vestit coma, lege receptâ?
Est ubi non longo foemina crine nitet?
Est ubi consuetudo vetus non grande marito
Imperat, uxori grande capillitium?
Quidquid in his sexûs turbat discrimina, quidquid
10 Vim patriis infert moribus, in vitio est.
Dictabam famulo Assenedae in Castris 3. Octob.

OP HET GRAF VAN IOFF.W CHARLOTTE VAN SANTEN, GESTORVEN TE DELFT. DEN 24. SEPT. 1644 [4]).

Het minnelicke fier, de grootse nedricheid;
D'eerbare middelmaet van soete en soute zeden;
De welgetempertheid van vrolick bloed en reden;

---

1) „De Granaten hadden in 't *Sas* groote schade gedaen, in voegen hun de Lieden in de kelders moesten salveren." (Aitzema, V, 776).

2) M. D., 326.

3) M. D., 328. Het HS. is niet van H., alleen de titel. Zie het onderschrift.
In 1643 was onder het pseudoniem J. Poimenander door een predikant te Dordrecht een boekje in het licht gegeven tegen het dragen van lang haar, met den titel: *Absaloms-Hayr*. Dat werkje lokte in 1644 tal van strijdschriften uit o. a. van Florens Schuyl, Prof. in de philosophie te 's Hertogenbosch, van M. Zuerius Boxhorn en zelfs van Saumaise (zie Knuttel, *Catalogus van Pamfletten*, n°. 5145—5147).

4) Den 27sten Sept. 1644 werd te Delft begraven „de dochter ven den Heer Olivier François van Santen." (Mededeeling van Dr. W. Hecker te Delft). Misschien is dit dezelfde als François Willemsz van Santen († 1675), die schepen en schout van Delft is geweest en gehuwd was met Walburch van Trello (1588—1688), eene zuster van Lucretia (zie J. F. M. Sterck in *Oud-Holland*, 1887, blz. 277, 281). Charlotte verstond de kunst van het snijden in glas; zie op 11 Jan. 1645.

De teere defticheid van jeughd en wijs beleid;
5 En all wat seghbaer is bij wat ick hebb geseit,
De Deughd in 'thoogste peil van haer' bevallickheden
Vertrock ten Hemel op uyt schoon' Charlottes leden,
Die wierden in dit huijs Van Sant en steen geleit.
O soeckt het droefste lied dat oijt op Moeders schreijen
10 Of Vaders suchten sloot, ghij die daer weet wat scheijen
Van sulcke panden is. Ick soeck, en vinde geen:
De snaren zijn betraent, 'ten will niet op mijn' luijt gaen.
All dat ick melden kan, is, door 'tmé-lijden heen,
Hoe doncker werdt de Werld daer sulcke lichten uijt gaen!

Assened. 5. Octob.

ADULTERA [1]).

Pollicita est fore perfidam, fit perfida. damnat
Iulia lex vitium. nempe prosodiacum.

Assen. 8. 8b. (Oct.)

CINNA SOLITARIUS [2]).

Quarenti, solus cur mallet rure vagari,
Quam socijs vitae Cinna viaeque frui,
Non mihi cum socijs, inquit, libet otia stultis
Perdere: Respondi, Nec mihi, Cinna, vale.

Assen. 10. 8b. (Oct.)

E FLANDRIA RECEPTUS [3]).

Quam nos Fata velint Morinis unirier, ipso
Hinc in discessu lucida signa docent.
Obsistunt Euri, subducitur unda carinis,
Sicca tenet Batauas Flandrica gleba rates.
5 Quo fas et natura vocant et Fata Deorum
Crede nefas homini, Flandria, nolle sequi.

Assen. 10. 8b. (Oct.)

AD CARDINALEM PAMPHILIUM, ELECTUM PAPAM, STATIM A MORTE CARD. BENTIVOLI [4]).

Hic ubi suspectâ sublatus morte, bonorum
Cui potuit nemo non Bene velle, jacet,

---

1) M. D., 335.
2) M. D., 335.
3) M. D., 330.
Den 12den Oct. werd het leger te Assenede opgebroken en den 21sten kwam de Prins in den Haag.
4) Een HS. van dit en van het volgende gedicht behoorde tot het Cabinet Slagregen (N⁰ 500), dat 15 en 16 Dec. 1891 door de firma Frederik Muller is verkocht; naar dat HS. is de tekst genomen. Het klad, dat den datum heeft, is bij de Lat. gedichten.
De kardinaal Guido Bentivoglio, die na den dood van Urbanus VIII veel kans had

vs. 1 *morte* klad: *caed*

Hic te Pontificem clausi fecere Quirites?
Arrige nunc aures, Pamphile; noxa prope est.
5 Fecit adorandum quae quod manducat adorat
Roma? caue ne mox et quod adorat edat.

Assen. 11. 8b. (Oct.)

IN EANDEM ELECTIONEM [1]).

Certauere dies totos tres ac triginta
Quis procerum rubro de grege Papa foret.
Incassum. nulli non affectata Tiarae
Gloria cui posset cedere nemo fuit.
5 Corporis amphibij qui spiritus hos regit artus
Afflauit vario Numine corda patrum.
Tandem Pamphilio pondus ferale, vieto,
Decrepito imponunt plurima vota seni.
Ne mirare Iouem fabros fecisse Gigantes:
10 Exstruit ut sit quod destruat illa manus.
Psittacus est summâ quidam quasi ligneus hastâ,
Qui Capitolinâ Iuppiter arce sedet.

Assen. 11. Octob.

(AD MAGISTELLUM SOLOECISMUS EXCUSATUR [2]).

O facinus dirum! pety cum pane butyrum:
Da, dixi, Boteram. num melius poteram?

Zulichemj . . . . . 8b. (Oct.) [3])

IN ELECTIONEM PONTIFICIS INNOCENTIJ X. SUCCEDENTIS VRBANO IIX [4]).

Papam Innocentem coeca sors Romae dedit,
Nec coeca forsan: ecce, Patrum copulâ,
Urbanitati proxima innocentia est.

Hagae 9. 9b. (Nov.).

IN SERENUM AEREM QUO CONSTANTIA BOUDANIA IN INDIAM ORIENTALEM SOLVIT 7. NOV. 1644 [5]).

Quid patitur Natura? quid Autumnalibus horis
Rarus in Eoo flammicat aethre rubor?

---

tot paus te worden gekozen, stierf op 65jarigen leeftijd, toen het concilie geopend was Giambattista Pamfili werd nu den 15den Sept. tot paus gekozen. Hij was geboren in 1572, nam den naam Innocentius X aan en stierf in 1655.

[1]) Zie de vorige noot. Het klad heeft den datum.

[2]) M. D., 325.

[3]) De stippeltjes staan in het HS. Van 22 tot 26 Oct. was H. te Zuilichem. (*Dagb.*, 42).

[4]) M. D., 333.
Zie op 11 October.

[5]) M. D., 333; de datum staat daar niet in den titel.
Constantia Boudaen was de afstammeling van een Zeeuwsch geslacht en de oudste dochter van Casper B. en Susanna du Bois. In 1671 is zij gestorven.

Scilicet Aurorae thalamos Constantia victrix
Occupat, et victae conscius ora pudor.

9. Nouemb.

IN EFFIGIEM MEAM [1]).

Ordinis et Veri et Iusti Constanter amantem
Hugenium si quis noscere curat, hic est.
Quid-quid ad has aliunde vides accedere laudes,
Fama, procax, mendax, garrula finxit anus.

Nouemb.

EX GALLICO FABRI SCRINIARIJ ADAMI DE NEVERS. AD IULIAM QUAM EQUUS LUTO ADSPERSERAT [2]).

Desine quadrupedi grauis esse, et, nomine verso,
Quae non est bruti culpa, fatere tuam.
Quam poterant siccare tui duo, Iulia, soles,
Et non siccarunt, terra molesta luto est.

23. Nou.

CESSANTES MOLAE [3]).

Deficit aura molis, et, ni succurrit egenti
Aeolus, instantem prospicit Haga famem.
Corporis humani ratio est quae mentis alendae,
Si cessent vento pascier, esuriant.

29. Nou.

AEN DEN HR. CASPAR BARLAEUS, DOCTR. IN MEDICINE, OP DE VIERDAEGSCHE CORTSE VANDEN HEER HOOFT, DROST VAN MUIJDEN [4]).

Barlaee, dienstigh vriend in oorboor en vermaken,
Wat lydt ghij aenden Drost? vier dagen, twee om twee
In Storm en handsaem We'er verdeelt? in wel en wee?
Oh, laet u in dat wee ons aller lyden raken,
5 En heelt het waerde Hoofd, door Woorden, of door Saken;
Door saken van uw' Konst, of woorden uijt de zee
Van uw' hooghwoordicheid. Van 'tvetste Goijer vee

---

1) M. D., 334.
vs. 3 *aliunde* M. D.: *quiscumque* — vs. 4 *procax* M. D.: *levis*

2) M. D., 333
Adam Billaut, ook bekend onder den bijnaam van le Menuisier de Nevers, of le Virgile au rabot, was werkman en dichter. Richelieu gaf hem een jaargeld, Condé beschermde hem en Corneille prees hem. Hij gaf 3 bundels verzen uit: *Les Chevilles*, 1644, *Le Vilebrequin* en *Le Rabot*, en stierf in 1662.

3) M. D., 334.

4) K. b., II, 170. In K. a. zijn de drie laatste woorden van den titel weggelaten. Hooft leed in het najaar van 1644 langen tijd aan de koorts (Hooft's *Brieven*, IV, 315, 375).
vs 4 *Oh* K. a : *Och*

Sult ghij u 't autaer-lamm danck-offerlick sien blaken.
En, dat u beter lust, twee Weêwen, Ick en Ghij,
10 Wij sullen 'tMuijder huijs ter venster uyt gaen werpen;
En ghy sult Tessels penn, ick Annes keeltjen scherpen.
Soo sullen wij op 'tslot, Wij, lang ontwijfde Wij,
Wij, weer-gepaerde Wij, Wy, dobbeld Room in vieren,
Het vierdaeghs doode vier vier vier-dagen langh vieren.

In 'tHenmeer. 2. Decemb.

AD WENDELINUM CESSANTEM AD POEMATA MEA RESCRIBERE EPISTOLA [1]).

Si placui, si non placui Desultor, utrumuis
Innue: vel nigro Θ benignus eris.

3. Dec.

UYT MYN LATYNSCH, BEGINNENDE *Straffordus omni laude celsior* [2]).

Doe Strafford, allen roem en lofsang overstegen,
Syn heiligh hoofd 'tgeraes van 'tvolckjen uyt de Stegen
Met een' bedaertheid schonck die Cato hadd betaemt,
En Paetus wel gevoeght, en Seneca beschaemt
5 En all het Stoïsch volck, sloegh hij met wee en wonder
'Tonstelde Vaderland, en zegelde, niet sonder
Der goeden soeten Nijd, syns levens dagen toe,
En taste 'tsterven aen soo ridderlick te moe,
Dat sterven, 'tsware pack der swacken, licht als leven
10 In syn wel dragen wierd; en, daer hij mochte beven,
Misdadelijck verdoemt, verwisselde hij de straf,
En dreefse op 'tschreyend volck, en gafse diese hem gaf;

Bij vs. 11 in marg.: Treslong.

[1]) M. D., 334, waar in den titel, in plaats van: *ad Poemata mea*, staat: *de Momentis desultoriis.*

Aan Wendelin had H. zijn boek toegezonden (zie dl. III, 310).

[2]) K. b., II, 529. In K. a. is de titel: *Op de doot van den Grave van Strafford, uyt mijn Latijnsch. Moment. desult.* p. 157. *Straffordus, omni laude celsior, fero.*

Toen de *Mom. Desult.* in 1644 waren uitgegeven, werd het Lat. vers, *In mortem Proregis Hiberniae* (zie dl. III, 162), dat H. den 13den Juli 1641 had geschreven, daaruit overgedrukt en met eene vertaling er van bij Elsevier te Leiden in plano uitgegeven onder den titel: *Pyramis Proregis Hiberniae.* H. was daar zeer boos over, vond de vertaling niet juist en vertaalde zijn vers zelf. Den 5den Dec. 1644 schrijft hij aan Barlaeus (*Epist. Lat.*): Addo versionem item meam Epigrammatis quod in Desultorijs est, pag.   Caussam scriptioni dedit salebrosus interpres, qui eosdem versiculos a se translatos typographo Amstelodamensi vulgandos tradidit. nuper id quidem, ut videtur, sed stilo metroque et verbis mihi valde ingratis. — Suspicantur alteram illam versionem Vondelij esse. Si accedis coniecturae, gratum erit si et meam per te videat, sed quasi inscio me, et cui de ipso in mentem venerit. — De vertaling van H.'s vers met den titel: *Grafnaelt van 's Konings Stadthouder in Yrlandt,* is inderdaad van Vondel's hand (zie Unger's *Vondel*, 1641—1642, blz. 9, en zijne *Bibliographie van Vondels werken*, N°. 371).

De straf van 'tnaberouw, die haer Gewiss' ontstelde,
Als of hij Richter waer en selver 'tvonnis velde;
15 En nam het voor een lot van winst en wellust aen,
Door d'ongerechticheid des Tyds tot God te gaen.
O mannelick gemoeds en onschulds wel-gepaertheid,
O voor 't onedel swaerd hoogh-edele onbeswaertheid!

3. Decemb.

AD MERCATOREM EPIGRAMMATIS CUJUSDAM MEI SALEBROSUM INTERPRETEM [1]).

Desine terribili nostras implectere spinâ
Iam satis illepidas, Amstelodame, rosas.
Desine vertendo versos subuertere Versus,
Quodque potes solum vertere, verte solum.

4. Dec.

DE EUCLIONE [2]).

Anu maritâ liberatus Euclio,
Cum visus esset, lachrimis sicce madens,
Non serio dolere; jurauit deos
Coeli solique uxore dilectissimâ
5 Nil se prius habuisse, nil antiquius.

5. Dec.

AD AMICUM [3]).

Discrimen ingens nos, amice, discernit
Amore conjunctissimos: soleo nempe
Aulae tumultum non amare, tu multum.

5. Dec.

AD NICOLAUM HEINSIUM SPADÂ REDUCEM [4]).

Cedite Pegasei Fontes, et fabula fissi
Montis: habent acidae quo rubeatis aquae.
Est in Spadana vestrae vis aemula rupe,
Dignum laude virum posse vetare mori.

X. Dec.

CONSILIUM VIATORI [5]).

Si pluat, et, nudis Arabum deprensus arenis,
Non sit quo fugias, nec sit ubi lateas:

---

1) M. D., 334.
Het versje is gericht tegen den vertaler van H.'s gedicht op Strafford. Zie de noot bij het vorige gedicht.

2) M. D., 335.

3) M. D., 335.

4) M. D., 335. Onder het versje staat: Eximio Poetae Nicolao Heinsio, magni Danielis Filio dignissimo, ab Eburonibus et vitae angustijs reduci accinebat Constantinus Hugenius.
In den zomer van 1644 was N. Heinsius tot herstel van zijne gezondheid te Spa geweest en had bij de kuur baat gevonden; zie zijne beide gedichten op de bronnen van Spa in zijne *Poemata*, 1666, blz. 238 en 267.

5) M. D., 326.

Exue et exutas toto tege corpore vèstes.
Si totus timeas nempe madere, mades.

10. 10b. (Dec.)

IMPAR CONGRESSUS [1]).

Si comitem paruo magnum contemplor amicum
Otia fraternis fallere colloquijs,
Succurrit par non impar, discordia concors
Hexametro misti carmine Pentametri.

10. 10b. (Dec.)

OP DE BRUIJLOFT VAN EEN ARM EDELMAN MET EEN RIJCKE BURGERS DOCHTER [2]).

Dit houwelick van Eel en Rijck
Is recht een bloedbeuling gelijck,
Daer yeder een het sijn toe doet,
De vrouw het vett, de man het Bloed.

10. Dec.

AD BARLAEUM [3]).

Ampullatarum vaegrandiloquentia vocum,
Amstellodamum sesquipedale Nimis
Non facit ad nostrum, fateor, Barlaee, palatum.
Est in magnifica voce modus, ratio.
5 Laudo leues sine felle, graues sine folle loquelas:
Rumpatur quisquis rumpitur eloquio.

12. Dec.

TESSELSCHADES VRAEGH NOPENDE DE KERCK [4]).

Een yeder Kerck-kind kent sijn Vader, soo het seit, maer dat sijn Vader en Moeder kent, en isser niet qualick aen: want een Moeder en kan geen bastaert maken, nae de gemeene wett. hier wacht ick uw oordeel af.

Myn' Weder-vraegh.

'Tkind dat sijn' Moeder kent en is geen zeldsaem dier:
Het mist'er weinighe. Maer 'tkind dat syn Vrouw Moeder

---

[1]) M. D., 326.

[2]) K. b., II, 174. In het HS. in marg. bij den titel: Ex Gallico apophth.
vs 2 K. a.: *Is geen bloedbeuling ongelijck;*

[3]) M. D., 327. De titel luidde eerst: *Ad Barlaeum, de Poetarum quorundam Amsterdamensium nimis affectato verborum fastu*, maar H. schrapte het weer door. In 2 HSS., 1 daarvan in een brief aan Barlaeus (*Epist. Lat.*) van 13 Dec.
Ook dit versje doelt op de vertaling van H.'s Latijnsch gedicht (zie op 3 Dec.). Ongelukkig is van Baerle's antwoord op H.'s brief van 5 Dec. verloren gegaan. In H.'s brief van den 13den Dec. schrijft hij: Ad ea quae scribis de ineptijs vestrorum hominum repente sic lusi: (volgt het versje).

[4]) K. b., II, 173.
Tesselschade had in Nov. 1644 Barlaeus te Alkmaar uitgenoodigd en hem gevraagd,

Voll pracht, voll ijdelheid, voll Babijlons gecier,
Voll hoere-pocken kent, en sijn' gesonden Broeder,
5 Sijn' Suster onbevleckt van Bastardij betight,
Om dat sij 'tkuysche pad van Waerheid, Wegh en Leven
Naer 'teewigh Wesen gaen, dat's een ellendigh wight -
En medelijdens waerd. Wat naem dan moetmen geven
'Tonnoosel hoere-kind, dat selver schrijft en zeit,
10 En opentlick belijdt, en roemt sich sonder schroomen
Het heeft drij Vaderen, een' inder Eewigheid,
Een' binnen Amsterdam, een' derden binnen Roomen?

14. Dec.

AD BARLAEUM [1]).

Ad graue quaesitum viduae siluisse videmur
Turpiter et nimium. tandem respondeo quaerens
Quaerenti. meus hic modulus, mea curta supellex
Aulica. Tu si quid potius rescribere, Doctor
5 Magne, voles, videam: si non, subscribe rogatis.

15. Dec.

AD ADOLPHUM VORSTIUM [2]).

Amice Vorsti, qui comes grandis viae
Perambulabas assidens foco, mihi
Et Occidentis arbitro, blande graui
Et erudite nobili Mauritio,
5 Ipsum Occidentem, cum stupore saxeis
Oculi dolerent intuendo; quid tibi
Et ipsa res et ipse visus est Herus?
(Heros, volebam: mos Iambo metrice
Fuit gerendus) vis meam sententiam?
10 Non miror hunc tot monstra, tot miracula
Qui continentem, dissitam vasto Mari
Et insularem adiuerit, periuerit,

---

wat zijn oordeel was „de matre Ecclesia" (zie Hooft's *Brieven*, IV, 375). Thans stelde zij deze vraag (zie haren brief in *Tesselschade Roemers en hare vrienden*, blz. 47, 48) en H. geeft het antwoord. Op nieuw werd dus een strijd over het geloof begonnen; den 13den Dec. schreef H. aan Barlaeus (*Epist. Lat.*): De Tessela infatuata gryphulis Pontificijs coram sermo erit.

vs. 4 *-pocken* K. a.: *-lemten*

[1]) Het HS. is bij de Korenbloemen.

Met dit versje zond H. zijne „Weder-vraegh" aan Tesselschade aan Van Baerle toe.

[2]) M. D., 325, met den titel: *Ad Adolphum Vorstium, Cimeliorum Americanorum Principis Mauritii Nasssovii mecum spectatorem.*

Adolphus Vorstius (1597—1663) was sedert 1625 hoogleeraar in de botanie te Leiden. Johan Maurits van Nassau was in Juli uit Brazilië teruggekeerd. In zijn nieuw huis aan het Plein had hij vele kunstwerken en merkwaardigheden bijeengebracht uit Brazilië en uit de Nederlandsche bezittingen op de kust van Afrika.

15 Ornauerit, subegerit Americam.
Hunc miror, hunc amplector, hunc absentibus
Qui grandem Olindam voce praesentem, libris,
Manu ministrâ praestet, hunc Americam,
Hunc Insulam tot monstra, tot miracula
Qui continentem continentem fecerit.

XV. Dec.

AD LIBEROS, CUM EXANTHEMATIS CONTAGE DOMESTICÂ SUCCESSIVE DECUMBERENT [1]).

Quina Patri proles animâ dilectior; audi,
Communis papulae quid sibi plaga velit:
Fraternos animi motus, sociamque ferendi
Quidlibet harmoniam denotat ista lues.
5 Si mater Natura docet, quaecumque cuique
Acciderint, omnes omnia velle pati.

18. Dec.

Ad signa miles, hinniunt equi, clangunt
Tubae, inducuntur arma, ad arma, quid cessas?
Versare terga est velle tergiuersari.

Leidae. 20. 10b. (Dec.).

IN HEINSIJ LECTULUM, MEDIÂ BIBLIOTHECÂ COLLOCATUM, MATHEMATICE [2]).

Maximus illustri metatus castra Lijceio
Heinsius in mediâ Palladis arce jacet.
Non poterat meliore loco, liber ipse librorum,
Et spirans uno Bibliotheca Tomo.
5 Quae circumsistit spatijs aequalibus ingens
Ingentem, doctum docta corona virum,
Indicat hoc unum, nullo discrimine, cunctos
Aequali punctum tangere amicitiâ:
Indicat hoc unum, nullo discrimine, quidquid
10 Omnia sciuerunt saecula, scire caput.
Nempe, quod a Centro par est distantia cuique,
Huc simul, huc aequo tramite quisque ruit.
Si facies oblonga tamen pugnare rotundae
Creditur, et non hic circulus esse locus:
15 Excute sublimem potiori parte Mathesin,
Quae constanter idem forma loquatur habes:

---

1) M. D., 327.
2) M. D., 324. Een ander HS. van het gedicht bevond zich in de collectie Slagregen (N⁰. 497).
Nicolaus Heinsius, de zoon, beantwoordde dit gedicht met het vers: *In lectulum parentis sui, epigrammate mathematico a Constantino Hugenio Zulichemio celebratum* (zie *Poemata*, 1666, blz. 269).

Conus hijperbolico diuisus segmine Centro
Fulget, et hi Radij, scilicet, hic focus est:
I nunc et Meccae lapides et pendula vani,
20 Quae non inuenies, somnia vatis adi.
Hic se magnificis medius magnetibus, hic se
Diuinus dubio pondere librat homo.

21. Decemb.

A DES ESCOLIERS TROP DESIREUX DE VOYAGER, AVANT LEURS ESTUDES ACHEVÉES.

Attendez, jeusnes gens, ne courrez pas si viste:
Le voijage est perdu s'il est precipité.
Il fault estudier les routtes, la conduitte,
La clef de l'Uniuers dans l'Uniuersité.

23. Dec.

A MONSIEUR CORNEILLE, SUR SA COMEDIE, LE MENTEUR [1]).

Et bien, ce beau Menteur, ceste piece fameuse,
Qui estonne le Rhin et faict rougir la Meuse,
Et le Tage, et le Pó, et le Tibre Romain,
De n'auoir rien produict d'esgal à ceste main,
5 A ce Plaute rené, à ce nouueau Terence,
La trouue-on si loing ou de l'indifference
Ou du juste mespris des sçauants d'aujourdhuij?
Ie tiens, tout au rebours, qu'elle a besoing d'appuij,
De grace, de pitié, de faueur affettée,
10 D'extreme charité, de louange empruntée.
Elle est platte, elle est fade, elle manque de sel,
De pointe, et de vigueur; et n'ij a Carouzel
Où la rage et le vin n'enfante des Corneilles
Capables de fournir de plus fortes merueilles.
15 Qu'aij-je dit? ha! Corneille, 'aijme mon repentir,
Ton excellent Menteur m'a porté à mentir.
Il m'a rendu le faux si doux et si aijmable,
Que sans m'en aduiser j'aij veu le veritable
Ruiné de credit, et aij creu constamment
20 N'ij auoir plus d'honneur qu'à mentir vaillamment.

---

[1]) Ook in klad met den datum en den titel: *Sur le Menteur, Comedie de Corneille.* Gedrukt in *Le Mentevr, comédie. Suivant la copie imprimée à Paris,* 1645 (bij Elsevier te Leiden).

Het blijspel was in 1644 te Parijs gedrukt. H.'s vers werd niet alleen in Elsevier's 2de uitgave van *Le Menteur* (1647) overgenomen, maar ook in de Fransche drukken van 1648, 1652 en 1655 (vgl. *Oeuvres de Corneille* in *Les Grands Ecrivains*, III, 132, Noot).

vs. 6 *trouue-on* in druk: *trouve-'t-on* — vs. 8 *Ie tiens, tout* uitgave van 1645 en 1647: *I'ose dire* de lateren als boven.

Apres tout, le moijen de s'en pouuoir dedire?
A moins que d'en mentir je n'en pouuoij rien dire.
La plus haute pensée au bas de sa valeur
Deuenoit injustice et injure à l'Auteur.
25 Qu'importe donc qu'on mente, ou que d'un foible eloge
A Toij et ton Menteur faussement on deroge?
Qu'importe que les Dieux se trouuent irritez
De mensonges, ou bien de fausses veritez?

25. Dec.

IN PRAESTANTISSIMI POETAE GALLICI CORNELIJ COMOEDIAM, QUAE INSCRIBITUR MENDAX [1]).

Graui cothurno torvus, orchestrâ truci
Dudum cruentus, Galliae iustus stupor
Audiuit et Vatum decus Cornelius.
Laudem Poetae num mereret Comici
5 Pari nitore et elegantiâ, fuit
Qui disputaret, et negarunt inscij;
Et mos gerendus inscijs semel fuit.
Et, ecce, gessit, mentiendi gratiâ
Facetijsque, quas Terentius, pater
10 Amoenitatum, quas Menander, quas merum
Nectar deorum Plautus et mortalium,
Si saeculo reddantur, agnoscant suas,
Et quas negare non grauentur non suas.
Tandem Poeta est: fraude, fuco, fabulâ,
15 Mendace scenâ vindicauit se sibi.
Cui Stagirae venit in mentem, cui?
Quis quâ praeiuit supputator Algebrâ,
Quis cogitauit illud Euclides prior,
Probare rem verissimam mendacio?

28. 10b. (Dec.)

IN EBRIUM RIVO PUBLICO SUBMERSUM [2]).

Grauis Lijaeo et instar amphorae turgens
De ponte praeceps in Dearum amplexibus
Imae paludi praesidentium quidam
Humentis actum fabulae ac diem clausit.
5 Epitaphium est: Alchijmice, timens fumum
Et empyreuma, vase duplici vitam
Decoxit hic, in Balneo Mariano.

28. 10b. (Dec.)

---

[1]) M. D., 327. Voor het eerst gedrukt in *Le Menteur, comédie Suivant la copie imprimée à Paris*, 1645 (bij Elsevier te Leiden). Het vers is overgenomen in de uitgaven van het blijspel van 1647, 1648, 1652 en 1655. (Zie de vorige noot).
vs. 13 niet in M. D. — vs. 16 *cui?* als in M. D. Menteur: *putas*,
[2]) M. D., 330.

IN EUNDEM [1]).

Potus et inflato nondum satis utre natator,
Per Batauam Stygias Aulus adiuit aquas.
Tanti est quidque suo curari tempore: paulo
Serius, heu! vino miscuit Aulus aquam.

28. 10b. (Dec.)

IN EUNDEM [2]).

Aulus bibendo fessus humidorumque
Satur osculorum nocte, nocte Brumali,
Scyphis datorum cantharisque dilectis,
Lunâ facem negante palpitabundus
5 Fatum Leandri pertulit natatoris.
Aduerte, potor caute, quam breui distent
Spatio salubre et noxium, quid intersit,
Aquamne vino misceas an aquae vinum.

29. 10b. (Dec.)

'S HEEREN AVONDMAEL * [3]).

Is 't weer dijn' hooghe Feest, en ick weer van de gasten?
Maer, Heer, het Bruijloftskleed daer in ick lest verscheen
Is over halver sleet, jae 'ten gelijckt'er geen,
En ick sitt moedigh aen als of 't mij puntigh pasten.
5 Hoe waer de wraeck besteedt, soo Ghij mij nu verrasten,
En uijtter deure dreeft in 'teewighe geween!
Noch borght ghij mij 'tgelagh, en, op Geloof alleen
En wat boetveerdicheids, en laet mijn' ziel niet vasten.
Dit 's dan 'tboet-veerdigh Hert. maer 'tveerdigh gaet niet veer:
10 'Tis geen begonnen werck. Wanneer wil't boetigh wesen
Voor nu, voor gisteren, en voor den tyd naer desen,
Eens boetigh voor altoos; en wanneer wilt Ghij 't, Heer?
Is 'taltijds weer op niews, en altyd weer op 'touwe?
Oh dat mij 'tholl berouw eens endtelick berouwe!

ult^o. die Anni (31 Dec.) prid. sacr. commun [4]).

NIEUWE JAER * [5]).

'Tis uijt. de leste Sonn gingh gisteren in Zee,
Getuijghe van mijn jaer voll ongeregeltheden.

---

[1]) M. D., 331.

[2]) M. D., 331.

[3]) K. b., I,, 47. De nu volgende, van het teeken * voorziene, gedichten behooren tot de *Heilighe Daghen;* zij werden tot een bundeltje vereenigd en door de zorg van Barlaeus uitgegeven (zie Hooft's *Brieven*, IV, 314, vlgg.). Den 28sten Jan. 1645 hadden zij het licht gezien (t. a. p., blz. 317) en reeds den 8sten Febr. was een herdruk noodig (t. a. p., 318). Van die twee eerste uitgaven schijnt geen exemplaar over te zijn; zie over de latere drukken de Inleiding, blz. XXIII.

[4]) Onder het vers staat: Est et hacc nonnulla poenitentiae species, ob hoc ipsum sibi displicere, quod minus poeniteat scelerum. Erasm. Exomolog.

[5]) K. b., I, 43.

O dien daer dusend jaer zijn als de dagh van heden,
Voor wien ick desen dagh mijn vuijle ziel ontklee
5 Van 'tsmodderigh gewaed van veertigh jaer en twee,
En drij, en noch eens twee, die Ghij mij hebt geleden,
All vergh ick 't dijn geduld met sondighe Gebeden,
Gunt mij een schoonder pack dan ick 'er oyt aen dee.
In d'eerste niewicheid sal 'tVleesch en Bloed wat prengen,
10 En 'tpast haer moijelick: maer ick betrouw dijn' hand;
Die sal 't mij lichtelick wat ruijmen en wat lenghen.
Maeckt mij maer op de Reis naer 'teewigh Vaderland
In dese Wilderniss een' dijner Israelyten,
En laet dit niewe Kleed mijn leven niet verslijten.

1. Ian.

VAN CLAES, DEN LEUGHENAER [1]).

Claes kan liegen en bedrieghen;
Maar noch allerminst met lieghen.
Een mael heeft hij niet geloghen:
Nu is alle man bedroghen.

1. Ian.

DRIJ CONINGHEN AVOND * [2]).

Waer is Gods eenigh Kind, dat ick 'taenbidden magh?
O, wijsen, wijst mij 'tpad. 'ksie duysend Sterren proncken.
Maer geene die mij leid' als met verkeerde voncken.
Ick sie de Leid-sterr niet daerop uw' wijsheid sagh.
5 Terwijl ick opwaerts gaep, wat hoor ick voor gewagh?
Wat roept de wulpsche stadt, in weeld en wijn verdroncken,
De Coningh drinckt? wegh, wegh, de Coningh heeft gedroncken,
En drinckende voldaen het bittere gelagh,
'Tgelagh van Gall en Eeck, dat gheenen mond en monden,
10 Daer geen keel teghen mocht, van die daer kopp en keel
En ziel en all verbeurt bekenden voor haer sonden.
Nu treed ick moedigh toe met all mijn wonden heel.
Komt, wijsen, 'kweet het pad; all is het steil en verre,
Ick vrees den doolwegh niet, 'tKind selver is mijn' Sterre.

2. Ian.

GOEDE VRIJDAGH * [3]).

Wat lett de Middagh-sonn? hoe lust haer niet te blincken?
Is 't avond opden Noen? Ten minsten, Volle Maen,
En, Sterren, haer gevolgh, hoe haest ghij 'tondergaen?

---

vs. 10 *moijelick* K. a.: *moeyelick* — vs. 12 *naer* uitg. 1648: *van*

1) K. b., II, 184.

2) K. b., I, 46.

3) K. b., 43.

Moet ghij ter halver loop van 't koele zee-natt drincken?
5 Neen, neen; ick sie 't u aen, ghij voelt den moed ontsincken
Voor 'tschandighe Schavott, daer Sions dochtren staen
En swijmen voorden schrick van 'theiligh, *'Tis voldaen*,
En op den drooghen Bergh in tranen gaen verdrincken.
O myn Volldoende God, vergeeft ghij mij een woord?
10 'Tvoldaen voldoet mij niet, ten zij ghij mij vermoort
En van mijn selven scheurt, en brieselt de gewrichten
Van mijn' verstockte Ziel, soo dats' haer weder-plichten
Gedwee en morruw doe: soo dat ick haev en huijs,
En lijf en lust en tyd leer' hangen aen dit Cruijs.

3. Ian.

PINXTEREN * [1]).

Soo overdadigh is des Heeren milde hand.
Sijn' sprekers hadden hem 'twel-spreken sien beloven
Voor's Werelds machtighe. noch stort hij haer van boven
Elck sijn' onsteken tong en tael voor yeder land.
5 Waer toe het overschot van gaven allerhand?
Hij had de Hemelen sijn' almacht leeren loven,
De dagh, de stomme nacht verkondight het den dooven;
En all sijn maexel spreeckt. Maer sonder grond en strand
Zyn syne wonderen, gelijck syn' vriendlickheden.
10 Heer, deelt ghij Tongen om, siet noch eens naer beneden,
En deelt 'er mij een' toe die Dij in mij bevall,
Die niet en stamer' daer de boose sullen beven,
Die naer den doem verlang van dood en eewigh leven,
En onbekommert zij wat sij daer seggen sal.

4. Ian.

KERSMIS * [2]).

All is de herbergh voll, all light Gods soon in 'thoij,
Myn' ziele mach'er in, en wild'er by vernachten.
Kom, vleeschelicke mensch, de vleeschighe gedachten
Zijn heden van verdienst. Daer schreidt wat in dit stroij
5 Dat voor ons schreijen will. Daer all het ijdel moij
Van Koninghinnen kraem voor stroij is bij te achten.
Daer light in dese Kribb dat ons geloovigh wachten
Voll-tydelick vervull' en all ons leed verstroij.
God light'er in ons vleesch; God, vaderloos op aerde,
10 God, moederloos by God; het mede-scheppend Woord;
God, vader van de maeghd die hem ontfing en baerde,
En nu te voete light. Hier light. En gaet niet voort,
Mijn ziele, maeckt een end van d'ongerijmde Rijmen:
Ons beste seggen waer ootmoedelick beswijmen.

5. Ian.

---

vs. 4 *loop* K. b.: *baen*
[1]) K. b., I, 45.
[2]) K. b., I, 45.

PAESCHEN * [1]).

Den Engel is voorbij: de grouwelicke nacht
Der eerstgeborenen is bloedeloos verstreken:
Ons' deuren zijn verschoont; soo warense bestreken
Met heiligh Paeschen-bloed, dat d'uytgelaten macht,
5 Die Pharäos kinderen en Pharäo t'onderbracht,
Doorgaens verschrickelick, verschrickt heeft voor het teeken.
Wij zijn door 'troode Meer de slavernij ontweken,
Aegypten buytens reicks. Is alle dingh volbracht?
Is 'tschip ter haven in? Oh! midden in de baren,
10 De baren van ons bloed, veel holler dan dat meer.
Den Engel komt weerom, en 'tvlammighe geweer
Dreight niewen ondergang. Heer, heet hem over varen.
Merckt onser herten deur, o Leeuw van Iudas Stamm,
En leert ons tydelick verschricken voor een Lamm.

6. Ian.

AD AMICUM SECUNDAS NUPTIAS SUADENTEM [2]).

Deliberare me jubes de nuptijs
Tandem nouandis. Obsecro, tandem sile.
Tam res periculosa libertatis est
Vel subjugandae vel tuendae libra, vel
5 Videtur, annis libero septem mihi,
Ut serijs, nec serijs ipsis fere
Deliberationibus de-liberer.

6. Ian.

HEMELVAERT * [3]).

O wagen Israëls met uwe Ruyterknechten,
Waer voert ghij onsen Vorst. O aller swacken troost,
Zijt ghij soo toeverlaet der ghenen die ghij koost?
Blyft ghij hun soo te hulp? Verlaet ghij haer in 'tvechten,
5 Voorvechter van dijn volck? werpt ghij se tot gerechten
Den dwingelanden toe, gesoden en geroost,
Haer' spieren uijtgetangt, haer' ad'ren uijtgeoost,
Haer' zenuwen gesnerpt op roosteren en trechten?
O, duijve, siet om leegh; vlieght onse herten toe,
10 En rucktse voor dijn aes uijt dese sterfflickheden;
En deelt de Wereld mis, en laet haer niet beneden
Dan daer de leste pier syn' lusten in voldoe.
O die van nu af aen in 't endeloose bly zijt,
Weest hier, en voert ons soo van nu af aen daer Ghij zijt.

7. Ian.

---

1) K. b., I, 44.
2) M. D., 347.
3) K. b., I, 44.
vs. 11 *niet* uitg. 1648: *niets*

SONDAGH * [1]).

Is 'tSabbath dagh, mijn ziel, of Sondagh? geen van tween.
De Sabbath is voorby met syne dienstbaerheden:
En de sonn die ick sie scheen gisteren als heden.
Maer die ick niet en sie en schijnt niet soo se scheen.
5 Son, die ick niet en sie als door mijn' sonden heen,
Soon Gods, die desen dagh het aerdrijck weer betreedden,
Fier als een Bruydegom ter loop-baen ingereden,
'Ksie Sondagh sonder end door dijne Wonden heen.
'Tzy dan oock Sondagh nu, men magh 't Gods Soon-dagh noemen,
10 Ia, en Gods Soen-dagh toe. Maer laet ick ons verdoemen,
Waer ick van drijen gae ick vind ons inde schuld.
God Son, God Soon, God Soen, hoe langh duert dijn geduld?
Hoe langhe lydt ghij, Heer, dijn' Soondagh, Soendagh, Sondagh
Ondanckbaerlick verspilt, verspeelt, verspelt in Sond-dagh?

7. Ian.

AEN VROUW LEONORE HELLEMANS, DROSTINNE VAN MUIJDEN * [2]).

Wel-weergepaerde Weew, door-deughdelicke Vrouw,
Die soo voorsichtelick 'tpack vanden eersten rouw
Gelicht hebt en geleght op de geleerde schoudren
Daer 'twijse Hoofd op staet dat noijt en sal veroudren.
5 Bevallicke Drostinn, die met een taeij geduld
Mijn' onmacht hebt geborght, en mij mijn' hooghe schuld
Van menigh blij gelagh en minnelick onthalen
Genadelick gedooght met woorden te betalen.
Reckt die langmoedigheid noch eene span-breed uijt:
10 Aenveerdt noch eens licht geld, geslagen op mijn' Luijt,
Ter goede rekening van danckbaere voldoening.
Schoon ick mijn uijterste vermogen aen 'tvoldoen hing,
'Tvoldoen en streckte niet. Nu neem ick 'tNiewe jaer
Behendelick te baet, en grijp 'tgevall bij 'thaer,
15 En offer' wat papiers verguldt met Heiligh' dagen,
Om of 't u nooden mocht tot langsamer verdragen.
Wat is 't? een hand voll Rijms, een boecxken inden sack,
Een bedelaers geschenck, een Geusen Almanack.
Een ding verseker ick: 'ten zijn geen logen-bladren,
20 Noch jock, noch boerterij. 'Tis ernst; en uyt mijn adren

---

[1]) K. b., I, 46.
vs. 12 *God Soon* is in de uitg. van 1647 uitgevallen.
[2]) K. b., I, 40.
Met dit gedicht droeg H. de *Heilighe Daghen* op aan de vrouw van Hooft, Eleonora Hellemans. Zie over haar dl. II, 188; III, 239.
vs. 20 *jock, noch* uitg. van 1647: *boeren-* H. schreef den 19den Jan. 1645 aan Van Baerle, dat de regel zoo gewijzigd moest worden. (*Epist. Lat.*).

Het binnenste geweld, soo verr haer' swackte gaet.
'Ten is geen Sterren-waen, MeVrouw, 'tis Hemel-praet;
Tzijn tochten van mijn' Ziel, die ick voor henen sende
Naer 'tgheen noyt oor en hoorde en ooghe noijt en kende,
25 Noyt menschen hert begreep; gelyck een reisbaer Heer
Syn' huijse-vesters schickt, met krijt en met geweer,
Daer hij vernachten will. Bevallen v haer' plichten,
Gebruijcktse t'uwen dienst. Mijn licht sal beter lichten,
Soo ghij het waerdigh kent om mé tot God te gaen.
30 'Tis op soo goed weerom: soo 's v niet aen en staen,
Ick wacht er betere van uw' bescheidentheden.
Of wandelt ghij met mij, of laet mij met v treden.
D'eer komt de vrouwen toe: gaet voor, en sleept mij naer:
'Kwill geeren met v gaen naer 'teewigh niewe Iaer.

8. Ian.

EPIGRAMME POUR MONSIEUR DE ZULECOM [1]).

Par ce froid qui rend superflus
Mes soins, et les feux qu'on allume,
Qui glace le fer sur l'enclume,
Et rend l'Enfer mesme perclus;
5 *Que tout releue de Saturne,*
Qu'un chascun voudroit estre en urne,
Faict conceuoir à ma raison,
Comment sans fatigue et sans peine,
Malgré ceste rude saison,
10 *Tu as espuisé l'Hippocrene.*

(Mad.le d'Osmael). 9. Ianu.

A MADEMOISELLE D'OSMAEL.

Que j'aije beu de l'Hippocrene!
Non plus qu'un Asne d'Hippocras.

---

[1]) Naar het afschrift van H.; het HS. van Juffrouw van Osmael is ook bij de Fransche gedichten, maar de spelling is zoo zonderling, dat H. zeker daarom kopie nam en verbeteringen aanbracht. Op den kant teekende hij den naam aan van de dichteres.

Margaretha van Osmael was of eene zuster of eene nicht van Anna de Hertoghe van Osmael van Valckenburgh (zie dl. III, 277). Zij woonde met eenige zusters (zie op 24 Mei 1655) op Pasgeld — bij de *Lettres franç.* is een brief van 6 Jan. 1645 van H. aan haar met dat adres — een adellijk huis in Delfland op een uur afstand van den Haag, een half uur ten zuiden van Rijswijk aan de trekvaart naar Delft. Het buiten behoorde in 1661 aan den griffier Ruysch (vgl. C. Droste, *Overblyfsels van geheugchenis*, uitg. van Fruin, vs. 508), vóór dien tijd aan de familie van Osmael (dl. III, 277).

De dames van Osmael — H. noemt ze de „Eremitae Pasgeldanae" (brief aan Barlaeus van 13 Jan. 1645) en bracht Barlaeus naar het „Gynecoeum" (brief van 25 Jan.) — deden veel aan schilderen en aan literatuur; aan Margaretha schonk H. eenige van zijne werken en hij zond haar de *Menteur* van Corneille. Bij de *Lettres franç.* zijn eenige brieven aan haar van H.

Si j'en aij beu, belle Sirene,
Ma foij je ne m'en souuien pas.
5 Peut estre fust-ce quelque goutte
Qu'il vous aijt pleu de m'ij laisser,
Quand ie me suis trouué en doubte
De la boire, ou de la baiser.
Apres ceste goutte avallée
10 Que me croijez vous deuenu?
Ce grand froid me l'aijant gelée,
Me voijla Poete morfondu.
Que si encor j'ose respondre
A vos beaux vers tombez des Cieux,
15 C'est que ma goutte s'est veu fondre
A la flamme de vos beaux ijeulx.

9. Ianu.r

POUR MONSIEUR DE ZULECOM [1]).

Orphée, laisse la Sirene,
Ma veine n'ij peut plus fournir,
D'Hippocrates ou d'Hippocrene
Ie n'en sçauroij bien discourrir;
5 *Tous mes talents sont trop malades.*
Ie ne reçoij que des ruades
D'un cheual qu'on te void domter,
Et d'une adresse sans seconde
Pousser, arrester et brider
10 *Et galopper par tout le Monde.*

(Mad.le d'Osmael). 10. Ianu.r

CONCLUSION. A MADEMOISELLE D'OSMAEL [2]).

Ie ne sçaij si c'est sur Pegase,
Que ie bondis du Zud au Nort:
Mais ie sçaij bien qu'en selle rase
Le gallaut m'incommode fort.
5 Et si je sçaij à qui m'en prendre,
Au point de me veoir affronté:
Il faict le Cheual d'Alexandre
Depuis que vous l'auez dompté.
C'est qu'il dedaigne ma monture
10 Apres ce celeste fardeau,
Glorieux de son auanture,

---

1) Naar het afschrift van H., dat geen opschrift heeft, terwijl het HS. van Juffr. van Osmael den bovengenoemden titel, eenigszins anders gespeld, draagt.

2) Ook in klad met den datum: 10. Ian.

vs. 8 *dompté* klad: *monté*

Comme d'Europe son Taureau.
Ha! Caualliere, qu'il redoutte,
Commandez luij d'aller au pas:
15 Qu'apres m'auoir donné *la Goutte*
Il ne me casse encor les bras.
C'en est faict. me voijla par terre:
Mais, Belle, ce n'est qu'à genoux.
Grace au Roussin, qui voulust faire
20 Que je tombasse deuant vous.

11. Ianu^r.

REPRISE DE MAD.^le D'OSMAEL [1]).

Ie me mocque de Bucephal,
De Pallas, Phebus et sa Lijre,
Des neuf soeurs et de leur cheual.
Ie veux me railler et mesdire.
5 *Mais t'aij-je donq mis hors d'arson,*
Que veux tu par ta conclusion.
Quoij, toij qui gouuernes les dames,
Sçais tu pas que facilement
L'on faict parler filles et femmes,
10 *Mais se taire fort rarement?*

11. Ianu.

RESPONSE À LA REPRISE DE MAD.^le D'OSMAEL.

Vous remontez sur Bucephale
Depuis que je couche à vos pieds,
Fiere beauté, que rien n'esgale,
Et encore me desfiez!
5 Souuenez vous que la clemence
Est la plus noble des vertus,
Où il ne reste à la vaillance
Que des enemis abatus.
Quoij, vous reprenez la passade
10 Et la courbette contre moij!
Il fault supporter la ruade
Dans la fortune où je me voij.
Encore n'estce pas l'alarme
Qui m'aijt jamais plus estonné,
15 N'estant pas le premier gendarme
Qu'une Fille aijt desarçonné.
Mais, maistresse de Bucephale,
Si vous auiez de la pitié,

---

[1]) Naar het afschrift van H.; Juffr. van Osmael betitelde haar gedicht: *Epigrame sans conclusion.*

Vous me prendriez pour vostre male,
20 Et ne me lairriez pas à pied.
Lors nous serions masle et femelle
Et gaignerions bien le deuant,
Et lors ma honte seroit belle
D'estre desarçonné souuent.

11. Ian.

AEN EENEN SCHICKELOOSEN HUIJSBOUWER [1]).

Wat lust u 'tongeschickt gebouw,
Daer het geschickte naer de reden
Noch meer noch minder kosten sou
En beter staen in alle leden?
5 All 'tongeschickte staet verkeert.
Wilt ghij uw' eighen' wetten breken?
Ghij hebt uw' kinderen geleert
Niet ongeschickts te mogen spreken.

11. Ian.

OP EEN SCHOON VROUWENBEELD, IN GLAS GESNEDEN, DOOR DE KONSTIGHE HAND VAN WIJLEN IOFF.W CHARLOTTE VAN SANTEN [2]).

D'onwedergaelicke Van Santen,
Die korts in d'aerde wierd geleit,
Besteedden hier haer' Diamanten
Aen een' volmaeckte schoonicheid.
5 Den Welstand van haer' eighen' leden
Beschreef sij op de brooste stoff,
Maer die men geeft den grootsten lof
Van all' Natures Wonderheden.
Sij wilde thoonen op een glas
10 Hoe kloeck, hoe schoon, hoe broos sij was.

11. Ian.

IN INCENDIUM TEMPLI NOVI AMSTELODAMENSIS, CUJUS TECTUM CONFLAGRAVIT $\frac{1}{11}$. IANU. 1645. AD ROMAM COMBUSTRICEM [3]).

Sunt quibus aspergi lachrimis incendia nostra,
Sunt quibus in risum vertere damna placet.

---

1) K. b , II, 184.

2) K. b., II, 182. Ook in klad, met den datum. In K. a. is de titel: *Op een schoon Vrouwen beelt in Glas gesneden door wijlen Iuffrou Charlotte van Santen.* Zie blz. 2.

3) M. D., 348, waar de laatste woorden uit den titel zijn weggelaten.
Den 11den Jan. ontstond er, waarschijnlijk door onvoorzichtigheid van loodgieters, die op het dak werkten, brand in de Nieuwe Kerk te Amsterdam. Het dak stortte in en de Kerk brandde van binnen bijna geheel uit.

Quidquid id est, quod fortuitis Ecclesia prunis
Arserit, indigno carpis iniqua joco.
5 Tu nostro flagrare Nouam sine crimine rides,
Quae Veterem flammis perdere, Roma, doces?

13. Ian.

AMSTELODAMUM AD EANDEM.

Impura Patrum caula Vaticanorum,
Incendiaria Roma, mater erroris,
Crudelis almae veritatis exustrix;
Ne tolle cristam vana, ne moue splenem
5 Coelestis irae casibus repentinis.
Castigor, esto: sed breues, breues disce
Ecclesiae plagas meae, leui clade.
Si tecta non est paululum, tamen sarta est.

13. Ian.

UIJT MIJN LATYN BEGINNENDE: *Impura Patrum caula vaticanorum* [1]).

Onsuijvre Papen-schapen-stall,
Brandstichtigh Roomen, valsche voedster,
Wree' waerheids vierighe verdoedster;
Verheught u niet in 'tongevall
5 Van myner Kerck gestortte daken:
Laet het uw' milte niet vermaken
Haer' stijlen çappeloos te sien.
Ghij segt 'tis Hemelstraff. Misschien.
Maer 'tis een' straff licht om versoeten,
10 Een' schade lichter om verboeten.
Haer' hoed is af, haer' beenen staen,
Sy is ontdeckt, maer niet ontdaen.

13. Ian.

OPDEN SELVEN BRAND [2]).

God buckte nederwaerts op 'tprachtigh Amsterdamm,
En hiet almachtelick een' onvoorsiene vlamm
Een syner huijsingen ten stylen toe ontdecken.
Waer henen meenen wij den brand te moghen strecken?
5 Staet ons de gissingh toe nae sijner lusten grond,
Hem luste schielick eens te spieden hoe 't'er stond,
En of syn' strenghe hand geen' geessel hadd te knoopen
Op 't ingebroken vuijl van koopen en verkoopen.
Gerechtigh Oversier, siet wat scherpachtigh toe:

---

[1]) Het vers is eene vertaling van het vorige Lat. gedicht.
[2]) K. b., II, 184. In K. a. is de titel: *Brant van de Niewe Kerck t'Amsterdam.*
vs 5 *nae* K. a.: *naer*

10 Allom verdienen wij, maer hier de slapste roe.
Doorsiet ons hier bloots hoofds, in kercken sonder daken:
Maer siet genadelick op hoe wij 'tbuijten maken.

13. Ian.

IN GERMANIAE CLADEM [1]).

Suspirant Aquilae repentes, clara triumphis
In Coelum Coelo Lilia nata volant.
Caesaris augusti sublatus in ardua splendor
Caesaris angusti debilitate cadit.

17. Ian.

AD ILLUSTREM VIRUM, ZULICHEMII DOMINUM [2]).

Cur me mortalem poscunt tua carmina testem,
Quae testes Clarias promeruere Deas?
Sed tua jure meas poscunt sibi munera grates,
Quas tibi cum nequeam reddere, nomen habe.

A. M. à Schurman.

IN EPIGRAMMA SCHURMANNAE AD ME, CUIUS POSTREMA VERBA SUNT: *Quas (grates) tibi cum nequeam reddere, nomen habe* [3]).

Nomen habe, Schurmanna canit. lepidissima virgo!
Nomen habes, nequijt dicere, dixit habe.
O si ridendo potis esset dicere verum,
Si, quod habet, dando nomen habere daret!

18. Ian.

BIECHT GESPROKEN BINNEN ZIERIXZEE [4]).

Trijn lagh en stierf, en Neeltje sou se troosten,
En seij, kind, weest te vreen; door West en Oosten,
Door Zuijd en Noord sal uw geruchte gaen:
Men sal u maeghdelick met Blomm en bla'en
5 Op vrijers schouderen ter aerde dragen.
De kranssies sullen van den Maeghdom waghen
Dien ghij nu zeventigh en soo veel jaer
Gedraghen hebt tot op de leste baer.
Trijn wroeghde 't edele gemoed: en vraegden,
10 Maer, Neeltje, vindtmen wel sulcke ouwe maegden?

18. Ian.

---

1) M. D., 348. De generaal van het keizerlijk leger, Gallas, werd in den herfst van 1644 zeer in het nauw gebracht door den Zweedschen generaal Torstenson, die hem in Maagdenburg insloot, zijne ruiterij den 3den Dec. bij Wittenberg versloeg en hem noodzaakte in volslagen wanorde naar Boheme terug te trekken.

2) Vgl. hare *Opuscula*, 1652, blz. 298.

3) M. D., 348.

4) K. b., II, 181. In K. a. is de titel: *Biecht*.

VOOR IOFF.W LUCRETIA VAN TRELLO [1]).

Dit las een' oude maeghd, maer voll van jeughden,
Van eerbaer' vrolickheid, en meerder deughden,
Vraeght naer den naem niet. sy woont binnen Delft,
Een stuck weeghs aen geen zij van 's levens helft,
5 En sey in 'tlesen, Ia wat pestilentie
Wat moeijelicker dingh is conscientje!

18. Ian.

CAPUT FACTITIUM STATUAE PRODITORIS [2]).

Integer in mundum veni: justissima truncum
Fecerunt, dempto vertice, Supplicia.
Arte resarcitus, casu deformia rursum,
Ecce nouo mutilus vertice, colla gero.
5 O rigidam justamque manum quamcumque seueri
Numinis, o dignas crimine vindicias!
Heu misero, cum prima mali succurrit imago,
Cur non hoc potius Fata dedere caput?

20. Ian.

IN CL. SALMASIJ LIBRUM DE RE MILITARI ROMANORUM [3]).

Si quis in hoc artem populo nescire videris
Bellandi, magno sub Duce tiro mere.
Primus in hac acie Salmasius omnia, primi
Quae potuere Patres, quae nequiere, docet.
5 Hoc ipsum, quod se docuit didicisse docendo,
Ornatum veri Militis esse togam.
Non mirare Ducem, falsi prostrata fugantem
Agmina Romano milite, nil fugere?

21. Ian.

IN INCENDIUM TEMPLI NOVI AMSTELOD. EX ITALICO MEO, CUJUS EST INITIUM, *Giunse fiamma sottil* [4]).

Ilicet, incensum Templi laqueare piorum
Incensus toto Numine fregit Amor.

---

1) Zie dl. I, 166.

2) M. D., 344, waar aan den titel is toegevoegd: *ex Marini Italico versum.* In het HS. staat het Ital. vers, *Testa posticcia nella statua d'un Traditore*, boven de vertaling, met de kantteekening: Il Cau: Marino. Nelli capricei delle Sculture. — Zie *La Galeria del cavalier Marino. Distinta in Pitture, et Sculture. In Venetia.* M. DC. LXIV. *Presso Gio: Pietro Brigonci*, blz. 315.

3) M. D., 347.

Het boek van Salmasius, *De re militari Romanorum*, kwam eerst in 1657, dus 4 jaren na zijn dood, uit. De beroemde geleerde schijnt het werk op verzoek van Frederik Hendrik te hebben ondernomen; den 29sten Jan. 1647 schreef H. hem, dat de Prins gaarne het boek wilde zien (*Lettres françaises*).

4) M. D., 347. Zie op 13 Jan. Het Italiaansche vers van H. schijnt verloren te zijn.

Peruasit tectum Pietas ardentior, arsit
Hinc paries, illinc dissiluere trabes.
5 Flammantes animae, quae vos amentia turbat?
Quae vos portenti sollicitudo noui,
Et cassus ratione dolor? reparabile damnum
Sentijt aethereis aestibus usta domus.
Flamma Deo placuit. coelesti fornice tectas
10 Qui voluit, fragilem destruit igne struem.
Sursum oculos. ubi mille micant illustria vobis
Sidera, mille, bonis fulmina fausta, faces.
Cui Mundi conuexa fauent, quem gratia Coeli
Protegit, ingrate se neget ille tegi.

21. Ian.

(AEN TESSELSCHADE) [1]).

Mijn' Tong en was noijt veil, mijn' Penne noijt verkocht,
Mijn' Handen noijt in strick van Goud of Diamanten,
Mijn' Vrijheid noijt verslaeft, om met fluweele wanten
De waerheid aen te gaen, en anders dan ick docht.
5 Ia Tong, en Penn, en Hand, en Vrijheid zijn verknocht
Aan 't Vorstelick bevel dat onse Vrijheid plantten,
En tegen 't Spaensch geweld sijn weer-geweld dorst kanten,
En Babels (lijdt noch eens mijn' rondheid) vuijl gedrocht.
Maer 't Wereldsche gesagh en gaet niet aen de wortel
10 Van 't heilighe Gewiss. 'Ten is geen' strydigh' eer,
Een eeuwigh' God t'ontsien, en een' bescheiden' Heer,
Die lyden kan, en moet wat uyt de Waerheid bortel'.
Dus eisch ick V strengh recht; geen' gunste, geen' gena',
Beroemde, maer, eilaes! beRoomde Tesselscha.

22. Ian.

IN PRAESTANTISSIMI PICTORIS DAN. SEGHERI ROSAS [2]).

Ardua Naturae Matri cum Patre Seghero
Lis fuit, utrius cederet utra Rosae.

---

[1]) K. b., II, 181. Het HS. heeft geen titel,

Tesselschade schijnt na H.'s vers van den 14den Dec. 1644 vrij vinnig, maar duister te hebben geantwoord. H. schrijft den 25sten Jan. aan Barlaeus (*Epist. Lat.*): De Tessela quid sentis? ut animum superstitiunculis, stilum quotidie pluribus pluribusque tenebris implicat, intricat, inuoluit. Dictionario ad haec opus esset. quanquam videmur nunc pleraque assequi. Rogaui hisce mensibus hybernis ad me excurreret; neque enim Amstelodami aut Mudae conuenturos isto vere, prout ingruere rei bellicae tempestatem video. — Tesselschade's vers en brief (vgl. Hooft's *Brieven*, IV, 318, en *Tesselschade Roemers en hare vrienden*, 49, 50) schijnen verloren te zijn.

vs. 3 *verslaeft* K. a.: *verlooft*

[2]) M. D., 337, met den titel: *In Danielis Segheri Rosas*. Ook in afschrift met denzelfden titel als in M. D.

Daniel Seghers (1590—1661), geb. te Antwerpen, trad in 1614 in de orde der Jezuïeten. Hij is als schilder van bloemen en planten beroemd geworden.

Succubuit conuicta Parens, se judice: vivus
Coram factitio flosculus umbra fuit.
5 Si quis es emunctae naris, jam desyt, adde,
Vivus odoratu viuere, pictus olet.
Adde, minor Pictore Dea est. inuenit Olivam
Pallas, at hic Oleum fecit olere Rosam.

23. Ian.

AD ECCLESIAM ROMANAM.

Splendida, magnifica es, diues, paetiosa, superba es,
Docta, fatebor enim, et Christi quodammodo cultrix.
Sed fuco vitiata lates; erronea, vana es.
Futilis es, crudelis es, et, breuiter, seductrix:
5 Quaerentique viam veri, quâque itur ad Astra,
Falsa per humanos adigis vestigia calles.
Possem, Roma, sequi, posses utcumque placere,
Si toto non errares stupidissima Coelo.

23. Ian.

AMANTIS [1]).

Hei mihi, quem possit finem sperare malorum,
Quem quantum terrent omina, torret amor.

AD BARLAEUM [2]).

Vicimus. et vidui viduis impune lienem
Rasimus, et verum Tessela, blanda, tulit.
Sic sapere audendum est. corrumpunt vulnera mites
Chirurgi. cum res exigit, ure, seca.
5 Vin' tu discere, vis verbo, Barlaee, doceri,
Quâ rigidi tuto conditione sumus?
Quantum Lance bilanx, bipes a pede distat, ab ira
Distamus. Lis est denique, bilis abest.

24. Ian.

(NEEL GEGEESSELT) [3]).

Neel (inde wandeling Neeltie perfectie)
Kreegh op het schavott een' swaere correctie,
Om Cous en schoenen wat te verkoelen,
En maeckte daer sulcken rebellen getier,
5 Datmense hoorden aen gheen zij de Doelen.

---

[1]) M. D., 337. Het versje staat op hetzelfde blad als het afschrift van het gedicht op Seghers en heeft alleen het jaartal.

[2]) M. D., 348.
Waarschijnlijk zond H. met dit versje zijne bestraffing van Tesselschade aan Barlaeus toe.

[3]) K. b, II, 180. In het HS. heeft het versje geen titel.
vs. 3 *Cous en schoenen* K. a.: *boose lusten soo*

Met als haer de Beul begon t'ontwoelen,
Is dat een' correctie, seijse, bij gans vier,
'Klaegh liever verslaghen in 'tSchotsche quartier
Onder correctie van beter gevoelen.

27. Ian.

IAN, DE BEROUDE NIEW-GETROUWDE [1]).

Ian hadd syn' vryheid korts verhoetelt lijf om lijf.
Ick vraeghd' hem naer den aerd van syn spick-spelder Wijf,
En ofse deughdigh mocht, of licht, of soet, of straf zijn?
Dat, seid' hij, wist hij niet soo nauw, hy woud'er af zijn.

27. Ian.

TO THE MOST HONOURABLE LADIJ STANHOPE. WITH MY HOLY DAYES [2]).

Braue Henrie Wottons Neece, perfect modell of Grace,
Full place of honour and full honour of your place;
Cast a mercifull eije upon the weake expressions
Of a repenting heart for so manij transgressions
5 That, if I stammer at the mischiefs of mij youth,
I' haue reason to suppose the number stops mij mouth.
How euer, these are sparkes of better flames, I trust,
And of a fairer Fire, when Diuell, World and Lust
Shall laij as conquerd foes at mij victorious feet.
10 Then shall you see this wood much drier then you see't,
And readier to burne: then shall I doe the thing,
The holye thing, that now I doe but speake and sing.
Till then I'll thinke mij life a little out of crime,
If you beleeue me but an honest man in Rime.

Uno spiritu. 27. Ian.

'T SELVE [3]).

Waerde Henrij Wottons Nicht, vorm van bevallicheid,
Beleidster voll van eer, voll' eer van uw beleidt.
Werpt een genadigh oogh op d'onvolmaeckte redens
Van een berouwigh hert van soo veel overtredens,
5 Dat, soo ick stamer in 't verhalen van mijn quaed,

---

[1]) K. b., II, 180. In K. a is de titel: *Ian niew getrouwt.*

[2]) Het HS. is bij de Korenbloemen.

Catharina Wotton, weduwe van den Graaf van Stanhope, was hertrouwd met Johannes Polyander (geb. 1594), Heer van Heenvliet en Sassenheim, opperhoutvester van Holland en Westvriesland en meermalen gezant in Engeland. Polyander was een zoon van den Leidschen hoogleeraar in de theologie, zijne vrouw eene nicht van Sir Henry Wotton (1568—1639), Engelsch gezant te Venetië, dichter en geleerde.

[3]) K. b., II, 528. In K. a. is de titel: *Aen Me Vrouwe Stanhope, met mijne Heilige dagen. uyt het Engelsch.*

vs. 3 *redens* K. a.: *reden* — vs. 4 *overtredens* K. a.: *overtreden*

'Tis dat de menighte mijn' uytspraeck overlaedt.
Hoe 'tis, 'tzijn voncken dit, naer ickse mij inbeelde,
Van beter vier hier naer; als Duijvel, Werld en Weelde
Verslagen leggen sal voor mijn' zeegh-rijcke voet.
10 Dan sult ghij sien dit hout veel drooger dan ghij doet
En bet onstekelick: dan sal ick doen die dinghen,
Die boete, die ick nu maer spreken kan en singen.
Inmiddels blijft mij selfs mijn leven min verdacht,
Soo ghij mij maer in Rijm een eerlick mann en acht.

28. Ian.

GULSIGHE PIER [1]).

Pier slingert meer Broods door Kies en Keel
Dan andere drij: voor Gist en Meel,
Daer soud hij syn hemd te pand voor geven:
Hij eet om te eten, niet om te leven:
5 'Tverdriet hem, niet t'eten als hij slaept.
Dat's tegen den Oven aen gegaept.

28. Ian.

VIESE CLAES [2]).

Goe' reucken zijn een soet geluyd
Voor d'ooren daermen 'tsnott uijt snuijt.
Die Amber niet en kan verdragen
Is als een mis-boort te beklagen.
5 Die Muscus en Civet veracht
Is in den miss-putt opgebracht.
Maer Claes, voll over-zeesche geuren,
Weet lucht van luchtiens uyt te keuren:
Wat niet en rieckt als 'tSpaensche vell
10 Noemt hy het goot-gat vande Hell:
De mist, de stallen en de Keucken
Zyn hem vergiftelicke reucken:
De witte Roosen heet hij guer,
Quee-Appelen van soetheid suer:
15 De Boecken stincken hem in 'tlesen.
Men moet niet all te Neus-wijs wesen.

28. Ian.

KLEIN KREUPEL KEESJE [3]).

Klein Keesjen is lamm van Gicht en Pocken.
Noch vindtmen hem staegh ontrent de rocken.

---

1) K. b., II, 180.
2) K. b., II, 180. In K. a is de titel: *Op Neuswijse Claes.*
vs. 10 *hy* als in K. b. K. a.: *ghy* — vs. 11 *mist* K. b.: *Miss* — vs. 16 *Men moet* K. a.: *Kan men*
3) K. b., II, 179. In K. a. is de titel: *Op kreupele Keesje.*

Hij lucht vande salv, hij kucht van pijn,
Noch will hij all byde meissies zijn.
5 En souw hy d'er zijn, men moet hem draghen,
Syn' middeltjens lyden Coets noch waghen.
Klein Keessjen is een natuerlick mann,
Het bloedtje kruijpt daer 't niet gaen en kan.

28. Ian.

AEN IOFF.[W] DOROTHÉE VAN DORP. MET MIJN' HEILIGE DAGEN [1]).

Door en door gesift gemoed
Tuschen voor en tegenspoed:
Slaet een goedertieren oogh
Over 'tweeckelick vertoogh
5 Van mijn ernstighe gespreck
Dat ick naer den Hemel streck,
Om allengskens op te gaen
Daer der vromen zielen staen
Voor het Goddelick gerecht:
10 Tegen dat de Heer syn' knecht
Inder vrede sal ontbien
Om Hem eewigh aen te sien.
Acht de kleine Gift niet klein,
Schoon ghij sietse hier gemein,
15 Twaren vrienden die 't mij deen,
Dien het, overvriendlick, scheen
Dat ick vele maghen most
Spijsen met soo nutten kost.
Maer ghij hebt het naeste recht
20 Tot het geestelick gerecht;
Ick en hebb het niet gesticht
'Tis mij van om hoogh gedicht.
In een woord, 'tis uw genand,
Tis een *Gifte van Gods* hand.

29. Ian.

AEN IOFFROUW ANNE MARIE SCHURMAN, MET MIJN HEILIGHE DAGHEN [2]).

Siet niet suer, soete Maeghd, all vindt ghij mij op loghen,
En mijn' belofte valsch, en soo uw' hoop bedroghen,
All swoer ick lest, het was de leste moeylickheid
Die ghij te lyden hadt; 'twas twijffeligh geseidt;

---

[1]) K. b., II, 176.
Zie over Dorothea van Dorp dl. I, 116, en de *Dietsche Warande*, 1892, blz. 335—344, 451—460. In plaats van de beide eerste regels stonden er eerst twee andere, die zijn doorgeschrapt. Zij luiden:

Dorothée, mijn eerste minn',
Daer ick noch geen ende aen vinn,

vs 1 *en* K. a.: *een*

[2]) K. b., II, 176. In K. a staat in plaats van: *mijn*, in den titel: *de selve*.

5 'Twas maer waer-achtigh waer. Penn en Geest, wild' ick seggen,
En souden u niet meer onlusts te voren leggen.
Ick doe het woord gestand, dit 's 'twerck van een van tween;
De Penn en heeft geen' schuld, hier spreeckt de Geest alleen.

29. Ian.

AEN IOFF.W LUCRETIA VAN TRELLO MET MYN HEILIGHE DAGEN [1]).

Iongste Maeghd van alle Maeghden
Die oyt God en mensch behaeghden,
(Iaren zijn geen ouderdom
In een' altyd groene blomm:
5 Vreughd en deughd en kan niet grijsen)
Volght mij op het spoor der Wijsen,
Naer de Kribbe van Gods soon,
Naer syn ootmoed, naer syn hoon,
Naer syn heerlicke verhoogen.
10 'Tis ijet waerdighs uwer ooghen,
Uwer wel gestelde Ziel.
Soo 't u emmermeer beviel
Mijne swackheid te verdraghen,
Dese sult ghij minst beklaghen.
15 Op het scheiden onser Ieughd
Is de deughd de beste vreughd.

29. Ian.

A MAD.LE D'OSMAEL [2]).

Si la colere est appaisée,
Si vous souffrez que la risée,
Que la folie de mes vers
Se tourne en un plus beau reuers,
5 Belle ame, richement logée,
Receuez un peu de dragée
Apres un trop mauuais repas.
Ie ne vous persecute pas
D'une estude de trop d'haleine:
10 Une heure acheuera la peine
Que je retourne à vous donner.
Hastez vous; je l'entens sonner.
S'il n'ij a rien qui vous offense,
Si vous prenez la patience
15 De veoir volontiers ces Sonnets,
I'enuieraij à mes fueillets

---

vs 7 *dit 's 'twerck* K. a.: *dit 's werck*

[1]) K. b, II, 177. In K. a. staat in plaats van, *myn Heilighe dagen*, in den titel: *de selve*.

[2]) Zie op 21 Jan. H. zond haar met dit vers zijn boekje toe.

La gloire que je desespere
De veoir arriuer à leur Pere.
Me demandez vous le subject
20 De mon Liure? sachez que c'est
Une estincelle de la flamme
Qui bruslera un jour mon ame:
Quand ce bois verd se moisira,
Et qui le fit le choisira
25 Pour Holocauste que sa grace
Lairra monter deuant sa face.
C'est l'abregé de mes efforts,
Quand j'emploije tous les ressorts
Du dedans de ma conscience
30 A sac et jeusne et repentence.
En somme (je n'ay plus de lieu)
C'est ce qu'alors je dis
A Dieu.

30. Ian.

AAN IOFF.W TESSELSCHADE VISSCHER, MET MYN' HEILIGHE DAGHEN [1]).

Komt, Tessel, uyt de Miss en uyt het misverstand.
Ick weet een rechter pad naer het beloofde Land.
Wy sullen onder weegh oock Brood en Wijn genieten,
Maer in ons' eighen maegh. Die maer Brood eten siet, en
5 Wyn drincken, sterckt syn hert niet anders vanden geur
Dan off hij nuchteren voor aen des Backers deur,
Voor aen den kelder stond. Men sal ons niet doen vasten
Als vreemden; maer, als weer en weer genoyde gasten,
Spyt onse vyanden, ter volle maeltyd aen,

---

[1]) K. b., I, 49. Het gedicht schijnt voor het eerst te zijn gedrukt in *Verscheyde Nederduytsche Gedichten, Van Grotius, Hooft, Barlaeus, Huygens, Vondel en anderen. Versamelt door J V. J S. T V D. B. G P. C L B. t'Amsterdam, Voor Lodewyck Spillebout* enz. 1651, blz. 153. Daarbij is de aanteekening gevoegd, dat de kopie van het vers zoo onduidelijk en versleten was, dat zelfs enkele regels moesten worden overgeslagen.

H. had Tesselschade te logeeren gevraagd (zie op 22 Jan.). Zij beloofde te komen (brief van H. aan Barlaeus van 5 Febr. bij de *Epist. Lat.*) en H. wilde haar met dit gedicht bestrijden. Hij schrijft toch aan Van Baerle, als hij Tesselscha's plan heeft meegedeeld (t. a. p.): Redeo igitur ad antiquum *Vicimus*. nec ausit Tessela videri *ἀτεσσελεῖν*. Quod quam nescio tu amoris vim, ego ambitiunculae scintillam interpretor. Fortior haberi vult, et quidem sic meretur quam qui fortissima vincit moenia. Fiet hoc palam nouo ecce documento. grandi allocutione, cuius hic exemplum habes, Dies illi Festos inscripsi. et, quando nos in arenam Religionis traxit, semel illi omnem controuersiam mouendam duxi, semel oggerendas omnes ineptias Romanas. confodienda fuit capulo tenus. ut res ceciderit tu arbitrare. ut casura sit admodum securus expecto.

vs. 1 *Komt* V. N. G.: *Kom* K. a. als boven. — vs. 2–6 niet in V. N. G. — vs. 6 en 7 *voor aen* K. a.: *voorby* — vs. 7 V. N. G.: *Kom volgh my daer ick reys* K. a. als boven. — *stond* K. a.: *gingh*

10 Ten vollen beker, dorst en honger doen verslaen.
Wy sullen op de reis oock peisteren en rusten;
En houden *Heiligh dagh:* maer niet in luije lusten.
De rust sal spoedigh zijn, en spoediger dan 'tgaen,
En toe-pad van den wegh: En altijd God voor aen,
15 Altijd de Sterr in 't oogh: niet die de wijzen leidde,
Maer die te Bethlem rees; die uijt den Hemel scheidde
Om blinde reisighers te lichten vanden grond
Tot daer sij, eewigh licht, voor alle Eewen stond.
Lust u meer tijdverdrijfs in 'treisen? 'tsal Gods woord zijn,
20 Ons Vaders Testament, dat dien die van geboort' zijn
Syn' echte kinderen met list verduijstert werdt,
Met laster werdt ontleght. Die fackel van ons hert,
Die Leid-sterr sal ons eerst ons' Vader leeren kennen,
Dan onse Moeder toe, en ons aen haer gewennen,
25 Maer naeckt en maskerloos, gelyck de waerheid is,
OntRooment en ontPaept. Daer sullen wij 'tgewiss,
'Tontwijffelicke recht van ijeders erfdeel lesen,
En wat ons staet te doen, en wat ons voeght te vreesen,
En waer de wyde poort, en waer de nauwe gaet,
30 En hoe verr Libanus van Babilonien staet.
Vindt ghij daer dan een blad, een woord of eenen tittel,
Een stippeltjen dat maer uw achterdencken kittel'
En naerden Tiber treck' en Siloë schouwen doe:
Van nu af segg ick uw myn voll berouwen toe,
35 En volgh u voet op voet naer Roomen, de gewijdde,
En late Basel en Geneven op een' zijde.
Vindt ghij daer twijffeligh ijet dat ons noodigh schijn'
En niet van elders licht t'ontduijsteren soude zijn;
Of vindt ghy daer een' wenck daer door u dunck' ons Vader
40 Syn' Leste will ontdoe, en wijs' ons op yet nader
By menschen toegedicht, die met ons sterven gaen,
En, op het schoonst gesett, niet als voor erven staen.
Of vindt ghij daer een woord dat onse Moeder-talen
Voor God ontheilighe, en heet' ons Woorden halen
45 Uijt Roomens oude puijn en Heidensch overschot,
Om daer, en daer alleen, als in een blindling lot,
Ons lofdicht, ons versoeck, ons' danckspraeck in te voeren,
En doen God lyden wat gheen' redelicke Boeren
Van ons te lyden staet, een' bedelaer genae
50 Te hooren eischen die syn selven niet verstae:
Of vindt ghij daer een' spreuck, die ons meer Heiligheden
Dan een' te soecken leer' en eischen van de Leden

---

vs. 17 *reisighers* eerst: *pellegrims* als in V. N. G. en in K. a. — vs. 34 *berouwen* V. N. G.: *betrouwen* K. a. als boven. — vs. 38 *soude* V. N. G. en K. a.: *te*

De hulpe die het Hoofd alleenigh eischen hoort,
Alleen d'ellendighe belooft heeft op syn woord.
55 Of vindt ghy daer een' Maeghd daer ijemand oyt voor buckte,
Die oyt haer eenigh Kind sijn eighen' eer ontruckte,
Die oyt het Coninghryck des Hemels aen haer nam,
Om dat de Godlickheit door haer ter Aerde quam:
Of vindt ghij daer een beeld, van yet dat God mocht heeten,
60 Van ijet dat niet en mocht, ter Majesteit geseten,
Ter bede van Gods volck, om dwars door hout of steen
Te hooren, en voor God te voeren ons gesteên:
Of vindt ghij daer een' Wett die ons een ander vasten
Dan matigheid beval, en ons de macht toe pasten
65 Van veertigh daghen spijs onbeering, van een' dagh
Die meer als andere den vleesdagh heeten magh:
Of vindt ghij daer een' less die ons verbie te leven
Van onser handen werck, en een gekloostert leven
Voor deughde-plichten stell', die yeder syn Gewiss
70 Syn' eighen nood-druft en sijns Broeders schuldigh is:
Of vindt ghy daer een' keur die 'theilighe vereenen
Van 't echte Bedde-paer de kladde schijn' te leenen
Van onbesneden lust, en maeck' mij hoere-kind
Om dat myns vaders vleesch myns moeders heeft bemint,
75 En duyde lasterlick uws Salighmakers goedheid,
Om dat een bruylofdmael syn' menschlickheid gevoedt heit;
Om dat hij niet en riep, Bruijd, Bruygom, siet op mij,
'Tis beter dat de mensch op aerden eenigh zij:
Of vindt ghij daer een' vloeck den sweerer toegedreven
80 Die syn besworen woord, den Ketter self gegeven,
Te wederroepen dwing, en Israel verklaegh'
Om dat het Gabaon mijneedeloos verdraegh';
Of vindt ghij daer een' schatt van onbevolen Wercken,
Van overtolligh goed, daer uyt de rijcke Kercken
85 Der armen schuld voldoen, daer door ghij vrij en vlugg
Uw' schouderen ontlast op uwes naesten rugg;
Daer uyt een sondigh mensch afgodelick verdeele
Dat uwe ziel verquick' en haere wonden heele,
En vulle soo de maet van Gods verdiensten op,
90 Die syn gehoorsaemheid vervulden tot den topp:
Of vindt ghy daer een' macht een schuldigh mensch gegeven
Om synen medemensch de boete te vergeven

---

vs. 56 *eenigh* V. N. G. en K. a.: *Hemelsch* — vs. 57 *des Hemels aen haer* V. N. G. en K. a.: *als Coninghs moeder* — vs. 58 *Aerde* V. N. G.: *werelt* K. a. als boven. — vs. 60 *en mocht* V. N. G.: *vermoght* K. a. als boven. — vs. 62 *voeren* V. N. G. en K. a.: *brengen* — vs. 75 *uws* V. N. G. en K. a.: *mijns* — vs. 79 *toegedreven* V. N. G.: *toegeschreven* K. a. als boven. — vs. 81 *dwing* V. N. G.: *dwinght* K. a. als boven. — vs. 86 *ontlast* K. a. *ontlaet*

Die hy God schuldigh is, en seggen, mensch, gaet heen,
Eet visch drij weken langh, ghy hebt genoegh geleen:
95 Of vindt ghy daer wat Broods met een' getapten Beker
Die God en mensche zijn, soo levendigh, soo seker,
Soo tegenwoordigh als God inden vleesche was,
Die sich nu sluyten laet' in meer of minder kass,
En alle daegh ontdoen, en alle daegh hermaken,
100 En vinden sonder sien, en voelen sonder raken,
En scheuren sonder breuck, en eten sonder smaeck,
Die hier en zeffens daer, en teecken zij en saeck,
En een vyf woordens God, een God van meel, voor muijsen,
Een God die waer ghij wilt moet huijsen en verhuijsen:
105 En vindt ghy by gevolgh ('tgevolgh is even wiss)
Dat God een' Poort, een wegh, een ware Wijngaerd is:
Of vindt ghy daer een vier dat zielen af kan vaghen,
En zenghen uwen Geest, en doen dat Gods verdragen
Niet af en hebb' gedaen: Soo segg en sweer ick hier,
110 'Kwill niet te soecken zijn, 'kwill met u in dat Vier,
'Kwill koken neffens u, tot dat wij gaer gebrouwen,
Als afgebluste Calck, in koeler lucht verkouwen,
En dienen stichtelick ten bouw van 'theiligh werck
Van Scherpenheuvels Cluijs en van Lorrettos Kerck.
115 Of gaen uw' oogen op, en voelt ghij onderweghen
Vw aengesteken hert ter rechter zij beweghen,
Als of Hij ongesien naer Emaûs met ons quaem
Die geern is tuschen tween vergaert in synen naem?
Gebeurden u 'tgeluck, gebeurde mij 'tvermaken
120 Van uw' mismaeckticheid door mij te sien vermaken!
Vermaeckelicke reis die ick soo geeren sagh',
Wat maeckten ik van v een' niewen *Heil'ghen dagh!*
Maer ons gety verloopt, 'tgetij van onse jaren,
Wij moeten flux van land, soo ghij meent mé te varen.
125 Eij! meent het. Siet, ick meen't. hier is mijn hert en hand:
Komt, Tessel, uijt de Miss en uyt het misverstand.

3. Febr.

PRO RECTORATU IOANNIS POLYANDRI 1645 [1]).

Cede seni non inuitos, Academia, fasces.
Fide cui faustum fidere saepe fuit.

---

vs. 102 *zeffens* V. N. G. en K. a.: *teffens* — vs. 110 *in* V. N. G.: *nae* K. a. als boven. — vs. 118 *vergaert in synen* V. N. G.: *vergadert in sijn* K. a. als boven. — vs. 120 is in V. N. G. uitgevallen. — vs. 126 *Komt* V. N. G.: *Kom* K. a. als boven.

[1]) M. D., 345.

Johannes Polyander van Kerkhoven (1568—1646), geb. te Metz, werd predikant bij de Fransche gemeente te Dordrecht en in 1611 professor in de theologie te Leiden. In Febr. 1645 werd hij voor de achtste maal rector magnificus der Leidsche Hoogeschool.

Quae toties te vita regens te sospite rexit,
Impia Rectricem non patiare mori.

4. Feb.

My dunckt uw peerd is jongh, seid een jongh Ruytersquant [1]),
En tegens naesten Meij vyfjarigh, aen den tand.
Mij mé, maer 'kwilder niet op staen, sey meester Peter,
'Ten gaet niet all te vast, ick geef 't mijn om een beter.

4. Feb.

(TEGEN EEN APOSTILLE) [2]).

Ian gaf Request aen d'Ovricheid,
En kreegh'er op het schrael bescheid,
Hier in kan niet getreden werden.
Men meende Ian die wouw volherden,
5 En bedlen met een niew papier.
Oock quam hij in een' dagh drij vier;
Maer met een doos, die hij de Heeren
Als een' corruptie, wou vereeren.
De doos gingh op, daer vondt men in
10 Ses woordetjens van diepen sinn;
(Hy hadd'r een Koe in laten flerden)
Hier in kan wel getreden werden.

4. Febr.

(IACOB TEGENSPREKER) [3]).

By alle singhen, seggen, lesen
Will Iacob tegenwoordigh wesen.
Maer allom weet hij 'tbest bescheid.
Allom berispt hy dien of desen.
5 Ick haet syn' tegen-woordigheit.

4. Feb.

AAN BARLAEUS UYTGEVER VAN MYN' HEILIGHE DAGHEN [4]).

Barlaee, soete vriend, brenght ghij mij weer in zee?
Doet d'eerste mallicheid, die ick soo onlangs de'e,
Uw' lusten niet genoegh? moet ick weer aen 'tberouwen?
Moet ick met alle man mijn' Heiligh dagen houwen?
5 Omhelst mij niet te hard, uw' vriendelicke hand
Moght mij versticken. denckt voorsichtigh aen mijn' schand,

---

vs. 3 en 4 niet in M. D.

1) Aan den kant van het blad, waarop de nu volgende versjes geschreven zijn, staat: Verzeide seghs-woorden.

2) K. b., II, 175. Het HS. heeft geen titel.

3) K. b., II, 175. Het HS heeft geen titel.

4) K. b., II, 176.

In marg.: het Ende draeght den last.

Of 'thier wat haperden, of 'tdaer niet all te pluijs viel.
Twaer veiligher dat ick mijn' Heiligh' dagen thuijs hiel.

4. Feb

(TROUW-BELOFTE) [1]).

Trijn seij Iae: sij souw Claesjes vrouw zijn,
Mits hij se houw most ende trouw zijn.
Houw? seid' hij, dats u toegepast:
Maer, Trijntje, 't *Ende* draeght den last.

4. Feb.

(PIER VAN ZIJN BOOS WIJF) [2]).

Pier wierd een' Huijsvrouw aengeraden,
Die hem souw weeren alle schaden,
En, daer hij nu op 'tvallen stond,
Syn' saken rechten t'allen stond.
5 Hij namse. maer de kans die wende.
Doe sij was meester van syn lyf,
En hoorden hij niet als gekijf,
Daer 'tsoete liefjen aen verwende.
In 't ende vochtme'r lyf om lijf.
10 'Kbekent, seij Pier, 'tis een kloeck Wijf,
Sy sett mijn huijs staegh over ende.

4. Feb.

(NEEL HERTROUWT) [3]).

De Prins belegerde den Bosch en vloogh in Wezel.
Dat was een brave spronghh van den Oss op den Ezel.
Maer Neeltjes eerste man was een volljeughdigh quant
Die in haer bedde lagh vervrouwt, maer niet vermant.
5 Haer tweede was een mann, die wel een man op 'tMess leeck,
Maer met den mond, als aen de stucken van 'tProces bleeck:
(Hy quam'er twee te kort) daer mé was Neeltje loss.
Hoe heet dat springen? Van den Ezel op den Oss.

4. Feb.

(KOCKS ONSCHULDING) [4]).

Een' rijcke Rentemeesters Cock
Verdroot het dagelix syn' rock
Voor vett en vuijl te hooren schelden.
Wat, seid' hij, magh mijn meester melden
5 Van vett, van vuijl? ick doe mijn werck.
Een' Keucken is Salett noch Kerck.

---

[1]) K. b., II, 183. Het HS. heeft geen titel.
[2]) K. b., II, 183. Het HS. heeft geen titel.
[3]) K. b., II, 183. Het HS. heeft geen titel.
[4]) K. b., II, 183. Het HS. heeft geen titel.

Verstaet hij 't niet, hij magh het vragen.
Syn' oude schoenen sullen 't waghen,
Die weten beter als de mijn'
10 Dat alle diensten smeerigh zijn.

5. Feb.

(ARMOEDS GEVOLGH) [1]).

Fopp hadd' sich selven ryck gestolen,
En all sijn stelen bleef verholen,
Soo langh hij ryck en machtigh was.
In 'tende quam het vier in 'tvlass.
5 Syn groote goed begonn te ebben.
Doe scheeld' het als Gehadt en Hebben,
Dat hij gheen eerlick mann en hiet.
Doen en ontsagh hem niemand niet:
Elck dorst hem Dief en strooper noemen,
10 En voor een galgen aes verdoemen,
En voor een' fielt en voor een' guijt.
'Tleegh water brenght de bakens uyt.

5. Feb.

(BEGRAEFFENISS) [2]).

Tryn hadd een' jongen bloed uyt malle minn getrouwt.
De dood verlosten haer. en hy was qualick koud,
Sy lieper mé te Kerck, en hielp hem self begraven,
Om oft een' flauwte waer, die ijemand mocht verlaven.
5 Wat doet ghij seid' het volck. Trijn sprack, en sprack niet miss,
Ick vull de putt vast toe nu 'tCalf verdroncken is.

5. Feb.

(SPREECKWOORT) [3]).

Geen' Medecyn en kan 't verhind'ren,
Ian is een geck, en all' syn' kind'ren.
Sulck backsel komt van sulcken meel.
Want eene geck die maeckt'er veel.

5. Feb.

(SPREECKWOORT) [4]).

All Ians besitt zyn klaver-weiden,
Men sietse duijn noch heuvel scheiden.
Hij roemt te recht, daer is geen sand
Verheven in syn eighen land.

5. Feb.

---

1) K. b., II, 182. Het HS. heeft geen titel.
2) K. b., II, 182. Het HS. heeft geen titel.
3) K. b., II, 182. Het HS. heeft geen titel.
4) K. b., II, 183. Het HS. heeft geen titel.

DES HEEREN AVONTMAEL [1]).

Naer dat de waerd is geeft God gasten.
Maer van all' die hem hier vergasten,
Wie iss'er die de Tafel waerd is?
Gaf God hier gasten naer de waerd is!

5. Feb.

OP SLECHTE UYTLEGGINGEN VAN GELEERDE TEXTEN [2]).

Het werck van desen mallen prater
Is een seer goed en slecht gerecht.
De spijs is goed, de saus is slecht.
'Tis recht een vissjen uyttet water.

6. Feb.

(SPREECKWOORT) [3]).

All wat ghij goeds schrijft is gestolen
Uyt Boecken vande beste Scholen.
Ick vind hier 'tspreeckwoord wel gevest:
Gestolen beetjens smaken best.

6. Feb.

(SPREECKWOORT) [4]).

Claes vond sijn wijf half maeghd, en 't stack hem inde kropp.
Wat meer? sy was met kind. dat kost hij niet versetten.
Maer 'tWijf sey, Liestentje, wat wilt ghij u ontsetten?
'Tis beter een half Ey, als eenen leghen dopp.

6. Feb.

(MANS HAND ONDER) [5]).

Versett uw' quellingen, seid een uyt goeder deughd;
Al slaet u 'tWijf somtyds, 'tzijn buijen van haer' jeughd.
Maer, seij de mann, sy slaet met bancken, met buffetten,
Met heele Tafelen, hoe kan ick dat versetten?

6. Feb.

(SPREECKWOORT) [6]).

Wat doet ghij met die meissens, met all' die boose verckens?
Sprack ick tot Kees den Bleicker. Wel, seid hij, 'khebb veel werckens.
Wie souw mijn webben spoelen? 'Tis niet, dat ick 'thaer gunn',
Maer daer de verckens veel zijn, daer valt de spoeling dunn.

6. Feb.

---

1) K. b., II, 183.
2) K. b., II, 177.
vs. 4 *uyttet* K. a : *uyt het*
3) K. b., II, 184. Het HS. heeft geen titel.
4) K. b., II, 185. Het HS. heeft geen titel.
5) K. b., II, 185. Het HS. heeft geen titel.
6) K. b., II, 185. Het HS. heeft geen titel.

IN OBITUM ARCHIEPISCOPI CANTUARIENSIS, CAPITE TRUNCATI $\frac{20}{10}$. IAN. 1645 [1]).

Occidis infami, Primas Gulielme, securi.
Non caput hoc solum schismate, membra labant.
Anglia, quam bene rem gereres, Ecclesia si nunc
In partes tantum scissa sit ista duas!

6. Feb.

Cur Anna se fateatur esse corruptam?
Sarta atque tecta est, tegitur atque sarcitur.

6. Feb.

IN PRINCIPIS GULIELMI LUCTUM DEFUNCTÂ REGINÂ HISPANIAE [2]).

Auriacum toga nigra decet, dum luget Iberam:
Candida, si vellent Fata perisset Iber.

6. Feb.

B. HISPANIS V [3]).

De Beta totum Batauis certamen Ibero est:
Quidquid habent, hic havet: quidquid hauent, hic habet.

6. Feb.

AD AD. VORSTIUM CUM ELECTIONE RECTORATUS MAGNIFICI EXCIDISSET [4]).

Sufficit Imperij fasces meruisse videri.
Victrix causa Dys chara sit, ista bonis.
Esse potes Rector, Vorsti, et non Rector: honores
Magnificos parui pendere magnificum est.

7. Feb.

AD CONSTANTINUM IMPERATOREM EÂDEM ELECTIONE PRAETERITUM [5]).

Contemne, Constantine, digna contemptu
Sapientis. Intus praestat esse Rectorem.
Satis atque abunde Rector est, modo ut totum
Sibi imperare constet Imperatorem.

7. Feb.

---

[1]) M. D., 345.
William Laud, Aartsbisschop van Canterbury, werd den 20sten Jan. te Londen onthoofd, nadat hij door het Lagerhuis van hoogverraad was aangeklaagd en door het Hoogerhuis veroordeeld.

[2]) Den 6den October 1644 was Elizabeth, dochter van Hendrik IV van Frankrijk en echtgenoote van Philips IV van Spanje, gestorven. In 1615 was zij gehuwd.

[3]) M. D., 346.

[4]) M. D., 345.
Zie over Adolphus Vorstius blz. 9.

[5]) M. D., 345.

AD UTRUMQUE [1]).

Ilicet Imperium capitis reuerentia cani
Abstulit. aetati cessit adeptus honor.
Non est cur pudeat victori cedere, solo
Victorem senio qui sciat esse senem.

7. Feb.

(QUADE NEEL DIEFACHTIGH) [2]).

Neel neemt all qualick van haer mann,
Wat dat hij doen of seggen kan.
Geld, dat hy haer noijt veel en gaf,
Dat neemts' hem redelick wel af.

8. Feb.

(OP IAN) [3]).

Ian heeft een adelick gemoed;
En wat hem lust ter hand te trecken,
Daer seidt men af, en sonder gecken,
'Tis jammer dat hij anders doet.
5 Maer Ian is oock een rechtsgeleerde,
Hij kent het recht en het verkeerde,
Hij laeckt het quaet en prijst het goed.
'Tis jammer dat hy anders doet.

10. Feb.

IN PINACOTHECAM SCHURMANNAE IPSIUS STUPENDIS OPERIBUS INSTRUCTAM [4]).

Cum faceret nihil, haec ludens miracula fecit,
Hanc sobolem thalami nescia virgo tulit.
Ergo tuam, peregrine, fidem, quid seria Nymphae
Ἔργα putas, cujus tanta πάρεργα vides?

11. Feb.

VAN TRIJN SUSS [5]).

Trijn is mijn suss op een seldzaem fatsoen,
Daer vaer noch moer toe en waren van doen.
'Tis een beduydsel van minnelickheden
Daer yeder neuswijs de duystere reden
5 Niet all te scherp af en heeft t'onderstaen.
'Tis Suss te seggen, en soo te verstaen.

11. Feb.

---

1) M. D., 346.
vs 1 *Ilicet* M. D.: *Scilicet*
2) K. b., II, 185. Het HS. heeft geen titel.
3) K. b., II, 185. Het HS. heeft geen titel.
4) M. D., 346.
Anna Maria van Schurman schilderde, teekende en graveerde.
5) K. b., II, 397. In 2 HSS., het eene met den titel, het andere met den datum.

All 'tkostelick mall van Roomens prachten
Schijnt soo voorde wereld wat te zijn.
Maer 'tis inder daed een holle schijn,
Dien alle verstandighe verachten.
5 'Tis, sonder Gods woord, in haer gesicht,
Een' groote lanteerne sonder licht.

11. Feb.

(VYTGEROEYDE BOOM) [1]).

'T jong boomken in mijn Hof geplant
Is oud en dorr, en moet van kant.
'Tgaet hier als in een ander dingh:
Iong Hoveling, oud schoveling.

11. Feb.

(IAN GETROUWT) [2]).

Ian wouw syn' maeghdomm suijver houwen.
Wat vriend of vyand raden mocht,
Staegh hadd hij dit of dat bedocht,
En seij, 'tquam hem niet slaeghs te trouwen.
5 In 'tende raeckt' hij inde vall,
En kreegh een wijf half vroed, half mall,
Die hem syn' maeghdomm doet bekoopen
Met tang en toffelen met hoopen.
Daer mé begroets' hem 's nachts en daeghs.
10 Nu komt hem 't trouwen dapper slaeghs.

12. Feb.

(MAEYEN MAN) [3]).

Maeij heeft een' mann die naght en dagh slaeft,
En spitt en delft, en drebbelt en draeft,
Om vrouw en kinderen t'onderhouwen,
En doet haer 'tarbeids-loontje betrouwen,
5 En speelt, en spilt het om haer genucht:
De goede mann sat in 'teerst beducht,
Waer dat syn' suere besweette schijven
Soo rass en schielicke mochten blijven.
Mits hij de perten van 'tboose wijf
10 Eens hadd ondeckt, viel hij aen 'tgekijf,
En van 'tgekijf aen heldere slaghen:
Die doet hij haer backhuijs ryckelick dragen.
Daer sitt de malloote nu verstelt.
Hoe fraeij komt Maeijen mann om syn geld!

12. Feb.

---

1) K. b., II, 181. Het HS. heeft geen titel.
vs. 1 *'T jong boomken* K. a.: *De boom jong*
2) K. b., II, 185. Het HS. heeft geen titel.
3) K. b., II, 186. Het HS. heeft geen titel.

(CLAES EN SYN LICHT WIJF) [1]).

Gaet siet Comedien, sey Claes, en siet nauw toe,
En, liefste, brenght wat thuijs, en seght mij t'avond hoe,
En watter is gespeelt, en wat voor slagh van kluchten;
Soo hebb ick oock mijn deel in d'eerlicke genuchten.
5 Terwijl ick thuijs bewaer en om den Oorber waeck
Sult ghij de schafster zyn van 'tpraetjen voorde vaeck.
'Twijf nam de kans te baet, en viel aen 'trinckelroijen,
En speelde selver mé Comedien in 't hoij, en
In stegen sonder licht, tot datse dick en rond
10 Haer mann soo veel thuijs braght, dat hyder been in vond.
Doe vulden hij den putt en 't Calf daer in, en seide,
Neen, wijfje, dit's geen deegh, 'tis best ick u geleide.
Vergaept ghij u aen 'tspel? dat gapen werde ick moe:
Dat 's wel Comedien gesien, maer niet nauw toe.

12. Feb.

Trijn schortt' een soentje voorde vaeck,
Ian schortte Trijnens soetst vermaeck.
Trijn schortte Ian, Ian schortte Trijn,
Raedt wat de schortingh mochte zijn.

13. Feb.

(TRUY HERTROUWT) [2]).

Truij hadd een' mann die vande penn was:
Maer 'twas geen haen naer sij een' henn was.
Hy was te soet, hij was te slapp,
Hij mijdde 'tkroken van haer kapp.
5 Sy walghden van de soete vijghen,
En socht een ander slagh te krijgen,
Een' mann van oorlogh met een' pluijm.
Nu heefts'er een, maer soo ontstuijm,
Dat meest haer dagelix onbijten
10 Op kijven uyt valt of op smijten.
Denckt of haer Truij beklaghen magh:
S' heeft een' man van een ander slagh.

13. Feb.

Ick weet niet wat Maeij over gaet.
S' heeft een' mann die syn stuck verstaet,
Een' mann van sorgh, een' mann van staet,
Een' mann van recht, een' mann van raed,
5 Noch klaeghts'er over vroegh en laet.
Maeij hoorde dese bueren-praet,

---

1) K. b., II, 186. Het HS. heeft geen titel.
2) K. b., II, 186. Het HS. heeft geen titel.

En seij, wegh, wegh met dit gelaet,
Ick meen in 'tbedd, en niet op straet:
'Ksoeck een' mann die mijn stuck verstaet.

13. Feb.

IN PRAESTANTISSIMI PICTORIS DAN. SEGHERI FLORES [1]).

Hos dicis florem Pictorum pingere flores?
Gignere dic: flores gignere floris erat.

14. Feb.

(IANS STAET) [2]).

Ian staet syn welvaert op het glijen,
Ian staet syn goed in Lombardijen,
Ian staet syn wijf tot elcks gerijf,
Ian staet den hencker naer syn lijf,
5 Ian staet syn naem ter Galgh te lesen,
Ian staet syn ziel gelyck syn wesen,
Ian staet een brandmerk op syn' koon,
Drij op syn' rugg. dat staet hem schoon.

14. Feb.

(BESORGHDE PIER) [3]).

Pier schonck syn wilde wyf een klinck drij vier om niet.
De Buert stond over end en badd hem dat hy 'tliet.
Soet, vrienden, seid' hij, soet, 'khebb qualick half gedaen,
S'is onder mijn bewint, ick moet'er acht op slaen.

14. Feb.

(IAN PAS GETROUWT) [4]).

Ian socht een wijf by daegh, by nacht, by sonn, by maen.
Hy isser quaelick aen, hij is er qualick aen.

14. Feb.

(GELUCK BOVEN WENSCH) [5]).

Ian hadd syn hert gesett op een' van dusend vrouwen,
En wat m'hem waerschouwde, hij woud'er enckel aen.
Nu vindt hyse met kind, dat's dobbel winst gedaen.
Maer 'tis meer dan hij socht; hij wouwse enckel trouwen.

14. Feb.

(TRIJN OM SEEP UYT) [6]).

Als Tryn uyt snoepen gaet, soo seidt sy dats' om seep gaet,
En datmen wasschen moet. maer Ian, die voor de sweep gaet,

---

1) M. D., 346, met den titel: *In Danielis Segheri flores.*
2) K. b., II, 187. Het HS. heeft geen titel.
In marg.: Troetelen aende Caeck.
3) K. b., II, 187. Het HS. heeft geen titel.
4) K. b., II, 187. Het HS. heeft geen titel.
5) K. b., II, 187. Het HS. heeft geen titel.
vs. 1 *Ian* K. a.: *Dirck* — vs. 4 *wouwse* K. a.: *wildes'*
6) K. b., II, 187. Het HS. heeft geen titel.

En siet syn schoone geld verdwijnen en vergaen,
Wel, seidt hij, dit's wat vreemds, dus staegh om seep te gaen.
5 Maer emmers, moet het zyn, en moet ick door den reep,
Wat schaedde 'twijf? maer all mijn goedjen gaet om seep.

14. Feb.

(VAN OUDE PLEUN) [1]).

Pleun heeft een' jongen knecht getrouwt, en noemt hem, Kind,
En sij is op haer daghen.
Soo dat men nu bevindt
'Tis om 'tkind dragen niet, 'tis maer om 'tkind te dragen.

15. Feb.

(TIJDVERDRIJF) [2]).

Soeckt ghij wat tydverdrijfs, gaet heen naer Engeland,
Daer is'es nu genoegh allom en allerhand.
Maer derft ghij u de konst van tydverdryf toe schrijven
Gaet proeft of ghijder kont den quaden tyd verdrijven.

15. Feb.

Trijn seij Ian hadd belooft hij souwse drijmael kussen
Als 'tkermiss wesen souw, en maend' hem op het kussen.
Is 'tmogelick, seij Ian (en was doof aen dat oor)
'Tmagh wesen, Trijntjen, maer 'ten staet mij niet wel voor.

17. Feb.

Pier vond de Bruyd met kind, en seij, 'T is waer,
'Tbeginssel valt wat swaer.

17. Feb.

(TEUNS KERFSTOCK) [3]).

Teun kerfd' af met syn wijf
Met een hout op haer lyf.
Dat duerde lang.
Sints wierd hij wat wijser:
5 Hy sloegh met een' tangh.
De Kerfstock wierd ijser.

17. Feb.

(VOORSICHTIGE ONGELEERTHEIT) [4]).

Pier weet niet, end en will niet weten. 'Kwedd ick 't rade:
Hij vreest verdriet of schade.
Hij houdt het met het oude lied:
Dat een niet weet en schaedt hem niet.

17. Feb.

---

[1]) K. b., II, 188. Het HS. heeft geen titel.
[2]) K. b., II, 188. Het HS. heeft geen titel.
[3]) K. b., II, 188. Het HS. heeft geen titel.
vs. 3 K. a: *Dat duerden hem te langh.*
[4]) K. b., II, 188. Het HS. heeft geen titel.

(DUYTSCHE VREDE) [1].

In Duijtsland is niet meer,
Het woedende geweer
Heeft alle dingh verslonden.
De vred' is dan gevonden.
5 Want, naer het spreeckwoord seght,
Daer niet en is verliest de Keiser self syn recht.

17. Feb.

IN MORTEM ADOLESCENTIS EX ARBORE LAPSI [2].

Miraris pueri lapsum pereuntis? in illa
Arbore maturum crede fuisse pijrum.
Stat sua cuique dies. cum venerit ultima Fati
Linea, planities fraxinus aut fouea est.

18. Feb.

IPSE LOQUITUR [3].

Fata regunt homines. liceat tamen addere casum.
Ambigis, et casu me perijsse negas?

18. Feb.

AD BARLAEUM, IN ADVENTUM TESSALAE HAGAM [4].

Vicimus; hic vidua est. procul hinc riualis amici
Inuidia, et quisquis dente poeta nocet.
En quid agis, Barlaee, venis ad Festa Deorum?
Elige. quidquid agis, Vicimus; hic vidua est.

19. Feb.

AD IGNOTUM IESUITAM, QUI PRO PICTORE SEGHERO EPIGRAMMATE LEPIDISSIMO AD MEUM RESCRIPSERAT: CUM MOMENTIS DESULTORIJS [5].

Si qua sub his mordet Romanis dura palatis
Pagina, fortuitum pagina crimen habet.
Substitit has intra metas vernacula vatis

---

1) K. b., II, 188. Het HS. heeft geen titel.

2) M. D., 346. In het HS. was eerst aan den titel nog toegevoegd: *in horto meo. XVI. Feb. 45.*

Bij vs. 3 in marg.: Cum mors venerit, in medio Tybure Sardinia est. Mart.

3) M. D., 346.

4) Barlaeus werd dus door H. uitgenoodigd, terwijl Tesselschade bij hem logeerde; zie blz. 31. Hij verontschuldigde zich echter (zie blz. 48).

5) M. D., bij de *Inscriptiunculae Autoris*, met den titel: *Ad Iac. Caterum Soc Ies.* J. de Cater (1593—1657), geb. te Antwerpen, trad in 1611 in de orde der Jezuïeten. Hij is als Latijnsch dichter opgetreden en heeft ook enkele Nederlandsche, Fransche, Italiaansche en Spaansche gedichten geschreven.

In marg. van het HS.: Inscript. libri. Amico de gente, de facie, de nomine ignoto, uno Epigrammate de doctrina notissimo D. M. Aut.

Ambitio, Bataui ciuis amore frui.
5 Cumque dedit tantilla sui monumenta, modeste
Credidit hic tantum se potuisse legi.

19. Feb.

AD DANIELEM SEGHERUM PRAESTANTISSIMUM FLORUM PICTOREM [1]).

Vicisti, Seghere, tamen. jam γνῶθι σεαυτὸν.
Aude quid valeat scire stupenda manus.
Succubuit Natura parens; ipsaeque fatentur,
Queis ea succumbit, succubuisse vices.
5 En, quae viua Rosa est, moritur; quae mortua, viuet:
Vera perit, fictae flos Amaranthus erit.

19. Feb.

(IAN GEWIPT) [2]).

Ian heeft eens op 'tschavott syn vonnis uytgestaen:
Maer seij 'ten was geen nood: 'twas met een wipp gedaen.

19. Feb.

(CLAES BRUYDEGOM) [3]).

Claes trouwt een' swaere lichte meid.
Dat is geen' kleine swaericheid.

20. Feb.

OP TRIJN GROOT GAENDE [4]).

Trijn, die in haer eighen licht is,
Trijn, die aller lichten Kaer is,
Trijn is swaer, om datse licht is,
Tryn is licht, om datse swaer is.

22. Feb.

AD DANIELEM SEGHERS PRAESTANTISSIMUM PICTOREM [5]).

Non aurum, Seghere, tuum pensare metallo
Intendit Bataui dextera blanda Ducis.
Non facimus vim confesso: non credimus aurum
Posse, quod inuicti Principis aura potest.

---

1) M. D., 345, met den titel: *Ad eundem.*
vs. 6 *Vera* M. D.: *Viva*
2) K. b., II, 177. Het HS. heeft geen titel.
eens niet in K. a.; in K. b.: *hier*
3) K. b., II, 177. Het HS. heeft geen titel.
4) K. b., II, 179. In K. a. is de titel: *Op Trijn met Kint.*
5) M. D., 344. Ook in klad met den titel: *Ad eundem, cum sphaerulis precatorijs qui vulgo* Paternoster *a Principe dono missis;* in M. D.: *Ad Danielem Seghers, praestantissimum Pictorem, missis a Principe Globulis precariis aureis, quales Paternostros vocant.*
Frederik Hendrik had Seghers verzocht iets voor hem te schilderen; de kunstenaar versierde een glas met een bloemruiker en insecten van zijne hand en werd beloond met een gouden paternoster en kruis.

5 Conamur tibi te globulis refferre rotundis.
Immortale tui Circulus instar habet.
Denique non auri crustis infida Bataui
Gratia. Ut hae pilulae, tota per-Auriaca est.
Aureum ab Auriaco torquem ne respue, tanquam
10 Impia ab Haeretica munera missa manu.
Quem colitis, colimus votis ardentibus. idem
Ille Pater noster creditur esse Deus.

22. Feb. [1]).

(OP IAN EN TIJS HAER VROUWEN) [2]).

Ians wijf is als een winter-dagh:
Dat 's kort en vuijl.
Noch is den uijl
Geluckiger met sulcken slagh,
5 Dan onse Tijs
Met langhe Lijs.
Die lyckent wel een somer-dagh.
Want Lijs, mijn' nicht,
Is schoon en licht.

23. Feb.

'Ksegg dat het veel is; Pier sijn wijf
Is moij van lijf,
En 'tschijnt sy wijs, en rijck, en eel is.
'Ksegg dat het veel is.

23. Feb.

Neel heeft veel' deugden te gelyck.
S'is eel en rijck,
S'is schickelyck.
Maer by haer backhuijs
5 Gelyckts' een kackhuijs.
Dat's schickelyck, maer schrickelijck.

23. Feb.

(TESSELSCHADE AEN 'T WEVEN [3]).

De wijse Tesselscha, de weew, heeft leeren weven.
Waer magh dat schoon verstand syn' sinnetjes toe geven?
'T en voeght haer' waerde niet. Ick houd'er niet veel van
Dat Tessel weven, maer dat Tessel weewen kan.

23. Feb.

---

1) Die datum staat onder het klad; het net heeft: Mart.
2) K. b., II, 175. Het HS. heeft geen titel.
3) K. b., II, 173. Het HS. heeft geen titel.
vs 3 '*Ten* K. b.: '*T*

(OP EEN BOOS WIJF WEL BELATEN) [1]).

Neel was een Eelmans wijf, maer hield'er niet veel af.
Sy was hem suer en straff,
Tot dat hij in syn graf
Haer' boosheid is ontslopen.
5 Nu telt sij geld met hoopen.
Men seght, drij tonnen gouds
Besit sij, met veel Lands, veel' huijsen, en veel Houts.
Dat heeft sij van den Eelman.
Nu, dunckt mij, houdts'er veel van.

23. Feb.

NOBILISSIMO VIRO D. CONSTANTINO HUGENIO ZULECHEMI DOMINO ETC. C. BARLAEUS S. P. D. [2]).

Qui viduam tecto et sacro sermone coërces,
Et viduae docto corrigis ore fidem,
Dignus habes viduam. quin iam sine lite procaris,
Et sine rivali solus et unus amas.
5 *Constantine, meis doctor concludor Athenis,*
Nec viduae possum nunc comes ire tuae.
Nulla vacat mihi festa dies. Zulecheme, triumpha,
Et de tot viduis certa trophaea refer.
Prima mihi surrepta fuit Treslonga. secundum
10 *Officis, et scriptis Tessela victa, tua est.*
Omnibus his viduis quia sufficis unus amator,
Ante tuos pono Cypria signa pedes.

Amstelod. 24. Feb.

TESSELSCHA BOVEN MIJN SLAEP-CAMER [3]).

De weew leit t'mijnent thuijs: maer ick belegse niet;
Siet, ick besittse maer. O wonderlick verdriet!
Of doen ick? jae ick toch. maer, o verdrietigh wonder!
De Weew leit boven, en de Wewenaer leit onder.
5 Barlaee, hoe vatt ghy dit? wat meent ghij dat ons scheidt?
Myn' kouwe solderingh, en haer' koele eerbaerheid.

27. Feb.

---

[1]) K. b., II, 177. Het HS. heeft geen titel.

[2]) *Tesselschade Roemers en hare vrienden*, 79. Naar het HS. op de Leidsche Bibl. Barlaeus sloeg dus H 's uitnoodiging af. Zie blz. 45.

[3]) Van Baerle schreef later naar aanleiding van dit versje het gedicht: *Ad Constant. Hvgenivm, suppositis Tesselae cubilibus cubantem* (*Poem.*, II, 437). — H. las zijn versje zelf aan Tesselschade voor en zij gaf er den titel *Smal weeuwenlof* aan. Hooft, die er iets van gehoord had, vroeg er Tesselschade naar (Hooft's *Brieven*, IV, 176, 177) en zij antwoordde hem (*Tesselschade Roemers en hare vrienden*, 53). Zij schijnt H. met een versje beantwoord te hebben.

IN TUMULUM FRANCISCI AERSSENIJ A FILIO PATRI DIGNISSIMO POSITUM [1]).

Hoc est Arsenij bustum. si vera fatemur,
Tulli, vel Cato, vel Quintiliane tuum.
Quattuor his domus una suo sic contulit aere,
Quod desperauit Patria posse suo.

28. Feb.

AEN TESSELSCHADE, VERTRECKENDE [2]).

Pas hebt ghij hier geweest, en dreight weer te vertrecken.
Ey, Tessel, is de dagh niet eenen dagh te recken?
Is Alckmaer by den Haegh soo haeghelick, soo soet,
Dat all het Haeghs behaegh voor 'tonhaeghs wijcken moet?
5 Ten minsten, gaet niet wegh, om wegh te willen blijven:
Ten minsten, laet wat hoops mijn' weecke wanhoop stijven;
En staet wat woeckers toe. en miss ick 'tCapitael,
Gedooght dat ick het op den interest verhael.
Ick geef ons sestien jaer (God, hoop ick, sals' ons geven)
10 In 'tvrolicke besitt van Lijf en Ziel te leven.
Maer u geef icks' op rent. Al valt de hooft-somm schaers,
'T is tegen 'tjaer sestien noch een besoeckje 's jaers.

1. Mart.

AENDEN UYTNEMENDEN BLOEM-SCHILDER D. SEGERS. UYT MYN LATIJNSCH: *Vicisti, Seghere, tamen* [3]).

Noch wint ghij 't evenwel, o Seghers, groot verstand.
Derft u maer kennen, en de waerde van uw' hand.
Nature geeft het op: en dat sij moet beswijcken
Kan 'tstadighe beswijck van haere Bloem doen blijcken.
5 Siet, de geschapen' Roos werdt weer een' dorre plant:
Maer uw' geschilderde is een eeuwigh Amarant.

1. Mart.

BARLAEO, CULPAM DEPRECANTI, QUOD EPIGRAMMA MEAE INVENTIONIS SUIS VERBIS EXORNASSET [4]).

Pauperiem Vatis Vates miseratus amici
Priuato partus vestijt aere meos.

---

[1]) Zie over Cornelis van Aerssen dl. III, 326. Zijn vader François was den 27sten Dec. 1641 gestorven.

[2]) K. b., II, 178. In K. a. staat in den titel in plaats van *Tesselschade*: *de selve*.
H. had met Tesselschade afgesproken, dat zij jaarlijks haar bezoek zou herhalen. Den 9den Maart schreef hij aan Barlaeus (*Epist. Lat.*): Tum vernaculi nonnihil (invenies), quo viduam, dum adfuit, oblectare conati sumus, et, si ausim dicere, oblectauimus. discedens enim candidissime professa est plane se itineris non poenitere. ut de reditu annuo, quem, ut videbis, stipulati sumus, non arbitror desperandum.
vs. 6 is in de uitgaven uitgevallen.

[3]) K. b., II, 530. In K. a. volgt in den titel achter *Latynsch: Mom. desult. p.* 345. *Vicisti Segere, tamen: jam* γνῶθι σεαυτόν. Zie blz. 46.

[4]) M. D., 339.
Onder de verzen van Barlaeus op den brand der Nieuwe Kerk te Amsterdam was

Barlaeo Hugenium involuit. male juncta benigne
  Respuit inuento frigida verba bono.
5 Quanta viri pietas, pretiosae vestis amictu
  Induere impensis non sua terga suis!
Serius excusas culpam, Barlaee? Nec iram
  Scito nec inuidiam te meruisse meam.
En ergo materiam miserandi saepe daturus
10 Quintuplici cinctus prodeo prole Pater.
Nec capior sumptu; nec, si succurrere quisquam
  Occupat, oblatam sperno superbus opem.
Perge libens armare meos, in frigora natos.
  Quin hoc si libeat saepe, licere puta.

5. Mart.

(VAN SPAERIGHE TEUN) [1]).

Teun smoorde syn quaed wijf
Haer hoofd en haer gekijf
In een klein Tobbetjen voll dropsel vande daken.
Want, siet, hij mochter niet veel waters vuijl om maken.

6. Mart.

IN (BARLAEI) EPIGRAMMATA QUIBUS TEMPLI AMSTELODAMENSIS INCENDIUM CELEBRAVIT [2]).

Cum Templi fumaret apex, et inutilis esset
  Ya, nec Amstelijs proficeretur aquis,
Fabrica magnificis ardens excussa columnis
  Horrida, momenti clade, ruina fuit.
5 Nec stetit hic Coeli rabies. crudelior atrâ
  Peste nouos auxit atra fauilla metus.
Horruit ad cinerem plebs consternata, nouique
  Semen relliquias credidit esse mali.
Castalios tandem latices de Fonte perenni
10 Iecit in infidos Musa miserta rogos.
His flammae fuit instar aquis. et siccior ille
  Vincendus liquidis ignibus ignis erat.
Si qua sub his porro fumantia rudera terrent,
  Si qua sub infami fomite pruna latens,
15 Dormite, Amstelij. meliori fulmine coecas
  Barlaei domuit Musa diserta faces.

8. Mart.

---

er één, waarvoor hij het denkbeeld aan H. had ontleend. Inter illa est, schrijft hij aan H. (vgl. Hooft's *Brieven*, IV, 320), quod tuae est inventionis; ignosce, si gloriam tuam mihi vindicem, caet. H. antwoordde met dit gedicht.

[1]) K. b., II, 178. Het HS. heeft geen titel.

[2]) M. D., 340, waar in den titel in plaats van: *Barlaei*, staat: *ejusdem*.
Barlaeus heeft 16 verzen gedicht op den brand der Nieuwe Kerk te Amsterdam (*Poem.*, II, 512—519).

Spes erat infamem perituram tempore cladem [1]),
Et victrice graues obliuione rogos.
Displicuere meo miserûm solatia vati.
Has nos perpetuas jussit habere faces.

Neel wierd het Houwelick voor een' vreughd aengepresen
Die haer hoe langer souw hoe aengenamer wesen.
Daer iss' op t'zeil gegaen, en heeft een' mann getrouwt,
Die langs soo meer verstijft, en langs soo meer verflouwt.
5 Nu siet Neel op haer' neus, en suer als eeck. wat schort'er?
Dat haer mans houwlix goed hoe langer werdt hoe korter.

10. Mart.

AEN DANIEL SEGHERS UYTNEMENDE BLOEM-SCHILDER, MET MYN' HEILIGHE DAGHEN [2]).

Werpt een médoogend oogh op mijn' verwelckte Bloemen,
Bloem-schepper onder God. sij konnen sich niet roemen
Yet Segher-lijcks te zyn. die daer nae trachten souw,
Most sich vermeten wat Natuer, de wijze vrouw,
5 Niet onderstaen en derft. 'Tzyn sterffelicke bladen,
Die self in haer geboort met dorheid zijn beladen,
En wasschende vergaen. daer d'uw' onsterffelyck
Geen end en sullen sien dan in des werelds lijck.
'Tzyn Bloemen niettemin; maer uyt Hollandsche veenen
10 En poelen voortgebracht; 'Tzijn Torven, hard als steenen,
Maer waterigh van aerd; en evenwel wat warm:
Warm, als eens sondaers ziel ontsteken in gekarm.
Mishaeght u haer gesicht: neemt eenighsins genoegen
In 'twonderlick gewasch der struycken diese droeghen;
15 En seght, de vrucht is slecht: maer 'tis een zeldsaem land,
Daer vlamm uijt slyck ontstaet, en 'tvier in 'twater brandt.

10. Mart.

(KOSTELIJCKE TEECKENING) [3]).

Pier heeft syn selven aen, en and'ren af geschreven.
Of 'trecht of onrecht waer, hem docht het mocht wel gaen.
Nu gaet hij recht ter galgh, en 'tkost hem vast syn leven.
Is 't niet een kostlick stuck? 'tis met de penn gedaen.

11. Mart.

OP TESSELSCHADES HAESTIGH VERTRECK [4]).

Hier, en wegh? in een' weeck gekomen en verdwenen?
Dat heet ick geen besoeck. 'ten is maer eens besoght

---

1) Het fragment, dat is doorgeschrapt, is niet gedateerd, maar staat op hetzelfde blad als het vorige vers.

vs. 4 *jussit habere* eerst: *dixit habete*

2) K. b., II, 178.

3) K. b., II, 190. Het HS. heeft geen titel.

4) K. b., II, 178.

Zie blz. 49.

Of ick een slaepsté hebb te geven of te leenen,
Of ick te nauwer nood 'tbesoeck verdragen moght.
5 Vindt niet vreemt dat het mij gestadigh in den sinn mael,
Tot dat ick 'tnaeste jaer myn' Tessel-scha weer in hael.

13. Mart.

PIE ET CONSTANTER HIC MURUS AHENEUS ESTO [1]).

Sorbere si quis possit et simul flare,
Nouisse Sorberium potest et odisse.

Hagae Com. Id. (15) Mart. [2])

IBIDEM.

Disce virum, quem magnificâ stipante coronâ
Illustri sequitur scena satellitio:
Ut lux a luctu, nix a nigredine, dictum
A sorbo disces dicere Sorberium.

17. Mart.

CREDO IN DEUM, PATREM OMNIPOTENTEM, CREATOREM COELI ETC [3]).

God sprack, en niet wert ijet. dat's God zijn sonder weergae.
Allmachtigh Wesen, of ick op, en of ick neer gae,
'Kontmoet dy in dijn werck. van dese voetbanck af
Tot in dien hooghen throon die dij dijn' wijsheid gaf,
5 Is 'tall God, en voll Gods. den Hemel is voll tongen,
En die voll wonderen: het Aerdrijck roert sijn' longen,
En tolckt daer tegen op. Wat stoffe was dat, Niet,
Daer soo veel ijets uijt rees als Hert en ooge siet,
En rees in eenen wenck, den wenck van seven daghen,
10 Die ghij soo noemt, om mijn' onmacht te leeren dragen?
Niet was, en Yet was niet: ijet werd, en Niet verging,
Soo was Niet, en was niet. Maer Ghij waert alle ding.

AEN EEN HOERE KIND.

Ghij roemt all, Ian, daer steeckt een kloeck man in uw Broer.
Dat's niet: daer steeckt'er all veel kloecker in sijn' Moer.

Selzate. 17. Iunij.

---

[1]) M. D., 339, met den titel: *In Albo Samuelis Sorberij.*
Samuel Sorbière (1615—1670), een neef van den bekenden Franschen geleerde Samuel Petit, vestigde zich als medicus in Nederland — in Sept. 1646 werd hij als Med. Dr. op 30jarigen leeftijd in het Leidsche album ingeschreven — en bekleedde later eene wetenschappelijke betrekking te Orange. Nadat hij katholiek was geworden, werd hij benoemd tot historieschrijver van den Koning van Frankrijk. Zijn karakter valt evenmin te prijzen als zijne wetenschappelijke werken.

[2]) De datum wordt voorafgegaan door de woorden: Eximiae humanitatis ac doctrinae viro Samueli Sorberio amicit. meae P.

[3]) K. b., I, 66. In K. a. luidt de titel: *Beghin vande Artijckelen onses Geloofs.*
Het HS. heeft alleen het jaartal. Onder het vers staat: Heer ick geloove, komt myn ongeloof te baet.

Neel klaeght, daer komt geen slagh van vrijers voorden dagh
Voor Maeij haer eenigh kind, die qualick wachten magh.
Maer Maey en klaeght soo niet: sy weetse te bekomen
All vroegh, eer 'thaentje kraeijt: dat's voorden dagh gekomen.
Tum. Ibid.

EEN MINNAER AEN EEN WEDUWE OP EEN MUGGE-NETT HEM BIJ HAER VEREERT [1]).

Dat's nett gepast: een Nett. en van een' nette Weew.
Maer Weew, myn' lieve Weew, ick was alree gevangen;
In uw' nett-weewicheid was ick langh blyven hangen:
Wat hoefter water in de zee, of in de sneew?

5 Wat hoefter hulp van roock tot kolen die wel gloeijen?
Wat helpt de spinnewebb bij stricken van goe' zij?
Daer Cabelknoopen zijn wat doeter 'tgaren bij?
Wat hulp doen Tralien aen Ketingen en boeyen?

Maer ghij bekommert V met mijn onwaerdigh vlees,
10 En gunt niet eenen drop uijt mijn' ontsteken adren
Aen een' onnoosel' mugg, die 'tkostjen komt vergadren.
'T is deughdelick gedaen: de Weew sorght voorde Wees.

Danck hebt, besorghde Weeuw, maer, denckt ghij om een' mugge,
Die maer mijn vell en boort: denckt om een scherper spits,
15 Dat door de Nieren steeckt: denckt om der minnen flits,
Denckt wat het Herte lydt, bij Borst, of hals, ot rugge.

Dien angel is in mij uyt ijet van u gegaen.
Twee oogen hebben haer' twee stralen toegewronghen,
En dat getwernde stael door en door heen gedronghen
20 Van myn' onternde borst. Hoe wilt ghij 't nu weerstaen?

Weer met een mugge-nett? oh! 'tis te laet genesen.
De wond is onder 'tnett: daer hoort een' plaester toe,
Een' weewen-plaester. Hoort den voorslagh dien ick doe;
Ghij die de plaegster waert, ghij kont de plaester geven.

---

[1]) De titel was eerst: *Aen Mevrouw Morgan.* Zij was de dochter van Charles Morgan en Elisabeth van St. Aldegonde (vgl. dl. II, 145, 347). Den 29sten Aug. is te 's Gravenhage ondertrouwd „Anna Morgan wede. douar. Louis Morgan ridder" (zeker een neef van haar) met Strickland, Resident van het Parlement bij de Staten Generaal (*Navorscher*, 1876, blz. 306). Den 30sten Aug. 1646 wenschte H. haar geluk met haar voorgenomen huwelijk (*Lettr. franç.*).

25 Twee ooghen deden 'tquaed. bekommert u myn zeer?
Leght dat paer oogen op 'tpaer ooghen die het leden.
'T geneest waerschijnelick. maer, wilt ghij wisser treden,
Leght uw paer onder; dat en miste nemmermeer.
Selzate in Castr. 19. Iunij.

IN ALBO IACOBI PYLIJ SENATORIS DORDRACENI [1]).

Quando sic, vir amice, jubes, en dextra fidesque:
Nomen habes inter nomina magna meum:
Quale quid in Coelo fulgens, quod dicere Stellam
Cum nequeas, stellae schema volantis habet.
5 Quidquid id est, placet augurium; quod jungimur *Albo*;
Quod ligat hanc primus *Candor* amicitiam.
Maldeghemij in Castris III. Id. Sext. (11. Aug.)

IN M. F. LANGRENI Σεληνοδασμόν [2]).

Parcite virginea naeuos in fronte Dianae
Quaerere, qui radijs itis ad astra Sophi.
Nobilis infami Diuam fuligine censor
Liberat, et vitio versa decora probat.
5 Langrius audaci subiens conuexa volatu
Primus in illustri sidere castra facit.
It foedae pertaesus humi qua sanguine nullo
Lurida perspicuis ripa lauatur aquis.
Surgite, mortales aegri, de faece maligna
10 Terrarum, quas in frusta furor secuit,
Et fratrum temeratus amor dulcedine praedae,
Et male mentitum publica jura nefas.
Integra res alibi est. socias in regna tiaras
Langrius et gratis et sine lite vocat.
15 Exuat inuidiam proles insana Philippi:

---

1) M. D., 339. Aan het versje is in het HS. een briefje toegevoegd en bovendien de woorden: Doce me facere voluntatem tuam Constanter: In gratiam Amplissimi Doctissimique Viri D. Iacobi Pylij Senatoris Dordraceni scribebam.

Jacobus Pyll, Dordrechtanus, werd den 28sten Febr. 1631 op 20jarigen leeftijd als jurist te Leiden ingeschreven. Sedert 1640 was hij meermalen schepen in zijne geboortestad. Pyll was gehuwd met Susanna van der Does, eene dochter van Mr. Jacob van der Does, secretaris en griffier van Frederik Hendrik (zie dl. II, 147); hij is als Latijnsch dichter opgetreden.

2) M. D., 336.

Michiel Floris van Langren († 1675), waarschijnlijk te Arnhem geboren, woonde te Brussel en was kosmograaf en mathematicus van den Koning van Spanje. Ook als vervaardiger van kaarten en als ingenieur heeft hij grooten roem verworven. H. stond met hem in betrekking.

Het werk, waarop hier gedoeld wordt, is misschien *La Verdadera Longitvd Por Mar y Tierra*, 1644.

Hic et Alexander quo satietur habet.
Nondum sic veteres auias pulmone reuello?
Qui loquor haec, ingens ipse Dijnasta loquor.
Sed loquor immeritus. Quid agis, clarissime Langri,
20 Quâ me fronte deos inter et astra citas?
Excidis intentis, ingentibus excidis ausis;
Impare congressu corruit iste labor.
Tota nitet virgo, totius Cynthia Coeli
Instar habet; quot ibi castra tot Astra facis.
25 Tolle quod hic unum sordet: quod Regibus addis
Hugenium, male; quod sideribus, macula est.

Maldegh. 19. Aug.

'T MISVERSTAND.

Hoe, Tessel, tast ghij mis, en meent ghij dat ick swijmde
En van mijn selven zeegh? saeght ghij noijt mann die rijmde
Syn selven hals af, dood, tot Kool en Asch verbrandt,
En schreef een' niewe klucht strax met de selve hand?
5 Hoe? meent ghij daer mijn' Penn eens om den deun den dief stelt,
Dat flux mijn' weecke breijn syn' sinnen op een Lief stelt,
En dat ick inde boeij' of inde dood moet gaen?
Neen, Weew; leert weewenaers haer' hoofsche Tael verstaen,
En hoofsche dichters toe. Mijn hert en is niet banger
10 Dan Dicht en Rijm vereischt: mijn vier en brandt niet langer
Dan tot het leste vers: En sucht ick dan eens toe,
Het zij in Int of wind, 'kblijf even wel te moe;
En altoos buyten 'tnett dat fuijckigh is van mazen,
En niemand uijt en laet die eens door 'tlistigh asen
15 In 'twarre-garen raeckt. Want, want, want, Tesselscha,
T en is de vrijheid niet alleen die 'ck gade slae,
Als die ghij mij beveelt voor 'twaerdste pand van 'tleven:
Myn tweede vryerschapp bestaet een tweede beven:
Ick schrick voor d'over-hand. 'Tis haest geseght. Ick winn't:
20 De weew light onder, in mijn' macht en mijn bewind:
De kans loopt averechts: want, of m'hem slecht of wel quijt',
Als 'tgoedjen onder raeckt, soo zijn wij ball en spel quijt.

Oost Eeckeloo. 24. Aug.

Flos Batauum, Lux Belgarum, facundia saecli [1]),
Thesaurus Sophiae, Bibliotheca patrum,
Delphorum Cicero, ingrati Chrysostomus aeui,

---

vs. 20 *citas* M. D.: *locas*

[1]) Dit fragment en het volgende versje staan op hetzelfde blad als de brief aan Graswinckel; het is blijkbaar het begin van een lijkdicht op Grotius, die den 18den Aug. was gestorven en den 3den Oct. te Delft begraven.

Infelix pietas, intemerata fides,
5 Vis animi, quouis casu, constantia sorte
Major . . . .

Quid carbone diem pingo? vis cuncta, viator,
Includam verbo? Grotius hic situs est.

Ergo licet Batauos populi fratres et amicos [1])
Romani rursum dicere pontigenas.
Pontigenas, sed Musicolas. et candida dudum
Hostiles animas munera, verba ligant.
5 Verba ligant homines propter sacra verba direptos,
Saluâ dissensus constat amicitiâ.
Sic Belgae, Catere, sumus; sic foedere sarto
De septemdenis gentibus una sumus.
Annue qui Reges regis, et diuisa superbe
10 Pectora non dubia nectere pace potes.
Eligat in coelum quae cuique breuissima

* * *

OP EENEN ONTHOOFDEN.

Pier is geraeckt daer hij naer scheen te pooghen.
Hij was van jongs op Roof en Moord gestelt.
Daer light syn hoofd ten schoudren af gevlogen.
Heeft niet de Beul het oor-deel recht gevelt?

O. Eeckeloo. 17. Sep.

SCHIP-BREUCK VANDEN HEERE GOETHALS [2]).

Doe d'onvoorsiene kiel d'onmachtighe dé kraken,
Doe spijcker, sparr, en spaen, en plecht, en plancken braken,

---

vs. 5 *quouis casu* eerst: *vis ingenij* — Onder het fragment staan nog de woorden:
Delubrum Themidis
Fortunae opprobrium

[1]) Het fragment heeft alleen het jaartal. Zie over Caterus, blz. 45.

[2]) K. b., II, 516. Het HS. is in het bezit van den Heer J. N. Scheltema te Amsterdam; een klad zonder titel en met den datum: O. Eeckelo. den 22 Sept., is bij de Korenbloemen.

Het vers is met bovenstaanden titel en datum eerst in plano uitgegeven, met het adres: *Gedruckt in 's Graven-Hage, Voor Gijsbrecht Ernst Boeckverkooper, woonende in de Vlamingh-Straet*, 1645. In K. b. is de titel: *Op het geluckigh bergen van D. Goethals, wel eer in 't Leger overzeilt.*

Johannes Goethals, geb. te Hoorn, werd den 4den Mei 1627 op 16jarigen leeftijd als student te Leiden ingeschreven. Hij studeerde in de theologie, was een tijd lang predikant te Purmerend en sedert 22 April 1640 te Delft. Tevens was hij „Hof-predikant van zijn Hoogheid in 't Leger." Den 19den Sept. (zie beneden) werd bij Oost-Eeckelo eene boot, waarin Goethals zat, overzeild en geraakte hij met de geheele be-

vs. 1 *onvoorsiene* K. b.: *onverzeerde*

Werd Goethals met de rest gedompelt inden vloed?
Neen, niet als 'tonderlijf. den Hals was veel te goed:
5 Den hals, die onse schuijt in 'theetste van de stroomen
Noch moet verdedighen voor 'toverzeilend Roomen.
Wat hiel hem boven stroom, de krachten sijner Ieughd?
Sijn lijf dreef op sijn' Ziel, sijn' Ziel dreef op haer' deughd;
Haer deughd was haer Geloof. en, of hij was aen 'tsincken,
10 God deed' hem Pieters gunst, en schorste sijn verdrincken.
Ia, schoon hem Ionas lot heel overkomen waer,
Noch was hij binnen hoop van weder stranden: maer
'Twaer Ninive te veel, all kons' hem weder visschen,
Sijn saligh prediken drij dagen langh te misschen.

Oost Eeckeloo. 23. Sept.

(IN HULSTAE OBSIDIONEM) [1]).

Obambulantum Secta, quae Nassauio
Dudum Stratego placuit, hactenus placet.
Successit illâ potior et magis nocens,
Nocens Ibero; Stoa cognomen dedit.
5 Id Hulsta mox probabit. hanc obambulans
Ut circuiuit, introïbit Stoïce.

Ad Hulstam 23. 8b. (Oct.)

IN EANDEM [2]).

Trajecit Brugae latices, et pascua Lisae
Littora, et armatâ Scaldin utrumque manu.
Nunc duplices cinctae fossas Arausius Hulstae
Trajicit, imposito Pontis ubique jugo.

---

manning te water. (Vgl. in *Bloemkrans van verscheiden Gedichten*, 1659, blz. 167, Bruno's vers op het ongeval). Den 24sten Dec. 1673 is Goethals te Delft overleden (*Beschryving der stadt Delft*, *Boitet*, blz. 441).

In marg. bij den titel: Septemb. 19 anno 1645.

Onderaan staat: Dit is het schrift met d'eijgen handt vanden Autheur zijnde de Heer van Zuijlichem geschreven ende mij in teecken van goedtgunsticheijt tot Oosteeckeloo van sijn Edelh. behandicht.

Waarschijnlijk heeft dus dit HS. aan Goethals zelf behoord.

vs. 4 *veel* K. b.: *al* — vs. 5 *'theetste* K. b.: *'t midden* — vs. 7 *sijner* K. b: *van sijn'* — vs. 8 *haer'* plano: *sijn* K. b. als boven. — vs. 9 *of* K. b.: *mits* — vs. 10 *schorste* K b.: *schortte* — vs. 11 *Ia* plano: *En* — *heel* K. b: *al* — vs. 12 *Noch* plano: *Soo* — *binnen* plano: *in de* — vs. 13 *'Twaer* K. b.: *'Twas*

[1]) M. D., 338. Het HS. heeft den titel: *In eandem obsidionem*. Ook in klad, dat den datum heeft.

Den 5den Oct. sloeg de Prins het beleg voor Hulst; den 4den Nov gaf de stad zich over.

Bij vs. 1 in marg.: Peripateticorum. — vs. 4: Galerie.

[2]) M. D. 338. Ook in klad, dat den datum heeft, maar geen opschrift.

Zoowel over de Leye als over de Schelde waren door de troepen van den Prins bruggen geslagen (Aitzema, VI, 172).

5 Magni Pontificis Bataui, quae prona solebas
Itali, adorandos, Flandria, disce pedes.

Ib. 24. 8b. (Oct.)

EPISTOLA AD GRASWINCKELIUM DISSIMULATIS IAMBIS [1]).

Nisi ATeïsta es, vir virûm Doctissime,] et Indicum Te, scilicet, simplex tuum,] amare pergis quantum ego te diligo,] ego Te Batavum: deinde, si quid suppetit] felicis herbae, quo quidem genium tuum] fraudare possis absque magno incommodo:] Accedo supplex, et rogo tantâ dosi] beare me promus velis quantâ putas] egere, amicum cuius e cerebro diu] utrumque lumen nimius humor obruit,] et his domari forte se folijs sinet.] Cum messis horum amplissimum [2]) horreum meum] distenderet, multi sciunt viri boni] quâ liberalitate quid profuderim] in obuium quemcumque qui nutu modo] egere testaretur. Hinc de prodigo] mendicus, ut fit, ad pedes jaceo tuos,] et optimi [3]) Te vel pugillum vel minus] ab optimo Te [4]) (nempe si quid relliquum est)] Cito, Cito, Citissime mitti peto]. Deuincies, Amice, deuinctum diu] constantem amicum et semper addictissimum.] Scribebam ad Hulstam septimo et vicesimo] Octobris, Anno MDCXL et V.] [5])

Domi meae curabitur, si quid jubes.

(RESCRIBIT GRASWINCKELIUS) [6]).

En quod a me vis, Te. At quid non me? qui met in te sic sum, ut non tam sim in me: ne dum ut plus in me sim, quam in Te. Sic est: cui se mens dat, in quem se fert, et huic stat. quin et hinc sic stat, ut jam nec plus id sit, quod est. Non scit quid aut sit, aut quid in se sit. Est haec vis; sed cui et jus sit: nec non et hic fas est ac jus; sed in quo tam vis sit quam lex, cui se aut jus aut fas dent. Do quod mi est; non Cha, sed Te. Do A et ω. at cui? huic qui mi et A et ω est. O et sis! dum sum, qui sum,

G. Kal. (1) Nov. Hagae.

IN PRODIGIOSAM AUTUMNI SICCITATEM, OBSESSÂ HULSTÂ [7]).

Quae quondam attonitos fausti miracula Coeli
Seruauere Patres, iterum clementia Patris

---

1) M. D. 340. In 2 HSS., het eene als vers geschreven. Andere titel: *Theodoro Graswinckelio Fisci Hollandiae Advocato.*

Boven aan staat: Uno spiritu et pene sine litura, semihorae labor. Zie over Graswinckel dl. III, 153.

2) 1 HS en M. D.: *amplissima* 3) 1 HS.: *Indici* 4) 1 HS.: *a te Batauo*

5) Onderaan: Santra salebrosus, Non-Poeta Grotij] quod facile sperno, si licet modo sim] Tuus C. H.

6) M. D., 341.

7) M. D. 337. Ook in klad, dat den datum heeft en den titel: *In prodigiosam Autumni siccitatem quâ obsidioni Hulstae Deus Opt. Max. stupende fauet.*

„De Belegeringh is al deur ghefavoriseert gheweest deur een seer schoon ende droogh weder, raer sijnde soo laet in 't Jaer" (Aitzema, VI, 181).

Aeterni attonitos voluit spectare nepotes.
Nempe quod Aegijpto sicci Maris unda resistens,
5 Autumno vergente palus non humida Flandro est.
Non facimus, Fortuna, Deam. Deus unicus illam
Arcet ab his armis nubem, Deus armiger. At tu,
Tu populi tutela tui, da gratius ijsdem
Patribus agnoscant eadem portenta nepotes,
10 Gratius illud agant, populus tuus esse, Bataui.

(Ad Hulstam) 28. 8b. (Oct.)

IN EANDEM [1]).

Unde sub Autumni semper pluuialia signa
Imbre suo cessat Iupiter esse nocens?
Quae tibi victores, Antuerpia, condimus Hulstae
Ne mala rubigo roserit arma cauet.

Ib. 28. 8b. (Oct.)

(HULST GEWONNEN) [2]).

Oragnen is mijn' Held van afkomst aengeerft:
En sulcken Hoofd betaemd' een loof dat langsaem sterft.
Daer onder groeyde 't voll thien dubbele Laurieren.
Noch zijnder bij gehaelt van vierderley Rivieren.
5 Nu kroont hij sich met Hulst, en 'tstaet mij beter aen:
'Ten kan, oock niet gepluckt, ontgroenen noch vergaen.

Ad Hulstam. 28. 8b. (Oct.)

(IN GRATIUM CURA JANI VLITIJ RECOGNITUM) [3]).

Gratius aeger erat: Vlitj manus, aemula Phoebo,
Restituit longo languida membra situ.
Quaeris, ut in Flandras, Vliti, venator arenas
Appulit, exceptus quâ mihi fronte fuit?
5 Nil potuit, Vliti, sine te mihi Gratius esse,
Nil tecum potuit gratius esse mihi.

In Castris ad Hulstam III. Cal. Nou. (30. Octob.)

---

[1]) Ook in klad, dat den datum heeft.

[2]) K. b., II, 179. Voor het eerst gedrukt in *Verscheyde Nederduytsche Gedichten*, I, 1651, blz. 358, met den titel: *Op den Prince van Oranje*. In 2 HSS; één daarvan is bij de Lat. gedichten; beide zonder titel.

vs. 2 *betaemd'* V. N. G.: *betaemt* K. a. als boven. — *loof* K. a.: *lof* — vs. 3 *groeyde* V. N. G.: *groeyt* K. a. als boven. — vs. 5 *'tstaet* V. N. G.: *staet* K. a. als boven.

[3]) Het versje komt voor in een brief aan Vlitius (*Epist. Lat.*) van 30 Octob. en heeft geen opschrift. Het is uitgegeven door Prof. Boot in de *Versl. en Meded. der Kon. Akad. v. Wet. Afd. Letterk.*, 2de *Reeks*, dl. IV, 1874, blz. 320.

Johan van Vliet studeerde sedert 1637 te Leiden in letteren en rechten, vestigde zich als advokaat te 's Gravenhage, werd in 1650 schepen en in 1653 griffier van Breda, waar hij den 18den Maart 1666 overleed. Hij was een vriend van Nic. Hein-

AD HULSTAM, UT PROPERET SE DEDERE [1]).

Hostica virgultis impletur Fossa Batauis.
  Hulsta, nec his, audi, fascibus omen abest.
Succumbes, mala, succumbes, (hoc ligna loquuntur)
  Ni sapis, irati Fascibus Auriaci.

31. Octob.

AD EANDEM EXPUGNATAM [2]).

Hospes, in haec oculos qui rudera conjicit, isthic
  Est sita, vel melius dixerit Hulsta jacet.
Tum lacera est, tam contiguo sibi vulnere dispar,
  Ut liceat, num sit, quaerere; si sit, ubi?
5 Tu tamen hanc sapienter ama bene diruta sortem,
  Nec te poeniteat pulueris, Hulsta, tui.
Crede mihi, hoc ipsum quod Ibero stante stetisti,
  Prae quod ab hinc instat stare, jacere fuit.

2. 9b. (Nov.) [3])

(OP DE DROOGHTE, TEN TIJDE VAN DER SPAENSCHEN UYT-TOCHT VAN HULST [4]).

November is aen 'tgaen, en 'tstuyft in Hulsterland
Als stond de Wereld in der lange dagen brand.
Gepluymde Jonckertjens, die noode zijt bestoven,
Beklaeght dit stuyven niet; 'tis stof om God te loven.

AD ANTVERPIAM [5]).

Ilicet. Hulsta manum, postico falsa, clientem
  Mitibus Auriaci subjicit imperijs.
Omina ni fallunt, cecidere suburbia magnae

---

sius en Gronovius, heeft zich als Latijnsch dichter en als taalkundige verdienstelijk gemaakt en in 1645 te Leiden onder den titel: *Venatio novantiqua*, de werkjes van Gratius en Nemesianus uitgegeven.

1) M. D., 338. Ook in klad met den datum en den titel: *Ad Hulstam ut se festinet dedere.*

vs. 2 *nec his, audi* klad: *quod his, credis* — *abest.* klad: *inest ?*

2) M. D., 338. Ook in klad, dat den datum heeft, maar geen titel.

3) Onder het vers staat: 2. 8b., maar het versje volgt op *Ad Hulstam* caet. van 31 Octob.

4) K. b, II, 179. Voor het eerst gedrukt in *Verscheyde Nederduytsche Gedichten*, I, 1651, blz. 359, met den titel: *Op de wonderlijcke drooghte des Herfsts.*

Het HS. is bij de Lat. gedichten; het versje staat onder de twee Lat. verzen van 28 Oct. op hetzelfde onderwerp en heeft tot titel: *Op de selve.* Het is in de eerste dagen van Nov. geschreven; den 5den Nov. verliet het Spaansche garnizoen de stad.

vs. 1 *'tstuyft* V. N. G.: *stuyft* K. a. als boven. — vs. 3 *Gepluymde* K. a: *Bepluymde*

5) M D, 342. Ook in klad dat den datum heeft.

De Prins heeft zijn plan, om op dezen veldtocht Antwerpen te belegeren, moeten opgeven.

Vrbis. in Antuerpam proxima tela cadent.
5 Audi pulchra, ferox audi; nec sperne minantes,
Ore licet Batauo, damna propinqua Deos.
Nescit Iber quo desertam munimine seruet.
Nec vero Batauis sanguinolenta places.
Victricem, non ultricem Clementia dextram
10 Porrigit: hoc nostri pignus amoris habe.
Constabit Ciui regimen, constabit auitae
Romanus patribus Relligionis honos.
Ni properas, non constabunt. Fauor arma lacesset
Contemptus. legem victor utrisque dabit.
15 Elige, amicitiâ vinciri, an vincier armis,
Stare, puta, Soror, an serua jacere velis.
9. Nou. uno spiritu, breuissimo impetu.

UYT MIJN LATIJNSCH. *Vicimus. Hulsta manum* [1]).

'T is omgekomen. Hulst, door d'achterdeur bedrogen,
Heeft sich voor 'tsacht gesagh van Nassau neer gebogen.
Bedrieght ons 'tvoorspoock niet, uw' Voorstadt light ter neer,
Antwerpen: 'tnaeste Jaer bestormt u ons geweer.
5 Hoort schoon', hoort fiere Stadt; versuymt u niet te neigen,
All spreeckt het Hollandsch, voor des Hemelsch tijdigh dreigen.
Tot uw' behoudenis heeft Spagnen macht noch moet:
En Holland heeft geen dorst naer uw vergoten bloed.
Genade komt u voor van zege-rijcke handen,
10 Maer onwraecksuchtighe. aenveerdt ons' minne-panden.
De Borger-toom en sal uw' Borger niet ontgaen:
Gevoelen en gewaed van Roomen sal bestaen.
Maer, toeft ghij, geen van tween. Verachte gunst zal prangen
Tot ongunst, en de Wett des Winners doen ontfangen.
15 Kiest, banden van geweld of vriendschapp, Storm of stilt',
Kiest, of ghij Suster staen, of Slave leggen wilt.
Ad Hulst. 10. Nou.

AENDE MOERSPUIJ, BELEGERT [2]).

Wat quelt ons 'tlest gerecht van dese suere Maeltijd!
Wij dochten, Hulst vermant, soo zijn sij 't altemael quijt.

---

[1]) K. b., II, 529. Voor het eerst gedrukt in *Verscheyde Nederduytsche Gedichten*, I, 1651, blz. 358, met den titel: *Op d'overwinningh van Hulst, aen Antwerpen.* In 2 HSS.; één daarvan is bij de Lat. gedichten. De eerste regel van het Lat. gedicht was oorspronkelijk: *Vicimus. Hulsta* caet. In K. a. is de titel: *Vyt mijn La-tijnsch, aen Antwerpen. Mom. desult. p.* 342. *Ilicet, Hulsta manum, postico falsa, clientem.* Zie blz. 60.

vs. 3 *'tvoorspoock* V. N. G.: *'t voorspoet* K. a. als boven. — vs. 11 *Borger.* V. N. G.: *borgen* K. a. als boven.

[2]) In 2 HSS.; boven één staat: Anonymi.

Nadat Hulst zich had overgegeven, werd den 6den Nov. door Graaf Willem van

Wat duijvel, moetmen hier noch seven dagen slaegs staen?
Kom, Moerspuij, bruijdt je moer, en laet ons na den Haegh gaen.
Ib. 10. 9b. (Nov.)

IN EFFIGIEM I. MAURITIJ COM. NASSAVIJ [1]).

Mitte, quis hic niteat sub majestate verenda
Blandae, spectator, quaerere, frontis honos.
Si Patriae Alcidas, si Belgica fulmina nosti,
Mauritium hunc satis est dicere Nasssauium.
5 Quaere tamen, si quis dubitas, cur laurea pictor
Noluit heroum cingere serta caput?
Nempe timens oculis totum subducere; tantâ
Saepe triumphator fronde tegendus erat.
Ad Hulst. 10. Nou.

IN EANDEM [2]).

Talis ab Occiduis lauro septemplice vinctam
Cassida Mauritius rettulit imperijs?
Errasti, manus incidens. injuria utrimque
Victori medium diuidit umbra diem.
5 Debuit his radiare genis et lucis Eoae,
Pictor, et Hesperij Solis utrumque jubar.
11. Nou.

IN EXPUGNATA ET MOX DIRUTA HULSTAE PROPUGNACULA, SANCTORUM TITULIS INSIGNITA [3]).

Hulsta, caput Wasiae, pretium expugnata Stratego
Vile meo magni sola laboris erat.
Proxima vicinis instat victoria Diuis.
Cedit sanctorum longa catena virûm.
5 Nempe nec Auriacis res est indigna triumphis,
Dura catenatis soluere vincla Deis.
Quid tamen est causae cur tot tibi, victa, Deorum
Tutelam victrix eripit, Hulsta, manus?
Nescis forte? puta victorem dicere, Soli
10 Sancto Sanctorum fidere disce Deo.
Ad Hulstam XVI. Nou. breuissimo impetu.

Nassau, Stadhouder van Friesland, het beleg geslagen voor de Moerspuy, eene sterke schans, door den vijand drie mijlen van Hulst opgeworpen. Den 14den Nov. gaf de sterkte zich over.

vs. 3 *noch seven dagen slaegs staen* 1 HS.: *een heel tij over staegh gaen* — vs. 4 *bruijdt* 1 HS. *br.*

1) M. D., 341.

Johan Maurits van Nassau-Siegen was in Juli 1644 uit Brazilië teruggekeerd en kort daarna tot Luitenant-generaal der ruiterij benoemd.

2) M. D., 342.

3) M. D,, 336.

Tot de forten in de buurt van Hulst, die na de verovering der stad werden ingenomen, behoorden die van St. Andries en St. Marc.

UYT MIJN LATIJNSCHE, *Hulsta caput Wasiae*, OP HET VEROVEREN EN SLECHTEN VANDE SCHANSCHEN BY HULST MET NAMEN VAN HEILIGEN VERCIERT.

Het maghtigh hoofd van Waes, die stercke stadt alleen
En docht mijn' groote Vorst syn' moeijte niet te voegen.
Hy valt haer' Heiligen te lijv, en een voor een
Verlaets' en helptse van de boeijen die sy droeghen.
5 De kettingh gaet in stuck. En 'tpast Oragnens hand
Soo veel Gods-heiligen te vrijen uijt den band.
Maer waerom wil hij Hulst de buyten-wacht onthouwen
Van all' sijn' Heiligen. Wat neemt ghij voor de re'en?
Denckt dat hij seggen will, Hulst, leert op God alleen,
10 Op God den Heiligen der Heiligen betrouwen.

Ad Hulstam. 16. 9b. (Nov.)
statim a Latino perscriptum.

AD HULSTAM [1]).

Igne triumphali mediam te cingimus, Hulsta.
Indicium hoc nostri flammeum amoris habes.
Tu quoque respondes, et mutua fulmina mittens
Pectoris en, inquis, mutua flamma mei.
5 Accipimus grates. respondeat ignibus ignis:
Esto tuus nostri pignus amoris amor.

Ib. XVI. Nou. ocijssime.

SUR LA DEMOLITION DES REDOUTTES DE HULST.

Mon Dieu que de Redouttes?
Et nous les rasons toutes.
Pourquoij les rasons nous? en pouuez vous doubter?
C'est qu' il ne reste rien icij a redoutter.

Ad Hulst. 16. 9b. (Nov.)

AD GANDAM [2]).

Nondum, Ganda, venis? nondum sapit ore Batauo
Oblatae toties nomen amicitiae?
Nondum, Virgo, capis, quis honorem Belga tueri
Virgineum, quis te perdere tentet Iber?
5 Nondum quid liceat populis a Rege subacto
Desertis flammas inter et arma capis?
Erige te, proavûm virtus, et moribus aude
Antiquis vires discere, diua, tuas.

---

1) M. D., 337.
2) M. D., 343. Ook in klad, dat geen opschrift, maar den datum heeft.
Nu Hulst was ingenomen, was men meester van het Land van Waas en van de wegen naar Gent.
vs. 7 *proavûm* klad eerst: *patrum*

Hulsta manus, non victa, dedit: vincenda superbis
10 Praeposuit pacem prouida consilijs.
Hic est proximus Ucalegon. Interrita, victrix,
Libera quod metuas velle, coacta potes.
Illam vis major, quid major? maxima culpam
Eluit, illa Deo judice causa bona est.
15 Fata sinunt cedi extremis, et parcere Ciui
Quem qui defendat non venit ipsa monent.
Parce bono Ciui, quem qui defendere possit
Promittit subitum machina nulla Deum.
Parce, nec Auriaci ramum tendentis oliuae
20 Sanguine fraterno coge rubere manum.
Infula, si dubitas, intacto sijrmate sospes,
Sospes erit totis Fascibus imperium.
Quid superest tanto cur cesses cardine rerum
Eripere indigno Belgica colla jugo?
25 Posce; damus, Pacem cum Libertate. Quid ultra est?
Prosperitas? rerum copia? posce; damus.
Summa rei est: quod es esse potes: sed, Fratre Batauo,
Et melius quod es et tutius esse potes.
Nondum, Ganda, venis? nondum sapit ore rotundo
30 Oblatae toties nomen amicitiae?
Ad Hulstam. finitum B. op Zom. 20. Nouemb.

IN PLANTAE MAURITIADEM [1]).

Plantarum memoranda seges comitatur ab imo
Vespere victoris tempora Mauritij.
Fas erat Americae perarantes viscera terrae
Totum Nassauios subdere Vesputium.
5 Euellenda fuit stirps cum radice subactae
Telluri, ne non tota subacta foret.
Barbara frons fronti Batauae collecta coronam
Implicat, et lauri perpetis instar habet.
Currite ad haec auidi nostrates dona Galeni:

---

vs. 24 *indigno* klad: *infami*

[1]) M. D., 342. Voor het eerst gedrukt in Francisci Plante *Mavritiados libri* XII. *Hoc est: Rerum ab Illustrissimo Heroe Ioanne Mavritio, Comite Nassaviae etc. In Occidentali Indiâ gestarum Descriptio Poetica. Lugduni Batavorum, Ex Officina Ioannis Maire. Anno* CIƆIƆCXLVII. *Vaeneunt Amsterodami apud Ioannem Blavium.*

Franciscus Plante († 1690) werd te Brugge geboren en studeerde te Oxford in de theologie. In 1636 ging hij als hofprediker met Johan Maurits van Nassau naar Brazilië. Na den terugkeer van den vorst was Plante predikant te Breda en te Zevenbergen. Hij heeft Latijnsche gedichten geschreven, maar is door Nicolaus Heinsius in de *Saturnalia* erg bespot onder den naam van Franciscus Santra.

vs. 3 *terrae* bij Plante: *Vestae*

10 Gratior aspirat naribus aura meis:
Appulit has inter plantas his floribus, hisce
Fructibus in Patria nunc quoque Planta virens.
Appello Hippocratem: dicet conuictus, Eoas
Inter et Occiduas non habet ista parem.

9. Dec.

Ian Haspelt met syn Wijf
In steedsch' oneenigheid; en dat het soo moet wesen
Bewijst hij door haer lijf
Uyt Godes Heiligh woord, dus, met een statigh wesen:
5 Het vrouw-mensch teer en malsch
Heeft God uijt Adams zijd' almachtigh willen halen,
Maer de Copij is valsch
En accordeert geenssins met haere principalen.

11. Dec.

VIS VINI VARIA [1]).

Vina mouent animos, hilares tibi, Belga; feroces,
Bellaces, tumidos, humide Teuto, tibi.
In vino veritas prohibet Romana poesis
Dicere: Germane corrigitur, feritas.

14. Dec.

(IAN EN TRIJN) [2]).

Ian was de lessen moe die Tryn hem daglix gaf,
En sey, wat doen ick, Trijn, wat kennis hebj'er af?
Ick slaeder nae, seij Trijn, en 'kweet wel dat ick 'traeck:
Ick mé, seij Ian, en gafs' een vuyst voor elcke kaeck.

15. Dec.

PAX MONASTERIENSIS [3]).

Plenipotens collecta diu facundia tandem
Impleuit grauidam plena Monasterium.
Aurea Pax, ajunt, Coelo reuocabitur alto:
Pacificae cedent arma nefanda togae.
5 Credimus? an fatuos insomnia, quod fit, amantes
Luditis, et vanae lactat imago spei?
Plene mendacem socio se plenipotenter
Quisque probat, falli et fallere plenipotens.

---

1) M. D., 343.
2) K. b., II, 181. Het HS. heeft geen titel.
3) M. D., 353.
De vredesonderhandelingen te Munster waren begonnen; in Dec. 1645 waren de Nederlandsche gevolmachtigden naar Munster afgereisd. Toen begonnen al de plichtplegingen en de onoplosbare quaesties van etiquette, welke in dien tijd dienden, om vredesonderhandelingen te rekken of te doen mislukken.

[illegible]

[illegible] aan De Beiringer [illegible] met zijn huwelijk.

[illegible] van den Koning van [illegible] du Blé († 1676).

[illegible] genoemd werd, was in 1634 in [illegible] van 1635 mede (*Mem. de Fréd.* [illegible] Hendrik en vergezelde in 1641 [illegible] gesloten en stond met hem [illegible] stierf in 1692.

[illegible]

[illegible] *Arnoldi Vinnii JC. In quatuor*

Nomina, Perpetvas praestitit ille Notas.
Dictârunt proaui, nunquam satis optima dici
Quae quiscumque satis discere nemo potest.
Sit Caesar pro Sole: tamen sub nube latenti
10 Phoebo Luna, faci fax adhibenda fuit.
Vinnivs hanc tibi, tiro, operam, si dicere verum
Nil vetat, hanc nauat vel, veterane, tibi,
Vel vobis, Terrae Domini, collectaque Regum
Nomina pacificâ, Plenipotente manu.
15 Quin, Caesar Germane, tibi. Mandata, quod audis,
Non intellecti Caesaris esse puta.
Si dubias olim licuit praetexere leges,
Desijt ambiguis sensibus esse locus.
Frustra nos tardae Synodi facundia vexat,
20 Pagina Vinniadae tota Monasterium est.
Inuenies paruo Pacis momenta libello:
Longa tribus verbis corruet ira Ducum.
Post jussum procul esse nefas, post Vivere honestvm,
Optimus in magnis Iustinianus auis
25 Praecipit heic Alivm non laedere. Te tibi testem
Sume, sit arbitrij propria causa tui.
Eloquere, an culpae reus, an sis criminis expers.
Si reus, en quâ te lege, lauande, laues.
Postulat hoc unum Caesar, cum Caesare Reges,
30 Patria cum lachrimis, Redde cviqve svvm.

9. Ian.

(NEEL EN DRONCKE CLAES) [1]).

Claes quam t'huijs soo voll wijns als hij pas recht kon dragen:
En Neel syn wijf, die Claes met preken placht te plagen,
En seid' hem niet een woord: dat Claes soo wonder gaf,
Dat hij most seggen, Neel, ghij stelde 't lest soo doll aen,
5 Hoe is 't sus heiligh dagh, verdien ick nu geen' straf?
Vergeeft mij, Claes, seij Neel, ick sagh u niet voor voll aen.

10. Ian.

(GRIETS VOORSICHTIGHEYT) [2]).

Wat is hij voor een man, seij Neel, die'ck trouwen souw?
Eel, rijck, geleerd, sey Griet, in allerhande spraken.
Eel, ryck, geleerd? seij Neel: 'tzijn meugelicke saken:
Maer, Grietje, seght'er bij, wat is hij voor een' vrouw?

14. Ian.

---

libros Institutionum Imperialium Commentarius Academicus, et Forensis. De eerste uitgaven zijn mij niet ter hand gekomen.

Zie over Vinnius dl. II, 228.

vs. 23 en 24 niet in M. D.

[1]) K. b., II, 191. Het HS. heeft geen titel.

[2]) K. b., II, 191. Het HS. heeft geen titel.

EEN KNECHT TE HUER [1]).

Wat is hij voor een Heer daer ghij mij aen wilt binden?
Een goed knecht, seght ghij, Ian, en sult hem soo bevinden.
Een goed knecht? op uw woord houd ick dat voor gewiss:
Maer 'tgaet mij naerder, Ian, of 't een goed meester is.

17. Ian.

Seght Maeij het minste woord, s'is vaerdigh met haer lijf.
'Tis een licht vaerdigh wijf.

17. Ian.

(IN CRUCEM AUREAM DANIELI SEGHERO AB AURIACO PRINCIPE DONO MISSAM) [2]).

Inanis Arbor, quâ pependit in Coelum
Rediens Iēsus, i Patres salutatum
Quasi Iesuītas, qui redire de Coelo
Verbis Iēsum quinque cum libet credunt.
5 Dic esse te munusculum Patris vere
Iēsuītae, nempe Nassauij Patris,
Qui considentem a dextera Patris in Coelo
Iēsum adorat, Iudicemque de Coelo
Prauis probisque prospicit reuersurum.
10 Si forte quaerunt, unde qui Cruci fixus
Moriens pependit non inauret hoc aurum,
Dic, quinque verbis noluisse de Coelo
Redire, clamantem Venite me versvm,
Et quattuor, Surrexit, adde, Non est hic.

18. Ian.

IN EANDEM [3]).

Confundunt elementa vices: Crux lignea tristi
Mole Patrum misere languida membra premit.
Aurea, quam Patres vel Marte vel Arte sequuntur,
Patribus, aut fallor, non solet esse grauis.

18. Ian.

(DOBBEL GELUCK) [4]).

Een goe slagh van een' vrouw is 't Ian geluckt te trouwen.
En, of hij 't mogelick niet wel en kost onthouwen,

---

[1]) K. b., II, 191. In K. a. is de titel: *Goets onderscheidt.*

[2]) M. D., 355, met den titel: *In eandem Crucem*, zooals het HS. ook heeft. Dit gedicht werd nl. geschreven op hetzelfde blad als: *Ad Patres Iesuitas* caet. (zie blz. 74), dat den 17den Jan. werd begonnen, maar eerst in Maart voltooid. Ook in afschrift.

vs. 13 in marg.: Math. 11 . 28. — vs. 14: Math. 28 . 6.

vs. 11 *inauret* afschr.: *adornet* M. D.: *adornat*

[3]) M. D., 355.

[4]) K. b., II, 191. Het HS. heeft geen titel.

Soo spreeckt hij niet, of 'twijf betaelt hem met een douw.
Is dat goe slagh? het zijn goe' slagen van een' vrouw.

19. Ian.

(ONTHOUT) [1]).

Dat je 't mij wel onthoudt, seij Pier, den vyfden Maert:
Of 'tis j' een mandement met all' de kosten waert.
Ia, Ia, sey kaele Claes, ick sal 'tje wel onthouwen.
De dagh is om. geen geld. wel heeft hij 'them onthouwen.

19. Ian.

OP VONDELENS ALTAERGEHEIMENISSEN [2]).

Dit is de misdracht van een' man
Die qualick mis en misdoen kan.
Wie is de vaer? ick derft u niet seggen.
Men magh het kind te vondelen leggen.

19. Ian.

OP DE 12. BOECKEN VAN N. [3]).

Aeneis en dit Boeck zijn even lang te lesen:
En dit is wel soo lang, maer 'tsal soo lang niet wesen.

19. Ian.

(IAN DEN OPSNAPPER) [4]).

Ian was een gast vergast van gasten sonder end.
Nu heeft hij sich vergast: en daer syn' wooning was 'thuijs
Der gasten sonder end, daer is de kans gewent,
'TEnd is van 'tgasten huijs, en Ian vergaet in 't Gasthuijs.

20. Ian.

(NOODINGH TER KERCKE) [5]).

Ghij sitt bij 'topenen van uw neefs Testament.
Maer, Ian, ick weet uw' sorgh veel nutter aengewent.
Laet het ons half soo lang in 's Heeren sterfhuijs herden,
Ons Vaders Testament sal daer geopent werden.

20. Ian.

---

[1]) K. b., II, 191. Het HS. heeft geen titel.
v. 1 *je* K. a.: *ghy*

[2]) Vondel's *Altaergeheimenissen*, in het najaar van 1645 uitgegeven, werden heftig aangevallen. Eene reeks van verzen werd er tegen geschreven (zie Unger's *Vondel*, 1645, bl. 223—247); H. vergenoegde zich met dit versje.

[3]) K. b., II, 191. De titel was eerst: *Op Plantes Mauritias in* 12. *Boecken*, doch dat werd doorgeschrapt; K. a.: *Virgilius overgeset*. Zie blz. 64.

[4]) K. b., II, 191. Het HS. heeft geen titel.
vs. 4 '*TEnd* het HS heeft: '*TEn* K. a.: '*Tend*

[5]) K. b., II, 189. Het HS. heeft geen titel.
vs. 3 *het ons* K. a.: *ons het*

(AD POSTHUMUM) [1]).

Posthume, vis grauis adscitâ grauitate videri.
Futilis est, quia non utilis ille labor.
Omnibus a puero fecit Natura molestum:
Non est quod simules, Posthume, vir grauis es.

21. Ian.

(AD AULUM SERO POENITENTEM) [2]).

Ultima praeteritae impendis suspiria vitae.
Serius hoc? certe serius, Aule, facis.

21. Ian.

(MEER ALS STICHTING) [3]).

Ian blindt sijn' buerman met syn dack,
Als of hij hem syn oogh uijt stack.
Hij wil hem naer den Hemel haesten.
Hy houdt het met de Roomsche Kerck
5 En haer' verdiensten over-werck;
Hij over-sticht syn' even naesten.

21. Ian.

My luste wel te weten
Uyt niew-jaers Almanacken,
Of kacken gaet voor eten,
Of eten gaet voor kacken.

21. Ian.

Griet is een Christen mensch, en leeft gelyck een swijn,
En evenwel will saligh zijn.
Men gaet wel naer den hemel, Griet,
Met sulcke schoenen, maer met sulcke Coussen niet.

21. Ian.

Een Crijsman is een Cruijsman.
Spell ick ter degen, huijsman?
Een huijsman seij hier tegen,
Ghij spelt het wel ter *degen*.

21. Ian.

(VREEMDE ONVREEMT) [4]).

Ick vraegh, wat meisjen is dat, Ian?
Hij seit, een vreemde sonder man.

---

1) M. D., 357. Het HS. heeft geen titel.
vs. 4 *vir* M. D.: *vis*
2) M. D., 357. Het HS. heeft geen titel.
3) K. b., II, 190. Het HS. heeft geen titel.
4) K. b., 190. Het HS. heeft geen titel.

Ick weet niet waerom Ian dat seit:
Mij dunckt het is geen vreemde Meit.

21. Ian.

(PLUCKHAER) [1].

Is Ian van Neel syn wijf gescheiden?
Neen; sij verstaen sich met haer beiden
Dat Ian het sijn treckt en sij 'thaer.
Nochtans, het minste dat men rocken',
5 Soo vlieght hem Neeltjen in syn' locken:
Ian treckt het syn, en Neel het *haer*.

26. Ian.

PRO URSINA PELLE.

Major minorque satellites Poli ferae,
Septem trionum bajulae, assiduae faces
Plagae rigentis; ille vos injuriâ
Traduxit autor, quisquis olim frigidas
5 Pronunciauit: nescio mehercule
Quid de minore dixerim. major calet.

29. Ian.

(LECKER LATIJN) [2].

Spaert wat hongers voor 't tweede gerecht
Soo u 'teerste niet heel naerden mond is.
'Theeft een leckere segger geseght,
Durate et vosmet rebus seruate secundis.

1. Feb.

IN ALB. DURERI PICTURAM CHALCOGRAPHICAM [3].

Thesaurum, Spectator, habes, quem dicere fas est
Aureum, ut abjecto ducat ab aere genus.
Dureri diuina manus quidcumque sub ullo
Sydere, Naturâ luxuriante, viget,
5 Aeternum facit aere suo. Stupet ipsa superstes
Ad recreatoris vim recreata sui,
Duritiemque datam fluxis quam vel Iouis ira
Non possit, vel edax non abolere dies.
Nos vero mage miramur, nil durius esse
10 Durero quo nil mollius astra vident.
Viue, vir excellens, quando dedoctus obire
Quantus hic est Orbis totus in aere tuo est.

1. Feb.

---

[1]) K. b., II, 190. Het HS. heeft geen titel.
[2]) K. b., II, 190. Het HS. heeft geen titel.
[3]) M. D., 352.
Albrecht Dürer (1471—1528), de beroemde Neurenbergsche schilder en graveur.

IN EJUSDEM XYLOGRAPHICEN [1]).

Aenea Dureri duram monumenta senectam
 Ferre, parum, dices forte, stuporis habet,
Mome, sed e ligno tabulas quâ dixeris arte
 Vitales nullo posse perire situ?
5 Audio et adstipulor: non haec ex aere perenni,
 E ligno vitae lamina secta fuit.

1. Feb.

IN EFFIGIEM MULIERIS SCOTICAE QUAE 9. LIBEROS UNO PARTU EDIDERAT, DURERI αὐτόγραφον [2]).

Prolis ter ternae rarâ compage parentem
 Rarior Alberti penna semel peperit.
Pace meâ nouies Mater non, viva, fuisses,
 Pace meâ decies, foemina picta, fores.

4. Feb.

Ian schorte maer een' volle beurs.
Neel schorte mé wat: wat? haer keurs.
En nu en komt Ian noyt te kort,
Om dat syn wijfje soo veel schort.

7. Feb.

IN OBITUM IOANNIS POLYANDRI A KERCKHOVEN [3]).

Exuit ad vitae metam quas exul et infans
 Kerckhovius Metis induit exuuias.
Fortunâ nolente senem vox extera fecit,
 Eripuit sceleri barbara lingua virum.
5 Quantum, Leida, virum! quantum non obuia quaeque
 Sidera, nec temere saecula quaeque dabunt.
Quem dederis Romae ciuem, cui patrius ipse
 Sermo Palaestinae sancta loquela fuit.
Quem veteres Gandae subduxissetis Athenae,
10 Celta putat, nouit Belga fuisse suum.
Qui populi Pastor duplici sermone, scholarum
 Multiplici, assiduus Rector utrique fuit;
Omnibus omnia; facundâ Pietate modestus,
 Doctâ, prudenti simplicitate pius.
15 Multiviro tribuere suum fata aspera nomen:
 Hic πολλοὶ ἄνδρες, Hic Polyander erat.

21. Feb.

---

[1]) M. D., 352.
[2]) M. D., 352, waar aan den titel is toegevoegd: *quod penes me est.*
[3]) M. D., 355.
Zie over Polyander blz. 34. Hij was den 4den Febr. op 77jarigen leeftijd gestorven.

(NIEW UERWERCK) [1]).

Claes trouwde gisteren met Neel syn' uytverkoren':
Te middagh heeftmen wat in 'thuijs begost te hooren;
En 'tgaet van buytenen of Neel den Bruijghom sloegh.
Neels horologie is ontstelt; sy slaet te vroegh.

22. Feb.

AD FRID. SPANHEMIUM (POLYANDRO) PARENTANTEM παραίτησις [2]).

Facunde Rhetor, saeculi Chrijsostome
Balbutientis, cuius ore mel merum,
Mel eruditum, manna praesentaneum
Stillare, quid stillare? totis imbribus,
5 Torrente toto gurgitare qui vident
Videre vix credunt sibi, qui non vident
Negant videri posse; per fidem tuam,
Post illud eloquentiae flumen tuae,
Post illud eloquentiae fulmen magis,
10 Quid impotentiae Fidem tentas meae?
Appello, si nos audiunt, manes sacros
Kerckhouianos: Umbra, quae caelestibus
Immixta dudum futilem nescis humum
Et illud omne terreum quod viuimus,
15 Quod instar umbrae est, saeculo si qua vacas,
Decide litem: Quaero quid Spanhemium
Coruis poetis aut poetrijs putes
Fecisse picis relliquum, post aureas
Locutiones lachrimasque argenteas,
20 Et aere sempiterno epos perennius?
Agnosco latam coelitus sententiam.
Respondet Umbra semper aequi judicis,
Catonis umbra coelico-censorij:
Si flere cum Spanhemio probum et pium,
25 *Tacere post Spanhemium scite loqui est.*

24. Feb.

AD MAGNUM, OLIM, POETAM [3]).

Tempus erat quo te fassi sumus esse poetam,
Et merito fassos nouimus esse tuo.
Postquam cum senio languescit vena, fatiscit
Gratia, quae paris, ex tempore nata mones.

---

[1]) K. b., II, 192. Het HS. heeft geen titel.
vs. 3 *buytenen of* K. a.: *buyten af, of* — vs. 4 *horologie* K. a.: *uerwerck* — *slaet* K. a.: *slaet al wat*

[2]) M. D., 356, met den titel: *Ad Frid. Spanhemium cum Epicedium a me posceret in mortem I. Polyandri.*

[3]) M. D., 357.

5 Nil opus est scribas, quae nunc, ex tempore scribi,
Ex illo sese tempore scripta probant.

25. Feb.

AD COMITEM DE SERVIENT REGIS CHRISTIANISSIMI IN CONVENTU MONASTERIENSI PLENIPOTENTIARIUM [1]).

Maxime Plenipotens, qui seria, ludicra, parua,
Grandia, quidquid agis, plenipotenter agis;
Summe vir, his te quisquilijs permitte rogari
Ut Zulichemium plenipotenter ames.

25. Feb.

AD ILLUSTRISSIMUM ET EXCELLENTISSIMUM COMITEM DE AVAUX [2]).

Grande Monasterij decus, illustrissime Memmi,
Unice facundae nobilitatis honor;
Excipe quo Pacem vultu sectaris, aperto
Excipe quae ferimus dona supercilio.
5 Oratore Deo nitor minus esse molestus,
Prodeo prodenti nixus Atlantiade.
Si qua Monasterij loquimur male consona curis,
Mercurij certe numen et omen ama.
Quid, Memmi, caduciferam pugnare videtur
10 Cum sibi collega Plenipotente manu?

1. Mart.

AD PATRES IESUITAS, IN CRUCEM AUREAM DANIELI SEGHERO AB AURIACO PRINCIPE DONO MISSAM [3]).

Discite, seu socijs libeat seu Fratribus esse,
A Romae quondam Fratribus et socijs,

---

[1]) M. D., bij de *Inscriptiunculae Autoris*, met het opschrift: *Ad Comitem de Servient.*

Abel Servien, Markies van Sablé (1593—1659), bekleedde verschillende staatkundige betrekkingen in Frankrijk en trad daarna als diplomaat op. In 1643 werd hij naar het congres van Munster gezonden. Hij was de vertrouwde van Mazarin, heeft te Munster al zijn best gedaan, om den oorlog niet te doen eindigen, en heeft zijn medegezant d'Avaux steeds tegengewerkt.

In marg.: Non est elegantiae tuae tantum magna sectari. Sen.

vs. 1 *parua*, M. D.: *parva et*

[2]) M. D., bij de *Inscriptiunculae Autoris*, met den titel: *Ad Comitem de Avaux.* Ook in afschrift.

Claude de Mesmes, Graaf van Avaux (1595—1650), is Fransch gezant geweest te Venetië, in Denemarken, Zweden en Polen. In 1643 werd hij gezant in den Haag en vertrok spoedig daarna naar het congres te Munster.

Bij vs. 5 in M. D. in marg.: Mercurio, qui in fronte libri.

vs. 7 *loquimur* M. D.: *loquitur* — vs. 9 *Memmi* afschr.: *dextramne* — *caduciferam* M. D.: *caduciferum*

[3]) M. D., 354. In 2 HSS. H. schreef het vers den 17den Jan., maar veranderde het den 2den Maart, zoodat alleen de 4 eerste regels bleven.

Quos vano Batauos dictatis crimine Christi
  Tollere nolle Crucem, tollere nolle Crucem.
5 Nec potuit vero Crux de grauiore metallo,
  Nec potuit Patri de meliore dari.
Si grauior Christi est (hoc ipso dicimus auro)
  Aurea, vitalis, sana, salutifera est.
Tolle Crucem secure Pater de pondere, nunquam
10 Ulla simul grauis ac aurea massa fuit.

2. Mart.

NUDA VERITAS.

I'enrage de nous veoir adorer les dehors,
L'enchassure, l'estuij d'un pauure petit corps.
Ce n'est pas que pour moij je le mesprise ou blasme:
Mais, si je le voij nud, à dire mon aduis,
5 Il n'est chose qui moins represente une Dame
Qu'une femme qui n'a chemise nij habits.

3. Mart.

Gaet, onbehangen Boom, daer Iesus lijf aen hingh [1]),
    Doe hij ten hemel gingh,
Gaet ledigh Cruijs, en groet der Iesuїten vadren,
    Die Iesum heeten nadren
5 En met vijf woorden uijt den Hemel, naer haer sin,
    Ter wereld halen in.
Gaet seght haer, dat ghij een' geringhe gifte zijt
    Van een recht Iesuijt,
Des Vaders van Nassau, die Iesum daer aenbidt
10   Daer Hij ter rechter sitt
Van 'sVaders eewicheid, en Rechter af sal komen
    Voor boosen en voor vromen.
Vraeght ijemand, waerom Hij, die hier hingh t'onser schuld,
    Dit Goud niet en vergult?
15 Seght Hij geweigert heeft te komen op vijf woorden,
    Die maer Hem toe en hoorden,
Van daer hij sitt en roept, *Komt all te mael tot mij.*
    En, Cruijsken, seght 'er bij,
Segt in vijf woorden met noch and're drij of vier,
20 *Hij is ten Hemel op gestegen, en niet hier.*

5. Mart.

---

[1]) Het HS. is bij de Lat. gedichten. Het vers is eene vertaling van *Ad Crucem auream Danieli Seghero . . . . dono missam* van 18 Januari. Zie blz. 68.
Bij vs. 17 in marg.: Math. 11 . 28. — vs. 20: Math. 28 . 6.

DE VERMOMDE HOER [1]).

Trijn trock een masker aen, en meend' haer soo te decken,
Dats' onbekent sou gaen met Vastelavond-gecken:
Maer 'twas verloren moeijt, strax was de deun geschent.
Sij was te seer gedeckt, en by te veel bekent.

16. Mart.

IN EFFIGIEM UXORIS A. VAN DIJCK PRAESTANTISSIMI PICTORIS, IPSIUS MANU FACTAM [2]).

Talis eram quae digna fui de mille Britannis
Unica quam vellet Dyckius esse suam.
Si quis huic vitam tabulae, malus arbiter optas:
Sufficit aeternâ quod sumus esse manu.
5 Pluria non viuens pervivam saecula, quam si
Viua, vovente meo Pygmalione, forem.

17. Mart.

AEN DEN HEER VAN ZUILICHEM [3]).

Vaste zuil van Zuylichem,
Die mijn stamelende stem
Lest vereerde met de eer,
Dat se Tesselschade weêr
5 *Eens sou vragen, waerom dat*
Sy haer tegenplicht vergat?
'k Heb de vraegh aen Tesselschae,
Gadeloose wedergae
Van Apoll', met winst besteet,
10 *Want haer antwoort is gereedt,*
Die se om dit briefje treckt,
Die mijn winstbanier verstreckt,
Die aen my, die u vooral
Een getuyghpant wezen sal,
15 *Hoe mijn vraegsampt by haer geldt,*

---

[1]) K. b., II, 192. In K. a. is de titel: *Neel ontdeckt.*
vs 3 *de deun* K. a.: *het spel* — vs. 4 *seer* K. a.: *veel*

[2]) Van Dyck was in Engeland getrouwd met Maria Ruthven, eene hofdame der Koningin.

[3]) Afgedrukt in *Tesselschade Roemers en hare vrienden*, 55. Dr. Van Vloten meldt niet, waar het HS. van dit vers berust; ik heb het niet gevonden.

Alida Bruno was eene dochter van Maarten B., die langen tijd te Alkmaar predikant is geweest, en eene zuster van Hendrik B. Zij was bevriend met Tesselschade en heeft eenige verzen geschreven, die voor een deel zijn opgenomen in *Klioos Kraam* (1657), *Bloemkrans van verscheiden Gedichten* (1659) en *Hollantsche Parnas* (1660). Van enkele harer verzen bevindt zich het HS. op de Leidsche Bibl.

Als ick maer u naem en speld',
Als ick, in eerbiedicheyt,
Segg' wat Constantyn haer seyt:
Dat den Haegh nu, ons te spijt,
20 *Ons behaagen ons benijd'. —*
Huygens, luisterrijcke son,
Die wel duysent rijmpjes won
Van de wijze Tesselschae,
't Is een overgroote schae;
25 *Maer het is een minder quaet*
Nu s'u naem ons overlaet,
Die, van my maer eens vertaelt,
Rijm, ja winst van Schade haelt.

20 Maart. Alida Bruno.

IN EFFIGIEM BRUNONIS PLUMBO DELINEATAM [1]).

Miramur mutam effigiem quam viuere dicas?
Brunonis gestum versificantis habet.
Tu tamen errasti, pictor: monochromate totum
Versificatorem reddere desipere est.
5 Verte stilum. pro quo versus vomit ille calore
Pingendus vultu versicolore fuit.

21. Mart.

IN EFFIGIEM HENR. BRUNONIS [2]).

Qui versum in Versus hominem vis pingere, frustra,
Ni versum nôris pangere, pingis homo.
Non est lineolis Brunonis reddere vultum:
Pingendus totidem versibus ille fuit.
5 Summa rei est, toto dignos Brunone colores
Ut semel absoluas, pinge Poematium.

23. Mart.

IN I. SMITHIJ NOVIOMAGUM [3]).

De luce lucem mutuare nemini
Procliue non est. Hoc agunt qui nil agunt
Nisi id quod actum est, proferunt nihil nisi
Quod protulere doctiores aut aui,
5 Aut forte patres. Smithius non sic meus,
Non sic. Avorum nemo quod, nemo patrum

---

[1]) M. D., 351.
Zie over Hendrik Bruno dl. III, blz. 333.
[2]) M. D., 351.
[3]) M. D., 349. In 2 HS.; één daarvan is bij N⁰. XLIIIa en heeft den titel: *In Smithij Noviomagum, Oppidum Batavorum.*
Zie over Johan Smith dl. II, 293, 294, en over zijn boek, dat in 1645 het licht zag, dl. III, 139.
vs. 3 *id* 1 HS.: *hoc*

Peruidit, hic peruidit, et meos docet
Princeps Batavos, oppidi sedem sui,
Et illud olim illustre seminarium
10 Virtutis, illud nunc et armorum penu,
Quod maluit non esse quam jugum pati
Ferox Batavûm ductor, Insulae suis
Adhuc Batavae deligens forti fugâ
Prudens recessum. Disce, lector, Smithio
15 Docente, si Batavus es, quo cesseris,
Et unde, cum sinistra fluminis fuit
Sinistra ripa, dexteras inuasimus
Dextre paludes: disce, nec fumos puta
Gerrasve vendi; testibus testaceis
20 Efossa fimo veritas fumos fugat!
Nummi loquuntur, frusta, lampades, styli,
Elingue marmor asserent cum Smithio,
Hic esse saltus, hic Rhodum. Mirare nunc,
Lector, docentem Smithium quod nescias,
25 Nisi de tenebris Smithio accensâ face,
Prodente Patriae situm Patriae situ.

1. Apr.

AEN ALIDA BRUNO [1]).

Meisjen, moije makelaers,
Niet van liefde, niet van Geld,
Maer van Dichtjens wel bestelt,
Boven all de kakelaers
5 Van Noordholland, man of wijf,
Stell ick uw beknopt bedrijf.
Ghy doet Tessel met het woord
Van een' vriendelick bedwang
Seggen daer ick naer verlang,
10 Ghij doet datse mij verhoort,
Doetse, datse niet en souw
Dencken, door de lenten kouw
Naerden Haghe spelen gaen.
Lieve, leent mij nu noch een
15 Straeltje van die stercke reên;
Doetse by haer woord bestaen:
Seght haer dat ick sitt en wacht
Naerde rent van haer besoeck
Die bekent staet op mijn Boeck,
20 En soo rijmtse goeden nacht.

2. Apr.

---

vs. 14 *Prudens* M. D.: *Princeps* — vs. 17 *dexteras* 1 HS.: *dexterasque* — vs. 22 *asserent* 1 HS.: *asserit* M. D.: *asseret*

[1]) Zie blz. 76.

AEN ALIDA BRUNO [1]).

Noordhollandsch Meissje; neen, Noordhollandsch Knechje recht,
Die mij met vrouwen Rijm soo mannelick bevecht;
Doen ick die Dichten sagh, die dicht gerijmde Dichten
Die Bruno, niet als dicht, niet en soud' overdichten,
5 Gelooft mij dat ick stond en noch in twijffel sta,
Of 't Suster Henrick was, of Broeder Alida.

2. Apr.

NEEL [2]).

'k Sei, Neel, wat lett uw' Mann, hoe hoest hij dus beklaeglick,
Is 't Koude die hem deert? Ia, sprack sij, maer die 's draeghlick,
Hy is niet seer verkout, dan siet, de Mann is oud,
Soo komt'er 'tswaerste bij, hij is mij te verr koud.

Pro furor indefesse Deûm, pro peste perenni [3]),
Semper in hanc Fati fulmina stricta domum!
Omne genus dudum patiens experta malorum,
Deêrat adhuc quod agens ederet ipsa nefas.
5 Quâ quendam ferijt sicâ fortasse merentem,
Occidit Matrem Filius immeritam.
Illa tamen viuit. Quid? cui percussor honorem,
Qui vitae vita est, filius eripuit?
Credimus in culpa matronam viuere? sola
10 Credimus in culpae suspicione mori.

PIGER [4]).

Vult piger et non vult: nec gaudet velle, nec audet
Nolle: mouet, jacet; it, non it; et hic et ibi est.

S. Gillis. 16. Aug.

AD TESSALAM [5]).

Tessala, tot monitis toties de fraude poetae,
Nunc quoque de insidijs certior esto nouis.
Ille tuos montes, et quae, quasi pene Gigantum
Aemula, non unâ robora rupe locas,
5 Ille tuos laudat Fontes, ille antra Deabus
Commoda, et has propter non odiosa Dijs?

---

[1]) K. b., II, 190. De titel was eerst: *Aende selve.*

[2]) K. b., II, 399. Het HS. heeft alleen het jaartal.

[3]) Het vers heeft alleen het jaartal.

[4]) M. D., 352.

Bij vs. 1 in marg.: Text. sacer.

[5]) M. D., 349, met den titel: *Ad Tessalam, de Barlaeo Monitum.*

H. zond het gedicht aan Barlaeus, die, toen hij in Sept. Tesselschade te Muiden ntmoette, haar iets van het vers mededeelde, „sed non omnia" (Hooft's *Brieven*, IV, 323).

vs. 6 *has* M. D.: *hac*

Crede mihi, quod in ancipiti gladiator arena,
  Quod nudo liber vertice Falco facit,
Aut Aquila, aut serpens Epidaurius, omnis ab illa
10 Gente, licet probitas emicet ore, facit.
Non feriunt, quo collimant; quod lumine laeuo
  Non est semper idem, crede, quod ungue petunt.
Ille tuas, Rhetor, latebras sacrosque recessus
  Praedicat, aut lucos ille, Poeta, tuos?
15 Tessala diffide; est viduae, est soli quod in aurem
  Inspiremus, et hoc pondus in augurio est;
Non it eo nequam quo se vult ire videri:
  Hoc agit? hoc ergo non agit. Hoc agitur:
Anguis Barlaeâ quidam veteranus in herba
20 Arrecto tumidus vertice colla leuans
In latebris, incauta, tuis, in valle rosarum
  Muscosi gestit fontis inire Specum.
Si dubitas, en quantus ego, quem respuis, autor,
  Quam potior monitis cautio nulla meis.
25 Ut melius Furem nemo quam Fure reuelet,
  Optimus agricolae censor ut agricola est;
(Me quoque Pastores vatem dixisse memento)
  Haec ego de fucis, ipse poeta, loquor.

28. Aug. In Castris S. Gillis.

IN REGIJ FUNDAMENTA PHIJSICES [1]).

Particulis, ais, hic iterum puerascimus? O tu,
  Quisquis es in senio qui fugis esse puer,
Hoc mundi senio, his annis puerilibus, omnis
  Cum puer a tergo it Mundus Aristoteli,
5 Edoctus Mundi partes et si qua proinde
  Subdiuisa nouis partibus esse solet,
Crede tuas, Lector, partes, ne in partibus erres,
  Has bene, non partim, discere particulas.

S. Gillis. ult. (31) Aug.

AD EXIMIUM EPIGRAMMATICUM [2]).

Nemo negat, Maevi, scribis plane atque rotunde,
  Et quacumque stilum vertis acumen habet.

---

vs. 19—23 niet in M. D.

1) M. D., 351.

In *Henrici Regii Ultrajectini Fundamenta Physices. Amstelodami, Apud Ludovicum Elzevirium. Anno* CIƆIƆCXLVI, is H.'s versje niet opgenomen.

Henricus Regius (1598—1684), geb. te Utrecht, was doctor en sedert 1638 professor in de medicijnen en in de botanie in zijne geboortestad. Hij was een vurig aanhanger van de leerstellingen van Descartes.

2) M. D., 355.

Hoc tamen, hoc, saluis Naturae legibus, unum
Nescio, qui pungant plana, rotunda secent.

B. op Zom. 20. Sept.

AEN CASSIOPIN, GOUVERNEUR TOT GEERTRUYDENBERGH [1]).

Ontfangen bij mij onderschreven,
Niet d'eerste male van mijn leven,
Tot laste van 'tGouvernement
Van Geertruij'nberg myn' volle rent
5 Van Steur in 'tsout twee tonnen teffens
Met een' geroockten Salm daerneffens,
En houde mij mitsdien voldaen
Voor dese reise, mits voort aen
De Gouverneur mijn rente-geller,
10 Mijn Salm-facteur, mijn' Steurbesteller
Op jaerlixe voldoening' pass'.
Want of ick hem de Rente rass
Sal lijden of niet af te leggen
Siet, dat en kan ick soo niet seggen.
15 Geschreven op November drij
Sess hondert veertich sess; door mij
Rentheffer, en tot meer betuijgens
Geteeckent met mijn' hand C. Huijgens.

3. Nou. Hagae.

IN SPECULAM NOVIOMAGI EDITISSIMO MURORUM ANGULO SUPERSTRUCTAM [2]).

Hos tumulos pede non trepido, quamcumque dolenti,
Claudius afflictos inter adiuit auos:
Hic stetit, hic frendens Aquilas, hic lumine torvo
Moenia Romanas vidit adire manus;
5 Hic potior de se visa est victoria victo

---

[1]) Dominicus Cassiopijn werd in 1620 kapitein, was later luitenant-kolonel en van 1637—1651 gouverneur van Geertruidenberg (vgl. Izaak van Nuyssenburg, *Korte beschrijving van Geertruidenberg*, 1774, blz. 183).

[2]) M. D., 350. In 2 HSS.; één daarvan, zonder titel en datum, is bij N°. XLIIIa. In 1646 werd te Nymegen van stadswege de Belvedère opgericht. H. was kort te voren in Nymegen geweest en zond nu zijn vers aan Smithius (brief van 29 Dec. 1646, bij de *Epist. Lat.*). Vs. 3 en 4 van H.'s gedicht staan met eene kleine wijziging van de beneden vermelde andere lezing op het hek geschilderd voor de achthoekige kapel op het Valkhof. Dit opschrift, „dat op diezelfde plaats, in vroegere jaren te lezen was," werd in 1836 hersteld (J. H. Klappert, *De stad Nymegen en hare omstreken*, blz. 57, 58).

vs 4 één HS.: *Moenibus ultrices vidit adesse manus*

Prudenti Patriae consuluisse fugâ:
Hic flammas in tecta ferox arasque focosque
Partitus, steriles hostibus exuuias
Obtulit, atrum, immane nihil, vestigia rerum
10 Quas nisi nouisset perdere perdiderat.
Quam facies hodie rerum diuersa refulges,
Quam ripae Dominos nos utriusque facis!
Immineant Aquilae; facimus quod fregimus, Vrbem
Destructam proprijs ignibus extruimus.
15 Si quis ab hoc, hospes, caligas culmine, plus quam
Viderunt Batauos disce videre meos.
Ante pedes olim Vahalis fuit? additur ipse
Rhenus, et ante oculos Isala, Mosa prope est.
Surgimus. atque eadem est Urbis quae Collis imago:
20 Prosperitas illi quod novus huic dat apex.
Quaeris adhuc cur impositum sibi Pelion Ossa
Sentiat et summâ celsior Arce micet?
Res humilis mons est. Speculam superaddimus, ut se
Despicier nobis maxima quaeque sciant.

10. 10b. (Dec.)

AD PATRES IESUITAS, PRO PATRE DANIELE SEGHERO [1]).

Non satis adstipulor vobis, ignoscite Patres,
Per quos Seghero non datur esse Patri.
Ille Pater nobis non est, qui gignere nescit,
Omnibus indignus nomine Patris ἄπαις.
5 Quid vero Segherus? ἄπαις? qui pene paterno,
Coelibe, viuentes gignit ubique Rosas?
Qui, quod Naturae matri non contigit, ipsis
Aeternis tantum non dat olere Rosis?
Talia qui patrat Patriae Patribusque, videtur
10 Ille mihi patratissimus esse Pater.

10. 10b. (Dec.) hora primâ post mediam
noctem, uno spiritu.

IN EEN PSALMBOECK AENDE WEDUVROUWE VAN DORP VEREERT, SOO HET OUDE, VAN HAER MAN GEKOMEN, VERLOREN WAS [2]).

Oprechte weduvrouw, die Gods gesproken Woord
Met lust en aendacht hoort,

---

vs. 17 *ipse* 1 HS.: *ecce* — vs. 19 en 20 gaan in 1 HS. aan vs. 21 en 22 vooraf.

1) M. D., 354, waar aan den titel is toegevoegd: *Pictore celeberrimo.*

2) K. b., II, 189. In K. a. is de titel: *In een Psalmboeck aen een' Weduvrouwe vereert, het oude, van haer Man gekomen, verloren zijnde.*

Sara van Trello was de tweede vrouw van Frederik van Dorp (1547—1612), de zuster van Lucretia van Trello en de stiefmoeder van Dorothea van Dorp.

Bij vs. 1 in marg.: 1. Tim. 5 . 3.

En tuchtelick beleeft: God biedt u oock syn' ooren
En wilt u singen hooren,
5 En suchten in Musieck. En, of ghij niet en vondt
Waer met ghij 't pleghen kondt,
Bestelt u tot de konst een' Coningh en syn' snaren,
Daer alle Wedervaren
Van voor en tegenspoed bevallicken op luijdt.
10 Valt aen de niewe Luijt,
Soo d'ouw' versleten, of vergeten, of versuijmt is.
Als dese soo beduijmt is
Als die u liever was dan eenigh rijcker pand
Van d'allerliefste hand,
15 Dan geef ick u verlof om, uijt den sang gescheiden,
Stillswijgens te gaen beiden
Op d'uyterste Bazuijn die met een hell geschall
De vrome wecken sal,
Die met een holl gehuijl de boose sal doen beven,
20 En roepen u in 'tLeven
Der niewe hemelen, daer, drij mael heiligh, 'tslot
Der lofsangen tot God,
En, drijmael, haer beghin voor 's lams verheerlickt wesen,
Daer 'tall Musieck sal wesen,
25 All minnelied, all vred', all evenstemmicheit,
All een, all eewicheid.

18. 10b. (Dec.) noctu, uno spiritu.

EUPHRASIA. OOGHEN-TROOST AEN PARTHENINE, BEJAERDE MAEGHD, OVER DE VERDUIJSTERING VAN HAER EEN OOGHE [1]).

Verdenckt den dichter niet die dese Penn' beleidt.
Hij heeft u vander jeughd met ydel' vrolickheid,

Bij vs. 17: 1. Cor. 15 . 52. — vs. 21: Esai. 65 . 17 . 1. Petr. 3 . 13. — vs. 22: Apoc. 4 . 8. — vs. 23: Apoc. 5 . 6.

1) K. b., I, 257. Zie over de uitgaven de Inleiding, blz. XXIII. Van het gedicht bestaat slechts een klad, door H. zelf aangeduid als „Minute defectueux". In dat HS. is de volgorde der versregels aldus: vs. 1—139, 279—293, 305—401, 805—945, 957— einde (daar vindt men den datum). Op een ander blad: vs. 293—305, 401—649, 685—720, 649—685; verder vs. 721—805, en vs. 945—958. Gemist worden dus, behalve enkele versregels, vs. 139—279, die naar de oudste uitgave zijn afgedrukt. Bij het HS. staan maar enkele citaten in marg.

H.'s gedicht werd geschreven voor Lucretia van Trello (vgl. dl. I, 166), de vriendin uit zijne jongelingsjaren. Toen Lucretia gestorven was, zong H. dan ook:

Lucretia light hier die 'ck om een Ooghe troosten,
Met Leeringen gesooght uijt al het mergh van Oosten.

Zie op 11 Juli 1664.

De *Ooghen-troost* zag waarschijnlijk in het najaar van 1647 het licht; den 23sten Nov. spreekt Barlaeus van de „Eufrasia tua recens nata" (vgl. Hooft's *Brieven*, IV, 325).

vs. 1 *dese Penn'* uitg. 1647: *desen Rijm*

Met jock voor jock bericht: en 't docht hem in die jaren
Dat woorden sonder sout en lacchen, susters waren;
5 En 't docht u even soo. Nu weten Ghij en Hij
Het suer en 'tsoet gesicht te stellen, naer het zij.
Naer 't nu is, voeght ons 'tsuer: maer tuschen 'tsuer en 'tsuere
Valt keurigh onderscheid. D'ellendigh' avont-ure
Daer God ons mede dreight vereischt een amper-soet,
10 Een statigh-suer gelaet van ooghen en gemoed.
Als 'tkind geslagen werdt betaemt hem eens te suchten:
Maer knorr en kijven zijn ontydighe geruchten,
Die noch een' niewe Roeij verdienen van de hand
Die d'eerste geessel gaf aen syn geliefde pand.
15 De Pottebackers will is meester van sijn' aerde,
Misbruyckt hy 't aerden vat tot diensten van onwaerde,
Wat reden heeft het vat te seggen, Waerom dus,
Waerom en ben ick niet soo kostelick als flus?
Verstaet mij, aerdigh vat, voll allerhande deughden,
20 God heeft u van een' kleij die oor en oogh verheughden
Voordachtelick gedraeyt: nu lust hem van die kleij
Wat aerdighs af te doen. denckt of de Schepper zei',
Schoon' aerde, wordt tot aerd: wat staet u toe te seggen?
Waer mede meent het kind de macht te wederleggen
25 Van 's vaders wijs bestier? wat reden heeft een worm
Te klagen, Ben ick oock gegoten in Gods vorm,
Waerom vertreedt hij mij? Leert suchtende belyden
Dat Hem de roeij toe komt, en u de schuld van 't lyden:
En, of 't u erger ging, 'tvat heeft geen woord in 'tvat
30 Om seggen, waerom doet de Pottebacker dat?
Daer zijn goe' Predikers, die met gesonde monden
Bequame Meesters zijn tot ongevoelde wonden,
Stuerluijden op het strand, die vrienden inden nood
Gerust en sorgeloos vermanen tot de dood.
35 Van dese ben ick geen: uw lyden is mijn' pijne,

Bij vs. 11 in marg.: *Μεταβαλλονένου δαίμονος, ἀνέχου.* Eurip. Antig. — vs. 15: Rom. 9 . 21. — vs. 17: Job 10 . 3. — vs. 23: Ps. 91 . 3. — vs. 27: *Σὺ δ' εἴκ' ἀνάγκῃ, καὶ θεοῖσι μὴ μάχου. Eurip.* Optimum est pati quod emendare non possis, et Deum, quo auctore cuncta proueniunt, sine murmuratione comitari. *Sen. Ep.* 107. Unum est levamentum malorum ingentium, pati et necessitatibus suis obsequi. *Id.* 3. *de Ir.* 16. *Ἀργαλέος γάρ τ' ἐστὶ θεὸς βροτῷ ἀνδρὶ δαμῆναι. Ἀλλὰ τί μοι τὰ περισσὰ νόμους θεότητι τίθεσθαι;* Tantum aliquis sibi posse videtur, Fata quoque ut superet? *Ovid. Met.* 9. Potius vero, si id nolumus quod Ille vult, nos culpandi sumus, quam Ille non recte aliquid facere existimandus est. *Aug. Ep.* 793. — vs 31: *Οὐ χαλεπὸν δ' ἐστὶ τὸ κακῶς διακειμένῳ Εἰπεῖν τιν' ἐσθίοντα, μὴ κακῶς ἔχε. Πυκτῇ τ' ἐπιτιμᾷν οὐδὲν ἔργον μαχομένῳ, Αὐτὸν δὲ μάχεσθαι οὐκ ἔτ' ἐστὶ ῥᾴδιον. Ἕτερόν τι τοῦ λέγειν ἐστὶ τὸ πεπονθέναι. Philip. ap. Stob. Ῥᾷον παραινεῖν ἢ παθόντα καρτερεῖν. Inc. Ἅπαντές ἐσμεν εἰς τὸ νουθετεῖν σοφοί.* Facile omnes cum valemus, etc. *Ter. And.* 21. Heu mihi quam facile est, quamvis hoc contigit, omnes Alterius luctu fortia verba loqui! *Ovid. ad Liv.*

Behalven het medoogh is uw verdriet het mijne;
En, spreeck ick uyt medoogh, ick schrijf met een matt oogh
Dat God weet of het meer of min dan 'tuwe doogh.
En ghij weet of 't mij raeckt myn uyt-sicht te sien mind'ren
40 Daer langs het Brood in moet voor vader en voor kindren,
En ghij weet of ick 't voel, mijn' macht verkort te sien
Om mijner daghen tijd te dienen Dien ick dien.
Maer God, God, Parthenin, die dese lichten stichte
En altoos stoppen magh, God vlieght ons in 'tgesichte;
45 Of seght maer, mogelick, Komt, kinderen, te bedd,
Ick treck een' venster toe: En wij, och Heer, die 'tlett,
Wy houden ons misnoeght, en stellen ons in 'tklaghen
Om dat wy niet en sien all wat wij geerne saghen.
En wie en soud die klacht niet lusten, waers' hem nutt?
50 Maer wie heeft oyt daer met des Hemels loop gestutt?
En of den Hemel hoorde, en schonck ons niewe glasen
In de bouwvalligheid van ons getimmer; Dwasen,
Wat meenen wij te sien? Deughd en Gerechticheid?
Trouw, liefde, vrede-vreughd, meer dan wij door 'tbeleidt
55 Van twee jongh' oogen oijt bejoeghen? Amij, neen:
Vel' ooghen van de Snelste, en die getwernt in een,
En vonden door den dranghd van vuijle menschlickheden
Die schoone tronjen niet; en 'tschynt de Stamm is heden
In meeste Hoven uijt, der vruchten is niet meer
60 Als Abricosen hier en Persiken wel eer.
Nu hebben Ghij en Ick de Wereld uytgelesen.
Wat dunckt u, soud 't voor ons all heel ontijdigh wesen,
Het Boeck eens toe te slaen, en maken op dien Text
Op 's menschen aller wijst, dat is op 'taller ghext,
65 Ons blindeling Sermoen, ons oogheloos bedencken?
Soud' niet des Hemels gunst ons hebben willen krencken

Bij vs. 37 in marg: *Εἰς ἀσθενοῦντος ἀσθενὴς ἐλήλυθα.* — Ut si Coecus iter monstrare velit: tamen aspice si quid Et nos quod cures proprium fecisse, loquamur. *Horat. l. Ep.* 17. — vs. 49: *Εἰ τὰ δάκρυα ἡμῶν τῶν κακῶν ἦν φάρμακον, Ἀεὶ θ' ὁ κλαύσας τοῦ πονεῖν ἐπαύετο. Philem. ap. Stob.* — vs. 58: *Οὐ γὰρ ἀληθείης φυτόν ἐστιν νῦν ἐπὶ γαίης.* — vs. 62: *Πολλὰ δύσκολα Ἐν τοῖς πᾶσιν εὕροις πράγμασ', ἀλλ' εἰ πλείονα Τὰ συμφέροντ' ἔνεστι, τοῦτο δεῖ σκοπεῖν. Menand.* — vs. 66: Animo multis modis varijsque delectari licet, etiamsi non adhibeatur adspectus. *Cic.* 5. *Tusc.* Hoc est spectaculum, quod videtur etiam luminibus amissis. *Cypr. de Spect.* Appius est auctor, Pyrrho qui pace negatâ Multum animo vidit, lumine captus erat. *Ov. Fast. VI.* Illud autem imperitos in vexatione corporis male habet; non assueuerunt animo esse contenti, multum illis cum corpore fuit. *Sen. Ep.* 78. An forsan vecordes oculati corporaliter, judicio credentur coeco anteire sapientes? *Claud. Mamerc. lib.* 3. *de Stat. an.* Quid ergo non misericorditer praestatur hominibus a Domino Deo, a quo etiam tribulatio beneficium est. *Aug. Ep.* 87.

vs. 46 *och Heer* uitg. 1647: *als recht* — vs. 63 *maken* uitg. 1647: *maecten* K. a. als boven. — *dien* uitg. 1647: *den*

Om binnewaerts te sien, en, met de ramen toe,
Der stormen en 's geruchts der straten even moe,
Ons goedjen t'overslaen, en onse drooghe Lampen
70 Van Olie te versien, om of de Bruijgom quamp, en
De middernachtsche dief ons' grendelen ontsloot,
En stal ons uyt ons, door de reten van de dood?
Twee ooghen van gelas, van zenuwen en water
En dienen daer niet toe: die zijn ons met den Kater
75 En met de Katt gemeen; en alle beesten sien.
Maer God heeft onse ziel met beter licht versien,
Daer slaet een' ander' strael naer binnen op wat ryckers:
De wijze luyden zijn haer' eighen verrekijckers,
En die sich wel gebruyckt en hoeft geen' Brillen meer;
80 En die sich soo gebruyckt magh suchten, en niet meer,
Om een verloren oogh: maer laet hem met syn' Reden
Den overighen dagh aen God en Hem besteden,
Hy heeft de ziel voll wercks; en, in die besigheid
En sal hem niet een' uer, niet een', voor d'ydelheid
85 Der eewen over zijn: door d'eewen van daer boven
Sal syn gedachte gaen, hy sal God moeten loven
Voor d'ongemeene gunst, die hem den hellen dagh
Die hem het eewigh licht, dat ooghe noijt en sagh,
Noyt menschen hert begreep, met synes herten ooghen
90 Bij voorraed open doet en voor de hand beooghen.

Bij vs. 69 in marg.: Math. 25. — vs. 71: 1. Thess. 5 . 2. — vs. 74: Si magis pollerent oculorum quam animi judicia, profecto de sapientia foret Aquilae concedendum. *Apul.* — vs. 76: Νοῦς ὁρῇ καὶ νοῦς ἀκούει τὰ δὲ ἄλλα κωφὰ καὶ τυφλά. *Plut. de Sol. anim.* — vs. 78: Οὗτος μὲν πανάριστος, ὃς αὐτῷ πάντα νοήσει. Quamcunque partem rerum humanarum divinarumque comprehendens, ingenti copiâ quaerendorum ac discendorum fatigaberis. *Sen. Ep.* 88. — vs. 83: Videt ergo animus absque corpore, non corpulentum aliquid, aut coloratum aut per loca distentum: sed ipsam veritatem (quae summe incorporea deus est) incorporeo contemplatur obtutu. *Mamert. loc. cit.* Jam hinc, altius aliquid sublimiusque meditare. — Discutietur ista caligo, et lux undique clara percutiet. — Tunc in tenebris vixisse dices, cum totam lucem totus aspexeris, quam nunc per angustissimas oculorum vias obscure intueris, et tamen admiraris tam procul. Quid tibi videbitur divina lux, cum illam suo loco videris? *Sen. Epist.* 102. Profecto lux illa Deus ipse est: quoniam Deus lux est, et tenebrae in eo non sunt ullae, sed lux mentium purgatarum, non istorum corporis oculorum. Erit ergo tunc mens idonea, quae illam lucem videat, quod nunc nondum est. Hoc autem oculus videre corporis neque nunc potest neque tunc poterit. *Aug. Ep.* 6. Nec doleas, si hoc non habeas, quod formiculae et muscae et serpentes habent, id est carnis oculos: sed illum te oculum habere laetare, de quo in Cantico dicitur Canticorum: Vulnerasti me Soror mea sponsa, uno de oculis tuis, quo Deus videtur. *Hieron. Epist. ad Abigaum.* Ex quo pervides quod multo melius sit spiritu videre quam carne: et illos oculos possidere in quos peccati festuca non possit incidere. *Id. Ep. ad Castrut.* — vs. 86: 1. Cor. 2 . 9. — vs. 88: Θυμὲ βλέψον ἄνω, χθονίων δ' ἐπιλήθεο πάντων.

De lust van dat gesicht heeft blinder menschen hand
Haer' glasen in doen slaen; sy hebben 'tlieve pand
Van kycken aen haer selfs moordadelick ontstolen,
Sy hebben in haer selfs haer' ydelheid ontscholen,
95 En in die donck're school meer wetenschaps geleert
Dan daer sij, met den naem van wereld-wijs vereert
Natuers geheimeniss geloofden te begrijpen.
Sy dochten, 'tmael was op; men most het mess nu slijpen
Tot voedsamigher spijs: sij dochten, 'tspel was uijt;
100 All wierd'er weer op niews getrommelt en gefluytt,
'Tsou 'tselve speeltje zijn: daer wierd niet niews geboren;
En soo d'er noch ijet niews ontstond voor oogh of ooren,
Of lietent voor de jeughd, die haer verdrietigh pad
Door doorn en distelen noch nae te treden had.
105 Sij waren moe gegaen, gelegen en geseten,
Gewoelt, gewrocht, gesocht, geseit, gesien, geweten,
Sij wilden uijt den Tyd. Noch was haer 'tpad ontkent:
Het naest van haer begrip was daer of daer ontrent;
[Sy hadden yet gesien, maer schemerings gewijse,
110 Veel meer als niet met al, veel min als 't rechte wijse:]
En als 't op 'tscheiden quam, op 'tscheiden uyt dit lijf,
Dan karmden sij om hulp (blind bedelaers bedrijf)
En wisten niet tot wien. Wij weten ons waerhenen
Ons toe-pad en ons recht, dat, overlang verschenen,
115 Gereedt staet te voldoen, ons recht ter heerlickheid
Van 's Vaders erffenis in eewigh' eewigheid.
Soo veel verschillen hier blind Heiden en blind Christen.
Die sonck van duysternis in donckerheid, en misten,
Dees rijst van licht tot licht, in 'tdoncker, en voort aen

Bij vs. 91 in marg.: Quosdam etiam mundi Philosophos legimus, ut totam cogitationem ad mentis cogerent puritatem, oculos sibi eruisse. *Hieron. Epist. ad Castrut.* Sine varietate colorum licebat Democrito viuere beate, sine notione rerum non licebat. *Cic.* 5. *Tusc.* — vs. 100: Τί γὰρ παρ' ἦμαρ ἡμέρα τέρπειν ἔχει προσθεῖσα; *Soph. Aja.* — Eccl. 1.9.10. — Πάντ' ἐσθ' ὅμοια, καὶ Ῥοδῶπις ἡ καλή. Πάλιν χρόνῳ τ' ἀρχαῖα καινὰ γίγνεται. — vs. 103: Praesentem vitam, quasi viam subigendo transimus. *Greg. in Mor.* Vita haec est vita dubia, vita coeca. *August.* Omnia ista in longa vita sunt, quomodo in longa via et pulvis, et lutum et pluvia. *Sen. Epist.* 96. Ecce quam malos dies, et nemo vult finire dies malos. *Aug. de verb. Dom.* — Jam nemo fessus saturusque videndi Suspicere in Coeli dignatur lucida templa. *Lucr.* 2. — vs. 105: Κόρος δὲ πάντων, καὶ καλῶν καὶ χειρόνων. — vs. 112: Τυφλοῦ τὸ ἐρώτημα. *Arist.* — vs. 113: Ghy lieden aenbidt dat ghy niet en weet; wy aenbidden dat wy weten. *Joan.* 4.22. — 2. *Tim.* 4.8. — vs. 118: Bij welcken dese dinghen niet en zijn, die is blind, van verre niet siende. 2. *Pet.* 1.9. — vs. 119: De Heere opent de oogen der blinden. *Psal.* 146.8. In dien daghe sullen de ooghen der Blinden sien. *Es.* 29.18. en 35.5.

vs. 103 *Of* uitg. 1647: *Sy* — vs. 109 en 110 niet in het HS., maar eerst in K. a. — vs. 111 *'tscheiden* uitg. 1651: *scheyden* — vs. 116 *in* uitg. 1651: *en*

120 Tot in der Eng'len licht, daer sulcke blinden gaen;
Geen' and're, van den slagh die nu de wereld decken:
Den Hemel viel te nauw voor all de blinde gecken.
Want, Partheninne lief, 'tis niet de moeyte waerd
De blinde gae te slaen die hier en daer ter aerd
125 Den kruijswegh buyten sté en binnen overkarmen:
De blinde rijck en eel verdringen slecht' en armen.
En, wilt ghij met mij gaen, en wandelen door 'tslijck
Van 's werelds vuijle straet, siet wat wij ongelyck
Meer blinden, meer en ongeneselicker blinden
130 Dan wij zijn, byden wegh schier blindling sullen vinden.
Mij maelt een' lange lyst van blinden in het hoofd.
Sy moeten d'er eens uyt; en, soo ghij mij gelooft,
Wy sullen valcken zijn, en hebben Arents oogen,
En seggen, God zij danck, die ons in sijn medoogen,
135 Maer een Oogh en ontnam, en beide nemen moght.
Dan ben ick t'enden wercks, dan hebb ick uytgedocht.
Sit neer. 'tviel ons te bangh, soo wij de lijst uijt stonden;
Mijn uerwerck is voor twee, drij uren opgewonden.
[Of 't met een' veer gaet, of met hangende gewicht,
140 Staet u te keuren, naer mijn' reden, swaer of licht.
Gesonde Li'en zijn blind: sy sien maer door de weelde
Van haer wel-rijend bloed: sy sagen noyt wat scheelde
Kranck en onkranck te zijn: sy sagen noyt haer Gall
Ontsteken tot een' Koorts: sy sagen noyt den vall
145 Van soute sinckingen op oogh, of oor, of longhen;

Bij vs. 120 in marg.: Vita bona non est, nisi beata. Vita beata esse non potest, nisi aeterna, ubi sunt dies boni, non multi, sed unus. *Aug. de verb. Dom.* — vs. 121: — Tantum mortalia pectora caecae Noctis habent. *Virg.* — vs. 126: Maxima pars hominum morbo jactatur eodem. *Horat. L.* 2. *Sat.* 3. Omnes quodammodo coeci sumus. *Apul.* — vs. 129: *Πάμπαν δ'ἄμωμος οὔτις οὐδ' ἀκήριος.* Videtur mihi rerum Natura, quod gravissimum fecit, commune fecisse, ut crudelitatem fati solaretur aequalitas. *Sen. de Cons. ad. Polyb.* Levius communia tangunt. *Claud. Rapt.* — Huic ego vulgus Errori similem cunctum insanire docebo. *Hor.* 2. *Serm.* 3. — Glomerantur in unum Innumerae pestes. *Claud.* Τυφλὸν *δὲ καὶ δύστηνον ἀνθρώποις βίος.* — vs. 133: *Γίγνωσκε τ' ἀνθρώπεια, μηδ' ὑπερμέτρως* Ἄλγει, *κακοῖς γὰρ οὐ σὺ πρόσκεισαι μόνη. Eurip. Ion.* Εἰ *τὰ παρὰ τοῖς ἄλλοισιν εἰδείης κακὰ, ἄσμενος ἔχοις ἂν ἃ νῦν ἔχεις. Phil. ap. Stob.* — Si cuncta vides simili fora plena querelâ, Te nunc delicias extra communia censes Ponendum? *Juv.* 13. Humani generis mores tibi nosse volenti Sufficit una domus, paucos consume dies, et Dicere te miserum, postquam illinc veneris, aude. *Juv.* 13. Respice quod non es. *Pers.* 1. Dulce lamentis resonare gentes. — Dolor ipse magnus Gaudet in multos sua fata mitti, Seque non solum patuisse poenae. *Sen. Tro.* Mitte mortalium incommoda tanquam propria deflere. *Val. Max.* 7. — vs. 134: Habe gratiam, velut usus alienis. *Sen.* Hoc habet inter reliqua mala dolor, quod non supervacuus tantum, sed ingratus est. *Sen. Epist.* 99. Acquiescamus his, quae jam hausimus: si modo non perforato animo hauriebamus, et transmittente quicquid acceperat. *Ibid.* — vs. 137: Licet hic considere: non est Cantandum, res vera agitur. *Juv.* 4.

vs. 139—279 niet in het HS.

Sy sagen noyt een' Roos op eenigh Lid ontsprongen.
Het stadighe geblick van haren Sonne-schijn
Verblindt haer' oogen soo', dat wat sy niet en zijn
Haer dunckt onmogelick, als andere, te werden.
150 Soo sietmense door weeld' in weeld' op weeld' volherden;
Soo leggens' alle daegh 't hair van den hond daer op;
Soo vierense staegh schoot, en voeren 't in den topp:
Tot dats' een slinger-buy sien vallen in haer laken,
Die 't Schip op zijde werpt, of dat sy 't voelen kraken,
155 'Tzy op een blinde klipp, (de klipp en is niet blind,
De Schipper is het, die sich 'tstieren onder-windt,
En heeft geen oog in 'tzeil, en weet van stroom noch streken)
'Tzy op een' brandigh strand; daer raeckt het roer aen 'tsteken,
De Stierman over boord. Dat heet voor uyt te sien
160 Ter langhde van syn' neus: soo sien gesonde Li'en.
De Siecke sien noch min; te weten door de dampen
Van haer ontsteken bloed, door Gichten en door Krampen,
Door Steenen en Colijck, door groen' en swarte Gall:
Wat haer te voren komt, haer' pijnen verwen 't all;
165 Sy sien 't huys tuymelen dat recht staet in syn' mueren;
Sy sien haer' vyanden voor 'tbedd, en 't zyn geburen
Die haer ten dienste staen: sy sien de dood in 't vat
Dat haer genesen moet; sy schricken voor goed natt,
All ofs' een dollen hond syn gift hadd' aen-gebeten,
170 Sy sien noch hulp noch hoop, (soo dichte zyn de spleten
Daer d'onervarentheid in hooghen-nood door siet)
Sy sien noch licht noch locht tot uyt-komst van verdriet;
Sy sien de geessel wel daer me sy zijn gheslagen;
Maer Gods hand, diese voert, en siense door de plagen,
175 Verdiende plagen, niet; (mijn' lieve Parthenin,
Slaet dese blindheid gae, daer steeckt voor ons wat in)
Sy bijten in den steen, en sien niet dat de Werper
De Pottebacker is: haer lijden maecktse scherper;
Sy werden lijdende halff moedeloos, heel gramm,
180 Als of haer geld weerom, en veel gelijx toe quam.

Bij vs. 147 in marg.: Ferme fit, ut res secundae negligentiam creent. *Liv.* 21. — vs. 150: *Οὐδ' ὑγιείας τῆς κατὰ σῶμ' ἀμέλειαν ἔχειν χρὴ, 'Αλλὰ ποτοῦ τε μέτρον καὶ σίτου γυμνασίων τε* Ποιεῖσθαι. *Script. aur. Carm.* Νοσοὶ *δὲ θνητῶν, αἱ μέν εἰσ' αὐθαίρετοι,* Αἱ *δ' ἐκ θεῶν πάρεισιν. Eurip. Beller.* — vs. 153: Nemo celerius opprimitur, quam qui nihil timet. *Vell.* 2. — frequentissimum initium calamitatis, securitas. *Ibid.* — vs. 174: *Δοκεῖς τὰ θεῶν σὺ ξυνετὰ κινῆσαί ποτε,* Καὶ *τὴν δίκην που μακρ' ἀποκεῖσθαι βροτῶν;* "Η *δ' ἐγγύς ἐστιν οὐχ ὁρωμένη δ' ὁρᾷ. Inc.* — vs. 177: Αἱ *συμφοραὶ ἦλθον βροτοῖς θεήλατοι.* — vs. 179: *Λύπη γὰρ ὀργὴ τ' εἰς ἕνα ψυχῆς τόπον* 'Ελθόντα *μανία τοῖς ἔχουσι γίνεται. Cleaen. ap. Stob.* Nemo nocens sibi ipse poenas irrogat. *Sen. Her. Oet.* 'Ανδρῶν *τὰ δ' ἐστὶν ἐνδίκων τε καὶ σοφῶν* Κἂν *τοῖσι δεινοῖς μὴ τεθυμῶσθαι θεοῖς. Eurip.* Μὴ *θεομάχει μηδὲ προσάγου τῷ πράγματι* Χειμῶνας *ἑτέρους, τοὺς ἀναγκαίους φέρε. Men.*

Sy pleyten tegens God; sy konnen Job van buyten:
Haer hert stremt tot een' key daer redenen op stuyten
Als ballen van den muer. Het blindste van haer zeer
Is meerder twijffeling: sy sien niet dat haer Heer
185 Haer Heer en Meester is, en meesterlick kan salven,
En straftse mogelick niet wijder als ten halven,
Om heel erkent te zijn: sy sien haer' dorrheid aen,
En seggen, Menschen-kind, is 't mog'lick te verstaen
Dat dese beenderen noch eens aen 't leven raecken,
190 En noch eens over end? sy sien niet dat hermaken
Veel min als maken is, en dat van yet tot yet
Een slecht mirakel is by 't eerste yet uyt niet.
Tot dat sy 't samen sien en voelen en besinnen.
Vriendinne, weest getroost; God kan sich selfs verwinnen,
195 Hy heeft noch slijcks genoegh en speecksels inden mond,
Om ons te leeren sien wat sieck scheelt en gesondt.
Geruste Li'en sijn blind: sy sien maer door het troet'len
Van haer' eenparigheid. sy keuren 't all voor hoet'len
Dat onrust geven kan: sy sien de sorgen aen
200 Voor schroeven sonder end, die door de sinnen gaen,
En schroeven vruchteloos; sy sien den dagh van morgen
Niet eer dan 't morgen is: sy wilden geerne borgen
Kond 't sorgeloos geschien: sy wisten geern' hoe 't gaet
In 's Vaderlands bestier, hoe 't met den Oorlogh staet,
205 Wat Munster broeyen sal, waer 't kommerloos te lesen:
Sy sien haer plichten niet, of schricken voor haer wesen,
Als waer 't Medusas hoofd: sy sien niet dat een mann
Syn Lands-heer schuldigh is all wat hy weet en kan:
Sy sien haer huys-gesinn niet hollen, door de slaep-sucht
210 Van haer onweckbaer oogh: sy sien niet of een Aep sucht,
Of eenigh Christi Lid: sy sorgen als de Katt,
Sy sagen geern' een' vriend gheholpen uyt het natt,
Kond 't maer drooghs-poots geschien. Sy wilden geerne stelpen
Des naesten woedigh vier; waer 't met een' wensch te helpen,
215 Sy gingen geern in 't huys van jammer en verdriet,

Bij vs. 187 in marg.: Hy en gelooft niet uyt de duysternisse weder te keeren. *Job* 15. 22. — vs. 188: Ezech. 37. 7. — vs. 194: Hinc omne principium: huc refer exitum. *Hor.* 3. *Carm.* 6. — Ὥστε μηδεὶς πρὸς θεῶν Πράττων κακῶς λίαν ἀθυμήσῃ ποτέ. Ἴσως γὰρ ἀγαθοῦ τοῦτο πρόφασις γίνεται. *Men.* — vs. 195: Ζεὺς πάντων αὐτὸς φάρμακα μοῦνος ἔχει. *Inc.* — Ioan. 9. 6. — vs. 198: Abunde ratus, si praesentibus fruatur, nec in longius consultans. *Tac.* 2. *Hist.* — vs. 203: Καλὸν δέ γ' ἔξω πραγμάτων ἔχειν πόδα Εὐβουλίας τυχόντα τῆς ἀμείνονος. *Eurip.* — vs. 207: Πάλαι ποτ' ἐστὶ τοῦτό μοι δεδογμένον. Ὁ μὲν δίκαιος τοῖς πέλας πέφυκ' ἀνήρ. *Eurip.* — vs. 209: Die sich slap aenstelt in sijn werck, die is een broeder van een Doorbrenger. *Proverb.* 18. 9. Ὁ δ' ἡδὺς αἰὼν, ἡ κακή τ' ἀνανδρία Οὔτ' οἶκον, οὔτε πόλιν ἂν ὀρθώσειεν εὖ. *Eurip.*

Verstoorde maer 't gekarm haer' soete weelde niet:
Sy sien den roock op gaen van Engeland in kolen,
Van Yerland halff in d'asch, van Duytsland, van de solen
Ten halse toe verschroeyt: maer 'tis een schricklick sien,
220 Gelijck kleinhertige staen by gequetste li'en,
En vreesen voor een' swijm, die haer' ghesontheid krencken,
Haer aensicht slencken mocht: sy keeren selfs haer dencken
Van den ellendigen: sy wenden 't van de ree
Daer 'snaesten chip op stuyt, en kiesen volle zee,
225 Zee van gerustigheid; daer hoeft noch touw noch loot uyt;
Haer Broeder moght vergaen, sy setten niet een' Boot uyt:
Sy sien niet dat syn leed magh morgen zijn haer wee;
Sy sien niet hoe 't haer gingh als God met haer soo dee:
Sy sien haer niet vergaen, sy voelen haer niet slijten,
230 Sy haten 't Spiegel-glas, om dat het kan verwijten
Hoe verr' haer aensicht van der groene jaren kust
In rimp'len is verzeilt, hoe naer sy zijn de rust
Die haer' rust stooren sal. Nochtans de jaren loopen;
D'onrustig' ure komt, die 'tschoon gebouw sal sloopen;
235 En wee dan d'ongereed', en wel den dienaer dan
Die God soo doende vindt als geen gerust' en kan.
Wat zijn d' Onrustige? noch eens soo blind te achten:
Sy sien maer door de webb' van roerende gedachten,
Van sorgen sonder vrucht, van kommer sonder leed,
240 Van tranen voor den tijd: de winter valt haer heet,

Bij vs. 223 in marg.: Μὴ *σκυθρωπὸς ἴσθ' ἄγαν πρὸς τοὺς κακῶς* Πράσσοντας *ἄνθρωπος γεγώς*. *Eurip.* — vs. 226: Μὴ *φεῦγ' ἑταῖρον ἐν κακοῖσι κείμενον.* — vs. 227: Ne crastino quidem dominamur. *Sen. Epist.* 101. *Ἄλλοτε γάρ τε φίλη πέλει ἠώς, ἄλλοτε ἐχθρή.* Φεῦ, *τὰ τῶν εὐδαιμονούντων ὡς τάχιστα στρέφει θεός.* Ὡς *εὐκόλως πίπτουσιν αἱ λαμπραὶ τύχαι.* Nemo securus est in his bonis, quae potest invitus amittere. *Aug. de lib. Arbit.* 2. Causa mortalium incerta, quantoque plus adeptus sis, tanto te magis in lubrico puta. *Tac.* 1. *Ann.* Nil sibi quisquam spondere potest firmum et stabile. *Sen. Oet.* — Omnia verti Cernimus atque alias assumere pondera gentes, Concidere has. *Ovid. Metam.* Ὁ *δ' ὄλβιος οὐ βέβαιος, ἀλλ' ἐφήμερος.* Ζεὺς *μὲν γὰρ τὸ τάλαντον ἐπιῤῥέπει ἄλλῳ, Ἄλλοτε μὲν πλουτεῖν, ἄλλοτε μηδὲν ἔχειν.* *Theogn.* Καθ' *ἡσυχίαν δὲ κεῖσαι μόνος.* *Lucian. Dial. Mort.* Uni nimirum tibi recte semper erunt res? *Hor.* 2. *Sat.* 2. Ὅτ' *εὐπλοεῖς, μάλιστα μέμνησο ζάλης.* Οὐ *χρὴ τυχόντας εὖ δοκεῖν, πράξειν ἀεί.* Χρὴ *δ' ἐκτὸς ὄντι πημάτων, τὰ δείν' ὁρᾷν,* Ὁ *οὐ πονήτας αὖθις ὄλλυται κακῶς.* Si in secundis rebus bonam quoque mentem darent Dii, non ea solum quae evenissent, sed etiam quae evenire possent reputaremus. *Liv.* 30. — vs. 229: Τυφλὸς *ὁρῶν, ὃς ἑῆς κακίης οὐκ ὄσσετ' ὄλεθρον.* — Secura quies illum, similisque sopori Detinet. *Ovid.* 1. *de Arte.* — vs. 234: Saepe mens, dum virtutis suae securitate resolvitur, insidiante adversario inopinatae culpae telo perforatur. *Greg. in Mor.* — vs. 236: Matth. 24. 46. — vs 239: Pelle timorem, Nec dolor adsit: Nubila mens est Haec ubi regnant. *Boëth. de Cons.*

vs. 219 *schricklick* K. a.: *schrickigh*

De somer dunckt haer suer. Dit zijn neus-wijse blinden;
Sy sien dat noyt en was, sy konnen knoopen vinden
In 't gladste van de bies. Uyt wat hoeck dat het waeyt,
Sy zeilen by den wind: sy wieden eermen saeyt,
245 Sy hooren hoe 't gras wascht. sy sien de schoor-steen roocken,
Eer 'thout ontsteken is. sy sien de wereld smoocken
Van 't allerleste vier: sy sien God in de wolck
Langh voor den Dieven-nacht: sy beven voor Gods volck
Verr van de Roode Zee: sy konnen niet bevroeden
250 Dat, Diese maken kost, kan voeden en behoeden.
Sy zyn altoos beroyt: haer mangelt altoos wat,
Haer leste droppel leckt uyt 'tniew ontsteken vat;
Sy trouwen spij noch slot; sy hooren allom dieven.
De somm van alles is, God kanse niet believen:
255 Syn sonne-schijn is storm, syn weldaed is elend,
Syn gunst is tegenspoed: de Logenaer ontkent
All wat hem tegen gaet, d' ondanckbaere derft heelen
All wat hem mede loopt; de wel-vaert magh hem streelen,
Hy maeckter hell-vaert af: waerom? daer is geen' Staet
260 Te maecken op den duer: soo keuren sy den staet
In 't uyterste ghevaer, in 't beste van syn bloeyen;
Soo noemen sy Gods gunst syn' boeyen en syn' roeyen,
Soo doemen sy de vreughd voor ondeughd, soo de rust
Voor onlust: soo is heil haer hell, en last haer lust:
265 Soo is de wel-vaert maer een masker in haer' wijsheid:
Soo dunckt haer dat de wall maer op een doyend ijs leit,
De wall van Staet en Stadt; de muren van haer huys
Besittens' op genae van mier, en moll en muys.

Bij vs. 246 in marg.: Malus interpres rerum metus, omne trahebat Augurium pejore viâ. *Claud. de Bell. Get.* Nemo beatus, qui in metu est, qui suspectam habet vitam. *Inc.* — Quid prodest mala accersere et praesens tempus futuri metu perdere? *Sen.* Quid dementius autem, quam angi futuris, nec se tormento reservare, sed accersere sibi miserias et admovere? *Sen. Ep.* 74. Si vero aliquod timetur malum, eo perinde, dum expectatur, quasi venisset, urgetur; et quidquid ne patiatur timet, jam metu patitur. Quemadmodum in corporibus futuri languoris signa praecurrunt: quaedam enim segnitia nervis inest, et sine labore ullo lassitudo, et oscitatio, et horror membra percurrens: sicque firmus animus, multo antequam opprimatur malis, quatitur: praesumit illa, et ante tempus cadit. *Ibid.* — vs. 248: Matth. 24. 43. 1 Th. 5. 2. 2 Petr. 3. 10. Apoc. 3. 3 en 16. 5. — vs. 251: Nunquam dives agit qui trepidus gemens Sese credit egentem. *Boëth. de Cons.* — vs. 253: Inter suspecta male vivitur. *Sen.* Meticulosi ad deteriora credenda proni. *Curt.* 4. — vs. 257: *Τίς ἂν κορέσειεν ἅπαντας;* *Κέρδεά τοι θνητοῖς ὤπασαν ἀθάνατοι. Ἄτη δ' ἐξ αὐτῶν ἀναφαίνεται, ἣν ὁπόταν Ζεὺς Πέμψῃ τισομένην, ἄλλοτε τ' ἄλλος ἔχει. Sol. ap. Stob.* — vs. 268: Κἂν *μῦς δάκοι ἄνδρα πονηρόν.*

vs. 250 *kan* uitg. 1653: *kon* K. a.: *kan*

Ten einde werden sy Propheten eerst tot harent;
270 En valt 'er uyt de locht quaed vier, sy weder-varen't,
Haer droomen wordt voldaen. Hadd' Pieter min mistrouwt,
Hy hadde min gesackt, en hadd' hy recht gebouwt,
Diep maer een Mostaert-saed, hy leerde water treden.
Soo teer is 't onderscheid van toeversicht met reden,
275 En kommer buytens tijds. God leer' ons middel-maet,
'Tis gins en weder mis all wat daer buyten gaet.
All laegh het Goud in een' en 't Lood in een' der schalen,
'Tis gins en weder mis, soo langh daer een kan dalen.]
De Gierighe zyn blind: sy sien maer door haer beurs,
280 Die dick en duijster is, en geeft haer eens wat keurs
Van wijs en ongeleert, sy weten 't niet te scheiden;
Van vroom en deughdeloos, de ryckste wint van beiden;
Van schoon en van mismaeckt, de rijckste weeght haer meest;
Van bott en van beleeft, sy zijn voor 't rijckste beest.
285 Van nutt en van onnut, van on-eel' en van adel,
Sij keuren 'tbeste paerd naer de verguldste zadel.
Sy kennen vriend noch maegh door 'tblicken vande winst.
Haer' brillen zijn van tien ten honderden, voor 'tminst.
Sy leenen niet, dat's scha'; sij handelen, dat's eerlijck;
290 Sij stelen niet, dat's schand; sij woeckeren, dat's heerlijck.
Sy liegen niet, dat's sond. sy seggen rond en klaer,

Bij vs. 269 in marg.: Effugere mortem, quisquis contempserit: timidissimum quemque eam consequi. *Curt.* — vs. 275: Μὴ σφόδρα θαῤῥεῖν, μηδ᾽ἀπελπίζειν ἄγαν. In vitium ducit culpae fuga. *Hor. de Art.* Virtus est medium vitiorum. *Id.* 1. *Ep.* 18. Μέτρον δ᾽ἐπὶ πᾶσιν ἄριστον. *Script. aur. Car. ap. Stob.* Σώφρονος δ᾽ ἀτιστίας οὐδ᾽ ἐστὶν χρησιμώτερον. Ut nihil timendi, sic nihil contemnendi autor sim. *Liv.* 6. Sunt enim qui dum nimis timent, ne quasi in dexteram rapti extollantur, in sinistram lapsi demerguntur, et sunt rursus, qui, dum nimis se auferunt a sinistra, ne torpidâ vocationis mollicie sorbeantur, ex altera parte jactantiae fastu corrupti atque consumpti in favillam fumumque vanescunt. *Aug. Ep.* 81. — vs. 279: Caecos reddit cupiditas, avaritia et audacia. *Cic.* Avarus coecus est. *August. de Doctr. Chr.* Auri coecus amor. *Virg. Ae.* 2. Praedae tam caeca cupido est. *Ovid. Met.* 3. Impius lucri furor. *Sen. Hippol.* Ὁ δὲ πλοῦτος ἡμᾶς, καθάπερ ἰατρὸς κακὸς, Τυφλοὺς, βλέποντας παραλαβὼν, ποιεῖ. *Inc.* Ὁ δὲ πλοῦτος τυφλὸν. Τυφλοὺς δ᾽ ἐς αὐτὸν βλέποντας δεικνύει. *Men.* — vs. 281: Tanti quantum habeas sis. *Hor. Serm. lib.* 1. *Sat* 1. Protinus ad censum, de moribus ultima fiet Quaestio. *Juv.* 3. Πλοῦτος δὲ πολλῶν ἐπικάλυμμ᾽ ἐστὶν κακῶν. *Men.* Divitiis parent; quas qui construxerit, ille Clarus sit, fortis, justus, sapiens etiam, et rex, Et quidquid volet. *Hor.* 2. *Serm.* 3. Τοῦτο μόνον ἐπισκοτεῖ, Καὶ δυσγένειαν, καὶ τρόπου π.νηρίαν, Καὶ πᾶσιν, οἷς ἔσχηκεν ἀνθρώποις κακοῖς, Τὸ πολλὰ κεκτῆσθαι τὰ δ᾽ἄλλ᾽ ἐλέγχεται. *Theog. ap. Stob.* — ut quisque Fortunâ utitur, Ita praecellet, atque proinde sapere eum omnes dicimus. *Plaut Pseud.* Inscitia veri caecum agit. *Hor.* 2. *Serm.* 3. Μόνον ἄργυρον βλέπουσι. *Anacr.* Sanctissima divitiarum Majestas. *Juv.* 1. Τὸν γὰρ κάκιστον πλοῦτον εἰς πρώτους ἄγει. — vs. 287: Φιλαργυρία τοῦτ᾽ ἔστιν, ὅταν ἀφεὶς σκοπεῖν Τὰ δίκαια, κέρδους διὰ παντὸς δοῦλος ᾖς. *Diph.* Criminibus debent hortos, pomaria, mensas. *Juv.* Τὸ κέρδος ἡδὺ, κἂν ἀπὸ ψευδῶν ἔῃ.

vs. 289 *dat's* de *s* staat niet in het HS.

Daer moet gewonnen zijn, God gev' op wie of waer.
De Quistighe zijn blind: sij sien maer door het puijlen
Van ooghen rood en leep, en meenen wel te schuijlen,
295 Waer? onder 'tschoone dack van openherticheid,
En meenen, wie daer meest kan spillen, met bescheid,
Of onbescheid, is mild; en meenen, 'tgrove teeren
Is een' gewisse kunst die knechten maeckt tot Heeren;
En sien niet dat het kleed des Heeren opden knecht
300 Iuyst als 't Goudlaken op den houten leeman hecht,
En sien niet: ja sij sien 't, maer door den lesten helder,
(Want deser blinden oogh werdt op den avond helder)
Dat die de maeltijd geeft, de Geck is vande feest,
En by de wijse heet een opgegeten beest.
305 De Prachtighe zijn blind, sy sien maer door fluweelen,
Die dick en duijster zijn, sy konnen 't lyf niet deelen
Van 'tuyterlick gewaed, sij keuren haer en ons
Naer zyd' en wollen webb: de tyck, en niet de dons,
Maeckt haer het bedde waerd; de lyst, en niet de doecken,
310 De schoone schilderij, de band, en niet de boecken,
Maeckt haer den schrijver goed, het huijs, en niet de man,

Bij vs. 292 in marg.: *'Εά με κερδαίνοντα κεκλῆσθαι κακόν.* Rem facias; rem, Si possis recte: si non, quocunque modo rem. *Hor.* I. *Ep.* 4. *"Οταν τι δρᾷς ἐς κέρδος οὐκ ὀκνεῖν πρέπει.* Quis metus aut pudor est unquam properantis avari? *Juv.* 14. Mercedem aut nummos, unde unde, extricat. *Hor.* I. *Serm.* 3. *Κακοῖς τὸ κέρδος τῆς δίκης ὑπέρτερον.* *Eurip. Hyps.* — vs. 293: Nunc age, luxuriam et Nomentanum accipe mecum, Vincet enim stultos ratio insanire nepotes. *Hor.* 2. *Ser.* 3. superfluâ carne distenti. *Leg.* I . 6. Quibus in solo viuendi causa palato est. *Juv. Sat.* 11. Stupet hic vitio, fibris increvit opimum Pingue. *Pers.* 3. — rarum et memorabile magni Gutturis exemplum, conducendusque magister. *Juv.* 2. — Hic bona dente Grandia magnanimus peragit puer. *Pers.* 6. — vs. 295: Fallit enim vitium specie virtutis et umbrâ. *Juv. Sat.* 14. — vs. 296: Divitiarum et pecuniae non alium fructum putant quam profusionem. *Suet.* — vs. 297: *Τοὺς τὸν ἴδιον δαπανῶντας ἀλογίστως βίον Καλῶς ἀκούειν ταχὺ ποιεῖ πᾶσι κακῶς.* *Men.* *Ὁ δ' ὑπερβάλλων καὶ βάναυσος τῷ παρὰ τὸ δέον ἀναλίσκειν ὑπερβάλλει. ἐν γὰρ τοῖς μικροῖς τῶν δαπανημάτων πολλὰ ἀναλίσκει καὶ λαμπρύνεται παρὰ μέλος.* *Arist. Eth. Nic.* 3 . 6. — vs. 299: — beatus enim jam Cum pulchris tunicis sumet nova consilia. *Hor.* I. *Ep.* 18. — vs. 301: — ad imum Thrax erit, aut olitoris aget mercede caballum. *Hor.* I. *Ep.* 18. — vs. 307: — Purpura vendit Causidicum, vendunt amethystina. *Juv.* 7. Mirantur opes et nulla exempla beati Pauperis esse putant. *Juv. Sat.* 14. Quis unquam vestimenta aestimavit arculâ, nec bonum, nec malum gladium vagina facit. *Sen.* 14. *Ep.* 93. — *οἱ δ' εὐδαίμονες Ἐν πᾶσι κλεινοὶ καὶ περίβλεπτοι βροτοῖς.* *Eurip. Iphig.* — vs. 311: Neque enim solum ipsa Fortuna coeca est, sed eos etiam plerumque efficit coecos, quos complexa est. Itaque illi efferuntur fastidio fere et contumaciâ: neque quicquam insipiente fortunato intolerabilius fieri potest. *Cic. de Amic.* Felicitas malo ingenio avaritiam, superbiam, caeteraque occulta m[illegible] 3. — Virtus et summa potestas Non coëunt. *Luc.* De groote [illegible] driet aen. *Prov.* 26 . 10. *Κακοὶ γὰρ εὖ πράσσοντες ἀνάσχετοι* [illegible] vult posse, qui nimium potest. *Sen. Hippol.* *Θρασὺς δὲ* [illegible]

vs. 306 *dick en duijster* K. b.: *ondoorsichtbaer*

De kapp, en niet het hoofd, is dat haer ketlen kan.
  De Machtighe zijn blind, sy sien maer door haer' krachten,
Die lomp en moedigh zijn, sy pletten en verachten
315 All wat haer onder light, sy trappen op de deughd,
De klemm den ondergang der slechten is haer vreughd:
Sy knellen 'tarme recht van weduwen en weesen.
Is reden voor haer, sy verduijvlen se met vreesen;
Is d'onschuld aen haer zij, sij tredens' in de schuld;
320 Waer 't korte Recht haer' baet, sy terghen d'ongeduld,
En wringense soo lang, soo langsaem, dat sy splyten
En, moede pleitens, in den sueren appel byten:
Is ootmoed haer versett, sij loopens' over 'thert
En noemen haer geluck 'tontgaen van meerder smert.
325 D'Eer-suchtighe zijn blind, sy sien maer door de duijgen
Van haer' bekuijpingen, onachtbare getuijghen
Van wel-geworven eer; sy draven vroegh en spae,
En geen' straet valt haer suer, mits dat sij opwaert gae;
Sy hebben geen gesicht naer onderen, sij sterren
330 Gestadigh Hemelwaerts; de laegste vande sterren
Dunckt haer niet hoogh genoegh om by te willen staen,
Sij gaven niet een' duijt voor d' eere van de maen,
Soo lang 't de sonne wint in hooghde, glans en hitten:
Waer' Gods gestoelte leegh, sy sochten 't te besitten.
335 Sy sien de mismaet niet van haer te kleine lijf
Om 'tkleed te vullen van het wichtighe bedrijf

Κακὸς πολίτης γίνεται νοῦν οὐκ ἔχων. *Eurip.* Magnitudinem fortunae suae peccandi licentia metiuntur. *Vell. Pat.* Sine injuria potentiam levem atque inopem esse arbitrantur. *Cic.* *Οὐ τὸν κρατοῦντα χρὴ κρατεῖν ἃ μὴ χρεῶν. Τὸν εὐτυχοῦντα χρὴ σοφὸν πεφυκέναι. Πλοῦτος ἀλόγιστος προσλαβὼν ἐξουσίαν Καὶ τοὺς φρονεῖν δοκοῦντας ἀνοήτους ποιεῖ.* *Men.* *Ὑπερήφανόν που γίνεθ' ἡ λίαν τρυφή Ὅ τε πλοῦτος ἐξώκειλε τὸ κεκτημένον, Εἰς ἕτερον ἦθος οὐκ ἐν ᾧ τὸ πρόσθεν ἦν.* *Id.* — vs. 317: Quasi injuriam facere, id demum esset imperio uti. *Sal.* Male vim suam potestas aliorum contumeliis experitur. *Plin. Sec. Ep. lib.* 8. — vs. 324: — libertas pauperis haec est, Pulsatus rogat, et pugnis concisus adorat, Ut liceat paucis cum dentibus inde reverti. *Juv.* — vs. 327: Habet hoc vitium omnis ambitio; non respicit. *Sen.* Vetus ac pridem insita mortalibus potentiae cupido. *Tac.* 2. *Hist.* Natura mortalium auida est imperij, et praeceps ad implendam animi cupidatem. *Sall. Jug.* *Τῶν ὕβρις τε βίη τε σιδήρεον οὐρανὸν ἥκει.* Ambitio non patitur quenquam in ea mensura honorum conquiescere, quae quondam ejus fuit impudens votum. Nemo agit de Tribunatu gratias: sed queritur, quod non est ad Praeturam usque perductus, nec haec grata est, si deest Consulatus, ne hic quidem satiat, si unus est, ultra se cupiditas porrigit, et felicitatem suam non intelligit: quia non venerit, respicit, sed quo tendat. *Sen.* 2. *de Ben. c. VI.* — vs. 329: — ani- Impulsu, et coecâ magnâque cupidine ducti. *Juv.* 10. — vs. 334: *Θεῶν δὲ κόσμον οὐ πρέπει φέρειν.* *Eurip.* — vs. 335: De weelde en staet eenen Sot :l: hoe veel min eenen knecht te heerschen over Vorsten. *Prov.* 19. 10. *Λυπεῖ δεσπότου μεῖζον φρονῶν.*

Dat d'eer kan geven die sy blindeling bejagen,
Sy weghen niet hoe swaer de Croonen syn om dragen,
Haer luyster, meenen sij, past yeder even nett,
340 Die maer het hert en heeft dat hij'r 'thoofd onder sett.
De plaetse maeckt den mann; men kan all doende leeren,
En onbequame knechts zijn licht bequame Heeren:
'Tgae met het staets bewind soo 't God en Lot belieft,
Mits haer all-waerdigheid ten hoogsten zij gerieft.
345 In 'tende draeyt haer 'thoofd op die verheven klippen;
En dan voelt Phaëton den toom syn' hand ontslippen,
Dan komt hij, als gewipt, weer blindeling ter neer,
En 'tkost hem blindeling syn leven en syn' eer.
Het Venus-volck is blind: sy sien maer door haer lusten,
350 Dat vuijle brillen zijn: all dat sy geerne kusten
Dunckt haer 't bekoorelixt van all dat sonn beschynt;
'Tvell-diepe rood en witt, dat met den dagh verdwijnt,
Eerbieden sy niet min als boter tot den bo'em toe;
Daer gaen haer' tochten heen, sy hebbender geen' toom toe,
355 Sy sien geen' kreup'le knie, sy sien geen' scheeve borst,
Mits haer het hoofd-stuck met syn' aenhang en syn' korst,
Mits haer een toover-mond, mits haer twee ooghen-stralen
De reden uijt den hoofd, 'thert uijt den boesem halen.

Bij vs. 345 in marg.: Rarus enim ferme sensus communis in illa Fortuna. *Juv.* 8. quasi ista inter se contraria, bona fortuna, et mens bona. *Sen. Ep.* 94. Non enim solum ipsa Fortuna caeca est, sed eos etiam plerumque efficit caecos, quos complexa est. *Cic. Lael.* Βροτοῖς τὰ μείζω τῶν μέσων τίκτει νόσους. *Eurip.* Ostendat ex constitutione vulgi beatos, in isto invidioso fastigio suo trementes et attonitos, longeque aliam de se opinionem habentes, quam ab aliis habetur. Nam quae aliis videntur excelsa, ipsis praerupta sunt. Itaque exanimantur et trepidant, quoties despexerunt in illud magnitudinis suae praeceps. Cogitant enim varios casus, et in sublimi maxime lubricos: tunc appetita formidant. *Sen. Ep.* 94. Est qui stultus apparuit, postquam elevatus in sublime est. *Eccles.* 30. 32. — vs. 347: Ἐπαίρεται γὰρ μεῖζον ἵνα μεῖζον πέσῃ. *Men.* Summum ad gradum cum claritatis veneris, Consistis aegre, et quam descendas, decides. *Laber.* Excelsae turris tabulata, unde altior esset Casus, et impulsae praeceps immane ruinae. — vs. 348: Ὁ Ζεὺς κολαστὴς τῶν ἄγαν ὑπερφρόνων. — vs. 349: Quae sunt dicta in stultum: Caudex, stipes, asinus, plumbeus, In illum nihil potest: exsuperat ejus stultitia haec omnia. *Terent Heaut.* 5. 1. — τὸ ἐρᾷν ἐπισκοτεῖ Ἅπασιν, ὡς ἔοικε, καὶ τοῖς εὐλόγως Καὶ τοῖς καλῶς ἔχουσιν. *Men.* — haec tibi Non abstulit modo, sed in amorem conjecit fortius. Quo te consiliumque tuum atque mentem perdit funditus, Atque oculorum tibi praestringit aciem. *Plaut. Merc.* 5. 3. — vs. 352: — Vultus ad nostra incendia nati Quique subest niveo laevis in ore rubor. *Ovid. Her.* 19. — vs. 354: Τοῖος γὰρ φιλότητος ἔρως ὑπὸ κραδίην ἐλυσθεὶς Πολλὴν κατ' ἀχλὺν ὀμμάτων ἔχευε, Κλέψας ἐκ στηθέων ἁπαλὰς φρένας. *Archil.* — vs. 355: — mens omnis aberrat, In vultus, quos finxit amor. *Claud. de nupt. Hon.* — vs. 358: — misero quod omnes Eripit sensus mihi. Nam simul te, Lesbia, adspexi, nihil est super mi, Quod loquar amens. — gemina teguntur lumina nocte. *Catul.*

vs. 349 *Het Venus-volck is* K. a.: *Verliefde Li'en zijn* — vs. 353 *als* uitg. 1647: *dan*

Haer domste blindheid is, sij sien dat noijt en was.
360 Een Vrijer staet en kyckt of 't spoockte. O beeld van was,
O, seght hij, warm yvoor, murw silver, vochte kralen!
En die daer neffens staen en na de waerheid. talen,
En vinden noch Coral, noch Silver, noch Yvoor,
Maer vleesch als 'thare, met bruijn gansevell daer voor.
365 Dan dese blindheid, schijnt, (men soud 't haer schier benijden,)
Geneest in eenen nacht, in 'tuijterste verblijden,
In 'tdoncker krijghen sij haer' ooghen weder op,
En 'thert toe; en de Bruijd werdt een' versleten popp,
Die kinderen van niews vertoijen en verhullen,
370 Maer met den ijever noijt dies' in des Cramers prullen
Voor de volmaecktheid der volmaecktheden aen sagh,
Eer 'tkermis-capital daer voor verfutselt lagh.
De Nydighe zyn blind, sij sien maer door de hoecken
Van 'teen en 'tander oogh, die beide staen en soecken
375 Op zij en achter om, waer 't ijemand beter gaet;
Soo siens' haer selven scheel en bleeck op hoeck en straet;
En vindense voor-wind in ijemands ronde zeilen,
Sij lesen uijt haer Boeck de minste syner feilen,
(Want sij en hebben geen') en roepen, 'tkan niet staen,
380 De wind moet keeren, daer, daer is hij schuldigh aen.
En vindens' yemand wel gestegen langs de trappen
Van vrome moeijlickheid, sij trachten met beklappen
De laghen van 'tgebouw te sloopen tot den grond,

Bij vs. 359 in marg.: *Τυφλοῦται γὰρ τὸ φιλοῦν τὸ φιλούμενον. Plut.* — *Ἐκ δυοῖν τρία βλέπουσι.* — vs. 361: — non labra rosae, non colla pruinae, Non crines aequant violae, non lumina flammae. *Claud. de Nupt. Hon.* — vs. 362: — Velut aegri somnia, vanae Finguntur species. *Juv.* — vs. 366: Nempe oculos nox una dedit. *Ego in Sat. Misog.* — vs. 368: Eripitur persona, manet res. *Juv.* — vs 373: Gedenckt dat een nijdigh oogh een quaet dingh is. Isser yet geschapen booser dan sulcken ooghe? *Eccles.* 3. 1. *Ὦ τῆς μεγίστης τοῦ φθόνου πονηρίας!* — vs. 374: *Ὁ φθονερὸς αὑτῷ πολέμιος καθίσταται. Αὐθαιρέταις γὰρ συνέχεται λύπαις ἀεί. Men.* — vs. 376: *Ὁ φθόνος ἐστὶ κάκιστον, ἔχει δέ τι καλὸν ἐν αὐτῷ, Τήκει γὰρ φθονερῶν ὄμματα καὶ κραδίην. Incert.* Aegris oculis alienam felicitatem intuentur. *Tac.* 2. *Hist.* Invidus alterius rebus macrescit opimis. *Hor.* Obliquo livore macet, foetusque veneno Aestuat, atque aliena oculis bona limat acutis. *Ang. Pol. Rust.* — vs. 377: *Πρὸς γὰρ τὸν ἔχονθ' ὁ φθόνος ἕρπει. Soph.* — etsi adeo omnes Ditescant orti pejoribus, usque recusem Curvus ob id minui senio. *Pers.* 6. *Μὴ φθόνει τοῖς δὲ τυχοῦσι, μὴ δοκῇς εἶναι κακός. Ὄλοιθ' ὁ τοῖς ἔχουσι τ' ἀγαθὰ φθονῶν.* — vs. 379: *Ἀγαθοὶ δὲ τὸ κακόν ἐσμεν ἐφ' ἑτέροις ἰδεῖν, Αὐτοὶ δ' ὅταν ποιῶμεν οὐ γινώσκομεν. Men. ap. Stob.* — quid tu? Nullane habes vitia? immo alia, haud fortasse minora. *Hor.* 1. *Serm.* 3. — Eheu, Quam temere in nosmet legem sancimus iniquam. *Ibid.* Non soles respicere cum dicas injuste alteri? *Plaut. Pseud.* 2. 2. *Φθονοῦσιν αὐτοὶ χείρονες πεφυκότες. Eurip.* — vs. 381: *Εἰς τἀπίσημα δ' ὁ φθόνος πηδᾶν φιλεῖ. Ib.* Quosdam praecipitat subjecta potentia magnae Invidiae, mergit longa atque insignis honorum Pagina. *Juv.* 10. — Opportunus iniqui Judicio vulgi, aut celsa conspectus in arce Degeneri patet invidiae. *Ang. Pol. Rust.*

Tot dats' hem wederom gevelt sien daer hij stond
385 Eer God den arm uijt stack, en hielp hem boven water:
En gaet haer ghevel op een' halven somer later
Dan die van 's buermans huijs, syn hardsteen en syn' kalck,
Sijn sand light in haer wegh, syn' splinter is een balck,
Een balck in haer quaed oogh, en, konnen sy wat werren,
390 Sy weten om een' dropp syn' arbeid te versperren;
En, wascht syn Coren dichtst, en, draeght syn wijngaerd best,
Sij schreewen, hy en quam niet eerlick aen de mest.
Sy tasten blindeling in Gods geheimenissen,
En leeren, spoedigh rijck is ondeught, sonder missen.
395 In 't ende sietse God, en slaetse, voorde kunst,
Met haer, met syne, met een yeders weder-gunst.
De Toornighe zijn blind, daer hoev ick geen bewijs toe;
De wijnighe zijn blind, daer zijn wij bey te wijs toe,
De kinderen verstaen 't, en thoont'er mij een' voll,
400 Die door de druijven kijck, ick thoon'er u een' doll.
De vrolicke zijn blind: sy sien maer door het blincken
Van tegenwoordigheid, als luij' die overdrincken,
En springen met den wijn die in haer' Glasen leeft,
En sien niet dat de Ghist die aenden Bodem kleeft
405 De leste toogh sal zijn, en moghelick den naesten:
Sy sien niet hoe dat vreughd en rouw den and'ren naesten,
En vallen ongereedt en blindeling, als 'tkomt

Bij vs. 384 in marg.: *Τὸν εὐτυχῆ μισεῖ τις, ὃν Θεὸς φιλεῖ. Pallad. ap. Stob.* Hi sunt invidiae nimirum, Regulae, mores. *Mart.* Nec sibi felix pauper habetur, Nisi felices cecidisse videt. *Sen. Herc. Oet.* Invidentiam dicunt esse aegritudinem susceptam propter alterius res secundas, quae nihil noceant invidenti. *Cicero. Tusc. quaest.* 4. — vs. 386: Festinanti semper locupletior obstat. *Hor.* 1 *Serm.* 1. Insitum naturâ mortalibus, recentem aliorum felicitatem aegris oculis introspicere. *Tac. Histor.* 2. Nihil denique tam vile, tam vulgare est, cuius participes malignis aemulationis stimulis vacent. *Claud. Mamert. Genethl. Maxim. Aug.* — vs. 391: Quamvis multum possideas, tamen quia aliquis plus habet, tanto tibi videberis deficere, quanto vinceris. *Sen.* 18. *Ep.* 105. — Angulus ille Vicini nostri quia pinguior. *Pers.* 6. Quodque aliena capella gerat distentius uber Tabescunt. *Hor.* 1. *Serm.* 1. — vs. 392: — Virtutes ipsas divertimus atque Sincerum cupimus vas incrustare. *Hor.* 1. *Serm.* 3. *Γλῶσσα γὰρ ἀνθρώπων φιλοκέρτομος. Mus.* *Χρηστοῦ παρ' ἀνδρὸς μηδὲν ὑπονόει κακόν. Incert.* — vs. 394: *Οὐδεὶς ἐπλούτησε ταχέως δίκαιος ὤν. Men.* Novi ego hoc seculum, moribus quibus sit: malus bonum malum Esse vult, ut sit sui similis. *Plaut. Trin.* 2. 2. — vs. 395: Culpam poena premit comes. *Hor.* 4. *Carm.* 5. *Οὐ δεινὰ, πάσχειν δεινὰ τοὺς εἰργασμένους.* — vs. 397: *Ὀργῇ παραλογισμός ποτ' οὐδεὶς φαίνεται. Λύπη κρατεῖ νῦν. ἢν δὲ μικρὸν παρακμάσῃ, Κατόψεαί τι μᾶλλον εἰς τὸ συμφέρον. Men.* — vs. 398: *Ἀνθρώπων ἀκρήτῳ ἀμαλδύνονται ὀπωπαί — πᾶς γὰρ οἰνωθεὶς ἀνὴρ Ἥσσων μὲν τῆς ὀργῆς ἐστι, τοῦ δὲ νοῦ κενός. Soph.* *Τὸ πρὶν ἐὼν σώφρων, τό τε νήπιος. Theogn.* *Ἢ πάροινος ὢν Ἢ καὶ μεμηνώς. Scler. ap. Stob.* — vs. 406: *Ὁρῶ δὲ τοῖς πολλοῖσιν ἀνθρώποις ἐγὼ Τίκτουσαν ὕβριν τὴν πάροιθ' εὐπραξίαν. Eurip. Hippol.* *Φεῦ τὰ τῶν εὐδαιμονούντων ὡς τάχα στρέφει Θεός! Id. Med.* *Τὰ μεγάλα δῶρα τῆς τύχης ἔχει φόβον, Καὶ τὸ πάνυ λαμπρὸν οὐκ ἀκίνδυνον κυρεῖ. Inc.*

vs. 390 *om* uitg. 1647: *op* — vs. 400 *kijck* uitg. 1647: *kijc kt*

Dat de bedrieghlickheid der dingen sich ontmomt.
De Treurighe zijn blind; sy sien maer door haer' tranen.
410 'Tis soo, het voll gemoed ontlast sich door die Cranen;
Maer door die bobbelen swelt aller dingen schijn,
En 'twerden wijde, dat maer enghe wonden zijn.
En, slaend'er winden toe, sij suchtense tot baren,
Soo datse door den storm wel waer sy geerne waren,
415 Maer niet en sien waer langs; haer predik' maeghd of mann
Sy sien niet hoe het weer klaer weder werden kan.
De besighe zijn blind: sij sien maer door de scheuren
Van haer all-doendlickheid: sij sien geen tyd van treuren,
Sy hebben 's geen voor vreughd. haer doel-witt is profijt
420 En Eer, soo verr 't de loop van 'tsoete voordeel lydt.
Sy jagen dat Profijt met blindelingen ijver;
En vraeghtm' haer na vermaeck, dat's dat de Borse stijver,
De Casse nauwer werdt, de schure voll gewasch,
De Korven te benauwt voor Honigh en voor wasch,
425 De Kelder voor niew natt. Maer Bors en Cass zijn blinden
Die nimmer dagh en sien; jae konnen 'tlicht niet vinden,
All klopt de nood aen 'tslot. 'Tis wonder, altyd geld
Te schrapen, nemmermeer te proeven wat het geldt.
De Luije lien zijn blind: sij sien door luije lichten,
430 Die op gaen even als Blaesbalcken met gewichten

Bij vs. 409 in marg.: Per lachrymas spectant. *Ovid. Her.* 6. — vs. 411: Ἀγαθὴ γὰρ ἡ λύπη καὶ αὐτῆς ἀναπλάσαι Ἀτεχνῶς διπλάσια τῆς ἀληθείας κακά. *Phil. ap. Stob.* — vs. 413: His se stimulis dolor ipse lacessit. *Lucr.* — Flagrantior aequo Non debet dolor esse viri nec vulnere major. *Juv.* — vs. 415: Λύπη μανίας ὁμότοιχος εἶναί μοι δοκεῖ. *Antiph. ap. Stob.* — vs. 417: Ὁ πλεῖστα πράσσων πλεῖσθ' ἁμαρτάνει βροτῶν. *Eurip.* Omnia non properanti clara certaque sunt; festinatio improvida est et caeca. *Liv.* 22. — vs. 419: — Locum virtutis deseruit, qui Semper in augenda festinat et obruitur re. *Hor.* 1. *Ep.* 16. — vs. 421: — Πλοῦτον, παντόθεν θηρώμενοι Συμμικτὰ μὴ δίκαια, καὶ δίκαι' ὁμοῦ. *Eurip.* — Ἐπισκοτεῖ γὰρ τῷ φρονεῖν τὸ λαμβάνειν. *Antiph. ap. Stob.* — vs. 422: Nimirum quia non bene norunt quae sit habendi Finis et omnino quoad crescat vera voluptas. *Lucr.* 5. Amas pecuniam, o coece, quam nunquam videbis; coecus possides, coecus moriturus es. *Aug. de Doctr. Christ.* Non propter vitam faciunt patrimonia quidam, Sed vitio coeci propter patrimonia vivunt. *Juv. Sat.* 12. Avaro tam deest quod habet, quam quod non habet. *Hieron. ad Paul.* Πλοῦτον μετὰ πλουτοῦντος ἔχεις, ψυχὴν δὲ πένητος. *Pallad. ap. Stob.* Ἐγὼ μὲν οὔποτ' αὐτὸν ὄλβιον καλῶ, Φύλακα δὲ μᾶλλον χρημάτων εὐδαίμονα. *Eurip. Ant.* Οὐπώποτ' ἐζήλωσα πλουτοῦντα σφόδρα Ἄνθρωπον, ἀπολαύοντα μηδὲν ὧν ἔχει. *Antiph.* Sed quo divitias haec per tormenta coactas? Cum furor haud dubie, cum sit manifesta phrenesis, Ut locuples moriaris egenti vivere fato? *Juv.* 14. Divitiarum nomen invasit occupata paupertas. *Sen. Ep.* 119. — vs. 429: Qui vigilans stertit. — Mortua cui vita est prope jam vivo atque videnti. *Lucr.* Nimis homo nihil est qui piger est, Nimisque id genus odi ego male. *Plaut. Rud.* Mihi enim, qui nihil agit, esse omnino non videtur. *Cic. de nat. Deor.* 2. — Letho junxere soporem. *Claud. in Eutrop.* 2.

vs. 410 *'T is* uitg. 1651: *Is 't* uitg. 1653 als boven. — vs. 429: *luije* uitg. 1647: *taeye*

Die 'tOrgel spreken doen. Haer keers staet ongesnutt,
Haer sinnen wentelen in 'tbedd of inden dutt:
In 'tbedde gins en weer als deuren op haer' duijmen.
Sy lacchen met het volck dat hoed of Helm met pluijmen
435 Haensteertelick verciert, doo' veeren leggen best,
En zyn der lenden over overlieve nest:
Soo denckens' in haer hert: 'tis wonder dat sy 'tdencken,
En niet en vreesen sich all denckende te krencken;
Want dencken is een last van sinnen, en haer grouwt
440 Van alle besigheid die hert of huijt verouwt.
Denckt hoe haer 'tspreken lust, hoe 'tstaen, en gaen: te weten
Dat is de wereld met een' passer over-meten,
Eens ploeghers slavernij: maer, Coetsen, lieve vond,
Ghij zyt een soet versett. Daer gaen de wielen rond,
445 Daer sitt mijn luye blind', en siet niet dat syn' leden
De leden niet en zijn die dat behulp met reden
En sonder schaemte voegh', en dat 'er neffens gaen
Die 't beter passen sou te sitten als te staen.
Dat kan luij-leckernij; sij blindt verstant en oogen,
450 En maeckt sich meester beij van reden en medoogen.
'Ten is de slechtste slagh van alle blindheid niet,
Daer ijemand wat hij siet moedwillens niet en siet.
De Schilders (dit gaet hoogh) de Schilders, Parthenine,
(Noch zynse van 'tgeslacht dat ick eerbiedigh diene)
455 De schilders heet ick blind. en soom'er wel op lett,
'Tzijn scheppers meestendeel. sy sien maer door 'tpalett,
En bouwen een' Natuer, die vriendlick is van wesen
En soet en aengenaem: maer meent ghy daer te lesen
Hoe grootemoer Natuer haer eighen wesen staet?
460 'Tis verre vanden wegh. Een' steegh is oock een' straet,
Een hutt is oock een huijs, en Struijcken zijn oock boomen,
Maer steegh en hutt en struijck zijn schaduwen en droomen
Bij straet en huijs en Boom: daer hoort veel goedheids toe
Om Gods en menschen werck te keuren met gemoe
465 Voor even en gelyck. Wat wilm' ons meenen leeren?
Twee droppen zijn niet eens, twee eijeren, twee Peeren,
Twee aengesichten min. De trotste mogentheid
Van d'eerste Schepper blyckt in 'teewigh onderscheid
Van all dat was en is en werden zal naer desen;

Bij vs. 445 in marg.: Gestatio nescio an et contra naturam sit; quae pedes dedit, ut per nos ambularemus. *Sen. Ep.* 55. — vs. 466: *Οὐκ ἔστιν οὐδὲν τῶν ἐν ἀνθρώποις ἴσον.* — vs. 467: Quid inter ipsos homines, nonne et simillimis formis dispares mores, et moribus figura dissimilis? *Cic. l.* 1. *de Nat. Deor.* —

vs. 443 *Eens* uitg. 1647: *Een'*

470 En is 't laetduncken van een mensch soo hoogh geresen,
Dat menschen machtigh zijn, daertoe, in allen schijn,
Niet kunstenaers genoegh, niet Scheppers wilde zijn?
Siet hoe verr 'tsoete volck in dese blindheid dwalen:
Gaet met haer wandelen door Boom en Bergh en Dalen,
475 Dat's, seggens', een Gesicht dat Schilderachtigh staet.
'K kan 't niet ontschuldigen, 'tis derteltjes gepraett;
My dunckt sy seggen, God maeckt kunstighe Copijen
Van ons oorspronckelick, en magh sich wel verblyen
In 'tmeesterlick patroon, all waer 't van onse hand,
480 'Ten kon niet schooner zijn, in Zee en Locht en Land.
Gaet met die scheppers thuijs, en leentse 'tstrackste wesen,
'Tlangmoedigste gedult, om door en door te lesen
Hoe God uw aensicht schiep. Als 'tlang gemartelt is,
Daer staet ghij in 't paneel: maer, in een woord, 'tis mis.
485 Sy scheppen u een ijet, een' Bloedverwant, een' Broeder:
Maer ghij en staet 'er niet. De Dochter is maer Moeder,
De Vader is maer Soon. En, soeckt ghij meer bewijss,
Komt tot de tweede proef: daer 's 't weer een' ander Wijz,
Een ander Bloedverwant, een' niewe Nicht geboren,
490 En ghij in twijffeling wie wijsselixt verkoren.
Siet nu de menschen in haer oogeloosheid aen
Of 't volck is om Gods doen of misdoen aen te slaen.
De moedighe zijn blind: sy sien maer door het blaken
Van haer ontsteken hert. de slaghen die haer raken,
495 Het sterven dat haer dreight, de leemt, die arger is,
En voor lang sterven streckt, sien beid' haer' oogen mis.
'Tzijn blinden diemen hoeft, en niet en kan onbeeren,
Vyf stuijvers blinden 's daeghs, om vyand af te weeren,
Om vrienden voor te staen; en sij gaen op het merck
500 Van Eer en onderhout standvastelick te werck;
Dat 's redelick gesien: maer kan men moedigh noemen

Bij vs. 473 in marg.: Multa vident pictores in umbris et eminentia, quae nos non videmus. *Cic.* 4. *Acad.* — vs. 475: Ἡ *γραφικὴ καὶ ὅλως ἡ μιμητικὴ πόῤῥω μὲν τῆς ἀληθείας οὖσα τὸ αὑτῆς ἔργον ἀσπάζεται, πόῤῥω δ' αὖ φρονήσεως ὄντι τῷ ἐν ἡμῖν προσομιλεῖ τε καὶ ἑταίρα καὶ φίλη ἐστὶν ἐπ' οὐδενὶ ὑγιεῖ οὐδ' ἀληθεῖ. Plat. Dial.* 10. *de Rep.* — vs. 493: — Caeco praeceps audacia vultu. *Claud. in Ruf.* 1. Φεῦ τῆς ἀνοίας, ὡς ἀπαίδευτον θράσος. — vs. 495: — Quos ille timorum Maximus haud urget lethi metus: inde ruendi In ferrum mens prona, viris animaeque capaces Mortis. *Lucan.* 1. Haec gens hominum fertur rapidis Obvia fatis, incerta sui, Stygias ultro quaerimus undas. Nimium, Alcide, pectore forti Properas moestos visere Manes. *Sen. Herc. Fur.* — Cupiuntque suum reperire periclum. *Ovid. Met.* 8. Coeca ambitione et in gladios ruente. *Sen.* 7. *Benef.* 26. — vs. 496: — Mercedibus emptae Ac viles animae. *Petron.* Scire sat est quantâ fuerint mercede nocentes. *Luc.* Quanti sua funera vendant. *Juv.* — Caput in mortem vendunt. *Man.* — vs. 501: Τὰ *πόλλ' ἀνάγκη διαφέρει τολμήματα.* Ἡ *δὲ ἀνάγκη κοὐτιδανὸν πρὸς* Ἄρηα *ἐγείρει.*

vs. 471 *machtigh zijn, daertoe* uitg. 1647: *konnen, daer toe God*

Dat voort moet? Als de spuijt het water over Bloemen
Of over Webben drijft, is d'eer van dat geweld
In 'twater, of alleen van acht'ren in die 't knelt?
505 De moedighe gaet aen gelijck een nucht're Tyger:
Ia, maer van achteren maeckt ijet den stouten krijgher,
Den Honger en de Eer. den Honger is niet waerd
Te melden: 'tis geen mann die 'tniet en is van aerd,
Maer om niet doot te zijn: in d'Eere will ijet blaken,
510 Dat schijn heeft van een' mann recht tot een' mann te maken.
Iae schijn, maer Eer, en vrees van Oneer zyn soo nauw
Uyt een te keuren als het lichaem en de schaeuw.
Siet door den moijen Mist van 'tingebroken Schijn-stout,
Ghy vindt die vreese, die den jagher op het Swijn stout,
515 Den meesten krijgher op de wall en tegen 'tlood.
Kort om, de pynbanck werdt ontweken door de Dood:
Dat 's all soo scherpen dwang als honger. Laet dat loopen;
Daer komt een' derde toe, die bloed uijt geeft met stoopen.
De moedighe werdt gramm, syn bloed koockt in syn lijf,
520 Syn' Galle braeckt, syn Hert maeckt alle ad'ren stijf;
Nu is hij bloed-blind, nu en siet hij noch de reden
Waerom hij oorloght, noch 'tperijckel syner leden.
Nu gaet hij als een Leew die rood siet; nu is 't uijt
Met menschen-moedicheit en Furie voert de Schuijt,
525 'T peerd en de schipper holt. Noch staens' haer en verwond'ren
Veel blinden die het sien, als die het hooren dond'ren,
En weten d'oorsaeck niet van 't vierighe gedreun:
Maer die het siende sien, en vechten even deun,

Bij vs. 507 in marg.: *Ὁσία δ' ἀνάγκη πολεμικωτάτη θεός. Δεῖ δ' οὐ δι' ἀνάγκην ἀνδρεῖον εἶναι ἀλλ' ὅτι καλόν.* *Ib.* Τίς *δ' οὐχὶ θανάτῳ μισθοφόρος, ὦ φιλτάτη,* "Ος *ἕνεκα τοῦ ζῆν ἔρχετ' ἀποθανούμενος.* *Antiph. ap. Stob.* Mortis timor etiam inertissimos excitavit in praelium. *Sen. de Ir.* 1. 13. Οὕτω *γε κἂν οἱ ὄνοι ἀνδρεῖοι εἶεν πεινῶντες.* *Arist. Eth. Nic.* 3. 11. Desperatione in audaciam accinguntur. *Tac.* 3. *Hist.* Ignaviam quoque necessitas acuit. *Curt.* 5. Gravissimi sunt morsus irritatae necessitatis. *Porc. Lat. in Declam.* — vs. 511: Τὸ *μὲν σφαγῆναι δεινόν, εὔκλειαν δ' ἔχει.* *Eurip. Herc.* Verecundia dum prohibet fugere, facit esse victorem. *Veg.* 1. 7. Nonne mori satius quam vitae ferre pudorem? *Claud.* — vs. 516: Οὐχ *ὅτι καλὸν ὑπομένει, ἀλλὰ φεύγων κακόν.* *Ar. Eth. Nic.* 3. 11. — vs. 519: — et accensae non fortiter imperat irae. *Ovid. Met.* 9. — Maternis saevus in armis Aeneas acuit Martem et se suscitat irâ. *Virg. Aeneid.* 12. — vs. 521: Ἡ *καὶ φρενοπλὴξ ἰσχύειν σοι φαίνεται;* Ira in adjutorium virtutis non venit, sed in vicem. *Sen.* 1. *de Ir.* 13. — notum quid caede calentibus armis, Quantum irae liceat, motusque quid audeat ensis. *Sil.* 1. — *χόλος δέ τε καὶ τὰ κελεύει.* Il. *υ*. Acrior ad pugnam redit, et vim suscitat irâ. *Virg. Aen.* 5. — et rabie jecur incendente feruntur Praecipites ut saxa jugis praerupta, quibus mons Subtrahitur, clivoque latus pendente recedit. *Juv.* 7. Vide, ne fortitudo minime sit rabiosa, sitque iracundia tota levitatis: neque enim est illa fortitudo, quae rationis expers est. *Cic. Tusc. quaest.* 4. — vs. 525: Primi in omnibus praeliis oculi vincuntur. *Veg.* 3. 26. Τὸ *δ' ἐμπλήκτως ὀξὺ ἀνδρὸς μοίρᾳ προσετέθη.* *Thuc. lib.* 3.

vs. 503 *dat* uitg. 1647: *het* — vs. 518 *toe* uitg. 1647: *roe* K. a. als boven.

Maer met bescheidenheid, en koel, en wel gedreven
530 Van ijver voor Gods saeck, daer tegen lid en leven
Soo rustigh werdt gewaeght als Hoij en Stroij voor Goud,
Die seggen, dese leew is hersseloos, en stout
Om dat hij 't niet en weet, en 'tis een beest met eeren,
Maer 'tis geen moedigh mann; hy kan slaen en verseeren,
535 Maer vechten kan hij niet. Soo veel scheelt Toorn, en Maet,
Dat des' bescheidene, die blinde slagen slaet.
Nu, 't stryden heeft een end; daer is veel eers bevochten,
Maet en Toorn heeft verricht all wat sy beide mochten:
De Peck-tonn gaet aen brand, de vier-pijl en de klock,
540 De Dichters mengen lof en Eer met ernst en jock:
Eer is de beste buijt, dat gheef ick beij gewonnen;
Wie deelt dien besten buyt? Sy die de Webbe sponnen,
En komen kreupel thuijs, of krijgen voor haer' serck
Het bloedigh aerdrijck? Neen. De Reeders van het werck,
545 De Hoofden van de saeck, de leidsluij vande scharen
Gaen met de Croonen door. Wie meent ghij dat sy waren
Die Alexanders jeughd verhieven tot den throon,
Die Cesars boosen will vollvoerden? blinde doo'n,
Blind voor vijf stuijvers 's daeghs. hoe hieten die soldaten?

Bij vs. 529 in marg.: Πρὸς σοφίᾳ μὲν ἔχειν τόλμαν μάλα σύμφορόν ἐστι. *Euen. ap. Stob.* — Contemnendae sunt humanae res: negligenda mors est: patibiles et dolores, et labores putandi. Haec cum constituta sint judicio atque sententiâ, tum est robusta illa et stabilis fortitudo: nisi forte quae vehementer, acriter, animose fiunt, iracunde fieri suspicamur. *Cic. Tusc. quaest.* 4. Ὁ μὲν οὖν ἀνδρεῖος ἃ δεῖ, καὶ οὗ ἕνεκα, ὑπομένων καὶ φοβούμενος, καὶ ὡς δεῖ καὶ ὅτε. *Arist. Eth. Nic.* 3. 10. Sunt et belli, sicut pacis jura: justeque ea, non minus quam fortiter debet gerere. *Liv.* 5. Causa jubet superos melior sperare secundos. *Lucan* 7. Frangit et attollit vires in milite causa; Quae nisi justa subest, excutit arma pudor. *Prop.* 4. *Eleg.* 6. — pulchrumque mori succurrit in armis. *Virg.* Id solum refert, növissimum spiritum per ludibrium et contumelias effundant, an per virtutem. *Tac.* 3. *Hist.* — τόλμᾳ μὲν ἐοικὼς Θυμὸν ἐριβρεμετᾶν θηρᾶν λεόντων. *Pind. Isth.* — vs. 532: Isto modo dic et phrenesin atque insaniam viribus necessariam; quia saepe validiorem furor reddit. *Sen.* 16. Nemo irascendo fit fortior, nisi qui fortis sine ira non fuisset. *Id.* Et canibus blandis rabies venit. *Virg.* 3. *Georg.* — Minor admiratio summis Debetur monstris, quoties facit ira nocentes. *Juv.* 7. Καὶ τὸν θυμὸν δὲ ἐπὶ τὴν ἀνδρίαν ἐπιφέρουσιν. ἀνδρεῖοι γὰρ εἶναι δοκοῦσι καὶ οἱ διὰ θυμὸν ὥσπερ τὰ θηρία ἐπὶ τοὺς τρώσαντας φερόμενοι, ὅτι καὶ οἱ ἀνδρεῖοι θυμοειδεῖς. Οἱ δὲ διὰ ταῦτα μάχιμοι μὲν, οὐκ ἀνδρεῖοι δέ. οὐ γὰρ διὰ τὸ καλὸν, οὐδ' ὡς ὁ λόγος, ἀλλὰ διὰ τὸ πάθος. *Arist. Eth. Nic.* 3. 31. quid igitur huc adhibetis iram? an fortitudo, nisi insanire coeperit, impetus suos non habet? *Cic. Tusc. quaest.* — vs. 536: Ὁ θυμὸς ἀλγῶν ἀσφάλειαν ἔχει. Furor iraque mentem praecipitant. *Virg. Aeneid.* 2. — acri potior prudentia dextrâ. *Val. Flac.* 14 *Argon.* Προπέτειά γε μὲν καὶ θρατύτης καὶ θυμὸς ἄλογος, ἔτι δὲ καὶ κενοδοξία καὶ τῦφος. *Polyb.* 3. — male cuncta ministrat Impetus. *Lucan.* Temere in acie versari et manu cum hoste confligere, immane quiddam et belluarum simile est. *Cic. de Offic.* — vs. 544: Νίκης στρατηγὸς τὴν δίκησιν ἄρνυται. Illud quidem ingens fama, hoc nulla circumfert. *Plin. Sec. ep. l.* 3.

vs. 529 *Maer* K. a.: *Doch* — vs. 547 *jeughd* uitg. 1647: *deughd*

550 Geen' schrijvers hebben 't oyt, myns wetens, nae gelaten.
Wat dunckt u, Parthenin, is ijemand dichter blind
Dan die sich selfs verliest en voor een ander wint?
Hoe dan, in 't tegendeel; zyn 't bloode lie'n die wel sien,
Die daer voorsichtelick na 'tbergen van haer vell sien?
555 Noch blinder. bloode luij zijn blinde luij voor all,
Sy sien maer door een oogh dat midden voorden ball
Het vreese-vlies bedwelmt: sy sien geen blad bewegen,
Sy'n meenen, 'tis een lood; sij sien geen' blooten deghen,
Sij'n voelen hem in 'thert; sy sien geen kruijt aen gaen,
560 Sy'n dencken, 'tijser komt recht op haer leven aen;
Sij bucken voor een' vliegh, sy schricken voor een vogel,
En, of het duijcken waer een' borstweer voor een' Cogel,
Sy struycklen ongequetst in 'tvlacke veld. In 'tend,
Sy deinsen blindeling, en die 't dan tydighst wendt
565 En met de hielen schermt, en op den rugg laet waeijen,
Siet scherper inden wind dan die het voorhoofd draeijen
Van daer die blixem komt, en sien niet dat de mann
Die naer syn' vyand siet, kan dat sijn vyand kan,
Kan winnen en verslaen, en dat beghinn van loopen
570 (Sett schand en eer van kant) het end is van haer hopen,
En dat een mann die wijckt syn lijf ten besten geeft,
En 'tleven dat hij berght verblindt van schaemte leeft.
De jonghe lien zijn blind, ('kwill van geen' liefde spreken:

Bij vs. 551 in marg.: *Ὦ κενεοῦ καμάτοιο, καὶ ἀτρήκτου πολέμοιο. Pantel. ap. Stob.* *Ἐν δ' ἰῇ τιμῇ, ἠμὲν κακὸς, ἠδὲ καὶ ἐσθλός.* — vs. 553: *Πότερα γενέσθαι δῆτα χρησιμώτερον Συνετὸν ἄτολμον, ἢ θρασύν τε κἀμαθῆ; Eurip. Oedip.* — vs. 555: Timor abstulit omnem sensum animumque. *Ovid. Met.* 14. Est genus unum Stultitiae nihilum metuenda timentis. *Hor.* 2. *Serm.* 3. Nunquam fidele consilium daturus timor. *Senec.* 7. *Benef.* 26. — vs. 557: *Ἅπαντα γάρ τοι τῷ φοβουμένῳ ψοφεῖ. Soph. Aja.* Hi sunt qui trepidant, et ad omnia fulgura pallent Cum tonat, exanimes primo quoque murmure Coeli. *Juv.* 13. — veluti pueri trepidant, atque omnia coecis In tenebris metuunt. *Lucr.* 2. — vs. 566: *Ὀξυδερκὴς τότε πως καὶ ἀρτίπους γίγνομαι πρὸς μόνον τὸν καιρὸν τῆς φυγῆς. Lucian. Tim.* — vs. 569: *Ὁ δὲ αὖ θάνατος ἔφικε καὶ τὸν φυγόμαχον. Ἐπὶ τῶν πολέμων φρίττοντες τὸν θάνατον, οἱ δὲ φεύγουσι, καὶ φεύγοντές τε πίπτουσιν, ἧπερ οἱ ἱστάμενοι, καταφρονοῦντες θανάτου, δεινὴ γὰρ μάχη νώτων πρὸς χεῖρας. Imp. Man. c.* 46. — Multos in summa pericula misit Venturi timor ipse mali. *Luc.* Multis ipsum Timuisse nocet, multi ad fatum Venere suum, dum fata timent. *Sen. Oedip.* *φευγόντων δ' οὔτ' ἄρ' κλέος ὄρνυται, οὔτε τις ἀλκή. Hom. Iliad. ε.* Magna est stultitia id ipsum quod verearis, ita cavere, ut cum vitare fortasse potueris, ultro accersas et attrahas. *Cic. Brut.* Semper in praelio iis maximum est periculum, qui maxime timent; audacia pro muro habetur. *Sal. Catil.* Mors et fugacem persequitur virum, Nec parcit imbellis juventae Poplitibus timidoque tergo. *Hor.* — vs. 573: *Τὸ νέον ἅπαν ὑψηλόν ἐστι καὶ θρασύ. Metr. ap. Stob.*

vs. 553 uitg. 1647: *Hoe ist? zyn 't bloode dan* — vs. 556 *voorden* uitg. 1651: *door den* — vs. 558 *Sy'n* uitg. 1647: *Sy* — vs. 567 *die* uitg. 1647: *de* — vs. 570 *van kant* uitg. 1647: *op zij* — vs. 572 *dat hij* uitg. 1647: *soo hy 't*

Wy waren oock eens jongh; maer onder die gebreken
575 En lagen wij noijt sieck) de jonghe luy zyn blind
Van eigenwaen in 'tgeen een yeder 'tsoetste vindt.
'Tlicht van de niewe wer'ld slaet flick'righ in haer' oogen;
Sy vrijen 't als de mugg: het redelick medooghen
Der ouden diese sien verzengen aende vlamm
580 En komt haer niet te baet: haer onderwijs is lamm,
Haer' reden is bequijlt, sy hebbense vergeten
De rechte levens konst, (die dese beter weten)
Haer woord is tandeloos, sy suffen onder 'tpack
Van grijse jaren, sij zyn lusteloos en swack,
585 Sy mogen inde jeughd, die lustigh is van krachten,
Geen' vrolick wesen sien, sy straffen en verachten
All wat haer niet en smaeckt: de minste vreugde is sond;
Sy dencken niet hoe groen wel eer haer herte stond;
Haer ooghen zyn soo swack sij sien door lange dagen
590 Het groene wambas niet dat Grootevaer gedragen
En lang versleten heeft: Maer jongeli'en zyn kloeck;
Sy kijcken sonder brill in 's Werelds groote Boeck,
En lesen 't lustigh door; en vinden sy daer bladen
Met inckt van swarigheid en kommer overladen,
595 Sy gaen niet door de sloot, sy springen s' over heen,
En maken witt van swart, en smelten jae tot Neen:
Tot dats' eens inde keers haer wiecken voelen schrempen.
Dan gaen haer' ooghen op, dan siense dat haer slempen,
Haer hollen, haer getuijsch 'tpad naer beneden is,
600 En dat de rechte baen verr mis getreden is.
Nu d'oude zyn oock blind (ick will haer niet verwijten
De quelling die haer slijtt en ons begint te slyten,)

Bij vs. 576 in marg.: Propter adolescentiam Minus videtis, magis impense cupitis, consulitis parum. — vs. 578: Cereus in vitium flecti, monitoribus asper, Utilium tardus provisor, prodigus aeris, Sublimis cupidusque et amata relinquere pernix. — vs. 580: Denique jam fabulae sumus senex atque anus. *Ter. Hec.* Ὀχληρὸς ἀνήρ ἐστιν ἐν νέοις γέρων. Ὦ γέρον, ἦ μάλα δή σε νέοι τείρουσι μαθηταί. Tum etiam in senecta hoc deputo miserrimum, Sentire eâ aetate esse odiosum se alteri. *Caecil. ap. Cic. de Senect.* — vs. 583: Multa ferunt anni venientes commoda secum, Multa recedentes adimunt. *Hor. de Art.* — vs. 587: A pueris illico volunt nasci senes. *Ter. Heaut.* Nobis maligni judices, aequi sibi. *Sen. Agam.* — vs. 588: Ex sua libidine moderantur quae nunc est, non quae olim fuit. *Ter.* — vs. 591: Quotusquisque vel aetati alterius, vel autoritati, ut minor cedit? statim sapiunt, statim sciunt omnia, neminem verentur, imitantur neminem, atque ipsi sibi exempla sunt. *Plin. Sec. ep. l.* 8. — vs. 596: Nullum vitium est sine patrocinio. *Sen.* 21. *Ep.* 117. — vs. 597: Sy sullen wandelen als blinden, omdat sy den Heere gesondight hebben. *Soph.* 1. 17. — vs. 598: Daer is een wegh, die yemand recht schijnt: maer het laetste van dien zijn wegen des Doods. *Prov.* 16. 25. Ὡς πολλὰ διὰ τὰς ἡδονὰς λυπούμεθα.

vs. 601 *Nu* uitg. 1647: *Dan*

Kheb 't op haer' oogen niet; maer oude li'en zijn blind,
En werden kinderen in meest haer onderwind.
605 Sy schem'ren van verr sien, sy struijckelen van vreesen
(Daer 's een' voorsichticheid die 'tall te seer kan wesen,
En die 'tCrijstallen vat te kommerlick versett
Ontvalt het, want daer was all bevend' op gelett)
Sij hoopen over een all wat sij sien en saghen
610 En om een uer beraeds besteden all haer' daghen,
Sij weten all wat was en all wat wesen kan
En sien op 'tmogelick als gingh 't all aenden mann.
Soo valt haer Iae-woord stramm, en schiet haer van der tongen
Als aengebacken struijf: noch duncken haer haer' longen
615 Te schielick van geblaes, en op het lest besluijt
Van 'tliedjen zijn sij maer ter halver wegen uijt.
Haer' kinders minnen zij gelyck haer Ouders minden:
Maer in het tweede lid zyn sy de sotste blinden
Van all dat niet en siet: Bij een misboren kind
620 Van Dochter of van Soon, geen minnaer is soo blind.
Sij sien niet dat het hinckt, sy sien niet dat het scheel siet,
Sy sien sijn bulten vande billen tot de keel niet,
[Sy sien het onkruyd niet te wieden, dat in 't vett
Der niewe gronden syn' vergiften wortel sett:]
625 Kinds kindje magh geen quaed: all wil 't de moer verhindren,
Kinds kind staet alles vrij. Sy werden selfs kinds kindren
En broeijen kinds kind mall, en geven 't sulcken ploij
Van luy, van onbeleefd, van kostelick, van moij,
[Van vuijl, van onbesuijst, van snoeperigh, van vraetigh,
630 Van vreck, van stuer, van steegh, van dertel, van wanwaetigh,]
Dat vader qualick weet, dat moeder qualick siet
Waer mé den rechten bocht te krijgen in het ried.

Bij vs. 605 in marg.: Frangere dum metuis, frangis crystallina; peccant Securae nimium sollicitaeque manus. *Mart.* — vs. 607: — Res omnes timide gelideque ministrat Dilator, spe longus, iners, avidusque futuri. *Hor. de Art.* — vs. 611: Quae neque futura, neque facta sunt, tamen ii sciunt. *Plaut.* Norunt quid toto fiat in orbe, Quid Seres, quid Thraces agant. *Juv.* — vs. 615: Deficit auditor, non deficit ipse loquendo: O solà fortes garrulitate senes! *Corn. Gall.* — vs. 619: *Δεινόν τι τέκνων φίλτρον ἀνθρώποις θεὸς Ἔθηκε. Eurip. Ὦ παῖδες οἷον φίλτρον ἀνθρώποις φρενός.* ut amice Turpia decipiunt coecum vitia. Strabonem Appellat poetum pater: et pullum male parvus Si cui filius est. *Hor. Serm.* I. *Sat.* 3. — vs. 626: *Πάλιν γὰρ αὖθις παῖς ὁ γηράσκων ἀνήρ. Men. Ὡς ἡδὺ πρᾶος καὶ νεάζων τῷ τρόπῳ Πατήρ. Men. Τῷ ὄντι γὰρ νήπιος ἔοικεν εἶναι πᾶς ἄνθρωπος, καὶ ὁ πάνυ γέρων. Lucian. Halc.*

vs. 617 *gelyck* uitg. 1647: *soo haer* — vs. 618 *sotste* uitg. 1647: *soetste* — vs. 623 en 624 niet in het HS., wel in de uitg. van 1647. — vs. 625 *'t* niet in het HS. — vs. 629 en 630 niet in het HS., maar eerst in K. a.

Spreeckt van den ouden tyd: ghy hoeft het niet te spreken,
Sy spreken 't sonder end, men kend'er de gebreken
635 Van dese eewen niet, gerechticheit en deughd,
En liefd' en zedigheid was 'tquaedste van haer jeughd.
Men schold syn' broeder niet, men wist van geen bedrieghen,
Men haette vleijerij, en achterklapp en liegen,
Men gingh den rechten wegh: daer was geen' overdaed,
640 Geen gulsigheid in huijs, geen hoovaerdij op straet.
'Twas in de gulden Eew, de werld was onversleten,
'Tschynt Grootvaer hadd noch in den Appel niet gebeten,
En 'tscheelt maer vijftigh jaer van haer tot onsen tyd.
Siet hoe het klaer gesicht in 'tgrijse haer verslijt.
645 De tyd liep als hy loopt; de boosheid gingh haer' gangen.
Daer was soo veel te doen met pijnigen en hangen
Als Banck en Beul vermocht. en, ben ick niet heel blind,
De soon gelyckt syn vaer, de moeder was als 'tkind.
De Ioffrouwen zyn blind: (hoe sal ick hier door raken,
650 Wat aensicht hebb ick nu, wat bloedeloose kaken,
Die u met desen troost te velde komen derv?
Maer u en teeckenden ick noyt op desen kerf,
Of soo ghij 'r oijt op stond, het merck is uytgesleten.
Of emmers ghij en hebt u noijt ontsien te weten
655 Dat uw vrouw Grootemoer Heer Adams huijsvrouw was)
De Ioffrouwen zyn blind, sij sien maer door het glas
Van spiegels die den damp van eigenwaen besoetelt,
En vragen aen dat Glas, als 'tlang genoegh gehoetelt,
Gehult is en getoijt, Hoe ben ick, schoon of niet?
660 'T glas antwoordt wat het siet; maer sy en vatten 't niet.
Noch eens, wat ben ick, blanck van huijt, en blond van haren?

Bij vs. 633 in marg.: Difficilis, querulus, laudator temporis acti Se puero: censor castigatorque minorum. *Hor. de Art.* Hoc Majores nostri questi sunt, hoc nos querimur, hoc posteri nostri querentur, eversos esse mores, regnare nequitiam, in deterius res humanas et in in omne nefas labi. *Sen.* 1. *de Benef.* 10. — quasi non plurimum Malefacta mea essent solida in adolescentia. *Plaut. Epid.* 3. Improbitas illo fuit admirabilis aevo. *Juv.* 13. Super omnibus negotiis melius atque rectius olim provisum: et quae convertuntur, in deterius mutari. *Val. Max. lib.* 2. — vs. 641: Quippe aliter tunc orbe novo, coeloque recenti Vivebant homines. *Juv. Sat* 6. — vs. 644: Profecto deliramus interdum senes. *Plaut. Epid.* 3. 3. — vs. 645: Idem semper de nobis pronunciare debebimus, malos esse nos, malos fuisse: invitus adjiciam, et futuros esse. *Sen.* 1. *de Benef.* 10. — vs. 656: Καὶ γὰρ ἐπ' ἀγλαΐῃ ζηλήμονες εἰσὶ γυναῖκες. *Mus.* Multa sunt mulierum vitia: sed hoc e multis maximum est, Cum sibi nimis placent, nimisque operam dant ut placeant viris. *Plaut. Poen.* 5. 4. — Ita est ingenium muliebre, Bene cum lauta est, tersa, ornata, ficta est, infecta est tamen. *Id. Stich.* 5. 5. Jam dudum vera rerum vocabula amisimus. *Cat. ap. Sall.*

vs. 633 *Spreeckt* uitg. 1647: *Swijght*

'T gelas soud antwoorden, maer 'tweet het niet te klaren:
'Tvraeght selver, Ioffertje, wat zijt ghij, dat of dit?
Daer sit een smeerigh rood, daer sitt een konstigh witt
665 En maeckt mij twijffel-blind: het stuyft'er stof van Boomen
In die gekrulde lock: heel Cypers en heel Roomen
Staen tuschen u en mij: waer zyt ghij? Wel gevraeght:
Maer elders werdt haer konst geluckiger gewaeght:
Een jager van sulck wild ontmoetse bijder straten,
670 En roept, o blanck en blond ten hemel af gelaten,
Wie kan u wederstaen? en sy, en siet sij niet,
Onnoosel oogeloos', dat hij se niet en siet?
Sij siet het snell en wel: dan 'tlust haer niet te weten.
Dit magh de soete, dit de sotte blindheid heeten.
675 Maer geen' en streckt soo wijd. Van aller eewen herr
Was liegen vrouwen voer. Ick raeckte noijt soo verr
Of vrouwen-lof was lief. En soo bedrogh en liegen
Van 'tnaeste maegschap zijn, noodsakelick, Bedriegen
Hoort liegen met vermaeck; en Poeijer en Pinceel
680 En vlieghe-plaesters, Hull en Krull, Kant en Fluweel,
Is een verbinteniss van hoffelicke logen.
Wie daer min aen besteedt dan 'tuyterste vermogen
Van lieghen, heeft het Hof maer blindeling doortast:
De vrouw die schoon will zijn, wil 't hooren, dat gaet vast.
685 De Cakelaers zijn blind: sy sien maer door haer' woorden,
(Ick weet niet hoe ghij vaert) daer mé sij mij vermoorden.
Sij sien maer door haer' galm, niet waer, noch wat, noch wie,
Sy snorren u om 'thooft gelijck de rommel-bie;
Mits dat haer seggen klinck' soo houden sy 't gewonnen.
690 Maer siet niet haest na land, sij hebben nau begonnen

Bij vs. 662 in marg.: *Τίς γὰρ κατόπτρῳ καὶ τυφλῷ κοινωνία;* *Epich. ap. Stob.* Seque reformidat speculo damnante. *Claud. in Eutrop.* I. — vs. 664: Fucari pigmentis, quo vel rubicundior, vel candidior appareat, adulterina fallacia est, quâ non dubito etiam ipsos maritos se nolle decipi, quibus solis permittendae sunt foeminae ornari, secundum veniam, non secundum imperium. *Aug. Ep.* 73. — vs. 670: *Κύπρι φίλη μετὰ Κύπριν, 'Αθηναίη μετ' 'Αθηνῆν Οὐ γὰρ ἐπιχθονίῃσιν 'ίσην καλέω σε γυναιξίν.* *Mus.* Illum turbat amor, vultumque in virgine figit. *Virg.* 12. *Aeneid.* Spectat, et in vultu veluti tum denique viso Lumina fixa tenet, nec se mortalia demens Ora videre putat. — vs. 679: Et finxit vultum, et meruit formosa videri. *Ovid. Met.* 4. — vs. 685: Quorum omnis vis virtusque in lingua sita est. *Sall.* — vs. 686: *Παραιτείσαντα δὲ χρὴ τοὺς τοιούτους τῶν ἀνθρώπων καὶ διαράμενον ἀπαλλάττεσθαι ὅστις ἀπύρετος βούλεται εἶναι.* *Theophrast.* *'Ανὴρ γὰρ ὅστις ἥδεται λέγων ἀεὶ Λέληθεν αὑτὸν τοῖς ξυνοῦσιν ὢν βαρύς.* *Soph.* — vs. 687: *'Ανθρώποισιν οὐκ ἐχρῆν ποτε Τῶν πραγμάτων τὴν γλῶσσαν ἰσχύειν πλέον.* *Eurip. Hec.* — vs. 690: *Γλώσσης περίπατός ἐστιν ἡ ἀδολεσχία. Κωτίλῳ ἀνθρώπῳ σιγᾷν χαλεπώτατον ἄχθος.*

vs. 662 *'T gelas soud antwoorden, maer 'tweet* uitg. 1647: *'T glas soud wel antwoorden, maer weet.* — vs. 671 *sy, en siet sij* uitg. 1647: *sy en siet het* — vs. 690 *niet* uitg. 1647: *met* K. a. als boven.

Als wij zijn uijt gehoort. Sij slaen soo veel geschals
Met haer ontriemde tong, en sien soo veel gevals
Aen slagh en weerslagh van dien klepel van haer klockhuijs,
Dat ick veel liever lagh dicht byde groote klock t'huys
695 Dan by haer onderhoud. haer heele hoofd is klock,
En wee hem diese roert. Slaet wijsheid voor of jock,
Sy luydend'er op in. wel spreken en veel spreken
Is haer de selfde konst. veel woorden, veel gebreken,
Sprack een wel-sprekend mann: maer sij en hebben dat
700 In langhe niet gesien, of nemmermeer gevatt.
Vergadert endtelick all die gebraeckte toonen,
En smeltse tot een' klomp, de Reden sal u thoonen
Dat koper sonder glans, quicksilver sonder Goud
Drij Asen in de schael, maer geen' proef tegen houdt.
705 De Swijgers zijn stock-blind: sy sien maer door haer' ooren;
Sy hooren en sy sien, maer sien niet wat sij hooren.
Sy proncken met haer' stilt, en diese swijgen siet
Schrickt voor haer stomm gesicht, want stilt' heeft haer bedied
En maeckt matroosen bang en dreight haer met tempeesten:
710 Maer stomte, Parthenin', is eigenschapp van beesten;
En spreken heeft syn' uer; en swijgen buytens tyds
Beduydt veel droomens, veel onwetens, of veel spijts.
Daer gaense veel af groot, die geen' bequame reden
Haer weerwoord waerdigh sien. Mij dunckt ick siese treden
715 In 't Kaets-spel, daer geen ball, hoe schoon, hoe wel beleidt,
[Hoe konstigh, hoe onkonstigh haer bescheit,]
Haer wederslagh verdient. die blinde, soude' ick seggen,

Bij vs. 691 in marg.: — Verborum tanta cadit vis; Tot pariter pelves et tintinnabula dicas Pulsari. *Juv.* 6. *Καὶ οὗτος κρατεῖν ἔδοξεν, ὡς ἂν μεγαλοφωνότερος αὐτῶν ἢ θρασύτερος. Lucian. Bis accus.* — vs. 692: *Χαλεπὸν τῷ λάλῳ ἐστὶ σιωπᾷν, καὶ ὡς ἐν ὑγρῷ ἐστιν ἡ γλῶττη. Theophr.* — vs. 698: *Πολλὰ φέρειν εἴωθε λόγος θνητοῖσι βροτοῖσι Πταίσματα. Theog.* Loquentiae multum, sapientiae parum. *Sen.* — vs. 699: Prov. 19. 11. — vs. 701: *Σὺ δ' εὔτροχον μὲν γλῶσσαν ὡς φρονῶν ἔχεις, Ἐν τοῖς λόγοισι δ' οὐκ ἔνεισί σοι φρένες. Eurip. Ἀχαλίνων στομάτων τὸ τέλος δυστυχία. Eurip. Ἐν σοφοῖς φαῦλοι, παρ' ὄχλῳ μουσικώτεροι λέγειν.* — vs. 795: *Χωρὶς τὸ τ' εἰπεῖν πολλὰ καὶ τὰ καίρια. Καὶ τῆς ἄγαν γάρ ἐστί που σιγῆς βάρος.* Est huic diversum vitio vitium prope majus Asperitas agrestis, et inconcinna gravisque. *Hor.* 1. *Ep.* 18. Parvus sermo illis, et magna libido tacendi, Atque supercilio brevior coma. *Juv.* 2. — nec labra movet, cum mittere vocem Debuerat vel marmoreus vel aheneus. *Juv.* 13. — vs. 708: Saepe tacens odii semina vultus habet. *Ovid. de Art.* 3. — vs. 710: Vitam silentio transigunt veluti pecora. *Sall.* — vs. 711: *Οὐ δεῖ σιωπᾷν, καὶ λαλεῖν ὅπου χρεών. Σιγᾷς; σιωπὴ δ' ἄπορος ἑρμηνεὺς λόγων.* Quis non illum sapientem fuisse putasset, si pro necessitate temporis locutus esset? *Val. Max.* 4. — vs. 712: Quodque saevae cogitationis indicium est, secreto suo satiantur. *Tac. Agr.*

vs. 694 *ick veel liever lagh* uitg. 1647: *ghy veel beter light* — *groote* uitg. 1647: *grootste* uitg. 1651 als boven. — vs. 716 niet in het HS. uitg. 1647: als boven. uitg. 1651: *Hoe konstighlick, of hoe onkonstigh, haer bescheit,* — vs. 717 *die* K. a.: *de*

Gaen beter uyt de baen of in haer' pluijmen leggen,
En spreken in haer droom, of wandelen in 'twoud,
720 En spreken blinde tael met blad'ren en met hout.
De singhers zyn soo blind als vincken, die 't soo leeren.
Sij sien maer door haer keel en door haer quinckeleeren.
Sij sien niet wie haer hoort, noch wien het langer lust.
Sij gaen traegh onder zeil, sij willen van de kust
725 Geprest, gepijnight zijn; maer voerens' eens haer' winden
Van land te zeewaerd in, sij konnen 'thuijs niet vinden.
Sy krijghen lust in 'tspel, als kinderen op straet;
Sy sien niet wat de wett van 'tsingen is, de maet.
Sij sien niet wie daer geewt, en wenschtse met haer' gorgel
730 Te bedd of aen een' Galgh: daer light een lood op 'tOrgel;
Het huylt onendelick. en diese swijgen doet
Heeft meer gewelds van doen, dan diese bidden moet.
Ick spreeck mijn selven aen: men moet het mij vergeven;
Daer stond voor op mijn hoofd, all inde wiegh, geschreven,
735 Ick soude speel-sieck zijn, keel-blind en snaren-blind.
Men heeft mij opgequeeckt tot hooger onderwind:
Maer ingeboren aerd gaet allen dwang te boven.
Ick sie noch huijsbestier, noch Heeren-dienst, noch Hoven,
Noch Nood, noch Oorboor aen; ick sie geen' tijd te kort,
740 Daer Veel, of Keel, of luijt, of fluijt versleten wordt.
De springhers zijn soo blind als Clavecingel-pennen,
Sij hipplen dien te spott die haer den hals af mennen,
De speelman kaetsts' om hoogh, en geesselt se weer neer.
Constantinopelen, noch roovers van Algeer
745 En quam 't noijt inden sinn haer afgetouwde slaven
Soo vruchteloosen sweet ten hals uijt te doen draven.
'Tis Christ'nen slavernij. Sij sien niet dat de mann
Die haer in 'tronde ruckt niet anders leven kan;
Sy syn genugh'lick blind. Sij sien niet dat hij heden
750 De gangen tegenspreeckt, die 'tgisteren te treden
De schoonste mode was. Sij sien niet dat hij taegh
Op niewigheden droomt, en ijet dat weer behaegh'
Om dat het noijt en was. (Want oft quam af te soeten
Dat af gesprongen is, sijn' keucken most het boeten,

Bij vs. 724 in marg.: Omnibus hoc vitium est. *Hor.* 1. *Serm.* 3. — vs. 731: Non obtinebis ut desinant, si incipere permiseris. *Sen.* 21. *Ep.* 117. — Caesar, qui cogere posset, Si peteret per amicitiam patris atque suam, non Quicquam proficeret. *Hor.* 1. *Serm.* 3. Δραχμῆς μὲν αὐλεῖ, τεττάρων δὲ παύεται, ἐπὶ φαύλῳ καὶ γυναικείῳ πράγματι μεγάλην σπουδὴν ποιούμενος. *Lucian. de Salt.* — vs. 749: Idem eadem possunt horam durare probantes! *Hor.* 1 *Ep.* 1.

vs. 730 *daer light een lood op 'tOrgel* K. b.: *een lood light op haer Orgel* — vs. 743 *kaetsts'* uitg. 1647: *haelts'* K. a.: *drijfts'*

755 Sijn Molen-beeck liep droogh.) Heel onlanx gingmen holl
Gelyck de Noordzee gaet; nu ismen droomigh doll,
De voet kleeft aenden vloer, men maghse nau ontlijmen,
De man draeijt spitsgewijs, de vrouwen schijnt dat swijmen;
Soo deftigh is de Mode; en hoe sal 'tmerghen zijn?
760 De Duyvel en syn Moer studeren op een' schijn
Van niew' bevallickheid; daer sal wat soets uyt broeijen,
Wat niews, om man en vrouw heel av'rechts te vermoeijen,
En, of ons' Duijvelen niet langer wisten hoe,
De heele Fransche Hell, die stadigh op en toe
765 Niew' ydelheden braeckt, sal by den and'ren schrapen
Daer onse blinden sich bevallick aen vergapen.
Wegh met den ouden trant; daer komt een and're swier,
Versleten te Parijs, en vande niewste hier.
Soo blind en ben ick niet in menschelicke dingen,
770 Ick sie wel dat de vreughd door singen, of door springhen
De jeughd ten hals uijt will, en, als men springen moet,
Is mog'lick hij minst blind, die 't minst onmatigh doet;
Maer 'tmoeyelicke Mall, en altyds niewe vodden
Gaen boven mijn geduld: men kan papier verbrodden
775 (My dunckt ick 't red'lick kan) met all te dert'len int,
De school-strick, voor goed schrift, maeckt schrift en schrijver blind.
De wijste Coningh danst', (hoort, vrouwen, en hoort, Heeren)
Maer op sijn' eighen' snaer, en ded' het God ter eeren,
En mat syn' treden niet op uytheemsch onderwijs;
780 Sijn heiligh herte was sijn voet-maet en sijn' wijs.
Ialourse lie'n zijn blind: sij sien maer door haer' droomen.
Sy sien dat niet en is; sy soecken dat sij schroomen;
Sij tasten naer haer seer en vinden 't, als een Dief
Dien een in 'tdoncker grijpt, all waer 't hem wel soo lief
785 Daer waer geen vatten aen. haer' Liefd is overliefde:
Sij lijden, billick, niet dat ijemand sich geriefde

Bij vs. 756 in marg.: Ut mare, quod suâ naturâ tranquillum est, ventorum vi agitur. *Cic. pro Cl.* Καὶ ταῦτα πάντα ὑπὸ κρούμασι καὶ τερετίσματι καὶ ποδῶν κτύπῳ καταγέλαστα ὡς ἀληθῶς πράγματα, καὶ ἥκιστα ἐλευθέρῳ ἀνδρὶ πρέποντα. *Lucian. de Salt.* Γίγνεται δὲ ὥσπερ ἐν λόγοις, οὕτως καὶ ἐν ὀρχήσει ἡ πρὸς τῶν πολλῶν λεγομένη κακοζηλία. *Ibid.* — vs. 766: O imitatores, servum pecus, ut mihi saepe Bilem, saepe jocum vestri movere tumultus. *Hor.* 1. *Ep.* 19. — vs. 770: Οὐκ ἐμοῦ κινοῦντος αὐτὼ τὼ σκέλη χορεύετον. Insanire paro certâ ratione modoque. *Hor.* 2. *Serm* 3. Τὸ γὰρ κατὰ μουσικῆς καὶ ῥυθμοῦ ταῦτα πάντα ποιεῖν τὴν ὄρχησιν, οὐ ψόγος ἂν αὐτῆς, ἀλλ' ἔπαινος ἂν εἴη. *Lucian. de Salt.* Ἐπαινετέον τοὺς ἐννόμως καὶ κατὰ ῥυθμὸν τῆς τέχνης ἱκανῶς ἕκαστα δρῶντας. *Ibid.* Unumquodque animal naturâ salire consuevit. Homo autem, cum numeri sensum acceperit, saltationem generavit et peperit. Cantus item numerum excitat; quae ambo invicem copulata choream et ludum pepererunt. *Plat.* 1. *de leg.* — vs. 779: Matth. 14. 15. — vs. 781: Οὐ γάρ τοι ζήλοιο πέλει στυγερώτερον ἄλλο.

vs. 784 *Dien* uitg. 1647: *Die*

Van 'tgheen haer eigen is: maer liefd' en is maer haet
Die van 'tgeliefde niet vermoeden kan als quaed.
Wantrouwigh' achterdocht is een' mismaeckte schaduw
790 Van liefdes eigenschapp. Ialouse mann, beraedt u,
Ialouse vrouw, siet om; uw' swackheid werdt bewaeckt,
Daer staet 'er een en loert, soo ghij 't ten bontsten maeckt,
Die uw' versieringhen met waerheid will bekrachten.
'K hebb vrouwen licht gesien, om datmen se soo achten;
795 'K hebb mannen buyten 'tspoor gevonden, als uijt spijt,
Om d'ongerechticheit van grondeloos verwijt
Te wreken met der daed. dief heeten en dief wesen
Waer d'onderscheiding waerd, stond 't op der menschen wesen
Wie 't is en niet en is. maer, meenden sij, die 't hiet
800 En niet en liet, waer wijs, bij die het hiet en liet.
'Twas redelick den naem te passen op de wercken.
'Ten is geen' niewe huijck, ick gaed'er met ter kercken.
Dat is het rechte paer daervan de waerheid sprack,
Twee blinde leiden d'een den and'ren inde wrack.
805 De Iaghers in haer veld, de Tuijschers op haer' schijven
Zijn blinder dan de snepp die m' in een nett kan drijven:
De Iaghers sien geen' storm, geen hagel in haer' loop,
De Tuijschers kennen munt, noch klein' uijt grooten hoop,
Soo lang haer kleine hoop van winnen houdt by d'ooren:
810 Haer' halsen zijn verstijft, sy sien maer recht naer voren,
Niet eens meer achterwaerts, daer byster' armoe staet,
En drijft haer' kindren met den bedel-sack langs straet.
De Pleiters zyn soo blind (ick derf geen' Rechters raken)
Als droncken schippers zijn, die malle gissing maken,
815 En zeilen tegens tij, met weinigh winds in 'tschip,
En drijven achter uijt, en meenen dat de Klipp
Daer 'tschip voor over moet, van uer tot ure nadert:
Tot datse, moe gestreeft, geschreven en vergadert,
Met open' ooghen sien haer lang misleidde hoop

Bij vs. 794 in marg.: Desine (crede mihi) vitia irritare vetando *Ovid.* 3. *Am.* 4. — ipsaque furem Cura facit. *Ibid.* Multi fallere docuerunt, dum timent falli. *Sen. Ep.* 3. — vs. 803: Matth. 14. 15. — vs. 807: — sub Jove frigido Venator, tenerae conjugis immemor. *Hor.* — vs. 808: — Neque enim loculis comitantibus itur Ad casum tabulae, positâ sed luditur arcâ. *Juv.* 1. — vs. 811: Infelix humili egressu comitatur egestas. *Claud.*

Achter vs. 804 wilde H. misschien 4 regels inlasschen, die op het voorlaatste blad van het HS. staan met de aanwijzing: Aende wederzijde van 'teerste blad. Die regels luiden:

Twee blinde leiden d'een den and'ren inde gracht:
'Tis uijt Gods mond gegaen; men magh 't niet wederspreken.
Maer, Heer, vergeeff mij 't woord met alle myn' gebreken,
Twee blinden sien door U, oock inden middernacht.

820 Verdwijnen in een' webb van sacken over hoop.
Het heele Hof is blind, (hier moet ghij mij gelooven;
Men magh den ambachtsman syn' eere niet ontrooven,
Getuyghen gelden wat, maer syn' verklaring meest:
Ick sweer het op mijn Boeck, 'tis lang mijn stijl geweest,
825 En, naer ick hoop, of vrees, hij sal 'tnoch lange blyven)
Den Hoveling is blind: het schoonst van syn bedrijven
Betrouwt hij op sijn oogh, dat door de Mode siet,
Den nevel die daer staegh van uyt den Zuijden vliedt
En ons gesicht bedwelmt gelyck de mist van 'tNoorden.
830 'Tonredelixt gestell daer menschen oyt van hoorden
Werdt een' bevallickheid door desen waessem heen,
En soo oneindelick zijn die bekoorlickhe'en,
Dat mij de diere tyd in kruijm'len soud' ontvallen
Eer ick'er 'tend af sagh; 'Kmost noch eens *kostlick mallen*
835 Als ick 't uytvoeren sou. Maer 'khebb mijn een oogh blind
Gekeken aende vlagg van desen warrelwind;
Mij lust het tweede niet daerover uijt te schrijven.
Daer is een' ander' schell, van geen gesicht te wrijven,
Dat inden Hoofschen roock syn' luijster hebb' bemorst:
840 Den Hoveling en siet geen onderscheid in korst
En kruijmen van on-eer, in doijeren en schalen.
Verwijt hem onverstand, hy sal u niet behalen;
Verwijt hem meer gebrecks dan in een aerdigh Beest
Te lyden soude staen van 'tminste tot het meest,
845 Hy houdt het u te goe: verwijt hem eene Logen,
Ghij moet'er me te veld: de deghen werdt getoghen
Om waer te maken dat hij mensch geen mensch en is,
Geen logenaer in 'tminst: all weet het syn Gewiss,
Dat menschen menschen zijn, dat 's Logenaers geboren,
850 Hy will, hij kan, hij magh syn' menschlickheit niet hooren
Van eenigh even mensch; de Lemmer moet syn recht
Beweeren in een vuijl en twijffeligh gevecht.
Hoe vaert de logenaer? soo God will. Kan hij schermen,
Hy wint het mogelick, en siet syn's Broeders dermen

Bij vs. 821 in marg: Neque quicquam hic vile nunc est, nisi mores mali. *Plaut. Trin.* I. I. — Τοσοῦτον οἶδα καὶ παρὼν ἐτύγχανον. — vs. 832: Quo teneam vultus mutantem Protea nodo? *Hor.* I. *Ep.* I. Quod petiit, spernit; repetit quod nuper omisit. *Ibid.* — vs. 845: Die eenen mensche schuldigh maken om een woord, en leggen dien stricken, die haer bestraft in de poorte. *Esa.* 29. 21. Κὴρ πρόσεστ' ἐλευθέρῳ ψευδεῖ καλεῖσθαι οὐ καλή. — horum praecordia nullis Interdum aut levibus videas flagrantia causis, Quantulacumque adeo est occasio, sufficit irae. *Juv.* 13. — vs. 846: Φάρυγξ δὲ πικρὸς ἐξερεύγεται μάχας. — vs. 850: Σὲ γὰρ ἄλλος οὐ βλάψει, ἂν μὴ σὺ θέλῃς, τότε δὲ ἔσῃ βεβλαμμένος, ὅταν ὑπολάβῃς βλάπτεσθαι. *Epict.* 37.

vs. 832 *die* uitg. 1647: *de* — vs. 843 *dan* K. b: *als* — vs. 852 *Beweeren* uitg. 1647: *Verweeren* — *vuijl* K. a.: *wilt*

855 Ten buijck uijt met een vreughd die gheen gelyck en heeft.
Nu is 't een moordenaer; maer, siet, die langste leeft
En is geen Logenaer. Hoe is 't Proces gewonnen!
Maer, soo de konste lieght (daer zynd'er diese konnen
Met poppen voor 'tgeweer, en sonder poppen niet,)
860 [En soo de Dood verschijnt, daer bloed of voet ontschiet,]
En vindt hij gheenen tyd om seggen, God der waerheid,
Vergeeft mij logenaer, die nu voor 'teerste waer seit,
Nu is 't een Moordenaer die hem waer dencken dé',
En met een' lompen steeck de waerheid over stré'.
865 Hoe vaert de moordenaer? Soo lang hem God doet leven
Betreurt hij syn geluck, en voelt syn' ziele beven
Voor 'tuyterste Gerecht. maer beurt hem merghen weer
Te hooren dat hij lieght, aen 'tdaghen, aen 'tgeweer,
Aen 'tschermen, aen de moord. want, hoe wij 't ons ontgeven,
870 'Tis beter, duijvels zijn, dan Logenaer te leven.
Dat 's uyt syn oogh gesien! maer God, die alles siet
Vindt sulcke sienders t'huijs: wanneer, en segh ick niet.
Mij walght van bloed en moord: Ick gae tot andre blinden,
Tot blind' onnoosele, door 'theele land te vinden,
875 Die 'tmeenen all te sien. De Letter-luij zijn blind,

Bij vs. 855 in marg.: Ἔχει γὰρ ἐχθρὸς ἡδονὰς θνήσκων ἀνήρ. — corpore trunco Invidiosa dabit minimus solatia sanguis. *Juv.* 13. — vs. 856: —Miseri, quorum gaudia crimen habent. *Corn. Gall.* —prosperum et felix scelus Virtus vocatur. *Sen. Herc. Fur.* Hic ubi aut perire necesse est, aut, quod aeque apud bonos miserum est, occidere. *Tac.* 1. *Hist.* — vs. 863: Νίκην γε μέντοι καὶ κακὴν τιμᾷ Θεός. — vs. 865: Nec habet victoria laudem. *Virg.* Exigit a meritis tristes victoria poenas. *Luc.* —Jam poena est totum quod vivimus. *Corn. Gall.* Quod quisque fecit, patitur, autorem scelus Repetit. *Sen. Herc. Fur.* Neque enim patiuntur saeva quietem Crimina. *Claud.* 2. *in Ruff.* Perfecto demum scelere magnitudo ejus intelligitur. *Tac.* 14. *Ann.* —Cur tamen hos tu Evasisse putes, quos diri conscia fati Mens habet attonitos, et surdo verbere caedit Occultum quatiente animo tortore flagellum? *Juv.* 13. Ὃν θυμὸν κατέδων, πάτον ἀνθρώπων ἀλεείνων. *Hom. Il.* Infixa nobis ejus rei aversatio est, quam natura damnavit. *Sen. Ep.* 98. Deprendas animi tormenta latentis. *Juv.* 9. Poenamque luit formidine poenae. *Claud.* — vs. 868: Quisquam hominum est, quem tu contentum videtis uno flagitio? *Ib.* De hond is weder-gekeert tot sijn eigen uytbraecksel. 2. *Pet.* 2. 32. — redit in faciem scelerumque immane resumit Ingenium. *Claud. in Ruff.* 2. Cum scelus admittunt, superest constantia. Neque enim ullum finitur vitium ibi ubi oritur. *Val. Max.* 9. Illum indulgentem tenebris imaeque recessu Sedis, inaspectos Coelo radiisque penates Servantem, tamen assiduis circumvolat alis Saeva dies animi, scelerumque in pectore dirae. *Stat. Theb.* 1. Sceleris in scelere supplicium est. *Sen. Ep.* 97. — Mortis habet vices Lente cum trahitur vita gementibus. *Sen. Her. Oet.* Poena praesens, consciae mentis pavor Animusque culpâ plenus et semet timens. *Id. Hippol.* — vs. 875: Hebt ghy een' man gesien die wijs is in sijne oogen? van eenen sott is meer te verwachten dan van hem. *Prov.* 16. 12. — Οἱ τὰς τέχνας ἔχοντες ἀθλιώτατοι. *Eurip.* Φεῦ, φεῦ τὸ μὴ τὰ πράγματ' ἀνθρώποις ἔχειν Φωνήν, ἵν' ὦσι μηδὲν οἱ δεινοὶ λόγοι. Νῦν δ' εὐρύθμοις πιστώμασι τἀληθέστατα Κλέπτουσιν, ὥστε μὴ δοκεῖν ἃ χρὴ δοκεῖν. *Eurip. Hipp.*

vs. 859 *sonder poppen* uitg. 1647: *met de punten* — vs. 860 niet in het HS.

En sien maer door haer Boeck: Sy struijcklen als een kind,
En meenen vast te gaen in all haer doen en seggen:
Vijf roepen, dat 's de wegh, tien konnen 't wederleggen,
En waerheid is maer een. daer werdt geloghen dan,
880 En wel hem die sijn Penn op 'tscherpste snijden kan;
En woorden draghen 't wegh. Den Hemel magh niet draeijen,
'Tis nu de werelds beurt. flus sal de kans weer swaeijen;
Daer staet de wereld still, strax werdt se weer Gebraed,
En light gelyck aen 'tspit daer 't sonne-vier om gaet.
885 En waerheid is maer een. Hier zyn ons' oogen bogen,
En schieten stralen uyt: daer is 't een' grove logen;
Daer is 'tmaer spiegel-glas, en neemt de dingen in,
En sendtse met bescheid naer d'allgemeenen sinn.
En waerheid is maer een. Hier drinckt men goud met stoopen;
890 Daer is 'teen valsche toogh. hier hoeftmen 'tniet te koopen,
[Men spilt'er niet soo veel als Yser aen of Stael,]
En maeckt het van klaer Lood. Hier kan men 't alltemael;
Daer weet men niet als Niet. Hier kan men 't vierkant ronden,
En 'trond vierkanten, daer zyn 't grondeloose vonden.

Bij vs. 876 in marg.: *Ioh.* 9.41. — vs. 878: Omnium rerum, sic literarum intemperantiâ quoque laboramus. *Sen. Ep.* 107. Nihil tam absurde dici potest, quod non dicatur ab aliquo Philosophorum. *Inc.* Velle suum cuique est. *Pers.* 4. Οὔτε μίη πάντεσσιν ὁμῶς φίλων ἔπλετ' ἐδωδή. — quoniam variant animi, variabimus artes. *Ovid.* 2. *de Rem.* Si quid authoritatis in ipsis est, crebris contradictionibus detrahunt. *Tac.* 25. *Annal.* Quotidianum istud ac sine effectu jurgium. *Sen. Nat. quaest.* 4. Ex opinione multa, ex veritate pauca judicant. *Cic. pro Rosc.* Ut aliquid sui videantur adferre, etiam recta commutant. *Quint.* 3. *Inst.* Vult sibi quisque credi. *Liv.* 22. Καὶ τὸ πάντων δεινῶν ἀτοπώτατον, ὅτι περὶ τῶν ἐναντιωτάτων ἕκαστος αὐτῶν λέγων σφόδρα νικῶντας καὶ πιθανοὺς λόγους ἐπορίζετο, ὥστε μήτε τῷ θερμὸν τὸ αὐτὸ πρᾶγμα λέγοντι μήτε τῷ ψυχρὸν ἀντιλέγειν ἔχειν. *Lucian. Necyom.* Καὶ τοῦτο μὲν ὡς ἀληθῶς γελοῖον, τὸ φιλοσοφοῦντας δικάζεσθαι πρὸς ἀλλήλους. *Id. Eun.* — vs. 878—915: In coetu turbulento variae sententiae. *Apul.* — vs. 879: Τὸ ἀληθὲς ἕν, τὸ δὲ ψεῦδος πολυσχεδές. 'Ορθὸν ἡ ἀλήθεια ἀεί. *Soph.* Ὃ δὲ δὴ μάλιστα εἰς ἀπορίαν με καθίστησιν, ἐκεῖνό ἐστι, τὸ εἰδέναι ὅτι πᾶσα ἀνάγκη μίαν εἶναι τὴν ἀληθῆ ὁδόν. *Luc. Hermot.* Ὥστε ἢ πᾶσι πιστεύειν χρή, ὅπερ γελοιότατον, ἢ ἀπιστεῖν ὁμοίως. μακρῷ γὰρ ἀσφαλέστατον τὸ τοιοῦτον. *Ibid.* Ἐνί τε λόγῳ ξυνελὼν φημι, ἄχρις ἂν ἄδηλον ᾖ τίς ἀληθής ἐστι προαίρεσις ἐν φιλοσοφίᾳ, μηδεμίαν αἱρεῖσθαι. *Ibid.* Fer ergo judex sententiam, et pronuncia, quis tibi verisimillimum videatur dicere, non quis verum dicat. Id enim tam supra nos est quam ipsa veritas. *Sen. Ep.* 65. Verum autem scire, divinae sapientiae est. *Lactant.* Quid dubitas, quin omne sit hoc rationis egestas? Omnis cum in tenebris praesertim vita laboret? *Lucr.* 2. Inter caetera mortalitatis incommoda et hoc est, caligo mentium; nec tantum necessitas errandi, sed errorum amor. *Sen. Epist.* 65. Animus autem noster ad vera perspicienda caligat. *Sen.* Tantaque nox animi est. *Ovid. Met.* 6. Ἄνθρωποι δὲ μάταια νομίζομεν, εἰδότες οὐδὲν. Heu quam praecipiti mersa profundo mens hebet! *Boeth. de Cons.* Τό τοι νομισθὲν τῆς ἀληθείας κρατεῖ.

vs. 879—885 komen in geene enkele uitgave voor. In plaats daarvan luiden vs. 879 en 880 in K. a.

En Waerheit is maer een'. Hier loopt de Sont in 't ront
Daer is 't de Werelts werck by nieuwer fixer vont,

Sont K. b.: *Son* — vs. 891 niet in het HS. — vs. 892 *En* uitg. 1647: *Men*

895 Hier heeftmen 'teewighe beweghen, daer is 'tmal.
Hier loopt het Bloed rondom, daer doet het niet met all.
Hier is de Timmerkonst een' wetenschapp met reden,
Daer kanse die'r maer geld en sinn will aen besteden.
Hier weetmen 't Lang en breed, daer weetmen 't breed alleen,
900 En laght de langkonst uijt. en waerheid is maer een.
Hier zijn de dinghen stoff van bollekens, die werren,
En maken voght en droogh, en schiepen sonn en sterren,
Daer is 't een wack're droom en soo genoegh geseidt,
Dat yeder schepsel werckt naer syn' verborgentheid.
905 Hier kan het pitt alleen van Kruyd en Blomm genesen;
Daer moetens' heel in 'tlyf, of 'tbeste werdt verwesen.
Hier weetmen. maer ik voel myn' penn noch soo voll ints,
Soo voll vertwijffelings, soo voll stryds, soo voll blinds,
Dat, soud ick hooger gaen en all den oorlogh melden
910 Van blinden over hoop, sij vielen wel aen 't schelden;
De bed'laers wierdens eens, en scheiden uyt 't gekijf,
En tegen mij alleen met kruck en penn te lijf.
Noch evenwel een gang. De Letterluy zijn blinden;
Ick kender noch een soort die ghij van jongs beminden:
915 De Dichters zijn dicht blind; sij sien maer door het Rym,
En geven 't op voor konst, of Kistemakers Lym,
Lym, die maer kleven kan, voor steken en voor schaven,
Voor maet en regelen, den lof van 't ambacht gaven.
Sij tasten blindeling de swaerste saken aen,
920 En hopen, will het Rijm maer volgen, 'tsal wel gaen:
En will het Rijm niet voort, sij wenden 't van die wall af

Bij vs. 907 in marg.: *Οὐκοῦν ὁ τέχνην οἰόμενος ἐν γράμμασι καταλιπεῖν, καὶ αὖ ὁ παραδεχόμενος, ὥς τι σαφὲς καὶ βέβαιον ἐκ γραμμάτων ἐσόμενον, πολλῆς ἂν εὐηθείας γέμοι. Plat. Phaedr. Τό τε τοίνυν τὸ πλῆθος τῶν εἰδῶν καὶ τὸ ἀνόμοιον αὐτῶν οὐ μετρίως ταράττει με καὶ ἀπορεῖν ποιεῖ, καὶ μάλιστα οἱ ἡγεμόνες ὑπερδιατεινάμενοι καὶ τὰ ἑαυτῶν ἕκαστοι ἐπαινοῦντες. Luc. Herm.* Facilius inter Philosophos, quam inter horologia conveniet. *Sen. Apocol.* Denique non omnes eadem mirantur amantque. Tres mihi convivae prope dissentire videntur, Poscentes vario multum diversa palato. *Hor. 2. Ep. 2.* *Ἐοίκαμεν ἡμεῖς τῶν δυνατῶν τε καὶ ἀδυνάτων ἀμβλυωποί τινες εἶναι κριταὶ παντελῶς, δοκιμάζομεν γὰρ δὴ κατὰ δύναμιν ἀνθρωπίνην ἄγνωστον οὖσαν καὶ ἄπιστον καὶ ἀόρατον. Lucian. Halc.* Τί δ' ἂν οἱ ἀγνοοῦντες τὰς τῶν θεῶν καὶ δαιμονίων δυνάμεις ἔχοιεν ἂν εἰπεῖν, πότερον δυνατὸν ἢ ἀδύνατόν τι τῶν τοιούτων; *Idem.* — vs. 910: — Increscunt animis discordibus irae. *Virg. Aeneid.* 9. — vs. 919: Ubi animus errat optimum est casum sequi. *Sen. Agam.* — vs. 921: *Καὶ μάλιστα ὅταν ἀπορῶσι πρὸς τὰ μέτρα· τότε γὰρ αὐτοῖς, ὦ Ζεῦ, πολυώνυμος γενόμενος, ὑπερείδεις τὸ πίπτον τοῦ μέτρου, καὶ ἀναπληροῖς τὸ κεχηνὸς τοῦ ῥυθμοῦ — ἅπαντα γὰρ ταῦτα λῆρος ἤδη ἀναπέφηνε, καὶ καπνὸς ποιητικός. Lucian. Tim. Οὐ γὰρ οἶμαι χρὴ παρὰ τῶν ποιητῶν ἐς τὸ λεπτότατον ἀκριβολογουμένους ἀπαιτεῖν κατὰ τὴν συλλαβὴν ἑκάστην ἐντελῆ πάντως τὰ εἰρημένα, κἂν εἴ τι ἐν τῷ τῆς ποιήσεως δρόμῳ παραῤῥυὲν λάθῃ, πικρῶς τοῦτο ἐξετάζειν, ἀλλ' εἰδέναι ὅτι πολλὰ ἡμεῖς καὶ τῶν μέτρων ἕνεκα καὶ τῆς εὐφωνίας ἐπεμβάλλομεν. Luc. Diss. cum Hesiod.*

vs. 899 *breed* uitg. 1647: *'t Breed* — vs. 902 *schiepen* uitg. 1647: *scheppen* — vs. 911 *bed'laers* uitg. 1647: *blinde* — *uyt* K. a.: *van* — vs. 918 *van* uitg. 1647: *aen*

Weer op een' niewen boegh, en rakender soo mall af,
En weer soo lam daeraen (want Lam is av'rechts mal)
Dat Reden endelick in 't rijmende gevall,
925 Als in de Lijm verstickt. en siet eens waers' u slepen,
Sij selver wegh gesleept. en lett eens waer sy schepen,
En waer haer Ancker valt: sy muntent op Iapan,
En drijven duijsend mijl van daer in Astracan.
Dat zijn piloten, dat zijn verresiende luyden!
930 Kan ick 't u krachtigher als met mijn self beduijden?
(Twas tyd ick mij beklapt' en by de blinden bracht,
Ghij hadt het all begost, ick voelden uw gedacht)
Gedenckt waer ick begon, waer ick mijn schaetsen aen bond.
Siet waer ick henen ben, en, soo ghij 't soo verstaen kont,
935 Weet dat het lieve Rijm myn lymen heeft beleidt,
En, waer ick uyt gerijmt, ick waer lang uytgeseidt.
Noch ben ick soo soet blind als een der mede-blinden,
En beeld mijn' sotheid in, ghij sult myn onderwinden,
Mijn aller winden loop voor heel wat fraeijs aen sien.
940 Wat seght ghij? ben ick nu soo blind niet als ick dien?
Maer 'tis Poëten slagh; sy konnen 't niet ontleggen,
Sij sien geen schooner ey dan dat sij selver leggen,
En, dreightse met de pleij, ghij pijnight'er niet uijt
Dat eenigh dichter oyt haer' Luyt hebb' over-luijdt.
945 Daer zyn noch blinden meer. Meer blinden? ja, meer blinden.
Gelooft mij, Parthenin', ick wister meer te vinden
Dan ick 'er hebb ontdeckt: en hoe ick verder kom,
Hoe ick meer Blinden vind, voor, achter en rondom.
Maer klein' en acht ik niet, daer is mijn' penn' te fier toe,
950 De lompe walgh ick van, daer is mijn int te dier toe,
De wijze schrick ick voor, de groote sien ick aen
Gelyck de kinderen het aensicht vande Maen:
Sy staen mij wat te hoogh; en dan, sij hebben stralen,

Bij vs. 925 in marg.: Dixit adhuc aliquid? Nil sane. *Hor.* — vs. 926: Nec audit currus habenas. *Virg.* — vs. 945: Quos nequeo monstrare, et sentio tantum. — Quid reliquum est? reliquum? *Pers.* 6. Haud centesimam Partem dixi, atque, otium rei si sit, possim expromere. *Plaut. Mil.* 3. 1. — vs. 946: — neque quam multae species et nomina quae sint, Est numerus. *Virg.* 2. *Georg.* — nunquam adeo foedis, adeoque pudendis Utimur exemplis, ut non pejora supersint. *Juv.* 8. Caetera de genere hoc longum est, si dicere coner. *Lucr.* 4. Qui te circumagas, quae prima aut ultima ponas? *Juv.* 9. Multum *Caeci* post terga relictum. Ante oculos plus est. *Ovid. Met.* 2. — Pauci dignoscere possunt Vera bona, atque illis multum diversa remotâ Erroris nebulâ. *Juv.* 10. Talibus in tenebris vitae, tantisque periclis Degitur hoc aevi quodcunque est. *Lucr.* 2. Respicio et quae sit me circum copia lustro. *Virg. Aen.* 2. — centumque oculos nox occupat una. *Ovid. Met.* 1. Omnibus iidem oculi. *Ped. Alb.* Quam multi indigni luce sunt, et tamen dies oritur. *Sen.* 1. *de Ben* 1. — vs. 953: Nemo potentes aggredi tutus potest. *Sen. Med.*

vs. 923 *want* uitg. 1647: *en* — vs. 939 *heel wat fraeijs* K. a.: *lijdelick*

Daer geen versett op is. Ick hebber wel sien halen,
955 Dien 't luste veel behaels. sij schieten diep van verr,
Gelyck de Sonne doet en d' allerminste Sterr.
Ick staeck het by die spell; hoe raeck ik nu ten ende?
O, die mij dwalen siet, wijst waer ick wel belende,
Doet hier een' minne-proef aen een' arm' blinden man,
960 Die op den dool-Rijm is, en 'thuijs niet vinden kan.
Mij dunckt ick hadd het oogh (het is soo lang geleden
Dat ick het qualick heugh) op 'teene vande Leden
Die onse toortsen zijn, en daermen door het Glas
Yet vuijls, ijet onganschs, yet bekommerlix in las.
965 Is dit nu 'theele pack, zijn wij's tot daer toe effen,
En voelden wij ons noyt een' ander' lemte treffen?
Wel seven. Maer een Oogh, een oogh is sulcken schatt!
'Tis wel waerachtigh: maer waer laet ghij 'tkelen-gat,
En ander' enckele voorsichtelick te melden,
970 Min misbaer als een oogh? wat hebben die t'ontgelden,
Wat loopen die gevaers? een oogh is maer een oogh:
De slechtste schutter hoeft maer 't eene tot den Boogh,
En daer een tweeling sterft daer kan een tweelingh troosten;
'Tis altoos oogh om oogh. All stond de sonn in 't Oosten,
975 Die t'onsent westwaert hanght, een oogh waer ruijmt van licht.
Nu leeft hij noch, die sprack, soo 'trechter u ontsticht,
Verwerpt het: en hij leeft die 't een en 'tander bouwde.
'Twaer wel wat ongerijmts, dien ick een' Keel betrouwde,
Een' Mond, een' Longh, een' Maegh, een' Lever, en een Hert,
980 (Elck is my 'tLeven waerd) dat ick mistrouwigh werd
Om sorgheloos een oogh op sijn' sorgh te beleven.
Wat lightm'er op en dinght? wy hebben maer een leven,
Wij hebben maer een' ziel, die God behouden moet:
Onthaelt hy 's ons, 't is wel all wat de Schepper doet;
985 'Tgoed gaet van waer het quam! mits 'teene van twee ooghen
Ten Hemel binnen raeck, soo blyftmen onbedrogen.
Maer daer en komt geen licht van oogen toe te baet,

Bij vs. 954 in marg : — ponere foris, si quid tentaveris unquam Hiscere. — plurima sunt quae Non audent homines pertusâ dicere laenâ. *Juv.* 5. — vs. 957: Φθέγξομαι, ὅσσ' ἐπέοικεν, ἃ δ' οὐ θέμις, οὐδὲ νοήσω. — vs. 958: Depunge ubi sistam. *Pers.* 6. — vs. 967: Oculi profecto lucis usu vitam ab tenebris et morte mihi discernere videntur. *Coel.* 3 . 82. Τὸ φῶς τὸ δ' ἀνθρώποισιν ἥδιστον βλέπειν. Ἄμαχόν τι ἔοικεν εἶναι ἡ δὲ ὄψεως ἡδονή. *Luc. de Dom.* — vs. 975: Ἤδη γὰρ ὁ βίος οὑμὸς ἑσπέραν ἄγει. *Alex. ap. Stob.* — vs. 976: *Matth.* 5 . 29. *Prov.* 20 . 12. *Exod.* 4 . 21. — vs. 984: Μὴ ζήτει τὰ γινόμενα γίνεσθαι ὡς θέλεις, ἀλλὰ θέλε τὰ γινόμενα ὡς γίνεται, καὶ εὖ ποιήσεις. *Epict.* 13. Animus aequus optimum est aerumnae condimentum. *Plaut. Rud.* 2 . 3. Quod Dii dant fero. *Plaut. Aul.* 1 . 2. Εἰ ἑτέρως ἐθέλουσι θεοὶ, καὶ τοῦτο τετύχθω. Ἀλγεινὰ ταῦτα· δῆλον· ἀλλ' ὅμως χρεὼν Τὰ θεῖα, θνητοὺς ὄντας, εὐπετῶς φέρειν. *Soph.* Πάντ' εὐχαρίστως δεῖ δέχεσθαι τὰκ θεοῦ. Ξὺν τῷ θεῷ πᾶς καὶ γελᾷ κῳδύρεται.

vs. 957 komt 2 maal in het HS. voor. *nu ten* 1 HS : *aen mijn* — vs. 965 *wij's* uitg. 1647 : *wy*

Veel sien en geldt hier niet: men siet meest allom quaed;
Ten minsten ydelheid; dat is het rechte teer-geld
990 Tot d'hemel-reise niet; men eischt ons wat, dat meer geldt;
Men seght ons niet, siet uijt: maer siet'er uijt. en hoe?
Als Ick, geduldighe ter dood des Cruijces toe.
Men seght ons, Laet u sien, en laet uw weldoen blincken,
Soo dat Gods heerlickheid en uw' eer t'samen klincken.
995 Dus, Parthenine, (want wij zijn malkandren moe
Geprevelt) weder nae den Pottebacker toe.
Hem volghen, voeght de kleij. en breeckt hij ons tot scherven,
Ons hopen staet in hem, all soud' hij ons doen sterven.
En sluijt hij ons een oogh of twee eer 't avond is,
1000 'Tis om een schooner licht: 'Kweet dat ick niet en miss,
Ick spreeck een heiligh woord: laet ons op 'thoogste lott sien;
Blind en onblind is een, de vrome sullen God sien.

5. Ian. Quartâ, non amplius, sessione.

SUR DEUX PEIGNES DE IAPON, ENVOIJEZ À LA REINE REGENTE, MERE DU ROIJ TRES-CHRESTIEN [1]).

Vous vous rejouïssez, Indiens, du beau sort
Qui vous meine seruir à la plus belle teste

Bij vs. 988 in marg.: Non intelligis partem innocentiae esse coecitatem? *Quint.* Πλείη μὲν γὰρ γαῖα κακῶν. — vs. 993: *Matt.* 11. 22. — vs. 994: *Ephes.* 5. 1. *Matt.* 11. 29. en 5. 16. *Job.* 15. 13. *Psal.* 27. 1. *Job.* 29. vs. 25. 26. *Matt.* 5. 8. — vs. 995: Meque sub his tenebris nimium vidisse quereris. *Ovid. Met.* 3. Contigimus portum, quo mihi cursus erat. *Ovid.* 2. *de Remed.* Πλεῖ κατὰ δαίμονα. *Eurip.* Magna quidem sacris quae dat praecepta libellis Victrix fortunae sapientia. — Dicimus autem Hos quoque felices, qui ferre incommoda vitae Nec jactare jugum vitâ didicere magistrâ. *Juv.* 13. Τάδ' αὖ Διὶ πάντα μελήσει. *Hom. Il.* ψ. Μοχθεῖν ἀνάγκη· τὰς δὲ δαιμόνων τύχας Ὅστε φέρει κάλλιστ' ἀνὴρ οὗτος σοφός. *Eurip. Aeol.* Ὅς κε θεοῖς ἐπιπείθηται, μάλα τ' ἔκλυον αὐτοῦ. Quid est viri boni? praebere se fato. *Sen. de Provid.* — Vires pepulit Pondusque mali, casus animo qui tulit aequo. *Sen. Herc. Oet.* — vs. 1000: Tunc animus noster habebit quod gratuletur sibi, cum emissus his tenebris in quibus volutatur, non tenui visu clara perspexerit, sed totum diem admiserit, et redditus Coelo suo fuerit. *Sen. Ep.* 79. Quid tenebras et nomina vana timemus? Morte carent animae. *Ovid. Met.* 15. Da, Pater, augustam menti conscendere sedem, Da fontem lustrare boni, da luce repertâ In te conspicuos animi defigere visus. *Boëth. de Cons.* Μὴ σκοπούντων ἡμῶν τὰ βλεπόμενα, ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα· τὰ γὰρ βλεπόμενα πρόσκαιρα, τὰ δὲ μὴ βλεπόμενα αἰώνια. 2. *Cor.* 4. 18. Quod si, purgatis oculis, res illis ut sunt sese ostenderent, tum cernerent, quam nihil sint illa, quae caecutienti videntur ingentia. *Erasm. paraphr. ad* 8. *Marc.* — vs. 1002: Cum legis: Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt, intellige, impios non visuros: neque enim beati et mundo corde sunt impii. *Aug. Epist.* 6.

vs. 990 *hemel-* uitg. 1647: *Hemels* — vs. 995 In plaats van *Parthenine*, stond er eerst: *lieve Trello*, doch het werd doorgeschrapt.

[1]) Anna van Oostenrijk (1602—1662), dochter van Philips II van Spanje, was na den dood van haren echtgenoot Lodewijk XIII (1643) regentes voor haren zoon Lodewijk XIV (geb. 1638).

Des Reines d'aujourdhuij, la teste que le Nort
Redoutte, le Midij adore, la tempeste
5 Respecte, du leuant jusques dedans le lict
Du Soleil harassé: Mais la Fortune rit
Quand elle est sur le point de tromper qui s'ij fie.
Cognoissez vostre emploij, il ij va de la vie.
Vous estes bien jolis, bien polis, bien entiers;
10 Mais vous allez creuer: pour une cheuelure
Vous sçauez le mestier; mais la Couronne est dure,
Et vous ne valez rien à peigner des Lauriers.

18. Ian.

IN OBITUM IOANNIS BEVERVICIJ SENATORIS ET ARCHIATRI DORDRACENI [1]).

Dum calamos calamo doctos doctoque pioque
Seria sollicitat cura Beuervicij,
Ambigui, fixo num constet cardine vitae
Terminus, an dici Mobilis ille ferat;
5 In litem Libitina venit: mors sola fatetur
Quantula sint hominum somnia in ambiguis.
Terminus ambiguo lucem fatalis ademit.
Hei mihi, quam male non mobilis ille fuit!

24. Ian.

OP EEN DOLL GEDICHT VAN IAN SOET TEGENS MIJNE HEILIGE DAGHEN [2]).

De snaer van een' ontsteldë veel
Bestaet weerom mijn oor t'ontstellen.
Wat komt mij dese Calckman quellen?
Het zijn een-galghighe gesellen,
5 Het zijn doctoren sonder scheel.

---

1) M. D. 359.
Johan van Beverwyck (zie dl. III, 43) was den 19den Jan. 1647 gestorven. Hij had een werkje geschreven: *de termino vitae fatali an mobili*, 1634.

2) Jan Zoet schreef tegen H.'s werkje: *Geestelikke Door-zichten op Constantyn Huygens, ... Hailige Dagen. Beneeven een Kars-dagh Aan den Zelfden.* Er is daarvan geen andere druk bekend dan die van 1648, *'tAmsterdam, Gedruckt by Tymen Houthaeck, Voor Dirck Cornelisz. Houthaeck, Boekverkooper*, toen het boekje te gelijk met de derde uitgave van H. *Heilighe Daghen* het licht zag. Zoet schijnt zijn protest eerst afzonderlijk in 1646 of 1647 in het licht te hebben gezonden.

Jan Zoet († 1674) was een herbergier te Amsterdam, die eenige tooneelstukken en gedichten heeft geschreven.

vs. 3. Jan Jansz. Calckman had tegen H.'s werkje, *Ghebruyk en onghebruyk van 't orgel* (1641), een boekje geschreven, dat tot titel had: *Antidotvm, Tegen-gift van 't gebruyck of on-gebruyck vant Orgel in de Kercken der Vereenighde Nederlanden. In 's Gravenhage. By Aert Meuris, Boeckvercooper*, enz. 1641. De hoogbejaarde man werd om die vermetelheid duchtig onder handen genomen door den Haagschen kerkeraad (zie Dr. Krul in *De Tijdspiegel*, 1893, III, 77, 78).

Een touw, een touw voor keel en keel.
Sij konnen beid' haer naem niet spellen,
Sy schrijven L. of E. te veel.

28. Ian.

AD AMICOS [1]).

Ergo quod a veris potui miserandus amicis
Officij, a vobis, optima turba, tuli.
Concussere domus nostrae suspiria vestras,
Agnoui gemitus vos gemuisse meos,
5 Vos lachrimis voluisse meis quasi fonte lauari,
Cuius amicorum nec grauis unda genis.
Sufficit. ultrices furias, quas, sentio, nostri
Vexato nimius subdere tentat amor,
Abdico: virtutis laesae patientia plagas
10 Rectius et victrix leniet ira sui.
Ultio, vera probi non est solatio: vera est,
Posse sibi innocuo dicere, non merui.

2. Feb.

EPITAPHIUM SCORTI [2]).

Hic Thais resupina jacet, pro more: jacenti
Esto, precor, tellus quod fuit illa tibi.

5. Feb.

FUR E FURCA [3]).

Fregeram postes cuneis et uncis.
Par pari reddunt: geminis vicissim
Postibus frangor. Nihil est ab omni
Poste beatum.

(5.) Feb.

IN F. SPANHEMIJ RECTORATUM MAGNIFICUM [4]).

Quaeritur, Henricus Rectorem fecerit, anne
Debita virtuti gratia Spanhemium?
Quidquid id est: qui magna diu, qui maxima fecit,
Sero fauor coepit dicere magnificum.

5. Feb.

---

1) M. D., 358.
Boven het gedicht staat in marg: *Οἴμοι. τὸ μὲν νοσοῦντι θυμοῦσθαι, κακόν.* — Onder het vers: Facit indignatio versum Iusque datum sceleri. — *Ἔστι καὶ παρὰ δάκρυσι κείμενον Ἡδὺ βροτοῖς, ὅταν ἄνδρα φίλον Στενάχῃ τις ἐν οἴκτῳ.* Eurip. Archel.

2) M. D., 358.

3) M. D., 359. Het versje is gedateerd: 6 Febr., maar staat in het HS. tusschen twee gedichtjes van den 5den.

4) M. D., 359. In het HS. zijn een paar woorden aan het versje toegevoegd, door Spanheim geluk te wenschen.
Spanheim was in 1647 Rector magnificus der Leidsche Hoogeschool.
vs. 3 *Quidquid id est*: M. D.: *Hunc certe*,

IOCI MODERAMEN [1]).

Venusta multos dictio, lepor summis
Natans labellis vellicante pruritu
Vexat silentes, mordet, urit, incendit,
Nisi excreetur, cuius in faciem cumque.
5 At incidentis, inquiunt, joci gratae
Vices habentur; est ferire jucundum,
Est et feriri. Non negamus. hoc unum
Monemus: absit a joco nimium veri
Pungentis oestrum; lude mollius. multum
10 Refert, jocus sit incidens, an incîdens.

5. Feb.

STUDIA CONJUGUM [2]).

Moechatur et rem deserit domesticam
Maritus: isthaec prona negligentis est.
Moechatur et marita, sed quaestum facit:
Ni fallor, haec supina diligentia est.

6. Feb.

Creauit improbum Deus pari massâ [3])
Parique curâ qua probum: sed hunc laudi
Creauit, illum debitae malo poenae.
Id explicari sic potest; Deum nempe
5 Probum creauisse, improbum excreauisse.

7. Feb.

Ian dé met Iannetje gelyck een man,
En schonck haer voorde kunst twee Ryders.
Sij vraechde, lust u noch yet wyders, Ian,
Neen seid hij Iannetje, niet wijders.

9. Feb. 47.

(WELGEMAECKT GEBOUW) [4]).

Ian onderwindt sich 'tfeit van meesterlick te bouwen,
En wat Ian gist'ren bouwd' is Ian van daegh berouwen,
En 'tmoet gelyx de grond: 'ten baet noch moeyt noch kost,
Hij weet veel meer van daegh dan ijemand gistren kost.
5 Wat lighter ijemand aen, syn selven wederleght hij,
En 'thuijs en is geen huijs, 'tmoet wel gemaeckt zijn, seght hij.
Nu is hy aen den grond van bors en Cass geraeckt;
Nu is 't het huijs ter nood: is 'tnu niet wel gemaeckt?

9. Feb.

---

1) M. D., 359.
2) M. D., 360.
3) Ook in afschrift van andere hand.
vs. 5 *improbum* afschr.: *at malum*
4) K. b., II, 192. Het HS. heeft geen titel.

EX ANGLICO FRANCISCI QUARLI CENTUR. 2. I. [1]).

Promissus fauor est infans quem foedere justo
Iudicium Pater et Mater genuere voluntas.
Qui stat promissis parientem liberat. hisce
Qui non stat, necat infantem. Si gignitur ille
5 Patre foris, nothus est; sed alendus utrique parenti.
Iudicio si diffidis, promittere noli:
Si promisisti, fuge non praestare: duorum
Rectius est, seruare nothum, quam perdere natum.

11. Feb.

IN AGIJRTAM [2]).

Creditus esse Patris, moecho patre natus Agyrta est.
Creditus Archiater aegros homicida necauit.
Creditus uxori tabulis fauisse supremis
Exhaeredatae transscripsit jura propinquis.
5 Non vixit male qui natus moriensque fefellit?

13. Feb.

(FRANS ZIJN FRANS) [3]).

Frans spreeckt syn Frans gelijck syn Duijtsch, die eer hoor ick hem geven:
Maer ick ben van die gevers niet, Frans moet het mij vergeven.
Ick moet bekennen, Frans spreeckt Frans: maer noch en is 't geen fyn Frans.
Ghy moet'er by bekennen, Frans spreeckt, niet syn Fransch, maer syn Frans.

13. Feb.

Die 't op een' wagen wagen sal
Moet bidden, Heer bewaert ons all
Van ongevall en omgevall.

15. Feb.

(AEN MIJN' VOERMAN) [4]).

Wat quelt my dese voerman,
Hij heeft'er bier en voer van.
My dunckt, ick die je voer, man,
You, man en peerd, ben voer-man.

15. Feb.

---

[1]) M. D., 396. Zie op 13 Jan. 1652. Het oorspronkelijke luidt:
A Promise is a childe of the Vnderstanding and the Will: the Vnderstanding begets it, the Will brings it forth: He that performes it, delivers the Mother. He that breaketh it, murthers the Childe. If it be gotten in absence of the Vnderstanding, it is a Bastard, but the child must be kept. If thou mistrust the Vnderstanding, promise not; If thou hast promised, breake it not. It is better to maintaine a Bastard, then to murther a childe.
vs. 1 *justo* M. D.: *facto* — vs. 5 *foris* M. D.: *procul*

[2]) M. D., 359.
bij vs. 5 in marg.: Hor. 1. Ep. 17.

[3]) K. b., II, 193. Het HS. heeft geen titel.
vs. 4 *'er by* K. a.: *'et my*

[4]) K. b., II, 195. Het HS. heeft geen titel.
Bij vs. 3 in marg. in K. a.: *voeder*.
vs 3 *ick die je* K. a.; *ick dien* K. b.: *dat ick, die* — vs. 4 *You* K. a.: *U*

RYDENDE OP EENEN HARDEN WEGH VOORBIJ EEN RAD [1]).

Ghij werdt gebroken op een rad,
Tot loon van duijsend quaden
Daer om ghij in den kercker sat:
De Raed had 't wel geraden:
5 Maer wat gerechticheid is dit?
En wat hebb ick gedaen, die sitt
Geraebraeckt op vier raden?

15. Feb.

VRIJERS RYDENDE NAER EEN' VRYSTER [2]).

Twaelf beenen van drij bruijne meeren
Vervoerden eens drij jonghe Heeren.
Ick sey, 'tscheelt machtigh inde keer;
Daer 's een gespann dat treckt haer meer:
5 Twee beenen van een witte meer.

15. Feb.

OP DEN SELVEN WAGHEN [3]).

Ghij hoeft het niet op 't strand te wagen,
Om naer Stevinens kunst te vragen:
Cupido kan hem over-jagen:
Dit 's binnen's lands de malle wagen.

15. Feb.

(OP EN UYT) [4]).

De rijcke leeft van wat hy heeft;
Den arme leeft van wat hij weeft.
En als des levens daghen enden
Soo siet mens' op een veer belenden.
5 Elck segg' den voerman grooten danck.
Het onderscheid is klein: Te weten
De rijcke hadd de beste banck,
De wever heeft op 't Cratt geseten.

15. Feb.

IAN OP SCHAETSEN [5]).

Ghij segt Ian schaets rydt sterck en snell,
De Beste moeten achter leggen.
Magh ick nu oock de waerheid seggen?
Ian rydt wel, maer Ian rydt niet wel.

16. Feb.

---

1) K. b., II, 193.
2) K. b., II, 195.
3) K b., II, 195.
vs. 2 *Stevinens* K. a.: *Stevin sijn'* — vs 4 *'s lands* K. a : *lands*
4) K. b., II, 192. Het HS. heeft geen titel.
5) K. b., II, 192. In K. a. is de titel: *Onfatsoenelijck Schaetsrijder.*
vs. 1 K. a.: *Jan rijdt op schaetsen sterck en snel;* — *sterck* K. b.: *plomp* — vs. 3 *nu oock* K. a.: *hier op*

EEN MAN VAN ROUW OVER SYN WIJF GESTORVEN. EX ANGLICO DISTICHO [1]).

Sij stierf voor uijt: hij proefd' haer een wijl tyds te derven,
Maer hadd geen sinn daerin, en gingh oock leggen sterven.

18. Feb.

E PROSA ANGLICA [2]).

Neel vloogh haer mann in 'thaer, en gaf hem schrabb op schrabben.
Men seid' haer, Neel, dat's quaed voor God en voorde li'en;
De mann is 'thoofd, de vrouw is schuldigh hem t'ontsien.
Myn mann myn hoofd? zei Neel; ick magh mijn hoofd wel krabben.

18. Feb.

Neel heeft ons wijs gemaeckt dat noyt en wierd gelooft [3]),
Dat Ian, haer goede mann, de booste is van haer beiden.
God heeft het self geseght; wie kan ons beter scheiden?
Ian moet de booste zijn, want, seghts' hij is mijn hoofd.

18. Feb.

VOOR IOFFROUW AEMILIA KINSCHOT DIE MIJ EEN' CITROEN SOND [4]).

Doe Grootemoer Aemilia 'tmoij Boeckje was,
Daer menigh aengesteken oogh sijn leed in las,
Tot dat haer een bekoren kost, die t'onser Schade
Het diepe raedsel van haer hert geluckigh raedde,
5 Doe gafs' ons niet een soet gesicht, doe was sy stael.
Nu dat de tijd gekomen is van grijs en kael,
Nu houdt s'er of sy d'oude wond bestond te heelen;
Nu geeft sij mij een Appeltjen om mé te spelen.
Neen, Grootemoer Aemilia, 'tis geen present
10 De Gulden Appel die ghij mij maer weder sendt:
Het is de selven Appel noch, 'kheb 't wel onthouwen,
Dien ick u als de schoonste schonck van alle vrouwen.

19. Feb.

---

1) K. b., II, 530. In K. a. staat in plaats van, *Ex Anglico*, in den titel: *uyt het Engelsch. She dyed first.* Vgl. dl. II, 216.

Het Engelsche versje heeft tot titel: *A gentleman, that having buried his Wife, through griefe died soone after*, en wordt gevonden in *A banquet of Jests and merry Tales*, blz. 209. Zie over dat werk op 28 Dec. 1649.

2) Naar *A banquet of Jests*, blz. 168. Het versje door H. vertaald, heeft tot titel: *A Woman beating her Husband.*

3) K. b., II, 82.

4) Aemilia van Kinschot, dochter van Caspar van Kinschot (1552—1620), raadsheer in het Hof van Brabant, raad en thesaurier-generaal van Prins Maurits, en van zijne eerste vrouw, Justina Pyl, werd in 1593 geboren en huwde in 1617 Willem Schade (zie *Navorscher*, 1877, blz. 28). Den 27sten Dec. 1658 stierf zij als weduwe in den Haag (*Dagb.*, 62).

AD ELECTOREM BRANDEBURGICUM [1]).

Praedestinatum nempe Barlaeo fuit
Ducalis Auri munus augustissimum,
Quantumque pondus aureis verbis fuit
Auro rependi maximus Septemvirûm
5 Pro more jussit, pro decoro censuit.
At illud aurum quo sinu pressum latet,
Qua nube tectum nescit aureum diem?
Evanuisse fertur, ut fumi solent
Fallentis aulae: Mercurj, non Solis hoc
10 Fuit metallum. Vindica nigrum nefas
Offense Princeps: quisquis infidâ manu,
Manu rapace vindicauit hunc sibi
Torquem scelestus, torque se dignissimum
Fecit nefando: pendat, hoc est, pendeat;
15 Et literatum quando delusit virum,
Sublimis una longa fiat litera.
Si poena pendet, nec Poetae fit satis,
Nec ille torques torque pensatur nouo;
Caue poetam. plumbeas iras gerunt
20 Pindi clientes, ferreis instant stylis:
Nec ira Sueci, nec rebellis Cliuiae
Magis timenda est: digna res Epigrammate
Lacesset ultrices manus. Caue canes:
Latrant diserte: si furunt, mordent quoque.
25 Quae liberales Musa Principes colit,
Condonat ingratis nihil. Quid pluribus?
Caput rei est, non respicit, non suspicit
Praedestinantes illa, sed dantes deos.

20. Feb.

AULICI ETIJMON [2]).

Originem τοῦ Aulicus caecutiens
Definit orbis perperam. Palatium
Aulam vocari disserunt, hinc aulicos.
Mendosa, critici, lectio: Palatia
5 Fatemur ultro Principum dici domos:
Negamus Aulülariam palatio

---

[1]) M. D., 360, waar aan den titel nog de woorden: *pro Barlaeo*, zijn toegevoegd. Frederik Willem I, Keurvorst van Brandenburg, was den 7den Dec. 1646 getrouwd met Louise Henriette, de oudste dochter van Frederik Hendrik. Barlaeus had het huwelijk bezongen (vgl. *Epist.*, 948); de verwachte belooning bleef echter uit.

vs. 21 *rebellis* M. D.: *strepentis*

[2]) M. D., 361.

vs. 4 *Palatia* M. D.: *Palatium*

Debere nomen; debet haec aulae tamen,
Nec debet Aulae; debet, et non, Aulicus.
Ut judices, si debeat, cui debeat,
10 Quid Aula possit, aula quid possit vide.
Quando Aula poscit, aula pascit aulicos.

22. Feb.

IN EUFRASIAM [1]).

Ne lege me, cui mensa nitet meliore salino,
Nec cibus assueto mollior ore sapit.
Ne lege me, moneo: non est quo lumen utrumque,
Non est alterutrum quo doluisse velis.
5 Imploranda fuit quae se vernacula virgo
Virgini, et huic durum Musa probaret epos.
Talis danda fuit tali Medicina palato,
Exegit Batauos aegra Bataua modos.
Si tamen haec aliquis vultu dignare sereno,
10 Cui patriae non sit patria lingua meae;
Est ubi diuertas; est quae delectet euntem,
Si piget ignoto flumine, ripa decens.
Inuenies illic lapides Oriente petitos,
Liliaque Argiuis Itala mista rosis.
15 Gustabis subducta sacris, extorta profanis
Non noua consensu fercula grata nouo:
Ut male consutae pretium det fimbria vesti,
Ut, si displiceant ἔργα, πάρεργον ames.

3. Mart.

(AD BARLAEUM) [2]).

Ergo domi es, Barlaee pater: gratamur amici,
Quod noua progenies morbo surrexeris alto,
Quod postliminio tuus es. Per sacra poetis
Numina, non aliâ poteras me voce beare
5 Largius. ingemino, ingemino, gratamur amici.

(4. Dec.)

---

[1]) M. D., 357, en K. b., I, 255. Het versje behoort bij de *Ooghen-troost* en werd vóór dat gedicht gedrukt.

Bij vs. 15 in marg.: Si quae vera Philosophi dixerunt, ab eis sunt, tanquam ab injustis possessoribus vindicanda in usum nostrum. *August.* 2. *de doctr. Chr.*

vs. 2 uitg. 1647 van *Ooghen-troost: Nec sapit antiquis mollior esca cibis.* als in K. a. en K. b. — M. D. als boven.

[2]) Het versje komt voor in een brief, den 4den Dec. aan Barlaeus geschreven (*Epist. Lat.*).

Den 23sten Nov. schreef Barlaeus aan H., dat hij lang ziek was geweest, maar nu herstelde (Hooft's *Brieven*, IV, 325). H. wenscht hem geluk met zijn herstel.

IN NEBULAS AMSTELODAMENSES, AD NOB.^m D. CONSTANTINUM HUGENIUM. EQ. ZULECHEMI ET ZEELHEMI DOMINUM ETC. [1]).

Dum nebulis coecaque diem caligine mergit
Juppiter et purum non sinit esse iubar,
Et Sol ipse suos abscondit tristior ignes,
Quoque micat cerni fumeus ore cupit:
5 *A magno Jove et a Phoebo discernor, et ater*
Totus ab occultis expedior nebulis.
Discutit invisas illustris epistola nubes,
Dissimilemque istis vult radiare Diis.
Fumus eram tenebraeque et lurida noctis imago,
10 *Nunc sensim videor cernere posse meos.*
Sic alius coelo genius nobisque; diesque
Dum latet, exoritur verior ille mihi.

14. Dec. Tuus C. Barlaeus.

(IONCKER FLORIS) [2]).

Als Ioncker Floris sitt bij Pijp en Kann
Soo is hij dobbel een goed Edelman,
En wee hun die het snuijven uytstaen moeten.
Maer, komt hij thuijs, hij trapt syn wijf met voeten,
5 En smijt syn kindren wat hij smijten kan.
Is Ioncker Floris een goed Edelman?

14. Dec.

(SCHAECKSPEL QUIJT) [3]).

Pier scheidde midden uijt het schaken
En seid', hij was het spelen satt:
Maer 'twas de minste van twee saken,
Hij was het spelen moe, en *mat*.

15. Dec.

AD BARLAEUM DE NEBULIS EPIGRAMMATA SCRIBENTEM [4]).

O qui per mentis nebulas, nebulose poeta,
Carmina de nebulis non nebulosa facis,
Qui Mercatorem nebulâ perstringis et ipsum
Cum testudinea pace Monasterium;
5 Si mea do, prudens, facundus, amabilis autor,
Si tua reddo tibi verba, dicax nebulo es.

17. Dec.

---

1) Hooft's *Brieven*, IV, 327. Naar het HS. op de Leidsche Bibliotheek.
2) K. b., II, 193. Het HS. heeft geen titel.
3) K. b., II, 193. Het HS. heeft geen titel.
4) M. D., 361.

AD NOBILISSIMUM VIRUM D. CONSTANTINUM HUGENIUM EQ. ZULECHEMI ET ZEELHEMI DOMINUM ETC. AD NEBULAE VOCEM ALLUDENTEM [1]).

Alludis nebulis, praeduro nomine, et illud
Quod facis, aetherea mollius est nebulâ.
Scilicet a facili iocus hic procedit amico,
Et sic nectar habent aspera verba suum.
5 *Quae mea sunt, possent hosti placuisse loquenti,*
At tua plus possunt perplacuisse mihi.

N. T. observantissimus cultor,
C. Barlaeus.

Mollius his nebulis totus tibi defluat annus,
Atque haec de nebulis sit cecinisse satis.
vel:
Et pereant nebulae, non tamen ille, mihi.

Amstel. Ipsis Cal. (1) Jan.

INSCRIPTIO MODULAMINUM QUAE AD CYTHARAM PRODUXI [2]).

De cogitationibus, phantasmatis,
Laruis, chimaeris Musicis mentis meae
Sic cogitaui: quod velut Muscae volent,
Muscae susurro perstrepentes non graui,
5 Tamen strepentes; quasque cum suo velim
Captas susurro, si subinde praepeti
Stilo fugaces figier possint meo.
Has ergo fixi pauculas, minus malas
Quam quae bonarum saepe nomen occupant,
10 Quia transmarinae, siue, quod caput est, novae:
Ut, quae foris petita vel certe noua
Prae patrijs plerumque vel prae non nouis
Amare gentis error, an furor, est meae.
Vos, Liberi, quos verius, quos justius
15 Libentiusque nuncupo Gentem meam,
Meos ocellos; este nunc aures quoque
Toti paternae: audite, dum Fato placet
Non saeuienti, audite, quae, cum non ero,
Non audietis: (nam quis olim mortuas
20 Captare non fastidiat muscas meas?)
Audite, quae cum non ero, videbitis;
Videbitisque cum stupore mutuo
Non otioso, non ad haec nato Patri

---

1) Hooft's *Brieven*, IV, 328. Naar het HS. op de Leidsche Bibliotheek. Het is één der allerlaatste versjes van Van Baerle.
2) M. D., 362.

Si quando stiuâ avelleret fessas manus,
25 Ut otiosus forte non ageret nihil.
Nihil improbi delectui, nihil probi
Neglectui fuisse; ne muscam quidem.

8. Ian. uno spiritu.

IN MORTEM BARLAEI [1]).

Hactenus humanas exercent somnia mentes,
Fabula Fons, et fabula Mons, et fabula Diuae
Pierides, et larva novem pro Praeside Diuis.
Tolle manum tabulâ si quis, decepte, sub illis
5 Auspicijs egisse putas acture Poetam.
Vanus adorandi titulos inuasit Apollo:
Omnia Barlaeus fuit: omnia cum Barlaeo.

18. Ian.

OVERSLAGH VAN CLAES EN NEEL [2]).

De Bruyloft was ten huijsen uijt,
De Buyten-vrienden inde schuijt,
Claes had syn' Bruijgoms naem verloren,
En Neel hiet Neel, als van te voren.
5 Sij wilden t'samen overslaen
Hoe 'tmet den huijshouw best souw gaen:
Daer wouw Claes Oost uijt, en Neel west aen;
Elck sagh syn' wijsheid voorde best' aen,
Elck trock syn lyntjen even stijf.
10 Allengskens quamens' in 'tgekijf,
En harde woorden wierden slaghen.
Sy hebben 't t'samen overslagen.

25. Ian.

Sy heeft wat heimelix, 'ten laet sich sien noch hooren,
Daer wierd sij met geboren.
Sy heeft wat gemelix, dat hoort of sietmen niet;
Maer diese niet en vliedt
5 Ontmoet het, of hij 'twill of niet en will ontmoeten,
Als ongesockte voeten.
Sij heeft wat Hemel-lijx, dat regent over dagh,
Als mij wel heugen magh.

---

vs. 26 *improbi* M. D.: *improbe*

[1]) M. D., 367.

Den 14den Jan. was Barlaeus plotseling gestorven; den 18den werd hij begraven. Aan het versje zijn de volgende woorden toegevoegd: Ad Graswinckelium. et hanc etiam vix Tityre duco, in acerbissimo funere tanti viri, de quo viuo pauci satis grate cogitarunt, mortuo nemo satis digne dicturus est.

vs. 3 *Praeside* eerst: *Consule*

[2]) K b., II, 194. In K. a. is de titel: *Overslagh.*

vs. 2 *Buyten-vrienden* K. a.: *Bruyt en Vrienden*

Het zij dan gemelick of Hemellijck te noemen,
10 Ick wild' het niet verdoemen,
Waer maer dat gemelick, dat hemellijcke leck
Een heimelick gebreck.
Maer dit's mijn' swaricheit: Ick wenscht' het heel secreet waer,
En 'trieckter maer een beet naer.

6. Feb.

Het regende soo hard daer Anne stond en piste,
Datm' aenden over-kant van 'twater niet en wiste
Of 'twas op 't Peerde-pad: en 'tschuijte-peerd bleef staen,
Wat dat de schipper riep, tot dat sy hadd gedaen.
5 De Iagher ded' het niet die op 'tpeerd of daer bij was,
De meer stond selver still en meende dat het sij was.

15. Feb.

AENDEN RAEDSHEER VAN DORP OP 'T AFSTERVEN VAN SIJN VROUW [1]).

Sy was een Diamant van suijverheid en Trouw
Gekast in uw jong hert. Daer is sy uijt gestolen.
Nu weten Ghij en ick hoe 'tsiet in sulcke holen,
En oft'se noodigh zijn behangen inden rouw.

21. Feb.

TWEE ONGEPAERDE HANDEN OP EEN CLAVECIMBEL [2]).

Leert Eendracht, Echte lien, maer Eendracht met verstand,
Aen 't komen, gaen en staen van dese en dese hand.
Sij hooren yeder aen haer' sonderlinghe lijven,
Maer zijn en blyven eens in 'tonderling bedrijven.

5 Haer onderling bedrijf gaet over eene maet:
Die houdense van selfs, schoon dats' haer niemand slaet.
'T schijnt een' eenparicheit van Pols, die in haer' ad'ren
Gelijcke poosen voert in scheiden en vergad'ren.

Sij scheiden nu en dan in 't wiss'len van 'tgeluijd;
10 Maer gaen, als Man en Vrouw, elck om den oorbaer uijt;
De man in swaerder werck, de Vrouw in luchter handel,
Of, is 't maer wand'len, beid' in schickelicken wandel.

---

1) K. b., II, 194. In K. a. is de titel: *Aen eenen Vrient op 't afsterven* enz. Frederik van Dorp, heer van Maasdam (1612—1679), was een zoon van Frederik van Dorp en van zijne tweede vrouw, Sara Adriana van Trello. Sedert April 1642 was hij raadsheer in het Hof van Holland; in 1656 maakte hij deel uit van een gezantschap naar Zweden en Polen. In Mei 1645 was hij gehuwd met Constantia van Vosbergen, die den 4den Nov. 1647 overleed. In 1649 is hij hertrouwd met Aegidia van Teylingen. (*Dagb.*, Bijlage I).

2) K. b., I, 508. De titel in het HS. was eerst: *De Clavecingel, door twee onaengeborene handen bespeelt.*

vs. 11 *luchter* K. a.: *lichter*

De Vrouw, de Rechter hand, (men gunts' haer meestendeel)
Heeft van geboorte 'tscherpst geschetter van de Keel:
15 De man de dieper stroot: soo gaen oock syn' gedachten:
Maer 'tlaeghe dient om 'thoogh te temp'ren en te sachten.

De Vrouw valt vrouwelijck, dat's vrolick van gelaet,
Ia veeltijds huppeligh van voeten en van praet:
Maer stadigh siet sy om, of 't alles op de maet gaet,
20 En hoe 't in 't aensien van haer liefste Cameraet staet.

De Man gaet soo gerust op haer' beproefde deughd
Dat hij se stutt en stijft in haer' onnoosel' vreughd:
Haer trillende gelach en kan hem niet vervelen,
Hy stoockter toe, en will sy danssen, hij will velen.

25 De Vrouw lett op den mann syn' steedsche staticheid;
'Tschijnts' op haer luijmen en in soete laghen leijt;
Men siets' hem op syn droefst met meeste vreughd te goe doen,
All souws'er Quinten (maer een quintje teffens) toe doen.

Verheughens' haer somtijds met eenerhanden swier
30 En met een dicht-aen-een-gekettingde getier,
'Tzijn buijtjens van de Min die haer kan vrolick maken,
Of mog'lick om den geest van gasten te vermaken.

Sij draghen sich somwijl als laghens' over hoop,
Of bij een harder' greep, of bij een' dwersche' loop;
35 Het schijnt sy kijven: maer men kan 't haer niet verwijten,
'Tis ernstelick gekoutt, 'tis snauwen sonder bijten.

Strax rakense daer af, en uijt dien wijsen twist
Volght niewe soeticheit; hij valt als Somer-mist,
En baert een' Sonneschijn, die schooner werdt genomen
40 Dan of de Sonn te vroegh, te witt waer opgekomen.

Dat's Tweedracht sonder gall, dat's Eendracht met verstand.
Komt, echte li'en, en siet op mans en vrouwen hand,
En hoort toe wat sij doen, en lett op wat sij laten;
Het gheen sij mijden, leert soo veel als wat sy praten.

45 Een stemming schouwen sij, (Octaven) kort op een.
Want wat waer 't man en vrouw malkandren naer te treên
Als waren se jalours, of oock soo mall-soet t'samen,
Dat d'een niet seggen mocht of d'andere song Amen.

---

vs. 37 *rakense* K. a.: *rakende* K. b. als boven.

In wel-getroutheit valt een' soete tegenspraeck,
50 Schier of de man de vrouws gevallen geerne braeck:
Daers' eens zijn in den grond, in willen, doen en wenschen;
En houdens'er soo wat, 'ten is maer voor de menschen.

En, zijn die menschen niet van 'tgrover end gesneen,
Sy weten dat natuer schrickt van gelijcke tween,
55 En dat haer' schoonheid staet in 'tongelijcke wesen,
Daer sij van binnen niet als eens in als kan wesen.

Sij laten noch een dingh, des' handen, en van 'tbest,
Sij komen maer deun bij, en paren noijt in 'tnest.
Leert dat niet, Echte Li'en; dat 's spinnen sonder twijnen:
60 Waer yeder soo gesint, de Wereld sou verdwijnen.

Ia, leert het, alle li'en, en laet de Wereld gaen:
Als 'tall gerekent is, s' heeft lang genoegh gestaen.
Leert datter is een' wijz van teelen sonder paren,
En datmen in on-echt kan echte kind'ren baren.

65 Twee handen baren wat: dat maken dese waer,
All blyvens' in on-echt: doch, 'tis maer hands-gebaer,
En, als men 't seggen magh, 't zijn vleeschelicke deelen,
En soo de suijverste manier noch niet van teelen.

Vier ooghen baren oock, en beter, met een' spronck,
70 Vier kindertjens met een on-echt' onnooslen lonck.
En 'tvroedwijf hoeft niet om die vruchtjens af te halen:
Haer ouders doen 't, dat zijn vier wel getwernde stralen.

Maer zielen baren best, en hemel-lijcker; twee
Die even moedigh en gemoedigh, even dwee,
75 En even stevigh, doen, en dencken, en begeeren,
Dat d'andere begeert en niet kan willen weeren.

Uijt die versameling, daer hand noch oogh toe hoort,
Noch ijet dat swaerder weeght als Geesten, komen voort,
Wat kinderen? een' vreughd, een vriendschap, een genoeghen
80 By weinigh' oijt bekent die vleesch en beenen droeghen.

'Tis een gedeelte van der Engelen gesangh.
Wist ick'er Noten toe, ick maeckte 't haer soo bang
Die voor Musike gaet door handen of door keelen,
Dat niemand haer, noch sy haer selven konde velen.

---

vs. 55 *staet* K. a.: *light* — vs. 66 *hands-gebaer* K. a.: *handt-gebaer* — vs. 71 *vruchtjens* K. a.: *vrachtjens* K. b als boven.

85 Soo docht een Wewenaer, soo sprack hij uyt sijn hert,
Diens slinxe onkundigheid te hulp geroepen werd
Bij een vrij' rechter hand, die sijner kond' onbeeren,
Maer die haer' Ootmoed dé' gelooven, sij most leeren.

Die all t'ootmoedighe behoorden aen een lijf,
90 Daer in een' ziele stack, die all dit nauw bedrijf
Van baren in den Echt of on-Echt, als een vrijster,
Wel vatte; maer zeij Ia, noch Neen daertoe. Ick prijsth'er.

23. Feb.

AEN EEN' IOFF.W DIE MIJ TEN HOUWELICK GESCHICKT WERDE [1]).

Wat schickt de Wereld? U en Mij?
Laet ijeder een syn vrijen schick:
Ten minsten, schick ick, heeten wij
Geschickte lieden, Ghij en ick.

13. Mart.

A M.le CASEMBROOT, LUIJ ENVOYANT LE PSEAUME, 61. OU IL IJ A: MEINE MOY SUR UNE ROCHE ETC. [2]).

Voyez si mon dessein n'approche
De la temerité des fols:
Ie vous meine sur une roche
Plus haute pour moij que pour vous.

5 Mais, puis qu' au fort de la montée
I'aij besoin de secours humain,
Lors que vous l'aurez surmontée
Ne me refusez pas la main.

17. Mart.

SUR LA MORT DU MUSICIEN AVRIL [3]).

Nostre bon chantre est mort, sa gorge rauissante
A passé par le fil
D'une dague sanglante
Le dernier jour d' Avril.

1. Apr.

---

1) K. b., II, 194. In K. a. is de titel: *Aen eene my ten Houwelick geschickt.*

2) Maria de Casembroot was waarschijnlijk eene dochter van Leonard de C. († 1637), lid van den Hoogen Raad. Zij was in 1621 geboren (zie op 28 Feb. 1651). H. heeft verscheidene versjes aan haar gericht.

3) In 1646 had H. naar Parijs geschreven om „une persone pour enseigner la facon de chanter" (vgl. Jonckbloet et Land, t. a. p., blz. CCXV). Thomas Gobert, „maistre de la chapelle du Roi-Très-Chrestien," beval hem Avril aan, een jong mensch, „estant bien cappable d'enseigner la methode de bien chanter, pour ses meurs et le reste de sa conduitte, je ne doubte point que vous ne treuvies beaucoup de bien en luy" (t. a. p., blz. CCXVII). De jonge man kwam in Dec. 1646 in den Haag en vestigde zich daar als muziekmeester (vgl. *Oeuvres complètes de Christiaan Huygens*, I, 47; II, 555, 559). Uit H.'s versje blijkt, dat hij den 1sten April 1648 gedood is.

DESCENTE DE LA TOUR DE LA HAIJE.

Nous auions tant monté cerchant de la musique,
Que nous ne voyions plus dans la place publique
Que des Puces sauter, et proumener des Poux.
Nous voijci reuenus. Pourquoy descendions nous?
5 Estions nous mal menez? estions nous pas en uoije
Des belles regions où la mort nous enuoije?
Allions nous pas entrer peu à peu dans les lieux
Où nous deuons ouïr la musique des dieux?
Caliste, c'est icij le veritable embleme
10 Des folies du monde et de la nostre mesme.
Dieu nous monte souuent par de fascheux degrez
De maux d'ame, ou de corps, d'ennuis ou de regrets,
Iusqu'à moitié chemin du Ciel qu'il nous destine,
Iusqu'à le veoir de pres: mais la nature, encline
15 A ces bouës d'embas, comme à tout ce qui nuit,
Nous rameine joijeux au fonds de ceste nuict,
Ce faux jour de la Terre, où toute la musique,
Quoy qu'on s'en imagine, au prix de l'Angelique,
Ne vault pas le beau nom que nous luij appliquons.
20 Soyons sages, Caliste, et si nous entendons
La Trompette sonner gai autre fois nous die,
Montez, gent d'Israël, souuenons nous d'Elie,
Et n'y ayt d'Elisée en ce bas element
Qui nous fasse tourner la teste seulement.

2. Apr[1]).

20. IUN. 48 [2]).

'Kvoer nucht'ren uyt den Haegh tot aen den Roter-dam,
En vond het daer te vroegh voor Caes of Boterham:
'Kvoer nucht'ren over Maes, en herdde 't soo tot Roon toe;
Daer voelden ick'er eerst myn' maghe wat te schoon toe
5 Om langer leegh te gaen en sprack van hongers nood
Aen een bevlaste vrouw, maer 'twas 'twijf inde Dood,
Men at of droncker niet. noch hadd sij soo veel levens
Dat sij m'een ander wees op 'thoeckje daer benevens,
Dat was in 'themelrijck, men hadder, soo mij docht,
10 In menigh maend of jaer aen eten niet gedocht:
Doe roock ick Beyerland, en 'twee van 9. maenden
Quam mij soo versch te voor, als of 't sich self vermaenden,

---

[1]) De 8 eerste versregels werden den 1sten April geschreven.
[2]) Den 20sten Juni reisde H. naar Willemstad; den 22sten keerde hij naar Den Haag terug (*Dagb.*, 46).

Als 'tkinderbaren doet. Korts was ick over-Maest,
Korts was ick, (wie sal dit gelooven?) overaest,
15 En stond in Beijerland. maer (wie sal 'tniet gelooven?)
Den Hoorn van overvloed was uyt geweest op 'trooven,
En hadd arm Beijerland soo jammerlick ontblootT
Van Boter, Kees, Roockt vleesch, vier Koeckjens en geen brood,
Dat Boter, Kees, Roockt vleesch en Koeckjens langhe eewen
20 Met Beyerland van land-verwoesting sullen schreewen.
Dat onweer sagh ick mij wel dreighen, en ontreed 't,
Om oft mij ijemand by den Officier bekreet:
'Kontreed 't tot aen Claeswael, tot dwers door Numands polder;
En schoon ick daer de zee vond rollen vrij wat holder
25 Dan 'tijemand lusten moght die niet veel haests en hadt,
Ick dorst niet omme sien voor binnen Willemstadt.
Daer viel mijn schuldigh hert aen 't droomen, dat het branden
Van d'arme Corendijck het feit was myner handen,
En datmen nae mij zeij, met veel getuijgheniss,
30 Dat ick hadd Beijerland vernielt en Spijckeniss.
Maer, wacker, wierd ick wijs dat droomen niet en bijten;
En, op dat Beijerland mij niet en moght verwijten,
Heeft mij dien ick daer vreesd' als vriend ten huijs genoodt,
Op overvloed van spijs en twee mael Caes en brood.

Beierland 21. Iun.

Oom sagh als Oomen sien die van veel' jaren Oom zijn:
Noch sietm'er die min Oom en ongelijck meer loom zijn,
Maer weinighe soo rijck, en soo onrijck gehemdt,
Gehemdrockt en gedeckt, genachtmutst en gekemt.
5 Hoe sagh ons' Annetje? als Annetjes van jaren,
Die eens jongh' Annetjes, schoon' Annetjes noijt waren.
Gaet nu en klaeght, Ooms huijs is vochtigh en ondroogh:
Mij dunckt 't en kan niet zijn, all schijnt het soo in 'toogh:
Een ongesiene brand moet in de muren steken:
10 Daer hoort veel viers toe om op Annetje t'ontsteken.

18. Iul.

(TRIJN DE SNAPSTER) [1]).

Trijn kleedt sich zedighjes van 'thoofd af tot den grond:
En in mijn oogh nochtans soo gaet sij kakelbont.
Alsoo 'twoord elders toe gebesight werdt, ontleen ick 't:
Trijn maeckt het mij te bont met kakelen: soo meen ick 't.

18. Iul.

---

[1]) K. b., II, 194. Het HS. heeft geen titel.

SUR CE QUE MADAME LA PRINCESSE D'ORANGE AU BAPTESME DU PRINCE DE BRANDENBOURG REPRESENTA LES REINES DE SUEDE ET DE BOHEME, MAD.E L'ELECTRICE DOUARIERE ET SOY MESME. ENIGME [1]).

Une Vefue en vault quatre, une Grand' mere deux,
Deuine si tu peux:
Une Princesse vault deux Reines; et s'ensuit
Qu'une femme en vault une, et trois, et quatre et huict.

Cleue. 2. Aug.

PRINCIPIS (GRONINGAM) ADVENTUS [2]).

Hactenus affligit Coeli discordia longo
Turbine, perpetuis imbribus omne solum.
Hactenus involuit Patriae turbata potestas
Omne soli spatium, moesta Groninga, tui.
5 Affulget placidae tandem spes certa quietis,
Et lachrimis aethram parcere in augurio est.
Aspice in Auriaco blande ridentia vultu
Sidera, et hos oculos omen habere puta.
Fata soloecismo pacem et bona verba loquuntur;
10 Prodigio fauet a vespere Sol oriens.

Groningae prid. natal. mei (3 Sept.).

AENDEN EDELEN HEERE VAN LOGE ENDE LOGE BEERUM CUM ANNEXIS [3]).

Ick bidd, Heer Overste, dat men mij maer gedooghe
Een ongelogen woord te spreken binnen Loge.
All most ick 't desen noen bekoopen met een fluijt,

[1]) Ook in klad.

Frederik Willem I, Keurvorst van Brandenburg, was den 7den Dec. 1646 in den echt getreden met Louise Henriette, de oudste dochter van Frederik Hendrik. Den 21sten Mei 1648 beviel de Keurvorstin te Cleve van een zoon; den 2den Aug. had de doop met alle plechtigheid plaats, waarbij Amalia van Solms drie andere vorstelijke personen representeerde, terwijl ook Nederlandsche ambassadeurs met „een treyn van 24 Personen" aanwezig waren. (Aitzema, VI, 584). Ook H. was toen te Cleve (*Dagb.*, 46).

vs. 3—6 klad: *Une Princesse faict deux Reines*, *Il fault deuiner jour et nuict Pour entendre cecy*, *Une femme* etc.

[2]) M. D., 366, met den titel: *Principis eodem adventus.*

Den 1sten Sept. kwam de Stadhouder Willem II te Groningen, om geschillen tusschen de stad en de Ommelanden bij te leggen. Van 5 tot 11 Sept. en van 29 Sept. tot 15 Oct. was de Prins weer afwezig, om zijn zwager, later Karel II van Engeland, te ontmoeten. Den 25sten October reisde de Stadhouder weer af. H., die den Prins vergezelde, bleef al dien tijd te Groningen, maar gebruikte zijne vacantie om uitstapjes te maken naar Oost-Friesland en Friesland (*Dagb.*, 47).

[3]) Van 5—10 Sept. maakte H. zulk een uitstapje naar Oostfriesland en sliep den 7den Sept. te Loge (*Dagb.*, 47).

Ick kan 't niet hinderen, de Waerheid wild'er uijt.
5 Dees plaets is aengenaem, all waer ick op of neer gae,
De locht is lieffelick, de wat'ren sonder weergae.
Maer d'ingesetenen en vind ick niets te klaer:
Is niet de Duijvel een geboren logenaer?
Tot Loge, in Oostfriesland 8. Sept.

IN GRATIAM PROFESSORUM ACADEMIAE GRONINGANAE; UT PRO DIGNITATE VESTIANTUR [1]).

Pallia Doctores! ubi fas, ubi sacra decori
Majestas, vel ubi denique justitia est?
Pallia Doctores ornant? sine sijrmate Musa
Quaerit ubi nudos condat honesta pedes?
5 Tolle grauem Dijs et patriae de corpore naevum
Corporis augusti Diua, Groninga, parens.
Non faciunt nec equum phalerae, nec purpura Regem,
Nec pars militiae creditur esse sagum.
Sed faciunt ad equum phalerae, nec purpura Regi,
10 Nec bellatori pondus inane sagum est.
Ipsa aliquid Natura parens quod inutile dici
Non ferat, ornandis rebus ubique locat.
Barba viri decus est, pulchra est de vertice fusi
Virgineo ad talos unda capillitij.
15 Tolle mihi fasces, Academia, tolle cathedras,
Aut quo de populo non habearis habe.
Denique, si nullis vinco rationibus, audi
Hoc unum, et Patriae quam potes affer opem.
Tota, vides, odijs ardet ciuilibus: ut sit
20 Arma cui possint cedere, sume Togam.
Groninghae 15. Sept.

IN IDEM ARGUMENTEM [2]).

Quidquid erit, quemcumque dabit Deus his quoque finem,
Seu Toga procedat, seu non Toga, senio dexter
Exeat, an prauo damnosa canicula talo;
Vicimus et victi vates, nec inutile Carmen
5 Scripsimus: est etiam perituris gratia chartis.
Vendentur melius pretiosa thura cucullo,
Et, si doctores careant, curasse juuabit
Ne Toga cordijlis vel paenula desit oliuis.
Groning. 21. Sept.

---

1) M. D., 364. Ook in afschrift van andere hand, met den datum: Sept.
2) M. D., 365.
Bij vs. 8 in marg.: Martial.

IN BIBLIOTHECAM GRONINGANAM, UBI SCELETA ANATOMICA ABJECTO LOCO DETRUSA [1]).

Hinc loculis Libri prostant, ignobilis illinc
Angulus obscuro supprimit ossa loco.
Gratia diuersa est, quia dispar causa: docemur
Scilicet hic hominum corpora, at hic animos.
5 Hic peritura jacent, hic stant coelestia, Sol hic
Splendet, at hic tenebris abdita Terra latet.
Qui bene Spectator Terram contemnere discis,
Rectius, ut discas viuere, Lector eris.

12. Octob.

OP DE VERTALINGE VAN SIBYLLE VAN GRIETHUYSEN [2]).

Ick gingh vermomt door Land en Stadt,
Ick wierd gevatt en niet gevatt,
Verstaen, en niet verstaen van velen,
Die geen Onduijtsch en konden velen:
5 Ick sprack nochtans den Duytschen aen:
Dat heeft een' wijse Vrouw verstaen;
Die heeft mij vriendelick bedrogen
En 't Roomsche Masker af getogen.
Verheught u, droeve Stadt en Land,
10 De rust en Vrede is voor de hand.
Ick hadd gegist, en 'tkonde missen,
Den Hemel soude uw' tranen wissen,
Doen hij de sijne droogen liet:
Nu giss ick, end' en twijffel niet:
15 'Tmoet waer zijn wat ick seggen wille;
'Tkomt uijt den mond van een' Sibijlle.

Groning. Octob.

---

[1]) M. D., 366. Voor het eerst in plano gedrukt met het adres: *Groningae, Ex Officinâ Johannis Nicolai, Anno* M.DC.XLVIII, op één blad met het Lat. vers van 13 Oct. (zie blz. 141). In de plano-uitgave is de titel: *In Bibliothecam Groning.—Omland.* caet.

Den 28sten Febr. 1615, dus kort na de oprichting der Groninger Hoogeschool, was door de Staten van Groningen besloten, „datmen van de oude Bibliotheecque ten Broeren" (het Broëren-Klooster) „beneden een Anatomia ende boven een Bibliotheecque sall toemaecken." (Zie Jonckbloet, *Gedenkboek der Hoogeschool te Groningen*, blz. 40). Die toestand heeft langen tijd geduurd.

[2]) K. b., II, 193. In K. a. is aan den titel nog toegevoegd: *uyt mijn Latijnsch, tot Groeningen.* Het eerst gedrukt in *Klioos Kraam, vol verscheiden Gedichten.* I. *Gedrukt te Leeuwarden, By Hendrik Rintjus.* CIↃIↃCLVI, blz. 197.

Sibylle van Griethuysen werd ongev. in 1620 geboren te Buren, huwde den apotheker Upke Harmen Wytzema en woonde te Kollum, Appingedam en Groningen (vgl. *Oud-Holland*, 1885, blz. 23—32). Zij heeft een paar stichtelijke werkjes en gedichten geschreven.

Sibylle vertaalde H.'s Latijnsch vers van 3 Sept. (zie blz. 137) onder den titel: *Pronosticon Physico-Politicum. Gemaeckt den 25. Augusti 1648. als tegens d'Avont, na bykans den geheelen dag langduyrigen Regen, de Son helder had begost te schijnen* (zie *Klioos Kraam*, I, 196). H. antwoordde met dit vers.

RIJM-TRANT OP 'T VOORGAENDE [1]).

Het Hollandts Licht quaem in ons Stadt,
Van veel gesien, maer schaers gevatt,
Een waere heyl, en troost voor velen,
Die Krijgh noch twist en konden velen,
5 *Het blonck soo stralende op ons aen*
Tot alle druck most achter staen;
Vertrouwt, hy heeft ons noyt bedroogen,
Maer Martis harnas uytgetoogen.
Juyght Groningen en Ommelandt,
10 *De lieve Vreede is nu op handt;*
Constanters gissing kan niet missen,
Orangien soude ons tranen wissen,
Doen Huygens wijsheydt blijcken liet,
Nu gaet het vast en twijfelt niet,
15 *Daer sulck een Stuyrman sit te stuyren,*
Ontsteeckt vast Vreed' en Vreugde-vuyren.

Sibylle van Griethuysen.

(VAN DE SELVE, AEN GROENINGEN) [2]).

Sibijlle komt noch eens in stadt.
Heeft ijemand niet te deegh gevatt
De Toonen van haer' Damsche velen,
Die maer de twistighe vervelen,
5 Sij spreeckt op niews 's lands welvaert aen,
En doet sich meesterlijck verstaen,
En heeft elck, of ick ben bedroghen,
Den lesten nadocht uytgetoghen.
Gaet aen, verwerde Stadt en Land,
10 Geeft gins en weer de rechterhand;
Daer sal maer de benyder missen
Als ghij d'oneffen Kerf sult wissen
Daerom u d'Eenicheit verliet.
Sibylle seght het, twijffelt niet,
15 Den Hemel sal de vrede stieren,
In 'tjaer van drij en vijfthien vieren.

Groning. 13. Octob.

---

[1]) *Klioos Kraam*, I, 198. Het vers is een antwoord op het vorige gedicht van H.

[2]) K. b., II, 194. Het HS. heeft geen titel. Voor het eerst gedrukt in *Klioos Kraam*, I, 199.

vs. 16 *drij en vijfthien* K a.: *dry vijf en thien*

ACADEMIAE GRONINGANAE DAMNUM EX CALAMITATE PUBLICA [1]).

Dum lis perennat, dum Rei pars publicae
Parti repugnat, dum vacillant cardines,
Dum Ciuitas quod vult negat, quia vult Ager,
Dum vult Ager, quia Ciuitas, quod vult, negat,
5 Peccantque partes intus et peccant foris,
Peccantque Patres intus et peccant foris,
Immunitate, jure, praemio, Togâ
Caret Professor; Codicum immortalium
Augmenta cessant; Ossa, de Cadauerum
10 Dissectione relliquus docte labor,
Dignus Theatri luce, dignus ultimâ
Longaeuitate, non habent ubi pedem
Erecta figant. Bibliothecam putas
Id, Hospes, esse? triste Coemeterium est.
15 Abi stupore, abi dolore percitus,
Patriaeque Patres, quo sapiant, mone tuae,
Discordiam, quae patria est, et est Patrum,
Vexare viuos et nocere mortuis.

Groning. 13. Octob.

DE PHILOSOPHIA CARTESIANA, QUAE CORPORA PHIJSICA IN PARTICULAS RESOLVIT [2]).

Detumeat, cui forte genas vesica sciendi
Grammatico tendit torva supercilio;
Detumeat, factusque puer, si scire laborat
Maxima, discat humi repere per minima.
5 Ecce novae fons Grammatices: Oratio constat
Partibus, at rerum corpora particulis.

Groning. 15. Octob.

AD SCHURMANNAM. CUM IN FRISIAM ORIENTALEM ABLEGATUS ULTRAJECTUM, IPSÂ NON SALUTATÂ, TRANSIREM [3]).

Saluere Schurmannam jubet Zulichemius,
Nocturnus hac viator incedens viâ,

---

[1]) M. D., 365. Voor het eerst in plano gedrukt (zie blz. 139, noot 1) onder den titel: *Academiae Groning.-Omland. Damnum* caet.

Natuurlijk leed de Universiteit door den twist tusschen de stad en de Ommelanden. Toen dan ook de rector magnificus de belangen van den Academischen Senaat bij H. kwam bepleiten, antwoordde hij: „prius de unitate quam de immunitate esse agendum" (vgl. Jonckbloet, t. a. p., 99).

vs. 6 is in M. D. uitgevallen.

[2]) M. D., 367, met den titel: *De Physica Cartesiana, quae corpora in particulas resolvit.*

[3]) M. D., 363.

In December stierf Ulrich, Graaf van Oost-Friesland. Tot voogden over zijne drie

Nocturnus hac viator excedens viâ.
Gaude beata, quod molestus, ut velim,
5 Non esse cogor: ecce praecipiti rotâ
Septentrionem versus ablatus volo,
Ut me adfuisse et auolasse simul scias.
Boreus axis me vocat, vocant ferae
Major minorque, cum Boote nescio
10 Terrae marisque, quo feras vigil regat.
Nasonis (absit, absit illi conferar,
Nisi nunc malignâ sorte, maximo virûm)
Nasonis ergo frigidum fatum vides;
Ut me Tomitas inter ac duros Getas
15 Sinistrum adire littus Euxini putes,
Nisi forte quod suauius quiddam sonat
Adeunda tellus, solo Eoa nomine.
Quod si relictis quando post tergum feris
Getâ, Tomitâ, Thrace, toto denique
20 Septentrione, unde avolo nunc, advolo,
Nescire noli, nec molestum tunc fore;
Sed submolestum: adibo Schurmannam, puta,
Sed ut Catonem de Theatro promptius
Non exijsse tute confessura sis.
25 Quid nempe, tota si futura oratio est,
Saluere Schurmannam jubet Zulichemius?
At mentior tibi tamen, virgo mea,
Addenda voci vocula est: addam, Vale.
Ut forte si timere quem posses fui,
30 Timere porro tota totum desinas:
Nam, quae capis quod quisque, quod nemo capit,
Capis profecto, cur quis a Zulichemio
Valere quam Saluere multo mauelit.
Vectus Elspeta per Swollam Drunam usque 28. Dec.

IN HILLIGERLEDAE CAMPOS UBI ADOLPHUS COM. NASSOVIUS HISPANOS INGENTI STRAGE INTEREMPTUS IPSE CONFECIT A°. 15 . . . [1]).

Has Bataui calcate mihi reuerenter arenas.
Hic pro Nassouio sanguine thura date.

---

zoons, van welke de oudste, Enno Ludwig, die jaren lang verloofd is geweest met Henriette Catharina, eene der dochters van Frederik Hendrik, had Ulrich den Hertog van Brunswijk, den Hertog van Mecklenburg en den Prins van Oranje benoemd. Willem II zond H. af, „soo om te doen het beklach van de rouw" aan Graaf Ulrich's weduwe, Juliana van Hessen, „als om allerhande ordre te stellen". (Aitzema, VI, 845). H. vertrok den 26sten Dec. en kwam den 12den Jan. 1649 in den Haag terug; den eersten nacht van zijne reis sliep hij te Utrecht (*Dagb.*, 48).

[1]) M. D., 376, waar in den titel de woorden: *ingenti strage*, zijn weggelaten en het jaartal 1568 is ingevuld.

Ad partae libertatis fundamina non hic
Infima de primis fixa columna fuit.
5 Scilicet hic aliquid pro Libertate coactos
Posse fidem victor, primus, Adolphe, dabas.
Audiat hoc Iber, hic semel exstirpata Tyrannis
Contusum poterat non releuasse caput,
Si minus instanti Ludouico laeua fuisset
10 Altera lux, atrâ proditione nocens.
Fata requirebant non unos nostra triumphos;
Aurea Libertas pluris emenda fuit.

7. Ian. E Frisia Orientali
redux inter Groningam et Assen.

AD (SCHURMANNAM) REDUX [1]).

En, salue Schurmanna, vale Schurmanna, viator
Dicturus, tandem nempe diurnus, adest.
Ne treme, promissis Batave Constanter inhaeret,
Alatumque pedem, quo modo venit, habet.
5 Quin, si forte vel hoc tremebundae longum Salue est,
Non erit alloquij tam graue syrma mei:
Quippe volando vale dicens, Bene, semper, vbique,
Totaque et Hebraïce, dico, valendo vale.

7. Ian. Aurico redux inter Assen et Beilen.

IN EFFIGIEM RENATI CARTESIJ [2]).

Cartesij pectus vides, vides frontem?
Candore vel modestiâ nihil supra est,
Scientiâ nil par quidem. Exigis plura?
Stagira, si tamen Stagira, Naturam
5 Adspexit, aut inspexit; iste perspexit,
Perspexit ac detexit: Exigis plura?
Qui plura dicere me vetat, stupor dicat.

7. Ian. Inter Assen et Beilen.

IN RENATI NOMEN [3]).

Renatus iste quem videtis, hospites,
Renatus infans perperam dictus fuit:
Nulli secundus ante se mortalium,

---

vs. 4 *Infima* eerst: *Ultima*

[1]) M. D., 364, met den titel: *Ad eandem redux.*

[2]) M. D., 371.

H. was een groot bewonderaar van Descartes en stond met hem in briefwisseling. (Zie Dr. D. J. Korteweg, *Een en ander over Constantyn Huygens als beminnaar der stellige wetenschappen en zijne betrekking tot Descartes*, in de *Versl. en Mededeel. der Kon. Akad. v. Wet.*, *Afd. Natuurk.*, 3de Reeks, IV, 1887, blz. 253—283).

[3]) M. D., 371, met den titel: *In ejusdem nomen.*

Natus vocari, non Renatus debuit.
5 Natura nasci vidit hactenus nihil,
Ex quo renato surgeret Cartesius.

Ibid.

IN EFFIGIEM SCHURMANNAE [1]).

Parcius admirare tui miracula sexûs,
Siue vir hos oculos, siue puella vides.
Anteit una aliquas aliquâ virtute puellas?
Anteit haec omnes omnibus una viros.

Inter Beilam et Swollam 8. Ian.

IN CATHEDRALIS TEMPLI QUOD TRAJECTI EST NOMEN VERNACULUM [2]).

Unde Domus, fornix sublimibus alta columnis,
Dicitur, unde vetus marmora nomen habent?
Haeresin et vitium verbis super astra petitis
Quae domat, haec domitrix est domus, haec Domini est.

Inter Beilam et Swollam 8. Ian.

IN DOMUM ADRIANI SEXTI PONTIFICIS ULTRAJECTI [3]).

Haec Orbi, procul orbe suo patriâque remotus,
Haec patriae Sextus, non sibi tecta dabat.
Pontificum est alys habitandas aere soluto
Tradere vel Coeli, non habitare, Domos.

Ibid.

AREA CASTRI VREBURGIJ, NUNC FORUM EQUINUM [4]).

Pacis ego quondam gessi male nomina: pacis,
Moenia sic inter moenia facta forum, est.

Inter Swollam et Elspeet 9. Ian.

TEMPLUM BUERKERCK, CUIUS IN COEMETERIO GRAMEN SUCCRESSERE NEGANT [5]).

Nescio num vero similis, num proxima falso
Gramen huic fundo detrahat historia.
Quidquid id est, turba haec hodie miracula turbat,
Quae terit hoc vere relligiosa solum.

Ibid.

---

1) M. D., 364, met den titel: *In effigiem eiusdem.*
2) M. D., 372.
3) M. D., 374.
4) M. D., 374.
5) M. D., 373.

IN (SCHURMANNAE) PINACOTHECAM [1]).

Cum volet hoc Fatum (procul absis hora volendi)
Ut semel extremum clauserit Anna diem,
Debita nominibus tantis sua marmora linque,
Nec tumuli pascat lumina vanus honos:
5 Hoc cumulo pascantur: ibi non viua jacebit;
Hic, non viua, tamen viua, superstes erit.

Swollae 9. Ian.

TEMPLUM D. IOANNIS [2]).

Audiat hoc omnis toga: cuius nomina Diui
Illustris Fano-Bibliotheca gero,
Mille meis de codicibus non attigit ullum,
Et plus mille meis codicibus sapuit.

(Inter Swollam et Elspeet).

IDEM [3]).

Non hoc de nihilo est, quod opacâ frondibus ulmo
Cingor et in Lucum versa virescit humus.
Scilicet hoc plantatores, ut sacra Ioannis
Vox in deserto nunc quoque clamet, agunt.

Ibid.

PRAEFATIUNCULA HISCE ULTRAJECTINIS [4]).

Velauiae sabula, immensi, mea taedia, colles,
Terra mihi lassis semper arata rotis,
Nescio vos, neque, si roger hic quot millia, quis me
Vexerit aut equus, aut non equus, ipse sciam.
5 Gratia sit Musis, quarum mihi visa lepore
Colloquij longe maxima, nulla via est.
Gratia Schurmannae vero, quod Apolline secum
Abducto comites traxerit ipsa Deas.
Nec tamen has, fateor, comites, nec vidimus illam:
10 Solâ mente decem numina clausa tuli.
Credor, an hic, aliquis clamat, mendacia cudit,
Exit ab insano fabula vana penu?
Mentiar. hoc certum est, non haec sine numine, Lector,
(Incipe, et inuenies) quantulacumque geri.

Ibid.

---

1) M. D., 364.
2) M. D., 373.
3) M. D., 373.
4) M. D., 372, met den titel: *In sequentia Epigrammata Trajectina Praefatio.*

TEMPLUM D. MARIAE, UBI CATECHESIS NOVITIJS ENARRATUR [1]).

Parui est, posteritas, neque quod post saecula narres,
Fonte super tenui fixa columna solo:
Pluris habe, quod in his animas, non saxa, columnis
Fontibus aeternis instruat ipsa Salus.

Elspetj. eod. die.

TEMPLUM D. CATHARINAE [2]).

Ritibus haec olim Româ non rite petitis
Sordescebamus marmora, deinde situ.
Aetas excussit melior Romamque situmque;
Tandem sic merui quae Catharina vocer.

Inter Swoll. et Elsp. eod.

CATHEDRALE TEMPLUM, DENUO S. MARTINO SACRUM.

Non hoc Martini, falsi nec fallite, fanum est.
Ille, sed exiguo munere, largus erat.
Mutemus titulos: posthac, me judice, si quis
Omnibus immense dona dat, Hujus erit.

Intra Elspeet et Voorthusam. eod.

AD SCHURMANNAM, NUM I. SECUNDI SCULPTURAM IMITARI VOLUERIT [3]).

Ecquid, ut Hagani tangebas pauca Poetae
Marmora, vel raros, gypsea signa, tijpos,
Ecquid, ut oblata est auidis in talia ocellis
Vatis amatoris Iulia sculpta manu,
5 Exempli stimulauit honos, et posse docebas,
Quae posset quiuis, omnipotente manu?
Non liquet: et vero, nisi valde fallor, honeste,
Ocyus hoc factum nolle, negare fuit.
Indignata sequi, Virgo mea, credo Secundum es,
10 Ne sic forte cui prima, secunda fores.

Ibid.

IN ACADEMIAM TRAJECTINAM [4]).

Si satis est vivum nasci, jam velle renasci
Ridiculum, quando posse, superuacuum est.
Sin secus, et rectum est iterum de Virgine nasci,
Quae de Patris item nata puerperio est,
5 Pallada sanus ama; non illam casside torvam;
Hanc inter Musas ore togâque grauem.

---

1) M. D., 373.
2) M. D., 374.
3) M. D., 371.
Anna Maria had een versje gedicht: *In imaginem Juliae a Joh. Secundo quam artificiosissime exsculptam.* (Zie Schotel, t. a. p., *Aanteekeningen en Bijlagen*, blz. 13).
vs. 1 *tangebas* M. D.: *tetigisti* — vs. 5 *docebas* M. D.: *docebis*
4) M. D., 374, met den titel: *Academia.*

Iamque Sacram venerare Deae, prae quâlibet, aedem,
Quando ibi scis bipedes gignier, hic homines.
Inter Voorthusam et Amesfortiam. 10. Ian.

IN TURRIM TEMPLI CATHEDRALIS [1]).

Quam fuit helleboro dignus Babylonis ineptae
Siue tumor, dicas, siue phrenesis erat.
Quando, quod hic admiramur, si massa putatur
Terrea, nec primi graminis instar habet.
Ibid.

AD SCHURMANNAM [2]).

Currigenos foetus, salebrosum carmen, et ipso
Frigore concretum, virgo, poema vides,
Ne laeues oppone rotas, ne versibus istis
Exige par motus, par sit ubique tenor.
5 Cede locum vero, quamcumque volubile plaustrum est,
Ipsa via, ut vates, aspera, scabra fuit.
Inter Amersf. et Ultraj. eod. die.

IN STUPENDAM VIRGINEM ANNAM MARIAM SCHURMANNAM, CUM ILLAM TRAJECTI IN STUDIO LINGUAE AETHIOPICAE REPPERISSEM CAL. IAN. 1649. ST. VET. [3]).

Omnia cum sciret, voluit nil scire videri
Anna, nisi extremos sciret et Aethiopes.
Has illam fuscas inter, noua numina, Musas
Vidimus, atque oculi vix habuere fidem.
5 Vidit et obstupuit gemini frons altera Iani,
Et Deus, Ecquis, ait, denique finis erit,
Si, quoties in me noua frons, in virgine lingua est,
Si, quoties novus est Annus, et Anna noua est?

AD IPSAM [4]).

Hanc ego currendo fudi, Schurmanna, poesin,
Dum non jam rota sub vate, sed esset equus;
Esset equus, qui me de vestra quattuor horis
Pallados Hollandae sisteret ante fores.
5 Forsitan, hos si tu numeros cum tempore confers,
Pegaseum quid, ais, quadrupes iste fuit.

---

1) M. D., 372.

2) M. D., 375, met den titel: *Ad Schurmannam, epilogus.*

3) M. D., 369, met den titel: *In Schurmannae novum Studium linguae Aethiopicae, circa Kalendas Ianuar.* Het versje staat op hetzelfde blad als het volgende.
Anna Maria van Schurman was in ons land één der eersten, die zich op de studie van het Aethiopisch toelegden. Reeds in 1647 had zij het ontwerp gemaakt voor eene Aethiopische spraakkunst (vgl. Schotel, *Anna Maria van Schurman*, 36).

4) M. D., 369.

Nescio quid dicas. ego me noua dona ferentes
Aethiopes comites credo habuisse tuas.
Iamque adeo vetus est non falsa paroemia: semper
10 Africa quae Monstri quid parit, hic peperit.
Vltrajecto Leidam equo 4. horis peruectus $\frac{3}{13}$. Ian.

AD NOBILISSIMUM VIRUM SULICHEMII DOMINUM PRO MUSIS AETHIOPICIS RESPONSIO [1]).

Non leviter Clarias tetigisti carmine Divas,
HugenI, fuscas dum canis esse Deas.
An Erybi ingratam sobolem noctisque sorores,
Quis Phoebo gratum crederet esse chorum?
5 *At fallor: socias, quas proximus ardet Apollo,*
Scilicet has albas non sinit esse Deas.
(A. M. van Schurman).

EN FAVEUR D'UN AMANT SUR LA NAISSANCE DE SA DAME AU MOIS DE MARS.

Furieux mois de Mars, mois de vent, mois d'orage,
Debuois tu receuoir Caliste entre tes bras?
Certes, pour detremper le fiel de tant de rage,
Tu auois bon besoin du miel de ses appas.

5 Mais que devenons nous au feu de ces deux Astres
Que l'erreur populaire appelle ses beaux yeulx?
Est ce pas nous jetter dans de plus grands desastres,
Pour un Soleil de Mars s'il nous en pique deux?

Souffle, cher mois de Mars, pour raffraischir nos flames,
10 Et pour mieux nous sauuer apprens nous à souffrir.
Dieux! que c'est un grand mal qui bourrelle nos ames,
S'il n'est qu'un autre mal qui le puisse guerir.
Mart.

INSCRIPTIONES VILLAE CLARIVIJ, CLARENBEECK, IN GRATIAM TOPARCHAE RUTGERI HUYGHENS [2]).

Aspicis argenteo speciosos murmure fontes,
Aspicis his fratres qui dominantur heros?
Fallor ego, nisi jam dubitas, pellucida, clara,
Candida plus horum pectora sint, an aquae.
26. Mart.

---

vs. 7 *dicas* eerst: *fuerit* als in M. D.

[1]) Gedrukt bij Schotel, t. a. p., *Aanteekeningen en bijlagen*, blz. 12. Naar het HS. op de Leidsche Bibliotheek. H. noteerde aan den kant: 18. Feb. 1649.

[2]) M. D., 369.

Rutger Huyghens (zie dl. II, 104), die in het bezit was gekomen van het buitengoed Monnikhuizerbeek bij Arnhem, vergrootte dat goed door aankoop en door stukken grond, die hem ten geschenke werden gegeven, en stichtte Klarenbeek.

vs. 1 *murmure* M. D.: *marmore*

CLARIVIUM. CLARENBEECK [1]).

I.

Sublime culmen par fuisset huic Agro,
Et quae Luculli saxa saxis aemula
Ipsos Quirites non timerent hospites.
Sed Villa Riui, cuius Umbra et assecla est,
5 Aptare sortem debuit sorti suam:
Hunc nempe Clarum nuncupat modestia,
Quem nominasset verius clarissimum.

30. Mart.

II.

Si quis in his, pretiosarum nimis acer Aquarum [2])
Inuestigator, montibus erro fuit;
Si, sudore madens et anhelo torridus aestu
Hoc festinauit fonte leuare sitim,
5 Quo de febre putri, vel de pleuritide laeua
Nec male securus, nec male potus eat,
Pro medico juxta villa est; Clariuius istam
Illico ut introeat suadet et instat Herus:
Abluet heic vitium qui, non de montibus istis,
10 Sed Rheni fertur fontibus esse liquor.

30. Mart.

III.

Vocabis, hospes, hoc suburbanam domum [3]),
Villam, Palatium, Casam, Praetorium,
Aulam, vel Haram forte, vel Gurgustium:
Non commouetur, pronus in laudem sies,
5 An factus ad conuicium, Dominus loci.
Quidcumque sit, Clarivivm est: quod ut scias,
Cum sylua nesciret loqui, Prouinciam
Edisserendi scilicet saxo dedit.
Originem Clariuij si non capis,
10 Origo Fontis huius, et Clariuij est.
Adhuc obhaeres? verte frontem; clarius
Originem clarissimae dicunt aquae,
Clarique Riui clara deriuatio est.

30. Mart.

IV.

Ut mea quam fuerint seri quoque cura nepotes [4]),
Ut mihi me soli non studuisse sciant,
Audiat hoc opto coeli clementia votum,
Dvm rvit hic rivvs, ne rvat ista domvs.

4. Apr.

---

1) M. D., 370.
2) M. D., 370.
3) M. D., 370.
4) M. D., 371.

A UNE DAM.[le] QUI AVOIT COMPOSÉ UNE ALEMANDE.

Tu m'as faict un enfant: ne me sois pas rebelle,
Si je m'offre à t'aijder à m'en faire souuent:
Apres ce beau premier l'honneur est mis au vent,
Et je ne vis jamais mere qui fust pucelle.

5 Mais je te rends l'honneur: un enfant enchanté
Ne sçauroit auoir faict bresche à ta continence:
Et fault le nommer tel, puis que dès sa naissance,
Au lieu de fort pleurer il a fort bien chanté.

24. Avr.

IN MEDITATIONES POSTHUMAS CAROLI REGIS MAGNAE BRITANNIAE [1]).

Carolus his armis, nimium victricibus armis,
Quam quibus instructum destruat ipse Furor,
Cur, populo suadente minis et carcere, caussam
Diceret, aut certam sciret adesse necem,
5 Noluit instantem propulsauisse ruinam,
Clarior aestiuo sole fuit ratio:
Regia vox nempe est, populo vel subdere vocem
Nolle: et ubi loquitur caussa, silere loqui est.

25. Apr.

Primus hic a populo quae non sentiret adactus [2])
Scribere quem voluit noluit esse reum;
Primus hic a Populo de carcere, Regia merces,
Productus populo venditus aere fuit:

---

[1]) Dadelijk na den dood van Karel I maakte een werkje verbazenden opgang, dat door den ongelukkigen Koning zelf geschreven heette te zijn. Her boekje werd terstond vertaald onder den titel: Εἰκὼν βασιλική. *Koninckklick Memoriael. Waer in Het innerlijck gemoet van sijne H. Majesteyt Carolus Stuart, Koninck van Engelandt, Schotlandt en Yrlandt, naer 't leven afgebeeldt wordt. In sijne gevanckenis en lijdsaemheyt by hem selver in 't Engelsch beschreven*; *En in Nederduytsch vertaelt. Bona agere, et mala pati, Regium est. 't Is Koninckklijck, 't goede te doen, en 't quade te lijden.* Die vertaling werd meermalen herdrukt.

Onder het versje: Populus populatur.

[2]) De hier onder geplaatste gezegden van Karel I zijn voor een deel te vinden in de Εἰκὼν βασιλική, voor een ander deel in *Engelandts Memoriael, Tot Eeuwige gedachtenis*, 1649, waarin de procedures enz. van Strafford, Laud en Karel I worden verhaald.

Bij vs. 1 in marg.: Thou sawest the contradiction between mij heart and mij hand. Between mij owne unsatisfiednesse in conscience, and a necessity (as some told me) of satisfijing the importunities of some people. Cap. 2. — vs. 3: If I am sold by them, I am onely sorry they should doe it. Cap. 23. [In marg.: A King cannot be tryed by anij superior jurisdiction on earth. Tryal 22. Ian.]

5 Primus hic a populo compulsus dicere caussam,
Regie, et ut posset dicere non voluit.
Primus hic a populo damnatus verba salutis
Quae voluit Populo dicere, non potuit.
Primus hic a populo Regnum populante securi
10 Subjectus Populi victima procubuit;
Primus hic a populo sumptum de rege Parente
Haeredem vetuit sumere supplicium.
Primus hic a populo sine crimine caesus, et ipsum
Criminis ultorem noluit esse Deum.
15 Denique per vitae momenta, in mortis iniquae
Momento Carolvs Primvs ubique fuit.
Iamque adeo, quo cum terrâ texisse Britannâ
Credit inauditum perfida turba nefas,
Latius et melius, quot Regum corda, tot urnas
20 Occupat, et Carolvs primus ubique jacet.

29. Apr.

PARRICIDIUM ANGLICANUM [1]).

Haec vulgi scelus, et cunctis grauiora cothurnis.
Nam scelus a Pyrrha, quanquam omnia syrmata voluas,

Bij vs. 5 in marg.: It is, indeed, a sad fate for any man to haue his enemies to be accusers, parties, and judges: but most desperate, when this is acted by the insolence of subjects against their Souveraigne. Cap. Medit. in mort. — I will not betraij the trust committed to me by God, by old and Lawfull descent, to answere to a new unlawfull authoritij. Tryal. 20. Ian. — vs. 7: If I would haue giuen way to an arbitrarij waij, for to haue all lawes changed according to the power of the sword, I needed not to haue come here: and therefore, I tell you (and I pray God it be not laide to your charge) that I am the martyr of the people. Orat. Reg. in art. mort. — vs. 9: Lett no passion betray you to any study of Reuenge upon those, whose owne sinne and folly will sufficientlij punish them in due time. — The noblenesse of your mind must raise you aboue the meditating anij reuenge, or executing your anger upon the manij. Cap. 27. Ad Princ. Car. — vs. 11: I beseech God not to powre out his wrath upon the generality of the people, who haue either deserted me, or engaged against one. Cap. 27. — I haue forgiuen all the world, and euen those in particular that haue beene the chief causers of my death. Who they are, God knoweth, I do not desire to know, I praij God forgiue them. — I praij God with S.t Stephen that this be not laid to their charge. Rex moritur. — I blesse God, I pray not so much, that this bitter cup of a violent death maij passe from me, as that of his wrath may passe from all those, whose hands by deserting me, are sprinkled, or by acting or consenting to my death are imbrued with my blood. Cap. medit. ad mort. — I beseech thee, still owne mij people for thine, and when thij wrath is appeased by my death, o remember thij great mercies towards them, and forgiue them! O mij father, for theij know not what theij doe. Cap. 9. — vs. 13: I desire before sentence bee giuen that I may be heard in the painted chamber before the Lords and Commons. — I do conjure you, as you loue that that you pretend (I hope it's real) the libertij of the subject, the peace of the Kingdome, that you will grant me this hearing before anij sentence be past. Kings last Trijal. — I am not suffered for to speake, expect what justice other people will haue. Kings last Tryall Ian. 27.

[1]) Het HS. is bij N⁰. XLVIII.

Nullus apud Tragicos populus facit. accipe nostro
Dira quod exemplum feritas produxerit aeuo.

15. Iun.

SIX QUALITEZ NECESSAIRES À LA BONNE PIECE DE MUSIQUE INSTRUMENTALE [1]).

Beau chant (1.), Chant inouij (2.), sur Fugue bien conduitte (3.),
Le plus beau Contrepoint (4.), et Mouuement (5.) et Suitte (6.),
Ostez en un des six; la Piece est, par hazard,
Passable, mais non pas dans les regles de l'Art.

25. Iun. circa Strijam in itinere
Bredam versus.

Niew (1.), Aengenaem gesangh (2.) op Fugen, wel door-regen (3.) [2]),
Het beste Contrepunt (4.), en Bindsel (5.), en Beweghen (6.).
Laet een van sessen uyt; het Stuck magh goed zijn; maer
Niet als het wesen souw, dat is, Van sessen claer.

Ibid.

IN OBITUM FR. SPANHEMIJ LACHRIMAE [3]).

Ergo quis hoc tentat, fieri quod posse negabam,
Spanhemium extincto dicere Spanhemio!
Ergo nec in Coelos omnis facundia cessit,
Ex quo se superis intulit illa Deis!
5 Si quid, age, in Terris superest Ciceronis adempti,
Hunc opus in Terris, hunc labor esto loqui.
Inueniat sua sublimis praeconia virtus;
Omnis in hoc omnes eroget autor opes.
Vir pie, de numero sine fastu et fraude piorum,
10 Vir sophiae fons et fax, vir ocelle virum,
Maxime vir, ter maxime vir, cui rara videbunt
Saecula, viderunt aurea sola parem,
Quem quae surripuit Belgis injuria fecit
Criminis aeterni se Libitina ream.
15 Me quoque tam crudi ferijt violentia fati,
Me quoque substrauit tanta ruina sibi.
Et volui, et potui moestum mea Numina Carmen

---

1) Het versje komt ook voor in een brief aan Saint-Luc van 19 Maart 1676. Het is gedrukt in de *Correspondance et oeuvre musicales*, blz. CCLXXX en 71. Zie ook op 14 Sept. 1657.

vs 2 *plus beau* brief: *meilleur* — vs. 3 brief: *S'il en manque un des Six, la Piece, par hazard,* — vs. 4 *Passable* brief: *Est bonne*

2) Het versje staat op hetzelfde blad als het vorige, bij de Fransche gedichten.

3) M. D., 367.

Spanheim was den 14den Mei gestorven.

vs 8 *eroget* M. D.: *erigat*

Poscere et ad fletus addere verba meos.
Sed male cum fletu verbis conuenit, et ipsos
20 Saepe reluctantes obruit ipse modos.
Quid lacerum porro immites laceratis amici,
Quid miserum simul et cogitis esse pium?
En ego, qui magnis olim mea lilia bustis
Et quae posset amor dona jubere tuli,
25 Hic sileo, hic rigeo. Magni se nempe dolores
Expediunt; loquitur luctus; at horror hebet.
Horreo, cum tenebras video quibus obruta nuper,
Principe sublato sidere, Terra latet:
Horreo, cum doceor quae tam coelestia Coelum
30 Sub Coelo voluit viuere, posse mori.
Scribite quae tanto non inferiora sepulchro
Carmina non uno par sit ab Orbe legi.
Scribite queis animi tantam praesentia cladem
Sustinet: officium non facit ista manus.
35 Si facit, hoc ipsum quod ames fecisse litura est,
Et genitas visa est non genuisse notas.
Nempe quid excudam, si, quae vix repere possint,
Hic ubi sunt lachrimae sepia, verba natant.

7. Iul.

AD FRANCISCUM AB AERSSEN DE SOMMELSDYCK DE LEGATO SINE PRAESIDE RESPONDENTEM [1]).

Illustris pugil, illustri quam poscis arenâ
Grande tibi specimen tute dature tui;
Hoc age. quas partes, annorum vespere multo,
Multus agas, multo mane tuere puer.
5 Quod si te juuenum insane temerarius ardor
Implicitum longis nexibus ire parat,
Adde animos, generose, tibi, atque audentior ito:
Est qui pugnantem te tuus umbo tegat.
Ultima succurrant pugnanti exempla tuorum:
10 Objice, quo soluas omnia, Dixit avus.

12. Iul.

---

[1]) M. D., 375.
Frans van Aerssen, Heer van Plaat, oudste zoon van Cornelis van Aerssen, Heer van Sommelsdijk, heeft jaren lang Europa bereisd en is den 14den Nov. 1658 op zijne terugreis van Engeland bij eene schipbreuk omgekomen (*Dagb.*, 62). In 1655 gaf hij te Parijs uit *Voyage d'Espagne . . . fait en l'année* 1655. In de vergadering van den Academischen Senaat der Leidsche Hoogeschool, die den 17den Juni 1649 werd gehouden, „permissum est D. Francisco Aerssen vt sine Praeside in Politicis disputet." (Mededeeling van Prof. Acquoy). Den 15den Dec. 1642 was hij op 12jarigen leeftijd als student te Leiden ingeschreven.
vs. 10 *soluas* M. D.: *solves*

GRAFSCHRIFT VAN IOFF. TESSELSCHADE VISSCHER [1]).

Dit 's Tesselschades Graf.
Laet niemand sich vermeten
Haer' onwaerdeerlickheit in woorden uijt te meten:
All watmen vande sonn derft seggen gaet haer af.

5 Hoe dats' om 'tleven quam
Verhael ick even noode:
Wat dunckt u, moeders? 'twas haer' dochter die haer doodde,
En die sij 'tleven gaf was die haer 'tleven nam.

Maer 'tkind hadd weinigh schulds:
10 De Moeder sagh het sterven,
En stierf, om dat sij 't haer geliet te konnen derven:
Soo berste Tesselscha van wat te veel gedulds.

Leert lyden met beleidt,
Die van wat liefs moett scheijen:
15 Hadd dit hert uijtgebloedt en tydigh willen schreijen,
'T sloegh noch in Tesselscha, en 't waer noch onbeschreit.

15. Iul.

GRAFSCHRIFT VAN MIJN NEEFKEN CHRISTIAEN DOUBLET [2]).

Hier light een jonghe doo; dat's heul en heils genoegh,
Dewijl de mensch te laet kan sterven, niet te vroegh.
Het vroegh is wroeghens vrij, het laet laedt schuld op schulden,
'Tjongh hoort den Hemel toe, die 'toude nau kan dulden.
5 Siet oftm' hem niet beschreijdt om datm' hem over-mint,
Die uyt de Wereld gaet een Christen en een kind.

28. Iul.

ANDER [3]).

De ziel die in dit lijf begonnen hadd te sweven
Sagh dat het lemptigh was, en liep'er met naer 't graf,
En trock naer 'teewigh leven.
Seght niet, dat komt'er af,
5 't Kind overliep sijn kracht en most het dus bekoopen:
Die sich jongh overloopt en heeft sich niet verloopen.

eod. d. (28. Jul.)

---

1) K. b., II, 196.
Tesselschade stierf den 24sten Juni 1649; haar eenig overgebleven dochter, Maria Tesselschade Crombalch, was haar den 31sten Aug. 1647 voorgegaan en zij kwam dien slag niet te boven. (Vgl. *Tesselschade Roemers en hare vrienden*, 60).
vs. 16 *'T sloegh noch in* K. a.: *Noch schreide* — *'t waer* K. a.: *waer*

2) K. b., II, 195. In K. a. is aan den titel nog het woord, *overloopen*, toegevoegd. Christiaan Doublet was de tweede zoon van Philips D. en van H.'s zuster Geertruyd; hij was den 9den Febr. 1636 geboren (*Dagb.*, *Bijlage* H).
Bij vs. 4 in marg.: Matt. 19. 14.

3) K. b., II, 196.
vs. 2 *lemptigh* K. a.: *lempigh*

ANDER [1]).

Een overloopen kind heeft hier den geest gegeven:
'Ten was noch voor de dood versett, noch levens moe;
'Tis in onnooselheid geloopen uijt dit leven,
(Is 't mis geloopen?) tot de Croon des levens toe.

eod. d.

IN TEMERITATEM NAUTAE ROTERODAMENSIS, QUÂ, CUM PER INGENTEM TEMPESTATEM MINUERE VELUM NOLUISSET, SUBVERSÂ NAVI INGENS VECTORUM NUMERUS PERIJT III. ID. SEPT. 49 [2]).

Male disputatur, an sit haec leuis culpa,
An lata, quâ tot hausit unda mortales.
Si ferre me sententiam velis, dicam;
Tam lata nautae est culpa quam fuit velum.

13. Sept.

VOOR 'S HEEREN AVONDMAEL [3]).

Ick will, Heer, dat ghy wilt, en hebb het lang gedaen,
Ick hebb dijn' loop-baen lief, en loopse met vermaken,
En doe 't van over lang, en hoop het niet te staken,
Maer van de dertigh grein tot hondert toe te gaen.
5 Hoe pleit ick evenwel? is dus de maet voldaen,
Is 'twitt of met mijn' will of met mijn' loop te raken?
Oh, soo veel ydelheids en laet mij noijt genaken:
Onnutte dienstknecht, hoe soud ick by mij bestaen!
Mijn will is wilde will, mijn loop is staegh te rechten.
10 Oh die de voeten wiescht van dijn' onvuijlder knechten,
Wischt met den minsten dropp van dyn onschuldigh wee
Mijn" vuijl-geloopen af, eer ick ter Tafel treê.
Ick segh't, o God, en meen 't, en ween 't, en steen 't: och armen,
'Ten geldt noch will noch loop; mijn heil is dijn ontfarmen [4]).

Inter Schoonhoviam et Goudam in equo. 2. Octob.

16.EN PSALM UIJT DEN FRANSCHEN RIJM VAN BEZA, TEN NAUWSTEN [5]).

I.

Weest ghij, o Heer, mijn bystant en mijn' hoe';
Want op dij staet mijn eenigste vertrouwen.
Segght dan, mijn' ziel, en spreeckt den Heere toe,

---

1) K. b., II, 196.
vs. 2 *was noch* K. a.: *was niet*
2) M. D., 375.
3) K. b., I, 52. In K. a. is de titel: *Noch over des Heeren Avondmael*, in K. b.: *Noch over het selve.*
vs. 6 *'twitt* K. a.: *'t wel* — vs. 11 *Wischt* K. a.: *Wiescht* K. b.: *Wascht*
4) Onder het vers staat: Non est neque volentis neque currentis, sed miserentis Dei.
5) K. b., II, 519. In K. a. is aan den titel de eerste versregel van den Franschen Psalm: *Sois moy, Seigneur, ma garde et mon appuy*, toegevoegd.

Ghij hebt op mij, Heer, alle macht behouwen;
5 End evenwel kont ghij van mij niet trecken
Het minste werck dat dij te nut kan strecken.

2.

Mijn opset is, den goeden goet te doen,
Die daer met recht wel-levens lof verdienen,
Maer leet op leet sal treffen en verdoen
10 Den ghenen die de vreemde Goden dienen.
Ick en geraeck aen haer bloet-offer-sond' niet,
Haer' namen selfs en heb ick inden mond niet.

3.

God is alleen de grond-erf die mij voedt:
Mijn' rente, Heer, is vast op dij gelegen;
15 Gewisselick mijn erfelicke goet
En had ick noyt in schooner plaets gekreghen:
In 'tkort geseght, van 't schoonste deel van allen
Is bij geluck het lot op mij gevallen.

4.

Gelooft zij God die mij soo wel bedacht
20 Aenwijsingh geeft om dit pad in te keeren:
Want (dat is meer) ick hebbe dagh noch nacht
Gedachten die mij niet ten goede leeren:
Soo sien ick dan op mijnen God gestadigh,
Oock blyft hy mij ter rechter hand genadigh.

5.

25 Siet dan, hier is mijn hert soo vrolick af,
Mijn' tonghe lacht, mijn lyf is vol vertrouwen;
Dewijl ick weet dat ghij in 't holle graf
Myn leven niet sult lyden te verouwen,
End en begeert in geenerhande maeten
30 Uw' Heilighe verrotting voelen laeten.

6.

Veel liever, Heer, stelt ghij my op den weght
Die mij geleij' naer een heilsamer wesen;
Want, inder daed, daer is geen vreughd oprecht,
Als in 'tgesicht van dyn verheerlyckt wesen:
35 En in dijn' hand is, en sal altyd blijven,
De volle vreughd die eewigh sal beklijven.

Equitans. Beeckbergen 20. Octob.

Tusschen vs. 18 en 19 staat in het HS. in marg.: Pause.

vs. 5 *End* K. a.: *En* — vs. 10 *de vreemde* K. a.: *den vreemden* — vs. 25 *Siet dan, hier* K. a.: *Siet, hier dan* — vs. 29 *End en begeert in geenerhande* K. a.: *En niet en wilt eenigerhanden* K. b.: *En dat ghy wilt in geener hande* — vs. 31 *weght* K. a.: *wech*

POUR LES CHEVAUX QUE L'ON TUOIT A LA CHASSE [1]).

Precieux animaux au jour de la Bataille,
A quelle indignité vous trouuez vous reduicts!
Ie voij des gens d'honneur apres de la canaille,
Quand je vous considere en ces meschans deduicts.

5 Ces genereux jarrets, ces belles encollures,
Cest' eschine, ces reins ne seruent donc de riens
Qu'à battre ce qui fuit, des foibles creatures,
Qui n'osent faire teste à des museaux de chiens!

Ou faictes vous la guerre à bois et à broussaille,
10 Sont ce les enemis qu'on vous a opposez?
Precieux animaux au jour de la bataille
A quelle raillerie estes vous exposez!

En fin ce n'est que jeu où l'on vous estropie,
C'est bien vous destiner à quoij vous estes nez.
15 Vous deuez vos efforts au bien de la Patrie,
Et c'est la Comedie où vous vous ruinez.

Precieux animaux au jour de la Bataille,
Quand j'aij pitié de vous, c'est ce que je vous doibs.
Mais de vous garentir du jeu qui vous trauaille
20 Pour un bien glorieux, c'est ce que je voudrois.

Que si de ma pitié quelque chasseur se fache,
Ie ne m'oppose pas à ces plaisans trauaux,
Ie l'en laisse jouïr; mais je veux bien qu'il sache,
Que j'aijme peu la Chasse, et beaucoup les cheuaux.

Beeckbergen. 22. Oct.

SUR DEUX VISITES FAILLIES DU S.R DE S.T AMANT [2]).

Que deux fois S.t Amant ayt frappé à ma porte,
Que deux fois, sans me veoir, sa bonté l'aijt esmeu

---

[1]) De titel is gedeeltelijk afgescheurd.

Het vers is gedrukt in de *Gedichten van Jacob Westerbaen, ... In 's Graven-hage, By Anthony, Johannes ende Pieter Tongerloo, Boeckverkoopers*, 1657, blz. 493. Westerbaen vertaalde H.'s gedicht (t a. p., blz. 496) en schreef als tegenhanger: *Pour les chasseurs Qui tuent les Chevaux a la Chasse* (blz. 495), dat hij eveneens vertaalde (blz. 497). Die verzen schreef Westerbaen in 1654 (zie *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk. uitgeg. vanwege de Maatsch. der Ned. Letterk. te Leiden*, VI, 1886, blz. 254).

vs. 9 *Ou* bij West.: *Que* — vs. 14 *destiner* bij West.: *estimer*

[2]) Marc-Antoine de Gérard (1597—1661), geboren bij Saint-Amant, dicht bij Rouen, avonturier en dichter, gunsteling van den Graaf d'Harcourt, van Maria van Gonzaga en Christina van Zweden, verwierf zich den naam van „Roi des Goinfres". Het blijkt uit dit vers van H., dat deze zonderlinge personage zich in dezen tijd in ons land ophield.

A croire qu'entre gens de son illustre sorte
Ie merite les soings d'estre veu et reueu!

5 Que des petits faux bruicts qu'on faict courrir le monde
Pour me prestant un nom que j'aij mal merité,
Sans qu'il aijt eu loisir d'ij appliquer la sonde,
Ayent peû triompher de sa credulité!

Qu'en dis tu, ma Raison, ou plus tost, ma Fortune,
10 Quel jugement fais tu de ces beaux accidens?
Il est venu deux fois, et c'en estoit trop d'une:
Avons nous pas subject d'en rire entre les dents?

Graces à mon bon Ange, et à sa main propice
Qui m'a voulu sauuer l'honneur et le credit;
15 Qui m'a faict evader sans forme d'artifice
D'où je devoy paroistre honteux et interdit.

Et toij, cher S.t Amant qui mon peu de merite
As choisi pour object de ta discretion,
Voy comme je reçoij visite sur visite,
20 Et ce que je t'en doibs de satisfaction.

Ie veux qu'un Imprimeur les nomme et les publie,
En faueur et de toij et de la Verité,
Oevvres de S.t Amant; Qvatriesme partie[1]):
Mais je veux qu'il adjouste, Oevvres de charité.

16. Nou.

EPITAPHIUM F. AUG. THUANI. E LATINO MEO. MOMENT. LIB. VI.

Qui jacet hic etc.[2]).

Dïe hier begraven light, was kondigh aen een' schennis;
Maer kondigh sonder schuld, bij opgedrongen kennis.
En 't heeft hem niet gebaett 'tfeit met syn' vromicheid
Te hebben wederstaen; 'tverswijgen was sijn feit,
5 'Tverswijgen van een feit dat vrienden hem betrouwden,
Die vrienden, die hij sagh, als sij 't ontkennen souden,
Dat sijn' gebroken trouw noch t'overtuijghen doght,

---

[1]) In 1621, 1643 en 1649 heeft St. Amant *Oeuvres poétiques* uitgegeven.

[2]) K. b., II, 532. In K. a. is de titel: *Grafschrift van F. Aug. de Thou, uyt mijn Latijnsch. Mom. desult. p.* 180. *Qui jacet hic, hospes, pravi, sine crimine, coepti Conscius.* Zie dl. III, 235.

In marg.: Rogatu Rauesteinij typographi. — Misschien is het versje dus met enkele anderen voor het eerst in 1649 te Amsterdam — de Ravesteyn's waren Amsterdamsche uitgevers — gedrukt. Maar het wordt ook gevonden in *Verscheyde Nederduytsche Gedichten*, I, 1651, blz. 52, met het opschrift: *Grafschrift van F.r Augustus Thuanus, Die ter gunste van zijn vrienden, de misdaet heelde, die hy selfs had vuyl geschouwt.*

vs. 1 *aen* V. N. G.: *van* K. a. als boven.

Noch t'haren wederwill ten goeden buijghen moght.
Scherp onrecht van het Recht, dat voor verraed kan schelden
10 Syn' vriend noch by verraed noch te vergeefs te melden!

25. Nou.

Teun Lansknecht met syn' Lancie inde hand [1])
Wierd van een' Hond op 'tvinnighst aengerandt,
En, om syn lijf te berghen met syn wapen,
Stack 't door den Hond, en liet hem leggen gapen.
5 De meester keef, en sey 'ten was geen nood,
Om soo een Beest te helpen aen syn' dood,
Hij hadd hem licht het stomp end konnen bieden
En ongequetst met slaghen wegh doen vlieden.
Teun Landsknecht sprack, soo hadd ick mij geweert,
10 Als mij den hond gedreight hadd met syn steert.

2. Dec.

Mijn Snijer sagh een' vent syn backhuijs heel verdurven [2])
Van wonden inde Krijgh, en op den graet gekurven,
Gelijck de Braessem siet die na den rooster gaet:
En seid' hem kluchtigh; Mijn gekapte Cameraed,
5 Als 'temmers wesen most, en als 'tlot op mij draeijde,
Ick maeckt' u liever niew, dan dat ick u vernaeyde.

Eod.

Ick vond u gistren thuijs, en most het sien ontkennen [3]),
Door 'tliegen van uw' knechts, die aen die kunst gewennen.
Nu ben ick selver thuijs, en onkenn 't selver: Segh't;
Verdien ick niet soo veel geloofs licht als uw knecht?

3. Dec.

Mijn meisje sat bedeckt in een' gesloten wagen [4]):
Ick hiet den voerman staen: en sy bestond te vragen,

---

[1]) K. b., II, 94. — Flor., 340.

Boven dit en de volgende versjes staat: *Spaensche Vliegen uyt de Floresta van Melchior de S.ta Cruz de Dueñas.*

De volledige titel van dat boek, waaraan H. een honderdtal anekdoten ontleende, die onder den titel, *Uyt Spaensch OnDicht*, in de *Korenbloemen* werden opgenomen, is: *Floresta Española, De Apoteghmas o Sentencias, sabia y graciosamente dichas de algunos Españoles. Colegidas por Melchior de Santa Cruz, de Dueñas, vezino de la Cuidad de Toledo. — La Floresta Spagnola, ov le plaisant bocage, Contenant plusieurs comptes, gosseries, brocards, cassades, et graues sentences de personnes de tous estats. A Brvxelles, Par Rutger Velpius, et Hubert Anthoine, à l'Aigle d'or pres de la Court, l'an* 1614. — Reeds vroeger had H. van den bundel gebruik gemaakt; zie dl. II, 242, 243; III, 135. Bij enkele versjes van H. zal ik het oorspronkelijke meedeelen.

[2]) K. b., II, 100. — Flor., 456.

[3]) Flor., 337.

[4]) K. b., II, 90. — Flor., 268:

Vne Dame passoit par la ville, couuerte et masquée, estimant n'estre point cogneuë.

Hoe wist ghij dat ick 'twas, die soo besloten sat?
Oh, seid' ick, meisje-lief, dat hadd ick haest gevatt:
5 Ick voelden all mijn bloed uijt all mijn' wonden stroomen,
Soud ick mijn' moordenaers' niet bij mij voelen komen?

3. Dec.

Ian, die een sware Pleit vervolghde jaer en dagh [2]),
Sprack tot een' dorre doo' dien hij gehangen sagh,
Hoe wel zijt ghijd'er aen; hoe vrij van alle plaghen,
Die daer noch Recht, noch Raed, noch Roll hebt na te jagen!

5. Dec.

Men preeckt mij 'tspelen af: als onder de gebreken [3])
Het schadelixt gebreck: maer, magh ick voor mij spreken,
Men preeckt mij averechts; en, die 'twel overwoegh
Sou vinden dat ick wel te recht op 'tspelen sloegh,
5 Om meerder quaed t'ontgaen; jae, dat het spel kan strecken,
Om mij all spelende van alle quaed t'ontrecken.
Want, waers mijn' Hoovaerdij, mijn', die om dusend pond
Kan spelen met den Heer, en met den knecht terstond
Om stuijver of om blanck, naer dat ick hebb behouwen?
10 Waer is mijn' Toornicheit, die alles kan verdouwen
Wat mij te schimp en schand van ijemands werdt geseidt,
Mits hij aen 'tspelen blijv'? Waer is mijn Giericheid,
Die niet een dobbeltje kan sparen sonder spelen?
Waer is myn' Hoererij, of hoe kan ick se velen,
15 Ick, die by nacht en dagh mijn' sinnen en mijn' tyd
Alleen aen 'tspelen hang? Hoe soude mij de Nijd
Van mijnes naesten weeld of Ryckdommen bekoren,
Daer ick mijn' eigen haev soo los laet gaen verloren?
Wat plaets heeft Gulsicheit by mij, die niet een' spel
20 Haer waerde spillen derv, van vreese dat mijn spel
Sou stuijten by gebreck? Kan ickse Luijheid geven,
Die heele daghen speel en noch den nacht daerneven?
  Is 'tquaed spel, daer bij Trots, en Toorn, en Giericheit
En Nyd, en Hoer, en Kroegh en Luijheit onder leit?

5. Dec.

Vn chevalier qui luy faisoit l'amour, l'accosta pour luy parler. Elle luy dit, En quoy me cognoit vostre seigneurie? Ie vous recognoy, en voyant que mes playes degoutent du sang. Il disoit cela, faisant allusion à ce qu'on dit, Si vn homme qui a tué vn autre passe deuant le corps de l'occis, les playes semblent de nouueau saigner et distiller du sang.

[2]) K. b., II, 94. — Flor., 325.

[3]) K. b., II, 92. — Flor., 304.

vs. 6 *t'ontrecken* K. a.: *te trecken* — vs. 11 *yemands* K. b.: *yemand*

Claes kaetst sijn selven rijck [1])
Met Ball en met Balon, en will aen geen veranderen
Wat datmen hem vermaent. Heeft Claes oock ongelyck,
Dat hij syn' voorspoed vindt in mis-slagen van anderen?

(IOOSTS GEBREKEN) [2]).

'Tis waer, sey lichte Ioost, men magh mij wel bepreken,
'Khebb menighte gebreken:
Maer men vergeet'er een, dat ick mij meest aen treck
Te weten 't Geld-gebreck.

6. Dec.

Een knechtjen wierd bekeven [3])
Om dat het water bracht
Dat naer de wijn-kan stonck. De tweede reis was 'teven
Gelijck als d'eerste kan. In 'tend' heeft hij bedacht
5 Hoe dat hij straf en kijven
Van 'twijf ontleggen sou.
Hij hadd de kan gespoelt, men sagh'er niets in drijven
Dat wijn-lucht maken moght. Soo seid' hij, 'Kweet het vrouw,
Hoe dit is bij gekommen:
10 'Ten kan niet anders zijn:
Claes Croes, ons droncken buer, heeft gistren hier geswommen,
Daerom, waer dat ik schepp, het smaeckt'er naer den wijn.

6. Dec.

Claes Croes lagh sieck te bedd, meer van Wijn als van Liefde [4]);
De Doctor vraeghd' hoe 'twas, en of hem ijet beliefde?
'Ksou seggen, seid' hij, Heer, als ick het seggen dorst,
Geneest mij van dees Coorts, maer niet van desen dorst.

6. Dec.

Een Ruijter door een dorp met aller haest gereden [5]),
Riep, keurigh hoe veel daghs hij noch hadd te besteden,
Hoe laet is 't, goede li'en, hebt gh' hier geen Clock-gestell?
Neen, seid' een Boer; maer, Heer, een Orgel isser wel.

eod.

---

1) K. b., II, 93. — Flor., 307. Het versje is niet gedateerd, maar staat tusschen het vorige en het volgende.

2) K. b., II, 197. Het versje heeft in het HS. geen titel.

vs. 1 *bepreken* K. a.: *bespreken*

3) K. b., II, 93. — Flor., 319.

vs. 1 *Een knechtjen* K. a.: *Myn jonghen* — vs. 2 *het* K. a.: *hy* — vs. 6 *'twijf* K. a.: *'t Lijf* — vs. 12 *waer* K. b.: *wat*

4) K. b., II, 93. — Flor., 321.

5) K. b., II, 90. — Flor., 252.

Goe Ian ten huijsen uijt gekeven of gestooten [1])
Door boose Beel, sijn wijf, viel in 'tslijck vande goten.
De bueren schoten toe met vriendelick gedruijs,
Om hem de hand te bi'en en helpen hem naer binnen:
5 Neen, seid hij, vrienden, neen, en wilt het niet beghinnen,
Hoe 'ck legh of niet en legh, 'tis beter hier als t'huijs.

eod.

Pier hadde Claesje-buer sijn' Ezel geern ontleent [2]),
Claes seid' hij was niet t'huys, hij wrocht voor de gemeent'.
Den Ezel sloegh geluijt, en dé syn' meester lieghen.
Hoe, seij Pier, Claesje-buer, meent ghij mij te bedrieghen?
5 Den Ezel is in huijs. wel sey Claes, dit is vrij
Wat wonders; loofje dan mijn' Ezel meer als mij?

6. Dec.

Dirck hadde Maey syn wyf met stocken soo gedost [3]),
Dat Maey bij meesters hand genesen werden most.
Dat stond Maeij soo wel aen, dat syd'er half om lachten:
Sij docht, hij sal sich nu dat slaen voortaen wel wachten
5 Daer soo veel gelds aen hanght. maer Dirck loegh meer als half,
En als hy den Barbier betaelde voor syn' salf,
Vriend, seid hij, daer 's uw geld, en noch soo veel daerneven,
Om als ick Maey van niews wat op sal moeten geven.

eod.

Wilm, dien noijt Pill of dranck in 'tlijf en was te preken [4]),
Hadd veel van sulcken tuijgh in twee drij siecke weken
In 'tbecken van syn Stoel voordachtelyck vergaert.
De Doctor, vragende wat datt'er was bewaert,
5 Verschrickte van 'tgesicht van soo veel vuylicheden,
En seide, Wilm, 'twas tijd, dat ick uw' binnenleden
Haer' ed'le teericheid ontlaste van die miss:
Denckt dat een' Coorts of twee hierin begraven is:
Want, seker, dit 's quaed goed. Dat hebb ick wel geweten,
10 Sey Wilm, en hebb het oock daerom niet willen eten.

7. Dec.

Ian magh noch manvolck sien, noch vrouw-volck lang en recht [5]).
Soo schrickt Ian voor lang Recht, soo lang heeft Ian gerecht.

eod.

---

[1]) K. b., II, 94. — Flor., 336.
vs. 4 *helpen* K. b.: *hielpen*
[2]) K. b., II, 94. — Flor., 339.
[3]) K. b., II, 94. — Flor., 341.
[4]) K. b., II, 95. — Flor., 344.
[5]) K. b., II, 95. — Flor., 350.

Teun, weet ghij wat mij lett, waerom ick langs de Straten [1])
Soo noode met u gae? Hoort hoe de luyden praten:
Sij keuren mij voor geck, om dat ick niet en rij,
Maer gae te voet, en ley den Ezel aen mijn' zij.

eod.

Myn gierighe Compeer is toornigh op syn' knecht [2]),
Die yets heeft aengerecht,
Daerom hij hem met recht sou moghen slaghen geven.
Maer daer en komt niet af. Heeft hij 't den knecht vergeven?
5 Neen; hij is even boos. Waerom dan? 'kwedd ick 'tweet:
Om dat het Gheven heet.

7. Dec.

Claes met den grooten neus is ydeler van Baerd [3])
Dan menigh Ratten-staert.
De schaduw en de drop van dien verbridsten gevel,
Gelyck de noteboom het Gras houdt inder aerd,
5 Is oorsaeck van dat evel.

eod.

Daer is een Land van Recht, daer dieven onverbeden [4])
Een goed stuck van haer' neus tot straf werdt afgesneden:
Claes, geeft u in dat Land, en leeft'er vrij onheus,
Ghy steelt u selven rijck, en krijght een' schoonen Neus.

eod.

Neel seght, sy valt in slaep soo haest als 'tdoncker wordt [5]).
De reden is bekent: sij heeft een oogh te kort;
En eer Neel is geleghen,
Soo is s' all halver-wegen.

eod.

Klein Iantje reed voor uyt, en was bynaer verloren [6]),
Soo hadd hij sich geweert met Spitsroeij en met sporen.
Men vraeghden byden wegh, Heeft ijemand hier, goe' li'en,
Een man te peerd gesien.
5 Neen, seyd een loose Boer: ick hebb geen man vernomen.
Daer is een Peerd gekomen,
Daer midden op de zael een Hoed lagh, en op zij
Twee Leersen; was dat hij?

eod.

---

1) K. b., II, 95. — Flor., 381.
2) K. b., II, 95. — Flor., 387.
3) K. b., II, 96. — Flor., 393.
vs. 3 *verbridsten* K. a.: *verbrudsten*
4) K. b., II, 95. — Flor., 392.
5) K. b., II, 96. — Flor., 395.
vs. 1 *slaep* K. a.: *'t slaep*
6) K. b., II, 96. — Flor., 403.

Ghy zyt soo kleintjes, Ian, dat, als ghij waert vermist [1]),
Ick weet niet hoemen raed om u te vinden wist,
All deed' m'er veel geweld toe;
Of 'tmost hard reghenen; dan vindtmen tot een' spell toe.
eod.

Ick weet geen beter Ampt om langhe Ian te vo'en [2]),
Als een deurwaerderschapp, om Pleiters te gaen plaghen:
Als hij het volck sal daghen,
Vindt hij de deur in 'tslot, hij kan 't door 'tvenster doen.
eod.

Neel Buijck-en-Borst-en-Bill light onder in dit Graf [3])
Die, levende, de Straet soo veel te dragen gaf.
Arm' Aerde, wat een' beet heeft syd'er aen te kouwen!
Sals' hem oock sonder hulp van mostaert wel verdouwen?
7. Dec.

Men vraeghde Ian de Vrij hoe dat hij op syn' jaren [4]),
Soo vett, soo wel gedaen, soo lustigh quam te varen?
Daer, seid hij, weet ick ras
Goe' reden af te geven:
5 Om dat ick van mijn leven
Noyt knecht noch meester was.
8. Dec.

Hier onder light de Kass van mag're Maijens Geest [5]):
Sy sagh, all eers'er quam, als hadd' s' er lang geweest.
Wat mocht men met dat schrael geraemte naer de Kerck gaen?
De dood en heeft'er toch noch voedsel af, noch werck aen.
eod.

Neel is platt als Beschuijt [6]),
Ian heeft een' ronde huijt,
En elck slaet syn geluijt.
My dunckt het even sluijt
5 Als 'tVeeltje bij de Luijt.
eod.

---

1) K. b., II, 96. — Flor., 404:
Vn Seigneur parlant d'vn cheualier des plus petits, disoit, que si ce cheualier se perdoit, ou esgaroit, il faudroit attendre à le trouuer iusques à ce qu'il pleut, pour le chercher, comme les enfans font les espingles.

2) K. b., II, 96. — Flor., 408.
vs. 2 *Pleiters* eerst: *Boeren* als in K. a.

3) K. b., II, 96. — Flor., 411.
vs. 4 *hem oock* K. a.: *oock Neel*

4) K. b., II, 96. — Flor., 412.

5) K. b., II, 97. — Flor., 415.

6) K. b., II, 97. — Flor., 416.

Een spotter met een oogh sprack tot een Bultenaer [1]),
Ghij zijt all goed-tyds klaer,
En hebt vroegh op geladen.
Dat hoev' ick niet te raden,
5 Seij d'ander, of het vroegh,
Of laet is; 'ksiet genoegh:
Ick weet niet of het lang met d'ander aen sal loopen;
Tot noch toe sien ick u maer eene venster open.

eod.

Hans Crom-voet quam te Hoof, en riep, men most hem hooren [2]),
En recht doen. Hooren, ja, seid eene der Doctoren,
Maer recht, myn goede vriend, (hij letten op syn' schoen)
En kan m' u hier niet doen.

8. Dec.

Noemt ghij gebreckelick een' mensch die wat gebult is [3])?
My dunckt hij over loopt en wat te seer vervult is.

eod.

Pier was sijn' schoenen quijt, Pier koot-voet in 'tgemeen [4]);
En doe hij toornigst scheen,
Soo sprack hij met medooghen,
Ick wensch den dief geen quaed, dan dats' hem passen mogen.

eod.

Pier staen syn' voeten krom en binnewaerts geboghen [5]).
'Tschijnt voor een mensch syn' oogen
Soo dickmaels als hij treedt,
Dat hij all gaende 'tland met groote duijmen meet.

eod.

Het was een kloecke raed [6])
Van een vernuft soldaet,
Soo hij de wilden sagh der Christen' dood verijlen
Met haer' vergifte pijlen;
5 Kom, seyd hij, Generael, betaeltse fyn met fijn,
Smeert ghij oock uw Geschutt en Cogels met fenijn.

eod.

---

1) K. b., II, 97. — Flor., 417.
vs. 1 *Een* K. a.: *Dirck* — *tot een* K. a.: *tot Jan* — vs. 5 *d'ander*, *of het* K. a.: *Ian*, *oft hier noch* — vs. 7 *Ick weet niet*, *of het* K. a.: *'K schick dat het noch wat*

2) K. b., II, 97. — Flor., 416.

3) K. b., II, 97. — Flor., 418.
vs. 1 *Noemt ghij* K. a.: *Men noemt*

4) K. b., II, 97. — Flor., 418.

5) K. b., II, 98. — Flor., 420.

6) K. b., II, 98. — Flor., 429.

Was d'aenspraeck niet beleeft, en de beleeftheid fijn [1]),
Daer med' een Edelman syn beentjen uijt quam strijcken?
Moij meisjen, seid hij, daer de verckens u gelijcken,
Daer moeten inder daed wel schoone verckens zijn.

eod.

Een Boeren-predicker sprack op stoel van Vergeven [2]):
Maer, seid hij, wie vergeeft? Daer stond een Boer beneven,
Die riep uijt, Ick vergeef. Wie? maer mijn vader, Heer,
Die hier syn selven heeft verdroncken inde meer.
5 Ick oock, sprack een' Boerinn. Wie, riep de Leeraer, Susje?
De moorder van mijn' mann, die geef ick wel een kusje.
Wie is, sey Domine, gekomen tot dien vall?
Neen, sey sij, 'kmeen de man die hem vermoorden sal.

eod.

Ian raeckte soetjens met syn' rentjens aen den kost [3]),
En danckte God den Heer, die hem, om wel te leven,
Pass soo veel hadd gegeven,
Dat hy geen Heer en hoefd, en geen Knecht houden kost.

eod.

Een Spagnaert en sijn maet geraeckten in krackeel [4]),
En grabbelden bykans malkand'ren naer de keel.
Maer, sey de felste, swijght: ghij mooght het soo verkerven,
Ick vatt u byden kopp, en slinger u soo hoogh
5 Aen geen sij van de sonn, uyt aller menschen oogh,
Dat ghij van honger eer als van den vall sult sterven.

eod.

Een hongerighe vent quam vragen aen een weerd [5])
Of hij voor syn gerief wat spijs hadd aen den Heerd.
Een hoentje, seid hij: maer, met oorlof dat ick 'tvraghe,
Hoe is uw naem, mijn Heer? want hier is noch van daghe
5 Volck sonder geld geweest, en dat en dient mij niet.
Fernando, Ian Baptist ist, seid hij, dat ick hiet.
Fernando, sprack de weerd, Ian en Baptist, drij becken?
Neen, Heer, mijn Hoentje kan voor soo veel volx niet strecken.

eod.

---

1) K. b., II, 98 — Flor., 432.
vs. 2 *med' een Edelman* K. a.: *mé 't Land-Jonckertje*
2) K. b., II, 98. — Flor., 432, 433.
vs. 1 *sprack op stoel* K. b.: *op Stoel sprack*
3) K. b., II, 98. — Flor., 412.
4) K. b., II, 98. — Flor., 436.
vs. 1 *Een Spagnaert en sijn maet* K. a.: *Twee Castiliaensche Dons*
5) K. b., II, 99. — Flor., 437.
vs. 1 *vent* K. a.: *Don* — *een* K. a.: *mijn'*

Een Boer wierd van een' Hond gebeten op de mart [1],
En taste naer een' steen: maer 'taerdrijck was te hard
Van 'tvriesen, en de steen en was niet los te trecken.
De Boer stond voor syn hoofd geslagen als een Oss,
5 En sey, Wel heij, wel heij, 'tis hier 'tLand vande gecken,
Daer 'tvolck de steenen bindt en maeckt de honden loss

eod.

GRAFSCHRIFT [2]).

De rosse Magdaleen light hier ontrent bedolven.
Ghy mooght'er wel op kolven:
Maer wacht u, die daer geern in vruchtbaer' aerde plant,
Daer groeyt niet in rood sand.

8. Dec.

(ANDER) [3]).

Ian vierdhalfhondert pond light hier by syn geslacht.
'Twas geen' Begraeffeniss die hem ter aerde bracht:
Men gingh'er niet mé proncken:
Hij isser eens van selfs door en door heen gesoncken.

eod.

(VRIENDSRAED) [4]).

Ian saeyde wat Aijuijns op Neel syn wijf haer Graf.
'Ten was syn vyand niet die hem den aenslagh gaf.
Want, als hij 't Graf besocht, all hadd hij moeten splijten,
Hij kost'er niet bij kryten.

eod.

Teun roemde mij, syn Peerd was eel en delicaet [5]),
En dat het geen rouw voer most eten, als met maet,
En warm gekoestert zijn. Als 't voor myn' oogen quam,
Soo wast een' mag're kreng, voor styf en achter lamm.
5 Wel, zeid hij, magh dat niet voor eel en delicaet gaen?
'Tmagh nauwelyck te voet ten einde vande straet gaen.

9. Dec.

Ick ben een waerde gast, ghij mooght mij wel onthalen [6]),
Sprack Herman tot syn' waerd, want allom, waer ick scheij,
Daer laet ick man en vrouw en kind'ren in 'tgeschreij.
'Twas waer, hij teerd' allom en wist van geen betalen.

eod.

---

1) K. b., II, 99. — Flor., 438.
vs. 1 *Een* K. a.: *Claes* — vs. 4 *De* K. a.: *Claes*
2) K. b., II, 197.
3) K. b., II, 197. Het versje heeft in het HS. geen titel.
In marg.: Epithaphium obesi. Zie op blz. 170.
4) K. b., II, 197. Het versje heeft in het HS. geen titel.
5) K. b., II, 99. — Flor., 439.
6) K. b., II, 99. — Flor., 440.

Mijn Heer, sey een oud knecht, ick wenscht' u God wou' geven [1])
Veel' daghen van de mijn', die ick te min mocht leven.
Eens warens' in gevaer van leven en van lijf:
Sy saten, leck, op 't droogh en 'twoey haer veel te stijf:
5 Heer, zeid' hy doe, dit's een van die voorschreven dagen
Die 'k wenschte God u op, en mij af wilde dragen.

eod.

Elck sprack het leste woord [2])
En daer was geen verhooren,
De mast lagh over boord
En 'tRoer was lang verloren.
5 Iob, die mé sincken sou,
Gingh fyntjes sitten eten,
Want, seid' hy, 'twas te weten,
Dat een onbijten most, die soo veel drincken sou.

eod.

Een Boer, die scheep-sieck lagh [3]),
Kroop schielick voor den dagh,
En riep met bleeke kaken,
Ey, Stiermann, is 't je will,
5 Ick biddje, houdt wat still,
Ick sou ereysje braken.

eod.

Een Boer docht door een' Beeck te waeijen, en het miste [4]):
Soo dat hij daer den grond en 'tleven beij vergiste.
Een and're Boer daerop sey kluchtigh: dat 's een Beest!
Hadd hij de Bregg' ebruijckt, hij hadd lang tuijs eweest.

eod.

Ick socht volck voor de vuijst, op allerley gevecht [5]),
Te voet, te peerd, op steeck en snijen afgerecht,

---

1) K. b., II, 99. — Flor., 443.
vs. 1 *een oud* K. a.: *Dirck sijn* — vs. 4 *haer veel te* K. b.: *te machtigh*
2) K. b., II, 99. — Flor., 444.
vs. 7 *'twas te weten* K. a.: *neer geseten* — vs. 8 K. a.: *Onbijten stond hem toe,*
3) K. b., II, 100. — Flor., 445.
4) K. b., II, 100. — Flor., 447.
vs. 1 *Een Boer* K. a.: *Andries* — vs. 2 *beij* K. a.: *by* — vs. 3 K. a.: *Siet, seid' een loose Boer en lachte*
5) K. b., II, 100. — Flor., 458:
Vn Cheualier lequel auoit beaucoup de querelles auoit à sa suite de mauuais garnemens et en demandoit plus grand nombre, qu'il appelloit hommes de faict. On luy adressa d'hommes tous balafrez, lesquels il r'enuoya, en leur disant, Mes freres, amenez moy ceux-la qui vous ont si bien battu.
vs. 3 *Luij*, K. a.: *En*

Luij, die geern, of het neep, mijn' veilicheid besturven
In reisen van gevaer. Men brochtm'er vier of vijf,
5 Voll wreede teeckenen van wonden over 'tlijf.
Neen, seid ick, haelt mij die, die dese Luij soo kurven.

eod.

Een lompe leughenaer, van verre thuijs gekomen [1]),
Beroemde sich, daer was geen Land, geen vreemde stroomen,
Hy hadd se doorgereist. Ick roock syn' botticheid,
En tasten hem syn' pols: en seij, uyt kluchticheid,
5 Soo hebt ghij wel geweest in Oud-Cosmographie-land:
Hy docht het was een streeck als Rhyn, of Delf, of Schieland,
En gaf ter antwoord, Neen; wij saghen 't uyter zee,
En liepender voorbij, daer was geen' goede ree.

eod.

Ian-vaer bekeef syn' soon, om dat hij lagh en sliep [2])
Als 't tijd van opstaen was, en niet aen 'twerck en liep,
En seid hem, hoe een Boer, die met den dagh in 'tveld was,
Een' buyt gevonden hadd van een' goe' groote geld-tass.
5 Ia, vaertje, sey de soon, hij was vroegh aende schopp;
Maer die de Tass verloor was noch wat vroeger op.

eod.

Neël hadd een' zeere lipp. Haer vrijer wouwse kussen [3]),
En zeij, syn speecksel sou dat vier voor seker blussen.
Neen, zeij sij, 'khebb een Boeck, daer ick voor heen in las,
Dat sulcke meestering goed voorde spenen was.

9. Dec.

Tryn kleedt sich als een' Hoer, om 'tmannen-volck te tergen [4]);
En wordt gramm, als haer een wat hoeren-vreughds derft vergen.
Trijn, maeckt u desen toorn, of dese kleeren quijt,
Of weest als ghij u kleedt, of kleedt u als ghij zijt.

eod.

Daer is geen raed toe, Dirck, men moet syn Wijf believen [5]):
Noo doen, is oock gedaen; dat is 'trecht van haer Brieven.

---

[1]) K. b., II, 100. — Flor.. 466.
vs. 1 *Een lompe* K. a.: *Jeroen de* — vs. 3 *Hy* K. a.: *Hy 'n*
[2]) K. b., II, 101. — Flor., 469.
vs. 2 *Als* K. a.: *Als 't*
[3]) Flor., 476.
[4]) K. b., II, 102. — Flor., 490.
[5]) K. b., II, 102. — Flor., 495:
Alonse Carillo souloit dire. Que si vne femme disoit à son mary, qu'il se iettast du toict d'vne maison en bas à terre, que le mary deuoit prier Dieu, que la maison ne fust gueres haulte.

Ia, soo s' u van een dack te springen heet, de prij,
Bidt onsen lieven Heer dat het niet hoogh en zij.

eod.

Louw trouwt een' rijcke meid, slimm, scheel, ross en mis-teeckent [1]):
Hy neemtse bij 'tgewicht; 'tfatsoen wordt niet gerekent.

eod.

INSCRIPTUM PASSIONIBUS CARTESIJ [2]).

Un coutteau bien trenchant dedans la main d'un sage,
Ce sont les Passions à qui en sçait l'usage.

9. Dec.

EPITAPHIUM OBESI [3]).

Crassus in hoc tumulo est: quo vespillone sepultus,
Ne cura; nec opus nempe ligone fuit.
Ipse viam casu faciens descendit, et istam
Quâ tegitur proprio pondere fregit humum.

10. Dec.

Zyt ghij een Goudsmit, Ioost, en is uw maecksel Trijn [4])?
All waertgh' een Ysersmit, sy moght niet grover zijn.

10. Dec.

Teun thoonde mij syn wijf, Theun met syn leelick backhuijs [5]);
En sy geleeck hem recht gelyck 'tsecreet het Kackhuijs:
En Teun swoer, 'twas syn wijf; en 'tquam mij wel te pass,
Want, by mijn ziel, ick docht dat het syn' Suster was.

eod.

Dirck, zeij Truij, houdt u eens of ghij mijn vryer waert [6]),
('Ten is maer om den deun) stuijpt neder totter aerd,
Sucht, schreidt, en, om mijn' Trouw, gaet op uw' knijen leggen:
Neen, neen, zey Dirck, ick vrees of ghij eens Ia mocht seggen.

eod.

---

1) K. b., II, 102. — Flor., 498.

2) Descartes' boek, *Les passions de l'âme*, zag in 1650 te Amsterdam het licht.

3) M. D., 368. In 2 HSS., één daarvan is bij de Korenbloemen. Zie op blz. 167 het versje: *Ian vierdhalfhondert pond light hier by syn geslacht.*

vs. 1 *sepultus* 1 HS.: *rogatur* — vs. 2 *Ne cura* 1 HS.: *Incassum* — vs. 4 *tegitur* 1 HS. eerst: *cubat* — *proprio* 1 HS. eerst: *immani* dan: *nimio*

4) K. b., II, 102. — Flor., 499.

5) K. b., II, 102. — Flor., 499.

vs. 4 *ziel* K. a.: *trouw*

6) K. b., II, 102. — Flor., 500.

Swart Neeltje, kort en vett krijght dochters lang en ranck [1]),
Als suijker-peen soo soet, als Lelien soo blanck.
Men vraeght hoe dat dat komt: wat maghmen leggen vragen?
Sou swart land wel gemest geen' schoone vruchten dragen?
eod.

Groot kinderen geraes joegh Sander uyt syn' Boecken [2]).
'Kriep waer heen? 'khadd den mann noyt soo onstelt gesien.
Hy antwoorde; Waer heen? ick gae Herodes soecken,
Om of hy mij dit goed wouw lichten, of verbi'en.
eod.

Nu zijt gh' een heer, Andries, seij Dirck tot syns gelijck [3]),
Een groot Officie-mann, en, soo ghij wilt, haest rijck.
'Ten werdt u niet benijdt daer ghij wel mé gedient zijt,
Maer, gaet de regel vast, soo ben ik een goed vriend quijt.
eod.

Ick gaf myn' knecht een' hand, en hielp hem seker treden [4])
Van een' onsekre Leer. Hy sprack my toe met reden;
Heer, Leent ghij mij de hand om nederwaerts te gaen,
Sy waer mij nutter tot een trappjen opwaert aen.
eod.

Wyn met water, seyd een Pater [5]),
Is bedorven; sonder water
Is hij eenighsins 'tbederf
Vande menschen die hem drincken.
5 'Kmagh naer geen bedorven stincken;
'Khebb liever 't Eenighsins geteeckent op mijn' kerf.
eod.

Een Monick op geschort droegh een' Boer door een' plass [6]),
En soo hij met den Boer halfwegen 'twater was,
Boer, sprack hij, hebt ghij geld ontrent u. Iae ick, seid hij.
O grouwel, riep de Mon'ck, en liet hem loss: daer leid hij.
eod.

Ian met syn' rappe tong heeft wijsheid als een' Koe [7]);
'Tis een goed Spinnewiel, maer vlass gebreeckt'er toe.
eod.

---

1) K. b., II, 102. — Flor., 501.
2) K. b., II, 102. — Flor., 505.
vs. 1 *Groot* K. a : *Klein*
3) K. b., II, 85. — Flor., 4.
4) K. b., II, 85. — Flor., 32.
5) K. b , II, 86. — Flor., 39.
6) K. b., II, 86. — Flor., 42.
7) K. b., II, 86. — Flor., 43.

(GOEMANSCHAPP) [1]).

Goe mannen hebben mij moedwilligh 'tmijn ontwesen:
Ick docht niet dat quaed volck goe mannen konden wesen.
11. Dec.

Phlip stuijpte voor een' Heer met danckelyck gelaet [2])
Die hem een klein versoeck platt af sloegh opde straet,
En seij, 't en kost niet zijn, 't en soud' oock nemmer wesen.
Men meend' hij hadd syn' will, soo vlytigh stond syn wesen.
5 Neen, seid' hij, 'khebb dien Heer beleeft geweest met recht,
Om dat hij mij soo kort, soo spoedigh heeft berecht.
11. Dec.

Een Kaelis meende mij te vleijen met een' klucht [3]),
En seid', hij hadd gedroomt, ick was hem thuijs gekomen
Met Silver en met Goud. Ick sloegh hem in de vlucht,
En seide, zyt ghij wijs en maeckt geen staet op droomen.
eod.

Een wijs mann heeft geseght, laet Rijmers, mans en vrouwen [4]),
De lesse wel onthouwen:
Die niet een stuckjen Dichts kan maken, is een bloed,
En 'tisser tweemael een, die 'tmeer als eenmael doet.
eod.

Een geck bestond te vragen [5]),
In hoe veel manden-voll de Weerld waer uyt te draghen?
Een wijse seij daer op; maeckt mij een' mande ree,
Daer half het sand in gae, soo neem ick het in twee.
eod.

Een Dansser en een Geck zijn Broeders van een bedd [6]):
Een Geck is altyd geck, een Dansser altemet.
eod.

Een Ioffer wierdt gevraeght, ofts' yemand sou bekoren [7])
Met dusend Croonen eens. Sy scheen haer te verstooren,
En seij, wel dese geck, waer siet ghij mij voor aen?

---

1) K. b., II, 197. Zonder titel in het HS. In K. a. luidt de titel: *Gramschap*, in K. b. als boven.
2) K. b., II, 86. — Flor., 49.
3) K. b., II, 86. — Flor., 72.
4) K. b., II, 86. — Flor., 80.
5) K. b., II, 86. — Flor., 126.
6) K. b., II, 94. — Flor., 334. In 2 HSS.
7) K. b., II, 87. — Flor., 129.
vs. 3 *dese* K. a.: *stoute*

De vragher vraeghde voort. Soud 't voor tien duijsend gaen?
5 Sy sagh all even fier. voor twintigh? even fel.
Voor hondert? even stuer. voor tweemael hondert? wel,
Begostse t'antwoorden, men moght mij soo veel bieden,
In 'tloven en in 'tbie'n vergaderen de lieden.
Oh, seid hij, arme knecht, mistroostigh en ontstelt,
10 Wat miss ick schooner Hoer by mangel van klein geld!
eod.

Hebj' op een' rijpe noot een tand gebroken, Brant [1])?
Voor seker was die noot onrijper als die tand.
eod.

Een Doctor kreegh krackeel met een jongh Advocaet [2]),
Wien toequam voor te gaen aen Tafel en op Straet.
Een derde scheide 'tscheel, en vraeghd', om beij te vangen,
Wie gaeter voor, de Beul, of de Dief die gaet hangen?
5 Sy riepen bey, de Dief: wel, seid hij, soo is 't klaer;
Heer Advocaet, gaet voor, Heer Doctor, volght ghij naer.
eod.

Coopluyden sonder geld vernam ick vast aen 'tpeuteren [3]),
Van voor of achterdeur, om grendels te doen leuteren.
'Kriep, mannen zijt ghij daer, en komt ghy om den Aep?
Komt liever flus eens weer, wij zyn noch niet in slaep.
12. Dec.

'Ksagh dieven uyt mijn Huijs met pack en sacken gaen [4]):
Ick volghdese wat rasch, en sprackse soetjens aen;
'Kseij, mannen, met verlof, wilt ghij mij wel eens thoonen,
Dewijl ghij mij verhuijst, waer ick ontrent gae woonen?
eod.

Floor, boose Belies mann, sagh een Scherprechter klouwen [5])
Een wel-beklaeghlick mann, die mann was van twee vrouwen.

---

vs. 10 *klein* K. a.: *wat*

[1]) K. b., II, 87. — Flor., 151.

[2]) K. b., II, 87. — Flor., 174:
On debatoit en vne vniuersité, qui marcheroyent les premiers aux actes publiques, aux processions, et ailleurs, ou les legistes, ou les medecins. Le iuge commis pour decider leurs pretensions, leur demanda, Quand on execute par iustice quelque larron, qui va deuant, le larron ou le bourreau? ils repondirent, que c'estoit le larron, le iuge leur dit, vous legistes, marcherés doncques les premiers comme larrons, et vous medecins irez apres eux, comme bourreaux.

[3]) K. b., II, 87. — Flor., 198.

[4]) K. b., II, 87. — Flor., 199.

vs. 4 *ghij mij* eerst: *myn goed* als in K. a. andere lezing: *ick dus verhuijs*

[5]) K. b., II, 87. — Flor., 202.

vs. 1 *klouwen* eerst: *touwen* als in K. a. K. b.: *trouwen*

Twee vrouwen, seid hij, twee! en wierd bescheylick gramm,
Dat hadd hy wel verdient doen hij syn' eerste nam.

eod.

Een heel dorp moeijde sich met bidden voor een' waerd [1]),
Die naer de galgh toe most; all was hij mog'lick waerd
Te sterven, seij 'tgeboert, 't Dorp kost hem niet onbeeren;
Hy wasser maer alleen. Maer, antwoorden de Heeren,
5 'Trecht moet syn' gangen gaen, daer is geen gecken mé.
De Boeren seiden, neemt een' wever in sijn sté,
Wy hebbender toch twee,
En konnen ons met een' gemackelick geneeren.

eod.

Tijs licht-voet most een oor verliesen op 'tschavott [2]),
En hadd'er geen te geven.
Daer stond de Beul ten spott.
Tijs, op die stroomen all van over langh bedreven,
5 Hiet hem gaen vragen aen de Heeren van de stad,
Waer dat het stond geschreven,
Dat hij haer alle weeck een oor te lev'ren hadd?

eod.

Claes klaeghde sonder end, hij was niet wel te pass [3]).
Een Doctor vraeghden hem, wat dat syn' sieckte was:
Of hij oock slapen kost, en drincken kost, en eten?
Iae, seid hij, wel te weten,
5 Myn Heer, en evenwel
Ben ick niet op mijn stell.
Wel, sey de Doctor, Claes, wilt ghij geduldigh wesen,
Van all dat ongemack sal ick u haest genesen.

eod.

Myn Apotheker neemt sijn leven Dranck noch Pill [4]).
Kweet wat hij seggen will;
Hij heeft dat goed met hoopen,
Niet voor syn eighen bill,
5 Maer om aen andere, die rijck zijn, te verkoopen.

eod.

---

1) K. b., II, 87. — Flor., 205.
vs. 7 K. a.: *'Trecht sal sijn' gangen gaen; Wy hebbender noch twee,*
2) K. b., II, 88. — Flor., 208.
3) K. b., II, 88. — Flor., 209.
vs. 2 *vraeghden hem* K. a.: *vraeghde Claes*
4) K. b., II, 88. — Flor., 218.

Ian sagh een stuckje spex niet grooter als een duijm [1])
In 'tmidden van een' saus van all te mag'ren schuijm
Van vlees-sopp aengerecht, en trock syn wambas open,
En wouw sijn' broeck ontknoopen,
5 En stelde sich in 'truijm,
En smeet syn hoed daer neer. 't volck riep met luyder stemmen,
Wel hoe Ian, wordje geck?
Neen, seid hij, ghinder veer sien ick een beetje speck,
Daer ick naer toe moet swemmen.

eod.

Maey Kaecks heeft niet een' tand, en is noch sterck en jong [2]):
Wat soud'er tegen staen? dat doetse met haer tong.

eod.

Een Doctor hadd een' Boer vijf pillen heeten slicken [3]).
Daer meend' hij aen te sticken,
En smeet het goed daer heen. De Doctor quam eer lang,
En vraeghden of hij oock syn' pillen hadd genomen,
5 En hoe 'them was bekomen?
De Boer sey, neen ick heer, het viel mij all te bang,
Sij waren noch niet rijp, sy smaeckten mij te wrang.

eod.

Mijn Buerwijf leij in 'tCraem; ick vraeghden aen den man [4]),
Of hij mij nam tot Peter,
En of 't een dochter was? neen, seid hij, all veel beter.
Ho, seid ick, veel gelucks, soo is 't een knechtje dan.
5 Neen, sprack hij, beter noch. 'Ksey, Buerman, benj' aen 'tdroomen,
Wat beter is er toch, ten uijtersten genomen?
Lys, seid hij, light in 'tCraem, ick danck God, van, van, van
Een' dochter, die ons dood ter wereld is gekomen.

eod. 12. Dec.

Fop pluckten een Conijn, 'teerst dat de geck oijt sagh [5]);
En als hij hadd verpluyst bynae den heelen dagh,
Wel, seid hij, boos en suff, dat mocht ick wel eens leeren,
Hoe ghij gevlogen hebt met sulcke kleine veeren.

13. Dec.

---

[1]) K. b., II, 88. — Flor., 222.

[2]) K. b., II, 89. — Flor., 219.

[3]) K. b., II, 89. — Flor., 230:

Vn Medecin ayant ordonné à vn Biscayen malade, de prendre certain nombre de pillules, le malade en aualla vne, apres l'auoir bien maschée: mais puis qu'il l'auoit trouuée amere, il mit les autres dans vn trou. Estant reuenu, le medecin luy demanda s'il auoit prins les pillules. I'en ay mangé l'vne, dit le malade, tant seulement, et parce qu'elles n'estoient meures, i'ay mis les autres dans vn trou.

vs. 1 *Een* K. a.: *Myn* — vs. 6 *all* K. a.: *veel*

[4]) K. b., II, 89. — Flor., 236.

[5]) K. b., II, 89. — Flor., 239.

Teun heeft geld uijtgesett op dobbel geld weerom [1]),
Indien syn schuldenaer den int'rest met de somm
Te naeste niewe jaer versuijme weer te geven.
Die schuldenaer is deur: Teun denckt, van all mijn leven
5 Hadd ick geen schooner kans; want, vrienden, seght hij, hoe?
Nu komt mij all mijn geld, en noch soo veel daer toe.

eod.

Weest niet verwondert, Ian, hoe 'ck op een bedd kan slapen [2])
Dat ick noch schuldigh ben: ghij soudt u best vergapen
Aen 'twonderlick geslaep van dien gerusten mann,
Dien ick 'tbetalen moet en niet betalen kan.

eod.

Wat soeter Bockjens, seij Ian Goethals, die door 'tHout [3])
Met Neeltjen allemans, sijn' huijsvrouw, quam gereden.
All schijnen sy wat oud,
Men siet'er op haer' koppjens
5 Noch Horentjens noch toppjens.
Maeckt dat ghij dat onthout,
Sey Neeltje, 'theeft sijn' reden,
Sy zijn noch niet getrouwt.

eod.

Piet raeckten overhoop met Neel syn' echte wijf [4]),
Die meenden hem een' stock t'ontfuts'len in 'tgekijf:
Neen, seid hij, Neeltje lief, soo staet'er niet geschreven:
Soeckt ghij een leegh stuck houts, dit weet ick werck te geven.

eod.

Ick vraeghden ouden Floor, hoe hij sijn langhe leven [5])
Soo welgedaen, soo frisch, soo lustigh was gebleven?
Dit, seid hij, is de raed die 'k daer toe hebb gedaen;
All waer ick sitten kost, daer hebb ick meest gestaen,
5 Ick trouwden op mijn' daghen,
En wierd strack wewenaer,
Doe schouden ick de plaghen,
En troude noyt daer naer.

eod.

---

1) K. b., II, 89. — Flor., 240.
2) K. b., II, 89. — Flor., 241.
3) K. b., II, 90. — Flor., 256.
vs. 1 *Goethals* K. a.: *Goed-bloet*
4) K. b., II, 90. — Flor., 256.
5) K. b., II, 90. — Flor., 265.

Ian lagh mij speels-gewijs en terghde met een' stock [1]):
Ick sey, Ian laet dat spelen,
'Tbegint mij te vervelen;
'Tis niet genoegh om ernst, en 'tis te veel om 'tjock.
eod.

Een geck was van een' hond gebeten in syn been [2]),
En schonck hem d'eersten steen
Die hij in 'tveld kon rapen,
Daer hij hem 's anderdaeghs gerust vond liggen slapen;
5 En schonck hem dit vermaen,
Die vyand heeft, en magh niet vroegh te bedde gaen.
eod.

Ick vond mij in een' sael alleenigh met een' Geck [3])
Die met een degen speeld' en mij bestond te seggen,
Waer 'tniet een braven treck,
Een mann soo met een slagh 'thoofd vanden hals te leggen?
5 Ick hadd geen sinn in 'tspel
Noch in den vent syn malen.
Iae, seyd ick, een waer braef, maer twee waer eens soo wel;
Blyft hier een weinigh staen, ick gaed'er noch een halen.
eod.

Een Metselaer van 'twerck getroetelt met de Tromm [4])
En de gereede somm
Diem' op de lichting telde,
Kreegh in syn' eersten krijgh een' houw in 'thoofd die knelde.
5 De Meester sey, 'twas deur, men sagh de herssens slaen:
Dat wild' hij niet verstaen;
Wegh, seid' hij, waer ick, Bloed, met herssenen geboren,
Ick hadd dit handwerck noijt voor 'tmetselen gekoren.
eod.

Claus Narr quam voor syn' Heer, en klaeghde dat hy hoorden [5]),
De Boeven van syn huijs die souden hem vermoorden:
Vermoorden? sey de Vorst,
'Kwouw dat dat ijemand dorst,
5 (Ick niet, docht arme Claus,) en kom' ick het te hooren.

---

1) K. b., II, 90. — Flor., 266.
2) K. b , II, 91. — Flor., 279.
vs. 1 *Een geck* K. a : *Claes Narr*
3) K. b., II, 91. — Flor., 279.
vs. 1 *alleenigh met een'* K. a.: *alleen met Gijs de*
4) K. b , II, 91. — Flor., 281.
vs. 1 *Een* K. a.: *Meeuws*
5) K. b., II, 91. — Flor., 280.

Ick sal hem 's anderdaeghs doen hangen aen een mick.
Claus docht 'ten was geen schick,
En seij, Heer hangt hem toch een' dagh of twee te voren.
eod.

Men raedde Ian goed Land te veilen voor goed Goud [1]),
Om dochter en om soon, bey korteling getrouwt,
Te redden door het quaedst, door 'tklappen van syn' schijven;
Soo sou syn goed beklyven,
5 En God souw 't seghenen. Hy wierd ter deghe quaed,
En seij, wel, dat 's een raed!
Will God wat seghenen, hij seghene mijn' kindren,
Mij lust om haerentwill mijn goedje niet te mindren.
eod.

Hoort, Ouders, en leert letten [2])
Op sonderlinghe Wetten
Die, verre van ons Land,
De Reden heeft geplant.
5 De maeghd van twintigh jaer moet aen haer beter trouwen:
Op vyf en twintigh jaer is 'tslagh voor haers gelijck.
Soo haest als 'thooger gaet, moetmens' hem niet onthouwen
Wie datter oock nae kyck'.
eod.

Bruijn dé syn' Sonen seggen [3]),
Waer elck een wilde leggen,
Als 't op een sterven quam.
Elck koos en elck verkreegh de graf-plaets die hij nam.
5 In 'tende vraeghden hij sijn' Dochters welgevallen:
Sij sey, sy hadde's geen in eenighe van allen;
Oock was het noodeloos (de vrijster was wat oud,
En, om vaers giericheid, tot noch toe ongetrouwt)
Sij stierf toch desperaet, en die haer selfs vergaven,
10 En wierden niet begraven.
eod.

Hans hadde wel gesien dat minder' luij aen Graven [4])
Haer' brieven teekenden, De minste van uw' slaven:
Eens schreef hij aen syn wyf, en steld'er onder, Hans,
De minste van uw' mans.

---

1) K. b., II, 91. — Flor., 288.
2) K. b., II, 92. — Flor., 289.
vs. 7 *moetmens'* K. a.: *moet ghys'*
3) K. b., 92. — Flor., 293.
4) K. b., 92. Het versje is niet gedateerd, maar staat op hetzelfde blad als het vorige.
Flor., 300:
Vn quidam escriuant à sa femme, escriuoit à costé de sa signature, pensant sçauoir beaucoup, Le moindre mari de vostre seigneurie.
vs. 4 *steld'er* K. a.: *stelden*

Tys treurde troosteloos om een kind van drij weken [1]),
Een' dochter, die ick hem in 'tgraf ghingh helpen steken.
'Kseij, Buerman, weest te vreen,
Die rouw sal wel verkouwen,
5 'Tis maer van vijven een',
Ghy hebt'er emmers noch vier houwbaere behouwen.
Oh, seid hij, lieve vriend; 'tis all te harden stoot:
Van all myn' dochters is de deughdelicke doodt.

18. Dec.

Louw lecker-beetje, Louw, de leeghe, luije fiel [2]),
Sweert dat hij Neel syn vrouw soo lief heeft als syn' ziel.
Hoe 't daer med' is gelegen
Staet mij niet t'overweghen:
5 Altoos Neel seght'er op, en ick houd't met het wijf,
'Khadd liever dat mij Louw soo lief hadd' als syn Lijf.

19. Dec.

'Ksey, Claes, wat laeght ghy toch en trouwd' een' doove vrouw [3])?
Oh, seid hij, 'khadd gehoopt dats' oock stomm wesen souw.

19. Dec.

Neel sagh ter venster uyt twee Neels-verliefde gecken [4])
Haer' wambasen eerst uyt, daer naer haer' degens trecken:
En, soo sy mercken kost, dat vierighe gevecht
Was om haer schoon gesicht, en noch yet, aengerecht.
5 Ey, riepse, *mes amants*, wordt eens een luttjen wijser,
De winst van desen stryd en hanght aen stael noch ijser,
Daer hoort goed Silver toe, en Goud naer advenant,
Die's meest te berde brenght, die heeft mij; daer 's mijn' hand.

eod.

Tijs eischte wat van Trijn dat hij niet noemen dorst [5]):
Sy sprack hem uyt de borst,
Sy hadd haer' ouderen gehoorsaemt doe se klein was:
Soo 'tdegelick en rein was,
5 Daertoe hij haer versocht, haer man hadd nu 'tbevel,
Dien hij 't gaen vragen mocht: behaeghde 't hem, 'twas well.

eod.

---

1) K. b., II, 101. — Flor., 468.
2) K. b., II, 101. — Flor., 475.
3) K. b., II, 102. — Flor., 491.
4) K. b., II, 101. — Flor., 482.
5) K. b., II, 101. — Flor., 472.

(IULIA PUDICA) [1].

Iulia poscenti Fabio quod dicere nollet,
Subdita, ait, Patri, dum fuit ille, fui:
Conjugis imperio nunc pareo: si quid honesti
Exigis, hunc audi: si volet ille, volo.

19. Dec.

SPAENSCHE VLIEGEN UYT DE FLORESTA. AENDEN LESER [2].

Ick ben min spaensch gesint als die 't op 'tminste zijn.
Nochtans en schrick ick niet voor spaenschen most of wijn.
'Khebb spaenschen hutspott lief, ick magh wel spaensche pappen
En, doe 't de mode was, bemind' ick spaensche Kappen,
5 Met spaensche vygen is mijn honger dick gestilt,
Khebb spaensche Kappers veel gegeten voorde milt,
'Khouw veel van spaensche zeep in 'twaschen van myn' kleeren,
Voor handschoen of Tapijt noch meer van spaensche leeren.
Khebb altyd Solinger voor spaensche Kling veracht,
10 Spaensch laken keur ick voor de kostelixte draght,
Ick houd het spaensche hout het beste voor de Bogen,
Spaensch groen de schoonste verw die oyt quam voor mijn' oogen,
Spaensch' Inquisitie self hebb ick wat min gelaeckt,
Om datse vierighe van koele Geusen maeckt.
15 Khebb spaenschen doorn geplantt, en met vermaeck sien groeijen,
Om dat hy waschen wouw daer andere dood woeijen.
Ick hebb de spaensche Broeck gepresen voorde mans,
Mij docht sij beter voeghd' als 't floddren op syn frans.
Ick houd een' spaensch' Casack fatsoenlick met haer' mouwen,
20 De spaensche lobb en stond niet qualick voor de vrouwen,
En als men inden dans most mallen daer ick was,
De spaenschen haer Pavaen docht mij de beste pass.
De spaensche Craken zijn ons wellekomste gasten,
En die wij wel soo geern als eenigh wild verrasten,
25 De spaensche vlaggen zijn 'taensienlixte cieraet
Van d'onversterfflicke vrij-heeren van den Staet.
Khebb menschen, onbeweeght als Bergen, sien versetten
Door 'tlieffelick gevoel van spaensche Pistoletten,
En spaensche matten zijn van 'tallerbeste geld,
30 Dat leerden ons Pier Hein, die hadder veel getelt.

---

1) M. D., 368. Het HS. heeft geen titel.
In marg.: Florest. Espan. (472). Zie blz. 179.

2) K. b, II, 83. In K. a. is de titel: *Voorspraeck*, in K. b.: *Uyt Spaensch OnDicht. Voorspraeck.*
Het vers is niet gedateerd.
vs. 5 *honger* K. a.: *schreyen* — vs. 12 *schoonste* K. a.: *snelste* — vs. 30 *die hadder veel getelt* K. a.: *al waerens' ongetelt*

Mij dunckt de spaensche Tael is mannelick te hooren,
De spaensche Trommelslagh gaet deftigh in mijn' ooren,
De spaensche zee en breeckt geen' baren door den wind,
Ia spaensche pocken zijn de fynste diemen vindt.
35 Hoe qualick Spagnen rymt, van binnen, op Oragnen,
De best' Oragnen zijn vers Cloostergoed van Spagnen,
De Spaensche Kettingen was eens een trotsche draght,
Tot dat se die Tyran, Gewoonte, t'onder bracht,
De Spaensche Brabander is vande beste kluchten,
40 De spaensche kerssen zijn van d'aller soetste vruchten;
Ick magh den tredt wel sien van fiere spaensche Dons,
Het geeft mij meer genuchts als all der Franschen dons.
De spaensche druijven zijn schoon om sien, goed om eten,
De spaensche marmelaed de soetste die wij weten,
45 Men rieckt de Spaensche Cust veel' mijlen t'zeewaerd in,
De spaensche. Mij en komt geen spaensch meer inden sinn,
Ia, leser, voor het lest, ghij moet'er noch een hooren,
'Khebb *spaensche vliegen* sien gebruycken achter d'ooren,
Met merckelicke baet, voor menschen, die het licht
50 Begon te schemeren, en 't klaerden haer gesicht.
Sulck goedje schaff ick hier: sy bijten en sy steken,
Maer sy genesen weer de menschen haer' gebreken,
En 'tbijten heeft sijn nutt, en 'tsteken heeft syn vrucht,
En syn tucht meestendeel, en altyd syn genucht.
55 Mij dunckt, het sou bij ons geen slechte Doctor wesen,
Die siecke menschen kost met kittelen genesen,
En, in plaets van gewalgh, van krimping en gesteen,
Die 'tvolck all lacchende kost helpen op de been.
Daer is 'thier op gemunt: soo 't u de pijne waerd is,
60 Ick meen' de kitteling, siet of 't goed van den aerd is
Daer vreughd en vrucht in steeckt: en of de duytsche fluijt,
Daer ick 't door henen drijv, doet nadeel aen 'tgeluijt.
Men heeft der dichten kracht geleken by Trompetten,
Die door den enghen bocht en 'tswierighe besetten
65 Van ingepijnden wind, syn' all te snellen drift
Wanneer sij d'uytkomst vindt, geloutert en gesift
Door de benaude konst, die haer all gaende persten,
Op onser ooren trom veel heller uyt doet bersten,

Bij vs. 63 in marg.: Dicebat Cleanthes: quemadmodum spiritus noster clariorem sonum reddit, cum illum tuba per longi canalis angustias tractum, potentiorem nouissimo exitu effudit: sic sensus nostros clariores Carminis arcta necessitas efficit. Eadem negligentius audiuntur, minusque percutiunt, quamdiu solutâ oratione dicuntur: ubi accessere numeri, et egregium sensum astrinxere certi pedes, eadem illa sententia velut lacerto excussa torquetur. *Sen. Epist.* CIIX.

vs. 31 *te* K. a.: *om* — vs. 64 *besetten* eerst: *beletten*

Dan oft s' in de open locht een vrijen adem-tocht
70 Ontbonden, ongemoeyt te voorschijn hadd' gebrocht.
Het sluyten van den Rijm doet ook ijet in goe' ooren,
En helpt een' goeden sinn dwers door ons' aendacht booren.
Valt daer de maetslagh toe en soeter woorden-trant
'T ghenoeghen werdt verkracht en lieffelick vermant.
75 Is 't mij niet all geluckt, oft vindt ghij oock in allen
Myn krachteloos gepoogh mijn' hoogen moed t'ontvallen,
Ontrijmt mijn rouwe Rijm, en sloopt mijn' malle maet;
Soeckt door myn' bladeren hoe 't inde wortel staet,
Schept van de spaensche papp myn' suycker, die te laf maeckt,
80 Verwerpt mijn slecht gemael dat van goed Coren kaff maeckt,
Ondoet mijn' futseling, ontfutselt mijn gedoe,
En, om 't Wat wel te sien, ontslaet u van mijn Hoe.
Neempt waerheid in haer Hemd en kust haer' naeckte leden,
Ontladen van mijn' schorss, ghij geesselt mij met reden,
85 En doet den Spagnaert recht; en leést, gelyck het was,
'Tgeen ick maer geeren schreev, om dat ick 'tgeeren las.
Ten minsten sult ghij mij bekennen weerd gepresen,
Om dat ick u den wegh naer Spagnen hebb gewesen,
Naer Spagnen, 'trijpe land, daer Phoebus in sijn kracht
90 Steil op syn' Dichters haer' Laurieren staet en lacht,
Na Spagnen, 'twijse land, daer Bilbilis haer' muren
Om eenen Martial der eewen tand verduren.
Om 't all te seggen, denckt, terwijlen ghij dit leest,
Lucaen en Seneca zyn Spagnaerden geweest.

(BOECK TE VERDRUCKEN) [1].

Ian gaf een sott Boeck uijt all van in 'tjaer van elven,
En sagh het geern verdruckt door Blaeu of Elzevier:
Maer Elzevier en Blaeu ontseggen hem 'tpapier,
En seggen, 'thoeft toch niet, het Boeck verdruckt syn selven.

22. Dec.

GRAFSCHRIFT [2].

Griet, die noyt waer en sprack dan als s' haer selven laeckte,
Lagh allesins en loogh, tot dats' aen 'tliggen raeckte.
Wat seght ghy nu van Griet?
Hier lights', hier lieghtse niet.

23. Dec.

---

vs. 79 *die te* K. a.: *diese*

[1]) K. b., II, 196. In het HS. heeft het versje geen titel.

[2]) K. b., II, 196.

(DE MAEVIO) [1]).

Tam chara conjux Maeuio, tam chara item
Natalis Haga est; ut videre hic mortuam
Se malle juret conjugem, quam si Deus
Ubicumque habere siuerit non mortuam.
Hagâ Ultraj. vehens. 28. Dec.

AD SCHURMANNAM LINGUAE AETHIOPICAE OPERAM DANTEM [2]).

Rursum Ianus adest, rursum Zulichemus, Amica.
Rursus, ais, tecum Carmina, rursus hijems?
Mirari fuge, quae, si quis, mirabilis una es,
Vnde mihi rigido frigore vena fluat.
5 Obsecro te, credis miracula credere, si me
Credis ad Aethiopes posse calere tuas?
Intra Leid. et Ultr. eod.

AD EANDEM [3]).

Ianus adest: quid agis rerum, Schurmanna, nouarum?
Ecquid uti novus est Annus et Anna noua est?
Absit, et hic tandem magnorum pausa laborum,
Hic studijs, virgo, terminus esto nouis:
5 Ne te more ferant patrio dum vita manebit
Res Trajectinam velle mouere nouas.
Ibid.

(IANS LIEFDE) [4]).

Ian heeft sijn wijf soo lief, en soo lief 's Gravenhage,
Bij waer men woonen magh,
Dat hy sweert eer ick 'tvraghe,
Dat hijs' hier liever dood als elders levend sagh.
28. Dec. Hagâ Ultraj. vehens.

Ian Ianszen Bloodenuijl ontmoette Teun Sladoot [5]),
En hiel sich wat gebelght dat Teun hem niet en kende.
Teun sey, 'ten kon niet zijn, 'ten waer' dat hij sich wende:
Wel kenden hij dien rugg, maer sagh dat aensight noot.
Ibid.

---

1) M. D., 369. Het HS. heeft geen titel.
2) M. D., 376, met den titel: *Ad eandem*.
3) M. D., 375, met den titel: *Ad Schurmannam*.
vs. 3 *uti* M. D.: *ubi*
4) K. b., II, 197. In het HS. heeft het versje geen titel. Zie hier boven.
5) K. b., II, 65. In 2 HSS. In marg.: Iests, (64, *A Salutation betwixt two Captaines*).

Dit en vele der volgende versjes, door H. bijeengevoegd onder den titel: *Uyt Engelsch OnDicht* (K. b., II, 61—83), zijn ontleend aan *Archie Armstrong's Banquet of Jests*, een boekje, dat in 1630 het licht zag en binnen de volgende 30 jaren 9 of

'Tis om mijn hoofd te doen, sey Hoppmann Coelberaet [1]),
Indien den aenslagh mist. Gaet, sprack de veldheer, gaet,
Indien sy dat bestaen, ick sal 't haer doen berouwen,
En voor uw eenigh hoofd sess hoofden af doen houwen.
5 Maer, sey den Hopmann, Heer, 'tgheen ick eerst weten wouw,
Is off van sessen een op mijn' hals passen souw.

Ibid.

Ick stiet een' vent om verr diem' inden weghe trad [2]):
Hy rolden inde goot, en, soo vuijl en soo natt,
Quam onder mijn gesicht, en sey, Wat's dat te seggen,
Is 't ernst, of is ('t) om 'tjock? Ick woud't hem niet ontleggen,
5 En sey, 'twas rechten ernst. Ho, sprack hij, soo is 't well;
Want anders, ick en houw niet veel van sulcken spel.

Ultraj. 28. Dec.

Kort Keesje draeght altijd wat ruyckens inde hand [3]):
'Ten is niet te vergeefs, het heeft een wijse Want:
Syn neusje staet soô leegh, hy heeft all veel te keeren
Dat vande menschen komt, all stekens' in haer' kleeren.

Intra Ultraj. et Doorn. 29. Dec.

Nell sweert, s'is veertigh jaer, en heeft niet eenen tand [4]).
'Tschynt kluchtigh aen te hooren
Voor een gemeen verstand:
Nochtans tot veel gesweers schynt wat geloofs te hooren:
5 Nell heeft den selven eed nu thien jaer lang gesworen.

mox Arnhemum vectus.

---

10 malen herdrukt werd. Archibald Armstrong was, volgens de sage, een boerenjongen, die wegens het stelen van een schaap ter dood veroordeeld, zijn leven door list en geestigheid wist te redden. Zeker is echter, dat hij ongeveer in 1611 aan het Engelsche hof kwam en later hofnar werd; dat ambt bekleedde hij tot 1637, toen hij wegens zijne hatelijkheden tegen Aartsbisschop Laud werd weggejaagd. Hij had zich eenig vermogen verworven, werd landeigenaar in Cumberland en stierf in 1672.

De oorspronkelijke uitgaven van Armstrong's boekje zijn bijna alle verdwenen; eenige jaren geleden zijn er echter een paar herdrukken van gegeven. Hier zal worden aangehaald naar den herdruk, welke tot titel heeft: *A Banquet of Jests and merry Tales By Archie Armstrong Court Jester to King James I. and King Charles I* 1611—1637 — *In the original quaint spelling — London: Hamilton, Adams and Co — Glasgow: Thomas D. Morison* 1889. — H. teekende in marg. de bladzijden aan, op welke de door hem nagevolgde anekdotes in zijn exemplaar der *Jests* werden gevonden; voor die cijfers zijn hier de bladzijden der uitgave van 1889 in de plaats gekomen, terwijl ook de opschriften worden genoemd.

1) K. b., II, 63. — Jests, 38, *Of Bishop Bonner.* In 2 HSS.

2) K. b., II, 62. — Jests, 146, *Two striving for the Wall.*
vs. 4 (*'t*) niet in het HS., maar in K. a.

3) K. b., II, 62. — Jests, 36, *On a Dwarfe.*

4) K. b., II, 62. — Jests, 25, *On a Court Lady.*

Kees wierd een' slechte vrouw ontraden die hy vrijde [1]).
En hoem' hem meer ontrade, hoe hij meer tegen strydde.
Want, seijd hij, nopende de wijsheid, daer is kans,
Soo sy maer pass myn bedd kent uyt een ander mans.
Ibid.

'Kriep, Ian, eij houdt mijn peerd, 'ksal u niet lang benouwen [2]).
Maer, seid hij, is 't niet quaed, en kan 't een mann wel houwen?
Ick seij, gemackelick, die'r maer in 'tminst op past:
Ian seij, is 't een mans werck, soo houdt het selver vast.
Ibid.

Teun speelden op syn' Luijt voor Neeltjens doove deur [3]);
Neel wasser in gestoort, en riep niet eens, gaet deur,
Maer danckt' hem voor de moeyt met handen voll van steenen.
Sints is Teun aen 'tgevloeck, in plaets van 't oude stenen.
5 Wat lett hem? Is hij niet Amphions metgesell
Die steenen, als hij wouw, dé danssen op syn spel?
Ibid.

Myn peerd pist inde zee [4]):
Soo doen de Princen mé.
Of 't een' gelyckeniss eens menschen tot een beest is,
Sy geven meest daer meest is.
Ibid.

Daer vrydde een rycke Geck, die nerghens kon geraken [5]):
Elck vreesde, sulcken vaer souw sulcke kinders maken.
Dat schutt ick, seij de Geck: mijn vader was een mann
Die wijs hiet, en ick geck; siet hoe 'tverkeeren kan.
Ibid.

Pier liep mij tegen 'tlyf, en wouw geen stroo-breed wijcken [6]).
Hy zeij, 'ten lust' hem niet voor ijeder geck te strijcken:
Maer, seid ick, dat lust mij,
En trad van 'tsandpad af, en liet den geck voorbij.
Arnhemi. 29. Dec.

Is 'tvreemd, een' bruijne kinn met een hoofd grijs gehaert [7])?
Mijn hoofd is twintigh jaer geboren voor mijn' baerd.
Ibid. eod.

---

[1]) K. b., II, 62. — Jests, 28, *To Chuse a Wife.*
[2]) K. b., II, 62. — Jests, 29, *On a Courtier.*
vs. 3 *Ick seij* K. a.: *Jae sei 'ck*
[3]) K. b., II, 63. — Jests, 30, *On a Gentleman, and his Mistresse.*
[4]) K. b., II, 63. — Jests, (11. Niet in de uitg. van 1889).
[5]) K. b., II, 63. — Jests, 38, *One begg'd for a foole.*
[6]) K. b., II, 63. — Jests, 40, *Of taking the wall.*
vs. 1 *Pier* K. a.: *Pieter* K. b. als boven.
[7]) K. b., II, 63. — Jests, 43, *On Gray Hayres.*

Mij quam een Paep aen boord, en socht mij te bekeeren [1]).
Ick was hem moe gehoort eer hy begon te leeren;
'Ksie, zeid hij, 'tgaet u all 'teen oor in, 'tander uijt.
Neen, *Dominè*, ghy fluijtt,
5 Het gaat heel anders, *inquam*,
'Ten kan 'teen oor niet uijt dat noyt aen 'tander in quam.
Ib. eod.

Wie op syn twintigst jaer niet schoon en is van aensien [2]),
Op 'tdertighste niet sterck, op 'tveertighste niet wijs,
Op 't vyftighste niet Rijck, houdt het voor een bewijs,
Daer sult ghij nemmer schoon, sterck, wijs noch Ryckdomm aen sien.
Ib. 30. Dec.

Moy' Anne stal myn hert soo haest als ickse sagh [3]).
Mijn lief dieveggetje, brengt dat hert voorden dagh:
Of gheeft'er 'tuwe voor: want siet toch, watte perten!
Wat doet ghij met twee herten?
5 Indien ghij 't weig'ren derft,
Hoort hoe 't'er is verkerft:
'Ksal allom luyden doen dit nobele verwijtje,
Moij Annetjen is maer een dubbelhertigh prijtje.
Ib. eod.

Ian kentgh' uw vrienden wel, en wie ghij mooght betrouwen [4])
Voor 'tsekerste te houwen?
Uw' Luijsen. hoe ghij meer met armoed zyt belaen,
Hoe sy u vaster gaen.
Ib. eod.

Men strafte Dirck in ernst, om dat hij Tann' bevrucht hadd [5]);
Men seij, 'twas vreemd, een mann soo oud, soo wijs genucht hadd

---

1) K. b., II, 64. — Jests, 44, *Of a Papist to be converted*: A grave Divine attempting to convert a Gentleman, (who after his travailes returned home a Roman Catholicke) used many perswasions to him. But the Gentleman stood still, as if his minde were busied about some other matter. Why (saith the Doctor) for ought I see, my words goe in at one eare, and out at the other. Nay sir (replyed the Papist) feare it not; for *it is impossible that should get out, which never came in.*

vs. 3 *all 'teen oor in* K. a.: *'t een oor in, en*

2) K. b., II, 64. — Jests, 44, *On the degrees of Age.*

3) K. b, II, 64. — Jests, 46, *A Gentleman to his Mistresse.*

vs. 7 *nobele* K. a.: *kunstige*

4) K. b., II, 64. — Jests, 46, *Who the surest Friend.*

5) K. b., II, 64. — Jests, 47, *A Wittie putt off.*

vs. 1 *Men* K. a: *Een* — *Tann'* K. a.: *Ann'* — vs. 2 K. a.: *Het scheen vreemt, dat*

In sulcke onbondenheid.
Hij sprack met kort bescheid;
5 Wel Tanne, gaet sy groot, sy gaet by mij groot, manne,
Dat 's niet vreemd: maer 'twaer vreemd dat ick groot ghingh by Tanne.
Ib. eod.

'Twelvaren vanden Prins is 't all datm' inden mond heit [1]):
Maer ick doe gheen bescheid. Het waerd'er met gespott;
Ick drinck op mijn' gesondheid;
Voor d'and're bidd ick God.
Ib. eod.

Een Boer quam inden Haegh getreden bij der straten [2]),
En riep, O lieven Heer, zyn dit all' Advocaten
Met dese Tabbaerts aen,
Hoe moet het hier toe gaen!
5 Wy hebbend'er maer een' in ons arm dorp gekregen,
Sints ist'er voll krackeels, en nemmermeer ter degen.
Ib. eod.

Teun leefde quellyck heen; Truij sagh het aen sijn wesen [3]),
En sei, 'ten souw niet zijn, hij most gehijlickt wesen,
Dan soud hij druck en rouw
Versetten met een' vrouw.
5 Teun sey, mij dunckt ghy daer de pleister van myn' smert raeckt:
Men seght, getrouwde Li'en die lacchen dat haer 'thert kraeckt.
Ib. eod.

Een Peerd, een Hond, een' Catt en and're beesten reisen [4]):
Maer soo wij 'twel bepeisen,
Van beesten is 'tgewiss
Dat een' Luijs, *naest den* mensch, de grootste reister is.
Ib. eod.

Het schip was inden brand, en 'tsoud' het Kruijt haest gelden [5]);
Men most verbranden of verdrincken, hoe men 't stelden.
Wel, seid een losse knecht,
Is dit ons lest gerecht,

vs. 4 *Hij sprack met* K. a.: *Maer hy gaf* — vs. 5 en 6 *Tanne* K. a.: *Anne*

1) K. b., II, 64. — Jests, 48, *An Answer wise and witty.*

2) K. b., II, 65 — Jests, 53, *A Country Gentlewoman going through one of the Inns of Court.*

vs. 1 *Boer quam* K. a.: *Huysman* — vs. 2 *En riep, O* K. a.: *Riep, soete*

3) K. b., II, 65. — Jests, 54, *An Answer touching Marriage.*

vs. 5 *sey* K. a.: *sprack*

4) K. b., II, 65. — Jests, 57, *Of Travelling.*

5) K. b., II, 65. — Jests, 65, *A desperate Saylor.*

5 Laet het ons wat verdeelen,
Dood of dood kan niet schelen:
Een deel gebraden vleesch,. een deel gesoden mé,
En danste loss in zee.

Ib. eod.

Tom hadd een verckentje gestolen van de moer [1]),
En wat hij sey of swoer,
De voetjens hinghen uyt: daer wierd hij op gevangen,
En moster fraey voor hangen.
5 In 'tend, daer quam gená, soo Tom op 'thangen stond.
Soldaten vraeghden hem dewijl men hem onbond,
Hoe 'tvercken hadd gesmaeckt? de Duijvel, seid hij soetjens,
Ick hadd mij schier verstickt aen d'enden vande voetjens.

Ib. eod.

Phlip droegh een' korte dagg in plaets van een rapier [2]).
Syn Hopman keef 'er om, en sey, wat hebt ghij hier,
Een kloeck man souw dat mess in syn' maegh konnen swelgen.
Heer Hopman, seide Phlip, en wilt het u niet belgen,
5 Indien daer ijemand quam die daer wat lusts toe hadd,
Ick sou 't hem in syn' maegh wel krygen sonder dat.

Ib. eod.

Ian, waer ick toch een Boeck gevallen, seij Cathrijn [3]),
Soo moght ghij nacht en dagh met mij soo besigh zijn,
Als met uw Boecken nu. Wel, seide Ian, en lachten,
Ick danck u voorden vond, ghij hebt seer goe' gedachten,
5 Een Boeck waer recht myn slagh; mits dat ick kiesen souw,
Wat Boeck het wesen most. Wat Boeck toch? seij de vrouw.
Een Almanack, sey Ian, die sou mij 'tliefste wesen,
Soo hadd ick alle jaer een niew Boeck t'overlesen.

Ib. eod.

Men eischte mij wel eer een grafschrift voor een' vriend [4]).
Ick vraeghde, wat de mann voor eer-dicht hadd verdient,
Wat deughden hy besat? geen' minste, noch geen' meesten.
Wat ondeughd? oock all geen. gelyck de tamme beesten
5 Hadd hij gerust geleeft. Hoe oud hij was geweest?
Men seide, zestich jaer. Bekent nu, die dit leest,
Of 'tGrafschrift qualick luydt, dat ick hem hebb geschoncken:
Een mann van zestich jaer light in dit Graf gesoncken,
Die wierd geboren, schreid', en leefd' en gaf den geest.

Ib. eod.

---

[1]) K. b., II, 65. — Jests, 68, *A Stolne pigge.*
[2]) K. b., II, 66. — Jests, 69, *A Little Sword.*
[3]) K. b., II, 66. — Jests, 80, *Of a Scholler married.*
vs. 7 *sey* K. a.: *sprack*
[4]) K. b., II, 66. — Jests, 80, *An Epitaph.*

Wij maten met een' vorck, wie van twee langste was [1]),
Ian Langepier, of ick. De vorck quam wel te pass;
Ian was mij boven 'thoofd pas als de stale punten
Die uyt den vorck-steel munten;
5 En 'twas of 'twesen wouw,
Ian hadd een' lichte vrouw.

Ib. eod.

Qui n'est beau à vingt ans, et qui n'est fort à trente [2]),
A quarante n'est sage, et n'est riche à cinquante,
En vain espere-il qu'encor' deuant mourir
Qu'il puisse sage, ou fort, riche, ou beau deuenir.

Arnhemi 30. Dec.

Piet sonck voor Scheveling in d'ongestuijme baren [3]).
Men seght, hij is den wegh van alle vleesch gevaren.
En mij dunckt dat het is
De wegh van alle viss.

Arnhemi ult. anni. (31. Dec.)

Claes vond Kees op het pad van beider oude sonden [4]),
En seij, ick weet niet Kees of dit de wegh all is
Die na den Hemel leidt. neen, seijd Kees; want gewiss
Dan waer het vreemd geweest, hadd ick'er u gevonden.

Ib. eod.

Teun met den langhen neus en met de langhe tanden [5]),
Heeft altoos, als hij will, een uerwerck in syn' handen,
Wanneer hy inde Sonn maer soet en grynst of suer,
De wijser is syn neus, en elcke tand een' uer.

Ib. eod.

'Ten heeft noch slot, noch reden [6]),
'Tgeen mij werdt overstreden.
De wijn waer niet goed koop, wanneer een yedermann
Soo veel dronck als ick drinck, die drinck soo veel ick kan.

Ib. eod.

---

[1]) K. b., II, 66. — Jests, 85, *A Scholler and a Townsman.*

[2]) In marg.: Banquet of Iestes, (44, *On the degrees of Age*). Zie blz. 186.
Het oorspronkelijke luidt aldus: Hee that at twenty yeares old is not wel favoured; at thirty strong, at forty wise, and at fifty rich: let him never hope in this life, to attaine unto beauty, strength, wisedome, or wealth.

vs. 3 *qu'encor' deuant mourir* eerst: *de veoir le temps venir* — vs. 3 en 4 and. lez.: *En vain espere il qu'encor deuant sa mort Il puisse deuenir Riche ou Beau, sage ou fort.*

[3]) K. b., II, 67. — Jests, 86, *A Traveller drowned.*

[4]) K. b., II, 67. — Jests, 86, *A Doctors Answer.*

[5]) K. b., II, 67. — Jests, 87, *An Epigramme.*

[6]) K. b., II, 67. — Jests, 87, *A moderate Drinker.*

Het luste Bruyn te sien hoe 't met syn backhuijs stond [1]),
Dewyl hij in een Boeck voor vast beschreven vond,
Dat groote Baerden duijden
Of gecke, of plompe luyden:
5 In 'tspieg'len byde keers senghd' hij syn luijsen-nest,
En schreef strax op den kant van 'tBoeck, *Probatum est.*
Ib. eod.

Ian prees mij syn klein Bier, en seid, all was 't niet swaer [2]),
Als Antwerpsch of Bredaesch, 'twas koeltjens en 'twas klaer.
Ia, docht ick, koel en klaer; 'tis recht sijn lof gegeven,
'Tsmaeckt of 't den heelen nacht in 'twater hadd gedreven.
Ib. eod.

Vergeeft mij, seid'er een, die mij lang hadd staen quellen [3])
Met teemen en vertellen,
Vergeeft mij, hebb ick u wat moeyelijck geweest.
Neen, seid ick tot de Beest,
5 Aen die vergiffeniss en sald'er niet ontbreken,
Ick hebb niet eens gelett waer af ghy hebt staen spreken.
Ib. eod.

Ian heeft syn' appetyt verloren, arme Ian [4]),
Die voor thien eten kost, nu niet voor een en kan.
Verloren appetijt, soo ijemand u vindt leggen
Die arm is, ick moet seggen,
5 'Tis een verloren mann.
Ib. eod.

Ian heeft mij Coeckoecken en Uylen leeren vangen [5]),
Met stricken en met stangen:
Soo danckbaer is mijn hert; waer ick sien vliegen kan
Een Coeckoeck, of een Uijl, gedenck ick strax aen Ian.
Ib. eod.

Tryn wild haer' droncken mann op helpen vanden vloer [6]),
En slepen hem te bedd: Tryn, sey de vochte Broer,
Ick raed' u, laet my leggen,
'Khebb hier mé wat te seggen,

---

[1]) K. b., II, 67. — Jests, 93, *A Physiognomer.*
vs. 5 *luijsen-nest* K. a.: *baert op 't lest*
[2]) K. b., II, 67. — Jests, 103, *On small Beere.*
vs. 4 *den* K. a.: *een*
[3]) K. b., II, 67. — Jests, 109, *A Counsellour and his Client.*
[4]) K. b., II, 68. — Jests, 112, *A great Eater.*
[5]) K. b., II, 68. — Jests, 114, *An English Man at a French Ordinarie.*
[6]) K. b., II, 68. — Jests, 121, *A Drunkard and his Wife.*

5 Ick hebb het huijs in huer, en 'tstaet mij vrij mijn' rust
Te nemen waer 'tmij lust.
Sy kreegh hem op een stoel; daer liets' hem sitten roncken,
En ghingh op haer bejagh: korts is hy neer gesoncken
En tot in 'tvier gerolt: de meit riep, vrouw, oh vrouw,
10 Myn meester light in 'tvier. Tryn, die hem helpen souw,
En wouw niet op van 'tkackhuijs,
En riep, meit, houdt je backhuijs.
Hy heeft het huijs in huer, en 'tstaet hem vrij syn' rust
Te nemen waer 'them lust.

Ib. eod.

Uw neus is soo voll vier [1]),
Uw knevels staen soo steil,
Dat, waren 'tlonten, Pier,
Uw Backhuijs waer niet veil.

Ib. eod.

'Thielp een klein snyertjen een langh mann in 'tniew pack [2]),
En knoopten hem syn Kraegh (dat grouwelick gemack)
Tot tegen 'tkaeck-been toe: daer stond de vent en worghde,
En sagh ten hemel op. Het ventje, dat hem borghde,
5 Nam afscheid, seggende, Wel moet ghij 'tslyten Heer.
Adieu, zeij d'andere: maer komt, mijn lieve mantje,
En reickt mij noch voor 'tlest mijns levens noch een handje,
Want u en sien ick toch naer desen nemmer weer.

Ib. eod.

Men vraeghd een' armen Dief, waerom hy hangen most [3]),
Of 't om syn stelen was? neen, seid hij, maer om 'tvangen:
Want schoon ick hadd soo veel gestolen als ick kost,
Soo 'ck niet gevangen waer, men hadd mij niet gehangen.

Ib. eod.

Een die wat silverwercks van yemand hadd geknelt [4]),
Wierd van een eerlick mann dus buyten schuld gestelt:
Hy heeft een Bekertje meer als recht uyt genomen,
Van honger; kan ons dat van dorst niet over komen?

Ib. eod.

---

[1]) K. b., II, 68. — Jests, 121, *Of a very red Nose.*
vs. 2 *knevels staen* K. a.: *knevel staet*
[2]) K. b., II, 68. — Jests, 129, *A tall Gentleman and a low Taylor.* In 2 HSS.
vs. 3 *vent* K. a.: *man* — vs. 7 *mij noch* K. b.: *mij toch*
[3]) K. b., II, 69. — Jests, 123, *A Horse Stealer.*
[4]) K. b., II, 69. — Jests, 124, *A Cheater.*
vs. 1 *Een* K. a.: *Dirck*

Rooch eist' een Aelmoes-huijs, en wierd hem toegeseght [1])
'Teerst dat vervallen souw: neen, docht hij, dat 's niet recht.
Ick weet niet hoe dat gaen sal;
'Khadd liever 'teerste huys dat vallen magh, en staen sal.
Ib. eod.

Neel wierd een' meit in 'tHof, en most daer Trouwheit sweeren [2]).
Men vraeghde, wat sy was, of wyf, of weew, of maeghd?
Myn' Heeren, seis', een maeghd. men seid' haer, sij most leeren,
Hoe dat de sweerer sich voor Gods gerichte daeght,
5 En als sy 't sweeren souw, soo most'er niet aen schelen.
Die grouwelicke less begon haer te vervelen:
Myn' Heeren, seis' in ('t) end, en hadd haer wat bedacht,
Of ghy mij op de Lijst als een Iong vrou-mensch bracht?
Ib. eod.

Ick sey aen Hopmann Claes, die 't met verwond'ren hoorden [3]),
Ghij mooght vrij Bedelaers met dusenden vermoorden.
'Ten is geen' misdaed Heer die uw Gewisse raeckt,
Hoe veel dat ghyd'er breeckt, ghij hebt'er meer gemaeckt.
Ib. eod.

Uw' keers-kist is berooft: wilt daer geen' rouw om maken [4]):
Gewiss, die dieverij sal noch in 'tlicht geraken.
Ib. eod.

(PIERS RECHTVAERDICHEYT) [5]).

Pier heeft syn droncken maegh met Suypen soo ontstelt,
Dat, waer hij 't op den dronck, sy 't strax op 't braken stelt.
Pier is een vrome dief; all maeckten hy 't vry grover,
All wat hij naer hem neemt, hy geeft het strax weer over.
Arnhemi 1. Ian.

---

1) K. b., II, 69. — Jests, 133, *The Reversion of a house.*

2) K. b., II, 69. — Jests, 135, *Of a she-servant that came to take her oath:* A waiting Woman being summoned into a Court to take her oath, (for she was served in with a *subpoena*) the examiner asked her, how he should write her downe: a Maide, a Wife, or a Widdow? She bid him write her downe a Maide, for she never had husband. He finding her a pretty smug Wench, askt her how old she was; she told him, about sixe and twenty. Six and twenty? saith he, (willing to sport with her) then take heede what you sweare, for you are now upon your oath: May I securely set you downe Maide, being of these yeares? the Wench made a pause, and considering a while with her selfe: I pray you sir, saith she, stay your hand a little, and *write me downe young Woman.*

vs. 7 *'t* niet in het HS., wel in K. a.

3) K. b., II, 69. — Jests, 139, *An Oppressour.*

4) K. b , II, 69. — Jests, 142, *Of a Chandler.*

5) K b., II, 198. Het HS. heeft geen titel.

Maeij wierd voor 't Recht beklaeght van dat sij Hoer-huijs hiel [1]).
Ia, quam een Ioncker, Ia, dat sal ick staende houwen.
Lief Ionckertje, sey Maeij, ick vreesden of't verviel,
Soo ghij het staende houdt, soo is mijn Huijs behouwen.

Arnhem. 1. Ian.

Wat zyn die Hoornen toch daer 'tvolck soo veel af praet [2]),
Seij Anne die met Lijs gingh kuijeren langs straet.
Ick siese wel in 'tveld op Ossen en op Koeijen,
Maer hebb s' op Koeckoecken haer' hoofden noijt sien groeijen.
5 Wel, Annetje, seij Lijs, wat zijt ghij, doll of geck?
Men siet die Hoornen niet; sy groeijen in den neck.
Danck hebb, sey Annetje: Ick hadd het noyt geweten,
Hoe myn mans Beffen staegh van achteren versleten.

Ib. eod.

Teun is maer half jalours van Neel sijn moye vrouwtje [3]);
Hij seidt, Neel, weest alleen met wie je wilt, 'kbetrouwtje:
Maer als ick u betrouw alleen by yeder een,
Dan en betrouw ick u noch niet een mann alleen.

Ib. eod.

Crijn sagh een Edelman in een' bekenden winckel [4])
Tabacken sonder geld; en 'tdocht den goeden Kinckel
Den besten koop tu zijn: Hy eischten oock Tabac;
En soo hij hadd de pijp ontladen met gemack,
5 Trad hy ten winckel uyt: de meester trad hem tegen,
En maenden hem om geld: dat quam hem niet gelegen,
En hadder oock niet toe, en hielder oock niet van;
Hy seid hy mocht Tabac gelyck een Edelman.
Gelyck een Edelman hadd hij Tabac doen halen,
10 Gelyck een Edelman soud hij Tabac betalen.

Ib. eod.

Andries hiet lever-sieck; en de purgatie-gever [5])
Wrocht wat hy wercken moght op syn' onstelde lever.
In 'tende thoonden hy den Doctor syn licht Wijf,
En seid hem, te vergeefs doormartelt ghij myn lijf.
5 Een quade Lever is geen oorsaeck mijner plaghen,
Een quade leefster is 't die mij dit leed doet draghen.

Ib. eod.

---

1) K. b., II, 70. — Jests, 142, *A Justice and a Bawde.*

2) K. b., II, 70. — Jests, 148, *A Question made, in what place a Cuckolds hornes should grow.*

vs. 1 *Wat* K. a.: *Waer* — vs. 7 *hebb* K. a.: *hebt* — vs. 8 *myn* K. a.: *mijns* — *staegh* K. a.: *soo*

3) K. b., II, 70. — Jests, 148, *A Citizen and his Wife.*

4) K. b., II, 70. — Jests, 149, *Of a Collier that tooke Tobacco.*

5) K. b., II, 71. — Jests, 152, *One jealous of his wife.*

vs. 6 *Een* K. a.: *En*

Antoni, goede mann van 'tbooste wijf der wijven [1]),
Ontmoette 'snachts een spoock, en wouw van schrick verstijven,
Maer greep een' mannen moed, en sprack het spoocksel toe:
Geest, zeid hij, of ghij zyt een qua Geest, of een goe:
5 Een goede doet gheen quaed, dat hoef ick niet te vreesen,
'Twaer buijten syn beroep. Soudt ghij de quade wesen,
Soo diend' ick op mijn stuck te passen. Evenwel,
Op ons lief swagerschapp gaen ick nog veel geruster:
Ick vrees niet voor mijn vell,
10 Die emmers over lang getrouwt ben aen uw' Suster.
Ib. eod.

Ian heeft syn goedje niet versett [2]).
Men laet het all verkoopen,
En hij laet alles loopen.
Sijn bedd alleen blyft hem te bett,
5 Hy is niet sieck, en houdt syn bedd.
Ib. eod.

Een goed mann, dien God gaf [3])
Syn boos wijf t'overleven,
Heeft op haer heiligh graf
Tot haerder eer geschreven:
5 Hier onder light mijn lieve wijf:
Verstaet mij wel, ick meen haer lijf.
Haer ziel is ergens uyt mijn' oogen
Een groot stuck weghs van hier gevlogen:
Nochtans niet, hoop ick, inde Hell;
10 Sij viel de Duyvel daer te fell:
'Tvalt mij gereeder te gelooven,
Sy is de wolcken door gestoven,
Want inden lesten donderslagh
Hoord ick een duydelick gewagh
15 Van 't kyven dat mijn' arme ooren
Soo dickmaels hebben moeten hooren.
En door dat klat'ren, soo mij docht,
Onternde sy de gansche locht.
Ib. eod.

---

1) K. b., II, 71. — Jests, 152, *One charming the Devill.*
vs. 9 K. a.: *Al siet ghy fel en barsch, ick vrees niet voor mijn vel*
2) K. b., II, 70. — Jests, 149, *Of one that kept his bed*:
Two Gentlemen meeting, one asked the other, whether he was going? Marry, saith he, to visite such a Gentleman, who keepes his bed. When the other demanded if he were sicke; no, saith he, hee is in very good health, but *he hath lately sold all the goods he had in his house, save onely his bed*, and that he keepes.
3) K. b., II, 71. — Jests, 155, *An Epitaph upon a scolding Woman.*

'Twas fraey om aen te mercken [1]):
Ghij Hoer, ghij Prij, ghy vercken,
Seij Nelle tegens Fij,
Men preeckt uw' boose wercken
5 In Cluijsen en in Kercken:
En voeghden der doe bij,
Ick ben soo goed als ghij.
Ib. eod.

Neel hadd een' wedding aengegaen [2]),
Sy souw haer' Coeckoeck doen verstaen,
In openbare woorden
Dat hem 'tkind niet en hoorden.
5 Ian, seise, speelt eens bulleback,
Soo sal ick dese stoute sack,
Die 'ck niet en kan doen swijgen,
Van schrick te bedde krijgen.
Ian speelde 'tspel, en 'tkind verschrack,
10 Soo dat het schier een' wind liet.
Doe riepse, wegh, wegh bulleback,
Mijn' dochter is uw kind niet.
Ib. eod.

Dirck noijdde mij te gast, en riep meer and're gasten [3]),
En seij mij, wilt gh' ons op uw' eighen spijs vergasten,
Gelyck als Bueren doen, wij sullen vrolick zijn,
En ghij sult niet een ding betalen als den wyn.
Ib. eod.

Ian socht een' onbekend', en sprack hem selver aen [4]),
Daer hy hem in een' ringh met ander volck vond staen.
De mann sey, 'k kend' hem wel; maer hij wierd lest gevangen,
En om sijn' dieverij op dese plaets gehangen.
5 Om dieverij, sey Ian, wel, heerschapp, dat is fijn,
Most sulck'en Coeckoeck noch een dief daer neffens zijn?
Ib. eod.

Daer light ghij, seid' een spreew, en weet niet meer te seggen [5]),
Soo platt als Samson dé de Philistynen leggen.

---

1) K. b., II, 72. — Jests, 156, *Of two Women Scolding.*
vs. 1 *fraey om* K. a.: *waerdigh*
2) K. b., II, 72. — Jests, 157, *A woman and her Confessour.*
3) K. b., II, 72. — Jests, 158, *An Invitation to Dinner.*
4) K. b., II, 72. — Jests, 162, *A Country man comming to enquire after a Gentleman.*
vs. 2 *ander volck* K. a.: *andere* — vs. 5 *sey* K. a.: *riep*
5) K, b., 72. — Jests, 163, *Of two vying wits together.*

Iae, seid ick, ick bekent en ghij behoudt het veld,
Een Ezels kaeckebeen heeft mij te neer gevelt.

Ib. eod.

Myn Doctor bad mijn' smit, hij souw sijn' merrie slaen [1])
Een' ader inden buijck. en, als 'twerck was gedaen,
Bood hem wat gelds te loon: de smit wouw geen' vereering.
Heer, seid' hij, 'kneem het niet, wy zijn van eene neering.

Ib. eod.

Tryn, onse kuijpers wijf, hadd in haer bedd gepist [2]):
De Kuijper, die geen' raed voor 'tlecke wijf en wist,
Sloegh met een hoep daerop. men seid' hem, op haer klagen,
'Twijf was het weecker vat, hij most se wat verdragen.
5 Iae, seid' hij, goede li'en, soo hebb ick 'toock gevatt.
Maer ick, onnoosel ick, legg alle nacht in 'tnatt.
En eer ick 'tweecke vat by mij liet onder kruijpen,
Op dat het water hiel, soo most ick het wat kuijpen.

Ib. eod.

Claes een-oogh hadd een vrouw die twee schoon' ooghen hadd [3]),
En menigh Ionckertje syn hert daermé besat.
Eens quam hij recht in huijs als een van die gesellen
Ter deuren uijt souw gaen: 'Twijf gingh hem staen vertellen,
5 Hoe sy 'snachts hadd gedroomt dat hij door 't blind oogh sagh,
En, om te moghen sien hoe 'tmet de waerheit lagh,
Hiel hem het goed oogh toe, en Claes leed 't met verlangen,
Om of 't waer werden moght; met gingh de Poll syn' gangen.

Ib. eod.

Tot Tom Toback-mann, inde Druijf [4]),
Vond ick geschreven opde luijf,
Of, soo'ter niet en stond geschreven,
Het soud' haer geen quaed aensien geven:
5 Veel etens maeckt veel Gulsicheid,
Die velen naer het sieck-bedd leidt.
Maer wijser is een sober mann
Die op een blaedjen leven kan.
Hij maeckt syn' vingers niet seer vett,
10 En soo en hoeft hy geen Servett,
Syn Keucken in een doosje gaet,
En in een pijpje syn gebraed.

Ib. 2. Ian.

---

1) K. b., II, 73. — Jests, 163, *Of a Physitian and a Farrier.*
vs. 1 *souw* K. a.: *wouw* — vs. 4 *het niet, wy zijn van eene* K. a.: *geen gelt van lieden van mijn'*

2) K. b., II, 73. — Jests, (221. Niet in de uitg. van 1889).

3) K. b, II, 73. — Jests, 165, *A man with one eye.*

4) K. b, II, 73. — Jests, 167, *In Tobacconistam.*

Wel, vuijlneus, seij Catlyn, en sprack haer dochter toe [1]),
Ghij thoont soo veel verstands pas als een dolle koe:
Ghy zijt een' maend getrouwt, en dorftgh'u strax beroemen
En Tys uw' niewen mann alreed een Coeckoeck noemen.
5 Uw vader, letter op, heeft die wanschapenheit
Wel twintich jaer gehadt, en 'kheb 't hem noijt geseidt.
Ib. eod.

Neel heeft goe' vuysten en goe' nagelen daer toe [2]),
En maeckt haer' armen mann met beide dickmael moe.
En antwoordt; als ick segg 'ten voeght niet voor de vrouwen,
De man is toch haer hoofd; Sy magh haer hoofd wel klouwen.
Ib. eod.

Truij Kaecks rust in dit Graf, gelyck 't all nae de Dood moet [3]).
Haer mann versoeckt met ootmoed,
Wie over 'tkerckhof gaet, treedt sachter als een moll,
Want, soo Truij wacker werdt, soo raest sy weer als doll.
Ib. eod.

'Ksagh Claes den Decker op een huys, of op een' Kerck [4]),
En riep, schaemt ghy u niet van sulcken lichten werck?
Dat 's merghen weer ondicht. Heer, seid hij, van ter zijden,
Van daegh te wel gewrocht heet mergen honger lyden.
Ib. eod.

Ick vraeghde d'eersten dull' in 't Dulhuijs t' Amsterdam [5])
Die my te voren quam,
Hoe hy daer was gekomen,
('Kdocht of hem een quaed wyf syn' sinnen hadd benomen)
5 En of hy was getrouwt: neen, seid hij, bij gans Dood,
All ligh ick hier voor dull, soo dull en was ick noot.
Ib. eod.

---

1) K. b., II, 74. — Jests, 167, *Of a new-married woman that called her Husband Cuckold.*
vs. 3 *dorftgh'u strax beroemen* K. a.: *dorft ghy u strax roemen*
2) K. b., II, 74. — Jests, 168, *A Woman beating her Husband*:

Of late a Woman fiercely did assaile
Her husband with sharp tongue, and sharper naile.
But one that heard and saw it to her sayd,
Why doe you use him thus? he is your head.
5 He is my head indeede, saith she, tis true:
Sir *I may scratch my head*, and so may you.

3) K. b., II, 74. — Jests, 168, *On a Scold.*
4) K. b., II, 74. — Jests, 168, *Of two Tylers.*
5) K. b., II, 74. — Jests, 171, *Of a Madman in Bedlam.*

Maeij bracht haer' Coeckoeck t'huijs, hoe dat haer buyten Leiden [1])
Een Heer om een' pistool hadd soecken te verleiden.
Wel, zeid' hy, wel sottinn, wel botthoofd, wel malloot,
Hadd't ghij maer 'tgelletje gestreken in uw' schoot.
5 Sy haelde 't uyt haer Tasch, en 'twas van Goude rood,
En seide, Wel, Ian gat, wat hebt ghij nu te seggen?
Daermede kan ick uw quaed-spreken wederleggen.

Ib. eod.

Ian renden inder nacht bynaer een Pael om veer [2]),
En meenden 'twas een mann, en wouw den mann te keer.
Ick riep, wat wilje doen, een' armen Post castyden?
Hoe, seid hij, is 't een Post, en kan hij meer niet rijden.
5 Weet hij niet dat een Post, wanneer hij volck ontmoet,
Op dat een yeder wacht', den Horen steken moet?

Ib. eod.

Dirck, die op 'treisen stond, socht Croonen en Dukaten [3])
In plaets van Silvergeld; dat wist hij niet te laten;
Het lichtste diend' hem best. Men gaf het hem soo licht,
Dat hy 't schier in syn' sack kost voelen aen 'tgewicht.
5 Doen hij van 'treisen quam en hadd sich voor syn oogen
Als 'top betalen ging soo machtigh sien bedrogen,
En ded' hy anders niet als vloecken pock en pest.
Wel, sey de wisselaer, het lichtste diend' u best.

Ib. eod.

Drij Snijers maken eenen mann [4]),
Seij Backer Claes aen Snijer Ian.
Ia, Ia, sey Ian, Heer vander Weggen,
Dat seggen weet ick uijt te leggen.
5 Der ed'le snijders wasser drij
Die stonden eenen Backer bij,
En leenden hem soo veel te geef,
Dat hij d'er door behouden bleef.
Daer, Claessie, komt het spreeckwoord van,
10 Drij Snijers maken eenen mann.

Ib. eod.

Tys most veel spotternij om syn rood backhuijs hooren [5]):
In 'tende wierd hij quaed, en greep'er een' by d'ooren,

---

1) K. b., II, 75. — Jests, 175, *None but fooles refuse money offered them.*
2) K. b., II, 75. — Jests, 178, *A hard match.*
vs. 3 *wilje* K. a.: *wilt ghy* — vs. 6 *wacht'* K. a.: *wijck'*
3) K. b., II, 74. — Jest, 169, *Of light gold.*
vs. 5 *hij* K. b.: *Dirck*
4) K. b., II, 75. — Jests, 179, *The Taylors retort upon the Draper.*
5) K. b., II, 75. — Jests, (258. Niet in de uitg. van 1889).

En sey, kom hier, Monseur, wat dunckt u 'tbest te zijn,
Uw ongebacken bleeck, of myn schoon rood als wijn?
5 My dunckt, het schickt hem wel, dat neus en aers wat schillen:
Ghij hebt maer een' livreij voor backhuijs en voor billen.

Ib. eod.

Ian eischten een matrass, all was het bedde sochter [1]).
Neel nam 't voor een matress; en seij, Heer, neemt mijn dochter.
Neen, seid hij, goe waerdinn, ghij neemt mijn' meening miss;
Ick eisch u een' matrass die onbeslapen is.

Ib. eod.

Ann' speelde met een Poll, en soose hoorde kloppen [2]),
(Sy meinde 'twas haer mann) en wist hem niet te stoppen
Als onder 'tselve Bedd. De klopper was een mann,
Maer 'twas den echten niet, die praetten oock met Ann;
5 De mann quam thuijs in 'tlest; de tweede Poll most schampen;
Die stack se boven 'tbedd. Haer mann sprack van syn' rampen,
En hoe hy all sijn geld verspeelt hadd van dien nacht.
Ia, sey sij, ghij schavuijt dat hadd ick wel gedacht;
Wat sullen wij nu doen, gaen bed'len, of gaen rooven?
10 Wyf, seid hij, wyfje lief, ick hoop de mann daerboven
Sal ons genadigh zijn. De mann die boven lagh,
En wel geluijstert hadd, sprongh schielyck voorden dagh
En sey, daer is genaed, staet op beroyde Sonder,
Ick stae voor 'thalve geld; half met den mann daer onder.
15 De mann van onder rees, en sey, als 'twesen moet,
Ick stae voor d'ander' helft; 'ten is maer goed voor goed.
De goe luij hadden sich van die kans te beloven;
De zegen quam haer thuijs van ond'ren en van boven.

3. Ian. inter Arnh. et Neomag. equitans.

Een seid', en in mijn' sinn hadd hy geen ongelijck [3]),
Hy sagh van verre gaen een Calis van goe' ouders,
Die Ioncker, seid hij, is een Cramertje gelyck,
Hy draeght all wat hy heeft de stad om op syn' schouders.

Eod. nauigans Neomag. Sylu. Duc.

Een Schouteth of een Drost, dat weet ick niets te wel [4]),
Sprack tot een' peerden-dief in syn gewelt gevangen,

---

1) K. b., II, 75. — Jests, (261. Niet in de uitg. van 1889).
2) K. b., II, 76. — Jests, (268. Niet in de uitg. van 1889).
3) K. b., II, 76. — Jests, 190, *Of Roaring Gallants.*
vs. 1 *Een* K. a.: *Dirck* — vs. 3 *seid hij* K. a.: *ghinder*
4) K. b., II, 76. — Jests, 191, *A Justice of Peace and a Horse-stealer.*

Schelm, soo ghij niet en hangt, will ick voor u wel hangen,
Soo seker is uw' dood. De dief was op syn stell,
5 En sey, Heer, 'tgaet niet vast wat men sal met mijn bloed doen;
Maer, of ick het ontquam, wilt uw woord eummers goed doen.
Sylu. Ducis. 4. Ian.

Daer Tys gehangen wierd, quam Teun met geess'len vrij [1]).
Veel jaren naerden dagh, als ijémand quam te vragen,
Waer Tijs gebleven was, seid hij, wat roert het mij?
Het gheen hij hadd verdient dat heeft hij moeten dragen.
5 Hij trouwden hier ter Sté; hoe kost men hem meer plagen?
(Hy meende met een' galgh) met wie toch? vraegden een.
Dat, seid hij, heugt mij niet, het is te lang gele'en;
All dat mij best gedenckt, is, dat ick, wel te weten,
Meer op syn bruijloft-feest gedanst hebb dan gegeten.
Syluae Duc. 5. Ian.

Ick handelde met Claes op twee drij koppel honden [2]):
Hy zeij, daer wasser noyt geen' betere gevonden,
Dan 'teerst' en 't tweede paer, en swoer mij, by gans bloed,
Het derde was op 'tminst wel seven mael soo goed.
Ib. eod.

Ian lagh aen een' quetsuer die 'tscheen hem gingh aen 'tleven [3]):
Men seid hem, 'twas nu tijd syn' vyand te vergeven,
Om soo tot God te gaen. Hy seij, met all mijn hert,
'Kvergeeft hem die 't mij dé; all valt het mij wat hert:
5 Maer, soo ick oock genees, dat will ick rond uyt spreken,
Ick sal mij van dien schelm met all mijn' krachten wreken.
Ib. eod.

Een jeughdigh Capitein van 'tschip de Volle Maen [4])
Hadd menighmael met Neel sijn willetje gedaen.
Haer Coeckoeck wierd jalours, en woud't haer overstryden:
Neen, seij sij, hertje lief, dat sal ick noijt belyden,
5 Die mann en heeft sich noijt met Neel, uw wijf, ontgaen;
Iae niet meer, soo men seght, als de mann inde maen.
Ib. eod.

---

vs. 5 *men* K. a.: *m' hier*
1) K. b., II, 76. — Jests, 192, *Two Welchmen in a Robbery.*
2) K. b., II, 77. — Jests, 192, *Of a Servingman.*
3) K. b., II, 77. — Jests, 195, *Of a sicke man.*
4) K. b., II, 77. — Jests, 195, *A Master of a Ship.*

Tys Goed-bier light hier dood verdroncken in goed Bier [1]).
Hy dronck syn pottjen uijt soo langh hy gaepte schier:
Hadd hy dat lieve Bier tot noch toe konnen drincken,
Hy leefde noch gesond, en hoefd' hier niet te stincken.
Ib. eod.

Een Roover dwong Andries van Beurs en geld te scheiden [2]).
Hij seij, als 'twesen moet, laet mij een dingh bescheiden:
'Khebb met een' dieren eed gesworen voor een jaer,
Ick souwse niemanden noyt geven, wie het waer:
5 Gaet haeltse daerse light (hij smeets' in struijck en heggen,
Verr over dyck en sloot) de Roover nam dat seggen
Voor goe munt, sprongh van 'tpeerd, sloot over, naer de Beurs:
Met als hy over was, daer hoefde niet veel keurs,
Andries op 'tpeerd en wegh. dat heett fyn tegens fijn,
10 Loos om boos: mischten hij de Beurs, het Peerd was sijn.
Ib. 6. Ian.

Neel, onse Pachtster, kreegh elf koeyen inden Bocht [3]),
En vraeghde naerde twaelfd' aen Keesje diese brocht.
Kees sey, ick soeckse vast, dan ghenen wegh, dan desen,
'Kverstaet niet, of de Koe moet voorden Duijvel wesen,
5 Ick wilder noch om uijt: neen, sey Neel, blyf jij staen,
Ie vaertje magh'er heen, die heyt sen laersen aen.
Ibid. 6. Ian.

Een Coningh trock van leer [4]),
En wild' een' Boer te keer
Die hem sijn jaght ontstelt hadd.
De Boer, die liever geld hadd
5 Dan slaghen, als hy kost,
Liep als hij loopen most.
Hy viel in 'tend verlegen;
De Coningh en syn deghen
Quam hem soo dicht op 'tlijf,
10 Dat hij riep luyd en stijf,

---

[1]) K. b., II, 77. — Jests, 196, *Of an old Beggar.*

[2]) K. b., II, 77. — Jests, 198, *Of a high-way Lawyer.*

[3]) K. b., II, 78. — Jests, 199, *A Farmers wife and her sonne*:
A country Farmers wife sending her young sonne, to fetch home their sixe Kine from the field, to bee milked in the Yard, the boy goes as she bids him, and brings home but five: which his mother seeing, askt him what was become of the sixt, Marry (quoth he) she is turned down your deepe dirty lane, where I could not come at her; I thinke she is gone to the Divell. Nay then stay boy, sayd the Mother, trouble thy selfe no farther: thy father shall goe himselfe, for *he has bootes on.*

[4]) K. b., II, 78. — Jests, 201, *A Country Fellow hunting with the King.*

Heer, laet mij in mijn wesen,
Ick sweertje by mijn wijf,
Ick will geen Ridder wesen.
Ib. eod.

Een Noordsche vreemdeling sat aen eens Heeren Diss [1]),
En sloegh syn' handen wiss,
Waer hij maer reicken kost, op allerhande brocken:
In 'tende viel hy op een' schotel Artichocken,
5 En wrong die in syn' keel met all haer huyt en haer.
Men seid hem in syn' oor: Goed vriend, wat doet ghij daer?
Hoe tast ghij soo in 'tbeste?
Dat's hier een' lekkernij, men houdt se voor het leste.
Iae leste, seid hij, jae, ghij mooght wel 'tleste seggen,
10 Ick salder haest toe leggen;
Ick worgh, ick stick, ick smoor, en 'tis de leste beet
Die 'ck van mijn leven eet.
Ib. eod.

Ian, met syn mager peerd [2]),
Rydt, of 't S.t Ioris waer, gewapent met syn sweerd.
Hy soud hem beter weeren
Met boogh en pijlen om de kraeijen af te keeren.
Ib. eod.

Een boer lagh sieck te bedd van allerleij miserij [3]).
De Doctor oordeelden, hem schortten een' Clysterij,
En d'Apothekers knecht
Brocht hem dat schoon' gerecht.
5 Wel kyckt toch, sey de Boer, dit is een drolligh wesen,
Ick hebb de pijn in 'thoofd, wilje men aers genesen?
Ib. eod.

Een Boeren-Domine sey, als men vasten most [4]),
Was vleesch en eyeren all eenerhande kost.
De Boeren loochenden 't, de Paep seij, laetse broeijen,
Daer sal haest vleesch uijt groeijen.
5 De Boeren leidense gesoden in het nest;
Daer quam geen Kiecken uijt. De Paep dé' noch syn best,
En brack een ey in stuck, om 'tkiecken uijt te lichten:
Als hij 'tgesoden vond, wel, seyd' hij, boose wichten
Dits een gesoden eij. De Boeren riepen, siet,
10 Wy winnen 't, Domine; wij etens' anders niet.
Ib. eod.

---

vs. 12 *sweertje* K. a.: *sweerje*

1) K. b., II, 78. — Jests, 201, *A Country fellow at a Gentlemans Table.*

2) K. b., II, 79. — Jests, 204, *Of two Travellours.*

3) K. b., II, 79. — Jests, 205, *A Doctor and a Countrey fellow.*

4) K. b., II, 79. — Jests, 205, *Of an Egge.*

Een ongeluckigh mann most byde Boeren hangen [1]),
En sat vast inde pijn van 't droevighe verlangen
Naer 'teinde vande pijn: doe saghmen eerst rondom,
En daer verscheen geen Beul. De Boeren stonden stomm,
5 En 't Recht wierd uijtgejouwt: maer haer verstand wierd wacker.
Daer quam een lichte vent gereden van een Backer,
Die wierd een Croon geboôn, als hij Beul wesen wouw.
De Backer nam het aen, en sloegh de hand aen 't touw.
Maer, seid hij, Schepentjens, sal ick het geld verdienen,
10 Hoe sterck zyn d'Heeren hier? sy seiden met ons thienen.
Wel, seid hij, een is geen, ick soeck een beter loon,
Ick neemje stuck voor stuck te hangen om een Croon.
Tuschen Bosch en Loon 7. Ian.

Tys at syn buyckje voll als 'tschip begon te sincken [2])
En sey, een drooghe beet
Was aen hem wel besteedt
Die soo veel natts most drincken.
Ib. eod.

Ian socht syn luije wijf, die niet een' hand wouw roeren [3]),
Met slaen aen 'twerck te voeren.
Sy riep, wat doen ick toch, dat ick dit lyden moet?
Ghij lijdt het, seid' hij, prij, om dat ghij niet en doet.
Ib. eod.

Een meisjen uyt de Hall [4])
Seght dat sy trouwen sal
Een' knecht die leeren touwt.
'Tvell wordt aen 'tvleesch getrouwt.
Ib. eod.

Een Boer en kost niet lijden [5])
Dat sijn vaer Coeckoeck hiet; en om het te bestryden,
All voeght het mij niet wel te prijsen moer noch vaer,
Bey, seid' hij, zyn sy 'tweerd, en 'tis een deg'lick paer.
Ib. eod.

---

[1]) K. b., II, 79. — Jests, 206, *Of a Sheriffe and a Baker.*
vs. 10 *ons* K. a.: *haer* — vs. 11 *Wel* K. a.: *Soo* — *soeck een beter* K. a.: *hou my aen het* — vs. 12 *Ick neemje* K. a.: *Soo ick u* — *te* K. a.: *mach*

[2]) K. b., II, 80. — Jests, 207, *A Passenger in a Tempest.*

[3]) K. b., II, 80. — Jests, 207, *A Woman Beaten by her husband.*

[4]) K. b., II, 80. — Jests, 210, *On a Butcher that married a Tanners Daughter was writ this Disticke:*

A fitter match than this hath never beene,
For now the flesh is married to the Skinne.

[5]) K. b., II, 80. — Jests, 212, *A Countrey fellow going to vindicate his Fathers credit.*

Mij quam een kloecke Ruijn van wedding met een Boer [1]):
Hy brocht een Eseltje dat pas quam vande moer.
Wel, seid' ick, wordt ghij geck, of wilt ghij mij bedriegen,
Is dit een kloecke Ruijn? Heer, seid hij, 'tkan niet liegen,
5 Mits dat dit Beesje slechts gelyck syn' ooren wass',
Het wordt de kloeckste ruijn die oyt geboren was.

Ib. eod.

Men seid' een' siecken Boer, die lid voor lid ghingh sterven [2]),
Hij soud' het Hemelrijck in korten tyd beërven.
O, seid hij, daer is 'tmoij: maer is 'thier verr van daen?
Want, kijck, ick ben soo swack; 'ksel 't niet wel kennen gaen.

Ib. eod.

Dat lieghje Teun, sey Tijs. Teun sloegh hem dat hij kreet [3]),
En seid' hem, past mij flux dat woord weer in te halen,
Off 'ksal 't u bet betalen.
Ick hael het in, sey Tijs: maer, Teuntje, dat je 't weet,
5 Nu lieghje 't als een schelm dat ickje liegen heet.

Id. eod.

Trijn quelde staegh haer vaer met van haer mann te klagen [4])
Hoe hy se nam te plagen
Met kijven en met slagen.
Hy kende Trijn haer' kopp, en docht, dat komt'er af,
5 'Tis all te mael de moer, sulck Coren, sulcken Caff.
In 'tende wierd hij 't moe, en, als sy niet wouw swijgen,
Sagh hyse met een hout ten huijsen uijt te krijgen,
En sey, seght nu je mann, quaed voor quaed, goed voor goed.
Ick hebb syn wijf gedaen als hij mijn' dochter doet.

Ib. eod.

Een jonghe Predicker liep met een goed sermoon [5])
Van 'teen in 'tander dorp, en leverde 't voor loon.
De Boeren wierden 'twijs en quamen hem verspieden
Daer hij het weer als niew sou preken voor goe' lieden:
5 Hij sagh die Boeren staen,
Trock een strack aensicht aen
En, omd'er af te raken,
Begon met styve kaken;
Op desen selven text heb ick, niet lang gele'en,

---

[1]) K. b., II, 80. — Jests, 212, *A Countrey man and his Landlord.*
[2]) K. b., II, 80. — Jests, 213, *Of a Parson and a sicke man.*
vs. 4 *'ksel 't* K. a.: *'k sel*
[3]) K. b., II, 80. — Jests, 213, *Of giving the lye.*
vs. 3 *'t u* K. a.: *u*
[4]) K. b., II, 81. — Jests, 217, *A Querulous Daughter.*
[5]) K. b., II, 81. — Jests, 218, *Of one onely pocket Sermon.*

10 Niet verr van hier verklaert mijn Christelicke re'en.
Maer daer de Bije haer Wasch en Honigh in kan vinden
Daer haelt de Spin haer gift. Siet, seer geliefde vrinden,
En susters inden Heer,
Men heeft mij naegeklapt, dat ick een' valsche leer
15 Hier uijt getrocken hadd. Ey, wilter wel op letten.
Ick meen 't u weer van woord te woorde voor te setten,
Soo verr ick 'theugen magh: Hoort toe, en seght'er dan
Elck syn gevoelen van.

Inter Loon et Bredam eod. 7°. Ian.

Ian hoorde dat syn wijf haer Boeltje stond en swoer [1]),
Hoe dats' hem als haer Hert en als haer ziel beminden:
En seid' hem van ter zij, Gelooft se niet, de Hoer,
Soo sweertse m' alle daegh, en ick en kan 't niet vinden.

Ib. eod.

Een dertele soldaet [2])
Loegh met een Advocaet
Die van 'tHof wederkeerde
En met syn' langen Rock
5 Door steegh en straten trock.
Den Advocaet, die 't seer dé,
Sey, fyn mann, kent ghij wel
Het edel' Caerten spel:
Daer hebt ghij wat te leeren:
10 Lett eens, hoe daer de Heeren
In langhe rocken staen,
En hoe de Boeven gaen.

Ib. eod.

Twaelf mannen spreken recht, naer d'oude Britsche wetten [3]).
Men vraeghde, wat voor twaelf een dief wouw dat hem rechten:
Hij seij, d' Apostelen; dat waren fyne li'en.
Daer sprack een statigh mann, die souwmen niet weer sien,
5 Voor dat de jongste dagh de wereld sou doen scheiden:
Myn' Heeren, seij de dief, ick will soo lang wel beiden.

Ib. eod.

(FIJ EN CLAES) [4]).

'Kben wel getrouwt, sey Fij,
Claes is een e'elen baes,

---

[1]) K. b., II, 81. — Jests, 220, *A false hearted Woman.*

[2]) K. b., II, 81. — Jests, 222, *Of a Major and his Serjeants.*

[3]) K. b., II, 81. — Jests, 225, *On a Welchman Arraigned.*
vs. 5 *de wereld sou doen scheiden* eerst: *de salighe toe lachten* — vs. 6 *beiden* eerst: *wachten*

[4]) K. b., II, 198. In het HS. heeft het versje geen titel.

Claes klaeght niet over mij,
En ick niet onder Claes.

Inter Loonam et Bredam 7. Ian.

Fustce la verité que tu vis toute nue,
Cousine, ou bien plus tost Madame Occasion?
L'on dit que celle cij est moitié cheuelue,
Celle là sans chemise et hors de caleçon.
5 Ie t'entens sans parler, de femelle à femelle.
Ce fut la verité qui parut à tes yeulx:
Mais pour chausse et pourpoint, soubs la voute des Cieux
Iamais l'occasion ne te monstra si belle.

Entre Breda et Loon. 10. Ian.

(OUDEN ADEL) [1]).

Ian is een Edelmann; hoe 't komt, en weet hij niet,
En soeckt het niet te weten.
Want, wistmen hoe dat Ian syn eerste Grootvaer hiet,
Ian waer geen Edelmann, of soud 't niet mogen heeten.

15. Ian.

AENDEN LESER [2]).

Nu is uw' maegh verzeet, nu walght ghij van myn' spijsen;
Ick moet u, Leser-lief, den eet-lust op doen rijsen
Met een scherp achterna, dat tot den neus verheught,
En op de tonghe bijtt: 'Tis een' geleende vreughd
5 Daer ick u op onthael; maer leengoed is oock goed goed,
En, die 'twel eighent, doet als de natuer in 't bloed doet;
Wij eten, en sij maeckt ons eten vleesch en Been:
Soo hangen wij van Kruijt en Beesten-vleesch aen een.
Maer hier is menschen-vleesch, dat's beter als van beesten:
10 'Kverspreeck mij, dit's een leen van edel' menschen geesten.
Van menschen die wel eer der Engelen getal
Vervulden op der aerd, sints, met een' vuijlen vall
Ten Hemel uijtgestort, ijet menschelycks van buijten,
Yet Engelsachtigh zijn, maer, als 't mijn' penn' dorst uijten,
15 Van binnen ijet dat rijmt op *Uyten*: waerop noch?
Op *Suivels ander vell*: op moord en op bedrogh,
Op all dat grouwel hiet. Die menschen (noch eens dool ick)

---

1) K. b., II, 198. In het HS. heeft het versje geen titel.

2) K. b., II, 61. In K. a. is de titel: *Voorspraeck*.
Het vers is de inleiding van de sneldichten *Uyt Engelsch OnDicht*.
vs. 6 *als de* K. a.: *gelijck* — vs. 12 *met een vuijlen vall* K. a.: *by swaer ongeval* — vs. 13—17 ontbreken in de uitgaven. — vs. 17 K. a.: *Ten deel ontEngelt zijn* — *noch eens* K. a.: *maer hier*

Dier menschen vaderen, voor desen wijs en vrolick,
Zyn dichters van de Stoff, die met mijn doove dicht
20 Verbetert of verslecht, verdonckert of verlicht,
Op 'tHollandsche Tooneel verschijnen. Laet het heeten,
Dat sy verdonckert zijn: noch is mij danck te weten
Dat ick mijn' schaduwen haer' luyster hebb geleent.
Soo maeckt de SchilderConst tot spieren en gebeent
25 Haer' platte verwerij. en, als 't all witt alleen waer,
'Twaer onuytscheidelick of 't hier spier en daer been waer;
'Tswart geeft het witt syn lyf, de doncker maeckt het klaer.
En wat waer Maneschijn, wanneer 'tgeen nacht en waer?
Of, dunckt u 'tHollandsch swart het Engelsch witt te decken,
30 Noch komt u 'tswart te baet. 'Khebb lamper-doeck sien trecken
Voor ooghen die 'tgeweld van somer-sonne-schijn
Niet uijt en konden staen. Laet mij dan 'tLampers zijn,
Noch blyf ick aen den danck, die 'ck voor de moeyt' van 't dichten
Ten minsten hebb verdient: verdonck'ren is verlichten,
35 Daer 'toogh bij werdt verlicht, en met gemack door siet.
Misgunt men mij die eer, noch een onnoosel yet
Onschuldight mijn bestaen: Ten minsten sult ghij seggen,
Is dese spijs soo goed, soo quaed om te verleggen,
Soo qualick opgerecht, hoe lecker inde keel,
40 Hoe sapigh souse zijn in 'tsauceloos geheel!
Als 't all geseght will zijn 'tsou Engelsch Ondicht wesen,
Hadd ick het niet gedicht: En wie derft Engelsch lesen?
Wie schrickt niet voor dien druck, wat schrijvens' in 't gemoed
Vermoorde Coninghen, als letteren van Bloed?

18. Ian.

EEN VRIJER SCHENCKENDE EEN REEBOCK AEN SYN' VRIEND [1]).

'Kschenck u 'thert dat ghij siet, en dat ghij niet en siet:
Soo schenck ik u mijn hert, maer noch mijn hertje niet.

Rotterdam eod. 18. Ian.

(HEEL GOET) [2]).

Ian veilde m' een zij specks, noch ongesneen en heel,
Maer gortigh meer als veel.
Besiet of Ian een bloed was,
'Twas heel goed swoer hij mij, ick vraeghden of 't heel goed was.

Ib. eod.

---

vs. 41 K. a.: *Mijn' meening, Leser, is* — vs. 43 *wat schrijvens' in 't gemoed* K. a.: *en wie ontstelt sich niet,* — vs. 44 K. a.: *Die eens out Engelsch sach en eens niew Engelsch siet?*

1) K. b., II, 199.

2) K. b., II, 199. Het HS. heeft geen titel.

Bij vs. 4 in K. a. in marg.: Onbegoste waere.

Iean cerche son auancement
Dans l'appuij de son mariage,
Et d'un heureux commencement
Il tire un assez bon presage.
5 A mon aduis, Iean n'est pas fou;
Car en y appliquant sa sonde,
Il a trouué que par ce trou
Tout le monde se met au monde.

Hag. 23. Ian.

Dans ce braue Verpré tout est fort estimable [1]),
La main, le mouuement, l'air et le contrepoint:
Ha! qu'il seroit louäble,
S'il ne se louöit point.

ult. (31) Ian.

A MADAME LA PRINCESSE LOUISE [2]).

Si j'estoij reuenu de mon estonnement,
Si j'estois esclairé de toute ma ceruelle,
Princesse, que j'aij veu d'une main immortelle
Faire je sçaij bien quoij, mais n'entens pas comment;
5 I'emploijeroij l'effort de mon raisonnement,
A faire veoir au jour, que ta vertu est telle,
Que qui la traicte à moins que de gloire eternelle,
Quoy qu'il pense fort bien te cajoler, il ment.
Mais je ne suis plus moij, depuis le beau spectacle
10 Du merueilleux pinceau que conduisent tes doigts,
Et, si je parle encor, ce n'est que par miracle.
Ie resve, et sans songer à ce que je te doibs,
Phrenetique acheué, d'une sotte caresse,
Ie t'appelle mon maistre, et par fois ma maistresse.

2. Febr.

---

[1]) De Verpré wordt genoemd in een brief, dien De la Barre den 15den Oct. 1648 uit Parijs aan H. schreef (Vgl. Jonckbloet et Land, *Correspondance et Oeuvre musicales de C. H.*, blz. CXLVIII). Volgens dien brief woonde hij in Den Haag en bespeelde hij de luit. Zijn naam wordt ook gevonden in een brief, dien H. den 21sten Juli 1648 aan Mad.le De la Barre richtte (*Lettres françaises*). Den 30sten Mei 1663 schrijft Constantyn Huygens Jr. uit Den Haag aan zijn broer Christiaan, dat „Monsieur de Verdpré", die twee dames naar den Franschen Schouwburg begeleidde, daar twist kreeg. (Vgl. *Oeuvres de Christiaan Huygens*, IV, 350).

[2]) Ook in afschrift, niet van H.'s hand.

Louise Hollandina (geb. 1622) was éene der dochters van den Koning van Boheme. Zij was eene leerlinge van den schilder Honthorst en schilderde zeer goede portretten. In weerwil van vele aanzoeken bleef zij ongehuwd, verdween in 1657 uit den Haag, wat aanleiding gaf tot allerlei praatjes, ging naar Frankrijk, werd non en in 1664 abdis van Maubuisson, waar zij in 1706 overleed.

vs. 2 *esclairé* afschr.: *secourru* — vs. 5 afschr.: *Ie ferois un*

A LA MESME.

Madame, excusez le Rimeur,
Quoij que son compliment vous blesse:
Car, s'il est vostre Seruiteur,
Vous deuez estre sa Maistresse.
5 Et vostre seruiteur il est
Sans second, comme sans seconde
Ie tien que ce Pinceau vous faict
La Maistresse de tout le monde.

3. Feb.

POUR LA MESME [1]).

Si ceste main s'applique à la haute Peinture,
Le plus sçauant rougit, et s'avouë vaincu,
Et Raphaël, ce grand Singe de la nature,
S'en laisseroit mourir, s'il auoit tant vescu.

5 Si ce Pinceau Royal prend plaisir à descendre
D'où il est reuestu de tant de majesté,
Et en s'humiliant comme pour nous surprendre,
Se cache et se faict veoir dans la subtilité,

Nature par despit se mange et se consume,
10 De se veoir affrontée en ses plus beaux efforts,
De veoir envelopper en si petit volume
Le gros et le destail de ses plus vastes corps.

Si donc ceste Princesse en tout sens se signale,
Et triomphe des grands comme des petits traicts,
15 Se faut il estonner, si d'une amour esgale
Les Grands et les petits adorent ses attraits?

3. Feb.

EPITAPHE BURLESQUE DE M. SCARON POUR M. D'AUMALE, LE SCARON TRAVESTI [2]).

Cy gist, quoij qu'il viue à Paris,
Le plus burlesque des Esprits,

---

1) Ook in afschrift van andere hand.
vs. 6 *il est reuestu* afschr.: *l'on le void vestu* — vs. 7 *en* afschr.: *qu'en* — vs. 8 *Se* afschr.: *Il se* — *se faict veoir* afschr.: *paroist*

2) Ook in 2 afschriften van andere hand. In één van deze laatste wordt het versje voorafgegaan door Scarron's gedicht, *Sur la Defension des Princes*, en dat van D'Aumale, *Response aux vers enuoyez par M.r Scarron Sur la prison des princes mise en musique sur l'air de . . .*

Er waren twee d'Aumale's de Haucourt. Den 4den Dec. 1650 schreef H. uit naam van Amalia van Solms aan den Nederlandschen gezant Boreel te Parijs (*Lettres franç*):

Scarron, le grand auteur grotesque,
Qui a rendu Maron burlesque.
5 I'aij menti: l'esprit n'ij est pas,
Il a survescu au trespas,
Qui n'en a volé que la male:
L'esprit s'est sauué dans d'Aumale.

5. Feb.

RESPONSE PLAINTIVE ET BURLESQUE À M.R DE ZUIJLICHEM [1]).

Quoij, n'estes vous pas satisfait
Que vostre Esprit soit tout parfait
Dans le plus beau genre d'escrire,
Et tant de grands vers serieux
5 *Qui vous esleuent jusqu'au Cieux*
Vous jettent ils dans la Satijre?

Vous raillez D'Aumale et Scarron;
Si leur genie n'est pas bon,
Distinguez l'Escolier du Maistre,
10 *Ne confondés pas leurs esprits,*
Celuij de Scarron est sans pris
Et l'autre le voudroit bien estre.

Aumale.

TOMBEAU DE L'ESPRIT DE M.R SCARRON, A M.R D'AUMALE SUR SES BURLESQUES [2]).

Cij gist, n'en soijez point surpris,
C'est comme gisent les esprits,
L'intelligence Scarronesque
Grande motrice du burlesque.
5 *Elle fait la nique au trespas:*
De son corps je n'en parle pas,

---

le Sieur d'Aumale m'est venu faire forte instance à vouloir favoriser de mes intercessions l'affaire de Mons.r d'Haucourt son frere prisonnier . . . . à ce que ledit S.r de Haucourt soit renuoijé en liberté vers icij, pour ij entendre à la function de la charge que vous sçauez qu'il y a. — Den 11den Maart 1648 kreeg Charles d'Aumale S.r de Haucourt commissie als kolonel. (Mededeeling van M.r A. Telting te 's Gravenhage). Nicolaas Philip d'Aumale, Heer van Hautcourt, was gehuwd met Anna Cuijck van Mierop (*Navorscher*, 1882, blz. 439). — Ik weet niet, wie der beide broeders de dichter is. Zie ook op 14 Jan. 1654.

[1]) In 2 HSS., niet van H.'s hand.

[2]) In 2 HSS., niet van H.'s hand.

Een Louis de la Voyette, „natif de Heusden", werd met Paschen 1641 als lid der Waalsche Kerk te 's Gravenhage aangenomen. (Fiches der Eglise Wallonne). Misschien is het dezelfde, die in 1653 genoemd wordt als vriend van Graaf Christopher van Dona, welke toen in Zweden was. (Brieven aan Dona, van 26 Mei en 24 Juli 1653 bij de *Lettres franç.*).

Crainte de causer du Scandale;
Ie ne sçaij s'il est mort ou non;
Mais, puis que l'ame est en D'Aumale,
10 *On pent dire, cij gist Scarron.*

La Voijette.

SUR LE PORTRAICT DE FEU S. A. FAICT EN MINIATURE PAR LA PRINCESSE LOUISE [1]).

Un Pinceau de Princesse a produict cest' image,
Un Prince fut l'object de son traict nompareil,
Prince qui fut plus grand que n'en void le Soleil,
Princesse qui paroist toute dans son ouurage.
5 Voy le chef d'oeuure, et voy s'il en fut jamais faict
Ou de plus noble main, ou de plus beau subject.

8. Feb.

Si je ne louë point cest homme qui se prise [2]),
C'est qu'il n'a pas besoing d'autre applaudissement.
Si j'aij tort, excusez mon peu de jugement.
Ce n'est pas un mespris, ce n'est qu'une mesprise.

8. Feb.

(PAER EN PAER) [3]).

Ghij vraeght na Ian en Trijn; 'kwouw dat ghij 't wel onthielt,
Tryn is een' *slimme* Hoer, Ian is een *rechte* Fielt.

10. Feb.

Vous faictes donc des vers,
Et sur moij, ma Siluie!
Quitez ceste manie,
C'est le monde à l'enuers:
5 Il vaudroit mieux vous taire,
Parmi tant de jaloux,
Et de me laisser faire
Quelque chose sur vous.

10. Feb.

C'est à tort qu'on la blasme
La bonne et belle dame
D'un certain entredeux
Qu'on dit partie honteuse.
5 Helas! la malheureuse
N'a rien de moins honteux.

10. Feb.

---

1) Ook in klad, met den datum.

2) Het versje, dat in het HS. den titel: *Autre*, heeft, staat onder dat van 31 Jan. (zie blz. 208) en doelt op Verpré.
Onder het versje staan de woorden: Posset idem dici ad quem mijops non salutasset.
vs. 1 *homme*? Het woord is zeer onduidelijk geschreven.

3) K. b., II, 198. Het HS. heeft geen titel.

EPITAPHE DE MR SCARRON À QUI DIEU DOINT BONNE VIE ET LONGUE.
A M.[RS] DE ZUIJLICHEM ET DE LA VOIJETTE, SUR L'HERITAGE BURLESQUE ET CHIMERIQUE DONT ILS ONT VOULU REGALER MR D.'A. [1]).

Icij gira de Scarron
Le corps qui n'est beau ni bon;
Pour l'Esprit, il se partage,
N'en deplaise au mesdisant,
5 *Ne pouuant au temps present*
S'engainer d'un seul corsage
Il prendra des contenens
Qui seront tres pertinens
Pour comprendre en eux les causes
10 *De tant de gentilles choses,*
Et par les secrets ressors
D'une influence parfaite
Il se vestira des corps
De Zuijlichem et la Voijette.

Aumale.

(REPRIMENDE AUX FAISEURS D'EPITAPHES POUR M. SCARRON [2]).

Scarron nous doibt la bastonnade,
Et l'on s'en facheroit à tort,
Puis qu'en prose il n'est que malade,
Et en Rime il est desià mort.

5 Une insolence nous enijvre
Qui seroit punie aux enfers,
Qu'un homme que les vers font viure
Nous allions le tuer de vers.

Pauure malade de la Reine,
10 Est-ce là le beau lenitif
Que l'on t'ordonne dans ta peine
De te veoir enterré tout vif?

Messieurs, messieurs, laissons l'en vie
Dans ses doctes calamitez,
15 De qui la seule maladie
Vault plus que toutes nos santez.

Car en fin, nous auons beau dire,
Beau rimer et beau discourrir:
Qui est-ce qui peut desconfire
20 Un homme qui ne peut mourir?

---

1) In 2 HSS., niet van H.'s hand.

2) Ook in afschrift van andere hand; het HS. heeft geen titel.
vs. 2 *facheroit* afschr.: *vengeroit* — vs. 4 *en* afschr.: *qu'en* — vs. 19 afschr.: *Comment pouroit-on*

Si sa chair eust esté mortelle,
Il y a desià bien dix ans
Que tant de mal qui le bourrelle
Eust preuenu les mesdisans.

25 Et pour l'esprit, quelle apparence
Que, celeste et surnaturel,
Comme sa muse et sa science
Son estre ne soit immortel?

Que si jamais le temps arriue
30 Que cest esprit las de ce corps
De sa societé le priue
Et le laisse parmi les morts,

Aille de la Metempsijchose
Comme le Ciel l'ordonnera,
35 En quelque part qu'il se repose,
Son lustre le descouurira.

Et lors, Seigneurs Epitaphistes,
Le partage en sera humain,
Catholiques et Caluinistes
40 Tous ij pourront faire leur main.

Comme vous voyez que la flame
Sans perdre peut tousiours donner,
Chascun trouuera dans cest' Ame
De quoij son Ame enScarronner.

45 Au moins soyons en hors de peine
Et ne nous liurons plus d'assaut,
Quand, pour trois, nous serions douzaine
Nous en aurons ce qu'il nous faut.

Dieux, cependant je vous demande
50 Que ce Scarron que j'aijme tant,
S'il est tenu mort en Hollande
En France soit tenu viuant.

14. Feb. uno sp(iritu).

A MONSIEUR DE ZUIJLICHEM SUR SA REPRIMENDE [1]).

Pour vos beaux vers je les admire
Mais ce n'est pas mon sentiment
De traiter serieusement
Vn homme qui nous fait tant rire.

---

vs. 22 afschr.: *Il faut croire que dans* — vs. 23 afschr.: *Tant de douteux* — vs. 36 *descouurira* Het HS. heeft: *desouurira*

[1]) In één HS., niet van H.'s hand.

AU MESME PAR AUTRE AUTHEUR [1]).

Bien loin de trouuer a redire
A vostre dernier sentiment
Ie crois qu'il ne fault nullement
Se jouer de Scarron, lors qu'on sçait son martire.

Aumale et la Voijette.

A MAD.LE CASEMBROOT, POUR DEUX TESTES DE MORES, ENCHASSÉES DANS DES ESCAILLES DE CRABBE.

Logez, s'il ne vous incommode,
Ces beaux visages de Sabbat,
Puis qu'aussi bien et leur Rabat
Et leur dentelle est à la mode.

5 Ce sont Mores qui par naufrage
Ayans perdu tout leur atour
Ont retrouué sur le riuage
De quoij se parer pour la Cour.

Si la mascarade est trop sotte
10 Pour vous en donner du plaisir,
Au moins elle pourra seruir
Pour enuoijer coucher Charlotte.

15. Feb.

(GRAFSCHRIFT) [2]).

Hier leit een mann in d'ass
Soo gierigh all syn leven,
Hij wouw den geest nauw geven,
Om dat het geven was.

16. Feb.

(EEN BLINDE) [3]).

Ick seid' een' blinden mann, die mij sprack van betalen,
Sondaghs of Manendaghs moght hij 'tgeld komen halen.
Hij antwoorde bedroeft, dat quam niet wel te pass
Voor dien het nemmermeer noch Sonn noch Maen-dagh was.

18. Feb.

---

[1]) Dit versje staat op hetzelfde blad als het vorige. De onderteekeningen worden voorafgegaan door de woorden: Excusés les Autheurs s'ils n'ont point mis de pointe a la fin de ses quadrains, c'est afin que vous puissies le toucher sans vous picquer le doigts.

Dan volgt nog een *Epitaphe de M. Scarron pour M. D'Aumale* van 16 versregels, onderteekend C. Huijgens Fils, die onder zijn gedicht schreef: Notez que ce sont icij les premiers vers Francois que fist jamais l'Autheur, qui n'a non plus veu la France que son Pere. — Het vers is van Christiaan; het is afgedrukt in de *Oeuvres complètes*, I, 121.

[2]) K. b., II, 199. De titel was in het HS. eerst: *Epitaphium auari*, maar dat werd doorgeschrapt.

[3]) K. b., II, 198. Het versje heeft in het HS. geen titel.

EPISTRE BURLESQUE A MADAME LA PRINCESSE DE HOHENZOLLERN M'ENVOYANT DEMANDER L'EXAMEN DES ESPRITS DE IUAN HUARTE DOCTEUR ESPAGNOL [1]).

Quel est ce liure, ma Princesse,
Que vous me demandez si fort?
Permettez moy que je ne cesse
De vous dire, Vous auez tort.

5 Vous, qui sçauez de toutes choses
Tout le dehors et le dedans,
Toute la nature et les causes
Qu'en peuuent rendre les sçauants,

Voudriez vous bien me faire croire,
10 Qu'un liure soit assez bien faict,
Pour vous occuper la memoire
De ce qu'il a de plus parfaict?

Ostez moij de la fantasie
Ceste suspecte humilité;
15 Il ij a de la modestie
Qui donne dans la vanité.

Ie vous declare glorieuse,
Quoy que fort de vos seruiteurs,

---

[1]) Ook in afsch. van andere hand.

Maria Elisabeth, Gravin van den Bergh, was eene dochter vàn Graaf Hendrik van den Bergh en Hieronyma Catharina, Gravin van Spaar. Zij was gehuwd met Eitel Frederik, Vorst van Hohenzollern-Hechingen, die in 1661 stierf. (Vgl. *Navorscher*, 1886, 89, 90). Bij het wegloopen van Louise van Boheme heeft de Prinses van Hohenzollern eene zeer vreemde rol gespeeld; zij heeft daarbij geholpen en de jonge vrouw aangespoord den Katholieken godsdienst te omhelzen, om haar daarna te belasteren. (Aitzema, IX, 139, vlgg.). Terwijl men reeds vroeger haar recht betwistte op het Markiezaat van Bergen op Zoom (zie Aitzema, VI, 578, vlgg.), kwamen er thans allerlei klachten in over den invloed, dien zij in die plaats uitoefende, o. a. over haar bevorderen van de Katholieken godsdienst. Den 9den Jan. 1658 werd haar door de Staten Generaal bevolen, „datse haer voortaen soude hebben te onthouden van 't bestellen der Magistrature der stadt *Bergen op den Zoom*, met den ghevolge ende aencleven van dien", totdat de zaak onderzocht was (Aitzema, IX, 145), en eerst na langen tijd werd die „suspensie van haer gesach" weer opgeheven (t. a. p., 151). In 1651 leende H. geld aan de Prinses (vgl. Schinkel, *Bijdrage tot de kennis van het karakter van C. H.*, 101); in 1670 bracht hij haar een bezoek te Bergen op Zoom, waar zij toen nog woonde (*Dagb.*, 74).

Juan de Dios Huarte Navarro, geb. tusschen 1530 en 1535, schreef een werk, *Examen de Ingenios* getiteld, dat grooten opgang heeft gemaakt. Het boek, dat in 1573 het licht zag, werd zeer dikwijls herdrukt en in het Latijn, Italiaansch, Fransch, Engelsch en Duitsch vertaald.

vs. 15 *Il ij a de* afschr.: *L'on void parfois* — vs. 16 eerst: *Qui va jusqu'à* afschr.: *Donner dedans*

Si vous faictes la curieuse
20 Du plus celebre des auteurs.

Ne descendez donc pas du throsne
Où vos merites vous ont mis,
Pour vous abandonner au prosne
D'un Examinateur d'Esprits.

25 Laissez le là dans son escole
Parmi ses pedans d'escoliers.
Toute la sagesse Espagnole
Ne vault pas vos petits souliers.

Ie dis, vos petits pieds Madame,
30 (Ce n'est qu'un faux pas que je faijs)
Ie vous le jure par mon ame,
Car vous les auez trop bien faicts.

Apres tout, je cognoij ce liure;
Et veux bien que les justes Cieux
35 Ne me laissent plus guere viure,
S'il vault la peine de vos yeulx.

Mais je respondraij d'une chose,
Que si la mode reuenoit
Du temps de la Metamorphose
40 Et en un Liure vous tournoit,

Ce Liure qui vous inquiete
Seroit bien le moins leu de tous,
Et tout braue homme et tout grand Poete
Voudroit n'estudier que vous.

45 Aussi je vous donne parole
Que de jeusne ou vieux, par ma foij,
Il n'en viendroit point à l'escole
Qui fust plus diligent que moij.

Que cest' Estude seroit belle,
50 Et cest apprentissage beau,
Soit de jour, soit à la chandelle,
Soit de nuict mesme, et sans flambeau!

I'en alloij dire dauantage:
Mais on n'ose de bout en bout
55 Se faire entendre (et j'en enrage,)
Mesme aux femmes qui sçauent tout.

18. Feb. uno sp(iritu).

---

vs. 40 afschr.: *Et qu'en Liure vous transformoit*, — vs. 46 *par* afschr.: *sur*

A LA MESME AVEQ LES EPITAPHES DE SCARRON ET LEUR SUITTE.

Madame, vostre patience
Vous a perfidement trahi,
Vous en auez en conscience
Tant que j'en suis tout esbahi.

5 Voicij que c'est donq d'estre bonne:
L'impudence n'a point de bout:
Des qu'une femme s'abandonne,
On oze luij demander tout.

Souffrez que je vous persecute
10 D'un quart d'heure de passetemps:
Si la visite s'execute
Qu'il y a dix jours que j'attens,

(Ie di que mes tableaux attendent,
Car, pour moy, je ne l'attens pas)
15 Ces Princesses, qui tout entendent
Et tuent tout par leurs appas,

Verront bien d'autres vers pour rire
Et qui, malgré leurs belles dents,
Leur feront avouër et dire
20 Que c'est un mestier que j'entens.

Voijons donc si vostre courage
Vous portera jusques chez moij,
Desjà ma sotte Muse enrage
De vous en dire le pourquoij.

25 Mais je suis homme et elle est femme:
Trijntje Cornelis obeït,
Et se tait mieux qu'aucune dame
De ce que son marij luij dit.

21. Feb.

EPITAPHE DE LA COMTESSE DE BARLAIJMONT. A LA REQUESTE DE LA PRINCESSE DE HOHENZOLLERN. SONNET [1]).

La vielle Barlaymont honore ce Tombeau.
N'attendez point, Passant, que le beau charactere

[1]) Ook in afschrift van anderen hand; in den titel staat daar in plaats van *la requeste*: *l'instance*.

Marguérite de Lalaing was de tweede vrouw van Graaf Florent de Berlaymont († 1626), officier en gouverneur van Namen en Artois, later van Luxemburg. Zij stichtte met haren man eene Congregatie van Augustijner nonnen voor de opvoeding van meisjes; de instelling werd in 1627 geopend. Den 21sten Febr. 1650 is de Gravin van Berlaymont te Brussel overleden.

De ses hautes vertus, qui rempliroit la sphere
De la Terre et du Ciel, paroisse en ce Tableau:
5 Suffise, qu'il ne fut jamais rien de si beau,
Suffise que jamais la Parque plus seuere
Ne lança contre nous plus d'injuste colere,
Qu'en couppant le filet de ce noble fuseau.
Si jamais un Cesar fut digne de la gloire
10 De mourir sur ses pieds, le jour de sa victoire,
Sans fremir, sans gemir, et sans qu'il ij parust;
Barlaijmont en fut digne; et l'eust faict à son aize:
Mais, pour l'honneur du sexe, elle se mit en chaize,
Disposa son Esprit à partir, et mourut.

uno sp(iritu). 24. Feb.

ANDER [1]).

Wijs en Soet, Kloeck en Vroom, Oud, Vrolijck en Gesont,
Soo leefde, die hier light, en soo stierf Barlaijmont;
Seght niet, de fraeijste vrouw die oijt was van haer' jaren,
Van all de jaren, seght, die komen, en die waren.

25. Feb.

A MADAME LA PRINCESSE D'HOHENZOLLERN [2]).

En fin, ceste Comtesse, où tout trouuoit son compte,
Le Prince, le Subject, le Couuent et la Cour,
D'une mort, quoy que tarde, à vostre aduis trop prompte,
A passé du mortel au Celeste sejour.

5 Et vous pleurez, Princesse, et toute l'eloquence,
Tout le dernier effort d'amis consolateurs,
Taschants de vous donner tant soit peu d'allegeance
Ne sçauroit vous sauuer une goutte de pleurs.

D'ou vient ce, pensez-vous, qu'on ne void que vos larmes,
10 Qui semblent satisfaire à ce debuoir pour nous?
C'est, que considerants vos vertus et vos charmes,
Nous voijons reuenir ceste Comtesse en vous.

25. Feb. uno spir(itu).

Iamais la cruauté de la Parque meurtriere [3])
Ne fit plus justement rire les mesdisans:

---

vs. 11 *et sans qu'il ij parust* and. lez.: *sans qu'on le secourrust* — vs. 14 and. lez.: *Detacha son esprit de son corps*, en: *Prit congé de soij mesme et du monde*,

1) Het versje staat op hetzelfde blad als het vorige, bij de Fransche gedichten.

2) Ook in afschrift, niet van H.'s hand.

vs. 11 *vos vertus* eerst: *vostre esprit* zooals ook in het afschr.

3) Ook in afschrift, niet van H.'s hand. Op hetzelfde blad als de 5 gedichten op dit onderwerp staat een Fransch briefje aan de Prinses van Hohenzollern.

vs. 1 *meurtriere* het HS. heeft: *meutriere*

Elle a creu triompher d'une jeunesse entiere,
En tuant une vielle à septante et dix ans.

25. Feb.

A MONSIEUR D'AUMALE S'ESTANT BATTU EN DUEL [1]).

En fin d'Aumale, cher Amij,
Est ce le tour d'un homme habile
(Pardonne moij si je mesdij)
D'auoir si mal changé de stile
5 D'auoir tourné le miel en bile,
Pour satisfaire à un defij,
Qui chez l'Eglise et le Concile
Chez l'Alcoran et l'Euangile
Par tout le monde est au decri?
10 Escoutte ce que j'en escris
Au Parnasse, le mont joli,
d'Où tu reçois tant de caresses.
Si tu trouues que j'aij failli,
Ie souffriraij que tu me fesses
15 L'oreille d'un beau dementi,
Au tribunal de nos Princesses.
Voijci donc ce que je leur di.
Pere Apollon, et vous Deesses,
Qui cest enfant auez nourri
20 Et le traictez de fauori,
Estants son maistre et ses maistresses,
Qu'il soit vostre escolier aussi,
Ramenez le moij dans l'escole.
Car vous voijez comme le drole
25 Faict l'entendu et le hardij,
Comme il oublie son vieux role,
Comme il se perd, comme il viole
Vostre grammaire sans souci,
Et a l'esprit si estourdi
30 De male rage soldatesque,
Qu'il ne distingue plus quasi
(Car, quasi, vault ce que vault, presque,)
Le Burlesque du Bourrellesque.
Voys tu, D'Aumale, cher ami,
35 Ce n'est que furie à demi
Que pour encor mon coeur exhale,
Ce n'est que de la poudre icij
Dont mon pistolet te regale.

---

[1]) Ook in afschrift, niet van H.'s hand.

vs. 6 *satisfaire à* afschr.: *la sottise d'* — vs. 25 *et* afschr.: *faict* — vs. 29 *Et* afschr.: *Qu'il* — *si* afschr.: *tout*

Quand je te sçauraij bien gueri
40 Du trou qu'on t'a faict dans ta male,
Ie te rendraij bien esbahi
De me le veoir charger à bale.

1. Mart.

POUR LA PRINCESSE D'HOHENZOLLERN [1]).

Une Dame de grand sçauoir,
Tant que Dame en sçauroit auoir,
Faict un excellent tintamarre
Sur le Luth et sur la Guitarre,
5 Mais m'en refuse tout à plat,
Disant que son vilain rabat,
Qui luy descend, selon la mode,
Dessus les coudes, l'incommode.
Le pretexte est fort specieux,
10 L'excuse bien estudiée;
Elle ne jouë jamais mieux
Qu'apres s'estre deshabillée.

2. Mart.

LE PÁRIS TRAVESTI. DISCOURS BURLESQUE SUR UNE VISITE DE MESDAMES LOUISE ET SOPHIE PRINCESSES PALATINES ET DE LA PRINCESSE D'HOHENZOLLERN [2]).

Une Excellence et deux Altesses,
Comme qui diroit, trois Princesses,
L'apresdinée d'un beau jour
Me sont venu faire la Cour.
5 Pour appliquer la glose au texte,
Mes tableaux furent le pretexte
De la visite: mais au fonds,
Voyci ce que nous en croijons;
Pour autant que j'ij pû comprendre,
10 Chascune eust bien voulu apprendre,
Quand un Roij en auoit le choix,
Qui seroit la Reine des trois?

---

[1]) Ook in afschrift van andere hand. De titel is in HS. doorgeschrapt. In het afschrift luidt hij: *D'une Princesse qui auoit de la peine à jouër habillée.*

[2]) Ook in afschrift van andere hand, met den titel: *Le Páris burlesque. Discours de rien sur* etc.

Zie over Louise blz. 208. Sophie was de jongste dochter van den Koning van Boheme. Zij werd in 1631 geboren, ging in 1650 bij haren oudsten broeder, Karel Lodewijk, in de Paltz wonen, huwde in 1658 met Ernst August, Hertog van Brunswijk, later Keurvorst van Hannover, en stierf in 1714. Haar zoon George werd in datzelfde jaar Koning van Engeland. Zij heeft Mémoires nagelaten, die in 1879 zijn uitgegeven.

vs. 11 *en auoit* afschr.: *s'en donnast*

Decideraij-je la querelle?
Si j'auoij l'ame maquerelle,
15 I'en diroij mes beaux sentimens:
Mais si l'une disoit, tu mens,
Et l'autre, Seigneur, tu t'abuses,
I'auroij beau jurer par les Muses,
Par les Graces, par tous les Dieux;
20 Elles me pocheroijent les yeux,
Et quelque coup d'esgratignure
Seroit la plus douce blessure
Dont on me recompenseroit.
Un bon fat s'ij engageroit;
25 Mais je n'aij garde de produire
Ce qui ne pourroit que destruire
Ma chere reputation
D'auoir de la discretion.
Voyci toutefois ma sentence:
30 I'aij veu chez moij, au moins je pense
D'auoir veu dans mon Cabinet
La ressemblance ou le pourtraict
De trois Deesses si esgales,
Et de vertus si corriuales,
35 Que si Pâris, le beau garçon,
Que prit Venus au hameçon,
Quand, luij monstrant son corps d'yvoire,
Elle luij escroqua la poire,
(Ie dis, la pomme, excusez moij,
40 La Rime m'a donné la Loij,)
S'il estoit, dis-je, en ceste presse,
En hesitant, de fesse à fesse,
A qui donner la Pomme d'or,
Personne ne l'auroit encor.
45 Pour reuenir à ma sentence,
Moij qui n'aij jamais veu la France,
Voij ce que j'en prononcerois,
Si j'entendois mieux le François.
Ie diroij. l'oseraij-je dire?
50 Sera ce pas donner à rire
A la friande nation,
Qui regne dans l'expression
Du merite des belles choses,
Dont les paroles sont de roses,

---

vs. 24 *s'ij engageroit* afschr.: *s'en expliqueroit* — vs. 30 *au* afschr.: *du* — vs. 33 *si* afschr.: *tant* — vs. 38 *luij escroqua* afschr.: *se fit donner*

55 Et les pensées sont de musc?
(Donnez moij une Rime en usc,
Ie paracheueraij mon prosne.)
N'importe. montons sur le throne
Et prononçons le grand arrest.
60 Qu'aij je veu dans mon Cabinet?
I'aij veu. Helas! le poil m'herisse,
Soit de la crainte du supplice,
Ou de peur de me veoir joué
D'auoir trop, ou trop peu loué.
65 Iraij-je donc seruir de fable,
Pour d'un Trió si adorable
Auoir faict la distinction?
Miserable condition
D'un Iuge qui ne sçait que dire!
70 Ne pourroij-je pas m'en desdire?
Non, c'en est faict; il n'en faut plus;
Tous ces destours sont superflus:
Prononçons. Donnez audience,
Princesses, et fort grand silence.
75 O le miracle que j'aij faict!
I'aij mis la langue hors de caquet
A trois femmes, plus eloquentes
Que toutes mes Soeurs et mes Tantes.
Mais, ma Sentence, où estes vous?
80 I'aij beau importuner les poux,
I'aij beau m'esgratigner la teste,
Plus je cours, et plus je m'arreste.
Toutefois le chemin est beau.
Deussaij-je passer pour un veau,
85 Prononçons. Escouttez, Princesses,
Ie dis auoir veu trois Deesses
En effet, ou en vision.
Encor autre confusion,
Trois Deesses en une chambre,
90 Qui me l'ont parfumée d'Ambre!
Trois Deesses! et moij, mortel
M'en rendra juge criminel!
Ha! Iurisconsulte de verre,
Tu ferois bien mieux de te taire
95 Que de profaner sottement
Ce qui passe tout jugement.

---

vs. 66 *si* afschr.: *tant* — vs. 80 *importuner* afschr.: *m'importuner* — vs. 87 *En effet, ou* afschr.: *En vie ou bien* — vs. 93 *verre* afschr.: *terre*

Mais en fin, Deesses sont femmes,
Et toutes femmes ont des ames,
Et toutes Ames de l'ardeur
100 En chose où il ij va du leur.
N'abusons plus de leur silence:
Dieu sçait si ceste patience
Pourroit durer jusqu'à demain;
Mettons leur le marché en main
105 Et prononçons: I'en cognois une,
Qui d'une chicane importune
A soustenu tous les tourmens
En plus de trente euenemens,
Et n'a jamais baissé la veuë
110 De crainte de se veoir vaincue,
Dont elle est faicte à tout reuers
Des accidens de l'Vniuers,
Et comme elle est victorieuse,
(S'entend de sa partie, honteuse)
115 Elle est hors d'apprehension
Mesmes de la Reuision.
Or sus, or çà, prenez vos chaires,
Mes Dames, et sortons d'affaires.
Ie dis, Chaires, non Tabourets;
120 Car vous sçauez comme icij pres
La chaude Tabouretterie
A mis grands Cus en grand' furie,
Et je pretens qu'un Tabouret
N'interrompe pas mon Arrest.
125 Mais je pretens bien dauantage,
Premier que mon Arrest j'engage,
Ie pretens que, tel qu'il sera,
Chacune s'en contentera;
Ie pretens que de ma Justice,
130 Moy qui ne reçoij point d'espice,
Nij present de corruption,
L'on tienne la decision
Non pas du grand nombre de celles
Qui font surviure les querelles
135 De siecle en siecle et au delà;
Mais de celles qui d'un Holà,
Et d'un Holà de robbe rouge,
Veulent que le vaincu ne bouge,
Non plus que s'il auoit vaincu:

vs. 100 *En chose où* afschr.: *Nommement* — vs. 104 afschr.: *Depeschons, partons de la main* — vs. 135 *au* afschr.: *par*

140 Et des asteure pied au cu
A tout Appel de longue haleine
Qui pourroit illuder ma peine.
Ma peine, helas! j'ay dit le mot:
Car j'en aij tout autant qu'un sot
145 Qui tient le Loup par les oreilles.
Voyez vous mes jouës vermeilles,
Le sang m'en monte jusque là,
Et ne sçaij quel diable il ij a,
Qui se proumeine sur ma langue
150 Et m'ij embrouille ma harangue.
Ne t'en deplaise toutefois,
Monsieur le diable, à ceste fois,
Ie desgobille ma sentence.
Au moins, mes Princesses, je pense
155 Que vous le voulez bien aussi.
Voire, et que feriez vous icij,
Si ce n'estoit pour veoir conclure
Une cause qui tant vous dure?
Mais bien, que feriez vous icij,
160 Si vous auiez le coeur transi
Comme il me tremble soubs le busque?
Ie n'en voy pas une si brusque
Qui ose dans un tel destroit
Me dire ce qu'elle feroit.
165 Mais pour vous produire en franchise
La verité toute en chemise,
Ou sans chemise (car on dit
Qu'elle ne souffre point d'habit,
Et que, pour estre par trop nue,
170 Elle n'a peu estre receuë
Au Cercle où par dernier Arrest
Elle a perdu le Tabouret:
Iusque là que la pauure Dame
Y est rendue si infame,
175 Que femmes, par raison d'estat,
N'en parlent non plus qu'au Sabat:)
Pour donc la verité vous dire,
Ie voij, en vous voijant soubsrire,
Que si vous estiez où je suis,
180 Ne pouuant, ce que je ne puis,

---

vs. 148 *il ij a* afschr.: *pourra* — vs. 149 *Qui se proumeine sur* afschr : *Venir au secours de* — vs. 150 *m'ij embrouille* afschr.: *desembrouïller* — vs. 163 *ose dans* afschr.: *presume en* — vs. 170 *n'a peu* afschr.: *ne pust* — vs. 174 *Y est* afschr.: *S'est* — *si* afschr.: *tant*

Ne pouuant contenter parties
Toutes esgalement cheries,
D'un Arrest, qui ne feroit rien
Que ce que faict le Chat au Chien,
185 Ou ce que font Chiennes à Chattes,
Vous vous en laueriez les pattes.
Ie croij que vous auriez raison.
Adieu Minerue, Adieu Iunon,
Adieu Venus, Triò d'eslite,
190 Car voilà ma sentence dite.
I'ay faict le mestier de Paris.
Si je ne vous aij pas appris
La Belle, la Riche et la Sage
Chascun entend son personnage.
195 Faict à la Haije sans remparts,
Le deux et le troisiesme Mars,
L'année mil six cens cinquante.
Qui gaigne le proces, s'en vante.
Unico impetu 2½ horulis nocturnis (9. Feb.) [1]).

A MADAME LA PRINCESSE DE HOHENZOLLERN, PARTANT DE LA HAIJE [2]).

Adieu, Princesse, Adieu, Marquise,
Adieu, Comtesse vanden Bergh.
Tout beau, ma muse s'est mesprise;
Qui, diable, rimeroit en erg?
5 Mais n'importe de Rime ou Prose,
I'aij tant rimé ce mois entier,
Qu'en verité je me propose
De n'en salir plus de papier.
Voyci donc le bout de mon compte,
10 Compte si long, si ennuijeux,
Que, ma foy, j'en rougis de honte,
Et n'en ose leuer les yeux.
Emploije ta douceur, Madame,
Exerce toute ta bonté,
15 Pour pardonner à un infame
Qui a trop faict de l'effronté.

[1]) Vs. 195 en 196 luidden eerst: *Faict à la Haije et en Feburier, A dix jours depuis le premier*, doch dit werd doorgeschrapt en veranderd als boven. Daardoor is de datum niet in overeenstemming met vs. 196.

vs. 194 *Chascun* afschr.: *Chascune*

[2]) Ook in afschrift van andere hand; aan den titel zijn daar nog de woorden: *le 6.e Mars* 1650, toegevoegd.

vs. 8 *salir* afschr.: *gaster* — vs. 10 *si ennuijeux* afschr.: *et si fascheux* — vs. 15 *un* afschr.: *cest*

Si j'aij porté la teste haute,
Faisant du Poete plus que tous,
Ie vien t'en detester la faulte,
20 Et la deteste à deux genoux.
Ma grace est'elle interinée,
Feras tu seeller mon Pardon?
Ha! ma cause est desesperée,
En fuijant, elle dit que non.
25 Ie voy son visage en colere.
Que dis-je, je ne le voy plus;
Elle me laisse au vitupere,
L'esprit troublé, les sens confus.
Foin de la Muse et de la Rime,
30 Qui me procurent ces malheurs;
Apollon, si plus je t'estime,
Si je porte plus tes couleurs,
Si plus je monte à ton Parnasse,
A ta fontaine aux sottes eaux,
35 Si ceste plume j'embarasse
En burlesques ou en Rondaux,
Ie souffriraij que l'on me Berne
Tant que pourroit un limaçon
Se proumener d'icij à Berne,
40 Et de Berne jusqu'au Iapon.
Mais elle s'en va, l'offencée,
Elle est soubs voile, elle est en mer,
Elle est partie, elle est passée:
De tout ce qui l'a pû charmer,
45 Iusqu'aux Deesses Palatines,
Iusqu'à Venus, jusqu'à Pallas,
Ces deux merveilles assasines,
Qui tuent tout de leurs appas,
Iusqu'à la Majesté du monde
50 La plus digne de gouuerner
Toute la Terre et toute l'onde
Rien ne la peut faire tourner.
Elle se mocque de la Haije
Ce beau village sans esgal,
55 Elle s'offense, elle s'effraije
De la Comedie et du Bal.
Ses beaux petits pieds nous l'enleuent,
Le Voorhout ne les verra plus.
Nos Allées, nos Bois en resvent,
60 Et ces grands Tillieux si touffus

---

vs. 36 *en* afschr.: *sots* — vs. 39 *à* afschr.: *vers*

Ont de la peine à bien comprendre
D'où leur vient tout ce mauuais temps,
Qui les empesche de reprendre
La belle robe du Printemps.
65 Reines, Princesses, Bois, Allées,
Bal, Comedies de grand prix,
N'accusez point les destinées,
C'est moij qui cause ce mespris;
A moij la peine et le supplice:
70 Elle veut tousiours vous aimer;
Mais elle fuit, et faict justice,
Pour ne m'entendre plus rimer.

4. Mart. uno spir(itu).

INVECTIVE BURLESQUE AU SUJECT DE LA TEMPESTE QUI SURPRIT MADAME LA PRINCESSE D'HOHENZOLLERN À SON VOIJAGE DE LA HAIJE À BERGHE [1]).

Voilà que c'est de fuïr la Rime,
Les Comedies et le Bal,
Les bons amis et leur estime,
La Musique et le Carneual:
5 Voilà que c'est d'auoir la vie
A grand marché, à tous hazards,
De brauer toute la furie
Du terrible Belier de Mars:
Voilà que c'est d'estre indiscrete
10 Iusqu'à mespriser le Verhaut;
Nous voilà prins de la Tempeste
A la merci du fier Escaut:
Nous voilà sur le bord des Sables
A quatre doigts près de la mort,
15 Si deux Ancres et plus de cables
Ne vont rompre les déz au Sort:
Nous voilà, les deux mains leuées
Au miserable, Sauue nous.
Nous voilà les cuisses mouïllées
20 D'un pied par dessus les genoux.
Rimons, de par les neuf Diablesses
Qui font Sabat sur Helicon;
Rimons, de par les dixhuict fesses
Que gouuerne Maistre Apollon:
25 Frappe, Estalon de forte esquine,
Pegase, beau Napolitain,
Ouure du pied une rauine

[1]) Ook in klad, dat den datum heeft, en in afschrift van andere hand.
vs. 19 *cuisses* klad: *jambes*

Qui courre tant qu'il soit demain:
Prestons la main aux Destinées,
30 Pour perdre ce qui veut perir;
Mesle ton eau douce aux salées,
Et meure ce qui veut mourir:
Verse de l'encre dans ma plume
Tant qu'elle en puisse regorger,
35 Tourne ton miel en amertume
Capable de tout esgorger:
Rimons, et la tuons de Rime
Ceste Marquise et son Senat,
Faisons les tous paijer son crime
40 Iusques dedans son Marquisat.
Inspirez moy comme Ventouse,
Filz d'Aeole, fils du Brouïllas,
C'est peu de quatre, soyez douze,
Pour deschirer voiles et masts:
45 Souuenez vous du bel orage
Que procura Dame Iunon,
Quand maistre Aenée fit naufrage
Pour auoir dupé la Didon:
Bien que la chance soit tournée;
50 Telle vengeance à tel despit;
Femme faict ce que fit Aenée,
Nous faisons ce que Femme fit.
Souffle, beaux fils bouffi, Borée,
Contre Midij, contre Leuant.
55 Gele et tue, Bize glacée,
Toute la douceur du Ponent:
Faictes moy bien le Diable à quatre,
Chantez ce qu'on chante aux Enfers;
Une Princesse opiniastre
60 N'a d'oreille qu'à vos concerts.
Pren ton masque, bel oeil du Monde;
Si tu ne veux tourner le dos,
Habille toij de la rotonde
Qui faict trembler les matelots.
65 Couure ton front de ta sotane,
Belle inconstance de la nuict,
Quitte ton Ciel, dame Diane,
Pour ta chasse, ton cher deduict.
Esteignez toutes vos chandelles,
70 Vous de l'illustre Legion:
Qu'il ne reste de vos prunelles

---

vs. 60 *qu'à* klad: *à*

Que la fureur de l'Orion:
Qu'il ne reste plus sur la Terre
Autre lumiere, autre flambeau,
75 Que la foudre, qui trop esclaire
Le Pilote de ce vaisseau.
Tonne, Iupin, à la grand' barbe,
Roule ton Carosse d'airain,
Faij luij taster de ta Rheubarbe
80 A la desgoustée et son train:
Purge le Ciel et ses entrailles
Comme tu doibs au mois de Mars;
Pousse, comme quand tu chamailles
Contre Typhon et ses pendards.
85 Arme toij, Nature l'antique;
L'Espingle n'est plus de saison,
N'applique plus que fers de Pique
A ta Coiffe et ton Chaperon:
Ceinte d'horreur et de desordre
90 Bouleuerse tous tes ressorts;
S'il te reste une dent à mordre
Preste l'à tes derniers efforts;
Deschire tout, Mouschoir, Chemise,
Corps de juppe, Bas et Calçons,
95 Pour faire enrager la Marquise
Enrage en cent sottes façons.
Rime, apres tout, car c'est tout dire,
Si, peut estre, tu te cognois
Dans ce graue mestier d'escrire
100 Le vers Burlesque en bon François.
Rime Tempeste sur Orage,
Rime Neptune sur Tritons,
Accable la de tripotage
Celle que nous persecutons.
105 Car, en fin, si le Pere Aeole
S'amuse à d'autres passetemps,
Si ses quatres enfans à l'Escole
Estudient les Rudimens;
Si Phoebus par incontinence
110 S'est leué de trop grand matin,
Pour culbuter (par reuerence)
Quelque eschauffée de putain;
Si Diane, la vagabonde,
Lasse de lasser les grands Chiens,

---

vs. 80 klad: *La desgoustée et tout son train;* — vs. 110 *grand* klad: *bon*

115 Quitte la Terre et sort de l'onde,
Pour se prester aux Magiciens;
Si Medmoiselles les Estoiles
Que j'aij requises de dormir
S'esveillent de dessous leurs voiles
120 Qu'emporte Monsieur le Zephijr;
Si le grand maistre des Orages,
Messire Orion, le hargneux,
Quitte le Ciel à ses deux pages,
Pour n'ij faire que les doux ijeux;
125 Si Iupin, le trop debonnaire,
Descendu de son char d'airain,
Nous en refuse le Tonnerre,
Et se laisse implorer en vain;
S'il manque de Bale et de Poudre,
130 S'il declare son magazin
Espuisé d'Esclair et de Foudre,
Comme sa caue l'est de Vin;
Et si, Nature ma grand'mere,
Tu protestes aueq les dens
135 Auoir perdu rage et colere,
Et ne fais plus de mal aux gens;
Si toute ma Magie est vaine,
Si tout m'abandonne à la fois;
Si Terre et Ciel me laisse en peine,
140 Tout faisant visage de bois:
Reste mon Bordel de Parnasse,
Reste ma Troupe de Putains;
Muses, que tout le monde embrasse,
C'est à vous que je tends les mains:
145 Soyez moy trouppe de reserue,
Auxiliaires, vieulx soldats,
Armez moy de quinte et de verve
Et ne vous en desarmez pas.
Donnez moy Stances diaboliques,
150 Sonnets sonnants comme mousquets,
Satijres longues comme Piques,
Epigrammes comme Stilets;
Epitaphes, au bout du compte,
Aigres, burlesques, mesdisans,

---

vs. 128 *laisse* klad: *faict* — vs. 134 *aueq* klad: *qu'aueq* — vs. 135 *Auoir* klad: *Tu as* — Achter vs. 144 volgen in het klad de regels: *Secourrez le paillard de Poete Qui tant de jours et tant de nuits Vous a menées à courbette Au cabaret de vos deduits.*

155 Bons interpretes de la honte
De tous passez à tous passans,
Tombeaux anticipez, eloges,
D'hommes enterrez et viuans,
Qui, comme bonnes Horologes,
160 Ne disent rien entre les dents.
Armé de ce fier equippage
Ie ne veux plus d'autres renforts;
Pour auancer un beau naufrage,
Nous nous trouuerons assez forts.
165 Mais ce naufrage, mes Commeres,
Que je pretens de procurer,
N'est pas de ceux dont les coleres
Se deschargent dessus la Mer:
Toute autre Mer, autres Tempestes
170 Enuahiront le Marquisat,
Mer de Burlesques, Mer de Poetes
Mettra dans Berghe le Sabat.
C'est trop de pitié, trop de grace,
De faire mourir les ingrats;
175 Le condamné par contumace
Doibt perir et ne mourir pas.
Va, Princesse, la vie sauue
C'est de quoij je te puniraij,
Pour te chastier je te sauue,
180 Ton supplice est dans mon delaij:
Ie te reserue à ma furie,
Ie veux que d'icij à trente ans,
S'il me reste trente ans de vie,
Tu sois le morceau de mes dents;
185 Mes dents burlesques, mes machoires,
Ma langue affilée de Vers,
Mes satijres diffamatoires,
Mes calomnies de trauers,
Mes. I'en diroy bien dauantage,
190 I'en aij bien d'autres sur le coeur;
Mais c'est assez pour un naufrage;
A nouueau jour nouueau malheur.
Sache, pour ta leçon finale,
Que, si tu n'es perie en Mer,
195 Malgré le Diable et sa cabale,
Tu m'entendras tousiours rimer.

12. Mart. Hagae.

---

vs. 189 *I'en diroy bien* klad: *Ie t'en diroij*

IN SEX FASTORUM LIBROS A CLAUDIO BARTHOLOMAEO MORISOTO SUBSTITUTOS [1]).

Ergo opus implesti quod nec Iouis ira, nec aevum,
  Nec perimet triplex Parca, nec ignis edax:
Omnia dixisti; constat sua gloria Fastis,
  Nulla suo non est sidere sacra dies.
5 Una deest; quae te nascentem magna dierum
  Nasoni potuit substituisse tuo.
Insere te Morisote tuos Romane Quirites
  Inter; inexpletum te sine Carmen hiat:
Illa tuis laudem Fastis adscribet, honorem
10 Illa dies, quem non destruet ulla dies.

13. Mart.

IN MORTEM RENATI CARTESIJ [2]).

Occidit accenditque diem Titania Lampas:
  Cynthia dat Coelo quod negat atra iubar:
Nocte micant quae mane lauantur in aequore Stellae,
  Phosphorus Eoum sidus et Occiduum est:
5 Humor humum tegit et siccae reteguntur arenae,
  Unda per alternas itque reditque vices:
Semina putrescunt, quo de putredine truncus
  Exeat et folijs Arbor opaca nouis:
Denique, si qua fides Arabi est, in morte renascens
10 De proprio quaedam fomite surgit auis.
Circulus est Natura: labant robusta, resurgunt
  Lapsa, reuiuiscunt mortua, sicca virent.
Hei mihi! quod rerum series, quod publica Mundi
  Deficis in solo regula Cartesio.
15 Cuncta renascentur quae nunc cecidere; Renatum
  Nulla renascentem saecula restituent.

15. Mart.

EPITAPHIUM.

Cartesius jacet hic; jacet aeternumque jacebit
  Victima Cartesio victus Aristoteles.

eod.

---

[1]) M. D., 379.

Claude Barthélemy Morisot (1592—1661), geb. te Dijon, schreef Latijnsche gedichten, lofreden en wetenschappelijke werken. In 1649 zag te Dijon het licht *P. Ovidii Fastorum Lib.* XII, *quorum* VI *posteriores a Morisotos ubstituti sunt.* Den 12den April zond H. zijn versje aan Morisot met een begeleidend schrijven, waarin hij hem voor de toezending van zijn boek bedankte (*Epist. Lat.*).

[2]) M. D., 378, met den titel: *In obitum* caet. In 2 HSS.; het eene is bij de Fransche gedichten; het klad heeft den datum.

Den 11den Febr. was Descartes overleden te Stockholm, waarheen hij het vorige jaar was vertrokken, om Koningin Christina in hare studiën bij te staan.

Daer leijt een Vrij'er in dit Graf [1]),
Die weinigh om syn sterven gaf
Al voeghden hij noch wel in 't leven.
Dat heeft den Hemel hem gegeven
5 Diep inde zestigh met verstand:
Daer liep wat van S.t Annen onder;
Maer 'twas in hem voor all geen wonder,
Hy was Heer van S.t Anneland.

16. Martij quo die circa septimam vespertinam obijt.

DU LATIN [2]).

L'illustre Dieu du jour allume son flambeau,
Le laue dans les flots et l'en tire plus beau:
Le bel Astre inconstant, qui tousiours se partage,
Demasque tour à tour et masque son visage:
5 Les Brillants eternels qui font rire les Cieux,
Aveugles à Midij, sur le soir ont des ijeux:
Phosphore, auantcourreur du Soleil qui le tue,
Reuit, pour annoncer la Nuict et sa venue:
L'onde couure le sable et le découure aussi,
10 Le reflus faict de là ce que le flus icij:
La graine se pourrit, quand de sa pourriture
Un tronc d'arbre s'engendre et toute sa verdure:
Voire, s'il nous en vient de fideles rapports,
Vn bel oiseau renaist des cendres de son corps:
15 La Nature est un cercle, où le puissant succombe,
Le fané reuerdit, le mort sort de sa tombe.
Belle succession, helas! beau reglement,
Tu ne viens pas à bout d'un homme, seulement,
Homme digne entre tous, digne sur toutes choses
20 De l'immortalité de tes metamorphoses:
Tout s'en va, tout reuient: Mais, miserable Mais!
Mon unique *René* ne renaistra jamais.

17. Mart.

(IAN OP 'T UYTERSTE) [3]).

Ian light en wacht een' Coorts daer hy niet tegen magh,
Flus is 't syn quaden dagh en daer met goeden dagh.

18. Mart.

---

[1]) Jan Doublet, Heer van S.t Anneland, oudste zoon van Philips D. († 1612) en Maria van der Goes, werd in 1580 geboren en stierf 16 Maart 1650 ongehuwd. (*Dagb.*, Bijl. H.). Hij is ontvanger-generaal der Unie geweest.

[2]) Ook in klad, dat bij de Lat. gedichten is, den datum heeft en den titel: *Paraphrase du Latin.* Het vers is eene vertaling van *In mortem Renati Cartesij* (zie blz. 232).

vs. 5 *qui font rire les Cieux* and. lez. in het klad: *ames d'autant de dieux* — vs. 11 *graine se* klad: *semence*

[3]) K. b., II, 198. Het versje heeft in het HS. geen titel.

STANCES MIJ-BURLESQUES SUR LA MORT DE MONS.R DESCARTES [1]).

Philosophie, faux semblant,
Vielle, masquée de fallace,
Qui le pauure Escolier tremblant
N'enseignes qu'à mentir un peu de bonne grace.

5 Sotte Amazone, qui combats
En fuijant, comme font les Parthes;
Reuien à tes faux attentats,
Triomphe à la mal heure; il n'est plus de Descartes.

Empaulme sur la Verité;
10 Ton fleau gist dans la sepulture,
Le Monde ingrat a merité
De retomber encor dedans ton imposture.

Dupe le foible et l'ignorant
De tes soupples eschappatoires,
15 Faij que le faux et l'apparent
Passent impunément pour veritez notoires.

Attrappe la credulité
Des ames lasches et seruiles,
Faij que ton langage affetté
20 Estonne la campagne et tonne dans les villes.

Vends tes Chimeres à grand prix,
Estale ton beau sortilege,
Ensorcele les forts esprits
Du galimatias de ton sacré College.

25 Estourdi les de tes grands mots,
De Facultez surnaturelles
Forme dans le cerveau des sots
Essences, Ens, non-Ens, formes substantielles.

Ta Theriaque est de saison;
30 Habille toy de paraboles,
Debite Rime pour Raison,
Ton Ange destructeur te quitte les Escoles.

Cite tes charlatans barbus,
Tes Platons et tes Aristotes,
35 Repais de leurs friands abus
Tes Asnes, et leur fay littiere de leurs crottes.

Porte ton insolent minois

---

[1]) Ook in klad, dat bij de Lat. gedichten is en den datum heeft.

Où ta prosperité le porte;
La Republique est soubs tes Loix,
40 Pompée est renuersé, la bonne cause est morte.

Piaffe parmi tes escadrons,
Dans tes campagnes de Pharsale,
Desespere tous les Catons;
Il n'est point de poison que le vaincu n'auale.

45 Le poison que doibt essuijer
Ce qui survit à ta victoire,
C'est de ton vin trouble et grossier,
Qui brouïlle les esprits et creue la memoire.

T o u r n e la veuë toutefois
50 Imperatrice chimerique;
Si, peut-estre, tu n'apperçois
Des Brutes minutans la Liberté publique.

Ie t'auise que le Phoenix
N'est pas si mort dedans sa cendre,
55 Qu'il n'en renaisse des petits
Qui iusqu'en ton senat te sçauront bien surprendre.

Pompée n'est pas si defunct
Qu'il n'en reste quelqu' estincelle;
La Parque n'a faict qu'un emprunt
60 De ce qui reuestoit sa belle Ame immortelle.

Son beau feu s'est communiqué
Comme un autre Soleil sur terre:
S'il t'a discretement piqué,
Ses soldats ont de quoij te faire forte Guerre.

65 Va commander à tes supposts
D'apprester ta pompe funebre;
Aussi bien tous les plus disposts
Ne te defendront pas des coups de nostre Algebre.

En vain tu rempras à genoux
70 Au Ciel, au Soleil, à la Lune;
Toute la Nature est pour nous,
Et nous en deferons Cesar et sa fortune.

La plenitude du Chaos,
Tout le verd, le sec et l'humide,

---

vs. 52 *minutans* klad eerst eveneens, dan: *maintenans* — vs. 69 *tu rempras* klad: *iras tu*

75 De par nous te rompra les os,
Quand tu n'auras recours qu'au vain secours du Vuide.

Nous sçauons ce que c'est du feu,
De la flame et de ses bricoles,
Et de sa rage: Vertu bleu,
80 Comme nous en irons embraser tes Escoles.

Les Metaux sortiront du creux
De leurs tenebres sousterraines,
Et nous conjurerons ces Preux
De dessous les cachots des Sources des Fontaines.

85 L'Or sera de l'Arriereban,
Pour souldoyer nostre Milice,
Les Riuieres et l'Ocean
Accourront au debuoir de nous rendre seruice.

Les Forests se prosterneront
90 Pour l'equippage de nos Flottes,
Et quand ces Flottes vogueront,
Nostre Aymant ij viendra conduire nos Pilotes.

Nos Braues et leurs Passions
Rendront les tienes interdites,
95 Et tes poltronnes legions
N'en seront pas plus tost veuës que desconfites.

Le Froid, la Neige, les Frimas,
Les feux follets dans les bruijeres,
Ces gens que tu ne cognois pas,
100 Gens que nous cognoissons, viendront soubs nos bandieres.

Les Vents, la Tempeste, l'Esclair,
Planetes, Cometes, Tonnerres,
Toutes nos puissances de l'Air
Seront à nos exploicts trouppes auxiliaires.

105 Tout Meteore, tout amas
D'exhalaison chaude et nitreuse,
Nous seruira dans les combats,
Et *Verité* sera par tout victorieuse.

Victorieuse Verité,
110 Qui te vois desembarassée
Des songes de l'antiquité,
Triomphe de l'Erreur qui t'auoit ecclipsée.

---

vs. 94 *tienes* klad: *vostres* — vs. 95 *tes* klad: *vos*

Affronte l'effronté parti
De ces Chimeres pedantesques;
115 Nous soustiendrons ton dementi
Et de coups serieux et de soufflets burlesques.

Vois tu, camuse au pied de nez,
Vielle edentée Stagirique,
Tes coquins fuijent estonnez,
120 Et n'ont plus à fournir response nij replique.

Plie bagage: ton patois
Ne nous brouillera plus nos cartes:
Va faire leçon aux Chinois;
L'Europe n'est plus sotte; elle a cognu Descartes.

21 Mart [1]).

EPITAPHE DE M. DESCARTES [2]).

Le grand Descartes gist soubs ceste Sepulture,
Le detrompeur loyal du siecle tout confus,
Le fleau, le nouueau fleau des vieux malentendus,
L'enfant de Verité, le trois fois grand Mercure,
5 Le Caton, le censeur du sçauoir imparfaict,
Le fouët du Stagirite et de son imposture,
La sage femme: ou bien le sage homme en effect
Des beaux enfantemens de toute la Nature.
Ce n'est pas tout, Passant, au prix de ce qu'il fit,
10 De ce qu'il pût et sceut tout cela n'est rien dit.

25. Mart.

(IN CARTESIUM) [3]).

Viderat in Terris quae nemo viderat inter
Prodigia in Terris maxima prodigium:
Viderat omne Chaos, perviderat intima rerum
Ipsâ naturae lampade Cartesius;

---

vs. 113 *effronté* klad eerst: *piteux*

1) De datum staat onder het klad. Onder het net staan de versregels:
Ridiculum acri
Fortius et melius magnas plerumque secat res. Hor.
Onder het klad: Vrit enim fulgore suo qui praegrauat artes
Infra se positas: extinctus amabitur idem. Hor.

2) Ook in klad, dat bij de Lat. gedichten is.

vs. 2 klad eerst: *L'abisme des secrets, l'abbregé des vertus* — *tout* klad eerst: *mal* — vs. 6 *du Stagirite* klad: *de la Stagire* — vs. 9, 10 and. lez. in het klad: *Pour louër cest esprit, pour dire ce que fit Ce mortel immortel* — vs. 10 *tout cela n'est* klad: *je n'aij encor*

3) M. D., 379, met den titel: *In eundem*. Ook in klad, dat bij de Fransche gedichten is en den datum heeft.

5 Viderat haeredem Gustaui denique et omni
Clarius Eoo sidus hyperboreum.
Non poterat restare nisi post saecula Coelum,
Et post Christinam Christus. ad hunc abiit.

ult. (31.) Mart.

(POUR SUSANNE) [1].

Receuez ce present de ma jeusne innocence
Pour le riche panier dont vous me regalez.
Si Dieu me laisse viure à plus de connoissance
Ie me vengeray mieux de vos ciuilitez.

1. May.

(AD QUENDAM) [2].

Stultus es, aut certe nemo te verius esset,
Si quidquid simile est protinus esset idem.

Hag. 12. May.

OP EEN MIJNER DICHTEN IN HEEL KORTE VERSSEN [3].

Dees' Regels waeren lang, als Regels mosten wesen.
Hoe komense nu kort? ghij, die dit vraegt in 'tlesen,
Weett dat het winter was, daer 'tgoedje mij ontviel,
Op een' bevrosen Klei, die mij schier Coets en Wiel,
5 En Hoofd en Herssenen te flenter ded' ontlymen;
Soo schockte mijn arm Dicht tot kruijmeling van Rijmen.

IN EFFIGIES REGIS ET REGINAE GALLIAE AB ANNA MARIA SCHURMAN CERA EXPRESSAS [4].

Esto quod est pretio regale numisma Philippus,
Esto quod aut Caroli aut, Elisabetha, tuum est.
Sunto quod aetatis longâ putredine fiunt
Romulidum viridi cara metalla situ;
5 Aurea sint alijs, alijs argentea magni aut
Aerea, Schurmannae cerea pluris emam.
Certe pluris emas si possint, Gallia, fari,
Mollia quo fandi tempora regis emas.
Cerea nimirum, quia melli proxima, ut hic sunt
10 Mollia Reginae, mellea Regis erunt.

28. Iul.

---

[1]) Het versje schreef H. dus ter wille van zijn 13jarig dochtertje, dat voor een cadeautje moest bedanken. Zie over haar dl. III, 288.

[2]) M. D., 379. Het HS. heeft geen titel.

[3]) K b., II, 399. Het HS. heeft alleen het jaartal.

[4]) M. D., 376, waar in den titel in plaats van: *ab Anna Maria Schurman*, staat: *manu Schurmannae*.

vs. 10 *mellea* M. D.: *mollia*

IN EASDEM [1]).

Omnia tentârat calamo, scalproque stijloque,
Omnia adimplêrat omnibus aequa manus.
Deerat adhuc magnos orbi producere Reges,
Deerat Reginas posse, et utrumque facit:
5 Et faciendi ultro finem factura coronis
Ipsa coronatum virgo coronat opus.
Este procul qui Schurmannam pro coelibe vita
Conjugij vultis velle subire jugum.
Conjugium sterile est prae nulli non hijmenaeo
10 Virgineâ extanti fertilitate thoro,
Ut pariunt multae, pareret, puto, et Anna marita,
Ut paucae pariunt Anna Maria parit.

29. Iul.

AD ANNAM MARIAM A SCHURMAN [2]).

Eccum, Virgo, tuas rauco sermone quotannis
Qui semel in Musas irruit, Hugenium.
Quod nequeas vitare, feras patienter: ab usu
Fit leue, inexpertae quod leue non sit onus.
5 Denique dic de me quod quis de morte ferenda
Maximus arguto protulit ore virûm:
Mortis, ait (nosti quis ait) perferre dolorem
Si valeo, leuis, et, si nequeo, breuis est.
Inter Puttenum et Amesfordiam equitans 6. Sept.

(WAGENWENSCH) [3]).

Myn vriend gingh op een' wagen
Syn lyf en leven wagen.
Ick wenschten hem goe reis en sonder ongevall;
Te weten, omgevall.

Amersforti 7. Sept.

AD SCHURMANNAM [4]).

Est quod, Nijmpha, tremas, est quod, quasi fulmine nuper
Tacta, noui metuas non noua signa mali.
Hugenium, patriae telluris futile pondus
Exigit augusto nobilis Haga sinu.

---

1) M. D., 377.
2) M. D., 377, met den titel: *Ad Schurmannam.*
3) K. b., II, 198. Zonder titel in het HS.
4) M. D., 377, met den titel: *Ad eandem, in Geldriam iter faciens.*

5 Iamque adeo Trajectinas exactus Athenas
Tangit, Athenaeo proxima tecta tuo.
Ecquid ab ingressu jam jam propiore molestos
Te quoque vicinam credis adire pedes?
Pone metum secura; Deos fortuna fauentes
10 Praestitit et Musis otia plena tuis.
Seu nos ipse pudor, seu nos reuerentia grandis
Imperij inuitos auferat, auferimur.
Hugenium (hoc tantum; ne te vel verba morentur)
Quem venisse modo, mox abijsse scies.
Inter Ultraject. et Dornam 9. Octob.

AD EANDEM REDUX [1]).

Fugi nuper: an hic fuerit pudor, an vis maior,
Ambigo: si bene rem pondero, utrumque fuit.
Nunc procul et pudor est, procul et vis maior et Aulae
Assiduum, compes aurea, seruitium.
5 Libera per vacuum pono vestigia; quo me
Fata ferunt, quo me ventus et aura, feror.
Et feror, en, Fatis, aurâ ventoque secundis
Quo si saepe ferar saepius ire velim.
In Musas, mea Musa, tuas: ignosce molesto:
10 Aut leuis, ut monui, est, aut breuis iste dolor.
Quod si tam superos habeas in vota benignos,
Ut mea se nobis tertia jungat Olor,
Quartus erit Cycnus, quinto fortassis amabunt
Voetius et sexto Frater adesse loco.
15 Septima ne jubeas accedat lingua, nec auris
Septima; sat seni musica turba sumus,
Et faciam, si quid possunt mea Carmina, dicas,
Hei mihi, quam leuis est, quam breuis iste dolor!
Inter Rhenam et Arnhemum 10. Octob.

EPITAPHIUM PUERI FORMOSI [2]).

Qui pueros puer inter erat pulcherrimus omnes,
Hic secus, hic coecus, hic situs, hic situs est.
Beeckbergen 21. Octob.

---

1) M. D., 378.
Bij vs. 12 in M. D. in marg.: Swannia. (Utricia Ogle, met Swann gehuwd, woonde te Utrecht; zie bij Schotel, t. a. p., 51, het gedicht van Anna Maria op haar).
2) M. D., 379.

AEN IOFF.W A. MARIE SCHURMANS. UYT MIJN LATIJNSCH, *Fugi nuper* [1]).

Ick ben u lest ontvlught: 'tzij 't schaemte dé geschien,
Of 'tmachtigher geweld van dien ick volgh en dien.
Als ick 'twel overweegh, het mocht wel beide wesen.
Nu is de schaemte wegh, nu ben ick buyten vreesen
5 En uyt de gulde Boey van hoofsche dienstbaerheid,
Nu gaen ick wandelen als heer van myn beleid,
Nu treed ick waer mij 'tlot en wind en weder trecken,
En die drij trecken mij daer oock mijn' lusten strecken,
Naer uwen Musen-bergh, mijn' Muse sonder paer:
10 Vergeeft het niew gequell daer med' ick u beswaer:
Dat leed is licht of kort, als ick u lest liet lesen.
En will den Hemel u soo goedertieren wesen,
Dat mijn' Swaeninne sich voor derde by ons stell',
Swaen sal de vierde zijn, de vijfde denck ick wel,
15 De wijse Voetius, en dan uw Broer de seste.
(Haelt niet meer ooren in, dus zyn wij op ons beste)
En ghij sult seggen, Ah! (vermagh ons singen yet)
Hoe licht is dese pijn, hoe kort is dit verdriet!

Beeckberghen 21. Octob.

MIJN' HUIJSINGH TOT BEECKBERGHEN [2]).

Daer achtien Peerden staen en byten dagh en nacht
In 'thoy, of Peerd in Peerd: daer deser beesten wacht
Met Rossen en met slaen noch meer tiert dan de beesten:
Daer een' keel onder loeijt, als d'onderaerdsche Geesten,
5 Van een verhongert Kalf; daer kinders drij of vier
Of in of om de wiegh en om een' roockend vier,
In 'tmidden van een' Schuer (men weet'er van geen' Schouwen)
Een luijsighe Musijck van halve toonen houwen;
Daer een' Catt onder meewt, daer een Haen onder kraeijt,
10 Daer 't door de daken druijpt, daer 't door de wanden waeijt,
Daer twee drij Heeren staegh op vijf sess knechten kijven;

---

[1]) K. b., II, 530. In K. a. luidt de titel: *Aen Joff.r A. Marie Schvrmans, uijt mijn Latijnsch. Mom. desult. p.* 378. *Fugi nuper: an hic fuerit pudor, an vis maior.* Zie blz. 240.

vs. 15 Gisbertus Voetius (1589—1676), sedert 1634 prof. theol. te Utrecht.

Johan Godschalck van Schurman (1605—1664), was een broeder van Anna Maria. Hij studeerde te Franeker in de medicijnen en woonde later te Utrecht.

vs. 6 *als heer* eerst: *vry-heer* als in K. a. — vs. 16 *dus* eerst: *sess* als in K. a.

[2]) K. b., II, 197. In K. a. is de titel: *In mijn Boeren-huysingh tot Beeckbergen, op 's Princen Jaght.*

Over deze bezitting van H. vond ik niets opgeteekend.

vs. 2 *daer deser* K. a.: *en daer der* — vs. 6 *Of in of* K. a.: *Of in en*

Daer 't Boeren hofgesinn met meissens en met wijven
Met Klomp en Boter-keern en met een' vuijle pann
All doet wat ijemands haer te berghen setten kan,
15 En all wat Noah self kost van syn' Arck vermanen,
Daer maeckten ick dit Dicht, en drij of vier Pavanen.

Dieren 25. Octob.

TWEE TESTAMENTEN [1]).

Ian heeft een Testament, dat tot syn voordeel spreeckt:
Claes heeft een jonger schrift, dat weer het oude breeckt.
Waer ick het wend of keer, 'kweet Ian niet te gerieven.
'Tis vreemd, Ian komt te kort, en Ian heeft d'oudste Brieven.

Hag. 27. Ian.

AD FOEDERATOS ORDINES PRO PACE DOMUS AURIACAE VOTUM [2]).

Bella per Auriacas plus quam ciuilia Matres
Instaurata, malis laeta, nefanda bonis,
Audit, et auditor vult non audire videri
Belga (pudet Batavus dicere nempe meus).
5 Credimus, an somnj sensum deliria fallunt?
Unica tam foedi nec mala causa mali est:
Unicus in cunis Auiae canit atque Parenti
Classica qui vixdum vagijt Auriacus:
Mille Puer votis Patriae datus, aureus infans,
10 Regia de coelo lapsa propago Deûm,
Pace facem belli mediâ quatit inscius, in se
Saeuit et haec in se debilis arma ciet.
Quaeritur, et charo vehemens de pignore pugna est,
Utrius illustris cura Minoris erit,
15 Utra reget Puerum, sub utra Tutrice tenellus
Certius augustis par sit iturus Auis.
Sanguinis, heu pietas! duro sub judice lis, et
Nutricum controuersia facta fori est.
Mater ait, meus est; sine me nec lucis haberet

---

1) K. b., II, 199.
2) M. D., 382. Ook in klad, dat den datum heeft.

Willem II was den 6den Nov. 1650 gestorven; den 14den Nov. beviel zijne weduwe van een zoon. Al spoedig ontstond er twist over de voogdij tusschen Amalia van Solms, de grootmoeder van den kleinen Prins, en zijne moeder, Maria Stuart, de weduwe van Willem II. Die twist tusschen de hartstochtelijke grootmoeder en de trotsche, koele moeder liep zeer hoog, tot groot nadeel van de belangen van het Huis van Oranje. Natuurlijk bemoeide de Raad van den overleden Stadhouder zich er mede, en vooral H. heeft al zijn best gedaan, om het geschil bij te leggen. Een paar honderd brieven van hem loopen over die voogdij (N⁰. XLVI der HSS.); Jorissen heeft er enkele stukken van uitgegeven en aangewezen, welke rol H. in deze zaak heeft gespeeld (*Mémoires de Constantin Huygens*, 1871, blz. L—CI, 97—126).

vs. 4 M. D.: *Belga* * * * * * *

20 Usuram, sine me quantulus est, nec erat.
Quae mihi materni solamen dura doloris,
Quae rapiant partus barbara jura meos?
Altera ait, meus est; sine me sine Patre fuisset:
Sit meus hic Pater et non meus iste nepos?
25 Denique quis fugiat saluâ ratione fateri
Quantum materno praestet anilis amor?
Intercedit anus melior, Natura, meique,
Clamat, et ante omnes alea judicij est.
Matribus hunc ego, pro sublato Patre, duabus
30 Trado: sit hinc Aviae, hinc Matris, utrimque suae.
Porro quid? exciderunt animis coelestibus irae?
Quin grauior partes aestus ad arma rapit.
Tandem, Patria, et hanc procerum generosa corona
Quae regis, officij tempus adesse tui,
35 Tempus adesse puta, quo ne Pax publica bello
Sordeat, et bello deteriore, tuum est.
Inuitum qui seruat idem facit occidenti;
Et, si pugnantes quis patiatur idem.
Hactenus Auriaci res sit Tutela nepotis
40 Publica, ne nostri mors sit amoris amor.
Nec libeat certe Patribus, male Matribus esse,
Et male non gnaro litis et innocuo.
Cura Deûm Dij sint; ut quae concordia Diuos
Vinxit item Diuas vinciat Auriacas.
45 Credite Nassauios hoc mecum poscere manes,
Credite, Tutores quos habuistis, Avos.

4. Feb.

Nocte Februarij [1])
Alterâ post tertiam,
Altero anno et septimo
Ante sexagesimum,
5 Nempe post Millesimum et
Sexies centesimum,
Penicillo plumbeo
Ludibundus reddidit
Zulichemium Patrem,
10 Christiani filium,
Christianus filius.

5. Feb.

---

vs. 24 *Sit* klad: *Ut*

[1]) De teekeningen van Christiaan H., in 1823 te gelijk met de HSS. der familie verkocht (vgl. Inleiding, blz. X), schijnen voor een deel verloren te zijn. In 1657 teekende hij het portret van zijn vader, dat vóór de *Korenbloemen* (1658) is geplaatst.

IESUÏTEN VERTROOST [1]).

De Iesuïten gaen als Dolle luij te werck;
Soo moeijt haer dat een' gift gegeven aen haer' Kerck
Bij een klaer Testament, door een van jonger daghen
Haer' Kerck ontrocken is en and'ren opgedragen.
5 Ey, swarte Priestertjens, maeckt wat min redjements;
Nu zyt ghy Vaderen des Ouden Testaments.

5. Feb.

LA TVTELE. EPISTRE BURLESQUE, A MONSIEUR LE COMTE DE LA VIEUVILLE [2]).

Cher Amij de Musique, ou bien, cher auditeur,
Ou bien, s'il faut tout dire, aggreable flatteur,
Qui de force ou de gré veux faire croire au monde
Que ma parfaicte Octaue et ma fausse Seconde
5 Meriteroyent par fois que La Barre et Robert
M'eussent loué, peut estre, et, peut estre, souffert;
Ou Diable en sommes nous? quel esprit de discorde
Nous a mis dans l'esprit, qu'il n'ij a plus de corde
Qui ne doibue seruir à de vilains accens,
10 A detremper de fiel les plaisirs innocens
De nos luths enchantez, à gaster nos Pauanes
D'infames contrepoints, qui feroyent peur aux Asnes?
I'auoue, j'en suis las, et quinze prisonniers

---

[1]) K. b., II, 199. In K. a. is de titel: *Noch* (nl. *Twee Testamenten*).
vs. 1 *De Iesuïten* K. a.: *Een deel goe Paepjes* — vs. 5 *swarte* K. a.: *soete*

[2]) Ook in afschrift van andere hand.

Charles François de la Vieuville was een zoon van Charles Hertog de la Vieuville en Marie Bouhier. Hij was eenigen tijd „surintendant des finances" onder Lodewijk XIII (vgl. *Lettres de Madame de Sévigné* in de *Grands Ecrivains*, II, 317), maar trad later in Hollandschen krijgsdienst en was in 1647 luitenant-kolonel (Plaat van Pieter Post). Naar zijn vaderland teruggekeerd, werd hij abt en zelfs in Maart 1658 Bisschop van Rennes. (Vgl. *Journal d'un voyage à Paris en* 1657—1658 *publié par A. P. Faugère. Paris. Benjamin Duprat* . . . 1862, blz. 434, 435). Hij was een zonderling geestelijke (t. a. p.), in wiens gebedenboek somtijds sneden ham werden gevonden (vgl. *Lettres de Mad. de Sévigné*, IX, 182). Den 29sten Jan. 1676 is hij te Parijs overleden (vgl. Pere Anselme, *Histoire généalogique et chronologique de la Maison Royale de France* . . . blz. 1488). Saint Simon schatte de geheele familie niet zeer hoog. (*Mémoires . . . par M. Chéruel . . . Paris, Hachette*, 1857, V, 291).

vs. 4. De la Barre was organist van den Koning van Frankrijk en tevens een zeer gunstig bekend componist. (Vgl. Jonckbloet et Land, blz. CXLVI).

Pierre Robert (1611—1686) werd in 1637 priester, was eerst Sous-chantre te St. Germain l'Auxerrois en later kapelmeester des Konings. Hij was abt van Saint-Pierre de Melun en heeft o. a. motetten gecomponeerd. (Mededeeling van den Heer D. F. Scheurleer te 's Gravenhage).

vs. 8 *qu'il n'ij a plus de* afschr.: *que la meilleure* — vs. 9 afschr.: *Ne doibue plus seruir qu'à*

Sur les portes de Londre, et trente chaudronniers
15 Ne m'estourdiroyent pas comme ce bruict me tue.
I'enrage de me veoir attaqué dans la rue
Par des, Bon jour, Monsieur, qu'auons nous de nouueau,
Comment va la Tutele? et, s'il y a de l'eau,
Ie me sens mille fois tenté d'impatience
20 De m'y precipiter, pour fuir la conference.

Preten-je me sauuer en Carosse, à cheual?
Par tout mesme embaras, par tout quelqu' animal
Qui crie à mon Cocher, tant que le fol s'arreste:
Et puis de la Tutele. Au diable soit la beste,
25 Ce di-je, et mes cheuaux, qui sont un peu ardens,
Le disent pour le moins entre leurs belles dens.

A cheual, encor pis; et tel m'y couche en jouë,
A qui j'eschapperois à pied et dans la bouë:
Comme Dame Nature (et soit dit entre nous)
30 Ne m'a voulu bastir qu'un peu plus grand que vous.
De là nouuel abord, de là, Monsieur, de grace,
A quoij tient que l'accord des deux Cours ne se fasse?
Y a-il point d'amour, y a-il point d'amis
Qui vueillent conjurer par fils et petit fils
35 Les inclinations de deux illustres Meres,
Qui ne doibuent songer qu'à sucrer leurs miseres
De toutes les douceurs des plus beaux unisons
De ces diuins accords, de ces sainctes chansons,
O combien est plaisant et doux et aggreable,
40 De veoir bien viure ensemble en concorde amiable
Meres, filles, parens, et de s'y maintenir!
Certes cela me faict de l'onguent souuenir.

Cest homme estoit d'Eglise, et le vis en posture
De m'acheuer le Pseaume et d'aller par figure
45 De syllogismes, bons, mais longs et ennuijeux,
Me prouuer, qu'il falloit se jetter entre deux,
Pour leuer le scandale, et prescher la concorde,
La Paix et l'Union: mais je rompis la corde
De son luth au vieux ton; je picque mon cheual
50 Et ne luij respondant que Dieu le gard' de mal,
Priez-le de bon coeur, quand vous serez en chaire,
Qu'ils fassent tost la paix ceux qui la pourroijent faire,
Me sauue, pour gaigner la belle clef des champs.

Mais, mon Dieu, quelle presse, et, Seigneur, que de gens,
55 Que de gens mal bastis trouuaij-je en mon passage,
Gens de Robe et Bonnet, gens de feu, gens de rage!

---

vs. 18 *s'il y a* afschr.: *si je voy* — vs. 25 *un peu* afschr.: *assez* — vs. 33 afschr.: *N'ij sçauroit on trouuer d'assez sages amis* — vs. 45 *longs et* afschr.: *tousiours*

I'eus beau piquer des deux: des Bartoles bourrus,
Des Baldes chicaneurs vindrent me courre sus,
Et malgré mes efforts, malgré ma complaisance,
60 (Car je jouois de tout) le plus huppé s'auance,
M'arreste, m'entreprend, me dit, venez, venez,
Vous sçauez tout le Faict, ou bien le deuinez;
Mais nous sçauons le droict, et vous en faut instruire;
Ce n'est pas, par ma foy, matiere de quoij rire;
65 La Tutele? vraij Dieu, c'est de ces points subtils
Que nous couppons en sept de nos meilleurs outils:
C'est, vraijment, bien le faict de gens de vostre taille,
De vous y demener comme des rats en paille.
Quoij, la Mere mineure, en aage d'en auoir,
70 Pretend estre Tutrice, et pense le pouuoir,
Pour n'estre rien que Mere; et mesme se faict forte
D'exclurre les Parents, et de fermer la porte
Au costé paternel, les hoirs de la Maison?
O le bel Air de Cour, en rime sans raison!
75 Ou sont ils les auteurs de si belle consulte?
Les voijci, repartit un visage à tumulte,
De ces determinez Modestins de jadis,
Dont il se void si peu de presse en Paradis.
Ie le crûs sans support, sans compaignon d'affaire,
80 Et que ceux de deçà le pourroijent faire taire;
Mais vraijment plus de douze et plus de quinze apres
Le pressoyent de parler et le serroyent de prés.
Quoij, fit il, viuons nous au païs des Barbares,
Sommes nous plus que Turcs, que Mores, que Tartares,
85 Verrons nous separer la Mere de l'enfant,
La verrons nous souffrir ce que ni l'Elephant
(Ie dirois l'Elephante, à parler bon langage)
Ni l'Ourse dans les Bois, ny l'amoureuse rage
De la Tigresse en fin ne supporteroit pas?
90 Enuoijons la plus tost de la vie au trespas;
Redressons l'eschaffault où la noire furie
Au plus juste des Roix a faict finir la vie:
Que Bradshaw, le vilain, luij fasse son proces,
Le Cas est tout pareil; si l'amour des subjects
95 A faict perdre le Pere, il est temps qu'on ordonne
Que pour aijmer son fils la mere s'empoisonne.
Mais, pour venir au point; Ceste minorité
Que l'on descrie tant, j'estime en verité
Que c'est pour se mocquer qu'on la met en usage:

---

vs. 93 John Bradshaw, een advokaat, was president van de rechtbank, die Karel I vonniste.

100 Au moins, ne sçait on pas que par le mariage
Toute mere est majeure, et que le droict escrit,
Quoy qu'il en puisse dire, à Coustume obeït?
Coustume, de par Dieu, repliqua l'aduersaire,
Qu'on me la prouue, çà, je suis prest à me taire.
105 L'autre ne l'estoit point, nij le tiers ni le quart;
De là, bredi bredà: Iamais du Bouleuart
De Boilduq tant de feu, tant de mousquetterie
Ne gresla sur nos gens; jamais tant de furie,
Tant de poudre à Canon ne respondit aux coups
110 Que le marquis de Lede employa contre nous,
Que je vis là d'esclairs, que j'ouïs de Tonnerres,
Que de francs dementis et coups lettrez de pierres,
Que de Titres, de Loix, que d'Items, que d'Ergos,
Que de Sis, que de Cars, et que de distinguos,
115 Et veux bien avouër qu'en pensant tout comprendre
Ie n'entendis plus rien, nij n'osaij entreprendre
De me faire expliquer ce qui me surpassoit;
Tant la tempeste crût, tant l'air retentissoit
De Meres, de Parens, de Tuteurs, de Tutrices,
120 De Princes Electeurs et de Comtes Maurices.
Ie ne songeoy donc plus qu'à me sauuer la peau,
Qu'à me couurir le nez du bord de mon chapeau,
Qu'à m'appliquer la main de l'une à l'autre jouë;
Comme quand au grand jeu la Richardiere jouë;
125 La Raquette va viste, et tourne promptement,
Et suit la Bale mieux que l'aiguille l'Aijmant.
Car, en fin, de parole en parole, d'injure
En reproche, et, s'entend, tousiours auec usure,
De coups de pointe aux poings le malheureux debat
130 Fut metamorphosé peu à peu en combat.
Et de coups de pantouffle, et de coups d'escritoires,
Et de coups de bonnets reels et peremptoires,
Et bien distribuez, par la regle de droict,
Qu'il faut rendre à chascun ce que chascun luij doibt.
135 Le diable se souuient si j'auoij peur au ventre,
Si je ne trembloy mieux que le gozier d'un chantre.
Pour la Mousquetterie encor, di-je tout bas,
Passe; s'il plaist au Ciel nous n'en saignerons pas:
Mais comme le Canon, le droict Canon, le Code,

---

vs. 110 Leda had in 1632 Maastricht verdedigd tegen den Prins. — vs. 120 H. zelf had voorgesteld, dat Frederik Willem, Keurvorst van Brandenburg, en de veldmaarschalk Johan Maurits van Nassau als voogden zouden optreden. (Zie Jorissen, *Mémoires*, blz. LXX).

vs. 116 *n'entendis* afschr.: *n'entendoij* — *osaij* afschr.: *osois* — vs. 130 *peu à peu* afschr.: *de caquet*

140 Le Digeste suruint, et sans plus de methode,
Sans ordre de combat ces volumes volants
Me frisoijent la moustache et m'effleuroijent les dens,
Plus de coeur, plus d'honneur, plus de belle constance:
Ie me laisse couler, comme si coup de lance
145 M'eust mis hors des arçons; je quitte mon mulet:
(Dieu sçait, pauure animal, en quel estat il est,
Mais tout roué de coups; le malheureux Pegase
S'en pourra porter mieux par antiperistase).
Comme je me sentis à terre, sans salut,
150 Sans reuerence, au moins sans plus qu'il n'en falut,
De mesme qu'un soldat qu'on passe par les armes,
Ie me dis, haut le pied, et adieu les Gendarmes;
S'ils me rattrappent plus, pour cause que ce soit,
Ie veux bien qu'il m'en couste un bout du petit doigt.
155 Tant fis le bon pieton, que, grace à ma disgrace,
Ie me vis promptement au coing d'une grande place,
Où dans le pauure hostel d'un fort petit Seigneur,
Personne de ma taille, et bien ton Seruiteur,
Finissant ma carriere, au bout de mon haleine,
160 I'ij trouuay par hazard une Sale si pleine
De concerts de viole et d'autres tels esbats
Que j'auoij veu creuer la rue d'Aduocats.
Comte, si tu n'as faict en quelque part naufrage,
Si tu ne t'es sauué sur un roc à la nage;
165 Si tu ne sçais que c'est de se veoir aux abois
De goutte ou de grauelle, et gueri à la fois;
Si tu n'as jamais veu la Tragicomedie
D'un ours en ton chemin, et d'une main amie,
Qui l'a faict trebucher comme il alloit à toij;
170 Si tu ne fus jamais ou s'est veu ce grand Roij,
Dessus un eschaffaut infame et Tyrannique,
Ou le soudain secours d'emotion publique
Tira ton innocence hors des mains du Bourreau;
Si tu n'as jamais creu succomber au bareau,
175 Et gaigné ton proces contre ta propre attente;
Si tu n'as jamais veu ta maistresse contente
D'accomplir tes desirs au dernier desespoir;
Si jamais tu n'a(s) veu le diable afreux et noir,
Qu'un Ange de lumiere ayt faict aller au diable
180 Premier qu'il t'enleuast; si jamais, miserable,
De dessus la sellette un de tes enemis
Ne t'as mis dans un lict de roses et de lis;
Si jamais alteré d'une soif importune

---

vs. 152 *adieu* afschr.: *Bon soir*, — vs. 178 *n'as* het HS. heeft: *n'a*

Tu n'as dans un desert rencontré la fortune
185 D'un ruisseau de Cristal à te lauer les dens;
Tu ne sçaurois juger des joyes que je sens
De me veoir tout à coup deliuré de la rage
De ces oiseaux de proije, et de leur faux ramage
Tombé dans les douceurs de ces nobles accords
190 Qui me font tressaillir l'ame dedans le corps.
Ie t'en feraij juger, si tu ne fuis la peine
De venir ou je suis. et peut estre la veine
De mes inuentions, que je t'aij veu louër,
Et mes Airs plus nouueaux te feront avouër,
195 Qu'une seule Alemande, une seule Pauane,
Valent plus mille fois que toute la Chicane.
Approche, cher Ami, et laisse là Tuteurs,
Et Tutrice et Tutele, et ces faux orateurs,
Qui gaignent dans la perte, et n'ont jamais de honte
200 De brouïller tout, pourveu qu'ils ij trouuent leur compte:
Approche, et laissons là ces pipeurs raffinez,
Qui disent, Bien vous soit, et nous crachent au nez:
Approche et laissons là ces escorcheurs, ces rustres,
Qui se chauffent au feu des familles illustres,
205 Qui font les empressez à vuider nos debats,
Et tremblent de nous veoir mettre les armes bas.
Te voilà donc venu; repose à la bonn' heure
De tant de Tutelage; il n'est chose, je meure,
Qui plus en diametre (à parler doctement)
210 S'oppose à tout plaisir, à tout contentement:
Voire il n'est Instrument, soit à vent, soit à corde,
Où ce malheureux mot de Tutele s'accorde:
Pour Tutele et Vielle, encor, au pis aller,
Quelque mauuais Rimeur les pourroit esgaler:
215 Mais voys tu pas que Luths, Violes, Espinettes
N'y reuienent non plus que Tambour à Pincettes?
Ie n'ay faict que railler: pour conclurre au rebours,
Recommandons au Ciel l'object de nos amours:
Il sçaura mieux que nous conduire les affaires
220 Du precieux nepveu de nos dieux Tutelaires.

11. Feb.

Twee Taerten, twee Taerten,
En dat voor twee Maerten.
Wat quelt mij de meid?
Sy heeft het geseit,
5 En wil 't niet houwen.
Het isser berouwen,
Of 'tisser ontgaen,

Sij wilder niet aen.
Maer dat is, trouwen,
10 Beloven en houwen.
Noch ben ick soo goed
Aen die mij misdoet,
God wilse bewaren
Veel vrolicke jaren,
15 Of se houdt of geeft,
Mits datse maer leeft.

11. Feb.

(LIEFDE EN VRIENDSCHAP) [1]).

Siet wel toe, jonghe luij, met wie en wat ghy doet:
De liefd' is somtyds quaed, de vriendschap altyd goed.

15. Feb.

AD POSTHUMUM [2]).

Posthumus in re non lauta sic vixit, ut in re
Viuendum quâ nec lautior esse queat.
Mox Canibus, mox magnifico consumptus Equili,
Exhaustas queritur quas male fregit opes.
5 Pauperiem quadrupes quod fecerit hic, sit iniquum
Dicere: fecerunt, Posthume, quadrupedes.

16. Feb.

(AENDE PRINCESS VAN HOHENZOLLERN) [3]).

Is een Princess dan sus en dan soo, ick segh dat het veel is.
Khadd liever datser een Prins voor waer, of emmers Tryntje Cornelis.

(19. Feb.)

Wat waer een' Taert voor soo veel Blommen,
Een' Taert van Appels oud en platt,
Voor soo veel Blommen uijt den schatt
Van 't lacchend aerdrijck voortgekommen?
5 Geeff ons een' Taert; oft 't naeste jaer
Sal dese hand haer selven wreken,
En uw' geboorte met sess paer
Verrotte Appelen besteken.
Daerom bedenckt u eer 't u rouwt,
10 Wij eischen u noch brij noch bout;
Geeff ons maer Taert, en soo wat suijgens;
Want beide magh S u s a n n a H u y g e n s.

ult. (28) Feb.

---

[1]) K. b., II, 199. Zonder titel in het HS.
In marg.: Sen.
[2]) M. D., 386.
[3]) De versregels komen voor in een Franschen brief van dien datum aan de Prinses.

MarIa Casembroot Is VIIfthIen Iaren oVDt [1]),
En VIIfthIen hierbII WIIs, frIs frael en ongetroWt.
ult. (28) Feb.

A LA PRINCESSE DE LA GRANDE BRETAGNE [2]).

Sang Roijal, qui sçauez, ou qui ne sçauez pas
Comme j'aij souhaitté de vuider ces debats,
Ces debats importuns d'entre mere et grand-mere;
Sachez que je m'en trouue au bout de ma Grammaire:
5 Que j'aij resvé des nuicts, que j'aij sué des jours,
A reconcilier vos deux illustres Cours.
Si j'aij peu reussi, tenez vous satisfaicte
Des malheureux efforts de ma peine imparfaicte.
Peut estre que le temps, Pere de verité,
10 Vous fera conceuoir ce que j'aij merité,
Le reproche, ou le gré, l'honneur, ou l'infamie,
Pour auoir persisté, malgré la calomnie,
Dans les voyes d'honneur, d'amour et de vertu;
Pour n'auoir pû souffrir que le tronc abattu
15 De ce bel Oranger estendu sur la terre
Perist dans le degast d'une inciuile guerre,
D'un combat trop ciuil; pour n'auoir pû souffrir
Que le Pere defunct fust deux fois faict mourir,
Que le pauure Posthume au berceau d'innocence
20 Paijast nostre folie, ou bien nostre insolence;
Pour auoir accourru de pleine affection
A le sauuer du feu de la diuision.
Peut estre qu'apres moij quelqu'un dira, Princesse,
Cest homme auoit raison, ores que peu d'adresse;
25 Sa visée estoit bonne, et son intention
Saincte, puisqu' opposée à la dissension;
Le succes est du Ciel, le deuoir est aux hommes;
En nous voyant manquer, l'on void ce que nous sommes;
S'il a failli son coup, encor ce coup faillij

---

1) Zie over Maria Casembroot blz. 134.

2) In 2 HSS., van welke één geen titel heeft. Een 3de HS. bevindt zich in het Britsch Museum, Add. MS. 22953 f. 156. (Vgl. Land, *Versl. en Meded.*, t. a. p., blz. 55).

Den 1sten Maart had H. een „Projet d'accommodement du costé de la Princesse d'Orange" opgesteld en aan de Koningin van Engeland opgezonden (Jorissen, t. a. p., blz. LXXX).

vs. 1 *Sang Roijal* eerst: *Princesse*, als in het and. HS. — vs. 2 en 3 and. HS.: *Combien j'aij pris de peine à faire mettre bas Les armes de discorde entre* — vs. 4 *m'en* and. HS.: *me* — vs. 5 *resvé* and. HS.: *songé* — vs. 13 *d'amour et* and. HS.: *dans le train* — vs. 15, 16 and. HS.: *Fust foulé soubs noz pieds, que l'Oranger par terre Eust flestri dans le feu d'une inciuile guerre,* — vs. 17 and. HS. *D'un debat inciuil* — vs. 23 *quelqu'un dira* and. HS.: *il sera dit*

30 N'auoit pas merité qu'on l'en eust assailli.
Et l'on m'assault, Madame, et je suis seul en butte
De l'imprecation; mais qui ne me rebute,
Qui ne m'estonne point; Ie sçaij ce que j'aij faict;
Mon teint n'en rougit pas; encor est il moins prest
35 D'en paslir, grace à Dieu; faictes veoir mon visage,
Si l'on me faict justice, on dira que l'outrage
Ne l'altere non plus, que le discours flatteur
Qui d'homme mal disant me faict bel orateur.
Ie ne le fus jamais, ny ne pretens de l'estre:
40 Faictes sonder mon coeur, et je feraij paroistre
Qu'il regorge d'amour et de zele sans fard
Pour vous et vostre Enfant, qui sçaura tost ou tard
Qu'apres douze et treize ans que m'ont aijmé ses Peres
Ie ne sçaurois vouloir abuser ses deux Meres;
45 Qu'aijant gaigné le nom d'assez bon seruiteur,
L'on me traicte trop tard de fourbe ou d'affronteur.
Vous faict on persister dans ce soupçon sinistre,
Que je sois deuenu de bon, mauuais ministre;
Ie n'y plains que mon sort, mais sans vous imputer
50 De m'auoir empesché de bien executer,
Si vous me pardonnez encor une parole,
Voyci comme au dedans de moij je m'en console.
Souffrons, ma conscience, et souffrons constamment
L'infame rapporteur et la bouche qui ment;
55 La disgrace n'est rien à qui ne la merite.
Sentence mal donnée est comme non escritte.
L'on peut bien m'accuser, non pas de crime, mais
D'auoir, où je n'aij pû, voulu faire la paix.

3. Mart [1]).

A MAD.LE DE RENSWOUDE EN LUIJ ENVOYANT MES PSEAUMES [2]).

L'auteur de ces deuotions
Prie la beauté qu'il admire
Dans ses jeusnes perfections,
De les chanter ou de les lire:
5 Sachant bien que les curieux
Seront rauis de ses pensées,
Quand il les verront illustrées
Ou de sa gorge, ou de ses yeux.

3. Mart.

---

vs. 31—53 worden in het and. HS. gemist. — vs. 55 *n'est rien* and. HS. eerst: *est louable* — vs. 58 *où je n'aij pû* and. HS. eerst: *tout le premier*

[1]) Het and. HS. is gedateerd: 1. Mart.

[2]) Waarschijnlijk eene der dochters van Johan van Reede, die in 1623 met Renswoude beleend werd en gehuwd was met Jacoba van Eede. Van Reede is o. a. gezant in Engeland geweest en in 1682 gestorven. In 1651 waren twee zijner dochters, Amelia Catharina en Geertruit Margaretha, ongehuwd..

SUR LES DERNIERES HEURES DE M. RIVET [1]).

Ames Chrestienes, qui sçauez
Ce que de longtemps vous devez
A ces veilles infatigables,
A ces trauaux incomparables,
5 Dont ceste main a parsemé,
Dont ceste bouche a parfumé
Tout l'uniuers et son enceinte;
Approchez de la Terre saincte
Par le chemin de Verité,
10 De Foij, d'Espoir, de charité,
Que dans sa derniere constance
Cest homme de Dieu vous auance.
Voijez tous ces fueillets dorez;
Ie m'asseure que vous direz
15 Apres tant d'excellentes pages
Que le plus beau de ses ouurages
Le plus comble du S.t Esprit
C'est celuij qu'il n'a point escrit.

4. Mart.

IN EXORTAM TEMPESTATEM ET DILUVIA SUB EXEQUIAS GULIELMI PRINCIPIS AURIACI [2]).

Funeris Auriaci spectatrix Belgica pompam
Omnis inexhaustis fletibus atra rigat.
Paucula quas exsoluit Avo, quas Patruus Hector
Mouit, huic lachrimas fundere turba negat.
5 Damnant Fata nefas, damnat Thetis omnibus undis,
Omnibus insurgens Ennosigaeus aquis.
Agger ad Oceani gemitum et cataracta fatiscunt,
Moesta iacent flentis praedia praeda freti,
Amstela potat Yam, Pontum lacus, Arbor, arenae,
10 Litora, riparum cespes, ubique latent,
Tecta fluunt, armenta natant, seges omnis in udo est,
Luget vomer, arat puppis, arantur aquae,
Naturae comploranti suspiria Coeli
Suggerit insanis flatibus aura furens,
15 Quoque elementa parum conspirauisse negentur,
Adjicit insolitas Martia luna niues,

---

[1]) Den 7den Jan. 1651 was Rivet (vgl. dl. III, 122) gestorven. Zijne nicht Marie du Moulin gaf na zijn dood een werkje in het licht onder den titel: *Les dernières heures de M. Rivet* (vgl. H.'s brief van 13 Maart aan haar; *Lettres françaises*).

[2]) Het lijk van Willem II († 6 Nov. 1650) werd den 8sten Maart 1651 te Delft bijgezet, terwijl de twist over de voogdij in vollen gang was.

vs. 4 *fundere turba* eerst: *Amstelodama*

Iamque niues aqua sunt, lachrimae sunt quidquid aquarum est:
Omnia ad Auriacum funus itura, ruunt.
Discite justitiam ingrati et non temnere Divos,
20 Quando vel inuitos sidera flere docent.
8. Mart. die funebri.

(HOUWELIXE VOORWAERDEN) [1].

Ian hadd het Ia-woord wegh, maer 'tschrift van ondertrou
En was noch niet in 'tnett geschreven als het souw.
Nu is het saeckje klaer, en 'tswart in 'twitt gesett,
Nu zijn de voorwaerden en Iantje mé in 'tnett.
11. Mart.

(TRIJNS HAND BOVEN) [2].

Trijn was een' kaele meer doe Claes haer Bruijgom werd;
Noch voert sy 't hoogste woord en valt den mann soo herd,
Als hadd' hij all met haer behylickt: Is 't niet wonder?
Claes onderhoudt het wijf en 'twijf houdt Claessjen onder.
11. Mart.

A UN FIANCÉ CHICANEUR [3].

Quatre conditions et six et dix et douze
Ne te sçauroijent seruir de satisfaction.
Il faut bien avouër que celle qui t'espouse
Espouse un homme sot, mais de condition.
11. Mart.

AD SCHURMANNAM DELPHIS [4].

Hic es et hic non es, Schurmanna, et fallis amica
Hugenium, et fallis virgo Casembrotiam?
Poeniteat facti; fraus haec, fraus improba, fraus est
Cuius te doleat Voetius esse ream.
5 Offero prandiolum, coenamque, domumque; quid ultra?
Offero Musarum quidquid in Hugenio est.
Sin perstas in fraude, caue: quem decipis Hagae,
Te quoque Trajecti fallere, falsa, doces.
11. Mart. Calendis Martys Trajectinis.

UYT HET LATYNSCH [5].

Wel, Schurman, zijt ghij hier en hier niet? is dat re'en?
Bedrieght ghij Zuijlichem en Casembroot met een?

---

1) K. b., II, 199. Zonder titel in het HS.
2) K. b., II, 199. Zonder titel in het HS.
vs. 3 *all* K. a.: *'t all*
3) Het HS. is bij de Korenbloemen.
4) M. D., 386, met den titel: *Ad Schurmannam Delphis commorantem.*
Anna Maria van Schurman was dus te Delft geweest om de begrafenis te zien.
5) K. b., II, 531. In K. a. is de titel: *Aen deselve uyt mijn Latijnsch. Mom. desult.* p. 386. *Hic es et hic non es, Schurmanna, et fallis amica Hugenium etc.*
vs. 1 *hier niet* K. b: *niet hier*

Schaemt u soo loosen feit; dit moet bedrieghen heeten.
Sulck uwe Voetius u weinigh dancks souw weten.
5 'K Bied u mijn Tafel aen, mijn Huijs; en wat daer bij?
All watter in mij goeds of soets te vinden zij.
Volherdt ghij in 'tbedrogh, siet toe, 'ten kan niet lieghen,
Diem' in den Haegh bedrieght leert t'Uytrecht oock bedriegen.

12. Mart.

A UN GENTILHOMME LIBERTIN [1]).

Vous estes Gentilhomme et certes fort gentil:
Mais la croix du Seigneur vous est en vitupere,
Et ne reconnaissez nij l'Esprit nij le Pere;
Si vous n'estes bien Iuif vous estes fort gentil.

13. Mart.

A MAD.LE DU MOULIN [2]).

Tout le monde vous parle et je suis sans parler;
Ne vous en faschez pas, fille Chrestienne et sage:
Car vous en sçauez tant que sans vous faire outrage
L'on ne vous parle point de quoij vous consoler.

14. Mart.

AD SELDENUM MOMENTIS MEIS INSCRIPTUM [3]).

Seldene, fulcrum saeculi labascentis,
Britanniarum grande phosphorum sidus.
Quo te Batauum credis anserem ignotum
Britannum olorem adire nemini ignotum?
5 Quo de throno sapientiae, throno illustri,
Ubi literarum, transmarine dictator
In cismarinas sceptra prorogas Musas
Ad has cicadas usque, ad hasce descendas
Picas rogare? nempe quo sciant nati,
10 Sciant nepotes olim, amiculos inter
Seldenianos Zulichemium patrem
Censum fuisse sero sed tamen censum.

19. Mart.

---

1) Het HS. is bij de Korenbloemen.

2) Het HS. is bij de Lat. gedichten.
Zie over Marie du Moulin blz. 253.

3) M. D., bij de *Inscriptiunculae Autoris*, met den titel: *Ad Ioannem Seldenum*. Onder het versje staan de woorden: Ioanni Seldeno viro supra laudem Amicit. auspic. adscr. aut.
John Selden (1584–1654), de beroemde Engelsche rechtsgeleerde, schreef tegen Grotius' *Mare liberum* het werk *Mare clausum*. Ook als politiek man heeft hij eene rol gespeeld
vs. 9 *Picas* M. D.: *Tricas*

AD ANNAM MARIAM SCHURMANS INSCRIPTUM POMPAE FUNERIS AURIACI PER P. POSTIUM AERE EXPRESSAE [1]).

Ὡς ἴδον, ὡς ἐμάνην. quid ais, Schurmanna, quis istum,
  Quis Plato, quis nodum soluet Aristoteles?
Praeualet umbra rei; finito funere, durant
  Quas hic exequitur Postius exequias.
5 Unica sculptoris viuet post funera virtus,
  Cum modo qui pinxit funera, funus erit:
Parca σολοικίζεις: cum re solet umbra perire;
  Hic ubi deuixit, non uitat umbra mori.

19. Mart. breuissimo impetu [2]).

AD FRANCISCUM IUNIUM EUFRASIAE MEAE INSCRIPTUM [3]).

Quem rogo Teutonicum, Iuni, non spernere Carmen,
  Quem precor ut Romae barbara verba legas,
Belgica lingua jubet: tantum vernacula juris
  In te Saxonicae filia matris habet.

19. Mart.

IN EFFIGIEM CASP. STREZONIS. AB ANGELO EXPRESSAM * [4]).

Strezonis iste est vultus: adderem, pij
Et eruditi, laude detritissimâ,

---

[1]) Pieter Post, geb. te Haarlem, schilder en architect, heeft met Van Campen o. a. het Mauritshuis, het Huis ten Bosch en het huis van Huygens gezet. In 1647 ontwierp hij eene prent van de begrafenis van Frederik Hendrik (zie dl. II, 146), waarvoor hij den 3den Mei van dat jaar octrooi aanvroeg (vgl. Obreen's *Archief voor Nederlandsche Kunstgeschiedenis*, VII, 138). Die plaat schijnt hier bedoeld te zijn.

[2]) Onder het vers staat: A. Mariae Schurmannae cum funebri munusculo adscribeb. C. H. Z. CIϽIϽCLI.

vs. 3 *finito* eerst: *consumpto* — vs. 8 *non uitat* eerst: *res*, *nequit*

[3]) M. D., 386, waar in den titel achter den naam nog de woorden zijn ingevoegd: *linguae Saxonicae indagatorem doctissimum.*

Franciscus Junius, een zoon van den gelijknamigen godgeleerde — wiens naam eigenlijk François le Jon was — werd geboren te Heidelberg, waar zijn vader toen professor was. Toen deze in 1592 een professoraat te Leiden had aangenomen, studeerde de jonge Franciscus te Leiden — 23 April 1608 werd hij op 17jarigen leeftijd in het Album ingeschreven — o. a. in de theologie. Toen hij eenigen tijd predikant was geweest, werd hij in 1619 van zijn ambt vervallen verklaard; hij ging naar Engeland, werd bibliothecaris van Thomas Howard, Graaf van Arundel, vervulde daarna andere betrekkingen en bleef er 30 jaren. Naar Nederland teruggekeerd, woonde hij in Friesland, te Amsterdam en in den Haag, maar ging in 1675 weer naar Oxford, waar hij in 1677 stierf. Hij heeft vele hoogst belangrijke werken, vooral over taalkunde, geschreven.

[4]) M. D., 384. Ook in klad, dat den datum heeft en den titel. In M. D. is de titel: *Strezonis* (*Icon*).

De nu volgende, van het teeken * voorziene, gedichten behooren tot de *Pastorum*

vs. 2 *detritissimâ* klad eerst: *proletariâ*

Et plura quae de plurimis dici solent,
Nisi esset hic inutilis praeconij
5 Quodcumque nunc cuicumque dant mores mali,
Et caeca scriptitantium nugacitas.
Ama tabellam, Lector, et sit hoc satis,
Supplente lapsum saeculi doctâ manu,
Vidisse, quem non videras, Chrijsostomum.

22. Mart.

Angelus hac sub fronte latet: bene cessit utrimque [1]),
Angelicâ pingi debuit ille manu.
Angelus est hic et hic, interpres uterque: quid autem?
Hic repraesentat, sistit at ille Deum.

22. Mart.

IUDICES INIQUI [2]).

Maeuius infami venundat jura lucello;
Iura negat plebi Titius magnatibus aequus.
Criminis est hic et ille reus, discrimine nullo,
Accipiat num personas quis, an a personis.

25. Mart.

Auriacae dum Tutelae sub judice lis est [3])
Occupat haec Mater non sua jure minor;
Inuolat ambitio Matrem male turba regentum,
Inuolat ingratae plebis auara manus;
5 Iusque datum sceleri est. tandem tutoribus istis
Quid et Tutores, quis rogo tutor erit.

25. Mart.

Sic ego de Auriacis mecum quod sentio coeptis
Ἐκ μυελοῦ ψυχῆς et sine felle loquor:
Audiat Amstelia et Princeps meus; improbo factum;
Improbo et huic facto quae data caussa fuit.

25. Mart.

Hagiensium Icones; zij zagen in een bundeltje het licht *Lugduni Batavorum*, *Ex Officinâ Petri Leffeni*, *Anno* CIƆIƆCLI.

Streso, geb. te Anhalt, was sedert 1638 predikant te 's Gravenhage, waar hij in 1664 overleed.

De schilder van het portret was waarschijnlijk Philip Angel. Hij werd in 1616 te Middelburg geboren, woonde een tijd lang in Haarlem en Leiden, trad in 1645 in dienst der West-Indische Compagnie, was van 1652 tot 1656 aan het Perzische hof, keerde in 1665 naar het vaderland terug en stierf ongeveer in 1683 te Middelburg. (Vgl. P. J. Frederiks in *Oud-Holland*, 1888, blz. 113, vlgg.).

1) vs. 4 *repraesentat* eerst: *homines homini* — *sistit* eerst: *tradit*

2) Andere titel: *Parallelus Judicum acceptoris personarum et auari.*

3) In marg.: Versiculorum versicolorum.

LOOTIJ * [1]).

Qui tibi de plumbo, Looti, graue nomen inersque
  Plumbeus aut fati nescius imposuit,
Ille quidem rubeat quo nunc rubet ista rubore
  Quae tam dissimilem te tibi dextra facit.
5 Nempe tui quocumque sono, quocumque boatu
  Ingenij flammam syllaba nulla refert:
Quanto segnius eloquij, quo templa tremiscunt,
  Exhibeat fulmen muta tabella tui!

3. Apr.

STERREMONTIJ * [2]).

Hic es et hic non es, Praeconum acerrime Praeco,
  Os inter templi lumina sidereum.
Esse probat vultu pictor; non esse probaret
  Quae, se cum nequeat prodere, lingua silet.
5 Praesagi infantem melius pinxere Parentes
  Nomine commonitum, quod facis, astra loqui.

6. Apr.

TRIGLANDJ * [3]).

Ista quidem magni proles veneranda Triglandj est,
  Artifici quando fas sit habere fidem.
Nescio an hic habeas, Lector, me conscia veri
  Incertum ratio reddit et ambiguum.
5 Diceret haec certe, si fari posset, imago
  Et capiti canos adderet, esse Patrem.

6. Apr.

TECHNAEI * [4]).

Technaeus hic est, et silet: quid est, Lector,
Velis viri facundiam simul pictam?
Fatetur illam Pictor optimus nullo

---

[1]) M. D., 383. Ook in klad met den datum en den titel: *In effigiem El. Lootij.* Zie blz. 256.

Eleazar Lootius was sedert 1632 predikant in den Haag en stierf in 1668.

vs. 5 *sono* M. D.: *tono*

[2]) M. D., 385. Ook in klad, dat den datum heeft.

Jacobus Stermont werd in 1649 tot predikant in den Haag beroepen, waar hij in 1665 overleed. Hij heeft o. a. eenige politieke brochures geschreven.

[3]) M. D., 384. Ook in klad, dat den datum heeft.

Cornelis Trigland kwam in 1638 als predikant in 's Gravenhage. In 1656 werd hem de opvoeding van Willem III toevertrouwd; in 1672 stierf hij.

[4]) M. D., 384. Ook in klad met den datum.

Tobias Technaeus werd in 1642 tot predikant in den Haag beroepen, waar hij in 1668 overleed.

Colore, nullis posse penicillorum
5 Technis referri. Quippe qualis insurgit,
Qualisque blandos voluit ore sermones
Technaeus, hic est; ipsa lenitas, ipsa
Frontis benignae cum lepore majestas.
Quid attineret posse, quod nequit, viuam
10 Fari tabellam, quando nempe Technaei
Vel saeuientis, qui silentis est, vultus?

8. Apr.

LINDANI * [1]).

Seria simplicitas, pietas quo pulchra colore
Ingenua est, concors moribus eloquium,
Vita spei, vitaeque fides, et sanctus honesti
Pastorem populo conciliantis amor,
5 Singula quam cernis tabulâ congesta niterent,
Si, quantum Coeli gratia, posset homo.
Iam caue Lindanum credas hac viuere telâ,
Quando nec haec viui theca, nec umbra viri est.

9. Apr. Paschali.

AD UNIVERSOS * [2]).

Haec ego de veris Veri Praeconibus ore
Veraci vero proxima verba dedi.
Proxima cum dederim, quando propiora nequiui,
Immeritus verbis verba dedisse ferar.
5 Nescio quis palpum color aut pigmenta decerent,
Fallor, si didici fallere, primus ego.
Falsa facit semper-mendacem fama poetam:
Est ubi, qui possit fallere, nolle potest.
Non hic me voluisse, probas non false character:
10 Audiat hoc si cui forte poeta vocor,
Audiat auditor tantorum quisque virorum,
Si sit Pastores fallere, nolle gregem.
Denique vos, grandes animae, vos, clare sacerque
Senio, sex nostrae sidera fixa rati,
15 Vos testor, sine fraude piâ, sine laude malignâ

---

vs. 4 *penicillorum* als in M. D. Uitg. van 1651: *peniculorum* — vs. 5, 6 klad: *Technis referri*: *nos fatemur, ut possit, Frustra referri. quippe qualis insurgit* — vs. 9 *attineret* M. D.: *attinet non*

[1]) M. D., 385. Ook in klad met den datum.

Hermannus Antonides van der Linden († 1670) was sedert 1644 predikant in den Haag.

vs. 5 *congesta niterent* klad: *complexa fuissent*

[2]) M. D., 385. Ook in klad met den datum.

'Εκ μυελοῦ ψυχῆς, qui loquor ista, loqui.
Si fallo, si fallo sciens, si subdolus autor
Parco vel hic verum dicere, poena placet,
Poena placet noxae quâ non mage noxia, verum
20 Vos quoque de vitijs dicere nolle meis.

11. Apr.

Cum vitam configo tuam, conuitia dicis
Dicere conuictus, Posthume, cum vitio.

11. Apr.

Oragnen light om veer; men lacht en seght, wat nood ist?
O kinderen ghij danst, maer om uws vaders doodkist.

17. Apr.

GRAFSCHRIFT IN VOOR-RAED VOOR M.R PIETER DE VOIS [1]).

Dit 's blinde Pieters graf, die meer sagh sonder ooghen
Dan and're twee door vier. Hy stond op geen medooghen,
Oock voeghd' hem geen beklagh; sijn' onmacht was syn' macht,
Syn ongeval syn' vreughd; hij leefde in syn' gedacht
5 Dat door syn' handen sprack; hij sagh sich selfs van binnen,
Dat weinighe gebeurt versien van alle sinnen.
Van dat soet binnenste deeld' hij de Wereld mé
Soo mild, soo vriendelick als hem den Hemel dé.
Dat maeckt' hem niet schat-rijck; hij bleef 'er oock niet arm van,
10 ('Ten gaet niet altijd vast, een blind man is een arm man)
Syn liefste Ryckdom was Kunst en gunst van soet volck,
Dat synen lof verhief tot tuschen maen en wolck.
Maer 'twas niet hoogh genoegh: waer 't meer verstands gegeven,
'Thad sijnen held'ren naem ten Hemel toe gedreven.
15 Dat hadd hy ruijm verdient in . . . en veertigh jaer,
Met kostelick geluijd van Pyp en Boogh en Snaer.

---

[1]) K. b., I, 514.

Pieter de Vois was een leerling van Jan Pieters Sweelinck en woonde in de eerste jaren der 17de eeuw te Amsterdam, waar hij de maaltijden van den magistraat somtijds opluisterde door zijn vioolspel. (Vgl. Dr. P. Scheltema, *Aemstels Oudheid*, VI, blz. 195). In 1604 vertrok hij naar den Haag, waar hij spoedig daarna organist werd in de Groote of St. Jacobskerk. (Ongeveer in 1620 kocht „Mr. Pijeter de Voix, organist deser kercke", daar een graf; mededeeling van den Heer M. G. Wildeman te 's Gravenhage). Hij heeft die betrekking meer dan 40 jaren bekleed (zie vs. 15) en is den 20sten Mei 1654 overleden (*Dagb.*, 55). H. stelde den blinden musicus zeer hoog (t. a. p.) en schreef behalve dit gedicht nog een ander lijkdicht op hem, voordat hij gestorven was (zie op 4 Jan. 1652).

De zoon van Pieter, Alewijn Pietersz de Vois, † 1667, is organist geweest in de Domkerk te Utrecht en later in de St. Pieterskerk te Leiden. (Vgl. *Bouwsteenen*, *2de Jaarboek der Vereen. voor Noord-Nederlands Muziekgeschiedenis*, blz. 168, 170).

vs. 8 *hem* K. b.: *'t hem* — vs. 12 *lof* K. a.: *naem* — vs. 15 . . . . K. a: *vier*

Maer wat hij song of peep, hij kost nau ooren vinden
Die syn door-wetenschapp begrepen of besinden,
Besinden met verstand: soo voelden hij syn' lof
20 Voor 'tmeerendeel misduydt, en selden meer als grof.
Dat speet hem; en hy docht 'twas lang genoegh gestreden
Om blinde liefhebbers te brengen tot de reden;
En scheiden uijt het werck, en brack syn leven af,
En leij syn' vingeren te rusten in dit Graf.
25 Maer die die vingeren die wonderen de spreken,
Die wel-getoonde ziel is uijt haer huijs gestreken,
En hemelwaert gegaen: daer singht sij, soo sy song,
Haers Scheppers hoogen lof, met niewe keel en tong,
Daer werdt sij eerst verstaen, daer thoonts' in beter snaeren
30 Hoe loff'lick hier beneen haer' Hallelujas waren.
Nu sit de doove Wer'ld en schreidt haer selven blind
Om 'tgeen sij noyt te deegh en nu te laet versint.
En of sy 't niet verson, veel' siende kreup'le blinden
Bij desen Blinden man doen 't haer te wel bevinden.
35 Armoede maeckt vernuft: Soo gaet het inder tyd,
Men acht het goede niet, men zij het beste quijt.

9. May.

Le Sophiste resveur me dira ce qu'il veut [1]);
Ie trouue, apres m'auoir bien battu la ceruelle,
Que c'est le grand secret de jouïr, tant qu'on peut,
Des plaisirs innocens de la vie mortelle.

Hofwijck 10. May.

AD ILLUSTREM VIRUM, D. CONSTANTINUM HUGENIUM [2]).

Publica nos pietas olim ad spectacula duxit
Delphica, queis mos est solvere justa Deûm.
Sed sua difficilis subduxit lumina Apollo;
Ne patrii Solis cerneret ipse rogum.
5 *Splendida sic tristi pompa obvelata sub umbra*
Visa est; atque umbrae corpora visa mihi.
Excipit Hugenius suppletque illustria Phoebi
Munia; ne tantum nocte lateret opus.
Hic rediviva suo jam funera reddidit Orbi,
10 *Atque umbras clara luce redire facit.*

---

vs. 17 *ooren* K. a.: *oogen* — vs. 21 *gestreden* K. a.: *getreden* K. b. als boven. — vs. 27 *sij* — *sy* K. a.: *hy* — *hy* — vs. 29 *sij* K. a.: *hy* — vs. 32 *te deegh* K. b.: *bedacht*

[1]) Het HS. is bij de Korenbloemen. Het jaartal is onduidelijk.

[2]) Afgedrukt bij Schotel, t. a. p., *Aanteekeningen en Bijlagen*, blz. 27. Naar het HS. op de Leidsche Bibliotheek. H. teekende op den kant aan: R(ecepi) 11 Maij 1651. Zie blz. 254 en 256.

Nec mirum est, umbrae si post sua corpora durent:
Scilicet extincti funeris umbra manet.
In solidum accipio tam magni Nominis umbram:
Lumine quae splendet lux erit umbra tuo.
Anna Maria à Schurman.

EX ANGLICO ENCHIRIDIO FRANC. QUARLES. CENT. 2. 86 [1]).

Injuriâ si affectus es, fac vindices:
Sed fortiter. Contemne; et est incoeptum opus:
Condona; et est perfectum opus. Sub se jacet,
Quicumque non quamcumque supra injuriam est.
21. Iun.

IB. 55 [2]).

Si diues es, fac imperes pecuniae,
Ut illa ne imperet tibi. Si scis modum
Pecuniâ quo utare, jam seruit tibi:
Si forte nescis tute, jam seruis ei.
22. Iun.

NOCH OP DES HEEREN AVONDMAEL [3]).

Het kleed most wit en klaer, jae spier en sneew-wit zijn,
Daer med' ick op dijn' feest, Almachtighe, verschijn:
Maer 'tis een' sneew vol slijx, en 'tis een spier vol vuijlen
Die ick ter Maeltyd breng. Wat sal ick aengaen? schuijlen?
5 En schouwen dijn gesicht? De vygen van al 'tland
Zijn breede-bladen-loos tot mijner sonden schand.
Neen, Heer, ick bergh mij niet; ick wil van dij geberght zijn.
O, wilt het om dij selfs noch dese reis geverght zijn!
Ick sal haest sneew-wit zijn, soo ghijder maer toe doet
10 Den Ysop van dijn' Geest, de Looge van dijn bloed.
2. Iul. momento.

---

1) M. D., 408. In 2 HSS. Zie op 13 Jan. 1652.
Hath any one wronged thee? Be bravely reveng'd: Sleight it, and the work's begun; forgive it; and 't is finisht: he is below himselfe that is not above an Injury.
vs. 2 *incoeptum* 1 HS.: *affectum* als in M. D. — vs. 3 *perfectum* 1 HS: *effectum* als in M. D.

2) M D., 402. In 2 HSS.
If thou art rich, strive to commande thy money, lest she command thee: If thou know how to use her, she is thy Servant: If not, thou art her Slave.
vs. 2 *Si scis modum* 1 HS.: *pecuniâ* als in M. D. — vs. 4 *tute jam seruis ei* eerst: *servus es pecuniae* — vs. 3, 4 één HS.: *Si noris uti, ancillam habes pecuniam;*| *Si nescias, pecuniae tu seruus es* als in M. D.

3) K. b., I, 53. In K. a. is de titel: *Noch over* enz.

ΧΑΡΙΣ ΑΧΑΡΙΣ [1]).

Ab inde primae litis incunabulis
Quae foeda Diuas hactenus Matres necat,
Sarcire Pacem noctibus totis meis,
Totis diebus (quo labore, Dij sciunt)
5 Successu iniquo (cur iniquo, homines sciunt)
Conatus ore manuque Constanter fui.
Conatus autem quâ viâ, quibus modis?
Ipsis ijsdem quas querelarum pudor
Et fas et aequum et ipsa tandem veritas
10 Faustos bonosque utrique dictat partium.
Quid porro me fit? quas utrimque gratias,
Princeps amoris autor et concordiae,
Quam utrimque laudem, quale praemium fero?
Est ubi luto testâque vapulo, est ubi
15 Injuriarum pene plaustris obruor;
Vocor quod esse nemo me dixit bonus,
Negor esse quod fuisse me dicunt boni,
Quod desijsse pessimi mortalium.
Cogor renasci natus, ut viuam nouus;
20 Fit veritati vis ut et fiat mihi.
Hac, scilicet, mercede desudauimus,
Hoc Pax ligari gestiat coagulo,
Hoc forte fulcro, si labascit, non cadet.
His dira diris fascinata factio
25 His longa pestis expiata victimis
Serenitati publicae sternet viam.
Esto, et miserti hoc lege quâuis Dij velint.
Mihi nemo curam sanus inuideat mei.
Procul proterui et omnis in prauo siti
30 Hodierna mundi faex, nihil vobis volo
Commune mecum: taedet insolentiae
Calumniaeque praepudendarum artium,
Quibus (Britanna Mater, excipio libens
Meritoque nescium doli numen tuum)

---

[1]) M. D., 380.
Den 11den Aug. was eindelijk eene overeenkomst geteekend, waarbij de Prinses Royaal de Prinses van Oranje en den Keurvorst van Brandenburg als medegerechtigden tot de voogdij aannam. H. had steeds krachtig de belangen van Amalia van Solms voorgestaan; tot belooning werd hij door haar, in weerwil van zijn dringend verzoek, *niet* benoemd in den Raad van den Prins, waarin hij sedert den dood van Fredrik Hendrik niet officieel zitting had. Amalia liet den man, die haar in alles geholpen had, zonder eenige noodzakelijkheid in eene twijfelachtige positie. (Vgl. Jorissen, t. a. p., XC—C).

35 Quibus innocentem persecutis nunc quoque
Causas nocendi pace consumptas dolet;
Libet interesse saeculo, non huic meo,
Non huic subacto fraude; proximo libet,
Quod (si qua vatum est praescientiae fides)
40 Aureum futurum nunciat sidus nouum.
Pupille Princeps, regium pignus, Deûm
Propago, germen aureum, frutex
Beate, flos de flore Nassauio, spei
Culmen Batauae, grande sidus phosphorum,
45 De cinere Phoenix patrio Terris date,
Qui quod cietur fluctuum damno tuo
Beatus hac es hactenus quod nescias,
Appello puros innocentiae tuae
Fontes grauatus: quando tam felix dies
50 Patriae micabit, quâ loquentem te virum
Et gesta Patrum ruminantem sedulo,
Et gesta Matrum ponderantem sobrie,
Plaudens videbit; libere dicas rogo
(Si forte mecum sentias quod nunc boni)
55 Diuae Parenti, manibusque item meis,
Et posterorum, si quis est, superstiti,
Iniquitati rem fuisse proximam
Ingratitudinique congruam nimis,
Male consvlenti velle, consilivm seqvi.
60 Spondes, ocelle noster, an modo non negas?
Spondere responsurus interim siles;
At quasi loquare: nempe risus verba sunt,
Natiuaque a Parente utroque suauitas.
Hac spe resurgens, hac fide nixus fidem
65 Decusque honesti nominis saluum ratus
De caetero Tecvm loquar, donec loquar,
Et cum loqui desiero denuo loquar,
Qui, quando falli non potes, vides, vides,
Fallamne, quem falli vetas, fratrem bonum?
70 Fefellerimne vel malum sciens volens?
Pacemne procurauerim, an turbas magis?
Age qualis illa est cumque, quam posthac feres,
Ut veritas calumniam victrix fuget.
Fer ante finem saeculi sententiam,
75 Tremende Iudex Iudicum, Devs mevs.

Declinante febriculâ 14. et 15. Aug.

---

vs. 53 *videbit* M. D.: *videbis* — vs. 69 *fratrem bonum* eerst: *fratres bonos* — vs. 70 *malum* als in M. D. Het HS. heeft: *malos*

MIJN PYRAMIDE OP HOFWIJCK OM VEER. 2. SEPT. 1651 [1]).

Hier legh ick. 'tfelste weer dat sonn oyt sagh of maen
Heeft Boomen uyt den aerd, en mij ter aerd geslagen.
Ick was maer menschen werck; most ick het wederstaen?
Gods sterckste schepselen en hebben 't niet verdragen.

Hofwijck 2. Sept.

DOEL-DICHT [2]).

Diane vander Linden
En schiet niet mis dan blinden.
Voorts treftse all dat se siet:
Noch meen ick het soo niet;
5 Sij treft all wat haer aen siet;
Selfs alsse naer de maen siet,
De maen werdt daer om hoogh
Getroffen van haer oogh.
Hoe mistse dan de doelen?
10 Die hebben geen gevoelen,
En soo het witt haer sagh,
Sij raeckten 't all den dagh.
Want, sagh 't u, vander Linden,
Het sou met ons bevinden
15 Off 't veel verscheelt of niet
Dat een met vier-pijlen, of met vier pijlen schiet.

Hofwyck 4. Sept. ludibundus.

Audeo si vultis paribus certare sagittis [3]);
Quamque meis fidam viribus addo libens:
Vicero, si solis quatuor iaculamur utrimque,
Sin geminas addat Delia, succubui.

19. Sept. in Vitaulio.

---

[1]) Vgl. over die naald *Hofwyck*, vs. 693, vlgg., en over den storm, die haar omwierp, vs. 753, vlgg.

[2]) K. b., II, 200. In K. a. is de titel: *Doel-Dicht, op Hofwijck.*
Misschien was *Diane* eene dochter van den Haagschen predikant; zie blz. 259.
vs. 13–16 eerst:

Iae, schoone vander Linden,
Het witt souw met ons vinden
Hoe veel het scheelt of niet,
Of ghij met vier-pijlen, of met vier pijlen schiet.

[3]) vs. 1 *si vultis* eerst: *vobiscum* — vs. 3 *iaculamur* eerst: *certetur*

HOFWYCK [1]).

De groote webb is af; en 't Hof genoegh beschreven:
Eens moet het Hofwijck zijn. wie kent den draed van 't leven,
Hoe kort hij is, hoe taeij? de snaer die heldste luijdt,
Scheidt d'eerste menighmael van leven en van Luijt,
5 Verkracht en over-reckt, of met der tijd versleten.
'K hebb over-reckt geweest; maer ben'der deur gebeten:
Op 't slijten komt het aen; Twee dingen maken 't waer;
Of ick 't ontveinsen wouw, mijn' jaren en mijn haer.
En als de snaer begint te ves'len en te pluijsen,
10 Soo staet sij meestendeel op 't schielicke verhuijsen.
Wie weet of 't schielicke verhuijsen deser Ziel
Niet voor mijn' deur en staet? En of 't God soo beviel,
Sou Hofwijck onberijmt sijn' Stichter overleven,
En wijcken voor 't Voorhout? en soud' ick mij begeven,
15 Die anderen mijn' penn baldadigh hebb geleent?
Met reden eischte men de schuld van mijn gebeent,
Met reden schreefm'er op: „Hier light een Mann begraven,
„Die meende te volstaen met planten en met graven,
„De slechte boeren-konst, en moght de moeijte niet
20 „Sijn eighen maeckseltjen te cieren met een lied.
Myn sterven weet ick met lang leven niet te weeren;
Maer, leef ick weinigh meer, het Grafschrift will ick keeren,
En singhen wat ick poot, en rymen wat ick bouw,
Eer dese keel verschorr', eer dese penn verouw'.
25 'K will Hofwyck, als het is, 'k will Hofwyck, als 't sal wesen,
Den Vreemdelingh doen sien, den Hollander doen lesen.

---

[1]) K. b., I, 311. Zie over de uitgave van het gedicht de Inleiding, blz. XXIII, over het buiten zelf dl. III, 129.

Er zijn 2 HSS. van *Hofwyck*, beide in het bezit van den Heer Mr. W. J. Royaards van den Ham te Utrecht. Eén dier HSS., het klad, heeft bij het begin den datum 26 May 1650. Aan het andere HS., het net, zijn de opdracht en de gedichten, die in de uitgaven aan *Hofwyck* voorafgaan -- behalve de *Prosopoea* en *Kyckers Antwoord*, enz. — toegevoegd. Ook eene afbeelding van Hofwyck en eene teekening van Ph. Huygens, gedateerd 6 Dec. 1651, bevinden zich bij de papieren.

Daar de beide HSS. sedert eenigen tijd zoek zijn, moest de tekst der 1ste uitgave van *Hofwyck* hier worden afgedrukt.

Bij vs. 2 in marg.: Vita quam sit brevis, simul cogita. *Plaut. Most.* 3, 2. Omnia quae ventura sunt, in incerto jacent. protinus vive. *Sen. de brev.* Οὐκ ἐπίστασθε τὸ τῆς αὔριον· ποία γὰρ ἡ ζωὴ ὑμῶν; Ἀτμὶς γάρ ἐστιν ἡ πρὸς ὀλίγον φαινομένη, ἔπειτα δὲ ἀφανιζομένη. *Jac.* 4 . 14. — vs. 9: Hoc quod senectus vocatur, pauci sunt circuitus annorum. *Sen. Cons. ad. Marc.* Cum celeritate temporis, utendi velocitate certandum est. *Ibid.* — vs. 11: Quis est tam stultus, quamvis sit adolescens, cui exploratum se ad vesperam esse victurum? *Cic. Cat. maj.* Quis scit an adjicient hodiernae crastina summae Tempora Dii Superi? *Hor.* — vs. 24: Velut ex torrente rapido, nec semper casuro, cito hauriendum est. *Sen. de brev.*

vs. 24 *eer* K. a.: *en*

Soo swack is menschen-werck, het duert min als papier.
De tyd slyt struyck en steen: eens salmen seggen, hier,
Hier was 't daer Hofwyck stond, nu Puyn en Queeck en Aerde.
30 En dan sal Hofwyck noch staen bloeyen in sijn' waerde:
Ja, waerde, sooder oyt yet waerdighs van myn' hand
De jaren heeft verduert en ouderdomm vermant.

In Holland, wat een Land! Noord-Holland, wat een Landje!
In Delfland, wat een' kley! in Voorburgh, wat een sandje!
A. 35 Aen 't Coets-pad, wat een wegh! aen 't water, wat een' Vlied!
Aen all dat lieffelick of vrolick rieckt of siet,
Daer lagh een brockje vets, daer lagh een blockje magers,
Een beetje voor het vee, een treedje voor de Jagers;
Daer lagh, dat schickelick gevoeght hadd heel aen een,
40 Maer van het groote spoor verscheiden lagh in tween:
Het spoor en Vrouw Natuer verstonden hier den and'ren,
Ten Zuyden lagh de Wey; op 't Noorderlick verand'ren
Van Wey in drooghe kroft, daer deelde 't spoor het scheel,
Gelijck de Riem een' Mann in op en onder-deel,
45 In Broeck en Wambas scheidt. Daer hoefde geen bedencken
Op yeder deels gebruyck: de kley scheen my te wencken,
En raedde stommelingh, sy was ten Boomgaerd nutt,
Mits met een wilde muer gemantelt en geschutt:
De kroft en eischte niet als vruchteloose boomen,
50 Die sy pas machtigh waer in wel-geElste Zoomen.
Elck heeft syn' keur voldaen, hier 't Wilde, daer het Tamm,
Een yeder heeft volbrocht het geen hy onder nam.
Lett, Ouders, en lett scherp op 't keuren van uw' gronden.
Veel' hebben sich vergeefs 't verkrachten onderwonden
55 Van kinderen verstand met onverstand getucht;
Veel' hebben wreedelick in eeuwigh' ongenucht

Bij vs. 27 in marg.: Tabida consumit ferrum lapidemque vetustas; Scripta ferunt annos. *Ovid. de Pont. El.* 8. Caetera fragilia et caduca, non minus quam ipsi homines, occidunt desinuntque. *Plin.* 11. *ep.* 10. Quicquid est hoc temporis futilis et caduci, studiis proferamus: et quatenus nobis denegatur diu vivere, relinquamus aliquid quo nos vixisse testemur. *Id.* 3. *ep.* 7. — vs. 31: Si qua fides arti, quam longo fecimus usu. *Ovid.* — vs. 33: Praedium, si poteris, in meridiem spectet, loco salubri: et oppidum validum prope siet, et amnis qua naves ambulent, aut via bona celebrisque. *Cat. de Re Rust.* — vs. 56: *ψυχῇ βίαιον οὐδὲν ἔμμενον μάθημα. Plat.* 7. *de Rep.* Illud in primis testandum est, nihil praecepta atque artes valere, nisi adjuvante naturâ: quapropter ei cui defecerit ingenium, non magis haec scripta sunt, quam de agrorum cultura sterilibus terris. *Quint. prooem. l.* 1. *Inst.* Male respondent coacta ingenia: reluctante naturâ irritus conatus est. *Sen de Tranq.* *Διὰ τὸ μήτε προαιρέσεις ἅπαντας ὁμοίας ἔχειν, μήτε φύσεις. Dion. Ital. l.* 2. Οὕτως *ἰσχυρόν τι καὶ ἀκίνητον ἡ φύσις ἡ ἀνθρωπίνη. Epict.* In hoc potissimum sita est hominum felicitas ut quisque ad hoc applicetur, ad quod natura compositus est. *Erasm. lib.* 24. *Epist.* 5.

vs. 34: *Delfland* K. a.: *Rhynland* — vs. 44 *de* K. a.: *een*

Gekluystert en geboeyt wel draghbare vernuften;
Maer die ondraghbaerlick haer's levens tyd versuften
In onwerck; dat is werck haer' driften onbevoeght,
60 Haer' krachten ongelijck: veel' hebben sich verploeght,
Verweven, of verschaeft, en geen bedydt van allen;
Die Staet of Letter-volck, of Krijghsluy konden vallen,
En zyn 't geluckelick, en zyn 't ter eer en baet
Van eighen en gemeen, van Huysgesinn en Staet.
65 Het scheel alsoo gedeelt door my en door sich selven,
Quam 't op de spaden aen: myn' eerste sorgh was, delven.
Noch was 't de tweede maer: d'eerst' had wat meerders in:
Tot werck hoort overslagh, tot weldoen goed versinn.
My docht, papieren blad was licht genoegh te kryghen,
70 En daer bleef 's ruym genoegh voor peper en voor vygen,
Of ick 's een' riem verkladd' en aen myn' droomen hingh:
'K sagh menigh misverstand, en redenloosigh dingh
Des werelds aengesicht mismaken en onteeren,
Gelijck een' schoone Vrouw lydt van verbrodde kleeren;
75 'K sagh 't schoonste geld in 't slyck geworpen by gevall,
'K vond allom niewen druck van Kostelicker Mall
Dan ick hebb doodt gerymt, of, mogelick, doen leven:
En all dit ongevall wist ick syn' naem te geven:
'T hiet Na-docht, soo my docht; en 't was gespaert papier,
80 'T was noch yet oolickers, 't was een onkundigh fier,
Een' stout' onwetenheid, die niet en kost als waghen,
Om dat sy liever wouw niet twyfelen dan vragen.
Ick twyffelden en vraegde, en ley myn' rouwe stoff
Voor ooghen die ick wist met vollen danck en lof
85 Stoff als de myne was te hebben helpen keuren,
En oorbaerlick versnyen, niet snipperen, noch scheuren.
Maer all myn recht was myn, ick hiel een woord in 't vat;
De Land-Heer had wat wills, en d'onderwyser wat.
De konst leed geen geweld, maer liet sich wel wat recken
90 Ter liefde van myn' lust. En soo van dusend trecken
Bleef d'een en d'ander vast; en van dat af en aen

Bij vs. 60 in marg.: Potest ingenium fortissimum ac beatissimum sub qualibet cute latere: Potest ex casa vir magnus exire: Potest et ex deformi humilique corpusculo formosus ac magnus animus. *Sen. ep.* 66. — vs. 68: *Μελέτη τὸ πᾶν.* — vs. 72: Hoc ipsum maximum artificium est, in arte sua posse alienis exemplis uti. Nam rerum omnium imperiti, qui unicujusque rei de rebus ante gestis exempla petere non possunt, hi per imprudentiam facillime deducuntur in fraudem. At hi qui sciunt quid aliis acciderit, facile ex rerum eventibus suis possunt rationibus providere. *Cic. Rhet. nov. l.* 4. — vs. 79: Desperatissimum perfugium est, se imprudentem fecisse. *Cic. in Verr.* 2. — vs. 80: *Φιλόνεικοι, καὶ μέγιστον εἶναι νομίζοντες κακὸν, τὸ μετατίθεσθαι πρὸς τὰ βελτίω. Gal. de opt. doc. gen.*

vs. 63 *zyn 't ter* K. a.: *zijn ter*

Bleef yet lichamelijx in 't swart en 't witte staen;
Een ding dat Armen hadd en Schouderen en Beenen,
Een redelick gestell van 't Hoofd af tot de Teenen,
95 Soo veel my duncken moght. En nu stond Boom aen Boom,
Daer Boom aen Boom sou staen; nu gingh ick inden toom
Van voor-raed en bescheid, en, hoe 't sich nae moght schicken,
Ick hiel myn' plicht voldaen met gissen en met micken.
Soo verr gaet menschen-macht in allerley belang;
100 Beraden, overslaen syn' volle stade lang,
Meer eischt men hem vergeefs. maer 't lang heeft ook syn' maten:
Die lang doen kan en magh, moet oock eens konnen laten:
Is 't overdencken goed, het over dencken niet:
Hy siet sijn selven uyt, die all te lang doorsiet:
105 Ons oogh verdrinckt in 't werck daer 't moed in is geswommen,
En ons vernuft beswymt gelijck die, hoogh geklommen,
Met schrick te rugge sien, en weten niet waer heen,
Om hals en been geheel te brengen naer bene'en.
Soo raeckt men byster 's weegs in 't soecken van veel' weghen,
110 En daer en komt geen end van stadigh overwegen:
Die altijd willen doen en hebben noyt gedaen;
'T schael-tongesken moet eens in 't huysken blyven staen.
Doe 't kind geboren was, hoe 't afliep met sijn' luren,
Sijn' swachtels en sijn' wiegh, soud' hier wat langer duren
115 Dan 't yemand lusten moght; en van die eerste jeughd
En smaken meestendeel maer ouderen de vreughd:
Vreughd, die de Niewicheid en Hoop alleen doen leven,
Die self den ouderen ten einde werck begeven;
Waer op volght ongevoel van wellust, doove plaegh,
120 Daer van ick (ick bekent 't) mijn kindsch gedeelte draegh.
Nu, 't kind is jong geweest, en 't is gebracht aen 't groeyen,
Aen 't bloeijen metter tijd: 'k hebb' niemand te bemoeyen,
Met wat het tien jaer lang te queecken heeft gekost:
De Wijsen eten met, de gecken doen den kost.
125 Komt, wijsen, eet met mij, ick sal u niet beswaren
Als met wel-gaere spijs en wel-betaelde waren.
Ick will u Hofwijck doen aenschouwen, of 't te nacht,
Gelijck als duyvels-brood, te voorschijn waer gebracht:

Bij vs. 99 in marg.: Ne incognita pro cognitis habeamus, eisque temere assentiamur; quod vitium effugere qui volet (omnes autem velle debent) adhibebit ad considerandas res et tempus et diligentiam. *Cic.* 1. *off.* Agere volentem semper meditari decet. *Auson.* — vs. 103: Apelles dixit, omnia sibi cum Protogene paria esse, aut illi meliora. Sed uno se praestare, quod manum de tabula nesciret tollere: memorabili praecepto: nocere saepe nimiam diligentiam. *Plin.* 35 . 10. — vs. 110: Μὴ γὰρ οἰώμεθα τέλος ἡμῶν εἶναι τῶν νῦν, τὴν πάντων ἡμῶν ἀπορίαν. *Plat. in Phileb.* — vs. 119: Humanas oblimat copia mentes. *Claud.* 3. *Rapt. Pros.* ὑφορῶμαι τὸν κόρον, ὡς τὸ ἡδὺ λύοντα, καὶ πᾶσιν ἐναντιούμενον τοῖς καλοῖς. *Nazianz. ep.* 179. — vs. 120: Puerile.

Iae meer, ick wil het u, en my oock, doen betreden,
130 Als waer ons' gisteren een' gansche eew geleden:
'K wil met kinds kinderen goed deelen voor myn' dood,
Als waer ick Grootevaer en twee drij mael soo groot.
Het wereldsche besitt en is toch niet als droomen,
En of 't gekomen is, of mogelick te komen,
135 'T en is maer binnen ons het ghen' het schynt of is,
'T zy by voor-sieninghen of by geheugheniss.
Dus sal dan Hofwyck zijn, neen (wy zijn hondert jaren
Geboren naer den dagh dat wy geboren waren)
Dus sien wy Hofwyck staen: Ten Noorden van 't groot spoor
140 Nae Voorburgh, 't schoone Dorp (of seght'er, Steedje, voor)
N.O.P. Light een aensienlijck Bosch in mindere gesneden:
Vraeght naerde lengde niet by Roeden of by Treden:
Die aen den ingangh staet en siet den uytgang niet,
En 't eind is verr genoegh daer 't oogh geen eind en siet.
145 Een' tamme wilderniss van woeste Schicklickheden;
Soo noemt sich dit vertreck, ter liefde vande Reden
En gulde middelmaet, die ick soo waerdigh houw.
Te tamm waer all te stijff, te wild waer all te rouw;
Daer is wat tuschen tween, dat tweederhands begeeren
150 Voldoen kan, tamm en wild, en dit door dat vermeeren:
Gelijck wat etens dorst, wat drinckens honger maeckt;
Gelijck lang slapen weckt en lang gewaeck vervaeckt.
O.P. Den tammen lust voldoen vier wonderlicke dreven
Van Eicken saegbaer hout, van Boomen die daer streven
155 Om dickte byder aerd, om hooghten inde lucht,
Om breedten onder weegh en groen en koel gerucht.
'K hebb saegbaer hout genoemt: maer laet het niemand wagen
Myn Trouw-verlaet t'ontdoen, myn' Dreven om te saghen.
Daer 's Pottgeld, soo men 't heet; siet dit voort Poot-geld aen.
160 Ick segg' het eew voor eew, Kinds-kinderen, laet staen,
En brandt of warmt u niet aen hout dat ick hiet waschen:
Ondanckbaer erffeniss en is niet af te waschen:
Ten minsten moet hy doen het gheen de Sterver hiet,
Die 't leven door hem kreegh en van syn' sweet geniet.
165 Twee dinghen scheid ick uyt, het derde moet ick dulden.
Onschuldigh Brood-gebreck sal u voor eerst ontschulden:

Bij vs. 136 in marg.: Exigua pars est vitae quam nos vivimus. *Sen. de Brev.* Praeteritum tempus pro modo suo longum, futurum autem infinitum est: praesens tempus breve, et semper in partem utramque mutabile, cum et a praeterito relinquatur, et transeat in futurum. *Eumen. Rhet. Paneg. Const.* — vs. 148: Μηδὲν ὑπὲρ τὸ μέτρον. *Anth. l.* 4. Πάντων μετ' ἄριστα. *Theogn.* Μηδὲν ἄγαν, τῶν ἑπτὰ σοφῶν ὁ σοφώτατος εἶπεν. *Anth. l.* 2. — vs. 158: Fideicommissum.

vs. 134 *'t* niet in de 1ste uitg., wel in K. a.

Den allerlesten nood is buyten alle wett;
Gods Coningh heeft syn maegh met Autaer-brood ontsett:
Maer welvaert doll gespilt is verr van myn medooghen:
170 Hy is noyt bystand waerd die noyt heeft willen dooghen.
Daer aen volght ouderdom van Eicken die vergaen:
Men spaertse te vergeefs die niet en konnen staen.
Maer daer den ouden stamm ontstaet, staet haest een jonge:
Soo sal myn na-kinds kind, schoon ick het niet bedonge,
175 Gedencken, daer een mann in 't vechten wert gevelt,
Dat daet'lick inde ry een versch mann werdt herstelt.
Oock staet de wereld soo; die schael moet even dryven;
Pas soo veel schepsels niew verschynen als ontlyven;
Of 't waer een le'eghe wer'ld, daer in wy Borgers zyn,
180 Of lang waers' overkropt, geborsten vande pyn.
'T lest (dat ick lyden moet) is 't all gemeene lyden
Van 's Vaderlands verderf. Staen die bebloedde tyden
In 't eewighe beschick van Gods voorsienigheid:
Moet Holland eens niet zijn, of Niet zijn; is 't geseit
185 By, diens sien seggen is, en seggen doen, en heden
En morghen 't selfde punt, dat Holland weer bestreden,
Weer overstreden zy, weer werdde soo het was,
Doe 't in syn' kolen smoockt' en smoorden in syn' ass;
Moet dat rad noch eens om; broeyt Spagnen noch een' toelegh
190 Van Thiende-penningh-dwangh, en leght het maer de roe wegh
Tot dat het onvoorsiens sijn' geesseling hervatt',
En drijv' ons tot den keur van mutsaerd en van Rad,
Of van versworen trouw en van versaeckt gevoelen;
Sal sich dat heete bloed noch eens op 't onse koelen;
195 (God zy genadigher, en weer' den droeven dagh)
Dan is mijn will geen will; en, als heel Holland lagh,
En waer 't niet redelick dat Hofwijck over end stond;
Van nu af schrabb ick uyt wat in mijn Testament stond:
Als 't Vaderland vergaet zijn mijn' voor-sorghen uyt:
200 'T is reden dat de vracht versincke met de schuyt.
Soo zijn 't vier dreven dan, en altoos weer vier dreven,
Die 't Bosch verr en naer by sijn prachtighst aensien geven:
Als ick soo spreken magh, van bijds viermael 't Voorhout,
Van verre 't hooge groen van 't Mast en Liesen hout.
205 Breda vergeve my en oock den Haegh dit roemen,
Hier derv ick 't Eicken loof by 't Linden blad wel noemen:
Daer sien ick niet als Mast, en Eick, en Elst en Berck;
Tot mijnent 't selve groen, en even 't selve werck.

Bij vs. 177 in marg.: Observa orbem rerum in se remeantium, videbis in hoc mundo nihil extingui. *Sen. ep.* 36.

vs. 167: *Den allerlesten* K. a.: *En, d'allerleste*

Hier buijg ick voor Breda; mijn' Masten zijn haer' kind'ren:
210 'T heeft Frederick belieft sijn hout-gewasch te mind'ren,
Om 't mijne te versien: 't zijn Jofferen van 't Land,
Mijns Vaders vaderland, die ick hebb voortgeplant:
'K segg Jofferen, noch eens: 'k mochts' ed'le wijfjes noemen;
Bredaesche wijfjes, jae; maer die ick derve roemen
215 Op Hofwijck Haeghs gemaeckt te hebben en Hof-wijs:
Daer warren s' onder een als overgroeyend rijs:
Hier staen sy zedighlick en proncken daer sy stonden,
Does' eerst verhijlickten aen 't Sand-schap mijner gronden:
Daer staen 's in 't wild gerucht van kinders kind'ren; hier
220 Als maegden, sonder meid of kinderen getier.
'K laet yeder overslaen welck zijn de liefste gasten,
Gevolgde of ongevolgd': ick derf 't niet ondertasten;
Men kryght'er sulck' en sulck', en houdt sich wel te vre'en,
Maer, heeft uw gast geen' sleep van aenhangh, soeckt'er geen.
225 Dit volckjen hebb ick t'huys gehaelt, als kale wichten,
En vander jeughd gefockt en voor my leeren swichten.
Neemt dat ick Rhee of Hind gerooft hebb' uyt het wald,
En in mijn' wildbaen ruijm en lieffelick gestalt.
Soo ben ick altoos t'huys, en altijd by de dieren,
230 Die t'harent Mensch noch Beest, maer my tot mijnent vieren.
Neemt dat ick uyt Brasil Tapouijers hebb' ontleent,
En blinde Heidenen met Christen melck gespeent:
'T is swart volck, maer dat swart is vell-diep, en van binnen
Maeck ickse myns gelijck; dienstbaer in blancke sinnen:
235 Soo passen 's op 't gemack van diese voet en houdt.
Soo doen myn' Bruyntjens oock, myn Wyfjens uyt het woud:
Besiet hoe vriendelick sy my staen en beluymen:
Als seiden sy, Lands-heer, geniet ons' groene pluymen:
Is 't heet, wy keeren u 't beswaren van den dagh;
240 Is 't koud, wy decken u voor all dat nypen magh,
En onse dienstbaerheid hanght aen geen' Jaer-getijden;
Daer dient'er by de Maend; wy konnen doen en lyden
Het rond jaer uyt en in met eenerley gelaet
Wat Eicken, 't stercke blad, nauw 's Somers uyt en staet;
245 Ia, dese trouw munt uyt en spant haer' fierste krachten
In 't felste vande locht, in 't langste vande nachten:
Maeckt staet op vrienden, die op voorspoed niet en gaen,
Maer inden tegenspoed als kop're muren staen.
S.S. Twee troppen tell ick hier die sulcken tale spreken,
250 En kruijs-weeghs over een myn Bosch in vieren breken.

Bij vs. 239 in marg.: Τὸ βάρος τῆς ἡμέρας. *Matth.* 20.12.

vs. 229: *altijd* K. a.: *altoos*

Soo most de deeling zijn; dat weet de minste Cock,
En all dat oijt ontsagh eens Hovemeesters stock.
Twee schot'len eener sopp op eene zij te schicken!
Daer soud' een' swanger Vrouw, jae berghen van verschricken:
255 Ten minsten slaet het een den hongers lust ter neer.
Soo fier is 't keel-gat self, soo speelt het oock den Heer:
Ick swijgh van andere, die oock haer weetjen weten,
En houden haer gebruijck soo kostelick als eten.
'K hebb dan op 't Cruys gepast, gelijck 't de dis-konst noemt:
260 En vraeght ghy of ick 's my met reden hebb beroemt?
Lett op den overhoeck; ghy vindt hem naer den regel
In evenredigheid soo vierkant als een tegel:
T. Dat doet een Eicken block, verstaet een perck van groen,
Daer Eickjens Nutt, Vermaeck en Heerlickheid voldoen;
265 Hegh-houtje recht en kromm, dat om de seven jaren
Sijn' Meester leert hoe soet genieten is en sparen,
(Elck inde middelmaet en ten besetten tijd)
Hoe goet een kleedsel is dat dient en niet en slijt,
Dat, zijnde, warm en koel, niet zijnde, warm kan maken.
270 Soo doen mijn Eickentjens; Ick laet den Honds-dagh blaken
Op 't steilste vanden Noen; Ick laet het Noorder guer
Sijn' scherpste buijen toe, mijn groene dack en muer
Belett my wederzijds het sweeten en het beven:
En inde leckernij van dit staegh-stervend leven
275 Hebb ick altoos getelt het dobbele geniet
Van yet verheughelix op 't kantjen van 't verdriet;
Op 't kantjen sonder schroom; soo dat vast and're smaken
Het ghene my genaeckt en niet en kan geraken.
'T zij goed' of quade sinn, ick voel mijn' voorspoed bet,
280 Als yemands tegenspoed daer nevens werdt gesett.
Ick scheppe geen vermaeck in mijnes naesten lijden:
Maer, als hij 't lijden moet, soo kan ick my verblijden
In dat ick 't niet en lij. Geeft mij een blockje land,
Een Eiland als een' vuijst, bezeet van allen kant;
285 Bezeet van sulcken diep, dat op het minste blasen
Sijn' holle baren stouwt gelijck de groote dwasen,
Die met bergh over bergh ten Hemel wilden gaen,
En grijpen naer de Sonn en treden op de Maen;
Geeft my dat Eyland rijck van Beemden en van Koren,
290 Geeft my een huijs daer in om weelde te bekoren,

Bij vs. 274 in marg.: *Τί τούτου χάρμα μεῖζον ἂν λάβοις ποτὲ* Τοῦ *γῆς ἐπιψαύσανθ' ὑπὸ στέγῃ πυκνῇ ἀκοῦσαι ψεκάδος εὑδούσῃ φρενί. Soph. ap. Stob.* — vs. 281: Non quia vexari quenquam est jucunda voluptas, Sed quibus ipse malis careas, quia cernere suave est. *Lucr. lib.* 2.

Geeft my Bosch om dat Huijs, en langs mijn steile strand
Of opgeworpen Hout, of uyt de konst geplantt;
Siet my daer wandelen vrij van den brand van 't Zuyen,
Van Oost en Wester vlaegh en vande Noorder buyen;
295 Siet my daer sorgeloos van d'een' en d'ander hoeck
Vertreden mijn gepeins, of oock een beter Boeck,
Eens wijsen mans gepeins, terwijl een' vloot van Zeilen,
Die storm en holle Zee den anderen toe keilen,
Gedreight werdt gangh voor gangh met 's levens lesten krack
300 Op mijner Stranden klipp; denckt of ick mijn gemack
Afsteken sie als witt by 't swart van die elende;
Denckt of ick my rondom, als in mijn' roosen, wende;
Terwijl dat arme volck de handen van 't geschrobb
Van touw en takel zeer ten duijst'ren hemel op
305 Met kromme knijen streckt: denckt of 't mijn' lust verdobbelt
Dat ick soo veiligh sitt, en mijns gelijck soo tobbelt,
Soo dobbelt om sijn lijf. Soo gaet het allerweeghs,
Hoe dichter onlust is by wellust, hoe meer deeghs.
En soo doet Vrouw Natuer, in vele van haer' wercken,
310 Het wederstrijdighe door 't strijdighe verstercken:
Soo werdt de kelder warm als 't ijs in 't water leit,
Soo wert de kelder kout als 't Somer-veld verheidt:
Soo sitt ick in mijn' kluys van Eicken, in mijn kluisje,
In mijn' gevonden hoeck, mijn ongevonden huijsje;
315 Hoe 't buyten bangher brandt, hoe koeler en min bangh,
Hoe 't buyten wilder waeyt, hoe louwer, inden drang
Van blaertjens die ick hoor rondom my henen ruyschen,
Maer als de baren doen die op mijn' klippen bruijschen,
En doen my minder leed dan of sij 't niet en de'en,
320 Om dat ick ongemack verneem en lijde's geen.
Wat scheelt het of mij dit een Bosjen of een Boss doet?
Wie leeft van overschot? de weide die den Oss voedt
Is voor hem all' de wer'ld, en hondert merghen gras
En doet hem niet meer nuts dan of 't 'er niet en was;
325 En duysend roeden houts en sou my niet meer strecken,
Dan minder, die my hier verlustigen en decken.
Kost yeder dat verstaen, wat waer de giericheid
In haer holl kaeck-gebeent een schoon gebitt geleit?

Bij vs. 301 in marg.: Suave mari in magno, turbantibus aequora ventis, E terra magnum alterius spectare laborem. *Lucr. lib.* 2. Curae est sua cuique voluptas: Haec quoque ab alterius grata dolore venit. *Ovid.* — vs. 305: *Ὡς ἡδὺ τὴν θάλατταν ἄποθεν γῆς ὁρᾶν, Ὦ μήτηρ, ἐστὶ μὴ πλέοντα μηδαμῶς. Menand.* — vs. 320: Mea sine parte pericli. *Lucr.* 2. — vs. 322: *Luc.* 12 . 15.

vs. 297 *Eens wijsen* K. b.: *Een wijser* — vs. 301 *witt* K. a.: *'t wit*

Noch werdt myn' kleinicheid geboett met ander voordeel:
330 De mensch is altoos mensch; neempt rijp en onrijp oordeel,
Neemt sinnen oud of jongh; soo menigh als wy zijn,
Veranderen geeft vreughd, en, niet verand'ren pijn.
Die vreughd is in mijn' macht, die pijne kan ick schouwen,
Soo haest mijn' keure my will schijnen te berouwen;
335 Gelijck de siecke mann het eene Bedd verveelt,
Tot dat hy 't ander proeft, en dat het niet en scheelt
Van 't eerste sijn gemack. soo ruijl ick Berck voor Eicken,
En Elst voor Bercken-bosch. Beij kan ick soo bereicken,
Dat dit voor onder, dat voor opper-kleed verstreckt,
340 Dat ghen' als mantel, dit als Broeck en Wambas deckt.
V. De Bercken staen om mij als Toortsen, die in Kercken
Niet half soo dienstigh staen en druippen op de Sercken,
Blanck-stammigh is de Boom, gelijck 't was vande Bije
Sijn maker werdt onthaelt; noch is 't veel dat ick 't sie,
345 Soo duyster is 't in 't groen, soo groen is 't in den duyster,
Den duyster, daer ontrent de flickerigste luijster
Van Wolle-weverij, die t'huys mijn' muren deckt,
Nau voor een' schaduwe van somer-groente streckt.
Wat magh de sotte konst haer selven onderwinden?
350 Haer uytterste geweld is qualick werck van blinden
Bij 't minste Bercken-blad, den minsten Elsen-tack,
Mijn' muer-tapijten hier, mijn' sold'ring en mijn dack.
In dese wonderen bergh ick de soeticheden
Van mijn' gesnoepten tijd: hier spreeck ick met de Reden,
355 Met mij, met d'eenigheid, met vrienden verr van mij,
Met eewen, goed of quaed, te komen, of verbij.
Maer 't is altoos geen ernst: ick hoord'er oock wel spreken;
Soo sich een vriend met mij in 't groene komt versteken,
En op de prate-banck van zoden daer geplantt
360 Sijn uertjens wagen will en helpense van kant.
Neemt een' gelickeniss tot keers-licht van mijn' reden:
De Peerel-vischer duijckt tot dat hy gansch beneden
Den Bodem van de Cuyp die 't zilte Zee-natt houdt
Geluckelick betreedt en als sijn' acker bouwt.
365 Daer tast en grabbelt hy naer Oesters, die haer' schalen
En daer sy groot af gaen sijns lijfs gevaer betalen:
Maer 't is niet altoos prijs in sulcken Loterij:
De Nieten zijn te veel: noch is de Vischer blij,

Bij vs. 332 in marg.: Dulcis mixtura bonorum. *Corn. Gall. E.* 1. — vs. 335: Sunt enim quaedam, quae corpus quoque nostrum cum quodam dolore delectant: ut versare se, et mutare nondum fessum latus, et alio atque alio positu ventilari. *Sen. de Tranq.* — vs. 350: *οὐδὲ Σολομὼν ὡς ἓν τούτων. Matth.* 6.29. — vs. 354: Commodius nihil est, quam semper cum sapientia loqui. *Petron.*

Als baet by lasten komt, en d'een den ander' draghen.
370 Die in mijn' groene Meer met my den brand der daghen,
Of booser weer ontsitt, is hier als op den grond
Van een' ontstelde Zee: de baren, boven rond,
Gaen als 't den wind behaeght; beneden is 't still water;
Daer soeck ick peerelen, ick en mijn mede-prater;
375 Maer beter peerelen dan daer den Indiaen
Sijn' adem om verkracht, en hanghts' ons Vrow-volck aen;
Die kralen zijn maer kalck: by d'onse niet te tellen,
By d'onse maer Ayuyn van schilferen en vellen,
By d'onse maer Schotsch goed. Ons' peerelen zijn puijck
380 Van Deughd of Wetenschapp, bei dingen van gebruijck:
Die soecken wy in 't still, in 't groen diep mijner baren,
Mijn' Zee van bladeren, die wy wel hooren baren
En ruijschen over ons, maer die ons niet en deert.
Daer vischen wy somtijds yet dat ons sticht of leert;
385 Daer mischen wy somtijds dat stichten kan of leeren;
Gedachten gaen als wind, en buytelen en keeren,
En springen Oost uijt West, eer dat hij 't weet die denckt,
Eer dat hy met een oogh of met een oogh-scheel wenckt:
Soo sliptmen lichtelick van goed' in slechter sinnen,
390 Die dan uyt d'eene Webb een' andere verspinnen,
En warren in een' knoop van soete voddery.
Dat 's dan een mis-slagh van verloren Visschery,
Een' Schotsche Peerel, of een' Oester-schelp die holl is:
Soo komt het dat de mensch strax zedigh en strax doll is:
395 Jae, neemt van 't stadighste; 't schijnt levend Vleesch en Bloed,
En all' de menschlickheid beweeght by Ebb en Vloed:
Ernst will getempert zijn, Jock wild'er onder wesen:
Ick hebb het soo gesien, ick hebb het soo gelesen;
Wy zijn geen' Engelen: De Reden doet haer best,
400 Maer 't wispeltureloos en komt niet als op 't lest.
'K will uyt mijn' Bossjens niet; daer is noch wat te hooren.
Is 't mogelick voorby, het tuijt noch in mijn' Ooren.
'K spreeck van geen' Nachtegael; die heeft'er oock sijn nest,
En maeckt'er meer geschals dan all' de vlugge rest:
405 'K spreeck van gevogelte met kostelicker veeren,
Veel aerdiger gebeckt en in veel langer kleeren.
Voor allen noem ick een' Utricia voor all,
Ons' Swaen, of ons' Swaeninn, of hoemens' heeten sal.

Bij vs. 386 in marg.: *Τάχιστον νοῦς, διὰ παντὸς γὰρ τρέχει. Thales ap. Laërt. lib.* I. Animo nihil non eodem quo intendit momento pervium est, sideribus velociori. *Sen.* 2. *de Benef.* — vs. 389: Difficillimum est sobriam invenire mentem, et quae suis jugiter intenta sit objectis. *Max. Tyr. diss.* I.

vs. 378 *schilferen en vellen* K. b.: *schilferende schellen*

Die hebb ick hier gehoort, die dunckt my noch te hooren,
410 Die hebb ick hier gesien de Nachtegalen stooren,
Gelijck de Morgenstond de fierste Sterren stoort,
En houdt alleen het Veld en vleidt sich met die moord,
En pronckt met dat gesagh. Aensienlicxte der Vrouwen,
Aenhoorlixte daer toe; ick hebb 't soo wel onthouwen
415 Wat dat ghy schoon geschals gemaeckt hebt in dit groen,
In dit still-wilde louw, dat ick 't u noch hoor doen,
Noch voor de waerheid houw, dat van mijn' beste boomen
De beste naer uw' keel mijn Bosch in zijn gekomen,
Noch voor mirakel houw, hoe 't mog'lick is geweest
420 Dat daer gelegert hebb' soo veelerhande Beest
Als ghy d'er hebt gelockt; waer d'Olijfanten stonden,
Waer Dromedarisen en Kemels ruijmte vonden,
Waer d'Esel en de Bock, het Vercken en den Uijl,
Want, liegh ick van haer' komst soo valt d'historij vuijl,
425 Die haer' komst van eertijds op 't spel der Grieckschen velen
De wereld heeft verthoont met min gewelds van kelen.
Maer ick verdien geloof van 't Vercken en den Bock,
Van d'Esel en den Uijl, die uw gesangh betrock;
Daer hebb ick menigh mael getuijgh af moeten wesen,
430 En schrick'er nu noch voor, en voel mijn haer geresen,
Als 't mij te voren komt, 't onlijdelick gehoor
Van Beesten Mensch-gelijck, dat's Menschen sonder oor.
Sij staen mij inden wegh, sij wegen mij op 't herte,
En, zijn sij onvernoeght, drij vierendeel der smerte
435 Gevoel ick ruijm en suer: sij wenschen sich 't gat uyt,
Ick wensch haer daer geen' tang gekent werdt uyt een' Luijt.
Men wenscht haer inde Hell; maer ick en ben soo fell niet;
Daer is een ander Hell, of die wat naer de Hell siet,
De boven aerdsche Hell, de Hell van misverstand,
440 Van Kercken-scheuringhen, van twist in stadt en Land,
Van onminn tuschen Bloed en Swagerschap om erf-quaed,
Dat heden erf-goed heet; en all dat op den kerf staet
Van tweespalds vuijl bedrijf: daer voegense wel by,
En 't scheel is wel gedeelt; Sy vrolick, en ick blij:
445 Nu is 't geselschap goed, wy sonder haer gebleven,
Sy sonder ons gegaen in 't soetste van haer leven,
In 't eewigh mis-geluijd van tweeklancks wreede snaer.
'T is onbezeffelick, 't is grouwelick, maer waer,
Daer zijns' aen 't hoogste lot van haer' bevallickheden:
450 En, als men 't overslaet, het heeft de selve reden,

Bij vs. 432 in marg.: *῞Οσσα δὲ μὴ πεφίληκε Ζεύς, ἀτύζονται βοὰν Πιερίδων ἀίοντα. Pind. Pyth. od.* I.

vs. 432 *Menschen* K. b.: *Esels*

Goed mengelmoes van smaeck, van reuck, van Verw, van toon,
Dat is het uijterste van menschen-mog'lick schoon,
Te schouwen met een' haet die niet en is om soenen.
  Wat seght ghy * * * die van 't hoofd tot de schoenen
455 Verstand en reden zijt, die ick soo veel betrouw,
Dat ick, wat u mishaeght, voor onbevallick houw;
Dat ick toon toons genoot, en snaer op snaer gespannen
Mijn oor betrecken laet om datse 't uw vermannen;
Wat seght ghy vanden aerd van menschen die noch snaer,
460 Noch keel-werck meer en smaeckt dan of het houts-kool waer;
Wat seght ghy van uw' Luijt, uw' Boogh en uw' Clauwieren,
Die uw' thien vingeren soo weten te bestieren,
Dat, waer ick meester van thien sinnen tot de vijf,
Sy roerden in my om het mergh van Ziel en lijf;
465 Is 't walgelick gerecht, is 't voedsel om vermuijlen?
Ghy schrickt van eighen lof met eighen lof te vuijlen:
Ghy weet het, maer uw deughd waer ondeughd en wat meer,
Soo sij maer scheen den prijs te weten van haer' eer.
Weet ghij 't dan ongeseght; Ick weet het en wil 't seggen:
470 De reden moet hun selfs dwers inden weghe leggen,
Die d'evenredenheid van toonen, uw' of mijn',
Of schuppen met vermaeck, of herbergen met pijn.
Want (tusschen ons alleen) wat schroom ick goed te vinden
Dat u bevallen kan? ick ben niet van die blinden
475 Die 't niet en zijn als t'huys: maer, nu ghy 't seght, is 't waer,
Daer is, ten minsten, wat verdraeg'licks in mijn' snaer;
En d'een nakomeling of d'ander sal 't gestanden,
Somwijlen hebb ick yets gebaert uyt hoofd of handen,
Dat tegens d'opspraeck moght: en daer weet Sion van,
480 En dien ick 't heiligh lied hebb na gebootst, Gods mann,
De mann na 's Heeren hert; en, die wat nau kan keuren,
Sal mog'lick oordeelen dat sulcken slagh van neuren
Op sulcke woorden past; En, als ick 't seggen moght,
Dat geen bevallicker geweld en is bedocht
485 Om 't sterck en 't lieffelick van 's Coninghs diep bewegen
Ten naesten by te gaen en billijck nae te plegen.
  Nu will ick uyt het Bosch; Het stinckt'er naer mijn' mond,
En die naer eygen roem, die noyt mond wel en stond.
Maer seggen blijft geseght; Of 't Waerheid is, of loghen,
490 Of 't witt is of geen Doel, die pijl is afgevloghen.
  Hey! daer ick pijlen noem en magh ick noch niet wegh:
'K hebb noch meer wederwercks ten Noorden vanden wegh.
Geburen in 't Zuyd-west, beleefde Mann en Vrouwen,
Leen-volger vanden naem die niet en sal verouwen,

---

vs. 474 *die* K. b.: *de*

495 Soo lang daer Hoonaerts zijn van ondeughd, die den lof
Uws Vaders machtigh zijn te scheiden uyt sijn stof:
Gebuer en soet gesinn, weest doenders en weest tuyghen;
Brenght Pijl en Koker toe, laet Spaensche Bogen buygen,
En beter' Engelsche dan daer men heden siet
500 Dat Vader met naer Soon en Soon naer Vader schiet:
Ons lust geen Menschen-vleesch te priemen of te scheuren:
Ick wacht u voor een' Doel dien 't beter kan gebeuren
Dan Heilig Bastiaen, te lijden sonder pijn;
Als wijse lien, gequetst en niet geraeckt te zijn,
505 Veel' scheuten uyt te staen, en willense niet voelen:
R. Mijn Doel is als een Bergh, mijn Bergh is als een Doelen,
Of een' de hand versaeckt', of mogelick de Boogh,
Of een' een tamme Pijl gelijck een Wild' ontvloogh,
Daer 's borghe voor de schand; 't is hier meer konst te missen,
510 Dan elders op 't vierkant van sess voet doels te gissen;
'T is altoos, penn of lapp, of witt, of emmers Bergh.
Denckt dat men u wat gelds in blinde loting vergh':
All treckt ghy veeltijds mis, 't is troostelick om hooren,
Dat die het sijne mist niet all en heeft verloren;
515 Een doosjen is een Niet, een Spiegeltjen, een' Spell,
Maer, als 't maer wat en is, all is 't geen Wat, 't is wel.
God selver neemt het soo: wy micken op sijn' Wetten,
En treffen nu en dan: maer, met het minst versetten,
Wild zijn de schoten, wild, en wijd van 't Heiligh witt;
520 Maer hy, die voll Gerechts en voll Medoogens sitt,
Hoofd-richter van sijn mensch, sijn schepsel, duydt den mis-schoot
Van een wel-meenend hert, als of het wel en wiss schoot.
Hoe komt de mensch soo wijs, of liever hoe soo geck,
Hoe spant hy sulcken oogh, soo vinnigh, in 't gebreck
525 Van sijns gelijcken vat: will die geen' mis-slagh dulden,
Die dag'lix seggen moet, vergeeft ons onse schulden?
'T is wonder, een blind mann, die stadigh valt of dwaelt,
Is d'eerste die sijn' Broer, sijn blinden Broer, behaelt.
Is 't speeltjen op sijn hoogst, en zijn wy moe geschoten?
530 O neen, 't is op sijn laegst: mijn' lieve Schutt-genoten,
Siet steiler inde locht; wy hebben schooner werck.
Daer staet'er een in spijt van 't haentje vande Kerck,

Bij vs. 523 in marg.: Det ille veniam facile cui venia est opus. *Sen. Clyt.* Faciet nos moderatiores respectu nostri, si consuluerimus nos: numquid et ipsi tale commisimus? numquid sic erravimus? *Sen. 2. de Tr.* — vs. 525: Veniam ergo alienis peccatis demus, ut nostris impetremus; remittamus, ut vicissim nobis remitti postulemus. *Greg. Naz. or.* 17. — vs. 527: Aliena vitia in oculis habemus, a tergo nostra sunt. *Sen. de Tr.*

vs. 500 *naer* — *naer* K. a.: *na* — *na* — vs. 506 *een Doelen* K. a.: *dry Doelen*

Ten einde van een' steng, en drilt als of hy leefde,
En sijn gevaer verstond en voor ons' pijlen beefde:
535 Hy schreewde, waer hy niet een Papegaeij van hout,
En waer veel liever in een' warme koij gekrouwt,
Dan dus van onderen gepeutert in sijn' veeren:
Hem moeten wy te lijf, die 't niet en kan magh 't leeren;
De Kempen konnen 't wel en all de Meijerij;
540 Ten minsten is het geen' verboden weijerij:
De Wett seght, veer met veer; wy nemen 't niet soo teertjens,
Het komt ten naesten by, 't is hout met hout, en veertjens.
Daer light hy: wat een' vreughd! wat kan daer tegen op?
Daer 's een onnosel beest geresen tot den topp,
545 En uyt den topp gelicht: Zijn 't niet ons' oude perten?
'T hoogh doet ons seer in 't oogh: strax trecken wy 't ter herten,
En wenschen 't naer om laegh: rijst yemand in geluck
Van eeren? halsenwerck, 't is yeder een sijn stuck,
Ten minsten met fenijn van nijdighe gedachten
550 Te schieten naer sijn' vlagg, en op sijn' vall te wachten;
Als of 't ons beter ging in yemands minder wel:
En, als men 't seggen magh, daer springht'er uyt haer vell
Van vreughden, als een valt die haer, wat hoogh verheven,
Een nijd-bleijn in haer oogh onschuldigh hebb' gegeven:
555 En laet ons op den wegh sien struijcklen by gevall
Die 't niet verdient en heeft, wy lacchen om den vall.
Hoe d'ongerechtigheid haer selfs weet te bekeuren!
Wy grimmen om dien lacch als 't ons komt te gebeuren.
Bekeur ick dan 't gelacch van onse wilde vreughd;
560 Van ons getuymelt beest? o neen, ick prijs de deughd
Des Schutters dien sijn pijl, sijn' pees, sijn boogh, sijn' ooghen,
Sijn' taeije zenuwen voor die reis niet bedrogen.
Meer sal ick 't prijsen, meer, als 't noch en noch een' mael,
En noch een' mael geschiet: nu hang ick 't inde schael,
565 Of 't heele konst of half, of 't half geluck of heel is.
Ick tast aen dese stropp, om dat 't mijn' eigen keel is
Die ick'er met benauw; wie ghy my kent of niet,
Mistrouwt het weinighe dat m' aen my hoort of siet;

Bij vs. 546 in marg.: *Πᾶν τὸ ὑπεραῖρόν τινας καὶ ζηλοῦται καὶ φθονεῖται. Caes. ap. Dion. lib.* 38. Summa petit livor. *Ovid. de Rem.* Invidiâ, ceu fulmine, summa vaporant, Plerumque et quae sunt aliis magis edita cumque. *Lucr. lib.* 5. Assidua eminentis fortunae comes invidia est, altissimisque adhaeret. *Paterc.* Intacta invidiâ media sunt, ad summa ferme tendit. *Liv.* 45. Ὁ *εὐτυχῶν ὁμοίως καὶ τὸν μισοῦντα λυπεῖ καὶ τὸν φθονοῦντα. Plut. de Inv.* Οὐ *μόνον φθόνος, ἀλλ' οἷον ὀργή τις ἐκκαίεται πρὸς τοὺς εὐτυχοῦντας. Polyb. lib.* 9. Πολλοὶ *μὲν ἀτυχοῦσι τοῖς φίλοις συναισθάνονται, καλῶς δὲ πράττουσι φθονοῦσι. Isocr. ad Dem.* — vs. 551: Alienis delectari malis voluptas inhumana est. *Sen. de Tranq.* — vs. 566: Quod homines de aliis libentissime faciunt, de te apud te male existima. *Sen. ep.* 68.

'K hebb wel een Papegaeij een' vleugel af geschoren
570 Met een bevallijck woord: (of sulcken slagh van ooren
Vernam het dien 't beviel.) och armen, maer 't is mis,
Soo 't my te voller eer oijt toegerekent is:
'T gevall heeft mé gedaen; En die 't my noch eens verghde,
En noch eens, en noch eens, souw sien hoe ick my berghde,
575 En in mijn selven doock, daer 't holl is, als een vat
Dat van een klopjen bomt, en laedt noch droogh noch natt.
'T en is geen achterklapp; ick seggh 't voor Sonn en Sterren;
Wanneer ick in 't gedoen der menschen kom te werren,
'K sie menigh averechts voor-oordeel op het pad:
580 'K sie groot geluck betracht, en even op gevatt
Of 't groote wijsheid waer; 'k sie uytkomste van saken,
Of 's uyt den Hemel viel en stortte door de daken:
'K sie de geluckige, daer 't soo op solder leeckt,
Voor d'aller kloeckste gaen, daer niet aen en gebreeckt:
585 En God weet hoe 't 'er staet, en of sy niet en dachten,
Sij waren aende Caep als sy 't voor Java brachten.
Wel toch! tot Java toe? eij siet, hoe vlieght de wind
Van menschen-mijmeringh, hoe vind ick my versint!
Ick maeck den Wijsen mann, den Doctor en den Leeraer,
590 Oud Schoolkind, maer och Heer, in 't voorste van mijn leer-jaer:
Ick sie suer buytens tijds: 't is aengenaem en fraey:
'K stoof soute saucen tot een houte Papegaey.
Nu, Buervolck, voor de moeijt van d' onlust, weest te vreden
Een treedjen min of meer mijn Berg-werck op te treden:
595 Ghy zijt in 't vlack voldaen, de niewicheid van 't hoogh
Sal uw' vermoeijden voet ontmoeijen door uw oogh.
Mijn noem ick 't sonder roem, of met roem, een van beiden;
Sijn' afkomst is bekent en van my niet te scheiden,
(Sijn' opkomst seid' ick best) ten kortsten uyt geseit,
600 'T en is geen Bergh van weeld', maer van Barmherticheid:
Erbarmt u van 't verhael: Ick most barmhertigh wesen
En komense te hulp, die met haer quynend wesen
Met eenen voet in 't graf (soo staen sy trouwens noch,
Mijn' Eicken) riepen, moord, van 't schadelick bedrogh
605 Dat haer, op hoop van winst, uyt Eickens waerde gronden
In 't sand bracht, daerse nu soo stierven als sy stonden;
In 't Rood Sand, soo ick meen, de Turf-asch vande Hell,

Bij vs. 580 in marg.: *Πολλοὶ ἤδη τινὲς οὐκ ὀρθῶς ἐπιχειρήσαντες δόξαν, ὅτι ἐπιτυχεῖς αὐτῶν ἐγένοντο, εὐβουλίας ἔσχον. Dion. Cass. l.* 45. *Ταῖς γὰρ δὴ τύχαις ἀεὶ τὰς δόξας ἐπὶ τοῖς πρότερον βεβουλευμένοις ξυμμεταβάλλεσθαι φιλοῦσιν ἄνθρωποι. Procop.* Hoc plerumque facimus, ut consilia eventis ponderemus; et cui bene quid processerit, multum illum providisse, cui secus, nihil sensisse dicamus. *Cic. pro Rab.* — vs. 607: Contra quam apud Romanos, ubi sabulo albus ad serendos surculos alienus, contra rubicundior appositus. *M. Var. de Re rust.* 19.

Die noch brand nae haer' dood, en is als kool, soo fell.
Soo stonden Boom voor Boom, als ick, op heete kolen;
610 En aen haer' kruynen bleeck het roosten van haer' solen:
'T fenijn diend' onder uyt: 't en diende niet; het most:
Wie kond'er tegenstaen? de Reden zeid't, en Post;
Post, die de Reden heeft veel meer roems doen bereicken,
In 't stellen van soo veel Pilaren schier als Eicken,
615 Dan hem van Hofwijck komt, sijn vormsel niettemin,
Gevroevrouwt door sijn' Penn, met dat het uyt den sinn,
Den reden-rijcken sinn van Campen wierdt geboren,
Van Campen, dien die eer voor eewigh toe sal hooren
Van 't blinde Nederlands mis-bouwende gesicht
620 De vuyle Gotsche schell te hebben afgelicht.
Sijn' Reden seid' het mé: 't vergift most uyt der aerden;
De myne seidt'er by: flux waghens en flux paerden
By dusenden, niet min, die my van dat geweld
Ontlasten voor mijn' rust, voor mijn' lust en mijn geld.
625 Nu was de Hell berooft en all' de boosheid boven:
Waer henen met het vuyl? het hadd ons overstoven
En weer op niews verra'en, 't en waer ick 't meester was.
Mijn' bueren vraegden wel naer Sand, maer naer geen' Ass.
Soo keerde Nood in Deughd: 'k most bergen wat ick roeijde:
630 Dat bergen wierd een Bergh die tot des' hooghde groeijde.
Wild most hy daer niet zijn: eerst wierd hy onder tamm,
Met dat ick hem besnoeyde en hier gaf en daer nam;
Flux wierd hy klocke-rond, gelijck 't spoor van een' passer.
Bewaren is meer konst dan krijgen is: hy was'er,
635 Hy most behouden zijn. Ick vong hem in dit nett,
In dese groene Muts; die wert hem opgesett,
Als gaende nu te bedd om slapers-wijz te dienen,
Met grass en bloemekens. Nu geef ick het in tienen,
Dit raedzel, wie het zy, die 't van my niet en weet,
640 Hóe 't innerst ingewand van desen Schoon-schijn heet.
Van buyten staet hy groen en soeckt my te believen
Met kruydjens velerhand gespeckt met Matelieven;
Van binnen is hy ross, verrader-lijck: of rood
Van schaamte; Lett daer op, ghy die een' swacke boot

Bij vs. 644 in marg.: Diu mihi, inquit Attalus, imposuere divitiae. stupebam, ubi aliquid ex illis alio atque alio loco fulserat. existimabam similia esse quae laterent his quae ostenderentur. *Sen. ep.* 110. Malitiam et aerumnosi animi veternum prospiciemus: quamvis multus circa divitiarum radiantium splendor impediat, et intuentem hinc honorum, illinc magnarum potestatum falsa lux verberet. *Sen. ep.* 115. Multis simulationum involucris, et quasi velis quibusdam obtenditur uniuscujusque natura; frons, oculi, vultus persaepe mentiuntur; oratio vero saepissime. *Cic. l.* 1. *ad Qu. fratr. ep.* 1.

vs. 624 *voor mijn' lust en* K. b.: *mijn lust en oock*

645 Door 's Werelds baren voert: daer moeten sich, niet Bergen,
Maer Menschen als myn Bergh, die binnen alles bergen
Wat boos en on-recht heet, van buyten in een' schyn
Die haer meer Engelen dan Menschen maeckt te zijn.
Schrickt oock wat voor rood sand, ghy Groene-wambas-kalven,
650 Die u heel Meesters houdt en niet en weet ten halven;
De Bergjens die ghy vleidt zijn blanck en groen om 't seerst,
En 't lacchter u all toe, dewijl ghy op uw teerst
Tot op den Bodem toe gras-boter meent te vinden:
Maer 't is 'er sorgelick te treden voor de blinden:
655 Gesuyckert is de korst, de Taerte menighmael
Van Gall of Aloë, en 't vriendelick onthael
Van 't Meissje werdt rood sand; Als de beloften uyt zijn
En 't Bruijlofts bedd verkroockt: dan moet ghy haer te buyt zijn,
En klagen sonder hulp, dat u een vriend'lick vell
660 Gevoert heeft (ick en weet niet heeters) inde Hell.
Doet oock u self bescheid, Moer Evas echte kind'ren,
Stall-lichtjens voor de Mans, ick will u niet verhind'ren
Uw weer-woord uyt te slaen: het deckt oock well rood sand
Dat ghy tot onsent licht soud nemen voor goed Land:
665 Die lieffelicke korst van buygen en van strijcken,
Van sterven lid voor lid, uer voor uer te beswijcken,
Bergbt veeltijds (lett, veeltijds) soo wonderlicken aerd,
Dat ghy het beter wist, gescheiden, als gepaert.
Dus ben ick Heer in 't groen van Roodenberg gewerden.
670 Dat was te trotsen Van, om soo slecht uyt te herden.
Daer most wat aensiens op, soo dat myn niew besitt
Ten minsten wierd vereert met kijckers Wat is dit?
Dat luckte wiss en wel; 'k vermoeyde Land en luyden
Met vragen, kijck, kijck, kijck, wat heeft dit te beduyden?
675 Wat werpt de Zee all op? wat of dit werden sal?
En 't vraghen werde meest voldaen met, Niet-met-all:
Maer met een Niet-met-all, dat Antwoord moght verstrecken,
Daer een's neuswijsigheid tot vragens toe mocht recken,
Wat 's Menschen Neus beduydt in 't schoonste van sijn hoofd,
680 En wat mans tepelen, en Vrouwen kinn geklooft,
Wat puttjens in haer' wang, wat kuyten aen ons beenen,
En, als men 't nauwer nam, wat nagelen aen teenen?

Bij vs. 645 in marg.: Occurrunt. — vs. 647: 'Ανθρωποειδῆ θηρία τὴν τοῦ σώματος μορφὴν εἰς δόκησιν ἡμερότητος ἐπὶ θήρᾳ καὶ ἀπάτῃ προβεβλημένοι. *Phil. in Mos. vit.* Τὴν μὲν διάλεκτον καὶ τὸ πρόσωπον ἀμνίου ῎Εχειν δοκεῖς, τὰ δ' ἔνδον οὐδὲν διαφέρεις Δράκοντος. *Hermip.* — vs. 673: Si quid praeter consuetudinem emicuit, spectamus, interrogamus, ostendimus. adeo naturale est, magis nova quam magna mirari. *Sen. lib.* 7. *Quaest. natur.*

vs. 663 *rood* De uitg. van 1653 heeft: *rond*

Men antwoordt, Niet-met-all; en 't is niet mis geseit;
Maer, sien wy scherper toe, 't en is maer half bescheid.
685 Daer is een Niet-met-all dat noodigh werdt gepresen,
Om dat het noodigh is, en noodigh moet het wesen,
Om dat het God beval te wesen dat het is;
Dat noodigh is 't cieraet van 't schepsel, en gewiss
Gods hand-meid voeght allom het Goed en 't Cierlick t'samen.
690 Nature past daer op, wij weten 't als ons' namen;
En daerom voeght het ons een voeghlick Niet-met-all
Te dulden, hoe het zy, by konst of by gevall.
Δ. By konst of by gevall, naer 't yemand lust te doopen,
Daer is wat cierlickheids mijn Berghjen op gekropen,
695 Wat tuytighs sonder dienst, wat aensiens sonder nutt:
De groene Muts was ijet voor 't hoofd en sijn beschutt,
Maer 't pluysken moster op, of 't was geen' Muts by Mutsen
Van aensien aen te sien. Soo raeckten ick aen 't klutsen,
Aen 't klampen styl aen styl, en deel aen wederdeel,
700 Die ick eendrachtig bond aen een' verborgen steel;
Gelijck een rugge-been met ribben of met graten
Vleesch of visch t'samen houdt en niet en kan verlaten,
Dan als sy bey vergaen. dat maecksel scheen geplant;
Maer 't hongh aen 't ruggebeen; en woegh niet op het sand:
705 Daer most ick in versien; men had my sunst verwesen
Als die noyt Heiligh blad in Griecksch en hadd gelesen.
Doe 't uyt den koker quam van steigerings besleur,
Verscheen daer, wat? een Spell, een' Naeld, of sulck'en leur,
En stack, als naeld of spell, in d'ooren en in d'oogen:
710 In d'oogen, daer men 't sagh, in d'ooren daer het loghen
Of waerheid over droeg, soo 't was of niet en was.
Wat raed? 't was aen den wegh; daer 't altoos voll gebass
Van stoute keffers is: die dat niet kan verdouwen
Moet naer Egypten toe en in de Sand-Zee bouwen.
715 Maer honden werden mack van Vreemden veel te sien:
Soo werd de Vreemdigheid onvreemd voor sulcke lien:
Soo wierd myn' opspraeck gunst, soo temden sich de sotten:
Eerst hiet ick Schots alleen, doe wierden wy all Schotten,
En saghen 't Schotsche werck voor wat gedooghlicks aen;
720 De slechtste van gewoont, de wyste door vermaen

Bij vs. 706 in marg.: *Matth.* 7 . 26, 27. — vs. 709: His imperitorum feriuntur oculi, omnia subita (quia causas non novere) mirantium. *Sen. Ep.* 89. Novitas consuevit ad repentinas visiones animos hominum pellere. *Apul.* 4. *Metam.* — vs. 716: Nil adeo magnum, neque tam mirabile quicquam, Quod non paullatim minuant mirarier omnes. *Lucr.* 2. — vs. 720: — Ut nemo fessus satiate videndi Suspicere in Coeli dignatur lucida templa. *Lucr.* 2. Magnitudinem rerum consuetudo subducit. *Sen. Nat. qu.* 7 . 1.

Van haer geheugheniss; daer 's in geschreven vonden,
Hoe sulcke Bakens noch Oud Roomen niet mis-stonden,
Noch 't niewe niet mis-staen, en wat oud Roomen dé,
Om sulcke wonderen te schepen over Zee,
725 En wat nieuw Roomen doet, en wat het derft verteeren,
Om sulcke wonderen weer gaen en staen te leeren.
Vijf duysend ponden steens, en dat twee hondert mael,
Moet daer bewoghen zijn en hangen inde Schael,
En staen weer op sijn lijf, en konnen noch eens vallen:
730 En all om (als ick sey) een cierlick Niet-met-allen,
Een' statigh' ijdelheid, of, soo 't wat beter is,
Tot 's Stichters sterfflicke, maer doch, gedachteniss.
Hadd ick 't daer oock gemunt? Ick kan 't niet heel ontkennen:
Mijn Maecksel was van hout; maer, na de jaren rennen,
735 En mijne zijn gerent naer 't einde vande baen,
My docht een houten bouw kost lang na my bestaen;
En, of hy 't niet en kost, sy konden 't hem wel leeren,
Die na my souden zijn, en sijn' verrotting weeren
Met sorg van onderhoud. dat nam ick voor geen' schand:
740 Soo, seid ick, leeft het all dat water voedt of land:
Des Menschen leven selfs bestaet maer by het lappen
Van dagelix niew aes: en altoos salmen tappen
Uyt Heidelberghs voll vat en van den selven wijn,
Soo lang daer vullers en hervullers sullen zijn.
745 Dus rekend' ick alleen, en sonder waerd te hooren,
En menschen stonden 't toe: maer 't quam my niew te voren
Dat uyt den Hemel quam; als of 't een' stemme waer,
Die sey, Mans-maeckseltje, staet af, en gaet van daer.
Gods seggen en Gods doen gaen t'samen; als de winden
750 Haer dreighen en haer' drift, haer snuyven en haer slinden:
Gods schicken is Gods doen, en 't is niet eer gedacht
(Ick spreeck het menschelick tot menschen) als volbracht.
Gods woord quam en Gods wind, met ongehoorder buyen,
Dan of heel Noorden wouw verhuysen naer heel Zuyen,
755 Gods woord ontstack de locht met sulcken vier op vier,
Dat avond middagh wierd, en alle dingh papier,
En all aenstekelick wat Donder kon bereicken,
Of Blixem, Donders kind: om verr gingh Yp en Eicken,
Aen brand Gewasch en Bergh: en doe 't aen Bergen gingh,
760 Scheen 't niet onredelick dat ick mijn deel ontfing.
Mijn' Naelde kreegh mijn deel, mijn' Bergh en kon 't niet deeren;

Bij vs. 737 in marg.: Ita fit, ut quod per injuriam poterat labi, manentium videatur diligentiâ sustineri. quia facilis est aedificiorum ruina, incolarum subtractâ custodiâ; et cito vetustatis decoctione resolvitur, quod hominum praesentia non tuetur. *Cassiod. lib.* 4 *var. ep.* — vs. 759: Τὸ *μόνον τὰς συμφορὰς ἐπικουφίζει παράδειγμα. Aristid.*

Dat heeft het Aerdrijck voor, vier kan het niet verteeren,
Gods laeste vier alleen sal 't brenghen daer het was,
Waerachtelick tot niet, waerschynelick tot glas.
765 Het houte maecksel sprongh als lammeren in 't wilde,
Als, doe d'Egijptenaer Gods Heir-kracht volghen wilde,
Den heuvel stond en sprong: mijn Mast was maer een ried;
Hy knapte daer hy 't moet gelooven die het siet,
En daer die 't niet en sagh souw schricken te gelooven;
770 Uyt slipte penn en gat, het onderste quam boven,
Het bovenste te grond: de naem-knoop, verr gesien,
Lagh droeffelick gevelt, Susann en Constantin:
Maer bey noch onverdeelt, gelijck sy moeten blyven;
Haer' Zielen, meen ick nu, gelijck wel eer haer' lijven.
775 In 't storten vande Naeld heeft yemand daer ontrent
Een' swaren sucht gehoort en naderhand bekent;
Gevallen sprack sy noch, want sy viel ongebroken,
En, is 't gelooffelick, dus heeft het hout gesprooken:
„Hier legg ick: feller weer dan Sonn oyt sagh of Maen
780 „Heeft Boomen uyt der aerd' en my ter aerd' geslagen:
„Ick was maer menschen werck, most ick het wederstaen?
„Gods stijfste Schepselen en hebben 't niet verdragen.
Dat komt'er af, van 't Zeil te voeren inden topp;
De Hooghmoed gaet niet voor, of neerlagh volght'er op:
785 Ick nam die less te baet, en, of my vrienden tergden,
En weer een' tweede Spits in plaets van d'eerste vergden,
Ick swichte voor den slagh geslagen met Gods hand,
Die die plaets niet en gunde aen 't geen ick hadd geplant:
Ick kroop in 't ongeluck, en leerde my bedaren,
790 En koos de Lull voor 't Zeil, om niet meer soo te varen:
Soo wierd het ongevall maer omgevall, niet scha,
Scha-baet; dat 's voor, verlies, en wijsheit achter na.
Φ. Daer staet een staeltjen af in plaets van d'eerste delen;
De voet staet soo hy stond; 'tscheel is in d'opperdeelen;
795 Die gaen ter halver hooghd, meer stevigh en min eng;
Matroos sal seggen, 't is een doorgeschoten steng:

Bij vs. 765 in marg.: *Psal.* 114 . 4. — vs. 781: Βλέπουσα εἰς τῶν πέλας κακὰ Ῥᾴων γένοι' ἄν. — vs. 785: Neminem ad excitandas domos ruina deterruit, et cum penates ignis absumsit, fundamentum tepente adhuc areâ ponimus. *Sen.* 7. *de Benef.* — vs. 787: Τὰ δέ μοι παθήματα τὰ ἐόντα ἀχάριστα μαθήματα γέγονεν. *Croes. ap. Herod.* Scias licet ea demum fulmina esse justissima, quae etiam percussi colunt. *Sen. Cons. ad Polyb.* 32. — vs. 790: Formido nimium sublimia semper. *Ovid.* 3. *Fast.* Jure perhorrui Late conspicuum tollere verticem. *Horat.* — vs. 792: Terrâ marique humana opera cessarent, nisi male cadentia iterum tentare libuisset. *Sen. de Benef.* 7 . 1.

vs. 777 *sy viel* K. b.: *viel, noch* — vs. 791 *omgevall* De uitg. van 1653 heeft: *ongevall*

Een yeder sal 't op niews herdoopen naer zijn oordeel,
Des wijsten Doopers vond aenvaerd ick tot mijn voordeel,
En hy sal Peter zijn van 't niewe houten kind,
800 Die inden vrolixten den nutsten toenaem vindt.
Want vrucht en vreughd is 't witt dat ick hier schick te raken,
De Vreughd is tastelick. gaet op, ghij sultse smaken:
Een Baken stond hier eerst tot inden Haegh gesien,
Tot inde Duijnen toe, tot inde Zee mischien:
805 Maer die aen 't Baken stond en sagh maer pas de weiden
Die Voorburg en den Haegh, weerzijds de Scheijing, scheiden;
De reste was geboomt, dat door mijn' eighen schuld
Den schoonsten hoeck gesichts ,met blad'ren heeft vervult:
En 't gingh met Hofwyck toe als met de stadt der Steden,
810 Mijn ongesien Parys; die sich een Geck met reden
Beklaeghde niet te sien door d'all te dicke wolck
Van Huysen over hoop en 't woelen van haer volck.
Blind had ick my geplantt, en, wild' ick my ontblinden,
Ick most een' hooger' topp dan all' mijn' toppen vinden,
815 Die nu gevonden is: thien trappen en thien meer
Ontbinden mijn gesicht, waer dat ick 't heenen keer:
Ick overtopp mijn self, en Hollands beste deelen,
Die veel en veel gesien geen' oogen en vervelen,
En all dat Delfland heet van Rhyn en Schie tot Maes,
820 Tot in het Noorder Silt sijn' golven, ben ick baes.
Dat heet ick oversien. Haer' Graven en haer' Staten,
Die nu besitters zijn, en die 't wel eer besaten,
En waren noyt meer Baes: sy kosten haer besitt
Niet meer als oversien, niet meer als daer ick sitt.
825 Noch ben ick het wat meer: sy saghen 't door de wolcken
Van haer' bekommeringh voor Steden en voor Volcken:
Ick sien het sorgeloos en op sijn Hofwycks aen,
En laet Gods weer en wind Gods acker over gaen:
Ick vaer als reiser mé, de Stierluy moeten waken:
830 Sy woelen onder een in sacken en in saken;
Ick sie van boven neer, als uyt de tweede lucht,
Daer geen gevoel en is van onder-maensch gerucht.
Dus verre gaet mijn' vreughd: de vrucht van dese plancken,
Daer hebb ick 't ongevall noch ruymer voor te dancken:
835 De reden is soo klaer als middaghs Sonne-schijn,
Dat verr sien beter is als verr gesien te zijn.
Voorsichticheid siet verr, en merghen is haer huyden;
Daer d'onvoorsichtighe zijn als bysiende luyden,
Min siende dan gesien; en 't is der wijsen lot,

---

vs. 798 *wijsten* K. a.: *wijsen*

840 Onsichtbaer verr te sien, waerom? want soo doet God,
Dien niemand noyt en sagh, en die d'aenstaende stonden
Soo tegenwoordigh siet als ofse voor hem stonden,
En dat geschieden sal, als waer het nu geschiet.
By die verrsichticheid en stell ick 's menschen niet;
845 Maer 's menschen last is, Gods volmaecktheid naer te trachten,
En diese meer betracht is minder te verachten
Dan diese meest versuymt: laest sagh my alle mann,
Nu sien ick met gemack die my niet sien en kan.
Is 't hoogh genoegh gepocht, is 't Less genoegh gesogen
850 Uyt ongesienen bouw? neen, 't is in myn vermogen
Meer wijsheids uyt de planck te trecken dan ick docht.
Hier staen wy vander aerd gestegen inde Locht:
Lett, vrienden, die met my tot deser hooghd geklommen
Van boven neder siet; hoe is 't 'er toe gekommen,
855 Waer zijn wy door geschroeft? langs steile trappen heen,
Door engd' en ongemack met suchten en gesteen;
Dat heeft het klimmen in, daer moet hy staet op maken,
Die van beneden op aen 't uytsien meent te raken,
Aen 't aensien eigentlick: den tragen beurt het niet,
860 Die met den arm in 't kruys staet opwaerts aen en siet:
Daer staet wat sweetens toe. en woelen hoort by wenschen,
En by gewill geweld: maer daer by zijn wy menschen,
En konnen niet als gaen; het vliegen is quaed spel
En met den hals betaelt: dat weet de Schipper wel;
865 Die besight hand en voet, sijn menschelick vertrouwen,
En klautert in de Marsch by takels en by touwen.
By trappen zijn wy hier geklautert, en dat 's recht:
Wel hem die sijn bedryf by trappen op verrecht,
By soete trappen, by niet all te wijde schreden,
870 En staeckt, all inde marsch, sijn steigeren met reden,
Niet aende Vlagge-spill, daer 't hoofd draeyt eermen 't weet,
En daer niet yeder een sijn' moeyte wel besteedt.
Half weghen is soo veil, dat, konden wy 't bezeffen,

Bij vs. 840 in marg.: *Παντίμιος πολύβουλος ἐπιστάμενος τὰ τ' ἐόντα Ὅσσα δὲ πρόσθεν ἔην, ὅσα τ' ἔσσεται ὕστερον αὖτις. Orph. Hymn.* 14. Uno mentis cernit ictu, quae sunt, quae fuerunt, venientque. *Boëth.* 5. *Cons.* — vs. 845: *Matth.* 5.48. — vs. 855: Confragosa in fastigium dignitatis via est. *Sen. ep.* 84. — vs. 857: Generosos animos labor nutrit. —— non est viri timere sudorem. *Sen. ep.* 31. *Θνητῷ δὲ οὐδενὶ κτῆσιν ἀγαθῶν φύσις δεδώρηται. Phil. de Sacrif. Ab. et Cain.* Εἰ δέ τις ὄλβος ἐν ἀνθρώποισιν, *ἄνευ καμάτου οὐ φαίνεται. Pind. Od.* 12. — vs. 871: O quantum caliginis mentibus humanis objicit magna felicitas! *Sen. de Brev. c.* 14. — vs. 871: Maxima quaeque bona sollicita sunt, nec ulli fortunae minus quam optimae creditur. Omne enim quod fortuito evenit instabile est: quo altius surrexit, vergit pronius in occasum. *Sen. de Brev. c.* 17. Non tu scis, cum ex alto puteo, sursum ad summum escenderis, Maxumum periculum inde esse, a summo ne rursum cadas? *Plaut. Mil. Act.* 4. *Sc.* 4.

vs. 845 *naer* K. a.: *na* — vs. 870 *all* K. a.: *als*

Wy souden 't eens soo lief als 't Papegaeyken treffen
875 Ten einde vande Steng: 'k beroep my op de pijn
Van die van all te hoogh te leegh gevallen zijn.
Het Bosch is uyt gesuft: God zij gedanckt, seght, Leser;
De Schrijver seght het oock. Daer hoeft wel een Geneser
Voor uw oogh en mijn' hand; soo zijn sy bey gefoolt.
880 Heeft yemand oijt soo lang in sulcken woud gedoolt?
Maer 't is de Naeld haer schuld, haer maken en haer breken,
En ick hebb vande Naeld ten draed toe willen spreken:
Naer my soud 't niemand doen: nu hebb ick 't soo gedaen,
Dat ick naer mij gehoort sal werden en verstaen.
885 En dit 's aen 't Huys ten Deil; wie lust'er mé naer Leiden?
Komt, Kijcker, Mann of Vrow, ick gae u binnen leiden.
Tot noch toe treden wij in 't Voorburght van 't groot Hof,
In 't Neer-Hof van 't Casteel; daer volght wel ander stof.
Is 't uyt de maet gestoft? beveelt mij niet te swijgen;
890 Schoon op-doen heeft veel in; 't is om u voort te krijgen.
A.A. Waer zijn wij? tuschen Bosch en Bogaerd. staet wat still;
Dit 's oock mijn eigendomm; ick doed'er wat ick will;
En wat ick hebb gewilt en sal u niet vervelen,
En wat ick wilde, zijn twee wanden van Abeelen,
895 Die nu ten Hemel gaen, en proncken met haer' kruijn
(Denckt aen mijn' hondert jaer) tot in het Noorder duijn.
Wel voeght haer dat gepronck; sy moghen sich beroemen
Voor Schutters van Geboomt, van Kruyden en van Bloemen;
En sood'er een' van all ten einde levens kom'
900 Daer sy ten scherme staen, 't is maer van ouderdomm.
Aen haer en siet men 's geen; en 't magh haer wedervaren
Dat een den loover-drill van haer' ongroene bla'ren
Tot minder waerde duy': maer dat 's 't haer van haer hoofd,
En dat 's daer noyt wijs mann een mann sijn' eer om rooft.
905 'T grijs heet de kerckhofblomm, maer 't heet soo tegens reden:
'T is 't merck van rypigheid van Sinnen en van Zeden.
Gaet by d'Abeelen op, tot daer sy spitser zijn,
Daer is noch krack, noch kreuck, noch schaduwe, noch schijn
Van buijgen voor geweld van 't vinnighe Zuyd-westen,
910 Of van 't verdelghend Noord met all sijn' Boomgaerd-pesten.
Abeeltjens, oud grijs volck, oud Krijghsvolck, seid' ick recht;
Ghy hebt voor ons gestaen in 't heetste van 't gevecht,
Dat 's 't koudste vanden strijd; en Appelen en Peeren,
Of met uw' wapenen gedeckt, of met uw' kleeren:
915 Wel heeft den Hemel u gerechtelick geloont,
En inden ouderdomm met stijve jeughd gekroont:

---

vs. 884 *naer* K. a.: *na* — vs. 903 *rooft* De 1ste uitg. heeft: *looft*

Heel Voorburgh heeft met my te deelen in 't bedancken,
Als 't op uw' stammen siet en als 't siet op uw' rancken:
Het siet u niet alleen voor Voorburghs voorburg aen;
920 Maer voor de cierlickheid daer 't schier om werdt begaen:
Dat weet de Vreemdeling, de wandelaer van buyten,
Dien sulck'en Galery doet gissen en besluyten
Wat van uw binnen is, daer 't buyten staet en lacht,
Met sulck'en trotsen vreughd, met sulck'en soeten pracht.
925 Danckt my toe, Vreemdelingh, die, t'uwer gunst genegen,
Noch schooner hebb gemaeckt den schoonsten wegh der weghen:
'T is maer half prijsens waerd, sich selven te versien;
Heel is hy 't, die betracht dat voor 't gemeene dien'.
Is 't voorbeeld nutt en goed; volght, Boeren, en volght buren,
930 Wij sullen Honslaerdijck verbijsteren en Buren,
En, diese 't samen will besoecken, heeft voortaen
Geen' straten als de Straet naer Voorburgh te begaen.
Aensienelicke straet van Stads-gelijcke Huysen,
Is 't dat ick Hofwijck magh van lid tot lid ontpluijsen,
935 Gunt my den eigendomm van 't eerst in uw getal,
En lijdt dat ick het noem mijn Tuijn-huijs en mijn' Stall.
S. Mijn Kruyd-hof hoort'er toe, en, hebb ick wel gekosen,
Het is mijn Persen-perck, mijn Queeck van Abricosen:
Een' houten warme doos, met plancken wel bestaeckt,
940 Die Confituren berght aen 't Sonnevier gemaeckt.
'T waer veiler niet gemelt, soo dicht aen twee dry weghen:
Maer, daer de heiningh klapt, hadd ick vergeefs geswegen.
Nacht-pluckers, weest mijn' moeijt genadigh en mijn' kost:
Hadd ick u hier ontsien, 't werck waer noch onbegost.
945 Ontsiet u voor den lust van weinigh' soete beten
Voor dieven uyt te gaen, of 't in uw hert te heeten.
Ghy lett op d' eerste meest, ick op de tweede straff,
En, kryght ghy d'ander' toe, soo denckt, dat komt'er af;
Wy hadden wijsselick na Groot-moer om gekeken,
950 En aen verboden vrucht noch hand noch mond gesteken.
Maer 't is om niet gepreeckt, de boosheid is in 't bloed;
Verbiet het quaed te doen, 't is daerom dat men 't doet,
En dreigen werdt bevell: Ick magh 'er niet om pruijlen;
Staet bouwen aen den wegh ter keur van alle muylen,
955 En aller tonghen schimp, die aen de weghen plantt
En komt niet minders toe van allerhanden tand.

Bij vs. 941 in marg.: Sic vero invidiam effugeris, si bona tua non jactaveris, si scieris in sinu gaudere. *Sen. ep.* 105. — vs. 955: 'Εν *ταῖς ὁδοῖς πλεῖστοι ἀδικοῦνται. Socr. ap. Xenoph.* 2. *Memorab.*

vs. 940 *Confituren* K. b.: *Suycker-wercken*

Nu, wandelaer, komt in; 't sal 't Hof van Hofwijck gelden:
Versiet u van geduld; ick sal het minste melden,
En swijgen niet van 't meest: daer moet de Kijcker aen;
960 Daer werdt noijt planter moed' op eigen grond gegaen,
Van eighen grond gepraett, van eigen grond geprevelt;
Als 't regent dat het plast, soo dunckt hem dat het nevelt,
Als 't nevelt, is 't soet weer, als 't stormt, en is 't maer koel,
En, dien de lust vervoert, en weet van geen gevoel.
965 Voor d'eerste quellingh, hoort drij woorden, eens voor allen;
'T waer meerder quelling staegh op 't selve platt te vallen;
En staegh te seggen, staegh te hooren, voor of na,
Dit 's dus in 't Oost geschickt, in 't West de wederga.
Daer is een middel-lijn, die Hofwijck scheidt in deelen,
970 Daer van de slincker van de rechter niet en schelen:
Een' Oost' een' Wester poort, een' Oost' een' Wester laen,
Een Eiland Oost, een West, in beij gelijcke pa'en;
Een Boomgaerd midden in, een Plein, een Huijs, een Vijver,
Y. Ten Zuijden op de Vliet een open Tijd-verdrijver.
975 Dit t'samen (kost het zijn) in 't Goud-gewicht geleght,
Soo stond de Tong in 't Huys, en beij de Schalen recht.
Wie die verdeeling laeckt, veracht voor eerst sijn selven,
En 't schoonste dat God schiep. Eer ick bestond te delven,
Nam ick des wijsen less tot richtsnoer van mijn doen;
980 'K besagh mijn selven. meer heeft niemand niet van doen.
Twee Vensters voor 't gesicht, twee voor den Reuck, twee Ooren,
Twee Schouderen in 't kruys, twee Heupen daer sy hooren,
Een' Dye van weder zijds, een' Knie, een Been, een Voet;
Is, seid' ick, dat Gods werck, soo is 't volkomen goed,
985 En, waer ick henen sagh, ick wist geen wett te soecken
Die by dees' gelden mocht: wegh, riep ick, scheeve hoecken,
En oneenparicheid, en ongeregelt scheel,
Dat niemand en vermaeckt, dan die sijn' Neus, sijn' Keel,
Sijn' Mond, sijn' Kin, sijn' Buyck, sijn alle dingh, kan lyden
990 Verr vande Middel-lijn slim uyt gestelt ter zijden.
En, als ick oversloegh waer sulcken stell op trock,
Soo viel ick op 't on-eens van een' Iaponschen Rock,
Op 't onbegrypelick van die verwerdde plecken,
Die 't kleedsel voor cieraet en my voor onlust strecken.
995 En, als ick by gevall door sulcke paden trad,
Soo docht my, 't was om 't jock gedobbelt of om 't wat,

Bij vs. 969 in marg.: Τὸ *ταττόμενον δεῖ ποιεῖν τὸν σώφρονα μάλιστα πάντων*. *Aristoph. in Concione.* Ἡ *τάξις σαφῶς* Σοφὸν *μὲν ἀπανταχοῦ ἐστιν, κἂν πάσῃ τέχνῃ*. *Sosip. ap. Athen. lib.* 9. — vs. 978: Corpus hominis praestantius caeteris decore et gratiâ esse, quis abnuat? *Ambr. lib.* 6. *Hexaëm.* Corporis nostri partes, totaque figura et forma, quam apta ad naturam sit, apparet. *Cic.* 5. *de fin.*

Waer dese boom sou staen, waer die steegh sou belenden;
Ick wierd'er koortsigh af, en waer ick quam te wenden,
Daer draeyde my het hoofd, gelijck des planters dé
1000 Die alles onverhoeds gedraeyt hadd uyt sijn' sté.
Verlappers van oud werck kost ick genadigh dulden:
Maer Snijders van niew' stof en sagh ick niet t'ontschulden:
Mijn Laken was geheel, en ick een schele geck,
Soo ick 't versnipperde met een versuft besteck.
1005 Recht-zydigh ongemack en vond ick niet prijswaerdigh;
Maer, waer het moghelick, 't gemackelick en 't aerdigh
'T geschickt' en 't dienstighe te menghen onder een,
Soo was de Nutticheid verhylickt aende rêen.
Dit hijlick sloot ick soo, en noijde Post tot Speelman,
1010 Die maeckte d'ondertrow; en quam'er wat krackeel van,
'T wierd op 't papier geslicht, en, naer een soet gekijf,
Vergaderde 't gemack en 't fraeij, als mann en wijf.
Dat 's uyt: en nu niet meer van recht of scheef te melden.
De Spa ging door de Zoo van klare klaver-velden,
1015 Daer wel een Koe drij vier haer' meugh aen bijten mocht:
En 't heeft een' taeijen Boer wat jammerlix gedocht,
Soo kostelicken stael soo konstelick te scheuren;
Maer 't wasser toe gedoemt, het sou en 't most gebeuren:
Waerom sou 't beste groen het eewigh erfdeel zijn
1020 Van Beesten muylen, niet van Menschen, en niet mijn?
Men moet wat aen de vrucht, wat aende vreughd besteden:
Wy leven vande Wey en vande Ploegh, dat 's reden:
Maer sonder lijf en ziel en is de Mensch niet heel:
Is 't lichaem dan vernoeght, de Geest verheischt sijn deel,
1025 En treckt sijn voedsel oock, maer op een' beter wijse;
En Gras of Coren-werck en streckt hem voor geen' spyse;
Daer hoort fijn voeder toe, noch luchter dan de lucht,
Hoe noem ick 't op sijn best? onnoosele genucht.
Dat voedsel aest het hert, en daer 't van 's werelds saken
1030 Gekneust is of gequetst, kan 't maer vermaeck vermaken;
En die voor sulcke Salv een pottjen overgaert,
Heeft wisselick gesorght en wijsselick gespaert.
Verr van mijn' kinderen zy 't roeckeloos verquisten:
'K hadd beter niet geweest, dan dat sy 't van my wisten;
1035 Maer nuttelick gespilt naer Borsen grond en macht
En heeft noyt wijse Mann verwesen noch veracht.
Vier Sonen heeft my God, en 't Vaderland geschoncken,

Bij vs. 1028 in marg.: Ἡδονὴ ἀμεταμέλητος τ'ἀγαθόν. *Athen. lib.* 12. — vs. 1037: Dedimus, quod famae opponere possis. *Juv.* Gratum est quod patriae civem populoque dedisti, Si facis ut patriae sit idoneus, utilis agris, Utilis et bellorum et pacis rebus agendis. Plurimum enim intererit, quibus artibus et quibus hunc tu Moribus instituas. *Juv.* 14.

En, soo 't een' Vader voeght, ick derv'er wat mé proncken:
Mijn' sorgen hebben haer door wetenschap en deughd
1040 Voorspoedelick geleidt tot door de tweede jeughd,
En 't sullen mannen zijn als ick'er niet sal wesen;
Daer zijn mijn' plichten uyt: God, Vader vande Weesen,
Beveel ick haer bestier, met eene Suss daer toe;
Daer bidd ick allen voor, als ick voor allen doe:
1045 Besteden sy het kleyn dat ick haer naer kan laten
In soeten teer naer neer, in vrolickheid met maten,
Sy hebben 't lydelick, en die 't ons gonde, leeft,
Die niet te leur en stelt dan die hem eerst begeeft.
A.A. Noch staen wy voor myn' Poort ('t is onbedacht gesproken,
1050 Mijn' Poorten most'er staen, of 't waer mijn woord gebroken)
Noch staen wy niet daer voor, ons' oogen zijnder in:
'T zijn Heckens, Vreemdeling, en dat heeft oock sijn' sinn;
'T is open-deuren-werck; 't gelaet van alle vromen,
Die in haer blancke hert voor geen gesicht en schroomen,
1055 Voor geen' getuygheniss van wat daer werdt gedacht,
Of in ontfangheniss, of in geboort gebracht;
Want als de buyten-stoff is 't voeder van haer' rocken,
En, of ghy op het werck, van binnen op getrocken,
Of op den wijser siet, sy slaen altoos op een:
1060 Maer sulcken uerwerck is, God weet het, niet gemeen:
My, bidd ick, dat het voor wat openhertighs strecke,
Dat hier en daer een' Poort gescheurt is tot een hecke,
En dat het op het hert des Meesters werd' gepast.
Twee Poorten seggen meer: onthael ick vriend of gast,
1065 'T en is niet door een' deur, 't is door twee open' deuren:
Den ruymen jngangh thoont wat binnen sal gebeuren,
En dat de vrienden op mijn brood en op mijn' wijn
Niet half, niet heel, niet eens, maer tweemael welkom zijn.
Komt yemand tegens my het blaedjen om te keeren,
1070 En seght, twee deuren op? daer wilmen ons by leeren,
Dat als 't op scheiden komt, twee Lanen open staen,
En dat ick tweemael heet mijn' gasten henen gaen,
Die eens genoodight zijn: dat wil ick niet ontkennen;
Aen Mann of Vrouwen-kracht kan ick my niet gewennen;
1075 D'onheusche Heusigheid, 't onsinnighe geweld
Dat op den soeten kerf van vriendschapp werdt mis-stelt,
En hebb ick noyt gelooft: maer wel van ouds onthouden,
Die willen, laten gaen, die niet en willen, houden.

Bij vers 1039 in marg.: Exultat gaudio pater justi: qui sapientem genuit, laetabitur in eo. 23. *Prov.* 24. *Ζηλωτὸς, ὅστις ηὐτύχησεν εἰς τέκνα.* *Eurip. Or.* — vs. 1045: Felix qui indultis potuit feliciter uti Muneribus, parcumque modum servare fruendi. *Prudent.* — vs. 1078: *Χρὴ ξεῖνον παρεόντα φιλεῖν, ἐθέλοντα δὲ πέμπειν.* *Hom.*

De waerd moet gast-vry zijn; maer oock de gasten vry;
1080 En dien ick soo misdoe verhael' het soo op my;
En 't sal in my den lust van wederkeeren wecken,
Daer gulde vryheid woont voor komen en vertrecken.
  Mijn' Poorten houd ick wel verdedight: volght mijn Laen,
A.B. Mijn' Lanen wederzijds: die moet ghy oock sien staen,
1085 Als armen die mijn' vriend omhelsen en onthalen.
Doch Armen spreken niet: dees' konnen oock geen' talen:
Maer d'ander' menschlickheid, het Lacchen, is haer' gaef.
Verstaet ghy dat gelach? lett op het groene gaef
Der Linden, mijn geboomt, en eertijds mijn' Laurieren,
1090 Die haren koelen pracht als wasche Toortsen cieren,
En denckt, om kort te zijn (sy selver zijn niet lang)
Dat wat mijn' jonghe fluyt van 't Voorhouts groene gangh
Op nieuwe noten pęep, van dese staet te pijpen;
En, soo ick mijn vernuft noch eens bestond te slijpen,
1095 Dat Hofwyck en den Haegh te samen souden gaen,
Of, waer den Haegh de Sonn, dat Hofwyck waer de Maen.
De Stammen zijn gelijck, de schaduwende kruynen
Staen hier, soo wel als daer, gelijck begraesde duynen.
Hier in gaet Hofwyck voor; in 't 's Gravenhaegsche Pand
1100 Is niet als Linden-hout by Linden-hout geplant,
En dan een' steene buert, daer Mensch en Peerd en Wagen
De vlugge Fluijtertjens den soeten Haegh uyt jagen:
Danck hebb' het vuijl gewoel van Wagen, Mensch en Peerd;
Sy jaghen Hofwyck toe dat Hofwyck meest vereert.
1105 De Goudvinck is van 't minst, de Kneu, de Spreew, de Lyster,
Hier sitt de Nachtegael en gorgelt met sijn' vryster,
De Koeckoeck slaet de maet, en roemt van sijn bedryf,
In volle vrijheid, want de Land-heer heeft geen wijf:
In Sté en doet hy niet dan Mans en Vrouwen tergen,
1110 En menigh laccht'er om diens haeren staen te bergen.
  Hier danst dat vrije volck van d'een' op d'ander' tack,
En, is 't de Linden moe, het kiest een ander dack,
Een dack van Elsen-loof, reis-mantel van die Linden,
Die s' in haer' eerste jeughd beschermden voor de winden,
1115 Beschutten voor Noord-Oost, behoedden voor Noord-West,
En doen noch dagelix daer toe haer niewe best.
  Heilsamen Elsen tack, wie soud' u konnen derven?
Ghy doet ons vreughd en baet in leven en in sterven;
Uw leven streckt voor muer, met een, en voor tapijt:
1120 Uw leven geeft ons warmt en koelte, naer den tijd,
En altijd louwe warmt en altijd still verkoelen;

Bij vs. 1079 in marg.: Siccat inaequales calices conviva solutus Legibus insanis. *Hor.* 2. *Serm.* 6.

Uw' doode beenderen verquicken ons gevoelen,
Als 't Ys en Sneew verdooft: het is een meerder goed,
Gestorven, goed te doen dan menigh mensche doet.
1125 Maer branden is te wreed voor sulcken dienst van leven:
Daer is een' minder pijn, die u niew leven geven
Of 't oude lengen kan: ghy leent uw' lieven romp,
Daer Schip en goed aen hanght, tot booren van een' pomp,
Van kokers onder aerd, daer wateren door sluysen,
1130 Spyt Roomens Metsel-werck, en Brussels loode buysen,
Daer Klinckaert, en Arduyn en Coper moet vergaen,
Daer stadigh lappen is en nieuw verboeten aen,
Daer overleeft uw lijf, en daer ontsterft uw sterven,
En daer gerieft ghy kind, kinds kinderen en erven;
1135 In 't water stond uw' wiegh, uw' dood-kist light in 't vocht;
Daer duyckt ghy, en ontgaet de schenniss van de locht.
Onsterffelicker lof verdienen noch uw' stoven,
Onsterffelicker penn dan dese maghse loven;
Mijn' uytspraeck schiet te kort, wanneer ick overslae,
1140 Wat winst is door verlies, wat voordeel is door scha.
D'ondanckbaer Eicken stamm en laet sich maer eens houwen:
U kan ick hondert mael behouwen en behouwen.
Behouwen? dat 's niet all. ghy levert goed voor quàed,
Ghy voedt die u verdoet, ghy segent die u slaet,
1145 En, die de vreughd will sien van dickwils niewe telgen,
En neem niet als de moeijt van wreed zijn en verdelgen;
T'onthoofden geeft de winst: waer is dat noch gehoort?
Meer kinders dienen mij, hoe ick meer ouders moord.
De wand van mijn Voorhout, of van mijn' twee Voorhouten,
1150 Is noch maer half voldaen: maer u verveelt mijn kouten,
Niews-gierigh wandelaer: soo swijgh ick van het groen
Van Haegh en Meijen-Boeck, die hier de plichten doen
Van Wallen hoogh en dicht, van vriendelicke muren,
Die my het vrij gesicht bepalen van mijn' buren,
1155 Die Maertje Knelis oogh onthouden uyt mijn' grond,
Als off'er tuschen ons een' steenen Heiningh stond.
Verganckelicke kalck en kon mij maer bevrijden;
Dit eewighe kan beij, bevrijden en verblijden:
In een woord segh ick 't all; 't is 't oorbaerlickste schutt,
1160 Dat schoon en dienstigh is, en aengenaem en nutt.
Nu rechts of slinghs gewent; of quellen u de Bochten
Die dese wereld laeckt en d'oude tijden sochten?
Leght beider redenen in d'een' en d'ander' Schael;
Wy hebben veel gelijx, maer min als altemael.
1165 Een' langhe rij Voorhouts te samen te sien krimpen
En sluijten tot een punt gelijck des Backers timpen

vs. 1166 *des* K. a.: *de*

Verheught des Kijckers oogh al waer het noch soo domm,
En in de red'lickheid gaet alle recht voor kromm:
Maer 't krom heeft oock sijn' deughd; en 't buijgen vande stegen
1170 Ontwalght den Wandelaer van all te langhe wegen;
Of, sijnse wat te kort, de kromte maecktse langh,
En, soo de plaets gebreeckt, de konst is in 't verlang.
Het een is prijsens waerd, het ander niet te laken;
Elck een voldoet sijn' smaeck, elck een versnipt sijn laken
1175 Naer eigen welgevall: eens was 't een spitsche schoen,
Nu kan een' platte leest, en anders geen, voldoen.
Eens was de broeck soo small, als mag're menschen dijen,
Nu zij 't soo goet als 't will, de mode wil 't niet lijen;
En 't zij dan spits, of rond, of lang, of ruijm, of small,
1180 Elck weet sijn' verwe voor sijn kostelicke mall:
De grill rolt als de Tijd: will yemand Rechter wesen,
Het vonniss, ben ick wijs, en salmen hier niet lesen:
'T zijn smaken; en die staen den vrijen mensche vry:
Laet niemand oordeelen van 's naesten leckerny:
1185 De rechte Dreef is recht, de kromm' heeft oock haer voordeel:
Sus doen, soo laten doen, is 't veilighst in mijn oordeel;
En die den minsten haet soeckt in de meeste rust,
Vergunn' aen yeder een sijn' onbesproken lust.
B.C. In 't praten vind ick ons het hoeckjen om gekropen.
1190 Die naer 't Lang Achterom het Korte door will loopen,
Is niet verr van de Merckt: soo gaet het hier in 't groen.
Maer die gelijckeniss en kan my niet voldoen:
De Boomen passen best tot voorbeeld van de Boomen:
Denckt dat wy 't schoon Voorhout ten ejnde zijn gekomen:
1195 Nu volght de Kneuterdijck, en strax de Plaets daer aen:
Daer hebb ick 't. Hagenaer, en treckt het u niet aen;
Noch stoff ick om den prijs: Ghij levert niet als Linden
Naer Linden op de rij: hier is wat niews te vinden,
In 't niewe Pad niew Blad; Veranderingh verheught,
1200 En all dat sterf'lick is kan walgen aende vreughd
Die evenstadigh is: De vriendelixte toonen
Vervelen op den duer: het oor rust op 't verschoonen,
En alle lid begeeft dat niet verpoost en werdt;
Veel soets vergalt sich, jae lang kittelen wordt smert.

Bij vs. 1175 in marg.: Sic volvenda aetas commutat tempora rerum. Quod fuit in pretio fit nullo denique honore: Porro aliud succedit, et a contemptibus exit, Inque dies magis appetitur, floretque repertum Laudibus, et miro est mortales inter honore. *Lucr.* — vs. 1201: *Μονῳδία ἐν ἅπασίν ἐστι πλήσμιόν τε καὶ προσάντες, ἡ δὲ ποικιλία τερπνόν. Plut. de lib. ed.* Similitudo satietatis mater est in omnibus. *Cic. de Inv.* — vs. 1204: *Ὡς καὶ τοῦ μέλιτος τὸ πλέον ἐστὶ χολή. Anthol.* I.

vs. 1193 *voorbeeld* K. a.: *voordeel* K. b. als boven — vs. 1198 *Naer* K. a.: *Na*

1205 Noch is ons oogh het viest, en keurigst aller leden;
'T will wisselen, of 't kreunt; jae van bevallickheden;
En die de reden soeckt van sijn' beweeghlickheid,
Sal vinden datse daer en naulix elders leit.
De niew' bevallickheid daer 't hier mé staet te vleijen
1210 Is 't lieve loover-groen van suyver' Eschen Meijen.
Daer valt min schaduws af dan m'onder Linden siet:
Maer schaduwen zijn wind, of schaduwen zijn niet:
Het lichaem maeckt den mann, de stammen zijn de Boomen.
Als 't op de waer aen komt, voldoet men met geen' droomen.
1215 Stae bij, taeij' Eschen waer: De waerde van uw' trouw
Verdiende wel wat roems dat hier staen proncken souw;
Maer, is de Vred' in 't land, ick willse niet verstooren;
Ter hellen met den krijgh; 'k magh van geen' Piecken hooren,
Die dunne Boomen, met een vinnigh ys'ren blad.
1220 Als 't aen mijn vonnis stond, hy sat noch op een rad,
Die d'eersten Eschen stamm tot sulcken grouwel kliefde
En menschen raserny met wapenen geriefde.
Blijft Boomen tot der dood, plantsoenen van mijn' hand:
En, soo u ouderdomm naer menigh jaer ontplantt,
1225 Leent liever uw gebeent voor Pylen en voor Boghen,
En wordt voor tijd-verdrijf geschoten en getoghen,
Dan dat ghy menschen-vleesch soudt scheuren met geweld,
En trecken uyt het groen in een rood bloedigh veld.
'T is langh genoegh gedolt in tweemael veertigh jaren,
1230 Om eens den Eschen tack tot Bijl en Ploegh te sparen.
Laet noyt de Sonn op gaen, God Vader, en God Zoon,
God Gheest, drij-eenigh God, die ons den ouden toon,
Den on-toon, valsch geluyd van Trommelen en Fluijten,
Van niews opheffen sie van binnen of van buyten,
1235 Laet dijn' geterghde wraeck versaedt zijn in 't verderf
Van ons gebuerigh volck, daer nu dijn heiligh erf,
Dijn' Kercke light versmoort en in haer bloed versopen,
Haer Conincklicke bloed, en buyten hulp en hopen,
En buyten trouw en troost voor eewigh schijnt ontdaen,
1240 'T en zy ghy met de boos' eens in 't gericht wilt gaen.
Daer was ick over Zee: afgrijsen doet my keeren,
Van daer een eenigh Heer gesplitst is in veel' Heeren,
Van daer een' Croon, een' Croon, en noch een' Croon verrast
Op hoofden is geraeckt daer op sy niet en past.
1245 Hoe soet is 't in mijn Laen te komen uyt die stancken!
Wat hebben wy met ernst den Hemel te bedancken

Bij vs. 1218 in marg: Plaude tuo Marti, miles, nos odimus arma. *Ovid. de rem.* Candida pax homines, trux decet ira feras. *Ib.* 3. — vs. 1231: Ὦ πότνι' εἰρήνη, παράμεινον τὸν βίον ἡμῖν. *Aristoph. Pax.*

Voor 't sachte spiegelen aen volckeren, diens quaed
Het onse schier, niet schier, maer verr te boven gaet!
'K hebb met den Esch gedaen: Esch-doornen, schooner troncken,
1250 Ghy mooght niet ongemeldt mijn' Vierhoeck om staen proncken.
D. (Dit 's Merckt-veld, of de Plaets, naest aen 't kort Achterom,
Of aen mijn' Kneuterdijck) ick heet my wellekom,
En, vrienden, u met een, die met mijn' traghe treden
Tot op dit groene Ruym geduldigh zijt geschreden.
1255 Leent noch wat lijdsamheids eer dat wy verder gaen,
'T is mogelick de pijn wat waerdig still te staen.
My dunckt het is een Plein: een Pleintje sult ghy 't noemen:
Maer, daer de waerheid spreeckt, en schroom ick niet te roemen.
Denckt aen het hoogh gebouw van balcken verr gebrocht
1260 Dat geen vervuyl en kent van Spinnewebs gedrocht:
Denckt aen het trots gewelf van Hollands oude Heeren,
Daer duysend Menschen daeghs en dusend in verkeeren,
Daer dack, en muren toe, gekropt zijn met den pracht
Van Spaensche Vendelen by Wilhem t'huys gebracht,
1265 By Maurits menighmael, by Frederick om 't beste,
By Wilhem ander mael. (God geve niet voor 't leste:
Soo 't oyt gebeurde dat de leste van die stamm
Den toom van 's Vaderlands bestier te stade quam)
Daer eens het bloedigh jock geschopt en afgesworen,
1270 En uyt de slaverny de vrijheid is geboren;
Daer laest der Pylen knoop, die op het slippen stond,
Van niews versekert is in broederlick verbond.
'T en is geen Camertjen: 't magh wel een' Camer heeten:
'T en magh geen' Camer zijn: een' Sael is 't, die wy weten
1275 Dat by de grootste staet; een vloer, daer menigh voet
Den anderen doorwerrt en geen belett en doet.
Maer, brenght de Maet-ry voort, 'k sal 't tot een vloertje maken,
Een vloertje tot mijn Plein: nu schijnen 't stijve kaken;
Strax sullen 't slappe zijn. wat zijn thien roeden vlacks
1280 Op vier of vijf in 't kruys? veel, seght ghy, onder dacks:
'T is seker en bekent: maer dobbelt doet veel schelen,
En dobbel is myn vloer. en tweemael hier de deelen
Van gins het breed en 't lang; Siet vry mijn Pleintjen aen,
Daer ghy staet, souden pas twee Hoofsche Salen staen.
1285 Maer 't schijnt niet. Dat 's soo waer, dat ick, die 't hoor te weten,
Myn selven menighmael de mis-maet hebb verweten,
Mijn' ooghen menighmael in 't ongelijck gestelt;
Tot dat ick 't wiss en 't waer van niews hadd overtelt,
En 't vonniss tegens mijn steegh onverstand gestreken.

---

vs. 1282 *myn* K. a.: *de*

1290 Doe 't waer was en waer bleef, bestond ick de gebreken
Van 's menschen oordeel ('k meen sijn oog-deel) aen te gaen,
En, dool ick nu noch niet, soo hebb ick 't doe verstaen.
Dit Plein is, als ick sey, twee Salen; maer twee Salen
Met eene kapp gedeckt; en die kapp doet ons dwalen:
1295 Die kapp is 't halve rond des Hemels, dat wy sien;
En tegens sulcken kapp wat is dit Plein? mischien
Een punt in duysenden van punten doorgesneden.
Doe pleitt' ick tegens my, doe vraeghden ick mijn' Reden,
Is 't wonder dat het krimpt en klein wordt in ons oogh?
1300 Is 't wel een stuckjen van een pees tot sulcken boogh?
Langs die Leer klomm ick op tot boven all' de buyen
Die 't Zuyden tegens 't Noord, 't Oost tegens 't Westen ruyen
By dagelix krackeel: van daer tot by de Maen,
Van daer verby de Sonn, tot daer de Sterren staen,
1305 Van daer tot daer Gods mann sijn' heilighe gedachten,
Sijn Lichaem, of sijn' Geest (hy kon 't niet seggen) brachten
Ten derden Hemel in; en 'k was myn Pleintjen quijt,
Als of 't 'er niet en waer. Doe viel ick aen 't verwijt
Van 's werelds ydelheid, en, seid ick, sotte menschen,
1310 Besteedt men daer beneên dat sorghen en dat wenschen,
Dat eewigh tommelen aen sulcken nietmetall?
Is heel de werelds kloot niet meer als sulcken ball,
Is 't sulcken balletje? en, als wij 't all besaten,
Met all den Mieren-nest van Croonen en van Staten,
1315 Waer 't well een datje by het onuytspreeckbaer Dit,
Waer 't wel besittens-waerd by wat men hier besitt?
Mijn' ziel was soo vernoeght in 't geestigh ommeroeren
Van all haer binnenste, en 't heilighe vervoeren
Verwerdden haer soo soet in 't dencken wat sy docht,
1320 Dat ickse pijnelick van boven neder brocht:
My docht sy futselden, en hare lusten spraken
Van Tabernakelen om hoogh te moghen maken:
Soo wel was 't daerse was en daerse gingh soo slecht.

Bij vs. 1296 in marg.: Omnem Terrae ambitum ad Coeli spatium puncti constat obtinere rationem. *Boëth.* 2. *de Cons.* — vs. 1306: 2. *Cor.* 12 . 2. — vs. 1308 Mundi punctus (neque enim est aliud Terra in universo) haec est materia gloriae nostrae, haec sedes, hic honores gerimus, hic exercemus imperia, hic opes rapimus, hic tumultuatur humanum genus. *Plin. lib.* 11. *c.* 68. Hoc est illud punctum, quod inter tot gentes ferro et igne dividitur: quam ridiculi sunt mortalium termini! Punctum est illud in quo navigatis, in quo bellatis, in quo regna disponitis. *Sen.* 1. *nat.* 9. Terram hanc cum populis urbibusque et fluminibus et ambitu maris, puncti loco ponimus, ad universa referentes. *Sen. Cons. ad Marc.* — vs. 1317: Jam vero ipsa terra ita mihi parva visa est, ut me imperii nostri, quo quasi punctum ejus attingimus, poeniteret. *Cic. Somn. Scip.*

vs. 1294 *gedeckt* K. a.: *bedeckt*

Nochtans hier is sy weer. Hoe raken wy te recht?
1325 Eschdoornen, leeft ghy noch? u liet ick hier beneden;
U komt het einde toe van mijn' gebroken reden.
Zijt ghy het wild geboomt daer 't mannetjen in sat
Om God in 't vleesch te sien? Daer leeft wat in uw blad
Dat Sijcomorich lijckt; en 't heeft de soete luyden
1330 Die, langh in d'aerd verrott, noch leven in haer' kruyden,
Doen seggen jae en neen; en 't hanght noch inden strijdt,
Dien ick niet scheiden sal: ick neem u soo ghy zijt.
Of als m' u hebben wil, of als ick u kan vinden;
Half Moerbey en half Vijg, half Wijnranck en half Linden,
1335 All soo m' u doopen will; jae die voor slaven streckt,
En mijn hoofd met het uw als *Parasollen* deckt.
'T is aengenamen dienst, soo langh uw' kruynen duren:
Maer dat 's half-jarigh werck. Dat weten uw' geburen,
Mijn' bruyne Mannetjens, die tuschen beiden op
1340 By ell voor ell in 't jaer haer' nemmer grijsen kopp
Ten Hemel spoedighen, om Somer-Sonn te blinden,
En 't plein te decken voor de schrale winter-winden.
'K verpraet my: 't is out Hout, en hondert jaer in staet
Van breede schaduwen. en die van verre staet
1345 Verneemt van Nootdorp af het vierkant Bosch van Masten;
En die 't van byds geniet (u meen ick, lieve Gasten,
Die Coets en Peerden hier of voor de koude berght,
Of voor de spitse Mugg die warme Hengsten terght)
Prijst de voorsichticheid van Hofwijcks dooden stichter
1350 Die 't ongemack bevroedd' en maeckten 't Beesten lichter,
En menschen aengenaem gelijck is alle pijn
Die onsen naesten smertt en daer wij vrij af zijn.
Mijn Wandelaer is moe: ick kan 't hem niet verwijten:
Wie soud sijn' lijdsaemheid in 't einde niet verslijten
1355 Op soo veel wild geklaps? maer 't sal haest beter zijn:
Tot noch toe voed ick hem met peper en asijn
Tot allerleij Salaet van smakeloose bladen:
F. Hier neffens light een Bosch dat beter is geladen;
Een dat de keel toe lacht; een' Keucken-wilderniss,
1360 Daer 't fruyt geschotelt staet en maer te grijpen is.

Bij vs. 1327 in marg.: *Luc.* 19 . 3, 4.

vs. 1333 is in de 1ste uitg. en in K. a. uitgevallen. — vs. 1335 *jae die* K. a.: *mits ghy* — vs. 1342—1345 is de lezing van K. a. opgenomen. In de 1ste uitg. leest men: *En 't moeyelick geweld van schrale winter-winden Te weeren van mijn Plein. Daer hebb ick my verpraett; Sy zijn nu hondert jaer, en over langh in staet Van breede schaduwen. en die van verre staet* Bij vergissing schreef H. 3 rijmende regels.

Komt binnen, Heer en Vrouw; maer, meijd en knecht, staet uyt, en,
Lackeijen, weest gegroet en, Pages, wandelt buijten:
Voor sulcke Kijckers zijn de sporten van dit Heck,
Voor sulcke most mijn' Bors aen 't kostelick besteck
1365 Dat desen Boomgaerd sloot in vyverlijcke Grachten.
Een woord voor duysenden, all die maer met gedachten
Myn' sinn'lickheden rooft, is hier soo willekom
Als hamer-slaghen op een' porceleine komm.
F. Nochtans is 't open Hoff in dese vier Saletten.
1370 Maer moet ick Heer en Knecht gelijck aen tafel setten?
Plant ick voor groot en klein? Ey, jongh volck, neempt myn geld
En snoept den Merck-korf uyt, en doet hier geen geweld.
Geweld is, achterbax den Landheer af te halen
Dat weinigh stuyvertjens met niemands leed betalen,
1375 Daer 't naer den kooper wacht: Hier kan myn soet verwacht
Van menigh jaer gequeecks onwetens, ongeacht,
'T gestolen beetjen zijn van die maer lust te snoeijen:
Hier kan de dertelheid den teeren tack in 't bloeyen
Soo ternen dat hy bloed', en niet en bloey' van 't jaer.
1380 Maer 'k wenschte dat soo sterft noch ongeboren waer,
Eer dat ick om een leur van Appelen of Peeren
Het vriendelick onthael van vreemden most ontbeeren,
En sien suer eer ick 't wist. Neen, vrienden, wie ghy zijt,
Die my een deel vergunt van uw' verloren tijd,
1385 En komt van uyt den Haegh tot binnen dese hagen,
Gevolght of ongevolght; ick stell 't aen uw behagen,
De sleutel van mijn hert is die van desen thuyn;
Daer is een' vrije Iacht oock in 't verpachte Duyn:
Magh de gebroodde knecht sijns Meesters plaets bewaren,
1390 Ick gunn u met de vreughd de vrucht der volle jaren;
Pluckt en doet plucken, schuddt en laet u schudden, raept
En laet u rapen: denckt den Land-heer sitt en slaept;
'T is buyt all wat u lust: spaert maer de teere telgen;
'T ooft is ten besten, 't hout en kan men niet verswelghen;
1395 Die 't Capitael behoudt sorght voor den Interest:
Die blijft u op mijn' gunst voor 't naeste jaer gevest.
Doctoren vanden Haegh, 't zy t'uwer baet gesproken:
Send ick u Siecken t'huys, ick houw my niet gewroken;
My is geen leed geschiet dat wrekens waerdigh zy,
1400 Is 't mergen mogelick, Rhabarbertje stae by,
En Sene, windigh blad, en Mann' en Tamarinden,
En Aloë, die 't all kont drijven en ontbinden,
De schuld is buyten my: ick ben maer waerd geweest;
Dien 't minst van allen past, *dit schaedt* of *dat geneest.*
1405 'K hebb vry gelagh gegunt, 'k hebb mildelick gegeven,
En laten nemen: maer van giften die vergeven

En draeght mijn Acker geen: het schielick witte-brood
Dat naer den Duijvel heet, en altemets eens doodt,
En altijd gecken lockt en wijse luy doet duchten,
1410 Schaff ick geen' vijanden. Indien uw' siecken suchten,
Sy wijten 't niemand als haer' ongebonden keel,
En 't lieve mis-verstand, dat Kostelick Te Veel,
Dat gulde letteren tot uwent mosten eeren.
Raeckt dat ter wereld uyt: seght, goeden nacht, mijn' Heeren,
1415 Aen Boeck, en Apotheeck, aen Croes en Recipe.
  Maer 't ambacht lijdt geen' last; de Duijvel lacht'er mé.
Van Adams Boomgaerd af tot die wy heden pooten
Zijn onse keelen maer bedrieghelicke gooten,
Verraders van ons Lijf en onse Zielen toe.
1420   Och of sy lacchen kost, die weelderighe koe,
Die ginder in 't voll-op van Hollands beste weiden
Genoegh en overdaed soo wijs'lick weet te scheiden;
Wat maeckte sy geschals, wat sprack sy met genucht,
Dat die haer Meester is sijn' selven niet en tucht,
1425 Dat die de wetten maeckt en roemt alleen op Reden,
Geen' eigen wett en weet voor 't minste sijner leden;
Geen' buijck, geen' mondjes-maet, dat Beesten Menschen zijn,
En Menschen meestendeel maer redelick in schijn!
  Wat light my aen de moeyt van 't pleyten voor de Beesten?
1430 'T stuck valt my wat te swaer; ick schenck het sterker' geesten:
Want, wat de keel belanght, en 't leckere verdriet,
'T zy roemeloos geseght, het stuck en raeckt my niet.
Danck hebbe Die my gaf mijn selven te vermannen,
En tegens 't sott geweld van Mond-lust in te spannen.
1435 Ick ben niet smaeckeloos, noch mijn gehemelt steen:
Maer 't is mijn Hemel niet: mijn' tongh en is geen been;
Sy voelt; en ick voel oock hoe langh sy dient te voelen,
Hoe veel en hoeveel niet: verdrincken is geen spoelen;
Daer hoort maer drincken toe; dat weet ick, en wat meer:
1440 Gelijck het spoelen koelt, soo doet verdrincken seer:

Bij vs. 1407 in marg.: Hoc hic quidem homines tam brevem vitam colunt, Cum hasce herbas ejusmodi in suam alvum congerunt, Formidolosas dictu, non esu modo: Quas herbas pecudes non edunt, homines edunt. *Plaut. Pseud.* 3 . 2. Vilibus ancipites fungi ponentur amicis. *Juv.* — vs. 1411: Numquid enim hic furor est, quod nemo nostrum mortalem se cogitat, quod nemo imbecillum? *Sen. ep.* 114. — vs. 1412: *Οὐδὲν ἀγαθὸν, ὅτι ἂν μᾶλλον τῆς φύσεως ᾖ. Hippoc. sec.* 2. *aphor.* 4. — vs. 1418: Eo mores venere, ut homo maxime cibo pereat. *Plin. lib.* 26. *c.* 8. — vs. 1434: *Σωφροσύνῃ κολάσας ἔντερον ἀργαλέον. Pallad. ap. Stob.* — vs. 1437: *Οὔτε τι γὰρ νήφω, οὔτε λίαν μεθύω. Theogn.* Ἡδὺ *πᾶν τὸ μέτριον, οὔτε ὑπεργέμων* Ἀπέρχομαι *νῦν, οὔτε κενός,* Ἀλλ' *ἡδέως ἔχων ἐμαυτοῦ. Alex. in Syntroph. ap. Athen.* — vs. 1440: Mergunt in pocula mentem. *Manil.* 5. *Astron.*

vs. 1432 *het stuck* K. b.: *de Sond*

All dat ick draghen kan en schroom ick niet te laden:
Maer dat ick niet en kan, het minste Meer, kan schaden:
Als 't vat maer voll en is, soo drijft het of het stond;
Soo haest als 't overloopt, soo moet het naer den grond:
1445 Dat doet de lesten dropp: wat doen dan duysend droppen
Naer 't vat aen 't sincken is? lett, sponsien, lett, soppen,
Lett, drinckers, die te bedd, gelijck te gronde gaet,
En, daer ick wesen wouw, lett, Snoepers sonder maet,
Wat dat uw' Maegh gewelds van Tongh en Keel moet lyden,
1450 Van overswelgens meer als Beestelijck verblyden.
Een gierige Portier magh aen de deure staen,
De deur van 't Camer-spell, en laten binnen gaen
All wat 'er wesen will: in 't ende moet hy hooren
Dat over-vall benauwt; dan moet het of van voren,
1455 Of weer van achter uyt, dat meer is dan de Sael
Kan swelghen met gemack. Ick spreeck geen' duijster' tael;
De sake self spreeckt Duijtsch: wie ooren heeft kan hooren;
Wy sien wat ons gebeurt van achteren, van vooren,
(Daer moet geen doeckjen om) van ond'ren, met verlof,
1460 Van boven rauw en rott, en geel, en groen, en grof,
En all om eens Portiers verraderlijck onthalen
Van all dat binnen will, en eindelick de Salen
Van Maegh en Buijck en Darm doet bersten van Colijck,
En, voor het beste loon, maeckt van een Lijf een lijck.
1465 Nu, Snoeijers, 't staet u vry; ghy mooght wel binnen komen;
Maer, weester op verdacht, de dood is in de Boomen;
Dan 't leven isser oock. Siet ghy die peersche Pruijm,
Die ongefoolde Maeghd van vinger en van duijm,
Dien Appel, Goud op groen, die wonderlicke Bessen,
1470 Die Kerssen, uytterlick als roode wijn in flessen,
Noch beter in haer lijf; die Peer met haer geslacht
Door menigh overspel tot soo veel keurs gebracht?
Het lacht all, dat men 't siet (men schijnt het schier te hooren,
En soo waer 't Spreeck-woord valsch, de Buijck en heeft geen ooren)
1475 Maer 't lacht voll Aloës, voor die sich selfs verraedt
En niet en onderscheidt versott zijn van versaedt.
Ghy zijt versaedt, en meer, van dit langhwijligh preken:
Maer, hoort het tot de Lijst van kribbighe gebreken,

Bij vs. 1441 in marg.: Non vinum hominibus moderari, sed vino homines solent, qui quidem probi sunt. *Plaut. Truc.* Οὐ βούλομαι πιὼν Ἀσκληπιοῦ δεῖσθαι. *Callisth. ad Alex. ap. Plut. de ira cohib.* — vs. 1442: Καὶ γὰρ πᾶν τὸ πολὺ τῇ φύσει πολέμιον. *Hippocr.* 2. *Aphor.* 51. — vs. 1446: Hinc phrenesis periculosa, hinc calculi gravis poena, hinc exitialis cruditas, hinc vomitus frequens, semesas epulas cum internorum viscerum cruore fundentium. *Ambros. de Hel. et jejun.* — vs. 1464: Nonne furor et ultimus mentium error est, cum tam exiguum capias, capere multum? *Sen. de Brev, c.* 10.

Uyt dingetjens van niet, uyt ongeachte stoff
1480 Te suygen 's schepsels nutt, te tuygen 's Scheppers lof;
Ick ken de volle schuld, en wilse niet verbloemen:
'K maeck geeren ijet van niet, en distelen tot Bloemen.
All wien het lust met my de Bloemen gae te slaen,
E.E. Begeve sich op Zy, daer all dees' Mannen staen,
1485 ('K segg niet meer Mannetjens; dat voeghd' haer' jonghe jaren)
Mast-boomen, dick en steil, die met haer' bruyne paren
De Cingels van mijn' Thuyn omcingelen met pracht,
En makend'er by naest van Middagh Midder-nacht;
D'Atheensche Galerij daer Roomen selfs gingh halen
1490 De wandelende less van wetenschap en talen,
Moet swichten voor dit pad, voor deser paden groen.
Komt, wijse Wandelaers, hier hebb ick u van doen:
Laet vrouw en kinderen de voose vreughd der vruchten
Genieten voor haer deel, en naderhand besuchten;
1495 Wy sullen Mond en Tongh besteden aen wat meer,
Aen vrucht daer van den beet tot beter voedsel keer'.
Het gemelick verhael van Staetsche vodderijen,
Van Werelts werringhen en meen ick niet te lijen:
(Die wetten schrijv' ick voor) ick bann den heelen Haegh,
1500 Met all sijn achter-klapp, ick bann de vuyle plaegh
Van loose pleiterij, ick bann d'onstuymigheden
Van over-heerigh volck in ongeruste Steden,
Den niewen overgangh. Ick bann het bits vermaen
Van Kercken-spertelingh: Staet uyt, Arminiaen,
1505 Die op den Gomarist uw' tanden meent te slijpen;
En staet uyt, Gomarist, die desen meent te grijpen
En krabben d'oude roof van 't seer van Achtien op:
All die u sulcken gall voelt steken in den kropp,
Ick bidd u, staet van verr, en laet de vuyle luchten
1510 Van sulcke poelen hier d'onnoosele genuchten
Van beter onderhoud niet smetten met verdriet:
Vergalt ons' eenigheid met sulcken Alssem niet.
In 't drucke vanden Haegh verdraghen wy 't by tijden,
En draghen met geduld all dat men daer moet lijden,
1515 En staen ons' poos te roer, en vinden in 't krackeel,
Wel tegens heugh en meugh, ons ongesochte deel,
En sien ons niewen haet voor ouden dienst bestellen,
En met gerockten vloeck voor vrome meening quellen.

Bij vs. 1500 in marg.: Este procul lites et amarae praelia linguae. *Ovid. de Art.* 2. Protinus ante meum quidquid dolet exue limen. *Juv.* 11. — vs. 1516: *Tί γὰρ μάχαισι κἀμοί;* *Anacr.*

vs. 1510 *genuchten* K. a.: *geruchten*

Hier zijn w' op Hofwyck, schouw van all dat Hooft en Haeght,
1520 En all dien d'onvré lust, en dien de vré mishaeght,
Mishaeght ons' broederschapp, die sonder Eeck en Alssem
Naer Waerheid en niet meer, der Zielen eighen Balsem,
Door soete weghen spoort, en houdt geen ondersoeck
Haer' moeyte waerder dan Gods een en ander Boeck.
1525 In 't een en 't ander Boeck zyn een' en ander' Bladen
Voor onser ooghen mist met duysterheid geladen:
De Waerheid isser in, dat 's klaerheid sonder vleck;
D'onklaerheid is alleen der Leseren gebreck;
Die dat den Schrijver wijtt doet even als de blinden,
1530 Die midden op den dagh den middagh niet en vinden,
En keuren hem voor nacht, om dat haer alles swert
In haer' onkunde dunckt en 't witt onthouden werdt.
All 't noodighe nochtans is klaer voor alle Vromen
Als middagh: uytgeseght, de moedwill onser droomen;
1535 Den Leser die sich minst in sulcke droomen voedt
Gedijdt ontwijffelick het noodighe tot goed.
Maer deser redens toom en zijn wy soo niet machtigh,
Of hy ontslipt ons well: soo dat ons klaer klaerachtigh,
En waer waerachtigh werdt: en dan volght meer en min,
1540 Naer meer en min verlaets op 't soet van eighen sinn:
Soo komen wy somtijds van sinnen wat te schillen,
Soo dat'er twee Zuyd-west, twee and're West aen willen;
Maer 't scheel en maeckt geen' twist: ick haet mijn' broeder niet,
Om dat ick liever groen, hy liever purper siet:
1545 'T en is geen Menschen werck; 't zijn stege beest'lickheden
Eens anders met geweld te binden aen mijn' reden,
En maken plotselick een' vijand van een' vrind,
Om dat hy sijn Geloof in 't mijne niet en vindt,
Om dat hy niet en voelt dat ick meen wel te voelen.

Bij vs. 1519 in marg.: Secessi enim non tantum ab hominibus, sed a rebus, et primum a meis. *Sen. ep.* 8. Minime male cogitantes sunt, qui in Agriculturae studio occupati sunt. *Cat. de re rust.* Ergo Sermo oritur non de villis domibusve alienis; Nec male necne Lepos saltet: sed quod magis ad nos Pertinet, nescire malum est, agitamus. *Hor.* 2. *Sat.* 6. Romae magni officiorum negotiorumque acervi omnes a contemplatione talium abducunt, quoniam otiosorum et in magno loci silentio apta administratio talis est. *Plin.* 36 . 5. — vs. 1525: Involuta veritas in alto latet; nec de malignitate naturae queri possumus: quia nullius rei difficilis inventio est, nisi cujus hic unus inventae fructus est, invenisse. Quicquid nos meliores beatosque facturum est, aut in aperto, aut in proximo posuit. *Sen. de Benef.* 7 . 1. — vs. 1528: Animus noster ad vera percipienda caligat. *Sen. ep.* 71. — vs. 1543: Inde furor vulgo, quod numina vicinorum Odit uterque locus, quum solos credat habendos Esse Deos, quos ipse colit. *Juv. Sat.* 15. Utilius est oculos a rebus displicentibus avertere, et unicuique suum sentire relinquere, quam sententiosis sermonibus deservire. *Th. de Kemp. de Im. Chr.* 3 . 44. — vs. 1545: Mundi Principio indulsit communis conditor illis Tantum animas, nobis animum quoque. *Juv.* 15.

1550 Laegh dat vuijl over boord, wat waerd'er min te woelen,
Wat waerd'er min gespoocks, wat waerd'er min gedruys,
Wat waerd'er koele kalmt' in Kerck, in Huys en kluys!
Om alles in een woord van kort beslagh te knoopen,
Vind ick mijn' even-mensch het toepad mis te loopen,
1555 Den Bywegh in te slaen; of sien ick hem verlockt
Van spijse daer de dood een' tand heeft in gebrockt;
Wat maeck ick voor gebaer? ontstell ick my van buyten,
Onsteeck ick mijn gemoed, werp ick dien Mann met kluyten,
Schend ick hem met verwyt, wensch ick hem erger quaed
1560 Dan dat hy eten will, dan daer hy henen gaet;
Haet ick hem om sijn doen, vloeck ick hem om sijn dwalen?
Dat lij den Hemel niet. Ick tracht hem af te halen,
Ick thoon hem sijn gevaer, ick wijs' hem 't beter pad
Met all mijn' Redens macht: soo hyse niet en vatt,
1565 Ick sucht hem droevigh naer, ick wensch hem beter' ooghen,
Ick straff hem met niet meer als broederlick medooghen,
Ick doe hem wat ick wouw dat my gebeuren kond',
Wanneer mijn Broeder my een stall-licht volghen vond;
God roep ick tot sijn' hulp: God, die my heeft bevolen
1570 Mijn' vijand wel te doen: want selver soud' ick dolen
En inden doncker gaen, gund' ick mijn' naesten quaed,
En sultte sijn ellend met Christeloosen haet.
Wie deert Gods erfdeel niet, wie treurt niet om de Ioden,
Het heilighe geslacht, dat haren Heiland doodden,
1575 Wie deert de blindheid niet van 's werelds grootste deel,
Dat Hell en Duyvels macht noch hebben by de keel?
Wie kan de Christenen besien en niet beschreijen,
Die door Roomsch Misverstand van Sion zijn gescheijen,
En willen Scheppers zijn des Scheppers die haer schiep,
1580 En willen noch voldoen 't gheen hy van 't Cruijs af riep
By hem te zijn voldaen, en doen Hem stadigh sterven,
Die ons door eene dood het leven heeft doen erven:
'T zijn blinde grouwelen, onnoosel mis-verstand:
God weer' se meer en meer van u, mijn Vaderland,
1585 God kome noch eens af, en geessel' hier beneden
Noch eens die koopers uyt sijn' huijsen der gebeden:
Het schynt geen Menschen werck, wy zijn der moeyte moe,
Der vruchteloose moeijt; daer hoort mirakel toe.
Maer eer 't mirakel kom' (hy weet sijn' goede tijden)
1590 Wat zijn ons' plichten meer als treurigh medelijden?

Bij vs. 1570 in marg.: Ὁ *λέγων ἐν τῷ φωτὶ εἶναι, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῶν, ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐστὶν ἕως ἄρτι, καὶ ἐν τῇ σκοτίᾳ περιπατεῖ.* 1. *Ioan.* 2. 9. 11. — vs. 1581: *Ioan.* 19 . 30.

vs. 1560 *dat* K. b.: *'t geen* — vs. 1568 *mijn* K. a.: *een*

Wat zijn ons' wapenen als bidden om dien dagh,
Die eens de heele Cudd' in een' koij brenghen magh?
Dat bidden is mijn haet, mijn vloeck, beminde blinden,
Dat sult ghy in mijn' wraeck, in plaets van Mutsaerd, vinden,
1595 Dat Christelicke vier, in plaets van rad en galgh,
Daer van ick even soo als van uw' misdaed walgh.
Dit 's uyt het Boeck gepraett dat God heeft willen sparen
Tot onser zielen licht, van doe wy niet en waren.
Het ander light'er by: het Boeck van alle dingh,
1600 Van alles dat hy eens in 't groote Rond beving,
Het wonderlicke Boeck van sijn' sess wercke-dagen.
Wat seght ghy, Wandelaer? indien 't u kan behagen,
Wy gaen van blad tot blad, van daer de Sonn begint
Tot daer Sy slapen gaet en laet de wereld blind:
1605 Wy weten wonderen uyt dit Boeck te vertellen:
All zijn de Sterren veel', wy wetense te tellen,
Te passen op een' myl: all loopt de losse Maen
Dan blootshoofds, dan gehult, dan met een Masker aen;
All duyckt sy voor ons oogh, sy kan ons niet ontslippen;
1610 Wy weten wat sy meent met plecken en met tippen,
Met ringen en met geen'; wy weten wat haer schort,
Wanneerse somtijds goud en somtijds silver wordt:
All krimpt de dageraed van 't Ooster-punt naer 't Zuijen,
Wy weten waer 't hem lieght: all pruylt de Locht met buyen,
1615 All huylt sy gins en weer, all stelts' haer self in vlamm,
All rommelts', of 't blauw dack van boven neder quam,
All schreitse weer daer op en lescht haer' eighen' vieren,
All lachtse datelick met Cruyden en met Dieren,
Dien haer' gestalteniss tot lust en onlust wendt;
1620 Van all dat Uerwerck zijn de veeren ons bekent,
En rad en ronsselen, en ketingen en snecken:
De Mist en mist ons niet, noch wat hem kan verwecken;
De Dauw is niet soo fijn, wij'n sien hem dropp voor dropp;
De Zee is niet soo diep, wij'n keuren op end' op
1625 Wat van haer maecksel is, en waerse 't Sout van daen heeft,
Wat datse vande Sonn, wat datse vande Maen heeft,
Hoe datse groent en graeuwt, hoe dat haer volle plass
Gedurigh voller loopt en houdt syn Water-pass;

Bij vs. 1599 in marg.: *Τὸν δὲ ἄνθρωπον θεατὴν εἰσήγαγεν ὁ θεὸς αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ, καὶ οὐ μόνον θεατὴν, ἀλλὰ καὶ ἐξηγητήν. Epict. lib.* 1. *diss.* Cum sapienti Remp. ipso dignam dedimus, id est Mundum: non est extra Remp. etiamsi secesserit, imo fortasse, relicto uno angulo, in majora atque ampliora transit, et coelo impositus intelligit, cum sellam aut tribunal ascenderat, quam humili loco sederit. Depono hoc apud te, nunquam plus agere sapientem, quam cum in conspectum ejus divina atque humana venerunt. *Sen. ep.* 68.

Wat Ebb en Vloed beduydt, wat wetten haer bepalen,
1630 Hoe verr men Westwaerd uyt haer voor-stroom moet gaen halen,
Om Oostwaerd aen te gaen, hoe verr de Naelde wraeckt,
Wat datse somtijds staend' en somtijds gaende maeckt:
Wat dat den Aerd-kloot steunt in 't middel-punt van allen,
Waerom hy vlot en vast kan drijven en niet vallen;
1635 Wat in sijn ingewand het mindere Metael
En 't meerdere verweckt; hoe dat doorschijnigh stael,
Die steghe Diamant, die bloedighe Robijnen,
Als sterren onder aerd, in 't Oosten veel verschijnen,
In 't Westen nemmermeer: hoe d'Oester is van aerd,
1640 Die puijck van Peerelen, maer noijt gesondt, en baert:
Waer van 't geboomte groent, waer langhs en door wat monden
Sijn blancke voedsel komt uyt sware swarte gronden:
Hoe 't inde tacken rijst, hoe 't inde bladen stuyt,
Hoe 't inden Somer werckt en scheidt'er 's Winters uyt:
1645 Wat Gouwe stincken doet, wat Roosen wel doet riecken;
Wat Kraeijen swarte geeft, wat Swanen witte wiecken;
Wat eijeren bevrucht, wat Wasch en Honigh scheelt,
Hoe 't by de slechte Bije verstandigh werdt verdeelt;
Hoe beesten beesten zijn, en besighen haer' leden,
1650 En stieren haer beleid bynaest met onse zeden:
Hoe 't allerwonderlixt der wonderen, de Mensch,
Van Menschen werdt geteelt met min schier als een' wensch;
Wat Ziel, wat Lichaem is, en hoe sy konnen paren;
Hoe 't Vier in 't herte komt, hoe 't Silver inde haren,
1655 Hoe 't Bloed de schaemte meldt, hoe 't Oogh van verre voelt,
Hoe all het sichtbaere dat door den and'ren woelt
Geschift werdt sonder moeijt, en sonder konst gescheiden:
Hoe Neus en Mond alleen, en Ooren met haer beiden
Gelijcke plichten doen; wat Lippen tot de Spraeck,
1660 Wat Tong en Tanden doen tot beide, Spraeck en Smaeck,
En in wat bochten die de dese moet ontmoeten:
Hoe 't Hoofd gehoorsaemt werdt van Handen en van Voeten,
Niet met de moeyte die een Heer neemt als hy wenckt
En doet sijn Dienaer gaen, maer even als 't maer denckt:
1665 Hoe 't bloed schift van sijn' Wey, Hoe 't Melck wordt inde Borsten,
Hoe 't elders Vell en Vleesch, en elders harde korsten
Van Knorr en Beenen werdt: Hoe 't inde keucken gaet,
Ontfangster in 't gemeen van alle goed en quaed,
De Maegh, verkrachte Maeghd van onse gulsigheden:
1670 Wie Kock is, wie Kocks maet, wie Onder-kock met reden
Genoemt werdt, geele Gall, of roode Levers warmt;
Waer toe den Ommeloop van kronckeligh gedarmt,
Waer toe de viese Milt, waer toe de luchte Longen
Haer op en neder dient; waerom de Meid geen jongen,

1675 De beste slagh, en viel. waerom. Dit lang waerom
Verveelt u overlang: 'T is reden dat ick kom'
Daer ick 't Boeck opende. dit Boeck, dit Boeck der Boecken,
Is soo voll ondersoecks, soo voll van soete hoecken,
Als Hofwyck bladeren aen Boom en kruyden telt:
1680 Ick hebb wat veel geseght, maer niet-met-all vertelt,
By all dat seghbaer is: Dit zijn de besigheden
Daer in wy Ziel en Lijf vermaken en vertreden:
Dit 's 't veld van onsen strijd, maer strijd van vreedsaemheid,
Daer yeder op sijn' beurt sijn' stille meening seidt,
1685 En luystert naer sijn vriend, en laet sich onderrechten;
En heet verliesen winst, wanneer hy valt in 't vechten,
En wijs in 't vallen werdt. Verr is het strack gemoed,
Dat steegh en ketterlick de waerheid tegen wroedt,
En liever doolen will, en dollen will, dan wijcken,
1690 En liever Schip en goed verhoetelen, dan strijcken;
Het Hofwycks Spreeckwoord seght, en allom is het waer,
Dat seven ooghen veel, maer min sien als vier paer.
Dit 's woord en weder-woord van Waerd en waerde gasten,
Die hier mijn' eenigheid op 't onvoorsiens verrasten,
1695 Of veel en veel genoyt verschijnen in mijn' Hof,
En vallender op 't fruyt, het fruyt der buycken, of
Het frnyt der Boecken; fruyt dat niet en kan verrotten,
Fruyt dat den Mayemann, schuld-eischer vande Sotten,
Sijn manen niet en vreest. Besitt ick my alleen,
1700 Geheel en onverdeelt, en word ick moe getre'en
En molewijs gestapt in 't rond, in 't langh, in 't kruys-pad;
Of seght my natt of kouw, 't waer oorbaer dat ick t'huys trad;
Ick tree wel in vier tre'en en in vier huysen t'huys:
E. Vier huyskens over hoecks, en elck een' groene kluys,
1705 Daer in sich kluysenaers gekluystert konden wenschen,
Belocken my om 't seerst, en spreken schier als Menschen;
Komt, roept'er een, tot my, en 't andere, tot my,
'T zy dat het deses tael, of genes Eccho zij.
En ick hangh tusschen vier, als Mahomet sijn' beenen
1710 In 't even stae'gh geweld van vier versierde steenen:

Bij vs. 1677 in marg.: Τῆς ἐπιστήμης φρέαρ ὅρον καὶ τελευτὴν οὐκ ἔχει. *Phil. de Somn.* — vs. 1686: *Prov.* 25 . 12. En tiempo y lugar Perder es ganar. — Ἄμεινον τοῦ κακῶς νικᾷν τὸ καλῶς ἡττᾶσθαι. *Isid. Pelus.* Compungimur enim censoriis sermonibus, sed benevolentiae delectamur sedulitate. *Ambr. lib.* 1. *off.* — vs. 1687: Εἰ ἀμφίβολον, νικάτω τὸ φιλάνθρωπον. *Nazianz. Or.* 40. Ἀμφισβητοῦσι μὲν γὰρ καὶ δι' εὔνοιαν οἱ φίλοι τοῖς φίλοις, ἐρίζουσι δὲ οἱ διάφοροί τε καὶ ἐχθροὶ ἀλλήλοις. *Plat. in Protag.* Ἀλλ' ἄνδρα κ'ἤν τις ᾖ σοφὸς τὸ μανθάνειν Πόλλ', αἰσχρὸν οὐδὲν καὶ τὸ μὴ τείνειν ἄγαν. *Soph. Antig.* Vide non tantum, an verum sit quod dicis, sed an ille cui dicitur sit veri patiens. *Sen. de Tr.* 3. Injustissima est simultas, quae hominem hominem esse non sinit. *Quintil. decl.* 110.

In 't einde deel ick 't scheel, en vraghe Sonn en Wind
Waer ick best sitten sal gedoken en geblindt,
Geblindt en ongesien: meest winnen 't twee van vieren,
Die neffens 't groote spoor mijn Hofwyckjen vercieren,
1715 En doen den Vreemdelingh in 't rijden en in 't gaen
Uytroepen, 'T is daer moy, en 't staet'er my wel aen.
Daer schuijl ick inde Klimm en in de Memme-bloemen;
Daer hoor ick my met lust dan prijsen, dan verdoemen;
Daer duijck ick achter my, gelijck de Schilder sat,
1720 Die achter 't Tafereel der Kijckers dit en dat
Beluysterd' en beloegh; daer ligh ick, als gestorven,
En hoor, als naer mijn dood, „Wat is daer gronds bedorven,
„En klare kleij gespilt om overdaed van lust!
Daer hoor ick tegen aen, „Wel zij hem, waer hij rust,
1725 „Den Planter, die den poel van eertijds wilde weijen
„Vercierde met de pluym van altijds groene meijen,
„En dorst een hoeckjen erfs besteden aen sijn' vreughd,
„En keurde matelick verquisten voor een' deughd,
„En docht, het goud en was in 't water niet geworpen,
1730 „Dat streckte voor vermaeck van hem en Stad en Dorpen.
Daer hoor ick, wat noch meer? of wat en hoor ick niet?
Den Kermiss-boer sijn geld, den Vrijer sijn verdriet
Beweenen aende Meid, die niet en schijnt te hooren.
Moy Meissjen, siet rondom, de Boomen hebben ooren:
1735 Ick hebb het Voorburghs-bier sien sieden in uw' borst
En over 't minne-vier een' and'ren niewen dorst
Onsteken in uw hert; ick hebb u Kees sien douwen,
Sien foolen mond aen mond, ick hebb den besten bouwen,
Den niewen Schorteldoeck sien wringen tot een slett,
1740 En hebbje 't Claes verboon, Kees hebbje 't niet belett.
„Trijn, seid' hy, trouwe Trijn, wat heit het te beduyen?
„De kolen aenden haerd, de Middagh-Sonn in 't Zuijen
„Zijn koeler dan de Sneew, by 't vier daer ick in brand:
„Komt, soetert; eens voor all, waer is je rechter hand?
1745 „Kom, nobele kersouw, 't is by men ziel ter eeren,
„En om de werld in echt met suck goed te vermeeren
„As jouw moij backes is. Wat duyvel schort'er an?
„Men Vaertje sagh'et gaern, jou Mortje weeter van;
„Ie noom, Claes Gerritse, seit meenighmael, wel, Keesje,
1750 „Hoe maeckj'et mit men Nicht? gaet an; het wildste beesje
„Wordt metter tijd etemt, de Knijne worde mack,
„Het Nachtegaeltje neemt sen koijtje voor een tack:

Bij vs. 1741 im marg.: Nec meus hic sermo, sed quem *ructavit* Ofellus Rusticus, *inconcinnus amans*, crassâque Minervâ. *Hor.* 2. *Sat.* 2.

vs. 1744: *Komt* K. a.: *Kom* K. b. als boven — vs. 1746 *goed* K. b.: *slagh*

„Houdt jy maer voet by steck; de Meisjes moete suer sien;
„Dat sel wel overgaen: je selt noch sulcken tuer sien;
1755 „Trijn sel iens mit en wipp ontdoijen; dat gaet vast:
„Soo voer ick mit men Pleun: wat hadd ick s' op epast,
„Eer 't ja-woord schuyven wouw! dan wouwse, maer sen sou niet:
„Die molen liep rondom; dan souse, maer sen wouw niet:
„In 't ende quamt'er toe, as ick'er 't minst om docht:
1760 „Soo benne w' entelick as lijm an ien erocht:
„Maer, as je weet, het lock en heit niet wille diene,
„Dat vleis van ongse vleis en bien van ongse biene
„Liep speule by de weght; en 't is met Pleun edaen,
„Wangt die niet meer en magh die moet wel stille staen.
1765 „Dan dat waeyt jou in 't zeil; nouw hebb ick woll noch webbe,
„Noch langd noch weuninge, Trijn moet all 't hoopjen hebbe,
„En 't wordt je saem egunt: gaet an slechts watje meught;
„Je vrijt niet min as 't puijck van Delfland en sen jeughd.
„Nouw mochje miene, kint, nou mochje grouwen, hartje,
1770 „Dat ick je goedje vry, wangt dat is 't ouwe partje
„Van 't volck te langdword, jae wel degelick in sté:
„Maer by kris en by kras (en daer 's gien jocke mé,)
„Je deed me gien spuls recht, wouw jy me dat op tijghe:
„By gurcke, 't moet'er uyt, all mocht ick 't beter swijge,
1775 'K hebb mé kley an me gat, dat weetme t' Hongslaerdijck,
„Te 's Gravesae in 't sangd, te Wateringh in 't slijck:
„En offer wat an schortt', ongs' Anne Ians, me Meutje,
„En doeter mé niet toe; en Gerrit Oom, 't oud reutje,
„Heit maer ien Speul-kind t'huys; soo komt het all op myn:
1780 „'T is soet te deelen, daer twie hangden miester zyn:
„Neen, lieste, 't aerdsche goed en hoef ick niet te soken:
„You Hemelse Persoon, jouw monkje soet besproken,
„You kaekjes as en roos, jow ooghjes as en gett,
„You borsjes, met verlof, daer ick men pinck op sett,
1785 „(Still, seyse, schaemje niet, Kees, houdtje hangde voorje,
„Nouw, Kees, hoe staeje soo?) wel nou dan, Troosje, hoorje,
„Die hebbe myn jong hart ontsteken en beklemt:
„Jae 't sou niet over gaen, all stondje naeckt in 't hemd.
„En benje 't boeren moe, en staetje 't melcke tegen,
1790 „Ick weet raed tot en pluym, en mantel en en degen;
„En voor jouw weet ick raed tot en geporste huyck,
„Of tot, hoe hiet ick 't oock? laet sien; en Haegse pruijck,
„En swarte lapp voor 't hoofd, voor 't steke vande vliege,
„En bouwe met en hoep, om vroemoers te bedriegen,
1795 „En schoentjes as men duym, soo kort niet, maer soo small,
„En all 't goed dat de Vent van 't Kostelicke Mall
„Iens heit eretoryckt (ick giss je kent wel lese,
„Of spelle O. N. on) en datter by moet wese;

„Ick weet raed tot en Krots, met spickers deur'et leer,
1800 „Als Gerrt van Velsens Tonn, gehackelt, min noch meer:
„Stae by de bruyne Meer met ronde witte kolle;
„Twie meugewer wel voen. Gut, Trijn, hoe souw'we rolle,
„'T Schavott om, langs de Plaets, de Vyver en 't Voorhout,
„Deur all dat luije volck beslagen in fijn goud?
1805 „'K hebb menigh Maenendagh men selver dood ekeke
„Aen dat besuckt gesleep: wel, seid ick, selleweke,
„Is dat het ploeghen hier, geeft dat den Haegh de kost?
„Dan, docht ick, meugelick daer hebbent'er begost,
„Die 't niet te mackelick en wete te vollende;
1810 „Nou benneser aen vast, nou meugense niet wende,
„All gaet het by de wind. 'k sagh't sommigh' an her neus;
„En, docht ick, Ioffer, of men Vrouw, of enter deus,
„Rydt daerje rydt, men geld rydt metje langhs de strate:
„Men haver was te goed om onbetaelt te late:
1815 „Voldoet men ceeltjes eerst, en rydt dan je naers moe.
„Gut, trock ick na de Hall, en na den Backer toe,
„En na den Brouwer mé, en veul meer fijne Borgers,
„(Ja borgers neffens mijn) jouw' schamele versorgers,
„En sonder die je sturft van honger en van kouw,
1820 „'K mien da'kker op mijn voijs en klachlied hoore souw.
„Wat duijcker, dat 's gien kunst, sen hartje te verblyen,
„En, aster niet en is, en Boer sen beurs te snije.
„('T woord wasser qualick uyt, ick tasten in men sack,
„Ick vongd men Beurs elight: dan 't was klein ongemack,
1825 „En Ducketon drij vier: all ken 't emens niet deere,
„De Duyvel hael den Haeg, men wilt niet gaern onbeere)
„Neen, sei'ck soo by men selfs, in 't lock will dat men Trijn
„Men echte wijfje word en ick'er mann magh zijn,
„We hanghe mé wel wat an sulver goed en kralen:
1830 „Maer, lust ongs pracht of prael, we willen 't braef betalen;
„En gingen w'iens te Bier, te kermis of te mart,
„De witte mosten uyt, of 't gingh noyt van men hart.
„Dat hebb je wel, sey Trijn, aers moste we niet leve,
„Dat ben ick niet ewent, wangt die wat heit te geve,
1835 „Die macher wat op doen: Maer liever niet ehult,
„Dan dat ick op men kopp sou dragen kapp en schult.
Kees voelde dat de Boom te met begon te kraken;
Met noch een houw twee drij kond hy ter aerde raken:
Daer hackten hy op aen of 't inden snoeytijd waer;
1840 En, naer ick mercken kon, daer wierd van twee een paer:

Bij vs. 1804 in marg.: Nec illos quidem inter otiosos numeraveris, qui sellâ se et lecticâ huc illuc ferunt, et ad gestationum suarum, quasi deserere illas non liceat, horas occurrunt. *Sen. de Brev.* — vs. 1840: Sic visum Veneri: cui placet impares Formas atque animos sub juga ahenea Saevo mittere cum joco. *Hor.* 1. *Od.* 33.

D'een rechter hand quam voor, en d'ander liet haer vangen,
En, als een' Lijster-bey, soo sagh Trijn om haer' wangen:
All gaende sagh ick wel soo vielder veel te doen,
En, naer 't van verre klonck, soo was 't een vrouwen Soen.
1845 Nu, Huyskens, soet vertreck, ghy zijt niet komen drijven
Daer ghy soo vierkant staet; 't heeft all van sware schijven
Mijn' lichte Bors ontlast, te werden soo ghy zijt:
Maer voor een' sulcken deun schell ick u alles quijt.
My docht Kees Adam was, en Trijn mocht Eva wesen,
1850 En 't Paradijs hier naest. soo vrijdense voor desen
De goe' luy van dien tijd, doe waerheid onbevleckt
Met rock, noch onderkeurs, noch hemd en was gedeckt,
Maer ging in Stadt gekleedt gelijck nu by de Boeren.
En, als ick 't overweegh, sy wetens' uyt te voeren,
1855 De soete vrijery, met aerdiger bestier,
Dan wy met all ons Hoofsch ge*larm* en ge*soupir*;
Wy schamen ons Moers tael, als 't gelden sal met minnen;
Verlieft werdt *amoureux*, en van gevallen sinnen
Niet min als, *sens ravis*, bekoorlickhe'en, *attraits*,
1860 Gewonnen gunst, *faveur*, en nemmermeer, *jamais*,
Bruyn' ooghen, *beaux esclairs, beaux soleils*, en *beaux astres*,
Misnoeghen, *desespoir*, blauw schenen-zeer, *desastres*;
Als of het vrijspell self niet kaps genoegh en waer;
Wy doender bellen toe, en halen, 'k weet niet waer,
1865 Waermé de sottigheid ter deghen uyt magh klincken.
Als ick een' Vrijster waer, de Vrijer sou my stincken
Die uyt den Lande liep om tolcken van sijn hert.
Vergeeft my, jonghe luy, ick keur 't een' malle pert
All 't sinne-loos gelaet daer mé ghy meent te proncken:
1870 'K hebb oock eens jongh geweest, 'k hebb oock eens voelen voncken
Dat Minn heet in goed Duytsch: maer tot de raserny
Die inde sinnen slaet en viel ick noyt van my.
En, Meissjens, met verlof, 'k moet eens mijn hert uyt spreken.
'T en sal geen laster zijn. of 't staet u vry te wreken:
1875 Iae wreeckt de waerheid self; dat valt veeltijds haer lot.
Het smaeck' u heel of half, onthout het van een' Sott.
De weecker Menslickheid, het volck met langhe rocken,
En hebb ick noyt gehaett: eer heeft het my betrocken,
Eer hebb ick 't nae gegaen, of vriendelick ontmoet:
1880 Want, seid' ick, keurde God all dat hy maeckte, goed,
Dit 's vanden besten slagh het tweede: soud ick laken
Dat God gepresen heeft? daer neffens quam 't vermaken,
Dat alle Menschlickheid in 't onderscheid bevindt,

Bij 1883 in marg.: Quum excogitasset Deus duorum sexuum rationem, attribuit iis ut se invicem appeterent, et conjunctione gauderent. *Lactant. l.* 6. *c.* 23.

En daer door yeder een all dat hy derft bemint:
1885 Daer neffens quam het schoon met sijn' bevallickheden,
En daer ick Vrouwen-schoon met Mannelicke reden
Geluckigh sagh verselt, en daer ick styve deughd
In morwe leden vond, en maeghdelicke jeughd
Met wetenschapp, of lust tot wetenschapp, besteken,
1890 En daer ick wijsheid hoord' uyt roose lippen breken,
Daer, docht my, was ick by der wijse mans gerecht,
In silv're Schotelen goud' Appelen geleght:
Maer, daer ick 't niet en vond, en was ick van schoon' ooghen,
Van blanck vell, en blond haer noch meer noch min bewogen,
1895 Dan van het houten hoofd dat op de Cyters hals
De soete Ioffer maeckt, terwijl de Cyter vals
En doof en ongestelt niet waerd en is te hooren.
Kort om. ick socht mijn Oogh te paeyen en mijn' Ooren;
Dat hiet ick volle vreughd. Gevoelens geilen sinn
1900 En keurden ick noyt grond van wel-gestelde Minn.
Daer Trouwen 't voorland was, en teelens lust met reden,
Daer viel ick vies en kies, en socht gesonde leden,
Daer in een' held're Ziel, gelijck een blinckend swaerd
In een' fluweelen schee, gehuyst waer en gepaert.
1905 God liet my sulcken Ziel en sulcken Lijf gebeuren:
En doe was Keesjes hert van Trijntjes niet te scheuren;
Maer jocken stond van kant: daer wierdt in ernst gevleidt,
En oorbaer wederzijds gewogen met bescheid.
De Zielen wierden eens: de Cassen van die Zielen,
1910 Die d'eene d'andere geluckelick bevielen,
Bevestighden den koop, en 't stond den Hemel aen,
Dat die vier, paer en paer, te bedde souden gaen.
Hoe 't schickte, tuyght de tijd van thien vergulde jaren,
Die wy eenlijvelick en evenzieligh waren.
1915 Maer tuygen zijnder noch te soecken dien het heught
Dat my de domste tocht van d'allergroenste jeughd
Ter aerden hebb' gevelt, doen kruypen hebb', doen beven,
Doen schreyen om genâ, doen bidden om het leven,
Doen knielen, aeps gewys, voor een fier Vrouwen-beeld.
1920 Fier, seid ick, Vrouw tot Mann, fier Vrouw uyt Mann geteelt,

---

Bij vs. 1885 in marg.: Gratior et pulchro veniens e corpore virtus Adjuvat. *Virg.* 5. *Aeneid.* — vs. 1886: Νῦν χρὴ θεάσασθαι, οὐδέν τι τῆς εὐμορφίας Ὄφελος, ὅταν τις μὴ φρένας ἔχῃ. *Eurip. Oedip.* — vs. 1891: *Prov.* 25. 11. — vs. 1902: Τύπος γάρ ἐστι τὸ σῶμα τῆς ψυχῆς. *Sext. lib.* 1. *Pyrrh.* — vs. 1903: Ἡ ψυχὴ φοροῦσα ὥςπερ χιτῶνα καλὸν τὸ ἔνδυμα σώματος. *Macar. Homil.* 4.

vs. 1884: *derft* K. a.: *heeft* — *yeder een all dat hy derft* K. b.: *yeder, wat hy niet en heeft* — vs. 1886 *Mannelicke* K. a.: *minnelicke* — vs. 1891 *der wijse* K. a.: *des wijsen*

En die weer sonder Mann noch Mann noch Vrouw kan teelen,
De minst' in Hoofd en Hert, de minst' in alle deelen?
Daer most 'er meer als een mé spelen, en dat schoon,
Dat Vell-diep aengenaem, in 't hooghste van sijn' throon,
1925 En kon mijn' vryheid noyt in slaverny verkleeden.
En, als ick wanckelde, strax stelde sich de Reden
Ter weere voor mijn' eer; strax sey sy, 'k was een Mann,
En sy mijn onder-mensch, die ick Meestersche van
Mijn voordeel maken wouw. en, was 't soo verr gekomen,
1930 Dat Vrouwen eerbaerheid most wachten op Mans droomen,
Dat Spill-zy swygen most tot dat de Swaerd-zy sprack,
(Dat schadelick begin van menigh ongemack)
Als 't Mans hert open gingh en veilde sijn' gedachten,
Sijn minst was weder-gunst van 't Vrouwen-hert te wachten;
1935 Of 't was een' mancke minn, en 't kon, in allen schijn,
Noch inden Hemel Trouw, noch voor de Menschen zijn.
Want wien waer 't mogelick een' spytigh' gast t'onthalen,
En wat schoon en wat rijck kon d'ongenucht betalen
Van een gedwongen hert, van een verkracht gemoed?
1940 En wie dé geerne dat sijn' weergae noode doet!
Wegh Ouders wreed geweld, wegh, Hell van felle vrinden:
Is 't Jae-woord aende Pley, en anders niet, te vinden,
Soo segh ick, heiligh Neen; de Schael moet even staen
Door eighen weder-wight, of 't Hijlick is verra'en.
1945 Mijn hert is uyt geseght: ick pas op geen verwyten.
De steen is uyt de hand; sy mogender in byten,
Dien 't lust te spertelen; als 't byten over is,
Soo sal de waerheid noch een redelick Gewiss
Doen stemmen met mijn stemm, en seggen, „dat 's gesproken,
1950 „En dat 's een Batavier, die, door waerschyn gebroken,
„Te voorschyn heeft gebracht het moeijelick blancket,
„Dat nemmer goed en doet, en veeltijds 't goed belett.
Wat hebb ick tijds gespilt, wat hadd ghy tijds te spillen,
Die dit gewichtigh stuck ten uytersten mocht willen
1955 Voltoijen naerde kunst! maer 't is soo verr voltoyt,
Dat die 't begrijpen will, begrijpt het nu of noyt;
Die 't niet en will, verdient geen verder onderrechten:
My lust den steghen niet onendigh te berechten;
Elck sijn gevoelen vry; het mijn is uyt gepleitt:
1960 Well hem die beter weet; ick gunn hem sijn bescheid:
Men moght my 't lang geteem met billickheid verwyten,
Als wild' ick vrienden hier haer' schoenen doen verslyten,

Bij vs. 1955 in marg.: *Εἰ γὰρ οἷς νῦν δὴ ἔλεγον μὴ πέπεισαι, τί σοι ποιήσω, ἢ εἰς τὴν ψυχὴν φέρων ἐνθῶ τὸν λόγον. Plat. Phaed.*

vs. 1957 *verder* K. a.: *meerder*

Haer' Ooren en haer' Tong: terwijl my 't spreeckwoord raeckt,
Dat nemmer eighen grond den meester moede maeckt.
1965 Maer, Vrienden, lacht van hoop, 't moe maken gaet ten ende;
En schrickt niet, of ick 't weer Zuyd en Zuyd-Oost aen wende,
En weer naer 't lange Plein, daer ick u staende hiel,
En met meer woorden als goe' reden overviel:
'K neempt voor een Schaeckberd nu; daer 't ons, niet lang geleden,
1970 Der Koninginnen gang gelust heeft te betreden,
In voor en achter waerds, in zydelingh verstell,
Daer volght'er noch een op: den toenaem weet ick wel,
Maer noem hem binnens monds: het is de gang der Gecken.
X. Staet inde Boomgaerd-poort: ten Oosten staet een hecken,
1975 Ten Zuyden staet'er een: twee tweelinghen in 't kort,
Daer, door den Gecken-gangh, naer toe getreden wordt.
Kiest recht' of slincker hand, ghy raeckt het Plein te boven,
En daer mé voer ick u in Hofwycks schoonste hoven.
'T Oost Eiland is'er een, 't West-Eiland is sijn paer.
1980 Die nu de Groot, of Cats, Heins, of Barlaeus waer,
Die nu een' oude Penn, by een' van all' versleten,
In dit groen machtigh waer, en louw en koel geseten,
Moght seggen wat hy docht, en singen wat hy siet!
All wat ick hebb geseght waer weinigh meer als niet.
1985 'K hebb menigh uer verpraett: hier hoefden ick meer Weken,
Meer Maenden te verdoen, meer Jaren uyt te preken,
Dan uren allerweegh, om schielick door de pyn,
De pyn van overvloed, de stameringh, te zijn:
Let op den overvloed; verdraeght mijn' stameringen,
1990 All voegense noyt min als midden in het singen:
Mijn' onmacht sal 't gewicht der dingen doen verstaen,
Als daer een Mensch de Sonn derft malen, of de Maen.
Stae by, Castagnen-boom, staet by, bree Noten-bladen,
Staet by, bloed-droppeltjens op Qualsteren geladen;
1995 Van d'een' in d'ander' schaeuw verdwael ick inde keur;
Elck troetelt mijn vermaeck met schoon om schooner geur:
Maer ghy zijt Schaduwen, en meer niet, vande Planten
Die ick te melden hebb. mijn' lieve bloedverwanten,
Mijn' echte kinderen, mijn' spruyten, myn geslacht,
2000 Mijn' afkomst, door mijn' sorgh ter aerden uyt gebracht,
Mijn' eighen Mannetjens, mijn' Leen-luy en mijn' erven,
Die all dat Boomen kont, kost ghy, als Boomen, sterven,
Maer 't sterven niet en kent: u stell ick voor, in spijt
Van 't eten vande Locht, van 't slicken vanden tijd.
2005 'K hebb trotse Tempelen sien proncken inden duyster
Van kelderlick geboomt, en 't streckte tot haer' luyster

---

vs. 1993 *staet* K. a.: *stae* — vs. 2006: *kelderlick* De 1ste uitg. heeft: *helderlick*

Gesien en ongesien te duycken in dat koel,
En, soo veel 't buytenst kan op 't binnenste gevoel,
Die naere schaduwen zijn 't machtigh om te roeren,
2010 En 't hert beweeght'er af: Spreeckt Stede-lien, spreeckt, Boeren,
Spreeckt, vriend en vreemdelingh, die langhs den Polder-dyck
Des Somers in het stoff, des Winters in het slyck,
Voor Hofwyck werdt gestutt; wat seggen uw' gedachten,
Wanneer ghy Hofwyck siet twee doncker-groene nachten,
2015 Twee nachten van geboomt bevleugelen met pracht,
Als warens' uyt het wildst van Pruyssen herr gebracht
En door de locht gevoert, gelijck de Luy te Roomen
Van 't ongelooffelick Loretto derven droomen,
(Hoe werr't de Menschlickheid van d'een' in d'ander' mist,
2020 Alss' eens het heiligh spoor van 's hemels waerheid mist!)
Daer 't kostelick gebouw geen' minder' Metselaren
Dan Engelen vermeldt, die over bergh en baren
In eenen nacht met Kerck en Autaer zijn gezeilt:
Hoe pynt ghy neck en hals naer d'ongemeine steilt'
2025 Van weerzijds Masten-bosch, hoe tergen sy uw' sinnen,
Om eens die wonderen van onderen, van binnen
Te moghen oversien! hoe quelt u 't Vlieder-diep,
Hoe wenscht ghy dat het droogh door Booner-sluysen liep,
En ebde tot den grond! roept schepen aen en schuyten;
M. 2030 Daer staen twee heckens voor; maer vromen uyt te sluyten
Is niet van haer bevel: de sloten zijn van stroo
Voor d'openhertige; van Yser, voor de snoo'.
Treedt inde Wilderniss ten Oosten of ten Westen,
Den ingangh is gegunt, de wandelingh ten besten,
2035 En s'is uw' moeyte waerd: en, als ick 't seggen derf,
Ghy sult met onberouw vertrecken vande werf,
En seggen flus te Delft, of seggen flus te Leiden,
Ghy hebt schoor-voetende van Hofwyck moeten scheiden,
Daer, dat ghy noyt en saeght in 't lieffelixt gewest,
2040 Mast-boomen vander jeughd met Roosen zijn gemest.
Met Roosen, lett'er op, sy staend'er noch en gloeijen,
En, als sy, moe gepronckt, op 't einde van haer bloeijen
Haer' hoofden droeffelick onthullen van 't gewaed,
Hoort, Haeghsche Joffertjens, dat boven 't uwe gaet,
2045 Dan stroijen sy den vloer met haer' bevalligheden,
Als off'er Bruydegom en Bruyt most overtreden:
Dan komt het Hemelsch natt, dat door de Masten druypt,
En opent scheur by scheur, daer blad voor blad in kruypt;

Bij vs. 2019 in marg.: Ubi oculos a summa luce veritatis ad inferiora et tenebrosa dejecerint, mox inscitiae nube caligant. *Boëth. de Cons.* 5. — vs. 2024: Ἐλάτη τ'ἦν οὐρανομήκης. *Hom.*

En van dat soet bederf, en van dat schoon verrotten
2050 Versaedt sich Mast by Mast en voert het in sijn' botten.
Gaet henen nu en soeckt of ergens wey of woud
Met edeler gewasch begraest werdt of bebouwt.
Wie derft van Ypen-hout naer sulcken puyck-goed spreken?
Het moet'er uyt nochtans; daer magh'es geen gebreken.
2055 En, is de Schildery voltrocken, laet de Lijst,
Daer menigh onverstand de Schildery om prijst,
W. Haer' beurte zijn vergunt: Tot u dan, Ypen-boomen,
Door langhe droomen heen, tot u ben ick gekomen,
Scheid-palen van mijn' grond, belenders van mijn' Erf,
2060 En, als ghy spreken kost, Lijf-wachten van mijn' werf.
Ghy staet niet daer ghy staet om 't eenighe vermaken:
Om Eer, om Nutt, om Lust, die drij beroemde saken
Daer all ons doen op loopt, staet ghy in 't voor-gelid,
Op 't uyterste gescheid van 't Hofwycker besitt.
2065 Schoon voor-doen heeft syn' kracht, als alle Koop-luy weten;
En dickmael is het Huys by 't Voor-huys af te meten:
De self-kant van 't Fluweel belooft wat vande Stoff,
En by de Heininghen voor-oordeelt men den Hof.
Soo kan uw' heerlickheid, soo moet sy wat beloven,
2070 En die daer Hofwyck prijst heeft u voor all te loven,
En die van Nootdorp af, en, mogelick van Delf,
Hofwijcker Hof ondeckt, moet seggen by sijn self,
Daer schuylt wat achter 't schoon van die verheven kruynen,
Dat prijsens waerdigh is; soo seker als de Duynen
2075 Beteeckenen de Zee ten einde van haer sand.
Daer med' is d'Eer voldaen: wat Nuttigheid mijn strand,
Mijn soeten oever treckt van uw' getrouwe wortel,
Dat weet de Schipper best, die 't stadighe gebortel
Van d'omgeroerde Vliet, in 't zeilen door haer natt,
2080 Afgrijselick verweckt en op mijn Kuste spatt.
Wat soud'er teghen staen, stondt ghyd'er niet soo teghen,
Als of ghy nacht en dagh mijn' Vyand met den deghen
Van mijn' Lands-palen dreeft, als of ghy dagh en nacht
Mijn' Helbaerdieren waert, en pasten op de wacht
2085 Van Hofwijck en sijn' rust; en hielpt my niet verliesen,
Dat Plaetinghen alleen, en Bitterling en Biesen
Vergeefs verdedighden, 't en waer uw' stevigheid
De golven overwonn en all' haer' hevigheid?
Maer Lust, de derde dienst, die van u werdt genoten,
2090 Gaet boven d'eerste twee: ick sie u soo geschoten,
Soo weelderigh gespreidt, soo deun en dicht gewerrt,
Dat ick veil onder u den felsten Middagh tert.
Waer zijt ghy werelds Oogh dat allom door wilt booren?
Blaeckt over wegh en wey; hier is uw' kracht verloren:

2095 Hier lacch ick met het sweet dat vanden Maeijer loopt,
Hier hebb ick over my een Ypen-zeil geknoopt,
Een dack van bladeren, die voor de volle Manen,
En voor de volle Sonn, jae voor des Hemels tranen
Mijn hoofd verdedighen: hier vlied ick louw en koel,
2100 Hier lijd ick sonder leed haer grouwelixt gewoel:
Hier voel ick het vermaeck van naestgelegen lijden
By naestgelegen vreugd: hier smaeck ick het verblijden
Dat menschen wedervaert die by de quelling zijn,
En voelen geen verdriet, en weten van geen' pijn.
2105 Hier deel ick in die vreughd met mijn' bemindste panden,
Mijn lieve vyvelings thien voeten en thien handen.
M. Hier is heel Schevelingh verschenen t'myner baet
En heeft mijn savel-kley met schelpen-gruys gestraett:
Hier gaet de Boll in swangh, hier moet de Kegel beven,
2110 En sneven, en weer staen: hier keurtmen 't soetste leven
Gespeckt met stracken ernst en met onnoosel jock.
Verr zy van ons het spell daer gunst-verlies en wrock
By Geld-verlies op volght: verr zy van mijn' gedachten
Door vrienden onvermaeck naer mijn vermaeck te trachten.
2115 'K verdoem den Teerlingh niet, 'k en hebb niet op de Caert,
Dan dat ick houw de tijd kan beter zyn gespaert,
Als soo te lore gaen: en middelmatigh nutten
Verschoont de leegheid self, en kan mijn' opspraeck schutten.
Maer daer verlies en winst van Munte geel of witt,
2120 In schyn van vriendlickheid der spelers hert besitt,
Daer 't ooghmerck, krijgen, is, werdt spel een slagh van krijgen,
En die den slagh verliest, voor 't uyterst magh hy swijgen;
Maer 't is een mensch die swijght, en, ken ick menschen-aerd,
Daer is geen hert soo koel, geen' galle soo bedaert,
2125 Of af-breuck inde Bors maeckt spytighe gedachten,
Die 't meesterlixt geweld van Reden moet verkrachten,
(En 't is der wysen self haer uyterste gepoogh)
Of 't spijt will uyt den mond, ten minsten uyt het oogh.
Wat light my aen dat leed, wat lust my, lieve vrienden,
2130 Die flus myn' tafel, flus myn' wandelingh bemindden,
Stillswijgende te sien vervloecken mijn onthael?
Of, lacht de kans haer toe, wat lust my 't gasten-mael
Met niewe rekeningh van kosten te beswaren,
En werden tweemael waerd, en moeten my bedaren

Bij vs. 2110 in marg.: *Παίζω, μεταβολὰς γὰρ πόνων ἀεὶ φιλῶ. Eurip.* — vs. 2116: Vano studio nunquam emendum est otium: neque enim qui sapit, id quod est jucundum ei quod est melius praetulerit. *Clem. Alex. lib.* 3. *Paedag.* — vs. 2128: *Καὶ κύβος ἀγγέλλει βένθος ἐχεφροσύνης. Epigr. lib.* 4.

2135 Als of ick geeren schonck het ghen' ick noode miss,
En maskeren myn leed met vrolicke verniss?
Ick haet mijn Vyands geld, of 't kan my niet verblijden:
En, hael ick 't van myn' Vriend, 't gevoelen van sijn lijden
Maeckt dat ick mede ly, en wenschten hem sijn' scha
2140 Met mijn verlies geboett, eer dat hy van my gae.
Soo laet spel spelen zijn en oeffeningh van leden
Met vrolickheid vermoeyt; ja oeffening van reden
Op 't handigste beleidt, en sonder achter-smaeck
Die vriendlickheid vergall' en spel tot spellen maeck'.
2145 Dit ambacht gaet hier om, en 't gaet'er om met lusten:
En dien 't niet langer lust veraessemt sich met rusten,
En staet als kijker by, of neemt de recht-banck waer,
En oordeelt sittende van 't naeste spelend paer.
En, soo de Kegel valt die Coningh is van achten,
2150 Soo vlieght'er wel een droom door spelende gedachten
Van Coningen ontdaen in 't midden van haer volck,
Dat over einde staet, terwijl de swartste wolck
Die oyt de Sonn besloegh, wolck boven alle wonder,
Dry Croonen zeffens velt met ongehoorden donder.
2155 En soo wordt Bollen ernst, en Kegels Parlament;
En van dat onderhoud en raecktmen niet ten end,
Voor dat de keers uyt gae, de groote keers der wereld,
En dat de Somer-dauw de Kruydjens over-peerelt,
En dat den Haghenaer naer Koets en Schuyten vraeght,
2160 Om veiligh t'huys te zijn eer dat de dagh ontdaeght.
Dan berst het oude lied van, Scheiden, bitter scheiden,
Uyt d'een' of d'ander' keel, en klinckt door wegh en weiden;
En 't andere, Wat sal men op den avond doen;
En 't slot is, veel danckhebs, versegelt met een' soen.
2165 Daer staen ick Cluysenaer, ick stelle-mann, verlaten,
Maer Vry-heer van mijn' tijd en van mijn doen en laten,
En smaeck den niewen lust van stilt' en eenigheid,
Gelijck die uyt der Zee en haer verbolgentheid
Moe Zeemanschapp gepleeght, moe wendens en moe keerens,
2170 Moe tobbens, moe gekaetst, moe loevens, moe laveerens,
Het oppertje bezeilt, en buyten weer en wind
Sijn schielicke vermaeck in 't slechte water vindt.
Betreckt my d'avond-uer, en kan ick my niet pynen
Om onder dack te gaen voor dat de sterren schijnen,

Bij vs. 2141 in marg.: *Τίς δ'ἀσθενὴς φύσις οὐ τοῖς γυμνασαμένοις καὶ καταθλήσασι πλεῖστον εἰς ἰσχὺν ἐπέδωκε*; *Plut. de lib. educ.* Nostra dabunt alios hodie convivia ludos. *Juven. Sat.* 11.

vs. 2137: *mijn* K. a.: *mijns* — vs. 2141 *en* K. a.: *ja*

2175 En all de wonderen van 't heerlicke gesicht,
Als d'ander' keers verschijnt op 't ondergaende licht;
Die tijd verveelt my min dan all de dagh der daghen;
En 't spyt my dat de klock van Voorburgh heeft geslagen
Twee slaghen meer als Acht; soo veel wercks valt my toe.
2180 Wie oyt op Hofwyck was, en vraegh' niet wat ick doe.
Ick ben te landewaerdt, en 't kan my niet verdrieten,
L. Maer oock te waterwaerdt en aende Vliet der Vlieten,
De levenste Rivier, de doorgeploeghste Vaert
Van all' die Holland kent en binnen 's lands bevaert.
2185 'K geeft voor de waerheid uyt, all heeft het schijn van liegen;
(De tuygen zijn te veel, all socht ick te bedriegen)
Twee hondert kielen zijn voor Hofwyck heen getelt
Die dagelix door Zeil, of Mensch, of Peerds geweld
Voor Hofwyck henen gaen. Nu tert ick Rhijn en Maze,
2190 En Dort en Loevestein; nu lijd ick dat men blase
Van Sparen en van Y, jae vande Noorder Zond,
Daer niemand meer gevaers en wedervarens vond,
Als in mijn' volle Vlied; die niet en is te naken,
Men siet'er Schip of Schuyt d'een' d'andere geraken,
2195 Men siet'er Lyn door Lyn geweven, Peerd aen Peerd,
Zeil achter Zeil gereckt, roer tegens roer gekeert;
Men hoort'er van, houw voll, houw binnen, en houw buyten,
Men hoort den Iager-boef sijn ongemack verfluyten,
Of koelen met een lied de bleinen die hy rijdt,
2200 Niet nu eens, en eens flus, maer stadigh en altijd,
By doncker en by daegh. Hier hoef ick niet te vragen,
Wat tij is 't vanden dagh? de Beurt-schuyt kan 't gewagen:
En die ten sevenen ten Haegh uyt werdt gebelt,
Die weet ick dat met my de klock van achten telt;
2205 Die vyf te Leiden hoort telt recht voor Hofwyck seven;
Dat 's 't uerwerck vande Plaets, dat sonder veer gedreven
En sonder weer-wicht gaet, en daerom noyt en wraeckt,
En daerom vaster gaet dan all' diem' elders maeckt,
En windt sich selven op en dryft sijn' eigen' raden.
2210 Hier treed ick 't soetste pad van all' mijn' soetste paden:
Hier treed ick weder zijds op 't kantjen van een' plass,
Die d'een den anderen verpocchen met haer glas.
I. L. Ten Noorden is 't mijn diep, ten Zuyden is mijn Schuyt-natt,
Daer ick dan d'eenen Boer, dan d'and'ren schipper uyt vatt,
2215 En vrage, „waer wil 't heen, Goe mannen, waer van daen?
„Hoe gaet ghy soo ondiep, hoe zijt ghy soo gelaen?

Bij vs. 2176 in marg.: Fax altera Coeli.

vs. 2177 *Die* K. a.: *de*

„Maer, Heerschop, seghter een, wy hebben 't ruym voll plancke.
„En geeft het goed wat winst? wy hebbe God te dancke,
„We laden 't te Sardam en komme langs de Meer,
2220 „Deur d'ouwe Wetering, en soo den Rhyn om neer,
„En soo deur Leidsen dam om te Schiedam te lossen:
„Daer kryge we licht vracht van Varckens of van Osse,
„Of wat de Koopman will; want, kijck, 't is en moy Schip,
„En 't voert wel licht en swaer: en kryge we dan slip,
2225 „En moete leeg naer huys, dat moete we verdrege:
„Scha-baet, daer valt te met een kangsjen onder wege
„Daer 't treck-geld op magh staen; aers moetew' inde lyn,
„En halen 't met den hals; maer dat 's en' korte pyn:
„Aen geun sy vanden Damm en vinde we gien breggens,
2230 „Dan mach'er 't Zeiltje by. Hier op volght veel meer seggens,
Naer 't volckje sprakelick en lichter aende praet
Als af te helpen is: Maer 't Schip, dat niet en staet,
Ontvoert my 't leste woord, of, liever, leste woorden,
Daer ick den sinn af giss all stond ick s'aen en hoorden;
2235 „Claes, roept hy tot sijn knecht, die op 't voor-onder staet,
„Hoe lust het Steedse volck een praetje by de straet,
„Daer 't luys leegs staet en kijckt in 't midde van sijn' lussjes,
„Hoe kooselde die Vent, hoe still en hoe gerusjes;
„Hoe taeld' hy na bescheid vande bekende wegh;
2240 „'K namt voor en Hagenaer; en by men Ziel, ick segh,
„Dat Haeghje weeter of: me speult'er vreemde streke;
„Se raken an groot goed, te met in minder weke
„Dan wy der jaren an versloopen nat en kout:
„Dan wetense gien raet met koffertjes voll goud,
2245 „Dan gaet'et goed soo 't quam, dan tijense na buyte;
„En 't Roosenobeltje moet springe voor de kluyte,
„Voor Weuning en voor Wey, voor Kroft en Klaver-kleij;
„Gien goed en valt te dier, het macher of, wich hey:
„En dan 't Treweel in 't werck, en dan begett Casteele
2250 „As Torens, elck om 't moyst. Y gut Claes, hiet dat deele,
„Heit ongse lieven Heer ongs allegaer emaeckt
„Uyt iene slagh van Kley, en worde wy ewraeckt,
„En erve wy in 't goed as Basterde? wat Duyvel,
„'K wouw dat men aessem mé iens gaen mocht over 't suyvel,
2255 „'K mien dat icker men spull sou speulen as en held:
„Ick sie wel, dieder maer sen lijf wat naer en stelt,
„Eer j' om siet benje rijck: en kusse mit en wape
„Maeckt alle kunste goed; daer meugj' op sitte schrape
„Tot dat je Troortje barst en wordt en Ys're kist
2260 „Met seuve grendele. en wordje na gevist,

---

vs. 2221 *te* K. b.: *tot* — vs. 2251 *lieven* De 1ste uitg. heeft: *liever*

„Die 't lake doen 't soo wel as die je 't stick verwyte;
„Soo wordt'er niet eklapt. Claes, moetet me niet spyte
„Dat ongse bestemoer, doe 'k Vaer en Moer verloor,
„Soo lydighe versuft' en dwaelde van het spoor,
2265 „En hielmen uyt'et School: Gut hadd ick leere schrijve
„En lesen, as dat volck, wat wouw ick niet bedrijve!
„'K hadd lang een mangtel an, een Tabbert of suck goed,
„Voor een bepeecte broeck, die 'ck nouw verslyten moet;
„Een handje voll Latijn, hebb ick me late segge,
2270 „Daer komt het miest op an, en dat's goed op te legge,
„We hebbe mé verstanght, we bennen all ien slagh,
„En dat 's wel haest eklaert, die maer wat suffe magh.
Meer hadd hy op de tong, meer meenden hy te preken;
Maer 't Schip was voor den Damm, daer most hy 't laten steken;
2275 En 't zeil most over end. Wie wenschte niet de vracht
Van sulcken Schip te zijn? nu hebb ick 't maer gedacht.
En, als ick 't overslae, de Boeren weten wonder;
Maer weten min dan all: de waerheid loopt 'er onder;
Maer meer waerschynlickheids. O, Schippertje, goed knecht,
2280 Waert ghy tot inden grond van alles onderrecht,
Saeght ghy tot inde Milt van die ghy wilt benyden;
Verstondt ghy neffens my 't gepeperde verblyden,
Het gallighe vermaeck van die daer staet en siet,
En hoort u sorgeloos staen fluyten langs de Vliet,
2285 En wist ghy hoe dat hert, in 't midden van sijn' Roosen,
Sijn' kommeren veeltijds niet weet waer langs te loosen;
En wist ghy hoe hem 't haer te bergen komt te staen,
Die wel op Hofwyck is, en naer den Haegh moet gaen,
Den Haegh, die doornen Haeg, daer Eer en Deughd en Reden
2290 Veel tijden wert betaelt met vuyl' ondanckbaerheden;
Daer weldoen wert beloont met laster of geweld;
Daer 't uyterste gepoog der Vromen wert gestelt
Den boosen tot een' schimp; daer 't niet en is te passen,
Men sie sich langhs of dwers door spijt of nijd bebassen:
2295 Daer selfs de Vrede-minn misduydt wert voor misdaed;
Ick meen ghy soud sijn lot verfoeijen voor uw' staet,

Bij vs. 2271 in marg.: Hic animus tam in equitem Romanum, quam in libertinum, quam in servum potest cadere. *Sen. ep.* 31. Saepe etiam est sub palliolo sordido sapientia. *Caecil. ap. Cic.* 3. *Tusc.* — vs. 2287: Ὡς ἡδὺ τῷ μισοῦντι τοὺς φαύλους τρόπους Ἐρημία, καὶ τῷ μελετῶντι μηδὲ ἓν Πονηρὸν ἱκανὸν κτῆμ' ἀγρὸς τρέφων καλῶς. *Men. ap. Stob.* Οἳ ἐν τοῖς ἄστεσι, ὁπόταν ἀναπνεῦσαι βουληθῶσιν, εἰς τοὺς ἀγροὺς θέουσι, τὰς μὲν πόλεις κλύδωνας, τοὺς δὲ ἀγροὺς λιμένας νομίζοντες. *Liban.* — vs. 2296: Utinam qui divitias appetituri essent, cum divitibus deliberarent! utinam honores petituri, cum ambitiosis et summum adeptis dignitatis statum! profecto vota mutassent. *Sen. ep.* 115.

En kruijpen in uw luijck, en leeren beter wenschen,
En oordeelen 't geluck van uws gelijcke menschen
Benijdelicker veel dan dat te Stéwaerd blinckt,
2300 En achter de gordijn van 't aensien hinckt of stinckt.
Is 't Schippertje voorby, de Vischer uyt de Veenen,
De Meissjens uyt de Wey, met koele bloote beenen,
Met Emmertjens voll Melck en voll gerustigheid,
Verstercken wat ick peins en wat ick hebb geseit.
2305 En scheid ick uyt den praet, en treed' ick uyt mijn' hecken,
En lust my achter 't groen der haghen die my decken
De vrije vonnissen te hooren van mijn werck,
Als laegh ick verr van daer begraven in een' Kerck;
Daer gaet het speeltjen aen, daer hoor ick soet en bitter,
2310 En all wat yeder denckt van huys en van besitter;
Daer hoor ick vogelen van allerhanden beck
My roemen voor een Mann en doemen voor een' geck.
De Veerschuyt voert van als: daer sittend'er voll reden,
Daer sittend'er voll spyt, die mijne sinlickheden
2315 Of prysen uyt haer' gunst of laken uyt haer' gall.
Daer seggend'er, „'t is wel, Het Geld is niet-met-all,
„'T gebruyck is 't altemael; de Mann die Hofwyck stichtten
„Heeft wijsselick gedaen; hy most sijn hert verlichten
„Van lange slaverny, hy heeft'er voor geploeght,
2320 „En, als hy ploegende sijn' Vorsten hadd vernoeght,
„En 't Vaderland voldaen; en niemand uytgesopen,
„En niemands voordeelen met listen onderkropen,
„Den Vromen voorgestaen, beschoncken en gevoedt,
„Den boosen 't hoofd gebo'en; een Christelick gemoed
2325 „In 't Christeloos gewoel van Haegh en Hof behouden,
„Wat lighter yemand aen, of hy een Hofje bouden,
„En besighden een deel van onbesproken winst

Bij vs. 2310 in marg.: Suis te illecebris oportet ipsa virtus trahat ad verum decus. Quid de te alii loquantur, ipsi videant, sed loquentur tamen. *Cic. Somn. Scip.* Nihil hominibus adeo suave et jucundum est, ut de rebus alienis sermonem habere. *Greg. Nazianz.* Quaestui stultis habetur, male loqui de melioribus. *Plaut. Poen.* 3 . 2. Saepe alium insanire dicunt, ultro qui ipsi insaniunt. *Id. Menaechm.* 5 . 2. — vs. 2318: Major pars aetatis, certe melior, Reipublicae data sit: aliquid temporis tui sume etiam tibi. *Sen. de Brev. c.* 18. — vs. 2321: Μὴ πλουτεῖν, ἀλλ' ἐξ ὁσίων βιοτεύειν. *Phocyl.* Non quid habeam, sed quibus rebus invenerim quaerant. *Cic. pro Quinct.* Habebit Philosophus opes, sed nulli detractas, nec alieno sanguine cruentas, sine cujusquam injuria partas, sine sordidis quaestibus, quarum tam honestus sit exitus quam introitus; quibus nemo ingemiscat nisi malignus. *Sen. de vita beata.* Κέρδη τοιαῦτα χρή τινα κτᾶσθαι βροτῶν Ἐφ' οἷσι μέλλει μήποθ' ὕστερον στένειν. *Eurip. ap. Stob.* Τὸ κέρδος ἡγοῦ κέρδος, ἂν δίκαιον ᾖ. *Neand. Monost.*

vs. 2319 *lange* De 1ste uitg. heeft: *langer*

„Tot onverboden vreughd; om nu en dan voor 't minst
„Een Haventjen vertrecks uyt Hoofs gewoel en winden
2330 „Voor heul en adem-tocht van ziel en lyf te vinden,
„En smaken 't onderscheid van ruymt en van gedrangh?
„Verquisten is geen' eer; maer altoos deun en bang
„Sijn self te pynighen, om kinderen en erven
„Te laten, wat sy wel en weeld'righ konnen derven,
2335 „En prees noyt wijse mann. Wel hem die wel vergaert,
„En matelick verspilt 't ghen' hy wel heeft gespaert.
„De Mann op Hofwyck heeft, in 't sorgen voor sijn selven,
„Sijn' kinderen bevrydt van spitten en van delven,
„En van wat overschots sijn' keurlickheid geboett,
2340 „De rest is voor de rest, die 't hebben sal en moet.
„Maer beter' Tonnen schats heeft hy se leeren vullen
„Dan die haer mogelick ten deele vallen sullen,
„Voll smeltelick Metael, voll schyven die het vier,
„Het water en de Tijd kan brenghen tot Papier,
2345 „Tot flenteren, tot niet. hy laetse selfs voll schatten
„Daer water, vier of tijd niet aen en heeft te vatten,
„Van Deughd en Wetenschap en all dat Mannen maeckt,
„En all dat eens vergaert sijn' Meester noyt versaeckt.
„God, die hem segende met kinderen die weten,
2350 „En weten, moghelick, waermede dack en eten,
„Het Vaderland ten dienst, te moghen waerdigh zijn,
„Beveelt hy haer beleid, naer dat hy door de pijn
„Die 't lichaem dragen moet om vande Ziel te scheiden,
„Ter eewigheid sal gaen. Die mann gingh breeder weiden;
2355 Maer 't Schuytje was verby, de Schipper riep, stapp wegh,
En 't peerd ontvoerde my 't besluyt van sijn gesegh.

Bij vs. 2328 in marg.: Ἡδὺ καὶ τὸ μετ' ὀλίγον ἡσυχίαν ἀπολαῦσαι. *Julian.* Hic dilutis averte negotia curis Et gratam requiem dona tibi, quando licebit Per totam cessare diem. *Juv.* 11. Ex meo propinquo rure hoc capio commodi, Neque agri, neque urbis odium me unquam percipit. Ubi satias coepit fieri, commuto locum. *Ter. Eun.* 5. 5. — vs. 2332: Quanta dementia est haeredi suo procurare, et sibi negare omnia! *Sen. ep.* 123. — vs. 2335: Felix, qui indultis potuit mediocriter uti Muneribus, parcumque modum servare fruendi. *Prudent.* Ἀγάπα τῶν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν μὴ τὴν ὑπερβάλλουσαν κτῆσιν, ἀλλὰ τὴν μετρίαν ἀπόλαυσιν. *Isocr. ad Demon.* Ὅλως δὲ τὸ πλουτεῖν ἐστιν ἐν τῷ χρῆσθαι μᾶλλον ἢ ἐν τῷ κεκτῆσθαι. *Arist.* 1. *Rhet.* Τὸν δὲ πολυκτέανον καὶ πλούσιον ἔστι δίκαιον κλήζειν, ὃς χρῆσθαι τοῖς ἀγαθοῖς δύναται. *Luc. Anth. Gr.* Hanc ratus sum partem meam, si uterer labore meo. *Eccles.* 2. 10. — vs. 2341: Ἐφόδια ἅτινα αὐτοῖς ἐνναυαγήσασι συγκολυμβήσει. *Arist. ap. Stob.* Haec metalla, quibus delectatur vulgus, tenuem habent ac perfusoriam voluptatem. *Sen. ep.* 5. Κρείσσων ἡ σοφία λίθων πολυτελῶν, πᾶν δε τίμιον οὐκ ἄξιον αὐτῆς. *Clem. Alex.* Petite hinc juvenesque senesque Finem animo certum miserisque viatica canis. *Pers.* 5. Ἐφόδιον ἀπὸ νεότητος εἰς γῆρας ἀναλάμβανε σοφίαν, βεβαιότερον γὰρ τοῦτο τῶν ἄλλων κτημάτων. *Bias ap. Laërt.* Nihil horum non patitur vetustatem: quaerendum est ergo quod non fiat in dies deterius. *Sen. ep.* 31. Qui confidit in divitiis suis, corruet. 11. *Prov.* 28.

De Delfsche Veerman volght (dat gaet voor Hofwyck seker)
Strax op den Hagenaer; en weer een niewe spreker,
Een niewe kakelaer, gelijck het wesen will,
2360 Dat een dé vracht verbeent, daer vijftigh and're still
Den mondigsten ontsien, en 't hooge woord vergunnen.
Die klapper tast my aen. (van dusend een zijn 't funnen,
Van schaemte noyt geroert, van reden onversien,
Van Eer en Liefde meer) Ten eersten is 't, „Laet sien,
2365 „Wel hey, wat 's hier weer nieuws, sal 't noyt geen einde wesen,
„Alweer een niew Casteel in eenen nacht geresen!
„'K schick endelick de Vliet sal worden tot een' straet;
„Den Haegh sal metter tijd niet weten waer hy staet,
„Te Voorburg of aen duyn: siet die verweende gecken,
2370 „Sy walghen vande Stadt; den Haegh en kan niet strecken,
„De straten zijn te nauw, de wandelingh te kort;
„De Coets moet ruymer gaen: wat Duyvel of haer schort?
„Is 't niet genoegh, Voorhout en Vyverberg te schenden,
„Is 't niet genoegh den Haegh t'ontstraeten aller enden?
2375 „Moet Voorburg mé in 't spell? 'k magh heughen dat die Wey
„Voll klare Klaver stond, voll vette beesten ley;
„Nu is 't een Hoff, quansuys, een Hofwyck: wel, waerachtig,
„Wy moeten inden grond, het volckje wordt te prachtigh.
„Sy schrapen 't goed by een, slinx of rechts, 't scheelt haer niet;
2380 „En vallen dan aen 't werck van pijpjens in het riet.
„Bedenckt eens wat'er gelds aen sulcke rasery gaet,
„En of men op het end met eens betalen vry gaet:
„Die Kloot en light niet still: die dusenden verbout,
„En magh geen' honderden ontsien voor 't onderhoudt;
2385 „Die hooghe thuynen derft uyt leeghe gronden halen,
„Moet alle jaer sijn werck weer en weerom betalen;
„Die Vent en houd ick met geen hondert Croonen vry:
„Soo moet daer alles staen in 't lood en op de ry,
„Soo puntigh is m', als kacks: men waer schier ongeboren
2390 „Veel liever dan een Haegh te lyden ongeschoren;

Bij vs. 2362 in marg.: Ut quisque contemptissimus, et ut maxime ludibrio est, ita solutissimae linguae est. *Sen. de Const. sap.* Semper inimica virtutibus vitia sunt, et optimi quique ab improbis quasi exprobrantes aspiciuntur. *Sulp. lib.* 3. Homines mali sunt, qui optimis dicunt male. *Plaut. Bacch.* Isthic est thesaurus stultis in lingua situs, Ut quaestui habeant male loqui melioribus. *Id. Poen.* *Φαῦλος κριτὴς παντὸς καλοῦ πράγματος ὄχλος. Pythag. ap. Stob.* Πονηρὸν, *ὦ ἄνδρες* Ἀθηναῖοι, *πονηρὸν ὁ συκοφάντης ἀεὶ, καὶ πανταχόθεν βάσκανον καὶ φιλαίτιον. Demosth. pro Ctesiph.* Erras si istorum, tibi qui occurrunt vultibus credis, hominum effigies habent, animos ferarum. *Sen.* *Φεῦ, πῶς πονηρόν ἐστιν ἀνθρώπων φύσις* Τὸ *σύνολον· σὺ γὰρ ἄν ποτ' ἐδεήθη νόμου.* Οἴει *τι τῶν ἄλλων διαφέρειν θηρίων* Ἄνθρωπον; *οὐδὲ μικρὸν, ἀλλ' ἢ σχήματι.* Πλάγι' *ἐστὶ τ' ἄλλα, τοῦτο δ' ὀρθὸν θηρίον. Philem.* — vs. 2383: Par sumptus est, semel solida collocare, et saepe integrare cadentia. *Symm. lib.* 6. *ep.* 70.

vs. 2369 *die* K. a.: *de*

„Of 't God belieft of niet, de paden moeten bruyn
„En kaler zijn van gras als 't hoogste van een' duyn;
„De Schoffel heeft geen' rust, daer is een eewigh leven
„Van wiejen datmen berst. de Thuynman magh wel beven,
2395 „Soo 't onkruyd meester werdt door weelde van natt weer,
„Door overvall van werck, en door versuym noch meer.
„De Ioffers in den Haegh, met all haer' malle krullen,
„En hebben niet meer spels, men soud'er dry vier hullen,
„All noemden ick'er meer, 'k wouw dat ick 't hadd gewedt,
2400 „Eer hier een Boogaerd-pad geklouwt is en geredt.
„En, om Gods lydsaemheid met alle macht te tergen,
„Als of'er werck gebrack, van vlackte maecktmen bergen,
„'T land word tot Vijvertjens versnippert en gekerft,
„En 't is de braefste mann die 't konstelixt bederft:
2405 „'T huys moet in 't water staen en Slots-gewys staen proncken,
„Gelijck een' steenen flesch in 't koel-vat werdt gesoncken.
„Het riet-dack was wel eer de Weuninghs besten hoed;
„Doe mosten 't pannen zijn; dat 's nu de kleine voet:
„Het Leitje moet'er op, dat staet beknopt en abel,
2410 „Waerom? de Land-heer deckt sijn' luysen met een' sabel;
„'T huys komt niet minder toe; 't magh kosten wat het kan,
„Het decksel naer den Pott, de kleeren naer den mann.
„En, als ghy binnen gaet, wat meent ghy daer te vinden?
„Een opper-Camertjen tot onderhoud van vrinden,
2415 „Als inden gulden tijd van 't Hollands slecht en recht?
„Neen seker, Cameren op 't cierlixt afgerecht,
„Als stondt ghy binnen Delft; gemarmerde Saletten,
„En van dien niewen snof; hoe noemt men 't? Camenetten,
„Pronck-cellen voor een' Prins, met borden en met leer
2420 „Op 't Haeghelijxt versien: (ja wel toch, lieven Heer,
„Waer will dit heen in 't end!) en, seghtmend'er wat teghen,
„'T heet maer een Weuninckje, een huysjen uyt den reghen.
„'K wouw dat hy met sijn' poort in sneew en hagel sat
„Die Land-heer heeten will en woonen als in Stadt:
2425 „'K wouw dat hy. Weer-aen, riep de Schipper, is dat rijen?
„Stapp wegh, jou lompen uijl. soo raeckt' ick uyt het lyen;
Ia, lyen, ick bekent 't; want waerheid, al te fell
Gepepert en gesult, gaet door en door het vell.
Onkenniss niettemin maeckt onminn by de Menschen,
2430 En menigh' droeve reis hebb ick my voelen wenschen,
Mijn achterklapper waer mijn ronde Camer-vriend,
En met mijn onderhoud, als ick met sijn, gedient.

Bij vs. 2427 in marg.: Τὸ *μὲν ἀληθὲς πικρόν ἐστι καὶ ἀηδὲς τοῖς ἀνοήτοις*. *Dio Chrysost.* Opus mordaci radere vero Auriculas. *Pers.* I.

Daer soudemen sijn waer noch sijn' waerachtigheden
Niet overweldighen: maer onderlinge reden
2435 Doen gelden wat sy kost, en vriendelick bericht
Doorpluysen op een aes van 't fijnste goud-gewicht;
En d'een den anderen soo veel bescheids bewysen,
Dat laken lichtelick verkeeren sou in prysen;
Of, kond 't geen prysen zijn, ten minsten tot gedoogh
2440 Van hier een balck en daer een' splinter in ons oogh.
En soo begrepen wy, of trachtten te begrypen
Hoe traegh voorsichtigheid moet vallen aen het slypen
Van nagel of van tand, om in 't gesicht te slaen
Van die met ons voor God ten oordeel sullen gaen,
2445 God, die sich 't oordeel heeft en 't wraeck-recht voor behouden,
Als messen die hy ons, sijn' kind'ren, niet vertrouwden,
Sijn' blinde kinderen, dien geen geweer en past,
Soo langh wy menschen zijn en dolen byden tast.
Dit hebb ick half geleert, en tracht het heel te leeren,
2450 En, was ick buyten 't spoor, ten halven om te keeren;
Herstelt my op de baen van dyn' gerechtigheid,
Die my het oordeel van mijn' Broeder hebt ontseit.
Met sulcke leeringen bevracht ick mijn' gedachten,
En keur niet, off'er my quaedwillighe toe brachten,
2455 Of redelicke lien; ick lett niet op den mann,
Mits dat ick uyt sijn roet wat honighs trecken kan.
Nu is de dagh ten eind', nu seggen Maen en Sterren,
'T is tijd uw' herssenen in 't bedd te gaen ontwerren.
Ick weet het, en ick voel 't: noch gaet het langsaem toe;
2460 Want wy zijn kinderen, en hoeven schier een' roe
Die ons te bedde jaegh': ick wil 't van my bekennen;
Het zy een' goede drift; het zy een quaed gewennen,

Bij vs. 2434 in marg.: *Καὶ τὸ μὲν οὖν σαφὲς οὔτις ἀνὴρ ἴδεν οὐδέ τις ἔσται* Εἰδώς. *Xenophan.* — vs. 2441: Animum tuum hortare, ut istos magno animo contemnat, qui illum objurgant quod umbram et otium petierit, et, cum plus consequi posset, praetulerit quietem omnibus. *Sen. ep.* 36. — vs. 2445: *Matth.* 7 . 1. *Rom.* 12 . 13. *Deuter.* 32 . 15. — vs. 2454: Offendi rebus istis, tam ridiculum est, quam queri, quod spargaris in publico, aut inquineris in luto. *Sen. ep.* 107. *Ἄμεινον παρὰ ἰδιώτου τ' ἀληθὲς ἢ παρὰ σοφιστοῦ τὸ ψεῦδος μαθεῖν.* *Isid. Pelus. ep.* 67. *l.* 4. Χρὴ οἶμαι τοὺς *παραινοῦντας συνοῖσον ἔργον ἀσπάζεσθαι κἂν ὦσι φαῦλοι, κἂν μηδαμόθεν σοι γνώριμοι.* *Man. Imper.* Admoneri bonus gaudet: pessimus quisque correptorem asperrime patitur. *Sen.* 3. *de Tr.* Τῷ *ἀληθεῖ χαλεπαίνειν οὐ θέμις.* *Plat.* 5. *Reip.* Non aegre feras, si quidem de te male senserint: et dixerint, quod non libenter audias. Tu deteriora de te ipso sentire debes, et neminem infirmiorem te credere. Est non parva prudentia, silere in tempore malo, et introrsus ad me converti, nec humano judicio disturbari. Non sit pax tua in ore hominum. *Th. à Kemp. de imit. Chr.* 3. 28. — vs. 2455: Qui corripit hominem, gratiam postea inveniet apud eum, magis quam ille, qui per linguae blandimenta decipit. 28. *Prov.* 23.

Het slapen houd ick voor geen menschelick vermaeck:
En, als ick kiesen moght, ick wenschte my noch vaeck
2465 Noch slapen opgeleght. foey, daghelixe sterven',
Foey, platte peuluw-Dood; foey, quistigh tijd-verderven,
Die u ontbeeren moght, wat waer sijn leven lang.
Hoe leefden hy in 't ruym, in stede van 't gedrang
Der uren, die den dagh versnipperen tot leuren,
2470 En, als den avond valt, de Menschen van haer scheuren,
En werpense voor dood, als krenghen, op het stroo.
Maer emmers, die het kost niet schicken, schickten 't soo.
Te bedd; 't is Gods bevel; men magh niet stadigh leven;
Daer hoort wat stervens toe: de bladeren die beven,
2475 En houden aenden draed van een' verdordden steel,
Gaen met den voet in 't graf, het groene gras wordt geel;
Dat 's even of ick sey, de dood is op de lippen:
De Wereld sterft eens 's jaers; staets' inden Herfst op 't glippen,
Des Winters is sy dood: te weten diep in slaep,
2480 Tot datse 't Voorjaer weck', soo datse geew' en gaep',
En inden Somer kom' volkomentlick aen 't waken.
De kleine Wereld, Mensch, dien God eens wilde maken,
Hermaeckt hy dagelix, en, sonder dat respijt,
Wy waren 's levens kracht in weinigh' dagen quijt.
2485 Die kracht hanght aen die dood: wel hem die 't kan bezeffen,
En stelt sijn' rekeningh soo met den Hemel effen
In 't dagelix versterf, als waer 't sijn' leste kouw,
Daer uyt hem de basuyn des Richters wecken souw.
In spyt dan van mijn self en vande spytigheden,
2490 Die 'ck van den Snapper in de Veer-schuyt hebb geleden,
'K gae sterven voor een' reis, en scheide van mijn' kust,
H. En gae my op mijn Slot begraven in mijn' rust:
Of is 't een toon te hoogh, mijn Slotjen magh ick 't heeten.
En, vrienden van verstand, u derv' ick 't laten weten,

Bij vs. 2465 in marg.: Ἔοικεν ἡ τοῦ ὕπνου καταφορὰ θανάτῳ. *Clem. Alex.* 2. *Paedag.* Vigil ille, nec ullam Ad requiem facilis, credens abscedere vitae Quod sopor eripiat tempus. *Sil. de Hannib. l.* 12. Καθεύδων οὐδενὸς ἄξιος, οὐδὲν μᾶλλον τοῦ μὴ ζῶντος. *Arist.* Ὕπνος, τὰ μικρὰ τοῦ θανάτου μυστήρια. — vs. 2468: Extendamus vitam: hujus et officium et argumentum usus est. Circumscribatur nox, et aliquid ex illa in diem transferatur. *Sen. ep.* 122. — vs. 2469: Diducimus vitam in particulas et lancinamus. *Sen. ep.* 32. — vs. 2471: Nihil morti tam simile quam somnus est. *Cic. de Sen.* — vs. 2472: Lex data est caducis, Deo jubente, membris, Ut temperet laborem Medicabilis voluptas. *Prudent. Hymn.* 6. *Cathem.* Tenenda nobis via est, quam natura praescripsit, nec ab illa declinandum. *Sen. ep.* 122. — vs. 2483: Somnus refectioni necessarius est: hunc tamen si per diem noctemque continues, mors est. *Senec. de Tranq.* Detur quieti tempus, ut somno gravi Vis victa morbo pectus oppressum levet. *Sen. Herc. Fur.*

2495 'T is Hofwycker Casteel daer ick te roest in gae.
Een' Cluys is oock een huys, en houdt voor wedergae
Der Princen hooghe Burght, der Steden stercke muren:
'T Casteel en 't Verkens-kot zijn evenwel geburen;
De Hutt staet by de Tent; en elck en streckt niet meer
2500 Als voor een veiligh dack van klein' of grooten Heer.
Noch keer ick tot den roem, en pocche met de beste;
Houdt my des' ydelheid ten goede; 't is de leste:
En, die ghy uw geduld den om-loop hebt vergunt,
Verdraeght noch voor besluyt een woord van 't middel-punt.
D. 2505 Ten hoofde van 't groot Plein, het Bosch van Sycomoren,
Daer Masten overhands door en door henen booren,
G. Ryst een gemuerde Dijck (een' Brugg en segg ick niet,
Dat 's de gemeene slagh, die m' allom elders siet)
Een' ondermuerde wall, een' wall besett met roosen,
2510 Die m' uyt de Veerschuyt siet staen flonckeren en bloosen,
Een lydelicke Trapp, dien ick te leene houw
Van u, Venetien de schoone; van 't gebouw,
Het wonderlick gebouw, dat ghy Rialto doopten,
Doe ghy d'er d'eene Stad aen d'andere mé knoopten,
2515 En liet d'onkundighe wantrouwen vanden boogh
Die sulcken wydde sou beslaen met eenen toogh:
'T en was my niet ontgaen in twaelf en achtien jaren,
Hoe hy my overgaen, hoe hy my ondervaren,
In d'onervarentheid van jongen voet en oogh
2520 Door 't steile vlack en door het vlacke steil bedroogh.
G. Hier hebb ick 't na gebootst: twee flauwe steenen treden,
En twee, en noch eens twee, zijn sess gelijcke leden
Van 't Hofwycksche Rialt'. treedt op de leste twee,
Ghy zijt niet meer vermoeyt als op den eersten tree:
2525 Ghy wandelt en ghy klimt, ghy laeft met langhe poosen,
Als Gall met Honighraed en Distelen met Roosen,
De dry mael korte moeyt, die sess mael achter een
De minst swaerlyvighe souw voelen in sijn' le'en.
Ghy vindt u sess voet hoogh, en weet niet of den sesten
2530 Den eersten opgangh is, en staet all op den lesten.
Dat kan verdeelingh doen van besigh ongemack.

Bij vs. 2495 in marg.: Domus munimentum sit adversus infesta corpori. Hanc utrum cespes erexerit, an varius lapis gentis alienae, nihil interest. Scito te hominem tam bene culmo quam auro tegi. *Sen. ep.* 8. — vs. 2501: Exiguae saepe areae in multos usus describentis arte patuere: et quamvis angustum pedem dispositio fecit habitaculum. *Sen.* 10. *de Tranq.* — vs. 2531: Ἡ ἀνάπαυσις τῶν κακῶν ἄρτυμά ἐστι. *Plut. de lib. educ.*

vs. 2529 *sess* K. a.: *selfs* — *sess voet hoogh* K. b.: *voet om hoogh*

Die soo de kaerte van sijn' quellinghen verstack,
En temde suer met soet, en menghde pijn met rusten,
Hy ploeghde sonder sweet en arbeide met lusten.
2535 Een uer gespannen Booghs, twee Peze-loos of dry,
Ontwapent distelen, en suyckert slaverny.
Lang eener hand verveelt, het zy soo soet als 't zijn kan;
Maer, die met slockjens slorpt, vermant wel een azijn-kann,
En, die by wijlen sitt, en valt geen voet-pad lang;
2540 Die van geen' poosen weet, de weelde selver bangh:
Beurt en veranderingh verlichten doen en laten.
Vier naeckte Kinderen; all konnen sy niet praten,
Beduyden hier die leer: de Lente staet voor aen,
Met vroeghe Blommekens van 't jonghe jaer gelaen:
2545 De Somer volght'er op, en pronckt met Coren-aeren;
En dan den rijpen Herfst met smakelicke waeren;
De Winter luy en leegh, met Schaetsen aenden voet,
Seght datter eens een tijd van leegh-gaen wesen moet.
Soo loopt de tijd rondom en deelt sich af in Maenden,
2550 En leert ons ongevraeght all wat ick flus vermaenden:
Want wie en wierd niet satt van 't eenerhande jaer,
Soo 't altijd Winter, jae, soo 't altijd Somer waer?
Z. Hier is Rialt op 't hooghst; hier zijn wy, sonder weten,
Tot aende Vall-brugg toe en op mijn' stoep geseten.
2555 De Vall-brugg, Vreemdeling; wat seght ghy nu van 't Slot?
Gaet noemt het nu Casteel, of noemt het Duijven-kot,
'T sluyt met een' Vall-brugg af. Ghy sult de ketingh soecken:
Maer dat 's een oude kunst: wy hebben beter' boecken,
Van hoogher onderwijs: wy roemen op een' vond,
2560 Die weinigh is gepleeght, die niemand en verstond,
'T en waer de Meester sprack: leert buyten-huysen bouwen,
Daer 't veiligh slapen is: de konst is waerd t'onthouwen;
De Vall-brugg gaet om hoog en maeckt een' dobbel' Poort,

Bij vs. 2532 in marg.: Quodsi quando cum influentibus negotiis paria fecisti, instar refectionis existimas, mutationem laboris. *Plin. Paneg.* Non uno contenta valet natura tenore: Sed permutatas gaudet habere vices. *Petron.* Vita in omni quidquid est, Justum requirit optimae pausae modum. *Auson.* Ἐν πάσῃ κινήσει τοῦ σώματος, ὁπόταν ἄρχηται πονέειν, τὸ διαναπαύειν εὐθὺς ἄκοπον. *Hippocr.* 2. *Aph.* 48. — vs. 2535: Arcus et arma tuae tibi sunt imitanda Dianae: Si nunquam cesses tendere, mollis erit. *Ovid. Heroid.* 4. — vs. 2539: Denique si sedeas, requies est magna laboris: Si multum sedeas, labor est: Maro namque Poëta Pro poena ponit, sedet aeternumque sedebit Infelix Theseus. Semper nocet utile longum. *Tertull. Carm. ad Sen.* Omnibus quidem prodest subinde animum relaxare. Excitatur enim otio vigor, et omnis tristitia, quae continuatione pertinacis studii adducitur, feriarum hilaritate discutitur. *Sen. Contr.* 1. *Praef.* — vs. 2543: Ipse quoque Annus, temporum pater, quadrifariâ se diversitate componit: nec desiderium caperet, si novitatis gratiam non haberet. *Cassiod. lib.* 2. Natura hoc quod vides regnum mutationibus temperat. *Sen. ep.* 107.

En buyten werdt geen' klanck van ketenen gehoort,
2565 En binnen buytelt sy met een verborgen slinger,
En sluyt, oock grendeloos, bewoghen met een' vinger,
De Keucken-water-Poort. Daer sitt ick in mijn' Gracht
Van zestigh voet rondom, en spott met menschen-macht:
Musketten ben ick baes, en slaep op bey mijn' ooren;
2570 Laet grove Stucken sien, die my bestaet te stooren;
Soo roep ick, *qui va là*, en luyster na gespreck,
En moet mijn' hooghen moed sien buygen voor een' geck.
Maer beter' grendelen en stercker slagh van sloten
Versekeren mijn bedd. ick slaep'er ongesloten;
2575 De Vall-brugg is gevelt, de spill roest inde pann,
En 't is van dusend een ofs' op en neder kan.
Mijn trouwste Nacht-slott is, voor geen' ontrouw te vreesen,
Geen' moord, geen' over-vall, mijns wetens, waerd te wesen,
Der Vromen vriend te zijn, den boosen noyt geterght,
2580 Noyt ongelijck gedaen te hebben, noch geverght.
God hoore wat ick segg, ick kan geen' vijand noemen,
Die sich in mijn verderf met reden sou verdoemen:
Mijn bloed was noyt verbeurt, 'k en hebb'es geen gespilt,
Daerom my yemand wensch' gerabraeckt of gevilt.
2585 Men heeft my met de tongh besprongen en bestreden,
En tot de wraeck geterght; Maer Gods bevel en Reden
Zijn stadigh meesteren van mijn beleid geweest,
En die mijn' hand ontsagh heeft averechts gevreest.
Mijn onschuld is bepleitt, dat 's 't hoogste van mijn wreken;
2590 Soo houd ick hem voldaen, en satt van qualick spreken,
En quaed doens ongesint, die sijn' verbolgentheid,
Ten arghsten, heeft gevoelt bejegent met bescheid.
God hebb ick veel vertoornt, geen' redelicke Menschen
Gerechtelick geperst mijn' ondergangh te wenschen;
2595 Soo schrijv' ick op de deur van mijn ontsloten Slot,

Bij vs. 2577 in marg.: Tum te felicem esse judica, cum poteris in publico vivere, cum te parietes tui tegent, non abscondent. *Sen. ep.* 43. — Magnum est praesidium in periculis innocentia. *Sen. l.* 7. *Contr.* 1. Scitis quanto negligentius custodiat ferrum bonâ conscientiâ. *Quint. Decl.* 1. — vs. 2579: Odium ex offensa sic vitabis, neminem lacessendo gratuito: a quo te sensus communis tuebitur: fuit enim hoc multis periculosum. *Sen. ep.* 105. Securitatis magna portio est, nihil inique facere. *Ib.* Qui timetur timet: nemo potuit terribilis esse secure. *Ib.* — vs. 2586: Satis idoneus patientiae sequester Deus. Si injuriam deposueris penes eum, ultor est: Quantum patientiae licet ut Deum habeat debitorem! *Tertull. de patient.* Ita, quisquis es, si sapis, Patiare potius ipse quam facias scelus. *Sen. Theb.* — vs. 2593: Deum time, et hominum terrores non expavesces. *Thom. à Kemp. de Imit. Chr.* 3 . 36. Haec in homines alienissimos, denique inimicissimos viri boni faciunt, et hominum existimationis, et communis humanitatis causâ, ut cum ipsi nihil alteri incommodarint nihil ipsis jure incommodi cedere possit. *Cic. Or. pro P. Quinct.*

Siet Hofwyck daer voor aen, Men vreest 'er niet als God.
Het minder ongevall, van plunderen en rooven,
En gaet my niet meer aen als Orgelen den dooven;
En of de boose lust uw' handen verghen moght
2600 De kunst die niemand noch op Hofwyck heeft besocht,
Huys-breker, spaert uw' moeyt; ick kanse niet betalen;
'T is sottelick gewaeght daer niet en is te halen.
En 't waer hier overkunst te vinden byder nacht
Den buyt die ick 'er noyt by daegh en hebb gebracht.
2605 De reiser sonder buyl singht midden inde bossen,
En weet de roover heeft geen roer op hem te lossen;
De rijcke wandelaer magh schricken voor geweld;
De veilste Paspoort is, een' borse sonder geld.
Mijn bedd waer stelens waerd, maer daer voor soud ick vechten,
2610 En, die my niet en steelt, met twee vertrouwde knechten,
Kan qualick Meester zijn van deken of matrass,
Daer op ick by der Nacht meer als by daghe pass.
De rest en is geen waer om by den wegh te voeren;
Wie sou een' Schildery verduyst'ren voor de Boeren?
2615 Daer is geen heelen aen, 't zijn vodden van beslagh,
By doncker ongesien, en lastig by den dagh.
Peurt aen mijn' keucken niet: ick weet 'er niets van waerde;
Mijn Bleck en Silverwerck, mijn' schotelen van aerde,
Mijn' linnen-kassen kael, verwachten sonder schrick
2620 Wie tegens sulcken winst will tuyschen om een' strick.
Heel Hofwyck is geen proij om lijf of lid te waghen;
En died'er sich vergrijpt sal 't op de leer beklaghen,
Om yser overtent, om lood, om niet-met-all,
Gelijck de Muys om 't speck, te treuren inde vall.
2625 Soo valsch is 't uyterlick, en soo bedrieght schoon schynen.
Mijn vollen inboel is niet waerdigh om te mijnen,
Als 't voor de Lapp-hoer quam: en die van buyten staet,
Meent dat een' leyen-dack beduydt een huys van Staet.
Och armen! niet van straet. 't zijn schrale le'eghe wanden,
2630 Daer Kluyver en Sté-boo niet wisten wat te panden,
Holl als des Meesters hoofd: ten naesten by een' Tonn
Als daer de Keiser voor most wijcken uyt de Sonn.

Bij vs. 2596 in marg.: Timere multos non vis? Unicum time. *Carpathii.* Fortitudo simplicis, via Domini, et pavor his qui operantur malum. *Prov.* 10.29. — vs. 2602: Spem improborum eluseris, si nihil habueris, quod cupiditatem alienam et improbam irritet, si nihil insigne possederis. *Sen. ep.* 105. Κερδαλέους δίζεσθε δόμους λῃίστορες ἄλλους, Τοῖςδε γάρ ἐστι φύλαξ ἔμπεδος ἡ πενίη. *Anthol. lib.* 11. 654. Non capit has nugas humilis domus. *Juven. Sat.* 11. — vs. 2609: Nam hic apud nos nihil est aliud quaesti furibus. *Plaut. Aul.* 1. 2. — vs. 2616: Adeo nulla uncia nobis Est eboris, nec tessellae, nec calculus ex hac Materia, quin ipsa manubria cultellorum Ossea. *Juv. Sat.* 11.

Goe rust dan, grijpend volck; ick wacht te nacht geen' gasten.
Daer zijnd'er die ick wensch my merghen noen verrasten,
2635 Min halens ongesint dan brengens: dat 's gewiss,
Maer halers metter minn, daer geen' wett teghen is;
Huys-dieven van mijn Cass en mijn' genegentheden,
Vijf Zielen wel gehuyst in onverlemde leden,
Vijf halers op een' kerf die noyt van yser wordt
2640 Soo lang ick niet en vast en kom geen hemd te kort;
Vijf erven van mijn Erf, vijf Jcken, vijf Copijen
Van 't slechte Principael, dat sy, God lof, verbij, en
Onendelick verby in waerde zijn geraeckt;
Vier knechtjens, die mijn' sorg tot Mannen heeft gemaeckt,
2645 Een Meisjen, tuschen moy en lijdelick van aensien,
Daer in sich Moeders deughd ontwijffelick laet aensien;
Vijf gasten ongenoyt en altijd wellekom,
Die my doen wenschen dat den dagh van merghen kom':
Dit vrindelick gesinn onthael ick, sonder pruylen
2650 Van dat sy d'eenigheid, daer in ick soeck te schuylen,
Verstooren met haer' jeughd, en roeren Hofwyck om,
En maken 't nauwer dan de straet van 't Achterom.
Daer zijn de gasten; flux, den Room-pott uyt den Polder,
De Boonen vanden staeck, de Netten vanden solder,
2655 De Vijver in 't gewoel, de Snoecken inde Ly,
Jan Maertsen in de praem, en elck all even bly,
(Bly met de volle vanghst, die selden komt te missen
Van ongeroofde winst, van ongekochte vischen)
De Peeren vanden Boom, de Lijster uyt de strick,
2660 Elck vrolicker als thuys, elck besiger dan ick:
Ick besiger dan elck op 't lichten vande Seghen;
Wel seghen inder daed, die seghen brenght op seghen,
Die stadigh en op nieuws een' volle Visch-merckt geeft,
En tuschen slibb en kroost van Water-schatten leeft.
2665 Daer vley ick mijn gepeins en danck Geluck en Reden,
Die my een' vette Wey tot water scheuren deden:
Tot water om mijn' erff te rijsen met die stoff,
En houden 't winter-peil beneden Huys en Hof.
Wel was 't een soete dwangh en een gesegent moeten,
2670 Daer door ick Hof en Huys ontsloegh van natte voeten,

Bij vs. 2637 in marg.: Nam procreare liberos, lepidum est onus. *Plaut. Mil* 3. 1. — vs. 2642: Πολλοὶ μαθηταὶ κρείττονες διδασκάλων. *Anth.* — vs. 2646: Decus eximium formae par reddit imago Vultibus, et similis natorum gratia monstrat. *Stat.* 3. *Silv.* 3. — vs. 2653: Musice hercle agimus aetatem; ita ut nos decet: Vino et victu, piscatu probo, electili Vitam colimus. *Plaut. Most.* 3 . 2.

vs. 2660 *dan* K. b.: *als* — vs. 2661 *dan* K. b.: *als*

En gaf mijn' Boomen vry te weiden in het hoogh,
Des Winters niet te natt, des Somers niet te droog:
Soo diep en soo ondiep pas als sy moghten sincken,
En vinden spys genoegh, en niet te veel te drincken;
2675 En die dien overslagh verdoemden metter haest,
Staen d'uytkomst aen en sien verwondert en verbaest.
En d'opkomst staet haer aen, en doet haer met my seggen,
Sulck water voor sulck' land, was geld op woecker leggen.
Danck hebb' de volle Vlied haer stadighe gevaer,
2680 Die 't onder-water-volck doet vlieden voor 't gevaer,
En inde ruyme stilt van Hofwycks klare broecken
De stille ruymte met sijns levens tochten soecken,
Van binnen veile vré voor buytens wilde vreughd
Met ongerustigheid, die daerom niet en deught.
2685 Onnoosel stomm geslacht, ghy komt u hier vermeiden
Gelijck de Landheer doet: 't is Hofwyck voor ons beiden;
Ick schuyl'er voor 't geraes, ghy duyckt'er voor 't getier:
Een jnsicht, een bescheid, een einde brengt ons hier.
Maer, soo ghy spreken kost, hoe soudt ghy my beliegen,
2690 Hoe soudt ghy in de Vliet 't Hofwycker-hoofsch bedrieghen
Ontdecken voor den mond van d'een' en d'ander' sloot,
En roepen, „Siet u voor, daer binnen woont de dood;
„Het water iss'er koel in Vijver en in Grachten,
„Maer heete Ketelen en Roosters staen en wachten
2695 „Dry voeten vande vreughd; men speelt'er met het nett,
„En die daer slapen will smoort in 't gevierde bedd:
„Men noodt'er ons te gast, maer om den Waerd te spysen;
„Dat 's Hofwycks en dat 's Haeghs: lett op den raed der Wysen,
„En steeckt u in geen gat daer geen gat door en is.
2700 Die dat bevroeden kan is kloecker als een viss.
Is 't niet vermaecks genoegh de Vissen te verrassen,
Hoort, Vreemdelingh, en spreeckt genadigh van mijn' plassen:
Een Vijver is voll vreughds, all waer hy Visseloos:
Lett op die Boomkens hier, lett ginder op die Roos,
2705 En all wat om den boord van mijn' gecierde grachten
Hofwycker Hof verrijckt met ongemeene prachten:
Een' Roose maeckter twee, vijf Boomkens zijnder tien,
Vijf op het water-vlack, vijf of het land gesien.
Indien ick niet en dool, dit Peerdje treckt noch stijver,
2710 En 't is de tweede reis gewoeckert met mijn' vijver.
Twee huysen voor een Huys, twee Eilanden voor een,
Is weeldrigh' Alchumy, of ick en kender geen.

Bij vs. 2706 in marg.: Ripae fraxino multâ, multâ populo vestiuntur: quas perspicuus amnis velut mersus viridi imagine annumerat. *Plin. Sec. Ep. l.* 8.

Goud-jagers holl en doll, en spott niet met mijn' winsten,
Sy gaen voor d'uwe verr, of wegens' op, ten minsten;
2715 Ghy meent een' dobb'le kans te nutten, en ick oock;
Ick teer op schaduwen, en ghy verteert in roock:
Mijn' schaduwen staen vast, uw roock en kan maer vluchten,
Uw' zijn verdwijnende, mijn' stadighe genuchten;
Uw' droomen kosten geld, de mijne niet een' duyt,
2720 En duren, dat ghy 't weet, all gaet de dagh-keers uyt:
De Nacht-keers volght'er op en thoont my weer mijn' schatten,
Soo, datt'er een Narciss sou pooghen naer te vatten;
En 't waer den Jongelingh vergeven, als hy sagh
All wat ick sie by nacht, en by den vollen dagh.
2725 'K sie boomen voet aen voet, 'k sie menschen met de voeten,
En sonder struyckelen, malkanderen ontmoeten,
'K sie, of ick meen te sien, de weder-zy van 't Rond,
Als of ick in Iapan aen geen' zy Banda stond:
'K sie schuyten kiel aen kiel met averechtsche vrachten,
2730 'K sie hoeck en hengel-roe versien van dobb'le schachten,
'K sie Swanen dompelen en boven 't water uyt,
'K sie alle dingh noch eens; en even als 't geluyd
Dat vande bergen stuyt en vande wilde wouden,
En van een' hollen Muer, voor soeter werdt gehouden
2735 Dan Trommel of Trompett, die 't doen doen wat het doet;
Soo zijn mijn' schaduwen, of schynen noch soo soet,
Als 't schepsel dat haer baert en schepselen doet schijnen.
'T is waer, sy gaen te niet; maer sien wy niet verdwijnen
Al wat de wereld draeght? en Croonen en Gebied,
2740 En sulcke schaduwen vergaens' in 't ende niet?
Zijn alle dingen dood, is 't Vijvertje bevrosen?
Ick vraegh mijn' rappe jeughd of 't qualick was gekosen,
Wat waters voor wat gras, een' ry-baen voor een' wey?
De Schaetsen swegen 't niet, als 't anders niemand sey:
2745 Die schetteren 't my toe, terwijl sy dusend quicken
In heen en weder-baen om Hofwyck henen stricken,
En tuygen by den draed van 't slingerende Stael
Hoe oneenparigh is het Menschelick gemael,
Hoe vele naer een witt door vele weghen trachten,
2750 En elck door andere; hoe 't werren der gedachten
De wereld overkruyst: Kort om, waer uyt ontstaet
'T oneindigh vuyl Papier dat Cassen overlaedt,
Dat boecken swellen doet, daer solderen af stenen,
Die d'oude walghen doen, die kinderen beweenen,

---

vs. 2718 *verdwijnende* De 1ste uitg. en K. a.: *verdrijvende* — vs. 2733 *wilde* K. a.: *woeste*. — vs. 2747 en 2748 niet in K. a. — K. b.: *En doen my door 't gewoel van soo veel beenen sien, Hoe wonderlick verscheelt het poogen van de li'en:*

2755 Van kinds been af verbeent met schrick van wetenschapp;
Dat schrijven, segh ick, en dit kruysseling geschrapp
Van Schaetsen slaen op een. De waerheid is te vinden
Door weghen recht en kort: wy soeckens' als de blinden;
En swieren gins en weer, en maken langh van kort;
2760 Soo dat een rijs tot Boom, een blad tot bladen wordt,
En bladen tot een Boeck, en Boecken wilde wouden,
Daer wy den overlast soo wel af missen souden,
Als 't konstigh ongesond van spys en over-vloed
Die ons doet quijnen en den Apotheker voedt.
2765 Hoe rijp is dese text om bladen voll te preken!
Maer 't waer een sott bestaen het quaed met quaed te wreken,
Veel schrijven met veel klaps: mijn Rydertjens zijn moe;
Sy doen de Schaetsen af, en ick de Venster toe.
Verheught u, Leser-lief: 't is met my omgekomen,
2770 Mijn' penn is afgedicht; vreest voor geen' langer droomen;
'T kan soo voor eens bestaen, en nu ick, uyt gemaelt,
Naer schijn en schaduwen tot Schaets-spel ben gedaelt,
Soo wist ick lichtelick niet lyvighs meer te vinden
Daerom ick uw geduld aen 't mijne sou verbinden.
2775 Gevalt u, voor de moeyt, van 't kinder-mael te zijn;
Wy sullen uw verdriet verdrincken in mijn' wijn;
Komt peist'ren in mijn' Hutt ('k sal 't geen Casteel meer noemen,
Ick ben soo satt als ghy van rijmen en van roemen)
Als 't mael te maeghwaerd is en 't laken vanden diss,
2780 Dan sal ick u in 't kort doen sien wat Hofwyck is,
En voeden noch uw oogh met lieffelicker dinghen
Dan die ick my vermeet te seggen oft te singen.
Ten Oosten met een Dorp dat geen gelijck en kent,
Ten Zuyden met een' Wey die tegen 't Veen belendt,
2785 En duysend Wandelaers met vier gekloofde voeten,
Die Hofwyck met den dagh beleefdelick begroeten
En loeyen my 't bedd uyt, en roepen in haer' spraeck,
„Op, luyaerd, uyt de Pluym, en schaemt u vanden vaeck;
„Past op de Peerelen die in ons' eetsael flonck'ren,
2790 „Eers' ons 't steil Sonnen-vier komt rooven en verdonck'ren;

Bij vs. 2756 in marg.: Itaque quod Philosophia fuit, facta Philologia est. *Sen. ep.* 108. Cogita, quod soleo frequenter tibi dicere, in istis nos nihil aliud quam acumen exercere. *Id. ib.* — vs. 2757: Si me nolueris per devia deducere, facilius ad id quo tendo perveniam. Nam (ut ille Tragicus) veritatis simplex oratio est. Ideoque illam implicare non oportet. *Sen. ep.* 49. Ἁπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ. *Eurip. Phoen.* Brevis est assertio veritatis. *Symm. lib.* 7. *ep.* 5. — vs. 2788: Surge, nugator, lacerande virgis, Surge, ne longius tibi somnus, unde Non times, detur. *Auson. Ephem.* Ἔγρεο, Κωνσταντῖνε, τί χάλκεον ὕπνον ἰαύεις; *Anthol. lib.* 5. 120. Usque quo piger dormies? quando consurges e somno tuo? *Prov.* 6. 9.

vs. 2777 *peist'ren* K. a.: *pleist'ren* K. b. als boven.

„Daer komt de roover; inde vodden; 't is hoogh tijd;
„Of denckt, ghy zijt uw deel in ons ontbyten quijt.
Zuyd-west-waert Hoef aen Hoef, en Voorburghs Ambachtsheeren,
En Delft, haer' vaste vest, daer hondert Molens keeren,
2795 En tuygen wat'er meels tot soo veel monden hoort,
Daer van men 't Straet-gerucht schier binnen Hofwyck hoort:
Dan Rijswyck, 't schoone Vleck, dat Princen kon bekoren:
Ter Westelicker Sonn den lieven Haeghschen Toren,
En, over 't Broeckerhoy, der Graven hooghe Woud,
2800 En voorts de witte wall van 't Scheveninger Sout.
Kiest venster en gesicht; en weet'er af te seggen,
Dit keur ick voor het schoonst, dit soud ick liefst verleggen;
Soo weet ghy meer als ick, die noch een weerhaen ben
En twyffel waer ick best mijn' ooghen henen wenn.
2805 Verveelt u 't uytsien, keert; met insien sal ick 't soeten,
En doen u in een' Cass van Boeren-boeckjens wroeten,
Van Boecken uyt de Stadt, van wijsheid in 't Latyn,
Of in sijn Moeder, Grieksch, of, dat nu Talen zijn,
Parijs-werck, en niew Roomsch, of inde ronde lett'ren
2810 Van 't prachtighe Madridsch, of in het Engelsch quett'ren,
De Tael van alle Tael, die nergens t'huys en hoort,
En allom boortigh is; of die m' in Holland hoort;
Of in besaeit papier met letteren en noten
Van over Zee gebracht, of in mijn' vorm gegoten;
2815 In Véelen, soo ghy 't soeckt, in Luyten, soo 't u lust:
Tot dat ghy bidden sult, „ey, gunt mijn' sinnen rust;
„'K ben Hofwijck satt gesien, gelesen, en gegeten,
„En wend het naer den Haegh: al wilt ghy hem vergeten,
„'T is oock een soet verblijf, spijt Hofwijck en sijn' Heer:
2820 Ja (segg ick suchtende) maer was 't voor desen meer.
Soo scheid ick van mijn' vriend, so breeckt hy uyt mijn' banden,
So treed ick uyt mijn Touw, so raeckt ghy uyt mijn' handen,
Moe Leser, dien ick flus voor d'eerste groete gaf,
Nu voor de leste geef, De groote Webb is af.

(8. Decemb.) [1]).

Bij vs. 2806 in marg.: Quandoque licebit Nunc veterum libris, nunc somno et inertibus horis Ducere sollicitae jucunda oblivia vitae. *Hor*. 2. *Serm*. 6.

[1]) Die datum staat onder één der HSS., terwijl er in marg. aan is toegevoegd: postremos 78 versus uno spiritu fundebam. (Vgl. *Tijdschrift voor Nederl. Taal- en Letterkunde*, 1885, V, 306.)

BIJLAGE.

LOFDICHT OP DE HEYLIGHE DAGHEN (1645).

IN NOBILISSIMI VIRI CONSTANTINI HUGENII
EQ. ZULECHEMI DOMINI, ET CELSISSIMO ARAUSIONENSIUM PRINCIPI
A CONSILIIS ET SECRETIS
DIES FESTOS [1]).

Silete noctes Atticae et vos Vesperae
Siculis feroces, vosque noctes et Dies
Scribentis Ascrae, insanientis Graeciae
Silete festa, queis Eleusis tollitur,
5 Vel Roma foedis dissoluta gaudiis
Colit Lupercal; seque Baccho devovet
Lascivientis faex profana Romuli.
En, Christianis Vesperae, Noctes, Dies
Alii refulgent, et fugatis noctibus
10 Caecutientis saeculi, crepusculum
Illustre mundi deviis mortalibus
Coeleste lumen fundit et sacrat Deo.
Zulichemus Aulae cultor et Celsi ducis
Divina fatur, et salutis principes
15 Sacrosque nobis tot dies loqui facit.
Qui nuper orbi tot diserta prodidit
Commenta vates, ingeniique fulgetra,
Qui curtum et acre in multiformes naenias
Epigramma torsit, et per impetus breves
20 Saliens, acutam provocavit Bilbilim:
Satur Latini masculique spiritus,
Latiique doctis expeditus vocibus;
Jam verba donat Belga Belgis matribus,
Decusque grandis Hoofdiae in lucem rapit,
25 Sacerque linguam mutat et facundiam.

---

[1]) K. b., I, 41, en *Barlaei Poem.*, II, 570.

Nunc Solis illam mystici illustrat die,
Causasque prodit ter verendi nominis,
Solemque Soli ab ipso Sole foenerat.
Egressus annum, ceu renascens Virbius,
30 Novum salutat, hospitemque corporis
Animum reformat, induitque vestibus
Recti, pudoris, juris, innocentiae,
Humanitatis, gratiae et modestiae.
Dum vagientis quaerimus cum Regibus
35 Cunas Iesu, et stella praelucet Magis,
Sequitur satelles noster, et per invias
Vias eunti stella fit puer Deus.
Sol ora condit, occidente Cynthio
Aeternitatis, sed medentem crimini
40 Crucem tuetur, qui suum dolet nefas,
Diemque poenis horridum placat sibi.
Ruentis iram et saevientis Angeli
Evadit ictus, cui cruenta limina
Nihil merentis victima tabo madent.
45 Hoc Pascha vatis. Illa gentibus fuit
Aurora felix, quae sepultum reddidit
Vitae parentem et morte mortem contudit.
Mox raptus alte nubiumque curribus
Vectus poëta, se potentis vindicis
50 Infert triumphis, seque adunari cupit,
Ceu Sponsa Sponso, filius suo patri,
Capitique membra, miles optimo duci,
Fraterque fratri, palmes ipsi vineae.
Hinc lapsum ab alto Flamen omnes occupat,
55 Variisque linguis dum loqui facit Patres
Bissex, in ipso Vate fit miraculum,
Unoque Batavis ore diversum sonat,
Grajusque Grajo, Belga Belgis, Ausoni
Respondet Auson, Celta genti Celticae.
60 Praesepe sanctum, pauperes Christi lares,
Deforme tectum sospitatoris Dei,
Supplex adorat; sordidisque culcitris
Una quiescens, invenit sibi locum,
Quicunque factum damnat hoc foeno suum,
65 Opesque quaerit indigum juxta Deum.
Tandem patescit Mensa, quae det pabula
Animae labanti, et sanguine occultam sitim,
Famemque carne pellat indomabilem.
Donat seipsum corpus et simul datur,
70 Idemque sanctis pluribus corpus datur.
Quin plus farinâ vescimur. mens digerit,

Quod dens nequivit. intrat os pium Ceres
Stupenda, mentes esca fracti corporis.
Res tota vera est, discrepamus in modis.
75 Hos discrepantes dulcis uni Charitas.
  Haec sacra scribis Autor Hellemantiae,
Dumque Orbis orbi donat orbis frustula,
Strenisque amoris vincla stringit vilibus;
Tu summa donas, quemque cuncti poscimus,
80 Quo cuncti egemus, involutus fasciis,
Cadens, resurgens, tot repertus Regibus,
Tot dona mittens, Strena mittitur Deus.

C. Barlaeus.

VOORWERK VAN EUFRASIA. OOGHEN-TROOST (1647).

Eerst het gedicht *In Eufrasiam* (zie blz. 127) en daarna de volgende aanhalingen:

DEN BLINDEN WAS ICK [TOT] OOGEN. IOB. 29 . 15.

Moneo quod possum, pro mea sapientia. *Ter. Andr.*
Restat, ut his ego me ipse regam solerque elementis. *Horat.* 1. *Ep.* 1.
Quod si tibi tacita cogitatio scrupulum moverit, cur monitor ipse non talis sim, qualem te esse desidero, ut nonnullos videris in medio itinere corruisse; illud breviter respondebo, non mea esse quae dico, sed Domini Salvatoris. Non monere quod ipse possim, sed quid debeat velle qui servus est Christi. Et athletae suis imitatoribus fortiores sunt, et tamen monet debilior, ut pugnet ille qui fortior est. *Hieron. Ep. ad Iul.*

OPDRACHT ENZ. DER PATHODIA SACRA, ET PROFANA OCCVPATI (1647) [1].

SAECVLI ORNAMENTO, NOBILISSIMAE VTRICIAE OGLE NVPER SVVANNIAE.

Orivndam Coelo Musicam coeno liberare, quo ad Creatorem redeat expeditior, facere est quod homo Dei fecit, sapientissimi Regum pater.

---

[1]) (Vignet met de woorden: *Virtvti Fortvna cedit.*) *Parisiis, Ex Officina Roberti Ballard, vnici Regiae Mvsicae Typographi.* M. DC. XLVII. *Cvm Privilegio Regis.*
Dit werk van Huygens bevat 20 psalmen, 12 zangwijzen met Italiaanschen en 7 met

Tentaui id meis modulis, et instifi caelestibus Viri soliloquijs, si qua forte me vestigia diuinarum cogitationum in τοὺς πάλαι Regios accentus tacite seducerent. Quod cum euenisse ne sperandi quidem locus sit, fateor sperasse tamen, te ex his conatibus, te, nostra Siren, praecinente, quos nec ipse sic videbar meditatus. Jnscribunt itaque se tibi, non inscribuntur: vt quâ librante terram videntur reliquisse, eâdem prosequente securi Coelum adeant quod nec ipsum immune est a malitia saeculorum. Patere hoc, praestantissima mulierum; et amici, vt probe nosti, ad haec studia neque nati neque educati, minime vero otiosi, audaciam aequi fer, et inscitiam, vtique non inexcusabilem; ipsum vero, quod soles, ama, qui te

Constanter.

CAVTIO [2]).

Si quis ad haec sacra accedis, rogo et obtestor, Christiane, manui vocique mentem adhibeas; memor τοῦ πάθους τὸ σεμνόν, vt mihi satis arduum fuit tonorum interuallis assequi, tibi longe difficillimum exploratu fore, nisi pro majestate argumenti gradum inhibes, temporumque, vt veteres loquebantur, τὸ περιπλεόμενον sedate vsurpas, id est, *Quod moras compositae modulationi innectit, seque ipsum tardiore pronunciatione suspendit*; Hoc fere temperamento, vt inter ea quae notata sunt, et vulgatae cantionis τὴν ὁρμὴν, quasi medius incedas: quod cum charactere Musico explicari penitus non posset, verbo monendus videbaris. Poterat nimirum verbo fieri, et quidem Regio; si edixissem, *Psallite sapienter* [3]).

AD LECTOREM [4]).

Nitentibvs in Caelum aliquid terrenae faecis condonare solet qui septies in die veniam justo facit. Adeo te super ijs quae sequuntur, *Lector*, non expectamus rigidissimum censorem; qui leuicula haec agnosces et inania,

---

Franschen tekst. Het HS. van eenige Fransche verzen, waarop H. zijne muziek schreef, vond ik bij de Fransche gedichten. Daardoor is het niet onwaarschijnlijk, dat H. zelf de dichter is van de meeste Italiaansche en Fransche gedichten, die hij voor dit boek op muziek zette.

H.'s werk is op nieuw met zijne geheele muzikale correspondentie en tal van belangrijke aanteekeningen uitgegeven van wege de Vereeniging voor Noord-Nederlands Muziekgeschiedenis onder den titel: *Musique et Musiciens au* XVIIe *siècle. Correspondance et oeuvre musicales de Constantin Huygens publiées par W. J. A. Jonckbloet et J. P. N. Land. Leyde, E. J. Brill.* 1882.

Zie over haar dl. III, 211.

[2]) Gaat aan de Psalmen vooraf.

[3]) In marg.: Psal. 47 . 8.

[4]) Vóór de wereldlijke liederen, fol. 24.

vt pleraeque sunt res humanae; minime vero putida, bonove aut bonae cuiquam grauia; a quibus tecum abhorremus.

Achter het werk een *Extrait dv Privilege du Roy* van 17 Nov. 1639, waarbij aan Robert Ballard, „seul Imprimeur du Roy pour la Musique," wordt toegestaan „d'imprimer, faire imprimer, vendre et distribuer toute sorte de Musique, tant vocale, qu'instrumentale, de tous Autheurs."

REGISTER [1]).

[1]) De eigennamen zijn gespatieerd gezet, de beginregels der gedichten zonder opschrift cursief. De haakjes ( ) duiden aan, dat een gedicht in het HS. een opschrift mist, doch dat dit er door den bewerker boven is geplaatst. De gedichten, die niet van Huygens zijn, worden aangeduid door de haakjes [ ].

Blz.

1647. Blz.

1648.

Blz

Blz.

1650.

1651.

ERRATA.

Blz. 3,	regel 18	*Quarenti*	lees: *Quaerenti*
„ 22,	„ 23	*çappeloos*	„ : *cappeloos*
„ 31,	„ 19	*AAN*	„ : *AEN*
„ 53,	„ 33	29sten *Aug.*	„ : 29sten *Aug.* 1646
„ 144,	„ 28	*SUCCRESSERE*	„ : *SUCCRESCERE*

„ 146. Het versje *Templum D. Catharinae* moet aan het vorige voorafgaan.
„ 150, regel 26 *Her* lees: *Het*
„ 265, „ 3 *den* „ : *der*
„ „ Aan regel 31 toe te voegen: Vgl. *Hofwyck*, vs. 779—783.

